Kahramanlar ve mezarlar

ERNESTO SÁBATO

İspanyolcadan çeviren:
Pınar Savaş

AYRINTI

ERNESTO SÁBATO

Arjantinli romancı, gazeteci ve deneme yazarı Ernesto Sábato, 24 Haziran 1911'de Buenos Aires'in banliyösü Rojas'ta doğdu.

La Plata Ulusal Üniversitesi'nde fizik ve matematik öğrenimi gördü (1929-36). Aynı okulda 1937'de fizik dalında doktorasını tamamladı. 1938'de Paris'te Curie Laboratuvarı'nda, ertesi yıl ABD'de Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde araştırmalar yürüttü. 1940'ta Arjantin'e döndü. 1940-45 arasında La Plata Ulusal Üniversitesi'nde, Buenos Aires'teki bir başka okulda kuramsal fizik dersleri verdi. Bu dönemde ayrıca Arjantin'in önde gelen gazetelerinden *La Nación*'un edebiyat sayfasında makaleler yazdı. Perón hükümetine muhalefeti yüzünden 1945'te üniversitedeki görevinden uzaklaştırıldı.

Sábato felsefi, toplumsal ve siyasal konulara ilişkin aforizma, görüş ve gözlemlerini içeren *Uno y el universo* (1945; Bir ve Evren) ile edebiyat alanındaki ilk başarısını elde etti. *El túnel* (1948; Tünel, çev.: Pınar Savaş, Ayrıntı Yayınları, 2000) adlı romanı ile ulusal ve uluslararası alanda ünlendi. Romanda, kimseyle iletişim kuramayan tipik bir varoluşçu anti-kahramanın, insanlık durumunun saçmalığı karşısında içine kapanışını betimledi. Denemelerini topladığı *Hombres y engranajes*'de (1951; İnsanlar ve Dişliler) usçuluğun ve bilimin denetimindeki aşırı makineleşmiş modern topluma bir alternatif ortaya koymaya çalıştı.

Perón'un 1955'te devrilmesinden sonra yayımladığı *El otro rostro del peronismo*'da (1956; Peronizmin Öbür Yüzü), Perón dönemindeki şiddet ve kargaşanın tarihsel ve siyasal nedenlerini ele aldı. *El caso Sábato* (1956; Sábato Olayı) adlı denemesinde Peroncularla karşıtlarının uzlaşması çağrısında bulundu.

Sábato'nun ikinci romanı *Sobre héroes y tumbas* (1962; Kahramanlar ve Mezarlar, çev.: Pınar Savaş, Ayrıntı Yayınları, 2000) felsefi düşünce ve gözlemlerle iç içe geçmiş insanla ilgili ruhbilimsel bir araştırmadır. *Tres aproximaciones a la literatura de nuestro tiempo* (1968; Çağımız Edebiyatına Üç Yaklaşım) özellikle Alain Robbe-Grillet, Jorge Luis Borges ve Jean-Paul Sartre'ın yapıtlarına ilişkin eleştirel denemelerinden oluşur. İronik bir üslupla kaleme aldığı *Abaddón*, (1974; Cehennem Meleği, Ayrıntı Yayınları'nın programına alınmıştır) edebiyat, sanat, felsefe ve aşırı usçuluk konularındaki görüşlerini içerir.

1976'daki askeri darbenin ardından ülke yeniden demokrasiye döndüğü zaman Ernesto Sábato Ulusal Kayıplar Komisyonu Başkanı (CoNaDeP-Comisión Nacional Sobre la Desaparición de Personas) seçildi. Bu komisyonun yaptığı çalışmaları 1983 yılında *Nunca más* (Bir Daha Asla) adlı bir kitapta topladı. Yapıt "Sábato Soruşturması" adıyla bilinir ve Ernesto Sábato'nun en tanınmış çalışmalarından biridir.

Ernesto Sábato pek az yapıtının basılmasına izin vermiştir. Son olarak *La Resistancia* (2000, Direniş) adlı kitabı yayımlanmıştır. Yazar bir son söz niteliği taşıyan bu yapıtıyla yaşadığımız bireysellik okyanusuna ve varoluşun zavallılığına son bir mesaj gönderdiğini, herkesi direnmeye çağırdığını söyler.

Ayrıntı: 303
Edebiyat dizisi: 103

Kahramanlar ve Mezarlar
Ernesto Sábato

İspanyolcadan çeviren
Pınar Savaş

Çeviride kullanılan metinler
Sobre héroes y tumbas
Editorial Seix Barral, 1988
On Heroes and Tombs
Çev.: Helen R. Lane, David R. Godine, 1981

© Ernesto Sábato & Akcalı

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Ayten Koçal

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. (0 212) 212 03 39 (pbx)

Birinci basım 2000

ISBN 975-539-306-4

AYRINTI YAYINLARI
Dizdariye Çeşmesi Sk. No: 23/1 34400 Çemberlitaş-İstanbul Tel: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Ernesto Sábato

Kahramanlar ve Mezarlar

AYYILDIZ

E D E B İ Y A T D İ Z İ S İ

GÜLÜNESİ AŞKLAR/*Milan Kundera* ◄ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ/*Peter Handke* ◄ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/*Mario Vargas Llosa* ◄ BİZ/*Yevgeni Zamyatin* ◄ KESİK BİR BAŞ/*Iris Murdoch* ◄ YENİ TANRILAR/*Alberto Vasquez-Figueroa* ◄ İNFAZA ÇAĞRI/*Vladimir Nabokov* ◄ EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/*Woody Allen* ◄ ÇALI HOROZU/*Michel Tournier* ◄ BANYO/*Jean-Philippe Toussaint* ◄ BALKON/*Jean Genet* ◄ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/*J.G. Ballard* ◄ BEYAZ ZENCİLER/*Ingvar Ambjörnsen* ◄ SİYAH MADONNA/*Doris Lessing* ◄ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/*G. Cabrera Infante* ◄ ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN/*Marge Piercy* ◄ ANARŞİNİN KISA YAZI/*Hans Magnus Enzensberger* ◄ FOTOĞRAF MAKİNESİ/*Jean-Philippe Toussaint* ◄ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/*Ursula K. LeGuin* ◄ HOTEL DU LAC/*Anita Brookner* ◄ AZİZLER ve ÂLİMLER/*Terry Eagleton* ◄ VEDA YEMEĞİ/*Michel Tournier* ◄ ORLANDO/*Virginia Woolf* ◄ UTANÇ BİTTİ/*Anja Meulenbelt* ◄ YAKIN GELECEĞİN MİTOSLARI/*J. G. Ballard* ◄ KARANLIĞIN SOL ELİ/*Ursula K. LeGuin* ◄ AĞ/*Iris Murdoch* ◄ WATT/*Samuel Beckett* ◄ EKOTOPYA/*Ernest Callenbach* ◄ GECEYİ ANLAT BANA/*Djuna Barnes* ◄ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/*Ingvar Ambjörnsen* ◄ CUMA/*Michel Tournier* ◄ AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI/*Lawrence Durrell* ◄ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ◄ MURPHY/*Samuel Beckett* ◄ MASAL MASAL İÇİNDE/*Khimaira/John Barth* ◄ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ◄ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ◄ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ◄ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ◄ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ◄ MYRA/*Gore Vidal* ◄ DALGALAR/*Virginia Woolf* ◄ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ◄ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ◄ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ◄ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ◄ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ◄ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ◄ ROCK LANETİ/*Iain Banks* ◄ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ◄ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ◄ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Sören Kierkegaard* ◄ KONFİDENZ/*Ariel Dorfman* ◄ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ◄ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL P./*Brian O'Doherty* ◄ NİETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ◄ KIZILAĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ◄ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ◄ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ◄ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ◄ 62-Maket Seti/*Julio Cortázar* ◄ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ◄ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ◄ DUR BİR MOLA VER!/*Tom Robbins* ◄ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ◄ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ◄ LILA/*Robert M. Pirsig* ◄ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ◄ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ◄ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ◄ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ◄ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ◄ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ◄ MERCİER İLE CAMİER/*Samuel Beckett* ◄ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ◄ /BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ◄ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ◄ RÜYA SAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ◄ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ◄ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ◄ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ◄ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ◄ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ◄ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ◄ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ◄ 101/2 BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ◄ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◄ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◄ ADA/*Aldous Huxley* ◄ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◄ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◄ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◄ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◄ YARATIK/*John Fowles* ◄ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◄ ZENCİLER/*Jean Genet* ◄ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◄ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◄ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◄ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◄ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◄ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sábato* ◄ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ◄ CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard*

H A Z I R L A N A N K İ T A P L A R

DİŞİ ADAM/Joanna Russ ◄ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◄ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◄ DÖVÜŞ KULÜBÜ/*Chuck Palahniuk* ◄ GÖKTAŞLARI/*Michel Tournier* ◄ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barns* ◄ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ◄ YOLAYRIMINDAKİ AYDIN: BENJAMIN/*Jay Parini* ◄ CEHENNEM MELEĞİ/*Ernesto Sábato*

Öyle bir kurgusal anlatım türü vardır ki, yazarlar bir saplantıdan kurtulmak için çabalayıp dururlar; bunu neden yaptıklarını kendileri bile anlayamazlar. İyi ya da kötü, bu benim yazabildiğim tek kurgu biçimidir. Ayrıca ilk gençliğimden beri kendimi, bana bile anlaşılmaz gelen pek çok öykü yazmak zorunda hissettim. Neyse ki bu öykülerimi basılmış görmek için fazla bir çaba harcamadım; yakın geçmişte, 1948 yılında, bunlardan birini bastırmaya karar verdim: *El Túnel* (Tünel). Bu yapıtım basıldıktan sonra geçen on üç yıl boyunca, yaşamlarımızın asıl gizine giden o karanlık labirenti keşfetmeye çalıştım. Birkaç kez bu arayışlarımın sonuçlarını ifade etmeye kalkıştımsa da, yetersizlikleri ve zavallılıkları yüzünden cesaretimi yitirip, el yazmalarımın çoğunu yok ettim. Bugün, bu el yazmalarından geriye kalanları okuyan birkaç dostum beni onları bastırmaya özendirdiler. Bu dostlarıma bana duydukları inanç ve güven için gönül borcu duyuyorum. Benim kendime hiçbir zaman böyle bir inancım ve güvenim olmadı.

Bu romanı inançsızlığa kapıldığım zamanlarda, ki böyle zamanlarım çoğunluktadır, ısrarla beni yüreklendiren o kadına ithaf ediyorum. O olmadan bu işi tamamına erdirecek gücü asla bulamazdım. Çok daha iyilerini hak etmesine karşın, tüm kusurlarıyla, bu roman onundur.

(İlk baskıya not, 1961)

Kesin basım olarak kabul ettiğim bu basımda, "Körler Üzerine Soruşturma"nın 36 ve 37. sayılı bölümlerini yeniden gözden geçirdim. İyi olduğunu umarım.

Ernesto Sábato, Mart 1990

Ön Bilgi

İlk araştırmaların ortaya çıkardığına göre, Alejandra'nın yatak odası olarak kullandığı eski taraçadaki oda, olaydan önce Alejandra tarafından içeriden kilitlenmiştir. Daha sonra (aradan ne kadar zaman geçtiği kesin olarak belirlenememektedir), Alejandra otuz iki kalibrelik bir tüfekle babasını dört el ateş ederek öldürmüş ve üzerine gaz dökerek yakmıştır.

Buenos Aires'in köklü ailelerinden birinin evinde meydana gelen bu trajediye bir delilik nöbetinin yol açtığı sanılmaktadır. Ama yeni bir bulgu bu görüşün doğruluğundan kuşku duyulmasına yol açmaktadır. Fernando Vidal'ın takma bir adla oturduğu Villa Devota'daki evinde, öldüğü gece bitirdiği "Körler Üzerine Soruşturma" adlı tuhaf bir inceleme yazısı ele geçirilmiştir. Araştırmalar sonucunda incelemenin bir paranoyak tarafından kaleme alındığı ortaya çıkarılmıştır. Bu bulgunun cinayete yeni bir ışık tutup, delilik nöbeti varsayımını zayıflatarak ardındaki daha karanlık bir nedeni gün ışığına çıkaracak bazı yorumlar *getirmesi* mümkün görünmektedir. Eğer bu mantık zinciri doğruysa, belki de Alejandra'nın tüfekte kalan iki kurşundan biriyle intihar etmek yerine canlı canlı yanmayı seçmesi de açıklanabilir.

(La Razón Gazetesi, Buenos Aires, 28 Haziran 1955, bir polis raporundan alıntıdır.)

I
Ejderha ve Prenses

~ 1 ~

1953 yılında, yani Barrancas olaylarından tam iki yıl sonra, mayıs ayında bir cumartesi sabahı, uzun boylu ve kambur duruşlu bir genç Lezama Parkı'ndaki patikalardan birinde dolaşıyordu.

Ceres'in heykelinin yanında bir banka oturdu ve hiçbir şey yapmadan düşüncelerine gömüldü. Martín Bruno'ya, Alejandra'nın ölümünden sonra kızla olan ilişkisiyle ilgili bazı olayları bölük pörçük ve karmakarışık bir biçimde anlattığında, Bruno, "Yüzeyi sakin görünen ama derin dip dalgalarıyla çalkalanan büyük bir gölde oradan oraya sürüklenen bir kayık gibi," diye düşünmüştü. Ve yalnızca düşünmemiş üstelik anlamıştı da bu tuhaf olayı! On yedi yaşındaki Martín'in bu hali Bruno'ya kendi geçmişini, otuz yıllık sisli bir alanın; aşk, düş kırıklığı ve ölümle zenginleşmiş ve tüketilmiş bir alanın ardından zaman zaman

görünen uzak Bruno'yu anımsatmıştı. Bruno, akşamüzerinin alacakaranlık ışığının alçakgönüllü heykellerin, düşünceli bronz aslanların, ölü yapraklarla kaplı patikaların üzerinde oyalandığı parkta melankoli içinde oturan Martín'i düşünüyordu. Bu saatlerde, tıpkı ölmek üzere olan birinin odasındaki güçlü konuşmaların sönmesi gibi, gürültüler yavaş yavaş ortadan çekilir, yerlerini ufak tefek fısıltılara bırakırdı; böylece çeşmenin şırıltısı, uzaklaşan bir adamın ayak sesleri, yuvalarına gidip gelen kuşların cıvıltısı, uzaktan uzağa duyulan bir çocuk çığlığı tuhaf bir önemle ayırt edilmeye başlanırdı. Bu anlarda ilginç bir olay meydana gelirdi: günbatımı. Ve her şey değişirdi: ağaçlar, banklar, kuru yapraklarla ateş yakan emekliler, Dársena Sur'dan duyulan bir geminin sireni, kentin uzak uğultusu. Bu saatlerde her şey daha derin ve karmaşık bir yapıya bürünür. Ayrıca her şey bu saatlerde Buenos Aires'in parklarındaki ve meydanlarındaki banklarda suskun ve düşünceli oturan yalnız varlıklar için daha korkutucudur.

Martín öylece bırakılmış bir günlük gazete parçasını eline aldı, tıpkı ülkeye benzeyen bir parça: var olmayan ama varlığı olası olan. Süveyş, Villa Devota'daki hapishaneye konulan bazı tüccarlar ve Gheorghiu'nun gelir gelmez söyledikleri hakkındaki haberleri okudu. Yarısı çamurla lekelenmiş öbür sayfadaki bir fotoğrafın altında, "PERON DISCEPELO TİYATROSU'NU ZİYARET ETTİ" yazıyordu. Daha altta, eski bir askerin karısını ve dört kişiyi baltayla doğradığı haberi vardı.

Gazeteyi attı. Yıllar sonra Bruno Martín'e "Salgın hastalık Hindistan'ın bir bölgesini kasıp kavursa da," diyecekti, "bir şey olup bittiği yok aslında." Martin'in gözlerinin önüne annesinin çiğ renklere boyanmış yüzü geldi, "Dünyaya geldin çünkü ben dikkatsizlik ettim." Erdem, evet senyor, yoksun olduğunuz şey erdem. Öyle olmasa sonunuz lağım çukuru olurdu.

Lağım çukuru Ana-Analağımçukuru.

"Birden" diye anlattı Martín, "birinin ardımdan bana baktığını sandım."

Birkaç saniye boyunca kasıldı kaldı. Karanlık yatak odasında da böyle gergin ve tedirgin kasılır kalır, kuşkulu bir gıcırtı duyduğunu sanardı. Pek çok kez ensesinde bu tuhaf duyguyu hissetmişti, hoş olmayan ve rahatsız edici duyguyu; her zaman (diye açıkladı) kendini gülünç ve çirkin bulmuştu, birinin onu incelediğini, hele arkasından baktığını düşünmek bile onu tedirgin etmeye yetip de artıyordu; işte bu nedenle otobüs ve tramvaylarda hep en arka sıraya oturur, sinemaya

ışıklar sördükten sonra girerdi. Ne olursa olsun o anda tuhaf bir şey hissetmişti. Bir şey, –daha yeterli bir sözcük aradı– *kaygı uyandırıcı* bir şey, şu gecenin karanlığında duyduğumuz ya da duyduğumuzu sandığımız kuşkulu gıcırtıya benzer bir şey.

Gözlerini heykele dikmek için çaba harcadı ama artık heykeli görmüyordu: Gözleri içine dönmüştü, hani geçmişe ait bir şey anımsamaya çalıştığımızda ya da aklımıza karanlık anılar geldiğinde ruhumuzun tüm dikkatini toplamasına ihtiyaç duyarız ya, işte öyle.

"Biri benimle iletişim kurmaya çalışıyor" diye düşündü telaşla.

Gözetlendiği duygusu her zaman olduğu gibi kaygılarını artırıyordu: Kendini çirkin, orantısız, kaba buluyordu. On yedi yaşına dek gülünç de bulmuştu üstelik.

İki yıl sonra, o anda arkasında duran kız, "Hiç de öyle değil," diyecekti; çok uzun bir zaman –diye düşündü Bruno– bu tür varlıklar zamanı aylarla ya da yıllarla değil de, ruhsal felaketler, yatıştırılamaz hüzünler ve yalnız geçen günlerle ölçer; uzayan, zamanın duvarları içinde korkunç hayaletlere dönüşen günlerle. "Hiç de öyle değil işte," demiş ve sigarasını neredeyse emerken onu bir ressamın modelini incelediği gibi incelemişti kız.

"Bekle," demişti.

"İyi bir delikanlıdan fazlası var sende," demişti.

"Çok değişik bir tipin var, ayrıca ilginç ve derinliği olan birisin," demişti.

Martín acıyla gülümseyerek "Tabii ya," demişti kendi kendine, "işte görüyor musun, haklıyım." Çünkü tüm bunlar biri iyi bir delikanlı olmadığında söylenir ve geri kalanın da hiçbir önemi yoktur.

Sinirli bir şekilde "Sana bekle demiştim," diye yanıtladı kız. "Uzun boylu ve sıkı etlisin, El Greco'nun resmettiği tiplere benziyorsun."

Martín homurdandı.

Sanki tam kaygıyla beklenen formülü açıklarken sözü kesilmiş ya da gereksiz ayrıntılarla aklı çelinmiş bir bilgin gibi kızgınlıkla "Kapat çeneni," dedi kız. Dikkatini bir şeye topladığında âdeti olduğu üzere yeniden sigarasını emer gibi içmeye başladı, alnını kırıştırdı ve ekledi:

"Ama biliyor musun, sanki din uğruna bir İspanyol çilekeşi olma fikrinden son anda vazgeçmiş biri gibi duyarlı dudakların var. Ayrıca nemli gözlerin var. Sana çeneni kapat dedim, bütün bunların hoşuna gitmediğini biliyorum ama bırak da bitireyim. Sanırım kadınlar seni çekici buluyordur. Senin sandığının tersine. Ayrıca şu ifaden. Saflık,

hüzün, duyarlılık ve tükenmişlik karışımı. Ama üstelik... bir dakika... bir cumbaya benzeyen alnının altındaki gözlerinde kaygı var. Sende hoşuma gidenler yalnızca bunlar mı bilmiyorum. Sanırım başka bir şey... Ruhun tenine hükmediyor, sanki daima dikkat kesilmiş bir durumdasın. Yani, belki de 'hoşlanmak' doğru sözcük değildir, belki 'beni şaşırtan', 'hayran olduğum' ya da 'kızdığım' demeliyim, ne bileyim ben. Ruhun bedeninin üzerinde hüküm süren haşin bir diktatöre benziyor." Sanki XII. Pius bir geneleve göz kulak olmak zorunda kalmış gibi. Hadi, kızacak birşey yok, senin melek gibi bir yaratık olduğunu biliyorum. Ayrıca söylediğim gibi sende en çok hoşlandığım ya da nefret ettiğim bu mu, bilmiyorum."

Martín, bakışlarını heykelden ayırmamak için büyük bir çaba gösterdi. O anda hem korku hem de arzu duyuyordu. Hem arkasına dönmekten korkuyor, hem de bunu yapmak için dayanılmaz bir arzu duyuyordu. Bir kere Humahuca Uçurumu'nda, Şeytan Boğazı'nda uçurumun karanlık dibine bakarken içinde karşı tarafa atlamak için dayanılmaz bir istek duymuştu; işte o anda da benzer bir istek duyuyordu: Karanlık bir boşluğun üzerinden atlama dürtüsü gibi bir şey, "varlığının öte yanına atlamak" gibi bir şey. Ve bu bilinçsiz ama karşı konulmaz güç onu başını çevirmeye zorladı.

Ona bir göz atar atmaz hemen dönerek yeniden heykele bakmaya başladı. İnsanlar onu korkuturdu: Ne yapacakları belli olmazdı, sapık ve kirli yaratıklardı insanlar. Ama heykeller ona huzur dolu bir mutluluk verirdi, düzenli, temiz ve güzel bir dünyanın varlıklarıydı heykeller.

Baktığı heykeli görmüyordu: Gözlerinin önünde tanımadığı kadının uçucu imgesini, kazağının mavi lekesini, uzun ve düz saçlarının siyahını, yüzünün solgunluğunu ve üzerine kilitlenmiş bakışlarını duyuyordu. Tıpkı bir ressamın alelacele çiziktirdiği lekeler gibi. Kesin bir tip ya da yaş hakkında fikir verecek hiçbir ayrıntı yoktu. Ama *biliyordu ki* –sözcüğü vurguladı– yaşamında çok önemli birşey olmuştu: gördüğü şeyden ziyade, sessizce aldığı güçlü mesaj yüzünden.

"Bay Bruno, bana pek çok kez aslında bir şey olmadığını, neredeyse hiçbir zaman hiçbir şey olmadığını söylemiştiniz. Bir adam Çanakkale Boğazı'nı yüzüyor, bir başkası Avusturya'da başkan seçiliyor, salgın hastalık Hindistan'ın bir bölgesini kasıp kavuruyor ve bunların hiçbir önemi yok demiştiniz. Ayrıca sayın bayım, bunun korkunç olduğunu ama böyle olduğunu söylemiştiniz. Yine de o anda benim yaşamım-

da çok önemli birşey oldu. Yaşamımın akışını değiştirecek bir şey."

Martín ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordu ama ona çok uzun gelen bir sürenin sonunda kızın kalkıp gittiğini biliyordu. Kız uzaklaşırken onu izledi: Uzun boyluydu, sinirli bir enerjiyle yürüyor ve sol elinde bir kitap taşıyordu. Ayırdına varmadan, Martín de yerinden kalktı ve aynı yönde ilerlemeye başladı, ama bunu yaptığını fark eder etmez kızın başını çevireceğinden ve kendisini izlediğini göreceğinden korktu. Durdu, onun Brasil Caddesi boyunca, Balcarce yönünde ilerleyişini gözledi.

Kız kısa bir süre sonra gözden kayboldu.

Martín banka geri döndü ve oturdu.

"Ama" dedi, "artık aynı insan değildim, artık bir daha asla aynı insan olmayacaktım."

~ 2 ~

Pek çok huzursuz gün geçti. Kızı yine göreceğini *biliyordu*, kızın yine aynı yere döneceğinden emindi.

Bu süre boyunca tanımadığı kızı düşünmekten başka bir şey yapmadı ve her öğleden sonra içinde aynı korku ve umut karışımını duyarak aynı bankta oturdu.

Bütün her şeyin saçmalık olduğunu düşündüğü bir gün gülünç bir şekilde Lezama Parkı'ndaki banka gideceğine La Boca'ya gitti. Amiral Brown Caddesi'nde gezinirken ayaklarının kendini alıştığı yere doğru sürüklediğini gördü; önce yavaş yavaş, sanki yerinde sallanır gibi utangaçça; ama giderek artan bir aceleyle, sonunda sanki önceden kararlaştırılmış bir buluşmaya geç kalmış gibi koşmaya başladı.

Evet. Oradaydı. Uzaktan kızın kendine doğru geldiğini gördü. Durdu. Yüreği deli gibi çarpıyordu.

Kız ona doğru yürüdü ve yanına geldiğinde "Seni bekliyordum" dedi.

Martín bacaklarının titrediğini fark etti. Kızararak "Beni mi?" diye sordu.

Doğrudan kıza bakmaya cesaret edemedi ama dik yakalı siyah bir kazak, yine siyah ya da koyu lacivert bir etek giydiğini görmüştü (hangi renk olduğuna kesin karar veremiyordu ve bunun hiçbir önemi yoktu). Gözleri de siyah olmalıydı.

"Siyah gözler mi?" demişti Bruno.

Hayır, siyahı andırıyordu, Ama onu ikinci kez gördüğü zaman gözlerinin koyu yeşil olduğunu fark ederek şaşırdı. İlk görüşünde ya ışık az olduğu için siyah sanmıştı ya da utangaçlıktan yüzüne bakamadığı için, muhtemelen ikisi birden. Ayrıca saçlarının da siyah ve düz olduğunu sanmıştı ama kızıl kızıl yansıyorlardı. Kalın dudaklı, büyük, belki de çok büyük ağızlı, ağzının kenarındaki kırışıklıkların ifadesine acılık ya da umursamazlık kattığı bir yüzü vardı.

"Bana Alejandra'yı anlat," demişti Bruno, "yüzünün nasıl olduğunu, ağzının çizgilerini anlat." Tam da bu umursamaz çizgilerin ve gözlerindeki karanlık parıltının Alejandra'nın yüzünü gerçekten sevdiği Georgina'nın yüzünden ayırdığını düşünüyordu. Alejandra'ya âşık olduğunu sanarken, aslında tıpkı restorasyonların, silinmiş ve yerlerine yenileri yazılmış yazıların altında ilkel yazıtları arayan ortaçağ keşişleri gibi kızın yüzünün ardında annesini, gerçekten sevdiği kadın olan annesinin yüzünü arıyordu. Uzun yıllar sonra çocukluğun geçirildiği eve varmaya ve geceleyin bir kapıyı açmaya çalışırken karşında duvar bulmaya benzer çılgınlıktı Alejandra'yla anlaşamamasının ardındaki neden. Tabii ki yüzü Georgina'nın yüzüne benziyordu: Aynı kızıl yansımalı siyah saçlar, griyeşil gözler, aynı büyük ağız, çıkık elmacık kemikleri, aynı mat ve solgun ten. Neredeyse aynı yüz. İşte dayanılmaz olan bu "neredeyse" idi. Yumuşak ve belli belirsizdi. Bu yüzden insan gerçekten yanılıyor ve acı duyuyordu. Et ve kemik bir yüz yapmaya yeterli değildi, bu yüzden yüz, beden gibi fiziksel bir şey değildi. Yüzü yapan bakışlar, ağzın kıvrımları, kırışıklıklar, tüm bu ince ve hafif öğelerin ruhla birleşerek etten yansımasıydı. Bu nedenle tıpkı bir evin içinde sevmiş ve acı çekmiş olanların hepsi çekip gidince o evin bomboş kalakalması gibi, bir insan ölünce de yüzü uzak, tuhaf bir şeye dönüşüyordu ve aynı etten kemikten yapılmış, o bir dakika önceki canlı, içindeki ruh çekip gitmemiş yüzle aynı yüz olmasına karşın, ölü için "Aynı insan değil sanki" diyorduk. Evi ev yapan çatısı, duvarları, katları değildi demek ki, konuşmalarıyla, kahkahalarıyla, aşk ve nefretleriyle o evin içinde yaşayan varlıklardı; halılar, kitaplar ya da renkler değil, eve maddesel olmayan ama derin; tıpkı bir yüzdeki gülümseme kadar soyut bir anlam kazandıran varlıklardı. Demek ki duvarlarda asılı resimler, kapıların ve camların renkleri, halıların tasarımları, odalardaki çiçekler, kitaplar ve plaklar madde olmalarına karşın (dudaklarla kaşların et olmaları gibi) ruhun göstergeleriydiler; ruh

bir madde olmadığı için gözümüze maddeler aracılığıyla görünüyordu, bu da ruhun eğretiliğiydi işte ama merak uyandıran bir inceliği de yok değildi.

"Nasıl, nasıl?" diye sormuştu Bruno.

Martín'e "Seni görmeye geldim," demişti Alejandra.

Ve çimenlere oturmuştu. Martín çok şaşkın görünüyor olmalıydı çünkü kız, "Belki de telepatiye inanmıyorsun," dedi. "Buna şaşarım çünkü tam da inanacak bir tipin var. Başka günler seni bankta otururken gördüğümde buraya yine döneceğini biliyordum. Öyle olmadı mı? Şimdi beni anımsayacağına eminim."

Martín hiçbir şey söylemedi. Daha sonra kaç kez yinelenecekti bu sahneler: O suskun dinlerken kız onun düşüncelerini okuyacaktı! Gerçekten de onu tanıyormuş duygusuna kapılıyordu. Hani şu birini önceki yaşamlarımızda görmüş gibi hissederiz ya. Bir düşün uyanıkken yaşadıklarımıza benzemesi gibi gerçeğe benzeyen şu duygu. Alejandra'nın ona neden tanıdık geldiğini anlaması için çok zaman geçmesi gerekecekti; *Bruno yine kendi kendine güldü.*

Martín onu gözleri kamaşarak izledi, mat ve soluk teni saçlarını olduğundan daha siyah gösteriyordu, uzun ve biçimli bir bedeni vardı; kızda şu moda dergilerindeki modelleri anımsatan bir hava vardı, aynı zamanda modellerde olmayan bir derinliği ve sertliği de vardı. Kadınların, özellikle annelerin özelliği olan yumuşak hatları onda hiçbir zaman göremedi. Öbür hareketleri ve genel anlamda karakteri gibi gülümsemesi sert ve alaycı, gülüşü şiddetliydi. Bir gün "Gülmeye öğrenmek bana çok şeye maloldu" demişti, "ama hiçbir zaman içten gülmem."

Martín Bruno'ya aşıklarda rastlanan ve öbür insanları âşık olunan kimsenin özelliklerini kabul etmeye zorlayan bir şehvetle bakarak, "Ama" demişti, "ama erkekler, hatta kadınlar bile dönüp ona bakmıyorlar mı?"

Bruno onadığı bu açık, temiz yürekli gurur karşısında içinden gülümserken Alejandra'nın nereye giderse gitsin erkeklerin hatta kadınların bile ilgisini çektiğini düşündü. Alejanda kadınları görmezdi, kadınlardan nefret eder, onların daha aşağı bir ırktan olduklarını düşünür ve yalnızca bazı erkeklerle arkadaşlık kurabilirdi. Kadınlar da kendi hesaplarına aynı yoğunlukta ve karşıt nedenlerle ondan nefret ederlerdi ki, bu, Alejandra'nın onları küçümseyerek kayıtsız kalmasına yol açardı. Kadınlar Alejandra'nın Martín'in *ekzotik* olarak nitelendirdiği,

ama aslında Güney Amerika'da sık sık rastlanan, bir beyazla elmacık kemikleri çıkık ve gözleri çekik bir kızılderilinin birleşmesinden oluşan ve aslında tam da Arjantinli tipine gizliden gizliye özenirlerdi. Çukur ve kaygılı gözleri, büyük ve küçümseyen ağzı, hatlarına yerleşmiş, birbiriyle çelişen duygular ve tutkular karmaşası (kaygı, cezalandırma, şiddet, ilgisizlik, neredeyse vahşi bir duyarlılık, genel ve derin olan şeylere duyulan bir tür tiksinti), kısaca her şey ifadesine unutulması olanaksız bir özellik katardı.

Martín aralarında hiçbir şey geçmemiş olsaydı bile, yalnızca bir kez bir arada bulunmuş ya da önemsiz, havadan sudan bir şeyler hakkında konuşmuş olsalardı bile, yaşamının geri kalanında kızın yüzünü asla unutamayacağını söylemişti. Bruno bunu olağan karşılamıştı çünkü kızda güzel olmanın ötesinde bir şeyler vardı. Daha doğrusu kızın güzel olup olmadığını söylemek mümkün değildi. Değişikti. Yanındaki erkekler üzerinde güçlü bir çekimi vardı. Sanki kaygıyla düşünüyormuş ya da kendi içine bakıyormuş gibi hem dağınık hem de dikkatli bir havası vardı ve şu yadsınamaz bir gerçekti ki onunla karşılaşan herkes, "Kim bu kadın? Ne arıyor? Ne düşünüyor?" diye soruyordu.

Bu ilk karşılaşma Martín açısından belirleyici oldu. O zamana dek kadınlar ya efsanelerin saf ve kahraman bakireleri, ya da yüzeysel, dedikoducu, kendi kendilerine tapan, çürümüş ve para düşkünü şarlatanlardı (Bruno "Tıpkı Martín'in kendi annesi hakkında düşündüğü gibi," diye düşündü). Ve aniden bu iki kalıba, üstelik de o güne kadar ikisinden başkasının olmadığına emin olduğu bu kalıplara uymayan bir kadınla karşılaşmıştı. Bu yenilik onu uzun bir süre kaygılandırdı. Bu yeni tür kadın bir yandan ergenliği boyunca tutkuyla okuduğu kitaplardaki kahraman modelini andırırken, öte yandan onun lanetlediği sınıfın bir özelliği saydığı duyarlılığa sahipti. Ve hâlâ, onunla bu kadar yoğun bir ilişki yaşadıktan sonra bile, ne tür bir muamma yaşadığını anlayamamıştı; kendi kendine eğer o öldükten ve her şey ortaya çıktıktan sonra onunla bir daha karşılaşma şansı olsaydı, ne yapacağını soruyordu. Kaçar mıydı acaba?

Bruno sessizce ona bakmıştı: "Evet, ne yapardın?"

Martín tüm dikkatini toplayarak bir an Bruno'ya baktıktan sonra "Onunla o kadar sık, öyle acı çektim ki, pek çok kez intiharın eşiğine geldim," dedi. "Bütün başıma gelecekleri önceden bilseydim bile, yine de onun yanına koşardım."

"Tabii ki," diye düşünmüştü Bruno. "İster genç, ister olgun, ister salak, ister bilge olsun, her adam aynı şeyi yapmaz mıydı?"

"Beni büyülüyordu," diye ekledi Martín. "Tıpkı korkunç bir uçurum gibi ve onun yüzünden umutsuzluğu kapılıyorsam nedeni onu sevmem ve ona ihtiyaç duymamdı, kayıtsız kaldığımız biri yüzünden umutsuzluğu kapılmayız ki."

Martín uzunca bir süre düşündükten sonra takıntısına döndü: Tıpkı mektubu yazan kişi sonsuza kadar çekip gittiğinde âşıkların ceplerinde taşıdıkları eski aşk mektubunu çıkarıp çıkarıp okumaları gibi, onunla geçirdiği zamanları anımsıyordu (anımsamaya çalışıyordu); tıpkı mektupta olduğu gibi anılar acılaşıyor, eskiyor, ruhunun kat yerlerinde tümceler bütün bütün siliniyor, mürekkep soluyor ve mürekkeple birlikte falcının söylediği güzel ve büyülü sözler de yok oluyordu. Tıpkı buruşuk ve sarı kâğıdı görmek isteyen birinin görüşünü zorlaması gibi o da belleğini zorluyordu. Evet, evet, bir ot koparıp dibini emerken kız nerede oturduğunu sormuştu (bunu netlikle anımsıyordu). Kiminle yaşadığını sormuştu. Babasıyla yaşadığını söylemişti. Biraz bocaladıktan sonra annesiyle de yaşadığını eklemişti. "Peki baban ne yapıyor?" diye sormuştu Alejandra. Martín hemen yanıtlamamış ama sonunda ressam olduğunu söylemişti. "Ressam' sözcüğünü söylerken sesi değişmiş, incelmiş, Martín bu değişimin cam bir çatı üzerinde yürüyen birinin adımlarının insanların dikkatini çekeceği gibi kızın dikkatini çekmesinden çekinmişti. Alejandra bu sözcükte bir tuhaflık olduğunu sezmiş, Martín'e doğru eğilmiş ve dikkatle bakarak,

"Kızardın," demişti.

"Ben mi," diye sormuştu Martín.

Ve bu gibi durumlarda her zaman olduğu gibi biraz daha kızarmıştı.

Kız ot parçası ağzının kenarından sarkarken, "Ama, sana ne oldu?" demişti.

"Hiç, ne olabilir ki?" Bir an sustuktan sonra Alejandra sırtüstü çimenlere uzanmış ve ot parçasını çiğnemeye devam etmişti. Martín kendi kendine babasının başarısızlığı yüzünden kaygılanmaması gerektiğini söyledi.

Dársena'dan bir gemi sireni duyuldu, Martín *Coral Sea* ya da *Marquesas* diye düşünürken "Alejandra az rastlanır bir ad," dedi.

"Ya senin annen?"

Martín yere oturdu ve otları yolmaya başladı. Eline bir taş aldı ve tıpkı bir jeolog gibi taşı incelemeye koyuldu.

"Beni duymadın mı?"

"Evet."

"Sana anneni sordum."

Martín sesini alçaltarak "Benim annem bir lağımdır," dedi.

Alejandra yattığı yerden doğruldu, bir dirseğine dayanarak dikkatle Martín'e bakmaya başladı. Martín taşı incelemeyi sürdürerek susuyor, çenesini birbirine kenetlemiş, *lağım, ana lağım* diye düşünüyordu. Bir süre sonra,

"Onun için daima bir can sıkıntısı oldum," dedi, "doğduğumdan beri öyle."

Sanki zehirli ve pis kokulu gazlar yüreğine sıkılmış gibi binlerce kiloluk bir basınç duyuyordu. Ruhu, her yıl giderek tehlikeli bir biçimde şişiyor, bedenine sığmaz bir hale geliyor, çatlaklardan sızarak çirkefini dışarı kusmak istiyordu.

Annesi her zaman "Neden dikkat etmedim!" diye bağırırdı.

Alejandra bir dirseğine dayanmış ona bakarken Martín, "*Sanki annemin bütün pisliği benim ruhumda toplanmış basınç yapıyor*" diye düşündü. *Cenin, banyo, kremler, karın, kürtaj* gibi sözcükler, yapışkan artıklar, durgun ve çürümüş suların üzerindeki mide bulandırıcı pislikler gibi belleğinde yüzüyorlardı. Daha sonra sanki kendi kendine konuşur gibi uzun süre annesinin sütü olmadığı için kendini emzirmediğini sandığını, ama bir gün annesinin ona bağırarak onu göğüsleri bozulmasın diye emzirmediğini, aslında onu hiç istemediğini ve düşürmek için her şeyi denediğini, bir tek onu kazıtmadığını çünkü şekerlemeleri, karamelaları, romantik müzik dinlemeyi ve dergi okumayı ne denli seviyorsa, acıdan da o denli nefret ettiğini söylediğini ekledi. Ayrıca annesi Viyana valsleri ve artık pek ortalarda görünmeyen Prens Kalender*'in müziği gibi ciddi müziklerden de hoşlandığını eklemişti. Böylece aylarca bir boksör gibi ip atladıktan ve karnına yumruklar indirdikten sonra Martín'in annesinin oğlunun doğumunu ne denli sevinçle beklediğini düşleyebilirdi! Bir gün annesi haykırarak çürük içinde doğduğunu ve yaşamının lağım çukurunda son bulmamasına pek şaşırdığını söylemişti.

Sustu, taşı bir kez daha inceledikten sonra uzağa fırlattı.

"Bu nedenle olsa gerek," dedi, "ne zaman annemi düşünsem aklıma lağım sözcüğü gelir."

---

* Prens Kalender: Strauss ve Chopin'in parçalarını özellikle kadınların hoşlanacağı biçimde yumuşatarak yorumlayan pek çok radyo müzisyeninden biri. (ç.n.)

Yeniden o pek kendinin olan gülüşle güldü.

Alejandra şaşkınlıkla Martín'in hâlâ nasıl gülebildiğine baktı. Ama onun gözyaşları içinde olduğunu görünce duyduğunun kahkaha olmadığını, bazı insanların beklenmedik zamanlarda gerekli sözcükleri bulamadıklarında çıkardıkları, gülme ile ağlama arasında bir ses olduğunu düşündü; birbirinden acılı olaylar insanı ağlatırken (hatta avutulamaz biçimde ağlatırken), aynı olayların gülünçlüğünün bu ağlamayı gülüşe dönüştürmesi sırasında çıkan bir ses. İnsanın çıkarabileceği en melez, en korkunç ses; ve çıkmasına neden olan karmaşa yüzünden avutulması en güç olan ses. Kambur ve cüceleri gördüğümüzde duyduğumuz o karmaşık, birbiriyle çelişen duygu gibi bir şey. Martín'in acıları giderek çoğalan ve orantısız (ve aynı zamanda gülünç) bir yük gibi çocuk omuzlarının üzerine binmişti, her zaman dikkat ederek hareket etmesi, tıpkı bir uçurumun üzerinde gösteri yapan bir ip cambazı gibi dengesini koruması gerekiyordu. O sırtındaki çöp, bok ve cart renkli maymunlardan oluşan iğrenç ve kötü kokulu yüküyle, varlığının derin uçurumuna yuvarlanmamak için dengesini korumaya ve ipin üzerinde uçurumu geçmeye çalışırken; cırtlak sesli ve yerlerinde duramayan palyaçolar dikkatini dağıtmaya çalışıyor, ona yaralayıcı sözler haykırıyor, alay ediyor ve taa yukarıda, çöp ve bok dağının tepesinde, küfür ve alaydan oluşan çetrefil bir dil inşa ediyorlardı. Bu gösteri, bu (Martín'e göre) trajikomik durum seyircilerde karmaşık, neşenin ve acının canavarca birbirine karıştığı bir duygu yaratıyor olmalıydı. Bu nedenle Martín kendini basit bir hıçkırığa teslim edemiyor; Alejandra gibi bir yüzyıldır beklediği bir insanın karşısında bile, başına çok alçaltıcı bir olay gelmiş profesyonel bir palyaço gibi, hıçkırığını bir gülüşe dönüştürmeye çalışıyordu. Ama itiraf ettiği bu birkaç anahtar tümceyle bile Alejandra'ya kendini açıklamıştı, bir an özgürleştiğini duydu. Belki de bu eğreti gülümsemeyi sıcak ve kasıla kasıla bir ağlamaya dönüştürebilirdi nihayet; belki de sonunda karanlık uçurumu geçip kızın üstüne devrilebilirdi. Öyle yapmış olsaydı keşke, öyle yapmış olmayı isterdi. Aman Tanrım, yapmadı: Döndü ve gözyaşlarını saklamak için başını hafifçe göğsüne eğdi.

~3~

Yıllar sonra, Martín Bruno'ya bu buluşmayı anlattığında ağzından ancak kırık dökük tümceler çıkabildi; tıpkı bir ifadenin, bir okşa-

manın, bilinmedik bir geminin uzaktan uzağa duyulan melankolik sireninin anısı gibi: Martín söyledikleri bölük pörçük tümcelerden birini, belki de yaratmış olduğu şaşkınlık nedeniyle, hiç unutmamıştı. Kız dikkatle yüzüne bakarak,

"Senin ve benim ortak bir noktamız var. Çok önemli bir şey" demişti.

Martín bu sözcükleri duyunca şaşkınlıktan donakalmıştı, Alejandra gibi olağanüstü bir yaratıkla ne gibi bir ortak noktası olabilirdi?

Sonunda Alejandra gitmesi gerektiğini, yine karşılaştıklarında pek çok şey anlatacağını söyledi, Martín'i bir kez daha şaşırtarak "Anlatmam *gerekiyor*" dedi.

Tam ayrılırlarken Martín'e hastasına bakan bir doktor gibi baktı ve hiç unutmayacağı şu tümceyi ekledi.

"Öte yandan seni bir daha hiç görmemem gerektiğini düşünüyorum. Ama göreceğim çünkü sana ihtiyacım var."

Kızın kendisini bir daha görmeyeceği düşüncesi, olasılığı bile Martín'in umutsuzluğa kapılmasına yetti. Bu kızın onu görmek istememesinin nedenlerinin ne önemi olabilirdi ki? O kızı yine görmek için yanıp tutuşuyordu. Ateşli ateşli "Her zaman, her zaman," dedi.

Kız güldü ve yanıtladı:

"Evet, öyle, çünkü seni görmeye ihtiyacım var."

Bruno, Martín'in bu muammalı tümcelerin olası anlamını anlaması için pek çok yıl geçmesi gerektiğini düşünmüştü. Ve yine düşünmüştü ki, o zamanlar Martín biraz daha yaşlı ve deneyimli olsaydı, on sekiz yaşındaki bir kızın bu sözleri söylemesi onu şaşırtırdı. Ama çok kısa bir süre sonra bu kendine de doğal gelmeye başlamamış mıydı? Alejandra ya olgun doğmuş, ya da çocukluğunda olgunlaşmıştı, en azından bazı yönlerden; çünkü bazı yönlerden de asla olgunlaşmayacakmış gibi bir izlenim uyandırıyordu. Tıpkı bir yaşlının ürkütücü bilgeliğine sahip, ama olanak bulunca oyuncak bebekleriyle oynayan bir kız çocuğunu andırıyordu; sanki korkunç olaylar henüz çocukluk ve gençliğiyle olan bağları kopmadan onu olgunluğa ve ölüme doğru itmişlerdi.

Biraz dolaştıktan sonra ayrıldıkları zaman, Martín tekrar buluşmak için hiçbir şey ayarlamadıklarını fark ederek Alejandra'nın arkasından koştu.

"Kaygılanma," dedi kız, "her zaman sana nasıl ulaşacağımı bileceğim."

Martín bu inanılmaz sözcükler karşısında ısrar etmeye cesaret edemeden döndü ve yürümeye koyuldu.

4

Bu karşılaşmadan sonra günler boyunca kızı tekrar parkta görebilmeyi umdu. Haftalar boyunca. Daha sonra aylar boyunca. Bu uzun aylar boyunca giderek umutsuzluğa kapıldı. Ne olmuştu? Neden gelmiyordu? Hastalanmış mıydı? Soyadını bile bilmiyordu. Sanki yer yarılmış, kız içine girmişti. Binlerce kere ona en azından soyadını sormadığı için kendini lanetledi. Onun hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Bu kadar aptalca davranmış olması anlaşılır gibi değildi. Sonunda her şeyin bir düş, bir yanılsama olduğunu sanmaya kadar vardırdı kaygılanmayı. Lezama Parkı'nın banklarında pek çok kez uyuya kalmamış mıydı? O kadar canlı bir düş görmüş olmalıydı ki, uyandığında gerçek, yaşanmış bir şey sanmıştı. Sonra bu düşüncesinden vazgeçti çünkü iki kez karşılaşmışlardı. Sonra bu durumun bir düş için tuhaf sayılmayacağını, bir düşte iki karşılaşmayı da görmüş olabileceğini düşündü, ama bu da gözüne pek olası gözükmedi. Kuşkularından kurtulabilmesini sağlayacak, kıza ait hiçbir nesne yoktu elinde. Sonunda her şeyin gerçek olduğuna ve kendinin de her zaman düşündüğü gibi aptalın teki olduğuna karar verdi.

Önceleri gece gündüz kızı düşünerek çok acı çekti. Yüzünün resmini çizmeye çalıştı ama ortaya belirsiz bir şey çıktı çünkü her iki karşılaşmalarında da ona sayılı anlar dışında doğrudan bakmaya cesaret edememişti. Bu nedenle çizdiği resimler cansız ve belirsiz oldu, tıpkı daha önce âşık olduğu ve resimlerini çizdiği ideal ve efsanevi bakire resimlerine benziyorlardı. Taslaklarının yavan ve belirsiz olmasına karşın, karşılaşmalarının anısı o denli canlıydı ki, çok güçlü, hatları besbelli, tıpkı kendi gibi aşağılanmış ve yalnız biriyle karşılaşmış izlenimini edinmişti. Bu izlenim kızın yüzünün gölgeler arasında yitmesini engellemiyor, ve her şey bir ruh çağırma âlemini andırıyordu; sanki soluk ve düşsel bir varlık maddeleşerek masaya net ve kesin darbeler vuruyormuş gibi geliyordu.

Umudu tükenecek noktaya geldiğinde, karşılaşmalarının bir iki anahtar tümcesini anımsadı: "Seni bir daha asla görmemeliyim, ama göreceğim, sana ihtiyacım var" ve öteki: "Kaygılanma, sana nasıl ulaşacağımı her zaman bileceğim."

Bruno, "Martín'in iyi tarafından alıp sanki bir mutluluk kaynağıymış gibi olumladığı tümceler," diye düşünmüştü. "Ama aslında bencillikten başka bir anlam barındırmıyorlar."

Daha sonra Martín düşünürken "Son derece açık," demişti, "o sıradan bir kız değildi. Neden onun konumundaki biri beni ertesi gün ya da bir sonraki hafta görmek istesin ki? Neden bana ihtiyaç duymadan haftalar, hatta aylar geçirmesin ki?" Bu düşünceler moralini yükseltiyordu. Ama daha sonraları, umutsuzluğa kapıldığında, "Onu bir daha göremeyeceğim, öldü, belki de kendini öldürdü, umutsuz ve kaygılı görünüyordu" diye düşünüyordu. Kendi intihar tasarılarını anımsıyordu. Neden Alejandra da aynı şekilde düşünüyor olmasındı ki? Tam olarak "benzediklerini" söylemese de, ikisini birbirine bağlayan çok derin bir şey olduğunu söylemişti. Aralarındaki benzerlikten söz ederken söylemek istediği şey bu intihar takıntısı olamaz mıydı? Daha sonra, kız kendini öldürmeye karar vermiş olsa bile önce gelip onu göreceğini, bunu yapmamasının kızdan beklenmeyecek, akıl almaz bir sahtekârlık olacağını düşündü.

O parktaki bankta kim bilir kaç günü umutsuzluk içinde tüketti! Tüm güz geçti ve kış geldi. Kış bitti ve ilkbahar geldi (başlarda işlerin nasıl gittiğini yavaş yavaş görmeye başlayan, çok üşüyen ve kaçak biri gibiydi, sonra, yavaş yavaş, havalar iyileştikçe daha kararlı biri gibi görünmeye başladı), sıcaklık arttı, ağaçlara usare yürüdü, yapraklar çıkmaya başladılar; birkaç hafta içinde kışın son kırıntıları da Lezama Parkı'ndan dünyanın uzak bölgelerine çekildi.

Daha sonra aralığın ilk sıcakları başladı. Ortancalar morardılar, tipalar* turuncu çiçeklerle kaplandılar. Ve sonra bu çiçekler kurudu ve döküldü, yapraklar kızardılar, ilk güz rüzgârlarının önünde sürüklenmeye başladılar. "Ve sonra" dedi Martín, "onu görme umudumu tümden yitirdim."

~5~

Onu yeniden görme "UMUDU" (diye düşündü Bruno hüzünlü bir alayla). Kendi kendine "İnsanoğlunun tüm umutları böyle gülünç değil mi?" diye sordu. Dünyadaki genel eğilime bakarsak umutlanmamıza neden olan olaylar bize yalnızca düş kırıklığı ve acı getirirler, bu nedenle karamsarlar eskiden umut etmiş olanların arasından çıkar, dünya hakkında karanlık bir görüşe sahip olmamız için bir zamanlar

* Tipa: Güney Amerika'da yetişen, uzunluğu 20 metreyi bulan, kalın gövdeli, geniş, oval, kaygan yapraklı, siyah çekirdekli bir meyve veren bir ağaç türü. (ç.n.)

dünyaya ve sunduğu olanaklarına inanmış olmamız gerekir. Esas ilginç ve karmaşık olan şu: Karamsarlar bir kez düş kırıklığına uğradıkları zaman, sabit ve sistemli bir biçimde umutsuzluklarını sürdüreceklerine, geçen her dakikayla beraber sanki umutları çoğalır, ama bu yeni umut da evrensel acıların karanlık örtüsü altında gizlenir. Bunun nedeni metafizik bir utanma duygusudur, sanki karamsarlığın güçlü ve geçerli kalabilmesi için arada bir yeni ve sert bir düş kırıklığı darbesine ihtiyacı vardır.

Ve aynı Martín (diye düşündü ona bakarak, burada, önünde), aynı Martín, onulmaz karamsar, genel olarak insanlıktan özel olarak da insanlardan "Büyük Şeyler" bekleyen her karamsarın yapması gerektiği gibi çirkef kuyusu annesi yüzünden intihar etmedi değil mi? O kadından olağanüstü ve değişik bir şey bekledi değil mi? Ama (en şaşırtıcı olanı) başına gelen felaketten sonra, Alejandra'yla karşılaşır karşılaşmaz yeniden kadınlara inanmadı mı?

İşte bu yüzüstü bırakılmışlar kentinde kayıp bir ruh daha. Çünkü bütün büyük ve korkunç kentlerde olduğu gibi, Buenos Aires'de de bu kayıp ruhlar çoğalıyor.

Olan şu ki (diye düşündü); ilk görüşte ayırt edilmiyorlar, çünkü en azından büyük bir çoğunluğu ilk bakışta göze çarpmıyor ve çoğu zaten göze çarpmak istemiyorlar. Ve tam tersine öyleymiş gibi davranan büyük insan kalabalığı da sorunu gerçekten karmaşıklaştırıyor ve sonunda insan gerçekten kayıp ruhlar olmadığını sanıyor.

Eğer bir adamın kolları ya da bacakları yoksa, hepimiz onun bir sakat olduğunu biliriz ya da bir sakat olduğuna inanırız, bunu yaptığımız anda adam daha az sakattır artık, onun ayırdına varır, onun için üzülür, ondan gereksiz taraklar ya da Carlitos Gardel*'in renkli fotoğraflarını alırız. Bunu yaptığımız zaman bu kolları ya da bacakları olmayan insan kısmen ya da tümüyle üyesi olduğunu sandığımız yüzüstü bırakılmışlar, kayıp ruhlar sınıfından çıkar, öyle ki, belki de ona gizliden karanlık bir kin bile duyabiliriz çünkü o sırada tüm kayıp ruhlar (küstah ya da güvende olmadıkları ya da tarak satıcısı ve renkli portre satıcılarının saldırgan ruhuna sahip olmadıkları için) vakarla ve sessizce acı çekmektedirler.

Kentin meydanlarında ya da parklarındaki banklara oturmuş düşünen, kimsenin konuşmadığı ya da kendilerinden bir şey istemediği bu

* Carlitos Gardel: Arjantinli ünlü tango bestecisi ve şarkıcısı. (ç.n.)

sessiz ve yalnız insanlar: Yaşlılar (kimsesiz olanlar, tarak satıcılarından daha az dikkatimizi çekenler), ellerinde emekli bastonlarıyla yaşamın bir anı gibi geçip gittiğini gören şu yaşlılar; düşünen, belki de güçlü düşünürlerin varoluşun genel anlamı üzerine ortaya koyduğu sorunları kendi yöntemleriyle yeniden gözden geçiren; evlilikler, çocuklar, savaş gemileri, politik çekişmeler, para, at ve araba yarışları üzerine, her şeyin nedenini ve niçinini düşünen yaşlılar; kuş yemi ya da mısır taneleri yiyen güvercinleri ve serçeleri, meydanda ya da parkların yüksek ağaçlarında yaşayan her tür kuşu izleyen ya da izlermiş gibi yapan yaşlılar. Evreni oluşturan bağımsız ve çok katlı imgelere göre: Bir bankacı Rio de Plata'da hisselerin bölündüğü çok başarılı işlemlerden söz ederken onun "Güçlü Ofis"inden yüz adım ötede, Colón Parkı'nın çimenleri üzerinde erkek bir kuş sekerek yuvası için dişi bir kuşun, kayıp bir başak ya da yem tanesinin, o an ilgisini çeken, yavruları ya da kendisi için besin demek olan bir kurtçuğun ardında koşar. Biraz daha ötede (Büyük Bankacı'nın ofisinde değil, yaşlı emeklinin bastonunun dibinde) bağımsız ve hareketli başka varoluş biçimleri vardır: Solucanlar, karıncalar (yalnızca iri ve siyah olanlar değil, kırmızı ve küçük, neredeyse görünmez olanlar da), değişik renklerde ve değişik alışkanlıkları olan dikkat bile etmediğimiz binlerce börtü böcek. Bütün bu varlıklar birbirine uzak ve farklı dünyalarda yaşarlar. Geniş çayırlarda ya da parkın huzurlu yeraltı dünyasında yaşayan bu garip yaratıklar, ancak insanlar bombalar ve gazlarla kendilerine saldırdıklarında, yalnızca "Büyük Felaketler" olduğunda, insanlar "Dezenfektanlar" ya da "Kürekler"le saldırıya geçtiğinde, "Karıncalara Karşı Savaş" başlattıklarında (her zaman karıncaların zaferiyle sonuçlanan gereksiz bir savaş), ya da "Bankacılar", "Petrol Savaşları"na giriştiklerinde, birbirlerinden haberdar olurlar. Daha şanslı olanlar, "Solucanlar"ı her zaman yenenlerin soyundan olanlar, ağustosun hem tadını çıkarıp hem de hızla zenginleşenler, yukarı, "Silah Üreticileri ve Sağlayıcıları"nın düzeyine yükselirler.

Ama bu değiş tokuş ve karışıklık dönemleri hariç, değişik türden birlerce yaratık birbirini hiç tanımadan, hiç nefret etmeden, birbirine hiç saygı duymadan, evrenin aynı yörelerinde doğar, büyür ve ölürler; tıpkı olağanüstü teknikler sayesinde aynı telle yollanan ama birbirine karışmayan ve dolanmayan binlerce telefon mesajı gibi.

Ne olursa olsun (diye düşündü Bruno), öncelikle bu meydanlarda ve parklarda oturan ve düşünen insanlara dikkat etmeliyiz. Kimi yere

bakar ve dakikalarca, hatta saatlerce sözü geçen hayvanları izleyerek oyalanır; karıncaları inceler, değişik türlerini gözler, ne kadar yük taşıyabildiklerini hesaplar, bir zorluğu aşmak için nasıl işbirliği yaptıklarını izler, vb. Zaman zaman, bu adamlar parklarda yerlerde çok bulunan bir saman çöpü, bir dal parçasıyla karıncaları yollarından saptırırlar. Bazı karıncalar saman çöpüne tırmanır, ucuna kadar çıkar, orada küçük, dikkatli akrobatik manevralar yaparak çöpün öteki yüzüne geçer ve aşağı koşarlar ama adam acıyana ya da oyundan sıkılana kadar paçayı kurtaramazlar; adam saman çöpünü yere bırakır bırakmaz karınca arkadaşlarını arar, ilk karşılaştıklarıyla gecikmesinin nedenini anlatmak ya da Genel İşçi Yürüyüşü'nü yokluğundan haberdar etmek için kısa ve heyecanlı bir konuşmaya girişir ve hemen işine, uzun ve verimli çalışma kuyruğuna geri döner. Bu sırada yalnız ve düşünceli adam yeniden düşüncelerine gömülür, dikkatini hiçbir şeye fazlaca vermez, bir ağaca ya da ileride oynayan bir çocuğa bakar, bu çocuk ona Selva Negra* ya da güneyde, Pontevedra'nın küçük bir sokağında geçirdiği uzak ve inanılmaz günleri anımsatır, gözleri biraz daha bulutlanır. Yaşlıların gözlerinde sık sık gözyaşları parlar. Bunun fiziksel olup olmadığını, bir anının, bir özlemin, bir hayal kırıklığının, ölüm düşüncesinin ya da bizi esrarengizliği ve hüznüyle heyecanlandıran bir öykünün sonuna yapışan "SON" sözcüğünün neden olduğu hüzün olup olmadığını bilemeyiz. Bu öyküler hep birbirine benzer, peki bir insanın esrarengiz ve hüzünlü bir öyküsü yoksa, varlığının ne anlamı vardır?

Ama banklarda düşünceli düşünceli oturan adamlar her zaman yaşlı ve emekli değillerdir.

Bazen daha genç, otuz kırk yaşlarında insanlara da rastlanır. Asıl ilginç olan ve üzerinde düşünülmeyi hak eden (diye düşündü Bruno), bu insanlar ne kadar gençse o kadar acınası ve terk edilmiş görünürler. Bir park bankında oturan düşüncelerine dalmış, suskun ve kendini çevreleyen dünyadan bihaber, genç bir adamdan daha ürkütücü ne olabilir ki? Bazen bu genç adam bir denizcidir; bazen vatanına dönmek isteyen ama dönemeyen bir göçmendir; genellikle sevdikleri kadın tarafından terk edilmiş varlıklardır, kiminin yaşamaya gücü kalmamıştır, evini sonsuza kadar terk etmiş, yalnızlığı ve geleceği üzerine düşünmektedir. Ya da Martín gibi, korkuyla, kesin ve mutlak olanın aslında var olmadığını ayırt edendir.

* Selva Negra: Kara orman. (ç.n.)

Ya da oğlunu kaybetmiş, mezarlıktan dönerken kendini yalnız hissetmiş ve bir park bankına çökmüş, varlığı tüm anlamını yitirmiş bir adamdır bankta oturan. Çevrede gülen ve mutlu insanlar varken (mutlulukları anlık da olsa) ve çocuklar biraz ilerisinde oynarken (onları izliyor), küçük bedenini içine alan yine küçük bir tabutun içindeki kendi oğlu çoktan toprağa girmiş, belki de vahşi ve kendine göre çok iri bir düşmanla savaşmayı yeni bırakmıştır. Ve bu zavallı adam yeniden ya da ilk kez yaşamın anlamını düşünür ama neden oğlunun bu biçimde öldüğünü anlayamaz, neden küçük yüreğinin felç ya da havasızlık çekerek ve korkunç acılar içinde umutsuzca savaşarak başkalarının suçlarının bedelini ödediğini ve neden üzerine kara gölgeler çöktüğünü anlayamaz.

İşte bu adam yüzüstü bırakılmış, kayıp bir ruhtur. Yoksul olması şart değildir hatta zengin bile olabilir, şu hor görerek ve alayla söz ettiği, bölünen güçlerle ilgili olağanüstü "İşlem"i hazırlayan "Büyük Bankacı"nın ta kendisidir belki de. Alay ve hor görme (artık daha kolay anlaşılır) her zaman gereksiz ve son kertede haksızdır. Alay ve hor görmeyi hak eden hiç kimse yoktur. Er ya da geç, bazen bölünen güçler nedeniyle, bazen değil, her insanın başına türlü uğursuzluk, oğul ya da kardeşlerinin ölümü, ölüm karşısındaki kendi yalnızlığı ve yaşlılığı gelir. Böyle bir adam herkesten daha çaresizdir. Bu durumda silahları olan adam, payına düşen kötülük kotasından yoksun kaldığında, silahları hiç olmamış ve yokluklarının hiç farkına varmamış sıradan insandan daha savunmasızdır.

~6~

On bir yaşından beri evdeki hiçbir odaya, özellikle de annesinin tapınağı gibi olan küçük salona hiç girmiyordu. Banyonun çıkışında, annesinin radyo ve telefon başında saatler geçirdiği ya da dışarı çıkmak için hazırlandığı küçük salondu bu. Peki ya babası? Martín çok küçük yaşlarda babasının alışkanlıklarının izini yitirmişti. Adam, kendini atölyesine kapatmıştı. Banyoya gitmek için annesinin salonundan geçmek zorunlu değildi ama olanaksız da değildi. Belki kadın kocasının kendini böyle görmesi olasılığından hoşlanıyordu. Belki de onu bu denli aşağılamak gözünü kan bürümüş nefretinin bir parçasıydı.

Her şey olasıydı.

Radyonun sesini duymadığı zaman annesinin evde olmadığını varsayardı, annesinin sessiz sedasız salonda oturması inanılır gibi değildi.

İkiyüzlü canavar gölgelerin arasında, divanın üzerinde, kaygı ve kızgınlıkla kıvranıyordu.

Bir saatten uzun bir süre tıpkı bir uyurgezer gibi sokaklarda dolaşıp durmuştu. Sonra odasına döndü ve kendini yatağın üzerine attı. Bir süre tavana baktıktan sonra gözlerini duvarlarda gezdirdi. Çocukluğundan beri raptiyelerle duvara takılmış olan *Billiken* illüstrasyonunu görünce durdu. Belgrano ve askerleri Salado Irmağı'nın kesişme noktasında, mavi beyaz bayrağın altında yemin ediyorlardı.

*Tertemiz bayrak**, diye düşündü.

Ve birden aklına varlığının anahtar sözcükleri takıldı: *Soğuk, temizlik, kar, yalnızlık, Patagonya.*

Trenleri ve gemileri düşündü ama parayı nereden bulacaktı ki? Sola İstasyonu'nun yakınındaki garajda park etmiş olan o dev gibi kamyonu ve üzerindeki ona esinler veren yazıyı düşündü: *Patagonya Taşıma.* Belki bir işçiye, yardımcıya ya da öyle bir şeye ihtiyaçları olabilirdi.

Bucich ağzından sönük sigara izmariti sarkarak "Tabii ki evet," dedi.

"Seksen üç pesom var," dedi Martín.

Her tarafına bulaşmış olan yağı temizlemekte olan Bucich "Şakayı bırak," dedi.

Bir sirk canavarına benziyordu, hafifçe kamburdu, saçlarına kırlar düşmüştü. Bir çocuğun ifadesine sahip bir canavar. Martín kamyona baktı. Üzerinde büyük harflerle "PATAGONYA TAŞIMA" yazıyordu, arkasındaysa yaldızlı harflerle GÖRECEKSİN, BUNAK.**

Sönük izmariti ağzında "Hadi" dedi Bulich.

Islak ve kaygan asfaltta bir an için süt kıvamında ve nemli bir kırmızı parladı. Hemen ardından morumsu bir şimşek çaktı ve yeniden süt kıvamındaki kırmızı parlamaya başladı: CINZANO-AMERİCANO GANCIA, CINZANO-AMERICANO GANCİA.

"Soğuk geliyor," dedi Bucich.

Çiseliyor mu? Daha çok ele gelmez ve yüzen damlacıklardan oluş-

---

* Arjantin 1810 yılında İspanya'dan bağımsızlığını aldı. General Belgrano bağımsızlık hareketinin ilk önderlerinden biriydi. *Billiken* bir çocuk dergisidir. "Tertemiz bayrak" okullarda söylenen milliyetçi bir çocuk şarkısının bir dizesidir. (ç.n.)

** Türkiye'de olduğu gibi Arjantin'de de araçların arkasına "özlü sözler" yazma modası vardır. (ç.n.)

muş bir pusa benziyor. Kamyoncu dev adımlarla yanında yürüyordu. İyi yürekli ve güçlü bir adamdı. Belki de Martín'in güneye yapmak istediği yolculuğun simgesiydi. Martín kendini güvende duydu ve düşünmekten vazgeçti. "Burası" dedi Bucich. *CHİNCHÍN pizza fainá despacho de bebidas**. "Selam" dedi Bucich, "Selam" dedi Chinchín, cin şişesini koyarak. İki bardak. Bu velet bir arkadaş. Memnun oldum. "Asıl ben memnun oldum" dedi Chinchín, bir başlık ve rengârenk çizgili bir gömlek giyiyordu. "İhtiyar?" diye sordu Bucich, "Şöyle böyle" diye yanıtladı Chinchín. "Testleri yaptılar mı?" "Evet." "Ve?" Chinchín omuzlarını silkti. "Bu işler nasıldır bilirsin." *"Uzağa, soğuk ve berrak güneye gitmek"* diye düşündü Martín, Gardel'in aptallıklar yapmaya hazır sıradan bir oğlan çocuğu gülümsemesiyle baktığı değişik portresine, Maseratti de Fangio'nun mavi beyaz rozetine, Leguisamo ve Américo Tesorieri'yi çevreleyen başlıklı, arkalarındaki kemere dayanmış çıplak kızlara, Chinchín'in arkadaşına, Boca'nın üzerinde ŞAMPİYONLAR! yazılı pek çok fotoğrafına ve Torito de Mataderos'un giysisinin içindeki resimlerine bakarak. *Her şeyi yaptım. Boksörler gibi ip atladım, karnımı yumrukladım. Karnımın içini kazıtmak hariç. Bu nedenle böyle yarı salak oldun. Kin ve aşağılamayla gülerek, her şeyi yaptım, senin yüzünden bedenimin biçimini bozacak değildim ya, demişti ona annesi. Martín on bir yaşında falan olmalıydı...* "Ya Tito?" diye sordu Bucich. "Birazdan gelir" dedi Chinchín. "Ya pazar?" "Ne bileyim" diye öfkeyle yanıtladı Chinchín. "Yemin ederim ki sinirimi bozmuyorum, *o bolero dinlerken, ağda yapar ve karamelaları mideye indirirken, her yere yapış yapış kâğıtlar saçarken*, hiçbir şey için sinirimi bozmuyorum" dedi Chinchín, ki aslında bir şey dememiş oldu, *kirli ve yapışkan bir dünya*, diye düşünerek suskun bir öfkeyle bir bardak içki uzatırken Martín, *kendime bir iyilik yapmalıyım, temiz, soğuk, kristal bir dünyaya kaçmalıyım*, diye düşündü. Bardağı bırakıp Bucich'e döndü ve kamyoncu gözlerini kırpıştırırken, *Martín boleroları dinlemeye devam ediyordu, banyoda deodorantların ağırlaştırdığı havada oturuyordu, hava sıcak ve bulanıktı, banyo sıcaktı, bedeni sıcaktı, yatağı sıcak, annesi sıcaktı, anne-yatak, ve bacaklarını havaya dikmişti, tıpkı lağımdan çıkarken yaptığı gibi ya da lağıma girerken yaptığı gibi*, zayıf ve sinirli bir adam içeriye girdi ve "Selam Chinchín" dedi ve Chinchín, "Humberto J. D'Arcángelo selam, selam Puchito, velet bir arkadaş," dedi. "Memnun oldum." "Asıl ben memnun oldum" dendi *ve*

* Chinchín. Pizza, yemek, içki. (ç.n.)

adam kuş gözlerine benzeyen gözleriyle Martín'i dikkatle inceledi, Martín'in bundan böyle Tito'da her zaman göreceği gibi, sanki çok değerli bir şey kaybetmiş de onu her yerde arıyormuş, merakla ve çabuk çabuk her yeri inceliyormuş gibi kaygı dolu bir ifadeyle bakıyordu.

"Büyük orospu ve kırmızı şeytan," dedi Tito.

"Söyle, söyle, bunu anlat," dedi masalardakiler.

"Sana açık davranacağım, kamyonla gidiyorum," dedi Bucich.

"Artık hiçbir şeye aldırmıyorum" dedi Chinchín, "Hiçbir şey kafamı bozmuyor artık. Sana annemin anısına yemin ederim. Bu kadar ciddiyim, bir iyilik yap da anlat. Anlat. Anlat."

Tito tarafından yüzeysel bir biçimde tanınan Humberto J. D'Arcángelo, "Tam bir pislik," dedi.

Ve sonra pencerenin yanında bir masaya oturdu, cebinden her zaman spor sayfası okunacak şekilde ikiye katlanmış olan *Critica*'yı çıkarttı, kızgınlıkla masanın üzerine koydu, her zaman ağzında taşıdığı kürdanla dişlerini karıştırarak Pinzón Caddesi'ne karanlık bir bakış fırlattı. Ufak tefekti ve çizgili giyisisinin içinde sanki dünyanın kaderi üzerine düşünüyormuş gibi duruyordu.

Bir süre sonra bakışlarını salona doğru çevirerek,

"Bu pazar günü felaketti," dedi. "Aptallar gibi kaybettik, San Lorenzo* kazandı, Tigre** bile kazandı. Daha ne kadar kaybedeceğimizi bilmek isterdim."

Sanki arkadaşlarının tanık olmalarını istiyormuş gibi bakışlarını onlara dikti, sonra yeniden sokağa döndü ve tekrar dişlerini karıştırarak,

"Bu ülkede düzen yok," dedi.

~7~

Olamaz, diye düşündü, eli denizci çantasının üzerindeydi, *olamaz*. Ama evet, öksürük, öksürük ve bu gıcırtılar.

Yıllar sonra o anı anımsadığında: *Tıpkı birbirine yakın iki ıssız adanın sakinleri gibi* demişti, *yakın ama aşılmaz uçurumlarla ayrılmış*. Yıllar sonra, babası mezarında çürürken, o zavallının da en az kendi kadar acı çekmiş olduğunu, oturduğu (sağ kaldığı) yakın ama

* San Lorenzo: Futbol Takımı. (ç.n.)
** Tigre: Futbol takımı. (ç.n.)

aşılmaz adasından arada bir kendine, yardımını, en azından anlayışını ve şefkatini esirgememesini belirten sessiz ve acınası bir işaret gönderdiğini anlamıştı. Ama bunun her zaman olduğu gibi çok geç, kendi acı dolu deneyimlerinden sonra farkına varmıştı. Şimdi, bu olgunlaşmamış şimdiki zamanda, (zaman, vaktinden önce ortaya çıkıp, dalga geçiyormuş gibi, tıpkı bazı amatör tiyatro meraklılarının yaptığı gibi tuhaf, gülünç bir izlenim bırakıyor: Henüz âşık olmamış Otello'lar.) bu gelecek olması gereken şimdiki zamanda babası içeriye giriyor, yıllardır adımını atmadığı o basamakları çıkıyordu. Martín onu kapıda sırtından gördüğü zaman bir kaçağı, bir yabancıyı gördüğünü sandı: Veremli öksürüğünü, bocalayarak durakladığını duyuyordu. Ve bilinçli bir zalimlikle ayırdına varmamış gibi yaptı. *Tabii ki, mesajını almış, yanında kalmamı istiyor*. Ama neden? Yıllar ve yıllar boyu birbirlerine hemen hemen tek sözcük bile etmemişlerdi. Gücenme ve keder arasında bocaladı. Gücenme duygusu ona bakmasına engel oluyordu, odaya girdiğinin farkına varmamış gibi yapıyor, en kötüsü, ona, onu yok saymak istediğini hissettiriyordu. Ama başını çevirdi, evet başını çevirdi ve umduğu şeyi gördü: Babası, elleri parmaklıkların üzerinde, gösterdiği çabadan yorulmuş, bir tutam kır saç alnına düşmüş, gözleri ateşli ve biraz pırtlamış, yüzünde suçlu bir gülümsemeyle, cezalandırır gibi Martín'e bakarak "Yirmi yıldır atölyem burada," diyor; odaya bir göz attıktan sonra sanki yabancı ülkelerde özlemlerini ve düşlemlerini yaşayıp, insanlar tanıdıktan sonra çocukluğunu geçirdiği köye geri dönen, yaşlı ve yorgun bir gezgin gibi yatağın kenarına ilişiyordu. Babası sanki fazla yer kaplamak istemiyormuş, yer kaplamaya ya da rahat olmaya izni yokmuş gibi yatağın kenarına oturdu. Bir süre sustu, zorlukla solumasına karşın cansız bir heykel kadar hareketsizdi. Neşesiz bir sesle:

"Bir süreden beri arkadaş değiliz," dedi.

Uzaklara baktığı düşünceli gözleri aydınlandı.

"Anımsıyorum da bir kez... Retira Parkı'ndaydık... Sen dört beş yaşlarındaydın, kendi başına elektrikli arabalara binmek istemiştin, ama seni bırakmamıştım, çarpışmaların seni korkutmasından korkmuştum."

Özlemle tatlı tatlı gülümsedi.

"Sonra eve dönerken Garay Caddesi'nde boş bir arsada atlıkarıncaya binmiştin. Senin neden her zaman sırtını anımsıyorum bilmiyorum, ama her dönüşünde benim önümden geçiyordun, rüzgâr gömleği-

ni uçuruyordu, mavi çizgili bir gömlekti, saat geç oluyordu, ancak ışık vardı."

Bir süre düşündükten sonra sanki önemli bir olayı onaylıyormuş gibi:

"Çok iyi anımsıyorum, mavi çizgili bir gömlekti," dedi.

Martín susmaya devam etti.

"O zaman yıllar geçtikçe yoldaş olacağımızı düşündüm, bir tür... arkadaşlık geliştireceğimizi düşündüm..."

Yine o suçlu gülümsemesiyle gülümsedi, sanki bu umudu gülünç, beslemeye hakkı olmayan bir umutmuş gibi. Sanki Martín'in savunmasız halinden yararlanarak küçük bir şey çalmış gibi.

Oğlu ona baktı: Dirseklerini dizlerinin üzerine koymuş, kamburunu çıkarmış, bakışlarını uzakta bir noktaya dikmişti.

"Evet... şimdi her şey farklı."

Yatağın üzerinde duran bir kurşunkalemi eline alarak düşünceli düşünceli inceledi.

"Seni anlamadığımı sanma... Nasıl arkadaş olabiliriz ki? Beni bağışlaman gerekiyor Martíncik."

"Bağışlanacak bir şey yapmadın sen."

Ama sözcüklerinin sertliği tümcesiyle çelişiyordu.

"Görüyor musun? Benden nefret ediyorsun. Seni anlamadığımı sanma."

Martín "Hayır, senden nefret etmiyorum" demek istedi, ama nefret ettiği öylesine apaçık belliydi ki. Bu nefret onu daha beter çözüyor, yalnızlığını artırıyordu. Annesini süslenip püslenmiş, bir bolero mırıldanarak sokağa çıkmaya hazır bir halde gördüğünde duyduğu tiksinti babasına da uzanıyor ve sonunda tiksintisinin ana nesnesi babasıymış gibi oluyordu.

"Lütfen Martín, başarısız bir ressamla gurur duyamazsın ya."

Martín'in gözleri yaşlarla doldu.

Ama kini, yağda asılı kalan ve yağa hiç karışmayan sirke tanecikleri gibi öylece duruyordu. "Böyle konuşma, baba!" diye bağırdı.

Babası duygulanarak tepkisine şaşırmış bir halde yüzüne baktı.

Martín ne diyeceğini bilemiyormuş gibi kin dolu bir sesle,

"Burası iğrenç bir ülke!" diye bağırdı. "Yalnızca utanmazlar zafere ulaşıyor."

Babası, susarak bir süre Martín'e baktı. Daha sonra başıyla yadsıyarak,

"Hayır Martín, böyle düşünme" dedi.

Bir süre ellerinin arasındaki kaleme baktıktan sonra ekledi:

"Adil olmak gerekli. Ben neresinden bakarsan bak başarısızın tekiyim. Ne yeteneğim ne de gücüm var. İşte gerçek bu."

Martín yeniden kendi adasına doğru çekilmeye başladı. Bu sahnenin zavallılığı onu üzmüştü, babasının boyun eğmiş hali onu yeniden sertleştirdi.

Ortalığı öyle yoğun ve tedirgin edici bir sessizlik kapladı ki, babası gitmeye yeltendi. Herhalde gitme kararının geri dönüşü olmadığını ve aralarındaki uçurumun kapatılamayacak kadar geniş olduğunu anlamıştı. Martín'e yaklaştı ve bir eliyle kolunu tuttu, onu kucaklamak istiyordu ama... nasıl yapabilirdi ki?

"İyi öyleyse..." diye mırıldandı.

Eğer Martín bunların babasından duyduğu son sözcükler olduğunu bilseydi daha sevecen bir şeyler söyler miydi acaba?

İnsanlar için zor olan şeylerden biri de; –dedi Bruno– bir gün ölüyorlar ve söylenmiş olan hiçbir şeyi tamir etmek için olanak kalmıyor.

Babasının sırtını dönüşünü ve merdivenlere doğru gidişini gördü. Ve inmeden önce başını çevirip, ölümünden yıllar sonra bile Martín'in umutsuzlukla anımsayacağı bir ifadeyle baktığını gördü.

Merdivenlerden inen babasının öksürüğünü duyduğunda kendini yatağın üzerine attı ve ağladı. Ancak saatler sonra denizci çantasını yerleştirecek gücü bulabildi. Evden çıktığında saat sabahın ikisiydi ve babasının atölyesinde ışık vardı.

"İşte," diye düşündü, "Her şeye rağmen yaşıyor, henüz yaşamaya devam ediyor."

Garaja kadar gitti, büyük bir özgürlük duyacağını sanıyordu ama öyle olmadı. Büyük bir baskı kendini özgür duymasını engelliyordu. Giderek adımları yavaşladı, bir süre sonra bocalayarak durdu. Neydi, gerçekten yapmak istediği?

~ 8 ~

"Onu yeniden görene dek o kadar çok şey oldu ki... evimde... orada yaşamak istemiyordum, Patagonya'ya gitmeyi düşündüm, Bucich adlı bir kamyon sürücüsüyle konuştum. Hiç sana Bucich'ten söz ettim mi? Ama o sabah... neyse sonunda güneye gitme-

dim, evime geri döndüm."

Anımsayarak sustu.

"Onu 1955 Şubatı'nda parkta, aynı yerde gördüm. Sık sık oraya gidiyordum, yine de ona sık sık oraya gittiğim için rastlamadım."

"Ya?"

"O, benimle karşılaşmak istediği için."

Bruno pek anlamış gibi görünmüyordu.

"Eğer oraya gidiyorsa o da sizinle karşılaşmak istediği içindir."

"Hayır, bunu demek istemiyorum. Aynı biçimde benimle başka bir yerde de karşılaşabilirdi. Anladınız mı? O eğer isterse benimle nerede ve nasıl karşılaşacağını biliyordu. Bunu demek istiyorum. Orada o bankta, tüm o aylar boyunca o bankta otururak onu beklemek benim bir çılgınlığımdan başka bir şey değildi."

Bir süre dalıp gittikten sonra sanki bir açıklama yapması gerekiyormuş gibi Bruno'ya döndü:

"Bunun için... çünkü beni aradı, tüm isteğiyle aradı, düşünüp taşınarak aradı, bu nedenle bana sonra... çok anlaşılmaz geliyor... bu biçimde..."

Bakışlarını Bruno'ya dikti. Bruno dosdoğru onun zayıf ve acı çeken yüzüne bakıyordu.

"Anlıyor musunuz?"

"İnsanoğlu mantıklı değildir", dedi Bruno, "üstelik belki de sizi araması ve şeye..., şeye kalkışmasının nedeni aynıdır."

"Terk etmesinin" diyecekti, kendini tuttu, "Uzaklaşmasının" dedi.

Martín bir an ona baktıktan sonra düşüncelerine gömüldü ve bir süre sustu. Sonra kızın nasıl yeniden ortaya çıktığını açıklamaya girişti.

Hemen hemen gece olmuştu ve elindeki metinleri gözden geçirmesi için yeterince ışık kalmamıştı, bir süre ağaçlara baktıktan sonra bankın koluna yatmıştı; uyuyakalmıştı.

Düşünde, görünüşte sakin ama güçlü ve gizemli bir nehrin orta yerinde, yelkeni yırtık ve terk edilmiş bir teknede, tek başına kaldığını görmüştü. Alacakaranlıkta ilerliyordu. Manzara ölü gibi durgun ve ıssızdı ama nehrin kenarlarında bir duvar gibi yükselen ormanın içerisinde gizli ve tehlikelerle dolu bir dünya olduğunu biliyordu. Bu sık, karanlık ormandan bir ses duyduğunu zannetti ve tüyleri ürperdi. Ne dendiğini anlayamamıştı ama kendine, Martín'e hitap edildiğini biliyordu. Yanıt vermek istedi ama bir şey ona engel oldu. Kalkmak için çabaladı, çünkü bu kaygılı ve boğuk ses sanki Martín'den başka hiç

kimse yardımına koşamazmış gibi (artık duyuyordu) giderek güçlenerek onu çağırıyordu. Kaygıdan tüyleri ürpermiş bir halde, neredeyse sıçrayarak banktan fırladı.

Kız oradaydı.

Onu sarsıyordu, sert bir şekilde gülümseyerek "Hadi kalk, tembel," dedi.

Korkmuş, düşünde onu çağıran korkulu ve özlem dolu sesle, Alejandra'nın yanı başındaki kaygısız sesi arasındaki zıtlıktan korkmuş ve dengesi bozulmuştu, ağzından hiçbir sözcük çıkmadı.

Kızın o uyurken yerlere saçılan bir kaç sayfayı toparlamasını izledi.

Kız gülerek, "Bu şirketin patronunun Molinari olmadığı belli," dedi.

"Hangi şirket?"

"Sana bu işi veren, salak."

"Lopéz Basımevi."

"Kimse kim, ama kesinlikle Molinari değil."

Daha sonra pek çok kez başına geleceği gibi, hiçbir şey anlamamıştı. Alejandra da açıklama zahmetine girişmedi. Martín kendini alaycı bir öğretmenin karşısındaki kötü öğrenci gibi hissetti.

Metinleri sıraya koyuyordu, bu mekanik iş böylesi bir kaygıyla beklediği karşılaşmanın yarattığı heyecanın bir dereceye kadar üstesinden gelecek zamanı sağlıyordu. Daha sonra pek çok kez olacağı gibi, sessizliği ve konuşmadaki yetersizliği Alejandra'nın her zamanki gibi onun düşüncelerini okumasıyla halledildi.

Kız, büyüklerin küçüklere yaptığı gibi bir eliyle Martín'in saçlarını karıştırdı.

"Sana, seni yine göreceğimi söylemiştim, anımsadın mı? Ama zamanını söylememiştim."

Martín kıza baktı.

"Belki de seni çabuk göreceğimi söyledim."

"Hayır."

Ve böylece (diye anlattı Martín) korkunç öykü başladı. Hiçbir şeyi açıklamak olası değil. Onunla hiçbir şey önceden kestirilemezdi. Banco de la Provincia'nın salonu ya da Avellanada Köprüsü gibi saçma sapan yerlerde buluşuyorlardı. Ve de hangi saatte: Sabahın ikisinde. Hiçbir şeyi ne açıklayabiliyor ne de önceden tahmin edebiliyordu. Kızın ne şakalarını, ne kızgınlıklarını, ne de onunla buluşup tekrar ayrılana dek ağzını açmayışını açıklayamıyordu. Ya da uzun süreli ortadan kayboluşlarını. "Ve kuşkusuz," diye ekledi, "yaşamımın en olağanüstü za-

manlarıydı." Ama hiçbir şeyin sürmeyeceğini biliyordu, her şey zincirlerinden boşanmış gibiydi, her şey fırtınalı bir gecede kayan yıldızlara benziyordu. Yine de ara sıra, ama çok seyrek, kızın sanki hastaymış da Martín bir dinlenme eviymiş ya da sonunda kaçtığı güneşli, sakin dağ etekleriymiş gibi ona sokulup dinlendiği olurdu. Bazen de fırtınalar içinde sanki Martín kendisine su ya da yaşadığı vahşi ve karanlık topraklara dönmesini sağlayacak bir ilaç, yaşamının bağlı olduğu bir şey sunabilirmiş gibi davranırdı.

Martín, gözlerini Bruno'nunkilere dikerek:

"Benim hiçbir zaman giremediğim o topraklara" diye sözlerini bitirdi.

~ 9 ~

"İşte burası" dedi. Tüm ülke yasemin kokuyordu. Çit çok eskiydi ve sarmaşıklarla kaplıydı. Demir kapı zorlukla ve gıcırtılarla yerinden kımıldıyordu.

Karanlığın içinde yeni yağan yağmurun oluşturduğu küçük su birikintileri parlıyordu. Işıkları yanan bir oda gözüküyordu ama ev o kadar sessizdi ki, sanki başka hiçbir odası yoktu. Yosunla kaplı, terk edilmiş bir bahçeden geçtiler, demir kolonların üzerinde yükselen bir yan galerinin yanındaki patikadan yürüdüler. Ev çok eskiydi, galeriye bakan bir penceresinde hâlâ kolonyal dönemden kalma parmaklıklar duruyordu; ıslak, aşınmış, kırılmış yer karoları da kuşkusuz aynı dönemden kalmaydılar.

Bir klarnet sesi duyuldu: Hiçbir müziğe ait olmayan, yorgun, kırık dökük ve kendini yineleyen bir ses.

"Ya bu?" diye sordu Martín.

"Bebe amca," diye yanıtladı Alejandra, "deli olan."

Çok yaşlı ağaçların arasında, tuğladan yapılmış ve sarmal bir merdivenle son bulan dar bir koridordan ilerlediler (Martín yoğun bir manolya kokusu duyuyordu).

"Şimdi dikkat et, beni yavaş yavaş izle."

Martín kazan ya da sandık gibi bir şeye takıldı.

"Sana dikkat et demedim mi! Bekle."

Durdu ve bir kibrit yaktı, bir eliyle ateşi koruyarak Martín'e yaklaştı.

"Ama Alejandra. Buralarda bir lamba yok mu? Diyorum ki... birşey... avluda..."

Kuru ve kötücül bir gülümseme duyuldu.

"Lambalar! Gel, ellerini kalçalarıma koy ve beni izle."

"Bu körler için iyi bir yöntem."

Birdenbire Alejandra'nın elektrik çarpmış gibi kalakaldığını hissetti.

Martín tedirginlikle, "Ne oldu Alejandra?" diye sordu.

Kız kuru bir sesle, "Hiçbir şey," dedi, "ama bir iyilik yap da bir daha körlerden söz etme!"

Martín ellerini yeniden kalçalarına koyarak karanlığın içinde kızı izledi. O metal, pek çok yeri kırık dökük, pek çok yeri pas nedeniyle sağlam olmayan ve sallanan merdiveni olanca dikkatleriyle tırmanırlarken, Martín ilk kez ellerinin altında Alejandra'nın çok yakın ama aynı zamanda uzak ve gizemli bedenini hissetti. Bir şey, tüylerinin ürpermesi, bir titreme bu narin duyguyu ele verdi ve kız ne olduğunu sordu. Martín üzgün bir sesle "Hiç" diye yanıtladı. Yukarıya vardıkları zaman Alejandra eski ve zorlu kilidi açmaya uğraşırken "Burası evin eski seyir kulesi" dedi.

"Seyir kulesi mi?"

"Evet. Geçen yüzyılın başında burada kır evlerinden* başka bir şey yokmuş. Olmos'lar ve Acevedo'lar buraya hafta sonlarını geçirmeye gelirlermiş."

Güldü.

"Olmos'lar o zamanlar açlıktan gebermiyorlarmış henüz... ve deli de değillermiş!.."

"Ya Acevedo'lar?" diye sordu Martín? "Hangi Acevedo'lar, şu vali yardımcısı mı?"

"Ta kendileri."

Epeyce uğraştıktan sonra eski kapıyı açmayı başardı, elini uzatarak ışığı yaktı.

"Neyse," dedi Martín, "burada ışık var. Bu evin yalnızca mumlarla aydınlatıldığını sanmıştım."

"Ah, inanmazsın ama büyükbaba Pancho yalnızca gaz lambası kullanır. Elektriğin gözlere iyi gelmediğini söylüyor."

Martín gözlerini sanki Alejadra'nın ruhunun tanımadığı bir bölü-

* Kır evleri: Burada köklü Arjantinli ailelerin "quinta" adı verilen taşra ya da banliyölerdeki malikânelerinden söz edilmektedir. (ç.n.)

münde gezdirir gibi odada gezdirdi. Tavan açık değildi ve büyük tahta kütükler görünüyordu. Üzeri kepeneğe benzer bir şeyle örtülü büyük bir divan vardı, oda sanki bir açık artırmadan alınmış gibi duran eşyalarla doluydu: Değişik dönem ve tarzlarda, ama hepsi kırık dökük, çökmek üzere olan eşyalar.

"Gel yatağın üzerine otur, burada koltuklar tehlikeli."

Duvarda neredeyse tümüyle matlaşmış, Venedik tarzı, üst tarafında bir resim olan bir ayna asılıydı. Ayrıca bir konsolun kalıntıları ve dört ucundan raptiyeyle tutturulmuş bir oyma ya da taş basma görünüyordu.

Alejandra alkollü bir ısıtıcı alarak kahve yapmaya koyuldu, suyun ısınmasını beklerken bir plak koydu.

Tavana bakıp sigarasını içerken "Dinle," dedi.

Acıklı, gürültülü bir müzik odayı doldurdu.

Alejandra aniden plağı alarak,

"Aman," dedi, "şimdi bunu dinleyemem."

Kahve hazırlamaya devam etti.

"İlk kez sahneye çıktığında Brahms kendisi piyano çalmış. Biliyor musun ne yapmışlar?"

"Hayır."

"Onu ıslıklamışlar. İnsanlığın nasıl bir şey olduğunu anla işte."

"Belki de..."

"Ne demek 'belki de'" diye bağırdı Alejandra, "İnsanlığın katıksız domuz boku olduğunu bilmiyor musun?"

"Tamam ama, bu müzik de insanlığa ait."

Fincanlara kahve doldururken "Bak Martín," dedi, "onlar geri kalanlar için acı çekenler. Ve geri kalanlar da domuzlardan, orospu çocuklarından ve sersemlerden başka bir şey değil, anladın mı?"

Kahveleri getirdi. Yatağın ayak ucuna oturarak bir süre düşündü, sonra yeniden plağı koyarak, "Dinle bakalım bu ne" dedi.

İlk başta duyulan melodiler yeniden duyuldu.

"Böyle bir müzik yapabilmesi için ona ne kadar çok acı çektirmiş olduklarını anlayabilir misin Martín?"

Plağı tekrar çıkararak, "Barbarlar," dedi.

Düşünceli bir tavırla kahvesini bitirdi, fincanı yere koydu.

Açık pencereden, sessizliğin içinde klarnetin sesi duyuldu. Tıpkı bir çocuğun kâğıdın üzerine karalamalar yapmasına benziyordu.

"Deli olduğunu söylemiştin, değil mi?"

"Fark etmedin mi? Bu bir deliler ailesi. Bu kulede seksen yıl kimin

yaşadığını biliyor musun? Escolástica. Önceden de bir deliyi aşağıdaki bölmede kilit altında tuttuklarını söylemiştim. Bebe zararsız bir deli, bir tür budala, en azından kimse klarnetle bir kötülük yapamaz. Escolástica da zararsız bir deliydi. Ne oldu biliyor musun? Gel." Kalktı ve duvara dört ucundan raptiyelerle tutturulmuş olan taş basmanın yanına gitti. "Bak, bunlar Lavalle Birliği*'nin kalıntıları, Humahuaca yangınından kalanlar. Bu parçada generalin bedenini görüyorsun. Bu Albay Pedernera. Yanındaki Pedro Echagüe. Ve öteki sakallı, sağdaki Albay Acevedo. Bonifacio Acevedo. Büyükbaba Pancho'nun büyük amcası. Pancho'ya büyükbaba deriz ama o aslında büyük büyükbaba."

Bakmaya devam etti.

"Ve bu ötekisi de Teğmen Celedonio Olmos, Büyükbaba Pancho'nun babası yani benim büyük büyük büyükbabam. Bonifacio'nun Monteviedo'ya kaçması gerekmiş. Orada bir Uruguaylıyla, bir doğuluyla evlenmiş, kadının adı Encarnación Flores'miş ve Escolástica adında bir çocukları olmuş. Ada bak! Kız doğmadan önce Bonifacio birliğine katılmış ve kızı hiç görmemiş, iki yıl geri dönmemişler sonra buradan, yani Humahuaca'dan Bolivya'ya gitmişler ve yıllarca orada kalmışlar; Şili'de de bir süre kalmışlar. Elli ikide, elli ikinin başlarında tam on üç yıl karısını görmedikten sonra, ki karısı burada, bu kır evinde yaşıyormuş; Bonifacio Acevedo başka sürgünlerle beraber Şili'den Buenos Aires'e gelmiş. Kılık değiştirmişmiş. Rosas'ın düşmek üzere olduğu ve Urquiza'nın kan ve ateş içindeki Buenos Aires'e girecceği söyleniyormuş. Ama Acevedo beklemek istememiş ve çekmiş gitmiş, yani öyle deniyor, yoksa beklememiş olmasının bir açıklaması yok. Mazorca'da onu enselemişler. Kafasını kesmişler ve Buenos Aires'e getirmişler, eve gelip pencereyi yumruklamışlar ve pencere açıldığı zaman kesik kafayı içeri sallamışlar. Encarnación kafayı görür görmez ölmüş, Escolástica da delirmiş. Kısa bir süre sonra Urquiza Buenos Aires'e girmiş! Unutmaman gerekir ki Escolástica babasının öyküsünü dinleyerek ve onun resmine bakarak yetişmişmiş."

---

* Arjantin 1810 yılında bağımsızlığına kavuştu. Daha sonra uzun bir iç savaş yaşandı. Bu iç savaşta Arjantin Halkı Üniteristler ve Federaller olarak ikiye bölünmüştü. Üniteristlerin simgesel rengi mavi, Federallerin kırmızıydı. Federal diktatör Juan Manuel de Rosas ülkeyi demir yumrukla yönetiyordu. Bu yönetim bir çeşit politik polis olan Mazorca'nın yardımıyla yirmi yıl sürdü. Bu sırada Rosas'nın en zorlu düşmanı Üniterist general Lavalle'ydi. Bir bağımsızlık kahramanıydı. İki yıl savaştıktan sonra bozguna uğradı. Çarpışırken öldü. Cesedini Bolivya'ya kaçırdılar. Efsanevi bir birliği vardı. (ç.n.)

Konsolun çekmecesinden renkli bir minyatür çıkarttı.

"İşte, Brezilya'daki birlikte."

Parlak üniforması, gençliği, duruşu taş basmanın üzerindeki sakallı ve çökmüş ihtiyarla zıtlık oluşturuyordu.

"Urquiza'nın girmesiyle Mazorca ateşe verilmiş. Escolástica'nın ne yaptığını biliyor musun? Annesi bayılmış ama o babasının kesik kafasını alarak buraya koşmuş ve kendini kesik başla beraber buraya kilitlemiş. Taa 1932'deki ölümüne dek!"

"1932!"

"Evet 1932. Kesik kafayla beraber seksen yıl yaşamış. Buraya yiyecek getirmeleri ve artıklarla, atıkları almaları gerekmiş. Buradan hiç çıkmamış, ne de çıkmak istemiş. Bir şey daha: Delilere özgü bir inatçılıkla babasının kesik başını öyle bir saklamış ki kimse ondan geri alamamış. Tabii ki buraya gelip aramışlar ama bunu yaptıkları zaman öyle çileden çıkıyormuş ki, onu kızdırmaya cesaret edememişler. 'Konsoldan bir şey almamız gerek' diyorlarmış ama almanın yolu yokmuş. Kimse bu odadan bir şey alamamış, taa 1932'de ölene dek yani 1852'yle 1932 arasında bu odadaki her şey aynı kalmış. İnanabiliyor musun?"

"Olanaksız gibi geliyor."

"Hepsi de tarihi gerçekler. Ben de kendi kendime pek çok kez sordum: Nasıl yemek yiyordu? Odayı nasıl temizliyorlardı? Belki de ona yemek getirdiklerinde içeri dalıp şöyle bir temizlik yapıyorlardı. Escolástica zararsız bir deliymiş ve babasıyla, kesik baş dışında her şey hakkında son derece olağan konuşurmuş. Örneğin burada kapalı geçirdiği seksen yıl boyunca bir kez bile babasından ölü bir adam gibi söz etmemiş. Şimdiki zamanda konuşurmuş, yani... demek istiyorum ki 1852'deymiş gibi, sanki o on iki yaşındaymış ve babası Şili'deymiş de her an dönebilirmiş gibi konuşurmuş. Sakin bir ihtiyarmış, ama yaşamı, hatta dili bile 1852'de durmuş gibiymiş. Sanki güç hâlâ Rosas'nın elindeymiş gibi konuşurmuş, 'O adam düştüğü zaman' dermiş, başıyla dışarıyı, elektrikli demiryollarını, Yrigoyen'in hükümetini işaret ederek. Onun gerçeklik kavramında büyük boşluklar varmış, belki gerçekliğini de kilit altında tutuyordu ve bu tür konuları bir çocuk kurnazlığıyla savuşturuyordu, kim bilir. Belki onlardan konuşulmazsa onların var olmayacağını düşünüyordu, babasından konuşulmazsa babasının ölmemiş olacağını düşünüyordu. Belki de Bonifacio Acevedo'nun kesik başıyla ilgili her şeyi silmişti belleğinden."

"Peki kesik başa ne oldu?"

"1932'de, Escolástica ölünce konsola ve komutanın sigara mahfazasına bakabilmişler. Paçavralara sarılmış bir halde, sanki ihtiyar onu her gece çıkartıp saatlerce izliyormuş ya da kafayla beraber uyuyormuş gibi bulmuşlar. Mumyalanmış ve küçülmüşmüş tabii ki. Durup duruyor hâlâ."

"Nasıl?"

"Allahaşkına! Kesik kafayı ne yapmalarını istiyorsun? O durumdaki kesik bir başla ne yapılabilir ki?"

"Ne bileyim! Tüm bu öykü o kadar saçma ki! Bilmiyorum."

"Burada benim ailemden söz ediyoruz, Olmos'lardan demek istiyorum, Acevedo'lar değil!"

"Kim senin ailen?"

"Bir de soruyor musun? Bebe Amca'yı klarnet çalarken duymadın mı? Nerede yaşadığımızı görmüyor musun? Söyle bakalım, bu ülkede, Barracas'da, gecekondularla fabrikalar arasında yaşayan ve şu ünlü Olmos soyadını taşıyan birini tanıyor musun? Kesik başa normal bir şey olmasına olanak yoktu zaten, hem bir gövdeye bağlı olmayan kesik bir başa ne kadar normal davranılabilinir ki!

"Yani, sonra?"

"Çok basit: Kesik baş evde kaldı!"

Martín yerinden fırladı.

"Allahaşkına! Başka ne olabilirdi ki! Bir tabutçuk yapıp kesik bir baş için şirin bir cenaze töreni mi düzenleyeceklerdi!"

Martín sinirli sinirli güldü ama Alejandra ciddiydi.

"Peki nerede?"

"Büyükbaba Pancho'da, aşağıda, bir şapka kutusunda, görmek ister misin?"

"Tanrı aşkına" diye bağırdı Martín.

"Ne var yani! Güzel bir baş ve doğrusunu istersen bu kadar pisliğin arasında arada bir görmek bana iyi geliyor! En azından onlar gerçek insanlardı ve inandıkları şey için yaşamlarını vermeye hazırdılar. Benim tüm ailem siyasal birlikten yanaydı, ne Fernando ne de ben öyleyiz."

"Fernando? Fernando da kim?"

Alejandra sanki gereğinden fazla konuşmuş gibi aniden sustu.

Martín şaşırdı. Alejandra istemeden bir şey açıklamış gibi bir duyguya kapılmıştı. Kız ayağa kalktı, ısıtıcının durduğu masanın yanına

gitti, kaynaması için su doldurdu ve bir sigara yaktı. Sonra pencereye gitti ve Martín'e "Gel," dedi.

Martín kızı izledi. Gece koyu gölgeli, ama ay ışığı sayesinde aydınlıktı. Alejandra terasa çıkarak dolaştı, terasın ucuna giderek korkuluklara tutundu.

"Eskiden buradan bakıldığında Riachuelo'ya gelen gemiler görünürmüş."

"Peki şimdi, kim yaşıyor burada?"

"Burada? Kır evinde hemen hemen kimse kalmıyor. Önceden bloklar vardı sonra satmaya başladılar. Fabrika, her şey kır evine aitti. Buradan öteki uca kadar gecekondular var. Evin arka bölümü de satıldı. Bir tek bu kaldı, bu da zaman içinde yıkılacak."

"Üzülüyor musun?"

"Bilmiyorum. Bazen büyükbaba için üzülüyorum. Geçmişte yaşıyor ve bu ülkede neler olduğunu bilmeden ölecek. İhtiyara ne oldu biliyor musun? Saçmalığın ne olduğunu öğrenemedi. Anlayabildin mi? Şimdi de öğrenecek ne zamanı ne de hali var. Bunun iyi mi kötü mü olduğunu bilmiyorum. Bir daha gelip açık artırma tabelasını koyduklarında işleri ayarlaması için Molinari'yle konuşacağım."

"Molinari?" Martín bu adı ikinci kez duyuyordu.

"Mitolojik bir hayvan. Anonim bir şirketi yöneten bir domuz gibi."Martín kıza baktı ve Alejandra gülerek ekledi.

"Buraya bir tür bağlılığımız var. Bir kez daha açık artırma tabelasını asarlarsa ihtiyar ölür."

"Baban mı?"

"Hayır be adam: Büyükbaba."

"Peki ya baban, bu sorunla ilgilenmiyor mu?"

Alejandra Martín'e sanki Amazonlarda otomobil endüstrisinin çok gelişmiş olup olmadığını sormuş gibi bir ifadeyle baktı. Martín utangaç bir tavırla:

"Ya baban" diye ısrar etti. Saçmalamış olduğunu (ne olduğunu bilmese de) ve ısrar etmemesi gerektiğini biliyordu. Alejandra uzak bir sesle:

"Babam bu eve adamını atmaz," dedi. Martín bisiklete binmeyi yeni öğrendiği için bir türlü durmaya cesaret edemeyen ama sonunda mutlaka bir ağaca ya da bir engele çarparak duran biri gibi:

"Başka bir yerde mi yaşıyor?" diye sordu.

"Sana burada yaşamadığını söyledim!"

Martín kızardı. Alejandra terasın öbür ucuna giderek bir süre orada kaldı. Sonra yine Martín'in yanına dönerek korkuluğa yaslandı.

"Annem ben beş yaşındayken öldü. On bir yaşındayken babamı başka bir kadınla yakaladım. Ama sanıyorum ki annem ölmeden çok daha önce o kadınla beraber yaşıyordu." Kambur bir caninin sıradan bir insana benzediği kadar normal sayılabilecek bir gülüşle:

"Benim şimdi uyuduğum yatakta" dedi. Bir sigara yaktı. Martín çakmağın ışığında, kızın yüzünde, kamburun kötü kokan cesedinin gülüşüne benzer bir gülüşün izlerinin kaldığını gördü. Sonra, karanlıkta, Alejandra'nın sigarasının parıltısını izledi: Yoğun ve kaygılı bir istekle sigarayı içiyor, emiyordu.

Kız, "Ve evden kaçtım," dedi.

~ 10 ~

Bu çilli kız oydu: On bir yaşındaydı ve saçlarında kızıl parıltılar vardı. Zayıf, düşünceli bir çocuktu. Düşünceleri şiddetliydi, soyut değildi, kapalı kalmış ve sıcaktan bunalmış yılanlar kadar vahşiydi. Varlığının el değmemiş karanlık bir noktası vardı sanki ve şimdi on sekiz yaşındaki Alejandra, bu görüntüyü korkutup kaçırmamak için sessiz ve dikkatli bir köşeye çekiliyor, onu sakınarak ve merakla izliyordu. Bu kaderini düşündüğü zamanlarda sık sık oynadığı bir oyundu. Ama zor, yoluna zorluklar serili, ruh çağıranların maddeleşmeye meyilli dedikleri gibi düş kırıklıklarına meyilli bir oyundu: Beklemesini bilmek, sabırlı olmak, güçlü bir biçimde dikkatini toplamak, uçucu ve farklı düşünceleri uzaklaştırabilmek gerekiyordu. Karanlık yavaş yavaş arttığı zaman kesif bir sessizliğe ve duyarlılığa bürünerek karanlığı yoğunlaştırmak, çok dikkatli olmak gerekiyordu: En ufak şey bile bu görüntüyü çıkmaya başladığı deliğe geri sokmaya yeterdi. İşte orada: Çıktı. Renkli saç örgüleri, çilleri, çevresindeki her şeyi çekinceyle izleyen gözleri, küfre ve dövüşe hazır gözleriyle orada. Alejandra ona karşı küçük kardeşlere; kendi kötü yönlerimize duyduğumuz öfkeyi üzerlerine boşalttığımız şu küçük kardeşlere duyulan o şefkat ve içerlemeyi duyuyordu: "Tırnaklarını yemesene, hayvan!"

"Isabel la Católica Caddesi'nde harabe halinde bir ev vardı. İyi bir tanım çünkü evi kısa bir süre önce yerine buzdolabı fabrikası inşa etmek için tümüyle yıktılar. Uzun yıllardan beri boştu. Sanırım Migu-

ens'lerin eviydi. Bu ev gibi zamanının çok şirin kır evlerinden biriydi belli ki. Anımsıyorum, açık yeşil, deniz yeşili, tıpkı bir cüzzamlı gibi her tarafları dökülen duvarları vardı. Ben çok heyecanlıydım, evden kaçmak ve terk edilmiş bir eve saklanmak fikri beni müthiş güçlendiriyordu, belki de korkularına karşın bir güç gösterisi içinde, düşmana saldırmaya hazır askerler gibi hissediyordum kendimi. Korkuya gösteriş yapıyordum. Bunun hakkında bir yerlerde bir şey okumuş olmalıyım. Sen de okudun mu? Bunu söylüyorum çünkü gecelerden çok korkan bir çocuk için terk edilmiş bir evde geceyi geçirmenin ne kadar ürkütücü bir düşünce olduğunu tahmin edebilirsin. Geceleri aklım başımdan gidiyor, ellerinde meşalelerle odama giren haydutlar, ellerinde kesik ve kanlı başlarla Mazorca'nın adamlarını (Justina bize her zaman Mazorca'nın öykülerini anlatırdı) görüyordum, kan kuyularına düşüyordum. Bütün bunları uyurken mi, uyanıkken mi gördüğümü bile bilmiyordum, sanırım bir tür sanrıydılar ve onları gözlerim açıkken de görüyordum, çünkü şimdi bile sanki az önce yaşamış gibi anımsıyorum. Büyükanne Elena yetişene kadar çığlıklar atıyor, titremelerimle yatağı sarsıyordum; krizler, gerçek krizler geçiriyordum.

Bunu, yani gece yalnız ve harap bir evde saklanmayı planlamış olmam bir delilikti. Şimdi bunu öcümün daha vahşi olması için planlamış olduğumu düşünüyorum. Bunun şık bir öç alma biçimi olduğunu düşünüyordum ve karşılaşacağım tehlikeler büyüdükçe öcüm de şıklaşacaktı. Anlıyor musun? Sanki benimle aynı şeyi düşüneceklerdi. 'Görüyor musunuz babam yüzünden ne çok acı çekiyorum!' Çok ilginç, ama o gece duyduğum korku bir anda bir delinin cesaretine dönüştü. Sen de ilginç bulmuyor musun? Bu olay nasıl açıklanabilir ki? Gerçek ya da hayali, her tehlikenin karşısında deli bir küstahlık duyuyordum. Carrasco'da kırlarda geçirdiğim yazlar boyunca çok cesur davrandığım doğrudur, Büyükanne Elena'nın yalnız yaşayan bazı arkadaşları beni sert deneylerden geçirdiler, örneğin bana verdikleri ve adını kendim koyduğum bir kısrağı dört nala kırlarda koştururdum. Hoşuma giden bir ad vardı: *Değersiz*. Mağaralara girerdim. Yirmi iki kalibrelik bir tüfekle avlanırdım. Yüzmesini çok iyi biliyordum, tüm öğütlere ve verdiğim tüm sözlere karşın açılıyordum, birkaç kez büyük dalgalarla boğuştum. (Sana söylemeyi unuttum, Carrasco'ların evi Miramar Denizi'nin kıyısındadır.) Ama her şeye karşın geceleri hayali canavarların önünde tirtir titriyordum. Neyse, önünde sonunda kaçmaya ve Isabel la Catolica Caddesi'ndeki o evde saklanmaya karar vermiştim. Gö-

rünmeden parmaklıktan aşağı inebilmek için gece olmasını bekledim (kapı kilitlenirdi). Ama sanırım biri beni gördü. Başında aldırdığını sanmıyorum ama mahalle ayağa kalkınca ve polis gelince adam gördüğünü anımsamış olmalı. Böyle olduysa bile saatler sonra olmuştu çünkü polis terk edilmiş eve vardığında saat on bire geliyordu. Yani korkuyla karşılaşacak zamanım oldu. Parmaklıktan aşağı atlar atlamaz, eski atlı araba girişinden evi çevreleyen çitlerin arasına daldım, yosunların, hurda ve çöplerin, pis pis kokan ölü kedi ve köpeklerin arasındaydım. Sana söylemeyi unuttum, fenerimi, kamp bıçağımı ve Büyükbaba Pancho'nun on yaşımı doldurunca bana armağan ettiği kısa menzilli tabancayı da yanıma almıştım. Dediğim gibi, araba yolundan giderek derinlere daldım. Buradakine benzer bir geçit vardı. Evin bu geçide ya da koridora bakan camlarının panjurları kapalıydı, zaten panjurlar çürümüştü, delik deşiktiler ve bazıları düşecek gibi duruyordu. Evin bir süre serseriler ve sarhoşlar tarafından kullanıldığını biliyordum. Bana o gece bir serserinin gelmeyeceğine dair kim güvence veriyordu ki? Fenerimle arka tarafa bakan camları inceledim, panjurunda bir kanadın olmadığı bir kapı gördüm, kapı sanki çok uzun süredir açılmamış gibi zorlukla ve gıcırdayarak açıldı. Korku içinde, serserilerin bile kötü ünü nedeniyle bu eve yaklaşmadıklarını anımsadım. Bir an duraksadım, geceyi evde geçirmektense geçitte geçirmeyi düşündüm. Ama soğuk hava yüzünden bu düşüncemden caydım. İçeri girmem, hatta bir ateş yakmam gerekiyordu, nasıl ateş yakıldığını izlemiştim. Mutfağın ateş yakmaya en uygun yer olduğunu düşündüm, yer karolarının üzerinde bir ateş yakacaktım. Ateşin beni tiksindiren fareleri de kaçıracağını umuyordum. Mutfak da tıpkı evin gerisi gibi harabe halindeydi. Otların üzerinde yerde yatmaya cesaret edemedim çünkü yerde yatarsam, bir farenin beni kolayca bulabileceğini düşünüyordum. Ocağın üzerinde yatmayı mantıklı buldum. Eski bir mutfaktı, bizim mutfağımıza ve bazı çiftliklerde hâlâ var olan şu mutfaklara benziyordu, kömürle yanan ekonomik bir ocağı vardı. Evin gerisini ertesi gün keşfedecektim, gecenin o saatinde evin gerisine bakmamın bir anlamı yoktu nasıl olsa. İlk iş olarak bahçeden odun toplamam gerekiyordu. Yani odun dediysem kutu parçaları, tahtalar, saman, ot, kâğıt, dal parçaları, kuru bir ağacın dalları falan. Bütün bunları yaptıktan sonra mutfağın kapısının yakınında bir ateş yakmayı denedim, böylece mutfağın içi dumanla dolmayacaktı. Birkaç girişimden sonra ateş yakmayı başardım ve karanlığın ortasında alevleri görür görmez fiziksel

ve ruhsal bir sıcaklık duydum. Hemen çantamdan yemek için bir şeyler çıkarttım. Ateşin yakınındaki bir kutunun üzerine oturdum ve iştahla getirdiğim salamı, ekmeği ve tereyağı yedim, tatlım bile vardı. Saate baktım, henüz çok erkendi: sekiz. Uzun gece boyunca beni bekleyenleri düşünmemeye çalıştım.

Polis saat on birde geldi. Sana birinin beni parmaklıktan inerken görmüş olabileceğini söyledim mi? Belki de komşulardan biri ateşi, ateşten çıkan dumanı ya da benim içeride fenerimle yaptığım hareketleri görmüştü. Bildiğim şu ki polis geldi ve itiraf etmeliyim ki gelişini sevinçle karşıladım. Eğer tüm geceyi orada geçirseydim; dışarıdan gelen tüm gürültüler kesildiğinde, kentin gerçekten uyuduğu saatler geldiğinde, farelerin ve kedilerin koşturmalarını, rüzgârın uğultusunu ve başka gürültüleri dinleyerek, gerçek hayaletler gördüğüme inanarak aklımı kaçırabilirdim sanırım. Polis geldiğinde uyanıktım, ocağın köşesine büzülmüştüm ve korkudan titriyordum.

Beni eve götürdükleri zaman yaşanan sahneyi sana anlatamam. Zavallı Büyükbaba Pancho'nun gözleri yaş içindeydi ve durmadan niye böyle bir deliliğe kalkıştığımı soruyordu. Büyükanne Elena beni hem okşuyor, hem de azarlıyordu. Teresa Teyze, tüm zamanını kutsal yerlerde mumlar yakarak geçiren gerçek büyük teyze, beni Montes de Oca Caddesi'ndeki okuldaki sırada otururken görmek istediğini haykırıyordu. Toplantılarının epey uzun sürdüğünü biliyorum çünkü tüm gece onların yukarıdaki salondan gelen seslerini duydum. Sabah olunca Büyükanne Elena'nın Teresa Teyze'nin önerisini kabul ettiğini öğrendim. Aynı saçmalığı yeniden yapacağımdan çekiniyordu sanırım, ayrıca Rahibe Teodolina'yı da pek seviyordu. Ben tüm olup bitenler hakkında tek bir sözcük bile söylemeyi reddederek kendimi odama kilitledim. Aslında bu evden gitme düşüncesi beni hiç de rahatsız etmemişti: Babamın öcümü aldığımı düşüneceğini varsayıyordum.

Nedeni okula gidişim miydi yoksa Rahibe Teodolina'yla dostluğum muydu, geçirdiğim krizler miydi, hepsi beraber mi bilemiyorum. Ama yüzdüğüm ya da ata bindiğim tutkuyla kendimi dine verdim: Sanki yaşamım söz konusuydu. Bu on beş yaşına kadar sürdü." *Geceleri denizde yüzerken duyduğu deliliği duyuyordu, fırtınalı bir gecede yüzer gibi dini bir karanlığın içinde yüzüyordu, karanlığın ortasında içindeki fırtınadan büyülenmiş gibiydi.*

Peder Antonio da vardı tabii: Tutkudan söz ediyor, ateşli bir biçimde acıları, aşağılanmayı, haç üzerindeki kanlı kurban edilişi anlatıyordu.

Peder Antonio uzun boyluydu ve tuhaf bir biçimde babasına benziyordu. Alejandra başlarda sessizce ağlıyordu, daha sonra ağlaması şiddetlendi ve kasılmalara dönüştü. Kaçtı. Rahibeler korktular. Önce Rahibe Teodolina sonra da Peder Antonio onu yatıştırmaya çalıştılar. Sanki bir gemideymiş gibi yer sallanmaya başladı. Yer kıvrıldı, büküldü, oda büyüdü, büyüdü ve her şey dönmeye başladı: Önce yavaş yavaş sonra baş döndürücü bir hızla. Terledi. Peder Antonio yaklaştı, eli dev gibiydi, iğrenç ve sıcak bir yarasaya benzeyen elini uzattı. Kız sanki elektrik çarpmış gibi yığıldı kaldı.

Martín kıza doğru koşarak, "Alejandra, ne oldu?" dedi.

Kız yere yığılmış, kaskatı kesilmişti, soluk almıyordu, yüzü morarmıştı, birden kasılmalarla sarsılmaya başladı.

"Alejandra! Alejandra!"

Kız ne onu duyuyor, ne de kollarını hissediyordu: İnliyor ve dudaklarını ısırıyordu.

Yavaş yavaş dinen bir deniz fırtınası gibi iniltilerinin giderek arası açıldı, daha dokunaklı ve yürek sızlatıcı bir hale dönüştüler, çırpınan bedeni tıpkı bir ölünün bedeni gibi yumuşadı ve hareketsiz kaldı. Martín onu kollarına alarak odasına, yatağa taşıdı. Bir saat kadar sonra Alejandra gözlerini açarak bir sarhoş gibi baktı. Sonra oturdu, ellerini yüzünde gezdirdi, sanki sakinleşmek istiyordu, uzun bir süre sessiz kaldı, kendini müthiş yorgun hissediyordu.

Sonra kalktı, konsoldon bir takım ilaçlar buldu ve yuttu.

Martín korkuyla kızı izliyordu.

"O yüzü takınma. Eğer benim arkadaşım olacaksan tüm bunlara alışman gerek, önemli bir şey değil."

Küçük masanın üzerinde sigara paketini arayarak bir tane yaktı ve içmeye koyuldu. Uzun süre sessizce dinlendi, sonunda "Sana neden söz ediyordum?" diye sordu.

Martín anımsattı.

"Belleğimi yitiriyorum, biliyorsun," dedi.

Kız bir süre sigara içerek düşündü, "Dışarı çıkalım. Hava almaya ihtiyacım var."

Terasın korkuluğuna yaslandılar.

"Sana şu evden kaçışımı anlatıyordum."

Sustu ve sigarasını içmeye devam etti.

"Rahibe Teodolina benimle korkuların bile şansı olmadığını söylü-

yordu. Her gün duygularımı, tepkilerimi inceleyerek kendime işkence yapıyordum. Peder Antonio'yla aramda geçenler bir süre çile çekmemi gerektiriyordu: Kırık camların üzerine diz çöküyordum, şamdanlardan akan sıcak mumların altına ellerimi tutuyordum, hatta bir tıraş bıçağıyla kolumu bile kesmiştim. Rahibe Teodolina ağlayarak neden kendimi kestiğimi sorduğunda ona hiçbir şey söylemek istemedim, gerçekte ben bile nedenini bilmiyordum, bugün de bildiğimi sanmıyorum. Rahibe Teodolina, bu tür şeyler yapmamam gerektiğini, Tanrı'nın bu tür aşırılıklardan hoşlanmadığını, ayrıca yaptıklarımda satanik bir gurur olduğunu söyledi. Yeniliğe bak! Bu her türlü tartışmadan daha güçlü, daha yenilmezdi. Bil bakalım bu delilik nasıl son buldu.

Susarak düşündü.

Bir süre sonra "Ne tuhaf," dedi, "o yılın nasıl geçtiğini anımsamaya çalışıyorum ama birbiri ardına bazı sahneler dışında hiçbir şey anımsayamıyorum. Sana da aynısı olur mu? Ve şimdi zamanın geçişinin sanki nabzımda attığını, damarlarımda aktığını duyuyorum. Ama geçmişi anımsamaya çalıştığımda aynı şey olmuyor: Fotoğraflardaki gibi parça parça, donuk sahneler anımsıyorum."

Belleği varlığın parçalarından oluşmuştu, devinimsiz ve sonsuz: Zaman geçmiyordu, bu parçalar ve çok uzak geçmişlerde yaşananlar birbirine garip sevecenlikler ya da düşmanlıklarla bağlanmıştı. Bu duygular bazen bir şarkı, bir şaka ya da ortak bir nefret gibi saçma ama güçlü bir şekilde birbirleriyle ilintili, bilincin yüzüne çıkıyorlardı. Şu anda, onun için, bunları bağlayan bağ, bunları birbiri ardına vahşi bir biçimde ortaya döken kesin bir şeyin arayışı, zihin karışıklığı, baba, peder, Tanrı, sahil, günah, saflık, deniz, ölüm gibi sözcüklerin birbiriyle ilişkisiydi.

"Kendimi bir yaz günü Büyükanne Elena'nın dediklerini duyarken görüyorum: "Alejandra'nın kıra gitmesi gerek, buradan çıkmalı, hava almalı. Garip: Bunları söylerken Büyükanne'nin elinde gümüş bir yüzük olduğunu anımsıyorum.

Güldü.

Kafası karışan Martín "Neden gülüyorsun?" diye sordu.

"Hiç, önemli değil. Beni kıra, Carrasco'lara, Büyükanne Elena'nın uzak akrabalarının yanına gönderdiler. Sana onun Olmos olmadığını, adının Lafitte olduğunu söyledim mi anımsamıyorum. Çok iyi bir kadındı. Don Pancho'nun oğlu, yani benim büyükbabam Patricio'yla evlenmiş. Bir gün sana büyükbabam Patricio'yu anlatırım, kendisi öldü.

Neyse, dediğim gibi Carrasco'lar Büyükanne Elena'nın ikinci kuzenleriydi. Yaşlıydılar, hiç evlenmemişlerdi, adları bile tuhaftı, Ermelinda ve Rosalinda. Birer azizeydiler ve bir mermer mezar ya da dikiş kutusu kadar kayıtsızdılar, konuştukları zaman seslerini bile duymazdım. O kadar temiz yürekliydiler ki, aklımdan geçenlerin bir satırını duysalar, korkudan ölürlerdi. Onlarla kıra gitmek hoşuma giderdi. İstediğim tüm özgürlüğü bana verirlerdi, kısrağımla sahile kadar koşardım, ihtiyarların kır evi okyanusa bakardı, Miramar'ın biraz güneyindeydi. Ayrıca yalnız kalma isteğiyle yanar tutuşurdum, kırda ata binmek, kendimi doğanın enginliği karşısında yalnız hissetmek, nefret ettiğim, insanların üst üste yığıldıkları plajdan uzağa kaçmak isterdim. Hem bir yıldan beri Marcos Molina'yı görmüyordum ve bu da beni ilgilendiriyordu. O kadar önemli bir yıl geçmişti ki! Ona yeni düşüncelerimi anlatmak, büyük bir projeden söz etmek, ateşimi ona da aşılamak istiyordum. Bedenim güçten çatlıyordu neredeyse. Ben hep yarı vahşi gibiyimdir ama o yaz sanki gücüm çoğalmış, başka bir yöne akmak istiyordu. O yaz Marcos epeyce acı çekti. Benden bir yaş büyüktü, on beş yaşındaydı. İyi biriydi, çok atletikti. Çok iyi bir aile babası olacağına ve mutlaka Katolik Hareket'in bir kolunu yöneteceğine inanıyordum. Utangaç değildi, utangaç olduğunu sanma sakın, yalnızca iyi insanlar, iyi Katolikler sınıfına giriyordu, dürüst, yalın ve sakin bir insandı. Şu "iyi aile çocuğu" diye söz edilen tiplerden. Kır evine varır varmaz ona el koymuş, on sekiz yaşımızı bitirir bitirmez Çin'e ya da Amazonlara gitmemiz için baskı yapmaya başlamıştım. Misyonerler gibi gidecektik, anladın mı? Sahilden, güneye doğru çok uzaklara at binerdik. Bazen bisiklete biner ya da saatlerce yürürdük. Uzun tartışmalar boyunca, heyecanla ona bu projemin boyutlarının ne kadar büyük olduğunu anlatmaya çalışırdım. Ona Peder Damian'dan ve Polonezya'da cüzzamlılarla yaptığı çalışmalardan söz ederdim, Çin ve Afrika'daki misyonerlerin yaşam öykülerini anlatırdım, Matto Grosso'da, yerlilerin kurban ettiği rahibelerden söz ederdim. Benim için ölümleri en zevklisi böyle acı çekerek şehit olmaktı. Vahşilerin bizi nasıl yakaladıklarını, nasıl soyduklarını ve bir ağaca bağladıklarını, çığlıklar ve danslar arasında zımparalanmış taştan yapılmış bir bıçakla göğsümü açtıklarını ve kanayan kalbimi çıkarttıklarını düşlerdim."

Alejandra sustu. Sönmüş olan sigarasını yakarak konuşmaya devam etti.

"Marcos Katolikti, beni bir dilsiz gibi dinlerdi. Bir gün, inançları

yüzünden acı çekerek ve şehitlik mertebesine vararak ölen bu misyonerlerin hayranlık uyandırıcı olduğunu, ama kendinin böyle bir şeyi yapabileceğini sanmadığını itiraf etti. İyi bir insan olmak, kimseye kötülük yapmamak gibi Tanrı'ya daha alçakgönüllü bir biçimde hizmet etmenin de yolları olduğunu söyledi. Bu sözleri beni kızdırdı. Öfkeyle 'Sen bir korkaksın' diye bağırdım. Bu tür sahneler ufak tefek değişikliklerle iki üç kez yinelendi.

Onuru kırılıyor, aşağılanıyordu. Ben yanından uzaklaşarak atımı mahmuzluyor, o zavallıyı hor görerek kızgınlık içinde çekip gidiyordum, ama ertesi gün yine başlıyorduk. Bugün bile ısrarımın nedenini anlayamıyorum. Marcos bende hiçbir hayranlık uyandırmıyordu, ama ben takmıştım bir kere ve ona rahat vermiyordum. Bir elini omzuma koyarak 'Alejandra' diyordu, 'vaaz vermeyi bırak artık, gidip denize girelim.' Sanki önceden verdiği bir sözü tutmuyormuş gibi 'Hayır! Şimdi olmaz' diye bağırıyordum ve her şey yeniden başlıyordu.

Bazen ona evlilikten söz ediyordum.

'Ben hiç evlenmeyeceğim' diyordum, 'yani evlensem de çocuklarım olmayacak.'

Bunu ilk söylediğimde yüzüme şaşkınlıkla baktı.

'Sen çocukların nasıl olduğunu biliyor musun?' diye sordum.

Kızararak 'Üç aşağı, beş yukarı' dedi.

'İyi, biliyorsan bunun ne tür bir saçmalık olduğunu da anlarsın!'

Sanki misyonlar ve kendini kurban etmek hakkındaki düşüncelerimi destekleyen bir varsayımmış gibi bunu kesin bir tavırla ve kızgınlıkla söyledim.

'Ben gideceğim ama biriyle beraber gitmem gerek, anlıyor musun? Biriyle evlenmem gerek çünkü eğer evlenmezsem ve beni polisle ararlarsa ülkeden çıkamam. Bu nedenle seninle evlenebileceğimi düşündüm. Bak ben on dört yaşındayım, sen on beş. Ben okulu bitirince ve on sekiz yaşına gelince gençler mahkemesinin izniyle evleniriz. Kimse bunu yasaklayamaz. Ya da kaçarız ve kabul etmek zorunda kalırlar. Böylece Çin'e ya da Amazon'lara gideriz. Ne dersin? Ama yalnızca rahatça çekip gidebilmek için evleneceğiz. Anladın mı? Çocuk sahibi olmak için değil, bunu sana açıkladım. Hiçbir zaman çocuğumuz olmayacak. Hep beraber yaşayacağız, ülkeden ülkeye gideceğiz ama birbirimize dokunmayacağız bile. Olağanüstü değil mi?'

Şaşkınlıkla bana baktı.

'Tehlikeden kaçmamalıyız,' diye devam ettim, 'tehlikeyi kovala-

malıyız, yenmeliyiz. İnanmayacaksın ama benim de zayıf noktalarım var ama güçlüyüm ve onlarla başa çıkabiliyorum. Yıllarca beraber yaşamak, aynı yatakta yatmak, birbirimizi çıplak görmek ama dokunma ve sevişme güdüsünü yenmek ne hoş değil mi?'

Marcos bana korkuyla baktı.

'Bütün bu söylediklerin zırva' dedi, 'Ayrıca bir evlilikte çocuk olup olmayacağına Tanrı karar verir.'

'Sana asla çocuğum olmayacağını söyledim' diye bağırdım, 'Asla bana dokunamayacaksın! Kimse bana dokunamayacak, kimse!'

Birden içim nefretle doldu ve soyunmaya başladım.

Meydan okur gibi 'Şimdi göreceksin,' diye bağırmaya başladım.

Çinlilerin demirden ayakkabılar giydirerek kadınların ayaklarının büyümesini engelledıklerini, Suriyelilerin kuşak sararak çocukların başlarının biçimini bozduklarını okumuştum. Göğüslerim çıkmaya başlar başlamaz bir çarşaftan üç metre uzunluğunda bir şerit keserek döne döne göğüslerimi sarmaya başlamıştım, barbarca kendimi sıkıyordum, ama tıpkı taşlardaki çatlaklarda büyüyerek dallanıp budaklanan bitkiler gibi göğüslerim de büyümeye devam ediyordu. Giysilerimi çıkarınca şeriti çözmeye başladım. Marcos korku dolu gözlerle bedenime bakıyordu, bir yılan tarafından büyülenmiş bir kuş gibi gözlerini ayıramıyordu.

Çırılçıplak kalınca kumun üstüne yattım ve ona meydan okudum.

'Hadi bakalım, sen de soyun, bir erkek olduğunu kanıtla!'

'Alejandra' diye kekeledi Marcus, 'Tüm bu yaptıkların hem delilik hem de günah!'

Bir kekeme gibi pek çok kez 'günah' sözcüğünü yineledi, ama gözlerini benden ayıramıyordu ben onu her keresinde daha fazla aşağılayarak 'İbne' diye bağırıyordum. Sonunda kızgınlıkla dişlerini sıktı ve soyunmaya başladı, çırılçıplak kaldığında gücü tükenmiş gibiydi, öylece kalakaldı ve korkuyla bana bakmaya başladı.

'Buraya yat' diye buyurdum.

'Alejandra bu delilik ve günah!'

'Hadi buraya yat!'

Boyun eğdi.

Altımızda sıcak kumları duyarak ve gökyüzüne bakarak yan yana yatıyorduk. Ezici bir sessizlik hüküm sürüyordu, dalgaların kayalarda kırılmasını duyabiliyorduk. Yukarıda martılar çığlık atarak üzerimizde uçuyorlardı. Marcos'un sanki çok uzun bir yolu koşarak gelmiş gibi

sık soluğunu duyuyordum.

'Gördün mü ne kadar kolay' dedim, 'böyle sonsuza dek durabiliriz.'

Marcos çok büyük bir tehlikeden kaçar gibi yerinden fırlayarak 'Asla, asla' diye bağırdı.

'Asla, asla, sen delisin, tamamen delirmişsin,' diye yineleyerek giyindi.

Ben hiçbir şey söylemedim ama mutlulukla gülümsüyordum. Kendimi çok güçlü hissediyordum.

Pek fazla konuşmayan insanlar gibi, 'Eğer bana dokunsaydın seni bıçağımla öldürürdüm' demekle yetindim.

Marcos korkudan kalakaldı, sonra birden fırlayarak Miramar yönünde koşmaya başladı.

Bir yanıma yatarak gidişini izledim, kalkıp suya koştum, uzun uzun yüzdüm, tuzlu suyun çıplak bedenimi sarışını duyuyordum, sanki tenimin her bir zerresi dünyanın ruhuyla beraber titriyordu.

Marcos uzunca bir süre Piedras Negras'tan kayboldu. Korktuğunu ya da hastalandığını düşündüm, ama kaybolduktan bir hafta sonra utangaç bir şekilde ortaya çıktı. Sanki hiçbir şey olmamış gibi davrandım ve eskiden olduğu gibi gezmeye çıktık, bir gün 'Eee Marcos, evlilik hakkında düşündün mü?' diye sordum.

Durdu, ciddi ciddi yüzüme saktı ve kararlılıkla 'Seninle evleneceğim Alejandra, ama senin önerdiğin gibi değil,' dedi.

'Nasıl,' diye bağırdım, 'ne diyorsun sen!'

'Herkesin yaptığı gibi çocuklarımız olması için evleneceğim.'

Gözlerimin kararmakta olduğunu, her şeyi simsiyah gördüğümü sandım. Farkında bile olmadan Marcos'a saldırmışım, dövüşerek yere düştük. Marcos güçlü ve benden bir yaş büyük olmasına karşın başlarda denk dövüşüyorduk, sanırım öfkem gücümü kat kat artırıyordu. Onu altıma aldığımı, dizlerimle karnına vurduğumu bile anımsıyorum. Burnum kanıyordu. Ölümcül düşmanlar gibi sesler çıkarıyorduk. Marcos büyük bir güç harcayarak döndü ve üzerime çıktı. Elleriyle kollarımı tuttuğunu ve büktüğünü anımsıyorum. Yüzünü giderek daha yakınımda hissediyordum. Sonunda beni öptü.

Dudaklarını ısırdım, acıyla fırladı, beni bıraktı ve koşmaya başladı.

Kendimi çabucak toparladım, onu izlemedim: Şaşkınlıktan kalakalmıştım, uzaklaşışını görüyordum. Ellerimle dudaklarıma dokundum ve sanki onları pislikten arındırmak istercesine ovalamaya başladım. Öfke, bir tencerede kaynayan su gibi yavaş yavaş içimde

kabarıyordu. Giysilerimi çıkarttım ve suya koştum. Uzun bir süre, belki saatlerce kıyıdan açıkta yüzdüm.

Dalgalar beni kaldırdıkça sanki garip bir cinsel zevk duyuyordum. Kendimi güçlü, yalnız, aşağılanmış ve şeytanlar tarafından ele geçirilmiş hissediyordum. Yüzdüm. Gücüm tükenene dek yüzdüm ve sonra kıyıya döndüm.

Uzun bir süre sırtüstü sıcak kumlara yatarak ve martıları izleyerek dinlendim. Çok yukarılarda, sakin ve kımıltısız bulutlar gün batımına kesin bir sukûnet katıyordu ama benim ruhum bir kasırgaydı, çılgın rüzgârlarla çalkalanıyor, yerinden sökülüyordu: İçime baktım, bilincim fırtınaya tutulmuş bir kayık gibiydi.

Eve gece bastırdıktan sonra kendime ve her şeye karşı nefretle dolu döndüm. Cinayet fikirleriyle doluydum. Nefret ettiğim şuydu: O dövüşten ve o öpüşmeden zevk almıştım. Yatağımda tavana bakarak yatıyordum ve tuhaf bir duygu sanki ateşim varmış gibi tüm bedenimi ürpertiyordu. İlginç olan Marcos'u Marcos gibi anımsamıyordum (aslında sana söylediğim gibi onu hiçbir zaman beğenmemiştim): Tenimle kanıma karışmış tuhaf bir duygu gibi anımsıyordum, beni tutan kolları, göğüslerimin, kaslarımın üzerindeki ağırlığı. Sana nasıl anlatabilirim bilmiyorum, ama sanki içimde birbirine zıt iki güç çarpışıyordu ve bu anlayamadığım kavga beni kaygılandırıyor, nefretle dolduruyordu. Ve bu nefret tenimi ürperten aynı ateşten besleniyordu, göğüs uçlarımdaki ateşten.

Uyuyamadım. Saate baktım: Gece yarısına geliyordu. Ne yaptığımın pek farkında olmadan giyindim. Daha önceleri yaptığım gibi odamın penceresinden bahçeye atladım. Sana Carrasco'ların Miramar'da bir evleri olduğunu söyledim mi anımsamıyorum. Bazen haftalarca orada kalır ya da hafta sonlarını geçirirlerdi. Hep birlikte o evdeydik.

Marcos'un evine kadar koştum (oysa onu bir daha görmeyeceğime yemin etmiştim).

Odası ikinci kattaydı ve sokağa bakıyordu. Eskiden yaptığımız gibi ıslık çaldım ve bekledim.

Yanıt vermedi. Bir taş bularak açık penceresinden içeri attım ve yine ıslık çaldım. Sonunda duydu ve bana şaşkın şaşkın ne olduğunu sordu.

'İn' dedim, 'seninle konuşmak istiyorum.'

Bıçağımı yanıma almış olmama karşın o ana kadar onu öldürmek istediğimi anlamamıştım sanırım.

'Yapamam Alejandra, babam yeterince kızgın zaten, beni duyarsa daha kötü olur.'

Sakin, kindar bir ses tonuyla 'Eğer inmezsen' dedim, 'çok daha kötü olacak çünkü ben çıkacağım!'

Biraz bocaladı, sanırım yukarı çıkarsam başına gelecekleri düşündü ve beklememi söyledi.

Kısa bir süre sonra arka kapıda göründü.

Onun önüne geçip yürümeye başladım.

Telaşlanmıştı, 'Nereye gidiyorsun?' dedi. 'Niyetin ne?'

Yanıtlamadım ve evinin yakınındaki boş bir arsaya kadar yürüdüm, sürüklenir gibi ardımdan geliyordu.

Aniden döndüm ve sordum:

'Bugün beni neden öptün?'

Sesim, davranışım, her ne haltsa etkileyici olmalıydı çünkü konuşamıyordu.

Tez canlılıkla 'Yanıtla' dedim.

'Özür dilerim' dedi, 'istemeden...'

Bıçağın parıltısını görür görmez, belki de korunma içgüdüsüyle kendini benim üzerime attı ve sol kolumu bükerek bıçağı düşmeye zorladı. Sonunda bıçağı benden almayı başardı ve otların arasına fırlattı. Ağlayarak koştum ve bıçağımı aramaya başladım ama gece karanlığında, o düğüm olmuş yeşilliğin arasında bulmam olanaksızdı. Aşağı, denize doğru fırladım, denize açılmak ve boğulmak istiyordum. Marcos belki de amacımdan kuşkulanarak ardımdan koşmaya başladı ve kulağımın arkasında bir darbe duydum. Bayılmışım. Sonra beni kaldırmış ve Carracas'ların evine kadar götürerek kapının önüne bıraktıktan sonra zili çalmış. Işıklar yanınca ve birilerinin kapıyı açmaya geldiğini duyunca kaçmış. Bu yaptığı, skandala yol açacak bir zalimlik gibi gelebilir ama başka ne yapabilirdi ki? Eğer ihtiyarlar beni yatağımda uyur sanarlarken gece yarısı yanımda kalsaydı ve yakalansaydık olacakları düşünebiliyor musun? Aslında en mantıklı şeyi yapmıştı. Yine de skandalı tahmin edebilirsin. Kendime geldiğimde iki Carrasco, hizmetçi, aşçı, hepsi de ellerinde yelpazelerle başımda bekleşiyordu. Sanki iğrenç bir trajedi meydana gelmiş gibi ağlıyor ve dövünüyorlardı. Beni sorguya çekiyor, çığlıklar atıyor, emirler yağdırıyor, "Tanrım, Tanrım" diye sayıklayıp duruyorlardı.

Tam bir felaketti.

Tahmin edebileceğin gibi açıklama yapmayı reddettim.

Büyükanne Elena gelerek olan biteni boşuna öğrenmeye çalıştı. Ateşim çıktı ve bütün yaz boyunca düşmedi.

Ancak şubatın sonuna doğru yataktan kalkabilmeye başladım.

Neredeyse dilsiz gibiydim, kimseyle konuşmuyordum, kiliseye gitmeyi reddediyordum, son zamanlardaki düşüncelerimi pedere itiraf etmekten ve günah çıkarmaktan korkuyordum.

Buenos Aires'e döndüğümüz zaman Teresa Teyze (sana tüm zamanını ayinlerle ve mum yakarak geçiren ve sürekli hastalıklarla, tedavilerden söz eden bu histerik ihtiyardan daha önce söz ettim mi) beni görür görmez, 'Sen babanın kopyasısın, onun gibi yitik biri olacaksın, benim kızım olmamana seviniyorum,' dedi.

Deli gibi kaçık ihtiyarın üzerine saldırdım ama garip olan öfkem ona değil babamaydı. Teyze'nin bana yönelttiği sözler bir bumerang gibi babama gitmiş, oradan bana geri dönmüştü.

Büyükanne Elena'ya bir gün daha o evde uyumak istemediğimi, okula gitmek istediğimi söyledim. Rahibe Teodolina'yla beni ders yılı başlamadan önce okula almaları için konuşacağını söyledi. Ne konuştuklarını bilmiyorum ama okula gidebilmem için bir yol aradıkları kesin. O gece yatağımın önünde diz çökerek Tanrı'ya Teresa Teyze'nin canını alması için yakardım. Hem şapelde hem de evde geceler boyunca bu vahşi şey için yakardım. Bu arada Rahibe Teodolina'nın tüm ısrarlarına karşın günah çıkarmayı reddediyordum. Amacım kurnazca önce Teresa Teyze'nin ölmesini sağlamak sonra günah çıkarmaktı. Eğer hemen günah çıkarırsam onun ölmesi fikrinden caymam gerekecekti, bu da işime gelmiyordu.

Ama Teresa Teyze ölmedi, tatillerde eve döndüğümde, tam tersine her zamankinden daha sağlıklı görünüyordu. Sürekli yakınmasına ve her renkten hap yutmasına karşın demir gibi bir sağlığı vardı. Sürekli hastalık ve ölümden söz ederdi, büyük bir heyecanla yemek odasına ya da salona girer ve:

'Bilin bakalım kim ölmüş?' derdi.

Ya da küstahlık ve alay karışımı bir tonla:

'Karaciğer iltihaplanmasıymış! Hıh!.. Ben kanser olduğunu söylemiştim oysa! İnan tam üç kiloluk bir tümör varmış,' derdi.

Aynı heyecanla felaket haberleri vermek için telefona koşardı. Deli gibi numaraları çevirir, hiç zaman kaybetmeden en kısa zamanda en çok sayıda kişiye felaket haberlerini yetiştirirdi –başkasının kendinden çabuk davranmasına katlanamazdı–, 'Josefina,' derdi, 'Pipo kanser.'

Ve aynı çabuklukla Maria Rosas'yı, Beba'yı, Nani'yi, Maria Magdelena'yı, Maria'yı, ne bileyim hangi azizeyi sıraya dizerdi! Onu öyle sağlıklı gördüğüm zaman nefretim Tanrı'ya dönerdi. Tanrı'yı Teresa Teyze'nin tarafında görünce kendimi dolandırılmış hisseder, Tanrı'nın özelliklerinin bu kötü niyetli histerik ihtiyarla aynı olduğunu düşünürdüm. Teresa Teyze benim yitip gideceğimi söylemişti, demek ki Tanrı da öyle düşünüyordu, yalnızca düşünmüyor, istiyordu da. Dine duyduğum aşırı tutku pozitif kutuptan negatif kutba yönelmişti. Öcümü planlamaya başladım ve Marcos Molina'yı Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi olarak gördüğüm için Miramar'a döner dönmez ona yapacaklarımı tasarlamaya koyuldum. Beklerken bir iki ufak tefek şey yaptım: Yatağımın altında duran haçı kırdım, ayin giysimle sanki tuvalet kâğıdıymış gibi kendimi temizledim ve sonra çöpe attım.

Molina'ların Miramar'a gittiklerini biliyordum, Büyükanne Elena'ya Carrasco'lara telefon etmesi için baskı yaptım. Ertesi gün yola çıkarak öğle yemeği sularında Miramar'a vardım. O gün Marcos'u göremeden beni bekleyen arabayla doğrudan çiftliğe gitmem gerekti.

O gece uyuyamadım."

Sıcak dayanılacak gibi değildi. Hemen hemen dolunay olan ay sarı bir pus halesiyle çevriliydi. Hava elektrik yüklüydü ve yaprak kımıldamıyordu. Her şey fırtınayı haber veriyordu. Alejandra yatakta döndü durdu. Çıplaktı ve soluk alamıyordu, sıcak, havadaki elektrik ve içindeki nefret yüzünden gergindi. Ayın ışığı o kadar güçlüydü ki odadaki herşey görünüyordu. Alejandra cama yaklaştı ve saatine baktı. İki buçuk. Dışarı baktı: Kırlar gece oynanacak oyuna hazırlanmış bir tiyatro sahnesi kadar aydınlıktı, hareketsiz ve sessiz tepe büyük gizlere ev sahipliği yapıyor gibiydi, havada dayanılmaz bir yasemin ve manolya kokusu vardı. Kaygılı köpek havlamaları ve uzaklardan gelen dalga dalga yanıtlar yankılanıyordu. Bu sarı ve ağır ışıkta sağlıklı olmayan bir şey vardı, radyoaktif ve kötücül bir şey. Alejandra soluk almakta güçlük çekiyor, odanın kendini boğduğunu duyuyordu. Karşı konulmaz bir içgüdüyle pencereden atladı, bahçenin çimleri üzerinde dolaşırken, Milord *kuyruğunu sallayarak onu izliyordu. Ayağının altında ıslak, pürüzlü, yumuşak çimenleri hissediyordu. Tepeye doğru yürüdü, evden yeterince uzaklaşınca kendini çimlerin üzerine attı, kol ve bacaklarını açabildiği kadar açtı, ay çıplak bedeninin üzerinde parlıyor, bedeni ürperiyordu. Uzun süre öylece kaldı. Sarhoş gibiydi, aklında kesin bir*

düşünce yoktu. Bedeninin yandığını duydu, ellerini kasıklarında, kalçalarında, karnında gezdirdi, göğüslerini otlara sürttüğü zaman tüylerinin diken diken olduğunu hissetti.

"Ertesi gün atımı eğerleyerek erkenden Miramar'a koştum. Söyledim mi bilmiyorum ama Marcos'la tüm buluşmalarımız gizliydi çünkü ne onun ailesi beni görmek istiyordu ne de ben onlara katlanabiliyordum, özellikle de kız kardeşlerine; polo oyuncularıyle evlenip *Atlántida* ya da *El Hogar*"da resimlerinin çıkmasından başka bir şey düşünmeyen iki sosyete gülüydüler. Mónica da, Patricia da benden nefret ediyorlar ve erkek kardeşleriyle görür görmez dedikodu yayıyorlardı. Onunla iletişim kurmak için ya penceresinin altında ıslık çalıyor, ya da plajda çalışan çocuğa, Lomónaco'ya not bırakıyordum. O gün evde yoktu çünkü ıslıklarıma yanıt vermemişti, plaja giderek Lomónaco'ya Marcos'u görüp görmediğini sordum; Dormy House'a gittiğini ve öğleden sonra döneceğini söyledi. Bir an onu izlemek istedimse de bu isteğime karşı koydum çünkü kız kardeşleri ve arkadaşlarıyla gitmiş olmalıydı. Onu beklemekten başka çarem yoktu, oğlana saat altıda Piedras Negras'da olacağımı söyledim.

Eve pek keyifsiz döndüm

Siestadan sonra atımla Piedras Negras'a giderek bekledim."

Bir gün önce geleceğini haber veren fırtına gün boyunca yoğunlaştı. Hava ağır ve yapışkan bir sıvıya dönüştü, dev gibi bulutlar batıya doğru yayılarak ve siesta zamanı boyunca fokurdayarak tüm gökyüzünü kapladılar. Birkaç çam ağacının gölgesine çekilen Alejandra terliyordu ve kaygılıydı; her geçen an fırtına öncesi elektriğin havada arttığını hissediyordu.

"Marcos geciktikçe sabırsızlığım, hoşnutsuzluğum ve kızgınlığım artıyordu. Geldiğinde neredeyse gece olmuştu, batı yönünden gelen karanlık bulutlar geceyi itekliyorlardı.

Koşa koşa geldi. Fırtınadan korktuğunu düşündüm. Şimdi Tanrı'ya duyduğum tüm nefreti neden bu zavallı mutsuzun üzerine boca ettiğimi merak ediyorum. Belki her zaman iyi bir Katolik olduğu için ya da çok iyi biri olduğu için ona kötü davranmak bana ayrı bir zevk verdiği için, bilemiyorum. Belki de beni çeken hayvani, kesinlikle fiziksel

* Atlántida, El Hogar: Dergi. (ç.n.)

bir yanı vardı çünkü kanımı kaynatıyordu.

'Alejandra' dedi, 'fırtına çıkacak, Miramar'a geri dönelim.'

Bir yanıma dönerek küçümseyerek yüzüne baktım.

'Daha henüz geldin,' dedim, 'seni neden aradığımı bile bilmiyorsun ama evciğine koşmak için acele ediyorsun.'

Oturdum ve giysilerimi çıkarttım.

'Seninle konuşmamız gereken çok şey var, ama önce yüzeceğiz.'

'Bütün gün sudaydım Alejandra, ayrıca' bir elini havaya kaldırarak, 'bak ne geliyor' dedi.

'Önemli değil, yine de yüzeceğiz.'

'Mayom yok.'

'Mayo? Ama benim de mayom yok!' dedim alaycı bir tavırla.

Blucinimi çıkartmaya başladım.

Marcos dikkat çekici bir kararlılıkla,

'Hayır Alejandra' dedi, 'mayom yok ve seninle çıplak yüzmek gibi bir niyetim de yok.'

Blucinimi çıkartmıştım, saf bir şekilde sanki nedenlerini anlamıyormuş gibi ayakta durarak, 'Neden? Korkuyor musun?' diye sordum. 'Sen ne biçim bir Katoliksin ki günah işlememen için giyinik olman gerekiyor. Soyununca başka biri mi oluyorsun?'

Büzgülü iç donumu çıkartmaya başlayarak ekledim:

'Her zaman senin bir korkak olduğunu düşündüm, tipik Katolik bir korkak.'

Bunun onu çileden çıkaracağını biliyordum. Donumu çıkartmaya başlar başlamaz bakışlarını başka yöne çevirmiş olan Marcos, utanç ve kızgınlıktan kızarmış olan yüzünü bana çevirerek çenesini sıktı ve soyunmaya başladı.

Bir yılda çok büyümüştü. Sporcu bedeni gelişmiş. Geçen yıl içinde çocuksu tınılar olan gülünç sesi tam bir erkek sesine dönüşmüştü. On altı yaşındaydı ama yaşına göre çok güçlüydü ve gelişmişti. Ben de saçma sapan kuşağı bırakarak göğüslerimi serbestçe büyümeye bırakmıştım, kalçalarım da gelişmişti ve tüm bedenimde kudretli, olağanüstü şeyler yapmaya muktedir bir güç hissediyordum.

Onurunu kırmak için soyunduğu zaman küçümseyici bir bakış fırlattım.

'Geçen seneki sümüklüden epey farklısın ha!'

Marcos iç sıkıntısıyla döndü, bedeni sırtımda, neredeyse değecek kadar bedenime yakındı.

'Tıraş da oluyorsundur!'

Kin dolu bir sesle 'Tıraş olmakta kötü bir yan göremiyorum' dedi.

'Sana kötü bir yan var demedim. Yalnızca tıraş olduğunu fark ettiğimi söyledim.'

Yanıt vermedi. Belki tümüyle çıplak olan bana bakmamak ve kendi çıplaklığını da göstermemek için suya doğru koştu, tam o sırada patlama gibi bir şimşek tüm gökyüzünü aydınlattı. Sanki bu şimşek bir işaretmiş gibi şimşekler ve gök gürlemeleri birbirini izlemeye başladılar. Okyanusun kurşun grisi daha da kararırken deniz kuduruyordu. Kapkara bulutlarla kaplı gökyüzü her saniye dev bir fotoğraf makinesinin flaşı çakıyormuş gibi aydınlanıyordu.

Gergin ve titreyen bedenimin üzerinde ilk damlaları hissettim; denize doğru koştum. Dalgalar öfkeyle sahili dövüyordu.

Açık denize doğru yüzdük. Lodos dalgaları beni bir tüy gibi kaldırıyordu ve hem müthiş bir güç hem de kırılganlık hissediyordum, Marcos benden uzaklaşmıyordu; bunu kendi korkusundan mı, benim için korktuğundan mı yaptığından kuşkuluydum.

Sonunda bağırdı.

'Dönelim Alejandra, birazdan sahili göremeyeceğiz!'

'Her zaman temkinlisindir!' diye bağırdım.

'O zaman ben de tek başıma dönerim!'

Yanıt vermedim, ayrıca birbirimizi duymamız da olanaksızdı. Sahile doğru yüzmeye başladım. Bulutlar iyice kararmıştı ve şimşeklerle yırtılıyordu, gökgürültüleri uzaklardan yuvarlanarak gelip başımızın üzerinde patlıyorlardı.

Sahile çıktık. Fırtına tüm gücüyle zincirlerinden boşanmadan önce giysilerimizi bıraktığımız yere koştuk. Buz gibi ve vahşi esen bir pompero* yüzünden yağan yağmur neredeyse yatay görünüyordu.

Görkemliydi: Issız sahilde yapayalnızdık, çıplaktık, bedenlerimizin üzerinde çılgın lodosun süpürdüğü yağmuru duyuyorduk ve bu kudurmuş manzara şimşeklerle aydınlanıyordu.

Marcos korkmuştu, giyinmeye yeltendi, üzerine atladım ve pantolonunu elinden aldım.

Bedenimi bedenine yapıştırdım. Ayaktaydık. Kasları seğiren bedenini göğüslerimin, karnımın üzerinde duyuyordum, onu öpmeye, dudaklarını, kulak memelerini ısırmaya başladım, tırnaklarımı sırtına geçirdim.

* Pompero: Güneybatı yönünden esen güçlü ve kuvvetli rüzgâr. (ç.n.)

Karşı koyuyordu, ölümüne mücadele ediyorduk. Her keresinde ağzını ağzımdan uzaklaştırmayı başarıyordu. Anlamsız sözcükler söylüyordu. Anlamsız ve umutsuz. Sonunda, 'Bırak beni Alejandra, Allah aşkına bırak, ikimiz de cehenneme gideceğiz,' diye bağırdığını duydum.

'Aptal' diye yanıtladım, 'Cehennem diye bir yer yok! Bu senin gibi salakları dolandırmak için rahiplerin bir uydurması! Tanrı yok!'

Umutsuzca çırpındı, sonunda bedenini bedenimden kurtarmayı başardı.

Bir şimşeğin ışığında kanı çekilmiş yüzünde kutsal bir korku ifadesi gördüm. Gözlerini ardına kadar açmıştı, kâbus görür gibiydi.

'Sen delisin Alejandra' diye bağırdı, 'tümüyle delirmişsin. Seni şeytanlar ele geçirmiş!'

'Cehennem beni güldürüyor salak! Ebedi ceza beni ancak güldürüyor!'

Vahşi bir güç duyuyordum, hem kozmik bir güç, hem nefret hem de hüzün duyuyordum. Hem ağlıyor hem gülüyordum, yeniyetmeyken sahip olduğumuz teatral bir tavırla kollarını açmış, gökyüzüne kaldırarak Tanrı'ya meydan okuyor, eğer varsa beni bir şimşekle çarpmasını haykırıyordum."

Alejandra tüm hızıyla kaçan Marcos'un çıplak bedenine baktı. Erkeğin şimşeklerin parça parça aydınlattığı bedeni gülünç ve dokunaklı görünüyordu. Hüzünle onu bir daha hiç göremeyeceğini düşündü.

Kudurmuş deniz ve fırtına, genç kıza başının üzerindeki, ilahi Güç'ün karanlık ve korkunç tehditlerini savuruyorlardı.

~ 11 ~

Odaya geri döndüler. Alejandra masasına giderek bir şişeden kırmızı renkli iki hap çıkarttı. Yatağın üzerine otururak eliyle yanındaki boş yere vurdu ve Martín'e "Sen de otur," dedi.

Martín otururken kız da hapları susuz yuttu. Yatağın üzerine yatıp bacaklarını kıvırdı. Gözlerini kapatarak "Biraz dinlenmem gerek," dedi.

"İyi, ben gidiyorum."

Uyumak üzereymiş gibi, "Henüz gitme" diye fısıldadı. "Daha son-

ra konuşmaya devam ederiz... yalnızca bir dakikacık..."

Derin derin solumaya başladı, uyumuştu.

Ayakkabılarını yere atmıştı, çıplak ayakları Alejandra'nın terasta anlattığı öykü yüzünden sarsılmış ve sarhoş gibi olan Martín'in hemen yanındaydı, Martín'e her şey anlamsız, saçma bir travma gibi görünüyordu. Ne yapması ya da ne yapmaması gerektiğini bilemiyordu, herşey yetersiz geliyordu.

Orada ne yapıyordu ki? Kendini aptal ve sığ hissediyordu ama anlayamadığı bir neden yüzünden Alejandra'nın ona ihtiyacı olduğunu da seziyordu. Onu aramamış mıydı? Ona Marcos Molina'yla olanları anlatmamış mıydı? Gurur ve şaşkınlıkla kızın daha önce bunları kimseye anlatmamış olduğundan emin olduğunu düşündü. Gitmesini istememiş, onun yanında uyuyakalmıştı. Martín'e onun yanında uyuyacak kadar güveniyordu demek: Tıpkı silahlarını bırakmış bir savaşçı gibi. Savunmasız ama gizemli ve ulaşılmazdı. Çok yakınında, ama uykunun incecik, ağırlıksız ve aşılmaz, kapkaranlık duvarının ardındaydı.

Martín kıza baktı: Sırtı dönüktü, yarı açık ağzından sıkıntıyla soluyordu, küçümseyen, duyarlı bir ağız. Yastığın üzerine dağılmış uzun, simsiyah ve düz saçlarının arasından (bu Alejandra'yla şimdi uzaklarda, çok uzaklarda olan o kızıl saçlı çocuğun aynı kişi olduğunu gösteren kızıl yansımalarla dolu saçları), ruhuyla aynı duruluğa ve sertliğe sahip köşeli yüz hatları görünüyordu. Martín titriyor, daha önce hiç hissetmediği şeyleri hissediyordu. Şamdanın ışığı kızın terk edilmiş bedenini, beyaz bluzunun altından belli olan göğüslerini, Martín'e dokunan uzun ve güzel bacaklarını aydınlatıyordu. Bir elini kıza doğru uzattı ama daha kıza dokunmadan, sanki korkmuş gibi elini geri çekti. Uzun süre bocaladıktan sonra elini yeniden kıza yaklaştırdı ve bacağının üzerine koydu. Sanki çok üzüleceği bir suç işliyormuş, sanki küçük bir anı çalabilmek için bir savaşçının uykusunu fırsat biliyormuş gibi yüreği delicesine çarparak uzun süre öylece kaldı. Sonunda kız döndü ve Martín elini çekti. Kız bacaklarını kıvırarak dizlerini göğüs hizasına çekti ve cenin biçiminde kıvrıldı.

Çevre derin bir sessizliğe gömülmüştü, yalnızca Alejandra'nın huzursuz soluk alışı ve uzaktan uzağa liman yakınlarındaki bir geminin siren sesi duyuluyordu.

Martín ani bir acıyla yeni farkına varmış gibi, "*Onu hiçbir zaman tümüyle tanıyamayacağım*," diye düşündü.

Orada, elinin ve ağzının yanı başındaydı. Kesinlikle savunmasızdı,

ama ne kadar uzak, ne kadar ulaşılmazdı! Aralarında onları ayıran uçurumları duydu (yalnızca uykunun uçurumunu değil, başkalarını da), bu uçurumların ortasına dek gidebilmesi için korkunç çatlakları, tehlikelerle dolu yarıkları aşması, günlerce yürümesi, patlayan volkanların, alevlerin arasından ve karanlığın içinden geçmesi gerekiyordu. *Asla* diye düşündü, *asla.*

"Ama bana ihtiyacı var, beni o seçti" diye düşünmekten de kendini alıkoyamıyordu. Nedenini anlamasa da, kız Martín'i aramış ve seçmişti. Ona kimselere anlatmadığı şeyleri anlatmıştı, daha başkalarını, daha korkunç, daha sevimli öyküler de anlatacağını vaat etmişti. Ama Martín yine de kızın asla öğrenemeyeceği sırlarının varlığını hissediyordu. Bu karanlık ve kaygılı gölgeler kızın ruhunun en önemli gerçekleri, tek gerçeği değil miydi? Körlerden söz ettiği zaman tüyleri ürpermişti, neden? Fernando adını söyler söylemez pişman olmuştu, neden?

Neredeyse korkarak *körler* diye düşündü. *Körler, körler.*

Gece, çocukluk, karanlıklar, karanlıklar. Korku, kan, kan, et ve kan, düşler, uçurumlar, dipsiz uçurumlar, yalnızlık yalnızlık yalnızlık, dokunuyoruz ama birbirimizden çok uzağız, dokunuyoruz ama yalnızız. Dev gibi bir kubbenin altındaki çocuktu, kubbenin ortasında, korkunç bir sessizliğin ortasında, bu dev, sonsuz evrende yapayalnız.

Birden Alejandra'nın kımıldadığını, sırtüstü döndüğünü ve bir şeyi savuşturmak istermiş gibi kollarını salladığını gördü. Dudaklarından anlamsız ama şiddetli ve arzulu mırıltılar çıkıyordu, sanki sözcükleri söyleyebilmek için insanüstü bir güç harcıyordu, aniden çırpınarak "Hayır, hayır," diye bağırdı.

Martín onu bu kâbustan kurtarmak için omuzlarından sarsarak "Alejandra!" diye adını söyledi.

Kız gözleri açık inlemeye devam ediyor, düşmanını savaşarak kendinden uzaklaştırmaya çalışıyordu.

Martín kızı yine omuzlarından sarsarak, "Alejandra, Alejandra," dedi.

Kız sanki, yarasa ve örümcek ağlarıyla dolu, derin, depderin ve karanlık bir kuyudan çıkıyordu.

Tükenmiş bir sesle "Ay," dedi.

Uzun bir süre başını dizlerine dayayarak ve kollarıyla büktüğü bacaklarını sararak yatağın üzerinde oturdu.

Sonra yataktan kalktı, büyük ışığı yaktı, bir sigara yakarak kahve

hazırlamaya başladı. Martín kaygıyla ona bakarak "Seni uyandırdım çünkü bir kâbus gördüğünü fark ettim," dedi.

Kız, her uyuduğumda kâbus görürüm ben," dedi, başını çevirmeden kahve suyunu ısıtıcının üzerine koydu.

Kahve hazır olunca Martín'e ve kendine birer fincan doldurarak, yatağa Martín'in yanına oturdu.

Martín, *"Fernando, körler."* diye düşündü.

Kız, "Fernando ve ben dışında" demişti. Artık Alejandra'yı biraz tanıyor, bu isim hakkında hiçbir soru sormaması gerektiğini, kızın anında kaçacağını biliyordu ama yine de kendini bu tehlikeli sulara yelken açmaktan alıkoyamıyordu.

"Ya büyükbaban?"

"Ne?"

"Büyükbabanı sordum. O da üniterist miydi?"

"Büyükbabam öldü."

"Nasıl olur? Bana yaşadığını söyledin."

"Hayır be adam! Büyükbabam Patricio öldü. Sağ olan büyük büyük babam Pancho, daha önce söyledim ya!"

"Tamam, yani büyük büyük baban demek istemiştim. O da üniterist miydi? Bana ülkenin hâlâ Üniteristlerle federaller arasında bölünmüş olması gülünç geliyor da."

"Bilmiyor musun ki insanlar yıllarca bununla yaşadılar. Büyükbaba Pancho hâlâ bununla yaşıyor, Rosas'ın düştüğünü gören herkes gibi. Sana doksan beş yaşında olduğunu söyledim mi?"

"Doksan beş!"

"1858'de doğmuş. Biz üniteristlerden ve federallerden yalnızca söz edebiliriz ama o her şeyi görmüş. Anlıyor musun? O gençken Rosas henüz yaşıyormuş."

"Peki bir şeyler anımsıyor mu?"

"Fil belleği var. Ayrıca o zamanlardan söz etmekten başka bir şey yapmıyor ki! Yanına yaklaşmaya gör! Ama bu doğal çünkü onun tek gerçeği bu. Gerisi onun için yok."

"Bir gün onu dinlemek hoşuma giderdi."

"İstersen şimdi bile görebilirsin."

"Saçmalama saat sabahın üçü!"

"Salak olma! Büyükbaba için sabahın üçü diye bir kavram olmadığını anlamıyor musun? Hemen hemen hiç uyumaz, arada bir uyuklar yalnızca... ne bileyim ben! Ama özellikle geceleri hiç uyumaz, lamba-

sı sürekli yanar ve o düşünür."

"Düşünür mü?"

"Ne bileyim! Bir türlü uyku tutmayan, yaklaşık yüz yaşındaki bir ihtiyarın kafasından kim bilir neler geçer... belki de yalnızca anımsıyordur... nereden bileyim... o yaşta yalnızca anımsandığını söylerler ya!"

Kuru kuru gülerek ekledi.

"Kendime çok dikkat edeceğim ki, ben de o kadar yaşayabileyim!"

Sanki olağan saatlerde, sıradan insanlar sıradan insanları ziyaret ediyorlarmış gibi davranarak, "Gel" dedi, "Onu sana göstereyim, kim bilir belki de yarına dek ölür!"

Ayağa kalktı.

"Gözlerini biraz karanlığa alıştır, daha rahat inersin."

Bir süre korkuluğa yaslanarak uyuyan kente baktılar.

Alejandra elini uzatarak, "Şu penceredeki ışığa bak" dedi. "Bu saatlerde yanan ışıklar hep beni meraklandırır, çocuğunu emziren bir anne mi, biri mi ölüyor, öğrencinin biri Marx okuyor olabilir mi? Dünya gizlerle dolu, ama sıradan insanlar bunu göremiyor. İki dakika köşedeki bekçiyle sohbet etsen, adama güven versen, kısa sürede onun da gizlerle dolu olduğunu anlarsın."

Bir süre sonra "Hadi gidelim" dedi.

~12~

Aşağıya indiler ve geldikleri yan koridordan geçerek evin arkasındaki kapıya vardılar. Alejandra el yordamıyla aranarak bir ışık yaktı. Martín sanki taşınılıyormuş gibi tüm eşyaların üst üste durduğu eski bir mutfak gördü. Daha sonra bir koridordan geçerlerken bu duygu güçlendi, sanki evin sakinleri eşyaları nereye koyacaklarına bir türlü karar verememişler gibi bir hava vardı: Mobilyalar, kırık dökük iskemleler, oturma yeri olmayan altın yaldızlı kumaşla kaplı kanapeler, bir duvara dayanmış büyük bir ayna, tek bir kolu olan ayaklı bir saat, konsollar. İhtiyarın odasına girer girmez, Martín Maribu Caddesi'ndeki eşyaları açık artırmada satılan bir eve girdiği duygusuna kapıldı. Oda yanındaki salonla iç içe geçmişti sanki. Yığıntıların ortasında, tekerlekli sandalyesinde uyuklayan çok yaşlı bir adam vardı. Sanki büyükbaba rahatça dünyayı izleyebilsin diye, tekerlekli sandalye sokağa

bakan bir camın yanına yerleştirilmişti.

Martín rahatlayarak "Uyuyor," dedi. "Bırak uyusun."

"Sana uyuyup uyumadığını bilemeyeceğimizi söyledim."

İhtiyarın önünde durarak eğildi ve onu hafifçe omzundan sarstı.

Büyükbaba gözlerini aralayarak, "Ne! Nasıl" diye kekeledi.

Yeşilimsi gözleri, bir ölümsüzün ve mumyanın göz boşluklarına benzeyen kırışıklıklarla kaplı göz yuvalarına gömülmüş; tıpkı tırmalanmış gibi kırmızı, siyah çizikler içindeydiler.

Alejandra ihtiyarın kulağına neredeyse bağırarak, "Uyuyor musun büyükbaba" diye sordu.

"Ne, nasıl! Yok be kızım, uyku nerede! Yalnızca dinleniyordum."

"Bu benim bir arkadaşım."

İhtiyar tek bacağının üzerinde duran dengesi bozulmuş bir hacıyatmaz gibi, giderek yavaşlayan bir hareketle başını salladı. Üzerindeki büyük damarların kuru ve şeffaf derisinden, bir tamburun yayları gibi dışarı fırlamak üzere oldukları kemikli elini uzattı.

Alejandra bağırarak "Büyükbaba, ona Teğmen Patrick hakkında bir şeyler anlat" dedi.

Adam yine dengesini kaybetmiş, yaylı bebek gibi sallandı.

"İşte" diye mırıldandı ihtiyar, "Patrick, işte Patrick."

Alejandra Martín'e "Kaygılanma" dedi, "ne sorarsak soralım o birliğini anlatacak, unutup da uyuya kalana kadar birliği anlatır durur."

"Patrick, işte Patrick."

İhtiyarın gözleri yaşardı.

"Elmtrees. Teğmen Patrick Elmtrees. Ünlü 71'den. Kim birliğe hizmet ederken öleceğini bilebilirdi ki!"

Martín Alejandra'ya baktı.

Kız, "Açıkla büyükbaba, anlat," diye bağırdı.

İhtiyar, yılan gibi damarlarla kaplı elini kulağına götürerek başını Alejandra'ya doğru eğdi. Çatlaklarla dolu parşömen kâğıdından yapılmış bir maskeye benzeyen yüzünün gerisinde, ölüme doğru koşan düşünceli ve iyi yürekli bir insanın kalıntısı görünüyordu. Alt çenesi kapalı duracak gücü yokmuş gibi hafifçe sarkıyor, üzerlerinde diş olmayan dişetleri görünüyordu.

"İşte Patrick."

"Anlat onu büyükbaba."

Biraz düşündü, uzakta kalmış zamanlara doğru baktı.

"Olmos, Elmtrees'nin çevirisi. Çünkü büyükbaba kendisini Ele-

metri, Elemetrio, Lemetrio ve hatta Albay Demetrio diye çağırmalarından bıkmıştı."

Elini ağzına götürerek sarsıla sarsıla güldü.

"İşte bu, Albay Demetrio. Böyle çağırılmaktan çok sıkılmıştı. Ayrıca o kadar kriolleşmişti ki*, onu İngilizce bir adla çağırdıklarında sinirleniyordu. Bu nedenle adını Olmos'a çevirdi. Tıpkı Island'ların, Isla; Queenfaith'lerin Reinafé olmaları gibi. Her şeye meydan okuduğu için onunla çok dalga geçilirdi (kesik kesik güldü). Ama çok adildi, çok adil bir adamdı. Ayrıca onun gerçek ülkesi de burasıydı. Burada evlenmiş, çocukları burada doğmuştu. Kimse ona "gringo" diyemezdi, kimse... Onu gümüş kakmalı eğerinin üzerinde Güney Amerika atının üzerinde görecektiniz. Kimseler onun yabancı olduğundan kuşkulanmazdı. Hele birisi bu konuda ağzını açsın. Don Patricio hemen orada kırbacıyla dersini verirdi (kesik kesik güldü). Teğmen Patrick Elmtrees, senyor... kim derdi ki... kader kadar işleri altüst eden bir şey yoktur, kim bilebilirdi ki generalin hizmetinde ölecek."

Hafifçe horlayarak yeniden uyuklamaya başladı.

"General? General de kim?"

"Lavalle."

"Hiçbir şey anlamadım, bir İngiliz teğmen, General Lavalle'nin emrinde? Ne zaman?"

"İç savaşta, salak."**"

Oribe'nin birliklerinin kovaladığı yüz yetmiş beş yaralı ve umutsuz insan, bozguna uğratılmış bir halde kuzeye, hep kuzeye doğru kaçıyorlardı. Teğmen Celedonio Olmos, Quebracho Herrado'da ölen kardeşi Pancito'yu ve babası kumandan Patricio Olmos'u düşünerek atını mahmuzluyordu. Sakallı, bitkin, umutsuz ve yaralı albay Bonifacio Acevedo da atını kuzeye doğru mahmuzluyordu. Ve öbür yüz yetmiş iki adam. Ve bir kadın. Gece gündüz kuzeye, sınıra doğru kaçıyorlardı.

* Güney Amerika'yı istila eden İspanyolların ikinci neslinde, yerlilerle İspanyolların evliliğinden meydana gelen melez çocuklara verilen ad. Bir süre sonra bu melezler ve yerliler İspanyollara karşı birlikte bağımsızlık savaşı vermişler ve yönetim tümüyle kriollerin eline geçmiştir. (ç.n.)

** 1806-1807 yılları arasında İngilizler iki kez Rio de la Plata'yı kuşatarak İspanyol kolonilerini ele geçirmek istediler. İngiliz birliklerinden 71 numaralı birlik pek çok parlak zafere imzasını attı. Krioller her iki kuşatmaya da başarıyla karşı koydular. Bu zaferlerden sonra güçlerinin farkına vararak İspanya'ya karşı ayaklandılar. Pek çok İngiliz subay ülkeyi çok beğenerek temelli Arjantin'de yerleşti. Ülke halkıyla o denli kaynaştılar ki Arjantin İç Savaşı'nda rol bile aldılar. (ç.n.)

İhtiyarın alt çenesi düştü ve titredi: "Panchito Amca ve Büyükbaba Quebracho Herrado'da öldüler," diye mırıldandı.

"Hiçbir şey anlamadım," dedi Martín.

"27 Temmuz 1806'da" diye anlatmaya başladı Alejandra, "İngilizler Buenos Aires sokaklarında ilerliyorlardı. Ben bu kadarcıkken" eliyle yere çok yakın bir yeri işaret etti, "Büyükbaba bana öyküyü yüz yetmiş beş kez anlatmıştı bile. Dokuzuncu birlik şu ünlü yetmiş birin önünü kesmişti. Neden ünlü dendiğini bilmiyorum, öyle deniyormuş, sanırım hiç yenilmemişler. Anladın mı? Dokuzuncu birlik Üniversite Caddesi'nde ilerliyormuş, (Hangi Üniversite?) Yani Bolivar Caddesi'nde, salak. Sana ihtiyarın bana anlatmış olduğu gibi anlatıyorum, ezberden. Senyora Rosario köşesine, yani salakların anlayacağı biçimde söylenirse Venezüella köşesine geldiklerinde şeyi geçmişler (neyi?). Bekle. Birden herkes silahını çekmiş, teraslardan bile kaynamış yağ döküyor, tabaklar, şişeler, hatta mobilyalar atıyorlarmış. Herkes saldırıyormuş, kadınlar, zenciler, çocuklar, orada onu yaralamışlar (Kimi?). Teğmen Patrick'i be adam! Tam o köşede ihtiyarın büyükbabası Bonifacio Acevedo'nun evi varmış, yani sonradan General Cosme Acevedo olanın erkek kardeşinin evi. (Sokak adı gibi mi?) Evet, sokak adı gibi. Bize yalnızca sokak adları kaldı. İşte bu Bonifacio Acevedo Salta'lı Trinidad Arias'la evlenmişmiş." Duvardan aldığı bir minyatürü ışığa yaklaştırdı. Bu sırada yaşlı adam sarkık çenesi ve kapalı gözleriyle geçmişte olan bir şeyi onaylarmış gibiydi. Martín çıkık elmacık kemikleri Alejandra'nın elmacık kemiklerini andıran güzel bir kadın gördü, bu hatlar tıpkı birbirine karışan İngilizce ve İspanyolca konuşmalara benziyordu. "Bu kadının pek çok oğlu olmuştu. Maria de los Dolores ve Bonifacio, işte bu Bonifacio, Albay Bonifacio Acevado'ydu, başın sahibi yani."

Ama Martín giderek daha az şey anlıyordu (ve bunu söylüyordu da). Tüm bunlarla Teğmen Patrick'in ne ilgisi vardı ve nasıl olmuş da General Lavalle'nin emriyle ölmüştü?

"Biraz bekle salak, şimdi anlayacaksın. İhtiyarın hiçbir şey yaşam kadar tuhaf değildir dediğini duymadın mı? Yaşam Bizans oyunlarıyla doludur. Kader bu kez vahşi ve iri bir zenci kılığındaydı, yani benim büyük büyük büyükbabamın kölesi Benito. Kader gizli kapaklı davranmaz, kimi zaman bir kölenin bıçağının ucudadır; kimi zaman yalnız bir kadının gülümsemesinde gizlenir. Kader aracını seçer ve onun kılığına bürünür. Kader bu kez zenci kılığına bürünmüştü ama şansa

bakın ki Benito bıçağı teğmene gerektiği gibi saplayamadı, Elmtrees, Olmos'a dönüştü ve ben oldum. Gördüğün gibi benim varlığım birtakım çok narin koşulların bir araya gelmesine bağlıymış. Eğer zenci Maria de los Dolores'in çığlıklarını duymasaymış işini istediği gibi görecekmiş, ama Kader'in istediği bu değilmiş, yani Benito'nun kılığına girmesine karşın, pek de onun gibi düşünmüyormuş, ufak tefek farklılıklar varmış. Ara sıra böyle şeyler olur, çünkü Kader her zaman kendine tam da istediği gibi hizmet edecek araçları bulamaz. Eğer bir yere yetişmek ölüm kalım sorunu halindeyse, arabanın yeşil rengine ya da atın kuyruğunun hoşuna gidip gitmediğine dikkat etmezsin. İşte bu olayda da Kader'in kafası biraz karışıktır, arada bir yanılır. Aslında o ne istediğini çok iyi bilirmiş de, onun isteklerini yerine getirmek için aracı olarak kullandığı insanlar bunu pek iyi bilmezlermiş gibi. Bu nedenle Kader, sonuçları istediği gibi olmasa da, insanları istediğini yapmaya zorlarmış. Yani Sarmiento gibi davranırmış: Yapın bunu. Sonuçları kötü olsa da yapın. Bazen de isteklerini yaptırmak için insanları sarhoş eder, başlarını döndürürmüş; bu nedenle insanlar kontrollerini kaybeder, ne yaptıklarını bilmezlermiş. Öyle değil mi, Desdemonia ya da Sezar'ı öldürmek yerine yapılan maskaralıklara bir baksana! İşte sana anlattığım gibi tam Benito bıçağı saplayacak ve benim var olmamı engelleyecekken; üst kattan Maria de Dolores öyle bir bağırmış ki, Benito bıçağı havada kalakalmış. Maria de Dolores o sırada on dört yaşındaymış. Bir yandan aşağıya kızgın yağ döküyor, diğer yandan çılgın gibi bağırıyormuş."

"Yine anlamadım. Bunlar İngilizlerin kaybetmesini istemiyorlar mıydı?"

"Sen hiç yıldırım aşkı diye bir şeyden söz edildiğini duymadın mı, geri zekâlı?!" Öyle karmaşanın ortasında âşık oluverir insan. İşte Kader böyle çalışır. Zenci Benito istemeyerek büyük büyükbabam Pancho'nun büyükannesinin emrini yerine getirmekteymiş. Neyse, doktor Argerich gelene kadar kadınlar ilk pansumanı yapmışlar, onun ceketini çıkartmışlar, Trinidad korkuyla "Ama bu bir çocuk,' demiş, "Ama on yedi yaşında bile yok" demişler, "Ama ne barbarlık," diye üzülmüşler, bir yandan da genç adamı içinde şekerkamışı olan temiz suyla yıkıyor ve çarşaftan kestikleri sargı bezlerine sarıyorlarmış. Sonra onu yatırmışlar. Gece sayıklamaya başlamış ve İngilizce sözcükler söylemiş, bu arada Maria de los Dolores bir yandan ağlayıp dua ediyor, öte yandan sirkeye batırılmış kanlı sargı bezlerini değiştiriyormuş. Büyük-

babanın bana anlattığına göre gringoya âşık olmuş ve onunla evlenmeye karar vermiş. Bilmen gerekir ki, eğer bir kadın bir erkekle evlenmeyi kafasına koyduysa, yerde ve gökte onu engelleyebilecek hiçbir güç yoktur. Zavallı adam inlerken ve İngilizce sayıklayıp, ülkesini özlerken kız çoktan onun ülkesinin artık var olmadığına, Patrick'in çocuklarının Arjantin'de doğacağına karar vermiş bile. Sonra Patrick'in bilinci yerine gelmeye başlayınca onun General Beresford'un yeğeninden başkası olmadığı ortaya çıkmış. Artık General Beresford'un Trinidad'ın evine gelip elini öptüğünü tahmin edebilirsin."

Yaşlı adam oturduğu yerden, "Yüz yetmiş beş adam," diye mırıldandı.

"Bu da ne?"

"Birlik. Her zaman aynı şeyi düşünür: Çocukluğunu ya da birliği. Anlatmaya devam ediyorum. Beresford genç adamı kurtardıkları için onlara teşekkür etmiş ve Patrick iyileşene kadar onların evinde kalmasına karar vermişler. İşte tam bu sırada İngiliz Kuvvetleri Buenos Aires'i işgal etmiş, Patrick aileyle arkadaş olmuş, olanları göz önüne alırsan bu pek de kolay bir şey değilmiş, çünkü benim ailem de işgalden nefret ediyormuş. Ama en kötüsü Buenos Aires yeniden kuşatılınca yaşanmış, ağlayıp zırlamalar filan. Doğal olarak Patrick de birliğine geri dönmüş ve bizimkilere karşı savaşması gerekmiş. İngilizler yenilip de çekilirken Patrick hem büyük bir sevinç hem de büyük bir üzüntü duymuş. Yenilenlerin pek çoğu burada kalmak istemişler, tabii ki Patrick de kalmak istemiş ve onu Pergamino yakınlarında, benim ailemin mülklerinden biri olan La Horqueta çiftliğine göndermişler. Yıl 1807'ymiş. Bir yıl sora Patrick'le Dolores evlenmişler ve mutlu olmuşlar. Don Bonifacio arazisinin bir kısmını Elemetri, Elemetrio, Don Demetrio, Teğmen Demetrio ve sonunda da Olmos diye çağırdıkları Patricio'ya armağan etmiş."

"Onu Quebracho Herrado'da öldürselerdi daha iyi olurdu," diye mırıldandı yaşlı adam.

Martín Alejandra'ya baktı.

"Albay Acevedo'dan söz ediyor anlamadın mı? Onu Quebracho Herrado'da öldürselerdi, burada, tam karısıyla kızını görmek üzereyken kafasını kesmeyeceklerdi."

Albay Bonifacio Acevedo bir yandan kuzeye doğru kaçarken, öte yandan, "Beni Quebracho Herrado'da öldürselerdi daha iyi olurdu," di-

ve düşünüyordu. Başka nedenler vardı, o sırada korkunç sandığı nedenler (bu umutsuz kaçış, bu ümitsizlik, bu sefillik, bu bozgun); ama tüm bunlar, on iki yıl sonra, tam evinin önünde boğazına dayanan bıçağı hissetmesinin korkunçluğu yanında hiç kalacaktı.

Alejandra'nın vitrinli dolaba doğru gittiğini gören Martín çığlık attı ama ona "zırvalamayı kesmesini" söyleyen kız vitrinli dolabı açarak bir kutu çıkarttı, kapağını açtı, Martín elleriyle gözlerini kapamaya çalışırkan vahşi vahşi gülerek ona albayın kesik kafasını gösterdikten sonra kafayı tekrar kutuya koydu.

"Onu Quebracho Herrado'da öldürselerdi daha iyi olurdu," diye mırıldandı yaşlı adam.

"Yani senin anlayacağın" dedi Alejandra, "Benim doğumum gerçek bir mucize."

Çünkü eğer büyük büyükbabası Teğmen Celedonio Olmos'u da babası ve kardeşi gibi Quebracho Herrado'da öldürselerdi; ya da Albay Acevedo gibi evinin önünde boğazlasalardı, Alejandra doğmamış olacaktı, o anda o odada oturup bu geçmişi anımsamayacaktı. Kız, yaşlı adama dönerek kulağına "Ona kafayı anlat," diye bağırdı, Martín'i, "Kafa, işte bu, kafa," diye yineleyen yaşlı adamla bırakarak gitmesi gerektiğini söyledi, Martín'in ardından koşmasına fırsat vermeyerek gözden kayboldu. Yaşlı adam yine dengesi bozulmuş yaylı bebek gibi sallanmaya başlamıştı. Sonra alt çenesi oynadı, birkaç saniye titreyerek sarktı, dudakları duyulmayan bir şey söyleyerek kımıldadılar (tıpkı dersini içinden tekrar eden, sözlüye kalkacak öğrenciler gibi) ve sonunda: "La Mazorca*, işte bu kafayı salonun penceresinden bu odaya fırlattılar. Neşeyle gülerek gürültü patırtı içinde atlarından indiler, pencereye yaklaştılar ve karpuz senyora, taptaze karpuz diye bağırdılar. Pencere açılınca Bonifacio Amca'nın kanlı kafasını odaya fırlattılar. Keşke onu da Panchito Amca ve Büyükbaba Patricio gibi Quebracho Herrado'da öldürmüş olsalardı. Keşke." *Albay Acevedo da, Humahuaca düzlüklerinde, yaralı, bozguna uğramış, üzgün yüz yetmiş dört adamla (ve bir kadınla), kuzeye doğru kaçarken ve kızıyla karısını görmek için vatana dönmesinin on iki yıl süreceğini, on iki uzun yıl yabancı topraklarda yaşayacağını henüz bilmezken aynı şeyi söylemişti.*

"Taze karpuz diye bağırıyorlardı, kesik kafayı kastediyorlardı oğlum. Zavallı Encarnación onu görür görmez yere yığıldı ve birkaç sa-

* Mazorca: Diktatör Rosas'ın zalim polis şefi. (ç.n.)

at sonra bilinci yerine gelmeden öldü. Henüz on bir yaşında bir kız olan zavallı Escolástica aklını yitirdi. İşte hepsi bu."

Martín sessiz ve tuhaf bir korku yüzünden felce uğramış gibiydi. Yeniden uyuklamaya başlayan bu yüzyıllık yaşlı adamın yanında, yarı karanlık odada, Albay Acevedo'nun kutudaki kesik başı ve her an odaya uğrama olasılığı olan deliyle baş başa kalakalmıştı. "En iyisi buradan gitmek" diye düşündü. Sonra gecikmeyeceğini umarak Alejandra'yı beklemeye karar verdi, gecikmemeliydi çünkü Martín'in yaşlı adamla yapacak hiçbir şeyi olmadığını bilmesi gerekirdi. Yavaş yavaş her şeyin gerçek dışı ve saçma olduğu bir karabasana girdiğini hissediyordu. Sanki Prilidiano Pueyrredón'un resimlediği adamla, saçlarına iri kavisli bir tarak takmış olan hanım duvarlardan onu izliyordu. Sanki savaşçıların, işgalcilerin ruhları, deliler, papazlar, rahipler, görünmeyen varlıklarıyla odayı doldurmuş, kendi aralarında savaşlar, işgaller, bıçaklanmalar ve boğazlanmalar üzerine ateşli ateşli sohbet ediyorlardı.

"Yüz yetmiş beş adam."

İhtiyara baktı: Çenesi sarkmış, alt dudağı titriyor, bir şeyi onar gibi, durmadan başını sallıyordu.

"Yüz yetmiş beş adam. Evet senyor."

Ve bir kadın. Ama ihtiyar bunu bilmiyordu ya da bilmek istemiyordu. İki yıl süren düş kırıklığı ve ölümden sonra, sekiz yüz fersah geri çekildikten sonra, uğradıkları bozgundan sonra, koskoca bir birlikten kala kala kuzeye, daima kuzeye doğru atlarını süren yüz yetmiş beş üzgün ve suskun adam (ve bir kadın) kalmıştı. Acaba varabilecekler mi? Sarp geçitlerin sonu gerçekten Bolivya toprakları mı? Ekim güneşi kurşun gibi üzerlerine düşüyor ve generalin bedenini çürütüyordu. Gecenin soğuğu bu bedendeki iltihapları donduruyor ve kurtçuk sürüsünün ilerlemesini durduruyordu. Ve yeniden gündüz, geri kuvvetlerin artlarından kovalayanlara açtığı ateş ve Oribe'nin atlılarının tehdidi.

Koku, çürüyen generalden yayılan iğrenç koku.

Gecenin sessizliğinde şarkı söyleyen ses:

Beyaz güvercin
çok yaşa sen
vadileri aş,
çok yaşa sen

ve Lavalle'nin öldüğünü söyle,
gördüğün herkese.

"Hornos onları terk etmişti. *Caramba.* Paz'ın ordusuna katılacağını söylemişti. Ayrıca kumandan Ocampo da onları bırakmıştı. *Caramba.* Lavalle onların adamlarıyla toz toprağın içinde doğuya doğru ilerlediklerini görmüştü. Babam generalin uzaklaşan süvari birliğine bakarken gözlerinin yaşardığını söyledi. Ona kala kala yüz yetmiş beş adam kalmıştı." Yaşlı adam susarak düşüncelere daldı, başını sallamaya devam ediyordu.

"Siyahlar Hornos'u seviyorlardı, çok seviyorlardı. Ve tatita* Hornos'u konuk etmeye karar verdi. Buraya, çiftliğe geldi."

Duyulmayan bir şey daha söyledi.

"Roca başkan olduğunda kötü niyetlerini belli etmeye başlamışlardı. Yerlerine geldikleri gringolardan farklı değildiler. Aşağılık işler. Ben artık hiç çıkmıyorum ama birkaç yıl öncesine kadar, henüz dolaşabilirken Santa Lucia bayramında dışarı çıkardım. Bazı siyahlar da iner kongreninkine ya da başka bir ulusal yürüyüşe katılırlardı. Bazıları, yaşlılar, örneğin melez Elizalde, dışarı çıkabilirse bayrama katılırlardı. Ben çocukken bu mahallede o kadar çok siyah vardı ki! Tomasito, Lucia, Benito, Joaquin Amca... Lucia annemin atının arpacısıydı, Tomasito arabacısıydı, yaşlı Encarnación da vardı, babamın ve amcalarımın sütannesiydi ve Toribia yaptığı nefis börekler ve pastalarla ünlüydü, ayrıca yukarıdaki avludaki kötürüm vardı, mate çayı** içer ve bize öyküler anlatırdı."

Başını salladı, Komutan Hornos ve Albay Pedernera hakkında anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Sonra sustu. Uyuyor muydu? Düşünüyor muydu? Belki de uzun kış aylarında yaşları neredeyse sonsuzluğa ulaşmış kertenkelelerin sürdüğü gibi, o da için için sessiz bir yaşam sürüyordu.

Düşün Pedernera: Yirmi beş yılını savaş alanlarında, dövüşlerle, zaferlerle ve bozgunlarla geçirdin. Ama o zamanlar ne uğruna dövüştüğümüzü biliyorduk. Kıtanın özgürlüğü için, Yüce Vatan için dövüşüyorduk. Amerika toprağından öyle çok kan aktı ki. O kadar çok umutsuz şafak gördük, kardeşler arasında o kadar çok savaş çığlığı atıldı-

* tatita: Arj. İsp: Baba. (ç.n.)
** Güney Amerika'da içilen bir bitki çayı. Metal bir kamışla içilir. (ç.n.)

ğını duyduk ki... Ve şimdi Oribe ardımızda... Bizi boğazlamaya, mızraklamaya, yeryüzünden silmeye ant içmiş olan Oribe de bizlerden biri değil mi? And Ordusu'nda benimle birlikte çarpışmamış mıydı? Onurlu, sert General Oribe? Gerçek nerede? O zamanlar her şey ne kadar güzeldi! Lima'ya girerken üniformasının içinde birliğin en önünde yürüyen Lavalle ne kadar küstahtı! Her şey daha açıktı. Her şey giydiğimiz üniforma gibi güzeldi...

"Yaa işte oğlum, ailemizde Rosas yüzünden pek çok kavga yaşandı ve sonunda iki kola ayrıldık, özellikle Juan Bautista Acevedo'nun ailesi. Ve bu Acevedo'lardan Temsilciler Meclisi'nin üyesi olan Evaristo gibi, Marianito gibi, Vicente ve Rudecindo gibi pek çok federal yanlısı çıktı. Fanatik federal olmasalar bile kuşatma sırasında Rosas'nın yanında yer alıyorlardı, bu nedenle bizi hiç bağışlamadılar."

Öksürdü, uyuyacak gibi görünüyordu ama birdenbire yeniden konuşmaya başladı.

"Lavalle hakkında, oğlum, pek çok şey söylenebilir ama helal süt emmiş hiç kimse onun iyi niyetini, gözüpekliğini, çıkarcı olmayışını, kibarlığını inkâr edemez. Evet senyor."

Bu kıtanın bağımsızlığı için tam yüz beş çatışmaya katıldım. General San Martín'in komutasında Şili ovalarında savaştım, Bolivar'ın komutasında Peru'da savaştım. Daha sonra Brezilya topraklarında emperyalist güçlere karşı savaştım. Ve son iki yıl boyunca kendi zavallı ülkemin eninde ve boyunda çarpıştım. Bazen çok büyük yanlışlar yaptım. Bunların en büyüğü Dorrego'nun kurşuna dizilmesiydi. Ama kim gerçeğin sahibi ki? Bu zalim toprağın benim toprağım olduğundan, burada savaşmak ve ölmek zorunda olduğumdan başka hiçbir şey bilmiyorum. Şimdi bedenim dövüş atımın üzerinde çürüyor ama yaşarken tüm bildiğim buydu benim.

Yaşlı adam öksürerek ve boğazını temizleyerek, bir kez daha "Evet senyor," dedi, sanki görünmeyen bir dinleyiciye konuşuyormuş gibi başını sallayarak, düşünceli bir tavırla ve yaşlı gözlerle pek çok kez "Evet senyor," sözcüklerini yineledi.

Düşüncelere gömülmüştü. Gözlerinde yaşlar vardı. Gerçeğe, tek gerçeğe doğru bakıyordu.

Son derece tuhaf kurallara göre biçimlenen gerçeğe.

"32'lerdi, babamın anlattığına göre. İşte böyle. Seni uyarırım, Miller'inki en iyi sürüydü, hem bir sürüyü iyileştirme işinin iyi ve kötü yönleri vardı. Bu işi '30'da ünlü Tarquino'yla İngiliz Miller başlattılar. Ünlü Tarquino La Caledonia çiftliğindendi. Gringo Miller tüm İskoçlar gibi çalışkan ve cimriydi. İnan bana (gülmeler ve art arda öksürükler) biz melezler gibi eli açık biri değildi, bu yüzden bizim iki yakamız bir araya gelmiyor ya (öksürükler). Bu nedenle Miller'i cleştirirlerdi, özellikle de Don Santiago Calzadilla. Zaten çok dedikoducu ve her şeyi eleştiren biriydi. La Caledonia, evet. Cañuelas'ların bağı. Don Juan Miller bir Balbastro'yla evlendi. Dolores Balbastro. Çok hareketli bir hanımdı, pek çok kez yerlilerin isyanlarına karşı savunmayı yönetmişti, hatta bir erkek gibi tüfek kullanırdı, büyükannem de büyük silahlara pek meraklıydı. Devlet gibi kadınlardı azizim, biraz da zor yaşam koşulları onları böyle yapmıştı. Neden söz ediyordum?"

"İngiliz Miller'den."

"İngiliz Miller, işte böyle. Herkes ondan ve ünlü Tarquino'dan söz ediyordu. Don Santiago Calzadilla eve geldiği zaman Tarquino hakkında pek çok fıkra anlatırdı, ne tuhaf bir yaratık olduğu hakkında, bu adamdan dedikodu üzerine epey şey öğrendik. Zavallı Miller yıllarca bu çenebaz generale katlanmak zorunda kaldı. Ama o gülümser ve adamı konuşmaya teşvik ederdi, derdi babam. Bu İskoçlar ñandubay* gibi serttirler. İnatçı ve dikkafalı olurlar. Adam en iyi sürüye sahipti ve bu ününden vazgeçmeye de hiç niyeti yoktu."

Yeniden öksürmeye başladı. Bir mendili kaba hareketlerle yaşaran gözlerine bastırdı.

"Neden söz ediyordum?"

"Cins boğalardan senyor."

"İşte böyle. Boğalardan."

Öksürdü ve bir an başını eğdi, sonra devam etti:

"Evaristo'nun ailesi bizi hiç bağışlamadı. Hiç. Amcamı boğazladıklarında bile. Gerçek şu ki bizim ailemiz Rosas denilen zorba yüzünden bölünmüştü. İnanmayacaksın ama babam kendisine verilen madalyaları bile almayı reddetmişti. Ama son yıllarında iğrenç birine dönüştüğünü de söylemeliyim. Soğuk ve incelikli zalimliğinden yakınırlardı, kurnaz ruhundan. Quiroga'yı o öldürtmemiş miydi? O korkağın biriydi, Caseros'a kaçmıştı. Sana o döneme, özellikle 1940 yılına ait binlerce olay anlatabilirim. Bizim yarı akrabamız olan Isabella Ortiz'in

* Güney Amerika'da yetişen bir mimoza türü. (ç.n.)

sevgilisi Iranzuaga'yı nasıl boğduklarını anlatabilirim örneğin. Kimse rahat uyumazdı. Tatita birliğine gittikten sonra bizim evdeki sıkıntıları tahmin edebilirsin, annem yalnız kalmıştı. Ayrıca büyükbabam Don Patricio da gitmişti. Sana Don Patricio'nun öyküsünü anlattım mı? Büyükamcam Bonifacio'nunkini, ya amcam Panchito'yu. Böylece çiftlikte yalnızca Saturnino Amca kalmıştı, onun da yaşı tutmuyordu, henüz bir çocuktu. Ve tüm kadınlar. Tüm kadınlar."

Yeniden mendili yaşaran gözlerine bastırdı, öksürdü, boğazını temizledi, uyuyor gibiydi ama birden konuşmaya başladı.

"Altmış fersah. Ve peşlerinde Oribe'nin adamlarıyla. Ayrıca babamın anlattığına göre kasım güneşi de çok güçlüymüş. General'in cesedi çürüyormuş, iki günlük yoldan bile kokusu dayanılmazmış. Ve sınıra kadar kırk fersah daha varmış! Beş gün ve kırk fersah daha! Lavalle'nin kemiklerini ve kafasını kurtarmak için kırk fersah fazla değil! Fazla bir şey değil oğlum. Çünkü kaybetmişler ve başka çareleri yokmuş: Ne Rosas'a karşı savaşmak ne de başka bir şey. Yakalanırlarsa Oribe, generalin kafasına kesip, onurunu kırmak için bir mızrağın ucunda Rosas'a gönderecekmiş. Bir levhada da 'Bu kafa, vahşi, namussuz, iğrenç köpek Lavalle'nin kafasıdır' yazacakmış. Bu nedenle ne olursa olsun generalin kafasını kurtarmaları ve Bolivya'ya geçmeleri gerekiyormuş. Yedi günlük kaçış boyunca kendilerini silahlarıyla savunmuşlar. Altmış fersah çılgın gibi kaçmışlar. Hemen hemen hiç dinlenmemişler."

Ben komutan Alejandro Danel'im, Napolyon'un ordusundan Binbaşı Danel'in oğluyum. Onun büyük orduyla birlikte, atının üzerinde Tullerie bahçelerine ya da Champs-Elysée'ye dönüşünü hâlâ anımsıyorum. Napolyon'u ardında kendini izleyen deneyimli muhafız birliğiyle birlikte görüyorum. Birliğin efsanevi kıvrık süvari kılıçlarını görüyorum. Daha sonra, Fransa özgürlüklerin ülkesi olmaktan çıktığında, yağmalanan köylülerle birlikte, Bruix, Viel, Bardel, Brandsen ve Rauch'un yanında savaşmayı düşleyerek gemiye bindim. Tüm bu insanlar zamanında Napolyon'un yanında savaşmışlardı. Ulu Tanrım ne çok zaman geçti! Ne çok savaş, ne çok zafer ve bozgun, ne çok ölü, ne kadar çok kan! 1825 yılında, o öğle sonrası, Lavalle ile ilk kez karşılaştığımda, cesur birliğinin başında gözüme gururlu bir kartal gibi görünmüştü. Onunla birlikte Brezilya Savaşı'nda çarpıştım, Yerbal'de yenik düştüğü zaman adamlarımla onu kaçırdık, sekiz yüz fersah dağ,

tepe, ırmak demeden, peşimizde düşman kaçtık... Ve ondan bir daha hiç ayrılmadım... Ve şimdi sekiz yüz fersah süren bir üzüntünün sonunda, çürümüş cesedinin yanında. hiçliğe doğru yürüyorum.

Uyanır gibi oldu ve dedi ki:

"Bazı şeyleri ben kendi gözlerimle gördüm, kimilerini tatita anlattı, ama çoğunu annemden dinledim, çünkü tatita genellikle susardı, ender konuşan biriydi. General Hornos ya da Albay Ocampo birliğe ait bir şeyler anımsadıkları zaman tatita yanızca dinler ve arada bir "Ne olmuş," "Yaa," demekle yetinirdi, ya da "Evet öyle yoldaş," derdi.

Yine başını sallamaya başladı ve biraz uyuklar gibi oldu, ama hemen uyanarak: "İşte böyle, yaa, zavallı Elisito, işte böyle" dedi. "Zavallı kızcağız nişanlısının ölüm haberini alınca delirmiş bir halde ırmağa inmişti. Ben amirale yetişemedim. Büyükbabam Patricio'yla, büyükannem Dolores'in amirali federal olmasına karşın sevdiklerini sanıyorum. Sana bir gün Elmtress değil de Olmos olan büyükbabamın ilginç öyküsünü anlatırım, şu işgal sırasında İngiliz ordusunda teğmen olanı. Gerçekten ilginç bir öykü." (Güldü ve aksırdı.)

Aniden başı önüne düştü ve horlamaya başladı.

Martín kapıya doğru baktı ama hiçbir ses yoktu. Alejandra neredeydi? Kendi odasında olabilir miydi? Ne yapıyordu? Orada kalmasının nedeninin kendisini duymayan, hatta zaman zaman görmeyen ihtiyar adamı yalnız bırakmamak olduğunu düşündü. İhtiyar yer altındaki ilginç yaşamını sürdürüyordu. Ne Martín için ne de bu zamanda yaşayan herhangi biri için kaygılandığı yoktu, yıllar, sağırlık ve hipermetrop; ama her şeyden çok geçmişin anıları, önünde karanlık bir düş duvarı gibi duran tüm anılar onu şimdiki zamandan soyutlamıştı; zencileri, atlıları, kafa kesmeleri ve birliğe ait zamanları anımsayarak karanlık bir kuyunun dibinde yaşıyordu. Martín'in yaşlı adama aldırdığı için orada kaldığı doğru değildi aslında. Sanki hareket edemiyor, içinde, büyükbabanın, delinin ve hatta Alejandra'nın oturduğu gerçeğin bölmelerinden geçmeye korkuyordu. Tıpkı gizemli ve tekinsiz topraklar gibi, düşler gibi uydurulmuş ve inatçı, düşler kadar korkutucuydu. Çivilenmiş gibi kalakaldığı iskemleden kalkarak yavaş yavaş yaşlı adamdan uzaklaşmaya başladı, ara sıra duraklıyor, izliyor, sanki duvarlardaki ataların resimleri tarafından izleniyor, vitrinde duran kutuya gözü takılıyordu. Kapıya kadar ilerledi ama açmaya cesaret edemeyerek kapının önünde durdu. Yaklaştı ve kulağını anahtar deliğine daya-

dı: Sanki deli öbür taraftaymış gibi bir duyguya kapılmıştı, klarneti elinde Martín'in çıkmasını bekliyordu. Hatta onun soluğunu bile duyduğunu sandı. Korkarak iskemlesine döndü ve tekrar oturdu.

"Otuz beş fersahtan fazla değil," diye mırıldandı yaşlı adam.

Evet, yalnızca otuz beş fersah kaldı. Üç gündür şişmiş ve pis pis kokan, çürümüşlüğün iğrenç sıvılarını akıtan cesedi taşıyorlar, at üzerindeler. Geride birkaç keskin nişancıyı kendilerini korumaları için bırakarak hep ileri doğru gidiyorlar. Jujuy'dan Huacalera'ya kadar yirmi dört fersah var. Biraz canlanmak için otuz beş fersah kadar bir şey kaldı, fazla değil diyorlar. Dört, beş günlük yolculuk daha. Tabii eğer şansları varsa.

Sessiz gecede gizli kaçışın nal sesleri duyuluyor. Hep kuzeye doğru.

"Arazide güneş çok kuvvetliydi oğlum, çünkü bu topraklar çok yüksekteydi, hava tertemizdi. Babam cesedin iki günün sonunda şişmeye başladığını söylemişti, kokusu da millerce öteden duyuluyormuş; öyleki üçüncü gün etlerini kemiklerinden ayırmaları gerekmiş, işte böyle."

Komutan Pedernera durmalarını emretti ve arkadaşlarıyla konuştu. Cesedin etleri dökülmeye başlamıştı, koku dayanılmazdı. Cesedin etlerini soymaya ve yalnız kemikleri götürmeye karar verdiler. Biri "yüreğini de alalım" dedi. Ama her şeyden önemlisi kafasıydı: Oribe asla kafaya sahip olamayacak. Asla generalin onurunu kıramayacak.

Kim yapmak istiyor bu işi? Kim yapabilir?

Albay Alejandro Danel yapacak.

Generalin iğrenç kokan cesedini attan indirdiler. Huacelera Deresi'nin kıyısına koydular. Albay Danel cesedin yanına diz çökerek bıçağını çıkardı. Yaşlı gözleriyle komutanının çıplak ve çürümüş bedenine baktı. Daire şeklinde duran bu sert, düşünceli, ama bozguna uğramış adamlar da yaşlı gözlerle albaya bakıyorlardı.

Yavaşça bıçağını çürümüş ete batırdı.

Yaşlı adam başını sallayarak anlatmaya devam etti:

"Don Bernardino'nun hükümeti zamanında onu Horqueta'daki milis kuvvetlerinin komutanı yaptılar, Horqueta Tabyası da denirdi bu

kuvvetlere, şimdi Horqueta'nın adı Olmos. Kumandan Olmos Köyü. Neden söz ediyordum ben?"

"Belediye başkanının görevi bırakmasından senyor (kim?)."

"İşte böyle. Belediye başkanının görevi. Federaller iktidara gelince istifa etti. İşte böyle. Söyledikleri Juan Manuel'in kulağına kadar gitmiş, inekler ve yerlilerden politikaya zaman bulamadığını söylemiş (güldü). Ama el Restaurador hiç de aptal biri değildi, nasıl olsun ki, bu sözlerin bir tekine bile inanmadı tabii! (Gülücükler.) Büyükbabam Don Juan Manuel'in Horqueta belediye başkanına mektup yazarak İngiliz Olmos'dan gözünü ayırmamasını söylediğini haber almış (gülme ve öksürük), çünkü o, Salto ve Pergamino'daki çiftçilerle birleşerek hükümete karşı entrikalar çeviriyormuş. Kurnaz tilki yanılmıyormuş tabii, o ne kurnazmış o! Büyükbabam herkesle ilişkilerini sürdürüyormuş, böylece 40 ağustosunda General Lavalle'yi San Pedro'ya indirişlerine tanık olmuş. Oraya iki büyük oğluyla gitmiş; o zamanlar on sekiz yaşında olan babam Celodonio ve ondan bir yaş büyük olan Panchito Amca. Ne bozgundu şu 40'taki! Büyükbabam Quebracho Herrado'da kalarak, generalin geri çekilişini gizlemek için son kurşununa kadar savaşmış. Kaçabilirmiş ama istememiş. Her şeyi kaybettikleri zaman, tüfeğindeki son kurşunu da düşmana atmış ve Oribe'nin ordularına teslim olmuş. En sevdiği oğlu Panchito'nun öldürüldüğünü duyduğunda tek söylediği "En azından general kurtuldu," olmuş. İşte büyükbabam Don Patricio Olmos'un bu topraklardaki yaşamı böylece son bulmuş.

Yaşlı adamın başı önüne düştü, derin bir uykuya daldı.

13

Martín bekledi, zaman geçti ama yaşlı adam uyanmadı. Bu kez gerçekten uyumuş olduğunu düşündü, gürültü yapmamaya çalışarak ayağa kalktı, Alejandra'nın çıktığı kapıya doğru gitti. Artık şafak sökmüştü, günün ilk ışıkları Don Pancho'nun odasını aydınlatıyordu. Martín çok korkuyordu, Bebe Amca'yla ya da yaşlı hizmetçi Justina'yla karşılaşırsa! Kalkmış olabilirlerdi. Onlara ne diyecekti?

"Dün gece Alejandra'yla birlikte geldim," diyebilirdi.

Daha sonra korkması için bir neden olmadığını, bu evde kimsenin dikkatini çekmeyeceğini düşündü, deliyle ya da Bebe Amca'yla rast-

laşma dışında bir tehlike olamazdı.

Birden kapının açıldığı koridordan sesler geldiğini duydu ya da sandı. Eli kapı kulpunda, yüreği deli gibi çarparak beklemeye başladı. Kulağını kapıya yasladı ve kaygıyla bekledi: Hiçbir şey duyulmuyordu. Tam kapıyı açmaya yeltendiği sırada yine cılız bir gıcırtı duydu, bu kez emindi: Dikkatli, aralıklı ayak sesleriydi duyduğu, sanki biri öbür taraftan kapıya yaklaşıyordu.

Martín huzursuzca "Deli" diye düşündü, adamın birden kapıyı açmasından ve kulağı kapıda, kuşkulu bir biçimde yakalanmaktan ürkerek geri çekildi.

Ne karar vereceğini bilemeden bir süre bekledi. Bir yandan kapıyı açmaktan ve deliyle karşılaşmaktan korkuyordu; öte yandan Don Pancho'nun uyanmasından ve kendisini aramasından çekiniyordu.

Birden, belki de ihtiyarın uyanmasının daha iyi olacağını düşündü. Böylece deli odaya girerse onları birlikte göreceğinden varlığını açıklayabilecekti. Belki de deliye hiçbir açıklama yapmak gerekmiyordu, kim bilir.

Alejandra onun sakin bir deli olduğunu, yalnızca klarnet çaldığını söylemişti. Yani aralıksız olarak kırık dökük notalar üflüyordu klarnetine. Acaba evin içinde dolaşabiliyor muydu? Yoksa bu tip köklü ailelerde âdet olduğu üzere, onu da Escolástica gibi bir odaya mı kilitliyorlardı.

Kapıyı dinleyerek ve bunları düşünerek bir süre daha geçirdi.

Yeni bir şey duymadığı için sakinleşti, kulağını tekrar kapıya dayayarak en küçük gürültüyü ya da gıcırtıyı ayırt etmeye çalıştı, bu kez hiçbir şey duyulmuyordu.

Yavaş yavaş kapı kolunu çevirdi: Eski zaman kapılarında kullanılan, en az on santimetre uzunluğunda bir anahtarla açılabilen bir kapı koluydu söz konusu olan. Kulp dönerken korkunç bir gürültü çıkardı. Deli kapının arkasındaysa bu gürültüyü duyarak saklanacaktı. Peki ama o zaman ne yapacaktı? Hemen hemen bitmiş olan çevirme işlemine devam ederek kapıyı kararlılıkla açtı.

Neredeyse çığlık atıyordu.

Önünde, gösterişli bir tavırla deli duruyordu. Kırk yaşını aşkın, uzun süredir tıraş olmamış, giysileri yırtık pırtık ve saçları karmakarışık bir adamdı. Bir zamanlar deniz mavisi olan bir ceketle gri bir flanel pantolon giyiyordu. Kravatı yoktu. Gömleği lime lime dökülüyordu, tüm giysileri buruşuk ve kirliydi. Yana sarkıttığı sol elinde şu ünlü

klarneti vardı. Dalgın ifadeli, çok zayıf yüzündeki gözleri delilerde sık sık rastlandığı gibi sabit ve kuruntulu bakıyordu; bir deri bir kemik kalmış yüzü kemikliydi, Olmos'ların gri-yeşil gözlerine, güçlü ve kemerli burunlarına sahipti, ama çok büyük olan kafası bir balon gibi şişkindi.

Martín korkudan felce uğramıştı sanki, ağzından tek bir sözcük bile çıkmadı.

Deli bir süre sessizce Martín'i süzdü, sonra hiçbir şey söylemeden yumuşak hareketlerle dizlerini kırarak (sokak çalgıcısı çocukların yaptığı gibi ama belli belirsiz) döndü ve koridorda iç kısma, büyük bir olasılıkla odasına doğru ilerlemeye başladı.

Martín koşar adım ters yöne, yeni doğan günün ışıklarıyla tümüyle aydınlanmış olan avluya gitti.

Çok yaşlı bir kızılderili kadın, kutsal su kurnasında çamaşır yıkıyordu. Martín yeniden yerinden sıçrayarak "Justina," diye düşündü.

Sanki her şey çok olağanmış gibi sakin görünmeye çalışarak, "Günaydın," dedi.

Yaşlı kadın hiçbir yanıt vermedi, Martín "Belki o da Don Pancho gibi sağırdır," diye düşündü.

Kadın, Martín'e sonsuzluk kadar uzun gelen bir süre boyunca onu gizemli ve anlaşılmaz yerli bakışlarıyla izledikten sonra yeniden yıkamasına döndü.

Kararsız kalan Martín, doğal davranması gerektiğini anlamıştı, taraçaya çıkmak için sarmal merdivene doğru yöneldi.

Kapıyı çaldı.

Hiçbir yanıt gelmediği için yeniden kapıyı çaldı. Yine yanıt yoktu. Ağzını kapının duvarla birleştiği yere yaklaştırarak "Alejandra!" diye bağırdı, bir süre bekledi, kimse yanıtlamadı.

Kızın uyuduğunu varsaydı.

Gitmenin en iyisi olacağını düşündü, ama kendini taraçaya açılan cama doğru yürürken buldu, perdeler açıktı, içeriye bakarak yarı karanlıkta Alejandra'yı seçmeye çalıştı. Gözleri karanlığa alıştığı zaman gördüğü şey onu şaşırttı. Oda boştu!

Bir an hiçbir şey yapmaya cesaret edemedi, ne de duruma uygun bir şey düşünebildi. Daha sonra kafasını toplamaya çalışarak merdivenlere gitti, dikkatle aşağıya indi.

Önce arka avluyu geçti, sonra eski evin harabe halindeki yan bah-

çesini geçti ve sonunda sokağa vardı.

Otobüse binmek için kararsız adımlarla Montes de Oca'ya doğru yürümeye başladı. Biraz yürüdükten sonra durdu, ardına dönerek Olmos'ların evine baktı. Kafası karmakarışıktı, ne yapması gerektiğine karar veremedi.

Eve doğru birkaç adım attıktan sonra yine durdu. Sanki bir şey umar gibi paslı demir kapıya baktı. Ne umuyordu? Ev gündüz ışığında gece olduğundan daha yıkık dökük görünüyordu. Harap haldeki duvarları, bahçede canlarının istediği gibi büyüyen yabani otlar, paslanmış parmaklıkları, neredeyse devrilmek üzere olan kapısı, ardında gözüken fabrikalar ve bacalarla gece olduğundan daha çok göze batan bir zıtlık oluşturuyordu. Ev, gün ışığında anlamsız görünen bir hayalete benziyordu.

Martín'in bakışları taraçaya takıldı: orada, yukarıda, Alejandra yapayalnız ve gizemli duruyordu sanki! Kendi kendine "Aman Tanrım," dedi, "Bu ne?"

Gündüz ışığında, bu evde geçirdiği gece ona bir düş gibi geliyordu: Neredeyse ölümsüzlüğe ermiş yaşlı adam, komutan Acevedo'nun şapka kutusunda duran kesik başı; dalgın bakışlı deli amca; sağır, kayıtsız ya da Martín'in bilemediği bir özelliği olan; bu yabancının evin odalarında ne aradığını hatta neden taraçaya çıktığını bile sormaya gerek görmeyen yaşlı kızılderili kadın; kumandan Elmtrees'in öyküsü, Escolastica'nın ve deliliğinin inanılmaz öyküsü; ve hepsinden öte Alejandra'nın kendisi.

Yavaş yavaş düşünmeye başladı: Montes de Oca'ya gidip otobüse binmeyi canı çekmedi, yürüyerek dönmeye karar verdi. Isabel Catolica boyunca Martín García'ya yürüyecek, bu eski cadde boyunca yürürken bir yandan da karmakarışık düşüncelerini toparlamaya çalışacaktı.

Onu en çok şaşırtan ve kaygılandıran Alejandra'nın yokluğuydu. Geceyi nerede geçirmişti? Martín'i ondan kurtulmak için mi büyükbabaya götürmüştü? Hayır, çünkü, Marcos Molina'nın öyküsünü, kıyıda olanları ve Amazonlar'daki misyonerleri anlattıktan sonra Martín'i kendi haline bırakabilirdi. Neden bırakmamıştı?

Hayır, hiçbir şey önceden planlanmış olamazdı, Alejandra da planlamamıştı. Don Pancho'yla otururlarken içinden birden gitmek gelmiş olmalıydı. Ama o zaman neden gitmek istediğini Martín'e söylememişti? Aslında bu mekanizmanın nasıl çalıştığının da pek önemi yoktu. Önemli olan Alejandra'nın geceyi odasında geçirmemiş olmasıydı.

O halde demek ki geceyi geçirebileceği başka bir yer daha vardı. Belki de bunu sık sık yapıyordu ve olağandışı bir durum yoktu.

Belki de her şey çok daha basitti, yürüyüşe çıkmıştı.

Martín rahatlayarak, neredeyse heyecanlanarak, "Öyle olmalı," diye düşündü, kız düşünmek va kafasını boşaltmak için yürüyüşe çıkmış olmalıydı. O öyle bir kızdı; ne yapacağı belli olmayan, tuhaf, karmaşık, geceleri boş banliyö caddelerinde yürüyerek geçirebilecek tipte bir kız. Neden olmasın ki? Bir parkta tanışmamışlar mıydı? Kız da arada sırada ilk kez karşılaştıkları o park banklarında oturmuyor muydu?

Evet, her şey olasıydı.

Rahatlayarak birkaç blok yürüdü. Ama aniden daha önce de dikkatini çekmiş olan, onu yeniden kaygılandıran iki şeye aklı takıldı: Fernando, bir kez ağzına aldığı ve alır almaz pişman olduğu bu erkek ismi; ve körlerden söz ettiği zaman Alejandra'nın gösterdiği ani tepki. Körlerle ilgili ne olmuş olabilirdi? Önemli bir şey olduğu kesindi çünkü Alejandra felce uğramış gibi kalakalmıştı. Acaba şu gizemli Fernando kör müydü? En önemlisi Alejandra'nın adını anmaktan hoşnut kalmadığı Fernando kimdi? Bazı insanlar ancak ilahi güçlerden böyle sakınarak söz ederlerdi.

Yeniden üzüntüyle Alejandra'yla kendisini ayıran karanlık uçurumlar olduğunu, her zaman ayırmaya devam edeceklerini düşündü.

Daha sonra yeniden içini bir umut kapladı. Alejandra onu bulmaya parka gelmemiş miydi? Martín'e ihtiyacı olduğunu, ikisinin çok önemli bir ortak noktası olduğunu söylememiş miydi?

Kararsızlıkla birkaç adım daha attıktan sonra durdu, kaldırıma baktı ve kendi kendine, "Evet ama, bana ne için ihtiyaç duyabilir ki?" diye sordu.

Alejandra'ya karşı başını döndüren bir aşk duydu. Üzüntüyle Alejandra'nın aynı aşkı hissetmediğini düşündü. Martín'e ihtiyaç duyuyorsa bile, bu ihtiyacın Martín'in kendisine duyduğu hislerle bir ilgisi yoktu.

Martín'in kafası karmakarışıktı.

~ 14 ~

Günlerce Alejandra'dan haber alamadı. Pek çok kez Barracas'taki evin çevresinde dolaştı, uzaktan demir parmaklıkların paslanmış kapısını gözetledi.

İçindeki umutsuzluk ve bitkinlik öyle çoğaldı ki, basınevindeki işini kaybetti, ona "Bir süre iş olmayacak," dediler. Ama o, işini kaybetmesinin gerçek nedenini çok iyi biliyordu.

~ 15 ~

Bilinçli olarak gitmemişti ama oradaydı işte, Pinzon Caddesi'ndeki dükkânın önündeydi ve her an bayılabilirdi. Vitrindeki PİZZA, FAİNA sözcükleri kafasında değil, Pavlov'un köpeği gibi doğrudan midesinde çınlıyordu. Bari Bucich içeride olsaydı. Girmeye cesaret edemedi. Bucich güneye gitmiş olmalıydı ve ne zaman döneceğini Allah bilirdi. Chinchín başlığı ve renkli pantolon askılarıyla içerideydi. Ayrıca Tito diye bilinen Humberto J. D'Arcángelo da ağzında sigara gibi tuttuğu kürdanı ve sağ elinde rulo yapılmış *Critica* gazetesiyle içeride oturmaktaydı. Bunlar adamın "özel işaretleriydi" sanki ve ancak bir enayi kürdan ve sağ elinde rulo yapılmış gazete olmadan Humberto J. D'Arcángelo'nun taklidini yapmaya kalkışırdı. Yüzünü ikiye bölen kanca şeklinde burnu, basık ve kemikli yüzünün iki tarafında ayrık duran gözleriyle bir kuşa benziyordu. Her zamanki gibi sinirli ve kaygılıydı: Dişlerini karıştırıyor, yırtık kravatını düzeltiyordu. Adem elması bir iniyor, bir çıkıyordu.

Tito yanılmaz belleğiyle kendisini görüp de tanıyana kadar Martín hayran hayran onu izledi. Tito rulo biçimindeki gazetesini bir trafik polisi gibi sağa sola sallayarak içeri girmesini söyledi. Martín'e sek Cinzano ısmarladı. Spor sayfası açık olan gazeteyi masanın üzerine yayarak neredeyse üzerinde et olmayan eliyle sayfanın üzerine pat pat vurdu, kürdanını alt dudağı üzerinde çevirerek mermer masanın üzerinden yüzünü Martín'e yaklaştırdı, *"Bu herife kaç para ödediklerini biliyor musun?"* diye sordu. Martín dersini çalışmamış bir öğrenci gibi korkulu bir yüz ifadesi takındı, dudakları kımıldadı ama ağzından tek bir sözcük bile çıkmadı. D'Arcangelo'nun gözleri kızgınlıkla parlıyor, adem elması gırtlağının ortasında asılı duruyor, alaycı bir gülümsemeyle Martín'in kaçınılmaz olarak yanılacağı yanıtını bekliyordu. Allah'tan daha adem elması yerinden kımıldamadan elinde şişelerle Chinchín geldi. Tito kemikli yüzünü ona döndürdü, eliyle spor sayfasının üzerine pat pat vurarak *"Sen söyle bakalım Chinchín, bu Cincotta sakatına kaç para ödediler?"* diye sordu. Chinchín bir yandan Cinzano servisi

yaparken öte yandan *"Ne bileyim ben, beş yüz,"* diye söylendi. Tito, acı ama mutluluğu açıkça belli olan bir gülümsemeyle (Humberto J. D'Arcangelo'nun ne kadar bilgili olduğunu herkese gösterme fırsatını ele geçirmişti), *Critica*'yı yaptıkları deneyden sonra deney aletlerini dolaba yerleştiren öğretmen edasıyla kıvırdı *ve "Sekiz yüz bin,"* dedi. Biraz bekledikten *sonra "Hadi şimdi bana bu ülkede herkesin aklını kaçırmış olmadığını söyleyin,"* diye ekledi. En küçük bir karşı çıkmayı savuşturmak için gözlerini Chinchín'e dikti, birkaç saniye boyunca herşey sanki felce uğramış gibi kalakaldı: D'Arcangelo'nun adem elması, alaycı gözleri, Martín'in dikkat kesilmiş bakışı, elindeki vermut şişesi havada asılı kalan Chinchín'in başlığı ve renkli askıları.

Bu garip an bir ya da iki saniye sürdü. Tito vermutuna soda ekledi, bir yudum aldı ve bu gibi zamanlarda yaptığı üzere Pinzón Caddesi'nin görüntüsüne daldı gitti. Bakışı soyut ve kesinlikle simgeseldi, dışarıda olan biteni gördüğü falan yoktu. Sonra en sevdiği konuya döndü: *"Mal gibi alınıp satılan futbolculardan ne beklenebilir ki!"* Bakışları dalgındı, bir kere daha henüz çocuk olduğu o *Şahane Zamanları* anımsadı. Martín iki gündür ağzına tek lokma koymadığı için aç karnına içtiği vermutun kendine çok kötü geleceğini biliyordu ama yine de utangaçlığından bir şey söyleyemiyordu, vermutunu yudum yudum içerek Humberto D'Arcángelo'yu dinledi: *"Çok iyi olmak gerek, pibe*, hayat memat sorunu olmalı, çok çaba harcamak, yüreğini koyarak oynamak gerek, başarmak gerek"*; bir yandan da çizgili kravatını düzeltiyor, yırtık pırtık ceketinin eprimiş kollarını çekiştiriyordu. Humberto J. D'Arcangelo'nun biraz önce sözünü ettiği felsefenin zıttı olduğunu ispatlayan ceket ve kravat. İyi yürekli bir adam olduğu için Martín'e içkisini bitirmesi için ısrar ediyor, geçmiş zamanlardan söz ediyordu; bir süre sonra Martín'e sözleri su üzerinde yüzüyormuş gibi bir his geldi. *"On beş yaşındayken pibe, amcam Vicente'yle maça giderdik, öyle ateşliydik ki."* Martín, üzüntüyle, mide bulantıları içinde Alejandra'nın kayboluşunu düşünüyordu. *"Seguel ve Bakan Brin 23'e kadar oynadı, sonra Bransen ve Cricero'ya transfer oldu, yaa Chinchín, işte ilk takım böyle kuruldu"*. Chinchín elinde havada asılı kalan bardağı, gözleri kapalı, dersini tekrar eden bir öğrenci gibi dudaklarını oynattıktan sonra, *"Santo, Vergara, Cerezo, Priano, Peney, Grande, Farenga, Moltedo, José Farenga ve Bacigaluppi"* diye saydı. Tito söze

* Pibe: Arj. İsp: Çocuk, oğlum anlamında bir sözcük. Genç birine duyulan özel sevgiyi ifade eder. (ç.n.)

girince, Chinchín elinde bardağı işine dönüyordu: *"Racin kaptandı, dördüncü olmuştuk, 18'de üçüncü olmuş; 19'da da kazanmıştık. Yaa Chinchín, söyle bakalım kupayı kazanan takımda kimler vardı?"* Öbürü bardağı havada tutuyor, gözlerini kapatıp başını tavana doğru kaldırarak sayıyordu. *"Ortega, Busso, Tesorieri, López, Canaveri, Cortella, Elli, Bozzo, Calomino, Miranda ve Martín."* Tito söze başlar başlamaz yeniden işine dönüyordu: *"Ne takımdı, pibe! Büyük Tesorieri. Sana bunu, o şahane futbolu izlemiş olan Humberto J. D'Arcángelo söylüyor."* Kravatını düzeltiyor ve kızgınlıkla Pinzón Caddesi'ne bakıyordu. Midesi bulanan Martín'e yaşlı Don Pancho birlikten söz ediyormuş gibi geliyor, korkuluğa dayanmış olan Alejandra'yı ve komutan Acevedo'nun kesik başını görüyordu. Tito, kürdanını ağzında soldan sağa yuvarlayarak yerini değiştirirken, *"Sana diyorum ki, Pedro Leo Journal, şu ünlü Calomino, lige adım atmış en hızlı adam, şu ünlü, taklit etmeye çok, çok uğraştıkları bisikletin yaratıcısı. Ne zamanlardı, pibe, ne zamanlar!"* diyor, gözlerini Pinzón Caddesi'ne dikiyor, Martín uyuyan Alejandra'ya bakıyor, onu bir uçurumun kıyısında görüyordu. *"Ama,"* diye devam ediyordu D'Arcángelo, *"doğrusu, ya, tüm ekip altındandı; fazla uzağa gitmeye gerek yok, siyah Seoane, uzun süre Kırmızı Şeytanlar'da ileride oynamıştı. Sana samimi davranacağım, pibe, zenci Seoane, asil futbola hizmet eden alçak bir kriroldan başka bir şey değildi aslında. Eski bir savaşçı, zamanının en korkulan kolluk kuvvetiydi. Americo Tesorieri'ye ne denirdi biliyor musun? Karşı sahanın kralı. Ve bu tümce her şeyi anlatmaya yeterdi. Ya Domingo Tarasconi? Büyük Tarasca. Amatör futbolun en büyük golcülerinden biri. Acayip bir adamdı, sağdan gelir, tam gözüne koyardı, Arjantin futbolunun şanlı zamanlarıydı. Ama... Futbol zor bir spordur, tıpkı Zanetta'nın dediği gibi, Tarasca'yla birlikte Seoane'nin de yıldızı parlıyordu. Sana söylemiştim ya. Şimdi anlatacaklarıma dikkat et: Ligde birbirine zıt iki model vardı. Sağ akademik ve iyi oyuncuydu. Sol, verimli futbol oynardı, yani sağ kadar parlak değildi, ama verimli oynardı ve kazanırdı. Yaa, pibe, kim ne derse desin, futbolda önemli olan sonuçtur. Hem ben iyi bir oyunun insanın yüreğine hitap ettiğini düşünenlerdenim, yine de ne yazık ki futbol gol demektir. Sana bunu kanıtlamak için ilginç ve renkli bir şey anlatacağım. Bir gün devre arasında Chancha Lalín'e, beni çaprazla ihtiyar, önümü aç ki gireyim ve gol atayım demiş. İkinci yarı başlamış, Lalín onu çaprazlamış, zenci girmiş ve gol atmış, tam da söylediği gibi yani. Seoane kollarını açarak Lalín'e doğru koş-*

muş ve 'Gördün mü, gördün mü?' diye bağırmış. Lalín'se 'Gördüm ama hoşlanmadım,' demiş. Al işte! Kriol futbolunun sorunu burada!"

Kürdanlarını çiğneyerek düşünceli düşünceli Pinzón Caddesi'ne baktı.

Kendi kendine "Ne günlerdi," diye söylendi.

Kravatını düzeltti, ceketinin kollarını çekiştirdi, gerçeğe dönmek zorunda kalmış biri gibi yüzünü buruşturarak Martín'e döndü ve pat pat gazeteye vurarak, *"Bunun gibi bir sakata sekiz yüz bin, şu hale bak."* dedi. Kızgınlıkta parlayan gözlerle yine yırtık kravatını düzeltti. İşaretparmağıyla masadan söz edermiş gibi bir işaret yaparak, *"Bu ülkenin insanlarının artık uyanması gerek,"* dedi, *"Ya kendine gelirsin, ya da seni maçta beceririer."* Yan masada toplanan gençlere bakıyor ama Martín'le konuşuyordu (o sırada Martín, kendisini şiirsel ve karmaşık bir düşteymiş gibi hissediyor, gözlerinin önünde Alejandra'nın uyuduğunu görüyordu.)

Tito tekrar kravatını düzelterek kızgın gözlerle Pinzón Caddesi'ne baktı. Kısa bir öfke anından sonra yeniden felsefi düşüncelere gömülmüş gibi, *"Telefonu icat etmiş olan Edison'u ya da insanlık uğruna kendini feda ederek Afrika'ya gidip nasıl sünnet olunduğunu falan izlemiş olan şu gür bıyıklı Alman'ı okuyorsunuz okullarda. Onun kıçından ter damlarken diğerleri sefa sürüyor. Biliyor musun, gerçek kahramanlar hep yoksul ölürler ve unutulurlar. Teşekkür ederim, ben almayayım"* dedi. Bakışlarını tekrar Pinzón Caddesi'ne çevirdi, kravatını düzeltti ve ceketinin kollarını çekiştirdi. Gençler Tito'ya gülüyor ve içlerinden "Şu deliye bak," diyor olmalıydılar. Martín gözlerinin önünde Alejandra'nın uyuduğunu görüyordu. Kız yarı aralık, duyarlı, küçümser ifadeli dudaklarının arasından kaygıyla soluyordu. Martín kızın yastığın üzerine dağılmış olan, kemikli, ruhuyla aynı sert çizgilere sahip yüzüne değen uzun, düz saçlarını ve saçlarındaki mavi-siyah, kızıl yansımaları görüyordu. Ve bedenini, uzun ve terk edilmiş gibi duran bedenini, beyaz bluzunun altında belli olan göğüslerini, kendine dokunan uzun, güzel bacaklarını görüyordu. Evet orada, elinin, ağzının uzanabileceği bir mesafede ve bir anlamda savunmasızdı. Ama ne kadar uzak, ne kadar ulaşılmazdı!

Poroto, *"Perón iyi yapıyor, tüm oligarşiyi Mayıs Meydanı'nda sallandırmak gerekir,"* diye bağırırken, Martín kendi kendine acıyla ve neredeyse yüksek sesle, "Asla" dedi, "asla". Kız kesinlikle kendisini seçmişti, ama neden, Tanrım, neden? Kızı hiçbir zaman tanıyamaya-

cağını biliyordu, emindi bundan, gizli sırları vardı, aklına bir kez daha *Fernando* ve *körler* sözcükleri takıldı. Tam o sırada gençler Wurlitzer'e para attılar ve Los Plateros çalmaya başladı. D'Arcángelo ayağa kalktı ve bir elini Martín'in koluna koyarak, "Gidelim pibe, burası durulmaz oldu," dedi.

~ 16 ~

Serin rüzgâr Martín'i kendine getirdi. D'Arcángelo sinirli sinirli kürdanını çiğnemeye devam ediyordu, yatışması birkaç dakikasını aldı. Martín'e nerede çalıştığını sordu. Martín utanarak işsiz olduğunu söyledi. D'Arcángelo ona bakarak, "Uzun süredir mi?" diye sordu.

"Evet, bir süredir."

"Ailen var mı?"

"Yok."

"Nerede yaşıyorsun?"

Martín yanıtlamakta gecikti. Kızardı, gece olduğu ve kimse fark etmeyeceği için şükretti. D'Arcángelo dikkatle ona bakıyordu.

Martín, "Aslını istersen..." diye mırıldandı.

"Nasıl?"

"Yani... odamdan çıkmak zorunda kaldım."

"Peki şimdi nerede uyuyorsun?"

Martín utanarak orada burada uyuduğu yanıtını verdi. Sanki yaptığını onaylamak istermiş gibi, "Henüz havalar pek soğuk değil," diye ekledi.

Tito durdu ve bir sokak lambasının ışığında Martín'in yüzünü inceledi.

"Ama, en azından yemek yiyecek paran vardır."

Martín sustu. D' Arcángelos patlayarak,

"Neden bir şey söylemediğini şimdi anladım! Ben boş boş konuşurken, sen tükürüklerini yutuyordun, Allah kahretsin!" dedi.

Martín'i bir lokantaya götürdü. Yemeklerini yerken dikkatle onu inceledi.

Yemeklerini bitirip dışarı çıktıklarında kravatını düzelterek,

"Sakin ol pibe, şimdi eve gidiyoruz, sonra bakarız," dedi.

Bir zamanlar şatafatlı bir malikanenin eklentisi olan eski bir binaya girdiler.

"Bizim ihtiyar yıllarca arabacılık yaptı. Artık romatizmaları nede-

niyle zor kımıldıyor. Ayrıca bugünlerde kim atlı arabaya biner ki? Bizim ihtiyar da kentleşmenin kurbanlarından biri. Neyse, sağlığı iyi olsun da!"

Eklentinin bir bölümünde oturuluyor, öbür bölümünü ahırlar oluşturuyordu. Çığlıklar, konuşmalar, pek çok radyonun sesi ve kesif bir gübre kokusu duyuluyordu. Eski atlı arabalarda birkaç binek arabası ve küçük bir yük arabası bulunurdu.

At nallarının sesi duyuluyordu.

Arka tarafa doğru gittiler.

"Ben çocukken burada birbirinden güzel üç araba vardı: 39, 42 ve 90. 39 numarayı babam kullanırdı. O bir mücevherdi. Babam onu resmen bir çocuk gibi şımartırdı. Boyardı, cilalardı, fenerlerini parlatırdı. Şimdi haline bak."

Arka tarafta devrik duran binek arabası kalıntısını işaret etti. Fenerleri yoktu, lastikleri yoktu, çatlamıştı, kaportası çürümüştü ve dökülüyordu.

"Zavallı, birkaç ay öncesine kadar hâlâ çıkıyordu. Onu Nicolas, bizimkinin bir arkadaşı sürüyordu, şimdi öldü. Böylesi daha iyi oldu. Samimiyim. Çalışıyordu ama mutlu değildi, mezarda daha iyi."

Eski arabanın tekerini okşadı.

Sesi çatlayarak "Büyük orospu," dedi. "Karnaval zamanı bu arabayı Barraca Caddesi'nde görmeliydin; arabacı koltuğundaki bizim ihtiyarı da tabii. Çok hoştu be, pibe!"

Martín ona ailesiyle birlikte yaşayıp yaşamadığını sordu.

"Hangi aileden söz ediyorsun sen pibe, bir tek ihtiyar ve ben kaldık. Annem üç yıl önce öldü. Kardeşim Américo Mendoza'da, benim gibi boyacılık yapıyor. Diğeri Bachicha'da evli. Tino diye çağırdığımız Argentino anarşistti, 1930'da Avellana'da öldürüldü. Chiquin ise veremden öldü."

Güldü.

"Boyadaki kurşundan olsa gerek, ciğerleri sökülüyor gibiydi. Kız kardeşim Mafalda da evli ve Azul'de yaşıyor. Diğer kardeşim, benden küçük olan, André, yarı deliydi, nerede olduğunu Allah bilir, sanırım Bahia Blanca'da. Sonra Norma var, şu sürekli sinema ve radyo dergilerini karıştırıp oyuncu olmak isteyen kızlardan, konuşmaya değmez. Böylece ihtiyar ve ben kaldık. Yaşam böyle pibe. Doğuyorsun, çoluk çocuk sahibi oluyorsun sonra bizim ihtiyar gibi yapayalnız kalıyorsun. Allah'tan ben de yarı deliyim de hiçbir kadın beni istemedi. Ya ben de

gitseydim de bizimki köpekler gibi yapayalnız ölseydi."

Odaya girdiler. İki yatak vardı. Biri Bahia Blanca'ya giden kardeşin yatağıydı. Martín bu yatakta uyuyacaktı. Yatmadan önce Tito Martín'e hazinelerini gösterdi: Américo Tesorieri'nin, üzerinde "Arkadaşım Humberto J. D'Arcángelo'ya," yazan imzalı bir fotoğrafı raptiyelerle duvara tutturulmuştu. Tito kendinden geçerek fotoğrafa baktı ve, "Büyük Américo" dedi.

El Gráfico dergisinden kesilmiş pek çok fotoğraf duvarları süslüyordu. En üstte, enine yapıştırılmış büyük bir Boca bayrağı vardı.

Bir sandığın üzerinde eski bir kurmalı gramofon duruyordu.

Martín "Çalışıyor mu?" diye sordu.

D'Arcángelo ona dik dik, şaşkınlıkla ve neredeyse suçlayarak baktı.

"Keşke bugünkü pikaplardan biri bunun gibi çalışsa."

Alete yaklaştı ve mendiliyle büyük ağzındaki bir kir parçasını temizledi.

"Üstüne para verseler bile bu aleti değiştirmem. Biliyor musun bunlar çok karmaşık aletler. Hem çıkardıkları ses daha doğal."

Alma en pena'yı* koyarak aleti kurdu. Ağızlıktan Gardel'in sesi duyuldu. Ses cızırtıların arasından ancak seçiliyordu. Tito başını gramofonun ağızlığına dayayarak, "Ne büyük pibe, ne büyük," dedi. Ses çıkarmadan dinlediler. Şarkı bittiği zaman Martín, D'Arcángelo'nun gözlerinde yaşlar olduğunu gördü.

Tito sırıtarak "Büyük orospu" dedi, "Bundan sonra icat edilen her şey çer çöp."

Plağı çok eski, yırtık pırtık kabına koyarak, dikkatle eski plaklardan oluşan bir yığının arasına yerleştirirken, "Tango hoşuna gidiyor mu, pibe, ha?" diye sordu.

Martín dikkatle "Tabii, evet" diye yanıtladı.

"Ne iyi. Samimi konuşmak gerekirse yeni neslin tangodan falan anladığı yok. Varsa yoksa mereng, bolero, rumba, bu tür zırvalıklar. Tango ciddi ve derin bir şeydir. Senin ruhuna hitap eder, seni düşündürür."

Yatağın üzerine oturdu ve düşüncelere daldı.

"Ama" dedi, "Tüm bunlar geçmişte kaldı. Bazen düşünüyorum da pibe, bu ülkede her şey bitti tükendi, tangonun söylediği gibi geri dönmemek üzere gitti. Tango, futbol, karnaval, her şey. Şu şarlatanlardan biri yeni tangodan söz etti mi, ne demek istediğini anlamıyorum. Tan-

* Acı çeken ruh. (ç.n.)

go ya tango olmalı ya da hiç olmamalı. Ve o tango bitti pibe. Biliyorum yürek paralayıcı ama bir ev kadar da büyük bir gerçek bu."

Sürekli adil olmaya çalıştığı için aceleyle ekledi:

"Yani başka iyi müzikler de vardır, ben ne anlarım. Piazzola eminim ki ciddi müzik yapıyor, Strauss'un valsleri de güzel, ama tango, pibe, tango farklı be!"

Sonra Martín'e babasının romatizmasının ne kadar kötü olduğunu anlattı. Ama babasını asıl Bachicho yüzünden duyduğu hoşnutsuzluk öldürüyordu.

Acıyla, "Biliyor musun," dedi, "bir gün ona kırk numarayı sattığını ve biriktirdiği parayla bir taksimetre aldığını söyledi. İhtiyarın kızgınlığını tahmin edebilirsin. Kızdı, bağırdı, çağırdı, köpürdü ama bir işe yaramadı çünkü Bachicha mermer kadar serttir. İnan ki o anda climde bir tuğla olsaydı, kafasına fırlatıverecektim. Hiçbir şey işe yaramadı. Taksisini aldı ve üstelik buraya da getirdi. Babam bir ay yataktan çıkmadı. Kalktığında eskisi gibi değildi artık." Tito biraz düşündükten sonra, "Yalnızca kendi taksi almakla kalmadı, bir de zavallı ihtiyara artık atlı arabaların bittiğini, gerçeği kabullenmek gerektiğini, kimsenin bu süprüntülere binmediğini, gelişmeye ayak uydurmamız gerektiğini, insanların hız ve verim istediğini, dünya ilerlerken yalnızca canı öyle istediği için boktan atlı arabasını tutamayacağını, dünyanın her gün daha hızlı gitmek istediğini söyledi. Bu sözcüklerin her biri birer bıçak yarası gibiydi," diye ekledi.

Yattılar.

~ 17 ~

Martín, bir kaç gün daha boşu boşuna bekledi. Sonunda bir gün Chinchín onu bir el işaretiyle çağırarak, bir zarf uzattı. Martín elleri titreyerek zarfı açtı. Çok büyük, birbirinden ayrık duran ve sinirli birinin kaleminden çıkmış harfler kızın saat altıda onu beklediğini söylüyorlardı.

Saat altı olmadan parktaki banka gitti. Sinirli ama mutluydu. Artık onun da yaptıklarını anlatabileceği birisi vardı. Alejandra gibi birinin varlığı, bir dilencinin Morgan'ın hazinelerine sahip olması kadar akıl dışıydı.

Tıpkı bir çocuk gibi kıza koştu. Basımevinde olanları anlattı.

"Bana bir Molinari'den söz etmiştin" dedi Martín. Büyük bir şirketi olduğunu söylemiştin."

Alejandra kaşlarını kaldırarak şaşırmış bir ifadeyle,

"Molinari? Sana Molinari'den mi söz ettim?" dedi.

"Evet tam burada, beni uyurken bulduğunda, anımsadın mı? Bana Molinari için çalışmadığın belli oluyor demiştin, anımsadın mı?"

"Olabilir."

"Arkadaşın mı?"

Alejandra ona yüzünde alaycı bir gülümsemeyle bakarak,

"Sana arkadaşım olduğunu mu söyledim," dedi.

Martín o kadar umutlanmıştı ki, kızın yüzündeki ifadeyi fark etmeden, "Ne dersin," diye ısrar etti, "sence bana iş verebilir mi?"

Kız Martín'i askere alınacak adayları inceleyen bir doktor gibi inceledi.

"Daktilo yazmayı, mektupları düzeltmeyi, baskı çıkışlarını düzeltmeyi biliyorum..."

"Yarın başarılı olacaklardan birisin, desene, ha!"

Martín kızardı.

"Sen büyük bir şirkette çalışmanın nasıl bir şey olduğunu biliyor musun? Kart basarak falan."

Martín çakısını çıkarttı, en küçük bıçağını açtı, sonra kapattı, başı öne eğikti.

"Kötü bir niyetim yoktu. Ofiste çalışamasam da atölyede çalışırım, ya da getir götür işlerini falan yaparım."

Alejandra onun çizgili giysisine, yırtık pabuçlarına baktı.

Martín gözlerini yüzüne kaldırdığı zaman, kızın alnının kırışmış olduğunu ve çok ciddi bir ifade takınmış olduğunu gördü.

'Ne? Çok mu zor?"

Kız başını olumsuz anlamında salladı. "Üzülme, bir çaresini buluruz" dedi.

Yerinden kalkarak Martín'e "Gel biraz dolaşalım, korkunç bir ağrı var midemde" dedi.

"Midende mi?"

"Evet sık sık ağrır. Ülser olmalı."

Brasil ve Balcarce barına gittiler. Alejandra bir bardak su isteyerek çantasından bir şişe çıkarttı ve suya birkaç damla sıvı damlattı.

"O nedir?"

"Láudano."

Yeniden parka döndüler.

Alejandra "Biraz Dársena'ya gidelim," dedi.

Almirante Brown boyunca aşağı indiler, Arzobispo Espinosa'ya saptılar, Pedro Mendoza boyunca tekrar aşağı indiler, yüklenmekte olan bir İsveç gemisinin yanına gittiler.

Alejandra İsveç'ten gelen sandıklardan birinin üzerine, yüzünü ırmağa dönerek oturdu. Martín de daha alçak bir sandığa sanki bu prensese bağlılık yemini etmiş bir kul gibi oturdu. İkisi de aslan sarısı büyük ırmağa baktılar.

"Gördün mü ne kadar çok ortak noktamız var" dedi, kız.

"Bu mümkün olabilir mi?" diye düşünmekten kendini alamadı Martín. İkisinin de ırmağı seyretmekten hoşlandıkları kuşku götürmezdi ama bu onu kızdan ayıran onca derin şeyin yanında solda sıfır kalırdı. Kimse böyle bir şeyi ciddiye bile almazdı, hele Alejandra hiç almazdı. Neden neşeli bir biçimde böyle söylemiş olabilirdi ki? Hani şu sokak ortasında, bir sanat eserinin yanında ya da bir çocuk yuvasında önemli kişilerin aniden fotoğraflarını çekerler de, onlar da herkesi hoşnut kılmak için demokratik bir biçimde gülümserler ya, aynı mantıkla demiş olmalıydı. Martín belki de kızın söylediği tümcede bir parça gerçeklik payı vardır diye düşündü. Belki ikisi de kaygıyla uzaklara, ırmağa bakarak aralarında çok önemli konularda gizli bir ortaklık kuruyorlardı. Kim onun gerçekten ne düşündüğünü bilebilir ki? Martín, tıpkı kimsenin kendine yardım edemeyeceği tehlikeli bölgelerde gezinen bir denge ustasını izler gibi gözlerini kaldırarak, yukarı, kıza baktı. Onun da kararsız ve kaygılı olduğunu gördü. Meltem kapkara ve dağınık saçlarını uçuşturuyor, iki yana doğru hafif ayrık olan göğüslerinin uçları belli oluyordu. Onun dalgın dalgın sigara içtiğini gördü. Sanki hüzün kasırgaların estiği ruhunu sakinleştirmişti, sanki kasırga yatışmış, ortalığı kalın bir sis kaplamıştı.

"Uzaklara gitmek ne kadar iyi olurdu" dedi kız, aniden. "Bu insancıl olmayan kentten gitmek."

Martín acıyla kızın mastar halde kullandığı "gitmek" yüklemini duydu.

Kırık bir sesle, "Gidecek misin?" diye sordu.

Kız Martín'e bakmadan çok dalgın bir sesle, "Evet, bundan çok hoşlanırdım, uzak, kimseyi tanımadığım bir yere gitmeyi çok isterdim, bu bir ada da olabilirdi, şu uzaklardaki adalardan biri" dedi.

Martín başını eğdi, bir yandan sandığın üzerindeki "THIS SIDE

UP"* yazısını okurken bir yandan da üzerinde oturduğu sandığı çakısıyla oymaya başladı. Alejandra bakışlarını ona çevirdi, biraz izledikten sonra bir şey olup olmadığını sordu, Martín oymaya ve THIS SIDE UP yazısını okumaya devam ederek hiçbir şey olmadığını söyledi ama Alejandra düşüncelere gömülmüş, görmeyen gözlerle bakıyordu. Gece çöktü ve mendirek sessizliğe gömüldü, ikisi de uzun bir süre konuşmadılar. Vinçler durdu, gemi yükü istifçileri ve hamallar evlerine ya da Bajo barlarına gittiler.

Alejandra sonunda, "Hadi Moskova'ya gidelim," dedi.

"Moskova mı?"

"Evet, Özgürlük Meydanı'na."

"Ama, çok pahalı değil mi?"

Alejandra güldü.

"Bir bardan söz ediyorum be adam. Üstelik Vania da arkadaşım."

Kapı kapalıydı.

"İçeride kimse yok," dedi Martín.

Alejandra kapıyı yumruklayarak "Sharáp," demekle yetindi.

Bir süre sonra üzerinde yalnızca gömlek olan bir adam kapıyı açtı. Beyaz ve düz saçları, iyilik akan, kibar ve hüzünle gülümseyen bir yüzü vardı. Yanağında, kulağına yakın bir yerde bir damar atıyordu.

Alejandra elini uzatarak "Ivan Petrovich," dedi.

Adam hafifçe eğilerek kendisine uzanan eli dudaklarına götürdü.

Paseo Colón'a bakan bir masaya oturdular. Slav yüzlü, şişman ve kısa boylu bir kadının mate çayı içtiği kasanın yanındaki kirli bir lambadan yayılan ışık odayı ancak aydınlatıyordu.

Vania "Polonya votkam var," dedi, "dün getirdiler, bir Polonya gemisi geldi."

Uzaklaştığı zaman Alejandra,

"Olağanüstü biri" dedi, "ama şişko." Başıyla kasayı işaret etti. "Şişko sinsinin biri, Vania'yı kapatsınlar da burası ona kalsın diye bakıyor."

"Vania mı? Ivan Petrovich dememiş miydin?"

"Salak. Vania Ivan'ın kısaltılmışı. Herkes ona Vania der, Ivan Petrovich dendiği zaman kendini Rusya'da sanıyor. Ayrıca Vania demek hoşuma gidiyor."

"Neden onu bir tımarhaneye kapatsınlar ki?"

"Morfinman ve sık sık kriz geçiriyor, şişko da bundan yararlanmak istiyor."

Adam votkayı getirdi, servis yaparken: "Alet artık çok iyi çalışıyor,

* Bu taraf yukarı. (ç.n.)

Brahms'ın keman konçertosu var, çalalım mı?" dedi.

Uzaklaşınca Alejandra arkasından, "Görüyor musun, ne kadar cömert bir adam," diye ekledi, "Colón'un kemancısıydı, şimdi onu çalarken görmek insanı üzüyor. Ama sana Heiftz'le bir keman konçertosu sunmaktan da geri kalmıyor."

Duvarları işaret etti: Kazakların dört nala bir köye girdikleri bir resim, altın kubbeli birkaç Bizans kilisesi resmi ve birkaç çingene resmi vardı. Her şey yoksul ve zavallı görünüyordu.

"Bazen dönmek istediğini düşünüyorum. Bir kere bana 'Stalin her şeye karşın büyük bir adam, öyle değil mi?' demişti, önünde sonunda adamın yeni bir büyük Pedro olduğunu, Büyük Rusya'dan başka bir düşü olmadığını söylemişti. Ama tüm bunları alçak sesle, şişkoyu kollayarak söylemişti. Sanırım şişko dudaklarının hareketinden ne dediğini anlıyordu."

Vania sanki onları rahatsız etmek istemiyormuş gibi uzaktan müziği kastederek el işaretleri yapıyor, elleriyle övgü işaretleri yapıyordu. Alejandra gülümseyerek Martín'e "Dünya saçma sapan bir yer," dedi.

Martín tepki gösterdi.

"Hayır Alejandra! Dünyada pek çok güzel şey var!"

Alejandra belki de yoksulluğunu, annesini, yalnızlığını düşünerek Martín'e baktı. Hâlâ dünyada güzel şeyler olduğunu düşünebiliyordu demek! Yüzüne, şefkâtli ifadesinin üzerine, narin bir tene değen yakıcı asit gibi alaycı bir gülümseme yerleşti.

"Nelermiş bunlar?"

Martín kızın bir elini göğsüne bastırarak "Pek çok şey, Alejandra, pek çok," dedi. "Bu müzik... Vania gibi bir adam... ama her şeyden önce sen Alejandra... sen..."

"Neredeyse sancılı ve bombok bir çocukluk geçirmemiş olduğunu düşüneceğim."

Daldı, bir yudum votka içti ve ekledi:

"Evet, tabii ki haklısın. Dünyada güzel şeyler de var... tabii ki var..."

Sonra acı bir tonda, "Ama ben Martín," dedi, "ben pisliğin biriyim, anlıyor musun? Hakkımda yanılma."

Martín Alejandra'nın ellerinden birini kendi avucunun içine aldı, dudaklarına götürerek tuttu, ateşli ateşli öperek, "Hayır Alejandra" diye karşı çıktı. "Neden böyle zalim şeyler söylüyorsun! Öyle olmadığını biliyorum! Vania için söylediklerin ve daha önce söylediğin pek çok

şey öyle bir insan olmadığını kanıtlıyor!"

Gözleri yaşlarla doldu.

"Tamam, bu kadar abartmaya gerek yok," dedi Alejandra.

Martín başını Alejandra'nın göğsüne yasladı. Dünyada hiçbir şeyin önemi yoktu. Pencereden gecenin Buenos Aires'in üzerine inişini görüyor ve bu dur durak bilmez kentin bu gizli köşesine sığınmışlık duygusunu artırıyordu. Aklına o güne dek kimseye sormadığı (kime sorabilirdi ki) bir soru geliyordu. Soru henüz kimsenin elini sürmediği, parlak ve temiz bir madeni parayı andırıyordu, bir madeni paranın binlerce pis ve kime ait olduğu belirsiz el tarafından kirletilip değerini yitirmeden önceki halini.

"Beni seviyor musun?"

Kız sanki bir an bocaladı, sonra "Evet. Seni seviyorum" dedi. "Seni çok seviyorum."

Martín, gündelik yaşamın sertliği ve acıları bizi dışarıda beklerken oyun süresince kendimizi sahnedeki yaşama kaptırdığımız, ama perde iner inmez ve gerçek yaşamın kaçınılmaz darbeleriyle karşılaşır karşılaşmaz gündemimizden çıkan bir tiyatro oyununa sığındığımız gibi kendini dünyadan soyutlanmış hissediyordu. (Bunun böyle olduğunu yıllar sonra düşündü.) Ama yine tıpkı bir tiyatro oyununu izlerken uzaktan uzağa duyulan gürültüler biçiminde kulağımıza çarpan gerçek yaşamın sesleri gibi, (bir sokak satıcısının bağırması, bir klakson, bir siren) kızın söylemiş olduğu bazı şeyler kaygılı fısıltılar biçiminde bilincine üşüşüyor, büyüyü bozuyor, parçalıyordu. Limanda söylemiş olduğu ve Martín'i acımasızca dışlayan tümceler ("Bu şehirden büyük bir zevkle giderdim"), ya da biraz önce söyledikleri ("Ben pisliğin tekiyim, kendini kandırma"). Başını Alejandra'nın göğsüne yaslamış, kendini yaşadığı anın cömert mutluluğuna kaptırmışken, ruhunun derinliklerini kemiren, başka ürkütücü sözlerle birleşen, muammalı tümcelerle fısıldaşan ve Martín'i yaralayan sözcüklerdi aklına üşüşenler: Körler, Fernando, Molinari. Kendi kendine "*Önemli değil*" dedi; başını o sıcak göğüslere yaslayarak ve kızın ellerini okşayarak sanki kendisine çıkan ikramiyenin gerçek olup olmadığını bir kez daha yoklamak istermiş gibi, "Peki beni ne kadar seviyorsun?" diye çocuksu bir sesle sordu.

"Söyledim ya, çok."

Sesi uzaklardan geliyor gibiydi, Martín başını kaldırınca kızın dalgın olduğunu, dikkatini orada olmayan, uzakta, başka bir yerde olan,

tanımlayamadığı bir şeyin üzerinde toplamış olduğunu gördü.

"Ne düşünüyorsun?"

Kız, sanki duymamış gibi yanıtlamadı.

Martín onu gerçeğe döndürmek istermişçesine kolunu sıkarak sorusunu yineledi.

Kız hiçbir şey düşünmediğini, özel bir düşüncesi olmadığını söyledi.

Martín onun bu uzaklaşmalarını sık sık hissediyordu, kız gözleri açık, hatta meşgulken bile sanki gizli bir gücün etkisindeymiş gibi uzaklara dalıyordu.

Alejandra aniden Vania'ya bakarak,

"Ben başarısız insanlardan hoşlanıyorum," dedi. "Ya sen, sen de öyle değil mi?"

Martín bir süre bu sıradışı onamayı düşündü.

"Başarının" diye devam etti Alejandra, "her zaman kaba ve korkunç bir yanı var."

Bir süre sustuktan sonra, "Eğer herkes başarılı olsaydı bu ülke neye benzerdi bir düşün! Ben düşünmek bile istemiyorum. İnsanların başarısızlığı bizi biraz olsun kurtarıyor! Aç değil misin?"

"Açım."

Ayağa kalktı ve Vania'yla konuşmaya gitti, döndüğünde gülümsüyordu. Martín kıza bir kuruşunun bile olmadığını söyledi, Alejandra gülmeye başladı. Çantasını açarak iki yüz peso çıkarttı.

"Al. İhtiyacın olunca bana söyle."

Martín utançla reddetmeye çalıştı. Alejandra ona şaşkınlıkla bakarak, "Delirdin mi? Yoksa bir kadının parasını kabul etmeyen şu burjuvalardan mısın?" diye sordu.

Yemekleri bittiği zaman Barracas'a doğru gittiler. Hiç konuşmadan Lezama Parkı'nı geçtikten sonra Hernandarias yönünü tutturdular.

"Patagonya'daki Encantada şehrinin öyküsünü biliyor musun?" diye sordu Alejandra.

"Biraz, pek bir şey bilmiyorum."

"Bir gün sana komutanın sigara mafzasında sakladığı belgeleri gösteririm. Bunun üzerine."

"Bunun? Kimin?"

Alejandra sokak levhasını işaret ederek, "Hernanderias üzerine," dedi.

"Senin evinde mi belgeler var? Nasıl?"

"Belgeler, sokak isimleri bize kalan tek şey. Hernanderia'lar Acevedo'ların atalarıymış. 1550'de Encantada şehrini bulmak için yola çıkmışlar."

Bir süre gezindiler, Alejandra mırıldanarak, şu dizeleri söyledi:

Burası Buenos Aires, insanlara aşk ve
altın getiren zaman
bana bu solmuş gülü bıraktı yalnızca,
ve bir tutam saç
ve sokaklar bıraktı kanımdan canımdan atalarımın
adlarını tekrarlayan: Laprida, Cabrera,
Suárez, Soler...
Şimdi gizli yankılarla, dolu adlar,
cumhuriyetler, atlılar, sabahlar,
kutlu zaferler, ölü askerler...'

Birkaç blok boyunca konuşmadan yürüdüler. Kız aniden "Çanları duyuyor musun?" diye sordu.

Martín kulak kesilmesine karşın hiçbir şey duymadı.

Kafası karışarak, "Çanlara ne olmuş?" diye sordu.

"Hiç, bazen hayali, bazen gerçek çan sesleri duyuyorum."

Güldü.

"Kiliselerden söz edince aklıma geldi, dün akşam ilginç bir düş gördüm. Neredeyse karanlık bir katedralin içindeydim ve insanları sağa sola iteklemekmek için çok dikkatli ilerlemek gerekiyordu. Salon tıklım tıklımmış gibi geliyordu –hiçbir şey görünmüyordu. Büyük zorluklarla cemaate hitap eden rahibe yaklaşabildim. Çok yakın olmama karşın ne dediğini duyamıyordum ama daha da kötüsü, bana hitap ettiğini biliyordum. Sanki hattı bozuk bir telefonla konuşuyormuşum gibi tuhaf bir hışırtı duyuyordum ve bu da beni kaygılandırıyordu. En azından rahibin yüz ifadesini görebilmek için gözlerimi ardına kadar açtım. Korkuyla adamın yüzünün olmadığını gördüm, yüzü silinmişti ve saçları da yoktu. Birden çanlar çalmaya başladı, önce yavaş yavaş, sonra giderek hızlandılar ve en sonunda çılgın gibi çalmaya başladılar, o kadar ki uyandım. Tuhaf olan uyandığımda kulaklarımı ellerimle kapatmış olmamdı. Sanki bu düşünce beni korkutuyormuş gibi kendi

* Ünlü Arjantinli yazar ve şair Jorge Luis Borges'in bir şiiri. (ç.n.)

kendime, bunlar Santa Lucia'nın çanları, çocukken gittiğim kilise, diyordum."

Düşüncelere daldı.

"Tüm bunların ne anlamı olabilir?" diye sordu. "Düşlerin bir anlamı olduğuna inanır mısın?"

"Yani ruhbilim açısından mı?"

'Hayır, hayır, yani... evet, neden olmasın ki. Ama düşler gizemlidir ve insanlar binlerce yıldır düşlere anlamlar yüklerler."

Güldü. Biraz öncekiyle aynı tuhaf gülüş: sağlıklı ve sakin değil, kaygılı, sıkıntılı bir gülüş.

"Her zaman düş görürüm. Ateş, kuşlar, gömüldüğüm bataklıklar, beni parçalayan panterler, yılanlar. Ama özellikle ateş. Ateşin gizli ve kutsal bir anlamı olduğunu düşünmüyor musun?"

Eve vardılar. Martín uzaktan eve ve taraçaya, artık var olmayan zamanların hayali kalıntılarına baktı.

İçeri girdiler, bahçeyi geçerek eve vardılar. Uzaktan uzağa delinin çaldığı klarnetin kesik kesik ama sakin sesi duyuluyordu.

Martín, "Her zaman çalar mı?" diye sordu.

"Neredeyse. Ama bir süre sonra fark etmezsin."

"Biliyor musun, geçen gece tam çıkarken onu gördüm. Kapıyı dinliyordu."

"Evet böyle bir huyu vardır."

Sarmal merdiveni tırmandılar ve bir yaz gecesinin büyülü atmosferinde, Martín kendini yeniden o terasta buldu. Zamanın ve mekânın dışında asılı kalmış bu ortamda her şey olabilirdi.

Taraçaya girdiler. Alejandra, "Yatağın üzerine otur, biliyorsun iskemleler tehlikeli," dedi.

Martín otururken o da çantasını bir yana fırlattı ve su ısıtmaya koyuldu. Sonra bir plak koydu. Karamsar bir melodinin hüzünlü notaları duyuldu.

"Şunun sözlerini dinle" dedi.

Seninle ölmek istiyorum,
Günah çıkarmadan, Tanrı olmadan.
Acının içinde çarmıha gerilmişim,
Beni sarıp sarmalayan bir kinin kollarındayım.

Kahvelerini içtikten sonra terasa çıktılar ve korkuluğa yaslandılar. Aşağıdan klarnetin sesi geliyordu. Gece derin ve sessizdi.

"Bruno hep der ki, ne yazık ki yaşamın müsveddesini yapamayız. Bir yazar beğenmediği bölümü yeniden yazabilir ya da kaldırır çöpe atar. Ama yaşam öyle değil: Bir şey bir kez yaşandı mı artık onu ne düzeltebilir, ne temizleyebilir ne de kaldırıp atabiliriz. Farkında mısın, ne korkunç" dedi Alejandra.

"Bruno kim?"

"Bir arkadaş"

"Ne iş yapar?"

"Hiçbir şey. İradesizin teki olduğunu söylemesine karşın düşünceli bir insan. Sanırım yazıyor, ama kimseye gösterdiğini sanmıyorum, günün birinde basacağını da sanmıyorum."

"Peki nasıl yaşıyor?"

"Babasının Kumandan Olmos'ta un değirmeni var. Zaten oradan tanışıyoruz. Annemin çok yakın dostuydu." Gülerek ekledi: "Sanırım anneme âşıktı."

"Annen nasıl biriydi?"

"Benim tıpatıp aynım olduğunu söylüyorlar, fiziksel olarak demek istiyorum. Onu pek anımsamıyorum. Öldüğünde beş yaşındaydım, adı Georgina'ydı."

"Neden fiziksel olarak benzeştiğinizi söyledin?"

"Ruhsal olarak ben çok farklıyım. Bruno'nun anlattığına göre annem yumuşak, dişi, narin ve sessizmiş."

"Peki sen kime benziyorsun, babana mı?"

Alejandra sustu. Martín'den uzaklaştı, kulağa hoş gelmeyen, farklı sert bir sesle, "Ben? Bilmiyorum... Belki Şeytan'ın hizmetkârları olan canavarlardan birinin yeniden doğmuş haliyimdir."

En üstteki iki düğmesini çözdü, sanki hava almak istermiş gibi iki eliyle gömleğinin yakalarını tutarak salladı. Sıkıntıyla soluyarak pencereye gitti ve sakinleşene kadar pek çok kez derin derin nefes aldı.

Yatağa oturup, yanında Martín'in de oturması için yer açarken, "Şakaydı," dedi.

"Işığı söndür. Bazen beni çok rahatsız ediyor. Gözlerim yanıyor."

"Gitmemi ister misin? Uyumak mı istiyorsun?" diye sordu Martín.

"Hayır, uyuyamam, eğer böyle konuşmadan durmak seni sıkmayacaksa kal. Biraz uzanacağım, burada kalabilirsin."

"Gitsem daha iyi olur, sen de dinlenirsin."

Alejandra sinirli bir sesle yanıtladı.

"Burada kalmanı istediğimi anlamıyor musun? Mumu da söndür."

Martín mumu söndürdü, dönüp Alejandra'nın yanına oturdu. Altüst olmuştu. Kafası karmakarışıktı ve çekiniyordu. Alejandra niçin ona ihtiyaç duyuyordu. O, tam tersine, kaba ve yüzeysel biriydi, kızı dinlemekten ve ona hayran kalmaktan başka bir şey yaptığı yoktu. Güçlü olan kızdı. Martín ona nasıl yardım edebilirdi ki?

Alejandra Martín'i gerçeklere döndürmek istermiş gibi bir kolundan çekiştirerek, "Ne geveliyorsun?" diye sordu.

"Gevelemek, hiçbir şey."

"İyi ya, düşünüyorsun, bir şey düşünüyorsun salak."

Martín düşündüğünü söylemekten çekindi ama kız nasıl olsa her zamanki gibi tahmin edecekti.

"Düşünüyordum ki... Bana neden ihtiyaç duyasın ki?"

"Neden duymayayım?"

"Ben çok sıradan bir insanım, ama sen tam tersine güçlüsün, kesin fikirlerin var, cesursun... Kendini bir yamyam ordusuna karşı bile savunabilirsin."

Alejandra'nın güldüğünü duydu. "Ben de bilmiyorum, ama seni aradım çünkü sana ihtiyacım var, çünkü sen... Neyse neden bunlarla kafamızı yoralım ki!"

Martín acı dolu bir sesle, "Daha bugün limanda, zevkle uzak bir adaya gideceğini söyledin, söylemedin mi?" diye sordu.

"Eee, ne olmuş?"

"Giderim dedin, gideriz demedin."

Alejandra yeniden güldü.

Martín onun bir elini tutarak kaygıyla, "Beni götürmeyecek misin?" diye sordu.

Alejandra düşünüyormuş gibi görünüyordu. Martín kızın hatlarını seçemiyordu.

"Evet... Sanırım evet... Ama bunun neden seni sevindireceğini anlamadım."

Martín acıyla "Neden sevindirmesin?" diye sordu.

Alejandra ciddi bir sesle yanıtladı.

"Çünkü ben yanımda kimsenin olmasına katlanamıyorum, çünkü sana çok ama çok kötülüğüm dokunacak."

"Beni sevmediğin için mi?"

"Ay Martín, yeniden başlamayalım!"

"Yani beni sevmiyorsun."

"Hayır aptal. Sana tam da seni sevdiğim için zarar vereceğim. An-

lamıyor musun? İnsan kayıtsız olduğu kişilere kötülük yapmaz. Ama sevmek sözcüğü Martín, anlamı o kadar geniş ki... Sevgilini, köpeğini ya da bir arkadaşını sevebilirsin."

Martín titreyerek, "Peki ben," diye sordu, "Ben senin için neyim? Sevgili, arkadaş, köpek?"

"Sana ihtiyacım olduğunu söyledim, bu yeterli değil mi?"

Martín sustu. Uzakta dönüp dolaşan hayaletler alaycı bir biçimde yaklaşıyorlardı: *Fernando* sözcüğü, *benim pisliğin biri olduğumu her zaman anımsa* tümcesi, kızın ilk gece odasında kalmayışı. Acıyla ve karamsarlıkla "Asla, asla," diye düşündü. Gözleri yaşardı, sanki düşünceleri ağırlığını iki katına çıkarmış gibi başını önüne eğdi.

Alejandra elini Martín'in yüzüne kadar kaldırarak gözlerini yokladı.

"Bunu tahmin ediyordum. Buraya gel."

Martín'i kollarının arasında sıkarak bedenine bastırdı.

Tıpkı bir çocukla konuşur gibi, "Hadi bakalım artık iyi ol," dedi, "Sana seni sevdiğimi ve sana ihtiyacım olduğunu söyledim, daha ne istiyorsun?"

Dudaklarını yanağına yaklaştırarak Martín'i öptü. Martín tüm bedeninin kasıldığını hissetti.

Alejandra'ya kuvvetle sarılarak kızın sıcak bedenini kendininkinin yanında hissetti, sanki yenilmez bir gücün etkisindeydi, kızın yüzünü, gözlerini, yanaklarını, saçlarını öptü, yanı başında hissettiği büyük ve etli dudaklarını aradı. Kısacık bir an Alejandra'nın öpüşünden kaçtığını sandı: Kızın tüm bedeni sertleşti ve kollarıyla Martín'i uzaklaştırmaya çalıştı. Sonra yumuşadı ve sanki bir çılgınlığın esiri oldu. Daha sonra Martín'i çok korkutan bir şey oldu. Alejandra'nın elleri tıpkı hayvan pençeleri gibi Martín'i tırmaladılar ve etini yırttılar, kız onu itti. "Hayır" diye bir çığlık atarak ayağa fırladı ve pencereye koştu.

Martín paniğe kapıldı, korkmuştu, kıza yaklaşmaya cesaret edemeden onu izlemeye koyuldu, Alejandra'nın saçları karmakarışık olmuştu, sanki havasız kalmış gibi gecenin havasını derin derin içine çekiyordu, göğsü inip kalkıyordu, kolları gergindi ve elleriyle pencerenin pervazını kavramıştı. Ani bir hareketle, iki eliyle kopartarak bluzunun düğmelerini açtı ve kaskatı kesilerek yere düştü. Morarmıştı ve tüm bedeni titriyordu.

Martín paniğe kapıldı, nasıl davranması ya da ne yapması gerektiğini bilemiyordu. Düştüğünü görünce kıza doğru koştu, onu kollarının

arasına alarak yatıştırmaya çalıştı. Ama Alejandra ne görüyor ne de duyuyordu. Endişeli gözlerini kocaman açmış, kıvranıyor, inliyordu. Martín onu yatağına götürmekten başka bir şey yapamayacağını düşündü. Kızı yatağına götürdü, Alejandra'nın sakinleştiğini, inlemelerinin azaldığını görünce biraz olsun rahatladı.

Kafası karmakarışık ve çok korkmuş bir halde yatağın yanına oturdu. Kızın açık bluzundan çıplak göğüslerini görüyordu. Bir an için kendisinin, Martín'in, şu ya da bu şekilde, gerçekten bu acı ve işkence çeken varlığa yararlı olabileceğini düşündü. Alejandra'nın bluzunun önünü kapattı ve bekledi. Yavaş yavaş kızın soluması sakinleşti, normale döndü, gözleri kapandı, uyukluyormuş gibi görünmeye başladı. Böylece bir saatten fazla zaman geçti. Alejandra gözlerini açarak bir bardak su istedi. Martín bir koluyla Alejandra'yı tutarak suyunu içmesine yardımcı oldu.

Kız, "Şu ışığı söndür," dedi.

Martín ışığı söndürdü ve yeniden kızın yanına oturdu.

Alejandra çok kısık bir sesle, "Martín" dedi, "Çok, çok yorgunum, uyumak istiyorum, ama gitme. Burada, yanımda uyuyabilirsin."

Martín ayakkabılarını çıkartarak Alejandra'nın yanına uzandı.

Alejandra onun yanına büzülerek, "Sen bir azizsin," dedi.

Martín aklını toplamaya çalışırken kızın uykuya daldığını hissetti. Yükseklik korkusuna benzer bir duygu içindeydi ve tüm akıl yürütmeleri birbiriyle çelişiyordu. Yavaş yavaş her tarafını bir uyuşukluk kapladı, (her şeye karşın) sevdiği kadının yanında olmaktan çok hoşnuttu.

Ama bir şey uykuya dalmasına engel oluyordu. Giderek kaygısı arttı.

Ya prens geniş ve ıssız topraklardan geçtikten sonra içinde prensesin uyuduğu ve başında ejderhanın bekçilik yaptığı mağaranın önüne gelirse? Ya son anda ejderhanın çocuk masallarında olduğu gibi prensesin yanında değil de, kızın içinde beklediğini öğrenirse? Bu çok daha korkutucu değil mi? Ya bu bir ejderha-prensesse; hem iffetli hem şehvetliyse, hem temiz yürekli hem iticiyse. Yarasa ve sürüngenlerin düşlerini ele geçirdiği, ayin giysileri içinde saf bir çocuksa?

Ejderha-prensesin uyuduğu karanlık mağaradan gizemli rüzgârlar esiyor, ruhunu bulandırıyor, onu parçalıyor, bütün düşünceleri birbirine karışıyor, karmaşık duyguları nedeniyle bedeni kasılıyordu. Annesi (diye düşündü), annesi, et ve kir, sıcak ve nemli banyo, karmakarışık siyah saç yığını ve kokular, iğrenç gübre yığınını andıran bir ten ve sı-

cak dudaklar. Ama Martín (aklının karmaşıklığını gidermeye çalıştı), kirli etin aşkıyla duyguların en safı arasında bölünmüştü; en saf duygular ve en iğrençleri, reddedilmesi gereken pis cinsellik. (Bu nedenle) Bu yüzden içgüdüleri başkaldırıyor, kendi yüzünde annesinin hatlarını keşfettiğinde duyduğu korkunun benzeri bir korkuyla isyan ediyor. Sanki hain ve sürüngen annesi her gün umutsuzca kulesinin çevresine kazdığı hendekleri aşacak, iğrenç bir hayalet gibi kulede görüne-cek, onun keskin ve tertemiz kılıcıyla savunduğu kulesine kusursuz bir yılan gibi girecekti. Tanrım Alejandra'yla neler olacak? Tüm savunma sistemlerini karıştıran bu belli belirsiz duygu ne? Ruhu gibi teni de görünecek şimdi, ona duyduğu aşk ete kemiğe bürünecek, kızın tenine, ejderha-prensesin nemli ve karanlık mağarasına duyduğu arzuya dönüşecek. Ama Tanrım, Tanrım, neden bu mağarayı gizemli rüzgarlar ve yaralı ejderhanın kızgın çığlıklarıyla koruyor? Şakaklarını sıkarak kendi kendine "Düşünmemeliyim," dedi. Soluğunu tuttu, içindeki karmaşayı yatıştırmaya çalıştı. Zihni gergin ve bomboş kalakaldı. Ama bir an sonra kesin bir acıyla, AMA ORADA, SAHİLDE, MARCOS MOLİNA'YLA BÖYLE OLMAMIŞTI, ONU İSTEMİŞ, ONU ARZULAMIŞ, ONU ÇILGIN GİBİ ÖPMÜŞTÜ, diye düşündü. Kızın istemediği, reddettiği Martín'di, kendiydi. İçindeki gerilime boyun eğdi ve ruhunda aynı rüzgârlar esmeye başladı, sanki çılgın bir fırtınanın ortasındaydı, kızın kımıldadığını, inlediğini, anlaşılmaz sözcükler mırıldandığını duydu, "Her uyuduğumda kâbuslar görürüm" dediğini anımsadı.

Martín yatağın kenarına oturarak kıza baktı. Şimdi başka bir fırtınanın estiği, asla ama asla tanıyamayacağı yüzünü ay ışığında inceledi. Kız dışkıların ve çamurun içinde, karanlıkların orta yerinde duran beyaz ve narin bir gül gibiydi. Ve en garip olanı Martín bu kuşku uyandıran yaratığı seviyordu: ejderha-prensesi, balçıkgülünü, çocuk yarasayı istiyordu. Bu hem iffetli hem şehvetli ve belki de kirlenmiş, yanında, kendi bedeninin yanında büzülen, kimbilir hangi kâbusların altüst ettiği varlığı istiyordu. Ve her şeyin en kaygı verici yanı, o, kızı olduğu gibi kabul etmeye hazırken kız onu kabul etmiyordu. Çocuk gibi (çamura batmış, yarasa sürüleri, yapışkan ve iğrenç yarasaların arasında kalmış beyaz giysili bir çocuk gibi) yardım etmesi için yalvarıyor ama o ani hareketlerle varlığını reddediyor, onu o kasvetli yerden uzaklaştırıyordu. Evet: Prenses çırpınıyor ve inliyordu. Sislerin arasındaki ıssız yerlerden onu, Martín'i çağırıyordu. Ama o, dengesi bozul-

muş zavallı bir çocuk olan Martín, prensesten uçurumlarca uzaktaydı, onun olduğu yere nasıl gideceğini bilmiyordu.

Bu nedenle onu kaygıyla izlemek ve beklemek dışında bir şey yapamıyordu.

Alejandra bir şeyi iteklemek ister gibi ellerini öne doğru uzatarak "Hayır, hayır," diye bağırdı. Uyandı ve Martín'in ilk gece tanık olduğu sahne tekrarlandı: Martín kızı sakinleştirdi, adını söyledi ve kız yavaş yavaş, içi yarasalar ve örümcek ağlarıyla dolu derin uçurumdan çıktı.

Yatağın üzerine oturdu, bacaklarını kıvırdı, başını dizlerine dayadı. Alejandra'nın bilinci yavaş yavaş yerine geldi. Bir süre sonra Martín'e bakarak, "Umarım artık alışmışsındır," dedi.

Martín kızın yüzünü okşamaya yeltendi.

Kız eğilip bükülerek "Bana dokunma!" diye haykırdı.

Kalktı ve "Banyo yapacağım, sonra döneceğim," dedi.

Uzun bir sürenin sonunda, yeniden ortaya çıktığında Martín, "Neden bu kadar geciktin?" diye sordu.

"Çünkü çok kirlenmiştim."

Bir sigara yakarak Martín'in yanına uzandı.

Martín kızın yüzüne baktı: Hiçbir zaman şaka yapıp yapmadığını anlayamıyordu.

"Şaka yapmıyorum, salak, ciddi söylüyorum."

Martín sustu. Kuşkuları, duygu ve düşüncelerinin karmaşıklığı onu felce uğratmıştı sanki. Alnını kırıştırdı, tavana bakarak aklını toplamaya çalıştı.

"Ne düşünüyorsun?"

Yanıtlamakta bir an gecikti.

"Hem hiçbir şey hem de pek çok şey Alejandra... Gerçek şu ki..."

"Ne olduğunu bilmiyor musun?"

"Hiçbir şey bilmiyorum. Seni tanıdığımdan beri duygu ve düşüncelerim karmakarışık... Ne yapacağımı, nasıl davranacağımı bilemiyorum... Şimdi uyandığında, seni okşamak istediğimde... Ve uyumadan önce..."

Sustu, Alejandra hiçbir şey demedi. Uzunca bir süre sustular.

Yalnızca Alejandra'nın sigarasından çektiği derin ve sıkıntılı nefesler duyuluyordu.

Martín acıyla, "Hiçbir şey söylemeyecek misin?" diye sordu.

"Sana seni sevdiğimi, seni çok sevdiğimi söyledim."

Martín dalgın dalgın, "En son ne düş gördün?" diye sordu.

"Neden bilmek istiyorsun? Değmez."

"Gördün mü? Benim bilmediğim bir dünyan var. Nasıl olur da beni sevdiğini söylersin?"

"Seni seviyorum Martín."

"Hıh... Beni bir çocuğu sever gibi seviyorsun."

Kız yanıt vermedi.

Martín acıyla "Gördün mü" diye üsteledi, "Gördün mü?"

"Hayır salak, hayır. Düşünüyorum... Her şey benim için de karışık... Ama seni seviyorum ve sana ihtiyacım var... Bundan eminim..."

"Seni öpmeme izin vermedin, hatta biraz önce sana dokunmama bile izin vermedin."

"Aman Tanrım! Hasta olduğumu, acı çektiğimi görmüyor musun? Biraz önce gördüğüm kâbusu bilebilseydin..."

Martín alayla, "Bu nedenle mi yıkandın?" diye sordu.

"Evet, kâbus yüzünden yıkandım."

"Kâbuslar suyla temizleniyor mu?"

"Evet Martín, suyla ve biraz sabunla."

"Komik bir şey söylediğimi sanmıyorum."

"Gülmüyorum çocuk. Belki kendime gülüyorum, ruhumu su ve sabunla temizlemeye kalkışmama gülüyorum, kim bilir. Kendime ne kadar kızdığımı bilebilseydin!"

"Bu saçma bir düşünce."

"Tabii ki saçma."

Alejandra kalktı, ışığın durduğu masanın üzerindeki kül tablasına izmaritini bastırdıktan sonra tekrar yattı.

"Ben deneyimsiz biriyim Alejandra. Belki de beceriksiz olduğumu düşünüyorsun. Anlayamadığım şu: Sana dokunmamdan, seni ağzından öpmemden tiksiniyorsan neden burada seninle yatmamı istedin? Bu bana zalimlikmiş gibi geliyor. Ya da Marcos Molina'yla yaşadığına benzer bir deney mi yaşamak istedin?"

"Hayır Martín, bir deney değil. Marcos Molina'yı sevmiyordum, şimdi bunu daha iyi görüyorum. Seninle farklı. İlginç olan ne olup bittiğini ben de kendime açıklayamıyorum. Senin yanımda olmana, bedeninin sıcaklığını, elinin dokunuşunu hissetmeye ihtiyacım var."

"Ama seni öpmemem gerekiyor."

Alejandra devam etmeden önce biraz durakladı.

"Bak Martín, pek çok şey var, benimle ilgili... Bak, bilmiyorum... Ama seni seviyorum, anlıyor musun?"

"Hayır."

"Tabii ki anlamıyorsun, ben kendime bile açıklayamıyorum ki!"

Martín gülünç ve çocuksu bir huysuzlukla, "Yani seni hiçbir zaman öpemeyecek, bedenine dokunamayacak mıyım?" diye sordu.

Alejandra'nın elleriyle yüzünü kapadığını, sanki ağrısı varmış gibi ellerini şakaklarına bastırdığını gördü. Kız bir sigara yakarak pencereye gitti ve sigarası bitene dek hiç konuşmadı. Daha sonra yatağa döndü, uzun uzun ve ciddi bir ifadeyle Martín'e baktı ve soyunmaya başladı.

Martín, uzun süre kaygıyla beklediği bir olay gerçekleştiği anda, olayın gerçekleşmesinin de kaygı verici ve korkutucu olduğunu anlayan biri gibi paniğe kapılmıştı. Kızın bedeninin karanlıktan sıyrılışını gördü. Ay ışığının altında, ayaktaydı, tek bir kolla kavranabilecek kadar ince bir beli, geniş kalçaları, iki yana ayrık, üçgen ve dik, kızın hareketleriyle kımıldayan göğüsleri, omuzlarına düşen uzun, düz saçları vardı. Yüz ifadesi ciddi, neredeyse trajikti; kuru bir umutsuzluktan, baskılı, neredeyse elektrikli bir umutsuzluktan besleniyor gibiydi.

Martín'in gözleri yaşlarla doldu ve bedeni ateş içinde kasılmaya başladı. Kız antika bir anforaya benziyordu. Etten yapılmış, uzun, güzel, kırılgan bir anfora gibiydi. Martín kızın tenini kaygılı bir ayinin bir parçası gibi algılıyordu, çünkü Bruno'nun dediği gibi, insan ruhunun en trajik yetersizliklerinden ama aynı zamanda en derin inceliklerinden biri, yalnızca ten aracılığıyla kendini var edebilmesiydi.

Martín için dış dünya anlamını yitirdi, büyülü bir çember başını döndürerek onu içinde yaşadığı ürkütücü kentten, sefilliklerinden, çirkinliklerinden, konuşan, acı çeken, tartışan, birbirinden nefret eden, yemek yiyen milyonlarca kadın erkek ve çocuktan soyutluyordu. Aşkın olağanüstü gücü yüzünden tüm bunlar anlamını yitiriyor, yalnızca Alejandra'nın yanı başındaki bedeni kalıyordu. Bu beden de bir gün gelecek ölecek ve çürüyecekti. Ama o anda sanki ev sahipliği yaptığı ruh etine sonsuzluğun niteliklerini aktarıyor, kızın bedeni ölümsüz ve kirletilemezmiş gibi görünüyordu. Martín'in yüreğinin atışları ona daha önce hiç çıkmadığı yüksekliklere çıktığını; havanın tertemiz ama ağır olduğu bir doruğa, elektrikli bir atmosferin sarmaladığı yüksek bir dağa, daha önce içinde biçimsiz, iğrenç yaratıkların oynaştığını duyduğu karanlık, pis kokulu bataklıkların üzerine, ölçülemeyecek kadar yükseklere çıktığını kanıtlıyordu.

Ve Bruno (Martín değil tabii ki), Alejandra'nın o anda dramatik, hatta trajik, ama sessiz bir yakarışta bulunduğunu biliyordu.

Ve daha sonra yine Bruno, kızın duasının kabul edilmediğini düşünecekti.

~ 18 ~

Martín uyandığı zaman günün ilk ışıkları odaya girmeye başlamıştı bile.

Alejandra yanında değildi. Merakla çevresine bakındı, kızın pencerenin aralığına dayanmış, kaygıyla dışarıya baktığını gördü.

Aşkla "Alejandra," dedi.

Kız döndü, yüzünde hüzünlü ve endişeli bir ifade vardı.

Yatağa yaklaştı ve oturdu.

"Kalkalı çok oldu mu?"

"Biraz. Ama pek çok kez kalktım zaten."

Martín şaşırarak, "Bu gece de kalktın mı?" diye sordu.

"Kuşkusuz."

"Peki seni neden duymadım?"

Alejandra başını eğdi, bakışlarını Martín'den uzaklaştırdı, alnını kırıştırdı, sanki kaygısı artmış gibiydi, bir şey diyecek gibi oldu, ama hiçbir şey söylemedi.

Martín üzüntüyle kıza baktı, kızın hüznünün nedenini anlamasa da onun uzak, belirsiz ve karanlık mırıltısını duyduğunu sandı.

"Alejandra," dedi gayretle, kıza bakarak, "sen..."

Kız döndü ve Martín'e baktı. Yüzünde anlaşılmaz bir ifade vardı. "Ben, ne?"

Gereksiz yanıtı beklemeden lambanın durduğu masaya gitti, sigaralarını aradı ve yeniden pencereye döndü.

Martín kaygıyla kızı izledi, çocuk masallarında olduğu gibi, gece büyüyle kurulan sarayın sabahın ilk ışıklarıyla sessiz sedasız yok olmasından korkuyordu. Belli belirsiz bir duygu onu çok korktuğu o sert yaratığın yeniden ortaya çıktığına ilişkin uyardı. Bir süre sonra Alejandra kendisine döndüğünde, büyülü sarayın yerle bir olduğunu biliyordu.

"Sana pisliğin teki olduğumu söyledim Martín. Seni uyardığımı unutma."

Tekrar dışarı bakmaya başladı ve sessizce sigarasını içmeye devam etti.

Martín kendini gülünç hissetti. Kızın ifadesinin sertleştiğini görünce çarşaflara sarınmıştı, kız bakışlarını yeniden ona çevirmeden giyinmesi gerektiğini düşündü. Gürültü yapmamaya çalışarak yatağın kenarına oturdu, giysilerini giymeye başladı. Alejandra'nın döneceği andan korkarak gözlerini pencereden ayırmıyordu. Giyininee beklemeye başladı.

Alejandra tüm bu süre boyunca Martín'in ne yaptığını biliyormuş gibi, "Bitirdin mi?" diye sordu.

"Evet."

"İyi, şimdi beni yalnız bırak."

~ 19 ~

O gece Martín şu ikinci düşü gördü: Kalabalığın arasında yüzünü görmenin olanaksız olduğu bir dilenci kendisine yaklaşıyordu. Sırtındaki çıkını yere koyuyor, düğümleri çözüyor ve çıkını açarak içindekileri Martín'in gözleri önüne serdikten sonra anlaşılmaz sözcükler mırıldanıyordu.

Düşün kendinde kokutucu hiçbir yan yoktu: Dilenci basit bir dilenciydi ve davranışları sıradandı. Martín, bu dilenci anlayamadığı trajik bir şeyin simgesiymiş gibi sıkıntıyla uyandı; sanki Martín'e hayat memat meselesi mektup uzatmışlardı, ama mektubu açınca, sözcüklerin zaman, rutubet ve kırışıklıklar yüzünden silinmiş, bozulmuş, anlaşılmaz bir hale geldiğini görmüştü.

~ 20 ~

Yıllar sonra Martín Bruno'ya bu ilişki hakkında bilgi vermeye çalışırken söz ettiği şeyler arasında, Alejandra'nın ruh halindeki değişmelere karşın birkaç hafta boyunca mutlu olduğu da vardı. Bruno Alejandra'yla bağdaştıramadığı bu beklenmedik sözcük karşısında kaşlarını kaldırıp, alnındaki yatay çizgiler kırışınca, Martín bu küçük ve sessiz yorumu anlayarak bir süre düşündü ve "Yani, daha doğrusu, hemen hemen mutlu. Ama çok fazla," diye ekledi.

Çünkü "mutluluk" sözcüğünün Alejandra ile uzaktan yakından bir ilgisi yoktu. Zaman zaman, bir ruh hali ya da duygunun bu mutluluk

diye adlandırılan şeye yaklaştığı kuşku götürmese de, hiçbir zaman mutlak anlamda "mutlu" olduğu söylenemezdi (bunun için "hemen hemen"). Alejandra'yla ilgili her şey kaygı verici ve güvensizdi. Çok yüksek doruklara çıkmış gibi olduklarında (bunun için "çok fazla"), Martín dağcıların zirvelerde hissettikleri yüceliği, saflığı, temizliği, sessizliği ve kendinden geçme halini duyumsardı.

Bruno çenesini yumruğuna dayayarak düşünceli düşünceli Martín'e baktı.

"Ya o" diye sordu, "O da mutlu muydu?"

İstemeden de olsa, soruda, tıpkı Teksaslı petrol yangını söndürme uzmanlarının aile üyelerinden birisine "Evde işler iyi mi?" sormasındakine benzer, belli belirsiz ama etkili bir alay vardı. Martín belki sorudaki inanmazlığın derecesini fark etmemişti ama sorunun soruluş biçimi onu daha önce bu olasılığı hiç düşünmemiş gibi düşünmeye yöneltmişti. Biraz durakladıktan sonra, "Yani... belki.... o dönemde..." diye yanıtlamıştı, Bruno'nun kuşkusu nedeniyle sarsılan ruh hali çabucak ama sessizce toparlanarak.

Bir süre Alejandra'nın duyabileceği ya da gösterebileceği mutluluk miktarını düşündü: Bir gülümseme, bir şarkı, bazı sözcükler. Bruno kendi kendine, *"İyi ya, neden olmasın, mutluluk önünde sonunda nedir ki? Neden Alejandra bu çocukla mutluluğu hissetmemiş olsun ki, en azından kendi kendini yendiği, şeytanlardan kurtulmak için aklı ve bedeniyle dövüştüğü zamanlarda*?" diye soruyordu. Başını yumruğuna dayamış bir biçimde Martín'e bakmaya devam ediyor, Martín'in üzüntüsü, her şey bittikten sonra bile kaybetmediği umutları ve gayretinin aracılığıyla Alejandra'yı biraz daha anlamaya çalışıyordu. Bir kez tutkuyla ziyaret ettiği uzak ve gizemli ülkeye başka zamanlarda, başka yollardan giden seyyahların öykülerini hüzünlü bir dikkatle dinler ve o ülkeyi yeniden yaşar gibiydi.

İnsanlar fikir alışverişinde bulunduklarında, genellikle bir süre sonra hiç kimse baştaki sertlik ve kararlılığı gösteremez. Bruno Alejandra'nın bile bir ölçüde ve bir biçimde mutluluk duymuş olabileceğini kabul ederken, Martín de anılarını gözden geçirerek (bir ifade, bir mimik, alaycı bir gülüş), Alejandra'nın o birkaç hafta boyunca bile mutlu olmadığı sonucuna vardı. Yoksa ardından gelen o büyük çöküşün ne gibi bir açıklaması olabilirdi? Bu çöküş Martín'in var olduklarını bildiği, ama yok saymak istediği, temiz yüreklilikle yokmuşlar gibi davrandığı tüm o şeytanların kızın işkence içindeki ruhunu kemirdikleri-

nin bir göstergesi değil miydi? Aklına yalnızca başından beri dikkatini çekmiş olan sözcükler değil (körler, Fernando), Molinari gibi üçüncü kişilere ait davranışlar, alaylar, suskunluklar ve çekinceler de geliyordu. Ama Martín'in aklına her şeyden sık kızın ruhunun öbür yanda kaldığına inandığı; kendisini bedenleri büyücüler tarafından çekilip çıkarılmış, ruhları bilinmeyen yerlerde dolaşan vahşilerin bedenleri gibi terk edilmiş hissettiği, günler süren o yabancılaşma, uzaklaşma devreleri geliyordu. Ayrıca Alejandra'nın ruh halinin ani değişmelerini, öfke krizlerini, kerelerce, kerelerce gördüğü kendini belli belirsiz uyaran düşleri düşündü. Her şeye karşın yine de Alejandra'nın kendini çok sevmiş olduğuna, mutlu olmasa bile ara sıra sakin ve barış içinde olduğuna inanıyordu; durgun, rahat ve güzel öğle sonraları, ara sıra söylenen sevgi dolu ve saçma sözcükler, şefkat dolu hareketler, sevimli şakalar anımsıyordu. Kız, bazen cepheden yaralı, hırpalanmış, kan içinde, çaresiz dönen; ama kendilerini koruyan, seven ve iyileştiren insanların yanında geçirdiği dingin, huzurlu günler sonunda yavaş yavaş yaşama dönen bir savaşçıya benzerdi.

Tüm bunları ya da bazılarını Bruno'ya söylediğinde, Bruno düşünmeye devam etti, Martín'in anlattığı gibi olup olmadığından pek emin değildi; en azından yalnızca onun anlattığı gibi olmadığından emindi. Martín bir yanıt bekleyerek kendisine baktığında, tıpkı düşünceleri gibi açık olmayan, anlaşılmaz bir şeyler geveledi.

Martín'in de pek bir şey anladığı yoktu aslında. Her geçen an ara sıra sakin zamanlar yaşamasına karşın, Alejandra'nın kendisini tanımadan önce yaşadığı karmaşadan asla kurtulamamış olduğu inancı güçleniyor, yaşadıklarının ne biçimini ne de gelişimini açıklayacak bir yol bulamıyordu. Alejandra'nın içinde çalışan karanlık varlıklar kızı hiçbir zaman bırakmamışlar, sonuna doğru tüm güçleri ve öfkeleriyle patlamışlardı. Kızın karşı koyma gücünü tüketip, başarısızlığını ve umutsuzluğunu hissedince iki kat güçlenerek ortaya çıkmışlardı.

Martín çakısını açtı, aklını artık kendine çok uzak gelen o zamanlarda gezinmeye saldı. Belleği yabani otlarla kaplı eski patikalarda bastonunun yardımıyla gezinen hemen hemen kör bir ihtiyara benziyordu. Manzarası fırtınalar, mutsuzluklar ve zamanla değişmişti. Martín mutlu olmuş muydu? Hayır, ne saçmalık. Kendinden geçme ve ardından gelen felaketlerle dolu bir dönem yaşamıştı. O sabah taraçadaki odada uyanıp da giyindikten sonra Alejandra'nın söylediği o korkunç tümceyi anımsadı: "İyi, şimdi beni yalnız bırak". Şaşkın ve yara-

lanmış bir biçimde, robot gibi Isabel la Católica Caddesi'nden aşağı inmişti. Sonraki günleri yapayalnız, işsiz, Alejandra'dan bir işaret bekleyerek geçirmişti. Ardından yine göklere çıkmış, yine acı ve hayal kırıklığı yaşamıştı. Her geceyi büyülü sarayda geçiren, ama her sabah kendi domuz ağılında uyanan bir hizmetçi gibiydi.

II
Görünmeyen Yüzler

~ 1 ~

İlginç olan (daha sonra olan olayların bakış açısından bakıldığında ilginç olan), Martín kendini pek az kez Bordenave ile görüşmeye gitmeden önce hissettiği kadar mutlu hissetmişti. Alejandra çok neşeliydi ve sinemaya gitmek istiyordu. Bordenave Martín'e yedide randevu verip bu planı suya düşürdüğü zaman bile neşesini kaybetmemişti. Martín, sokaktaki birilerine, Amerikan barın yerini sormak için durduğunda, sanki barın nerede olduğunu biliyormuş gibi onu kolundan çekiştirmişti. O öğleden sonranın mutluluğunu bulandıran ilk belirti buydu.

Genç bir garson onlara Bordenave'nin nerede olduğunu gösterdi. İki senyorla birlikte masanın üzerine yaydıkları kâğıtlar üzerine tartışıyorlardı. Kırk yaşlarında, uzun boylu, iyi giyimli, Anthony Eden'e

benzeyen bir adamdı, ama hafif bir alayla bakan gözleri ve hafif çarpık gülümsemesi ona fazlasıyla Arjantinli bir hava veriyordu. "Ah, demek sizsiniz," diyerek yanındaki beylerden özür diledi ve Martín'i yakındaki bir masaya davet etti; ama Martín gibi dili dolaşarak Alejandra'dan yana bakacak, birkaç saniye bakışları kızın üzerinde kaldıktan sonra, "Ah, iyi, o zaman şuraya geçelim," diyecekti.

Martín Alejandra'nın bu adamdan hiç hoşlanmadığının farkındaydı, kız görüşme boyunca kâğıt bir peçeteye kuş resimleri çizdi: Bu Martín'in çok iyi bildiği bir hoşnutsuzluk ifadesiydi. Martín kızdaki bu ani ruh hali değişikliğinden rahatsız olmuş, Bordenave'nin konuşmasını izlemek için çaba harcıyordu. Bordenave Martín'in onunla konuşmaya gelmesinin nedenleriyle ilgisi olmayan konulardan söz ediyordu, adam Martín'e vicdansız bir serüvenci gibi geliyordu ama önemli olan D'Arcangelo ve babasının evlerinden atılmamasıydı.

Bardan çıktıkları zaman caddeyi geçtiler ve meydandaki bir banka oturdular. Martín kaygılıydı. Alejandra'ya adam hakkında ne düşündüğünü sordu.

"Ne mi düşünüyorum? Bir Arjantinli."

Sigarasını yakmak için tutuşturduğu kibritin ışığında, Martín kızın yüzünün sertleşmiş olduğunu gördü. Sonra sustu. Kendi kendine kızdaki bu ani değişikliğin nedenini soruyordu, nedenin Bordenave olduğu kuşku götürmezdi. Adam gereksiz yere kendiyle birlikte olan İtalyanlar hakkında konuşmuştu. Ne olmuş olabilirdi? Adam berrak suyunu içtiğimiz bir kuyuya giren bir sürüngen gibi aralarındaki barışı bozmuştu.

Alejandra başının ağrıdığını, evine gidip yatmak istediğini söyledi. Ayrılacakları zaman, yukarıda, Rio Cuarto'da, sonunda ağzını açıp Martín'e Molinari'yla konuşacağını ama umuda kapılmamasını söyledi.

"Ben ne yapacağım? Bana mektup mu vereceksin?"

"Bakalım, belki ona telefon ederim ve sana mesaj bırakırım."

Martín şaşkınlıkla kıza baktı, bir mesaj?

"Evet, Molinari'den bir haber alırsam."

"Ama..." diye kekeledi.

"Ama ne?"

"Demek istiyorum ki... Bana yarın buluştuğumuzda söyleyemez misin?"

Alejandra'nın yüzü yaşlanmış gibi duruyordu.

"Bak. Sana şimdiden ne zaman buluşacağımızı söyleyemem."

Martín üzüntüyle o öğleden sonra ertesi gün yapacakları hakkında konuştukları bir şeyleri geveledi. Kız patlayarak,

"Görmüyor musun, kendimi iyi hissetmiyorum!" diye bağırdı.

Martín gitmek için döndü, kız parmaklıkların kapısını açtı. Martín kızın kendini çağırdığını duyduğunda bir hayli uzaklaşmıştı.

"Bekle."

Alejandra daha yumuşak bir tonda, "Yarın sabah adama telefon edeceğim ve öğlen sana bir mesaj bırakacağım," dedi.

Kız tam içeri girecekken dönüp yüzünde sert ve çarpık bir gülümsemeyle, "Sekreterine dikkat et, şu sarışına," dedi.

Martín şaşkınlıkla kıza bakakaldı.

Kız, "Sevgililerinden biri de," diye yanıtladı

O gün olanlar bunlardı. Daha önce kimsenin önem vermediği bir yerin ya da nesnenin bir cinayet işlendikten sonra dikkatle incelenmesi gibi, Martín'in Bordenave ile yaptığı görüşmenin üzerinde düşünebilmesi için bir süre geçmesi gerekti.

~ 2 ~

Yıllar sonra, Martín güneyden döndüğünde, Bruno'yla konuştuğu konulardan biri de Alejandra'nın Molinari'yle olan ilişkisiydi. Bozunmakta olan ruhunu kurtarmak isteyen biri gibi Alejandra'dan söz etmek istiyordu --diye düşündü Bruno--, ölümsüz olmak isteyen, bedenin desteği olmadan uzun süre dayanamayacağını bilen, yalnızca ölüm anında bu bedenden çözülene kadar dayanabilen ve bedenin çürümesini izleyerek çatladığını, yavaş yavaş dağıldığını hisseden bir ruhu kurtarmak istiyordu. Kendi kendine yarılanan bir tür ektoplazma ya da radyoaktif bir gaz gibiydi bu ruh; bazıları bu ruhu ölünün hayaleti olarak da adlandırırlardı, bir süre yok olan varlığın biçimini korur, ama giderek kendi de azalır; sonunda hiçe indirgendiği, sonsuza kadar yok olduğu, ancak parçalarının ya da parçalarının yankılarının kaldığı bir an gelirdi. Ama bu parçalar ya da yankı ne kadar dayanabilirdi ki? Geride kalanların, yani yok olan insanı tanımış, sevmiş, nefret etmiş olanların ruhlarında ne kadar yaşayabilirdi?

Martín de böyle parçacıklar kurtarmak istiyordu. Sokakları ve yerleri dolaşıyor, Bruno'yla konuşuyor, küçük parçalar ve orada burada söylenmiş sözcükler biriktiriyordu. Tıpkı bir uçak kazasından sonra,

kaza yerinde tanıdıklarının kopmuş, parçalanmış bedenlerini bulmaya çalışan, üzüntüden çıldırmış haldeki yakınları gibi; ama bunu çok sonra, parçalar yalnızca koptuktan değil, üstüne üstlük çürüdükten sonra yapıyordu.

Bruno, Martín'in Molinari'yle olanları anımsamak ve irdelemek istemesini başka türlü açıklayamıyordu. Bruno beden ve ruhun çözünmesi konusunda bunları düşünürken, Martín, kendi kendiyle konuşur gibi, Molinari'yle yaptığı o saçma görüşmenin Alejandra'yla olan ilişkisinde bir dönüm noktası olduğunu söylüyordu. Bu görüşme Martín'e o zaman bile çok şaşırtıcı gelmişti: Hem Alejandra Molinari'nin Martín'e iş vermeyeceğini bildiği halde bu görüşmeyi ayarlamıştı, hem de Molinari kadar önemli ve meşgul bir adam Martín gibi sıradan bir delikanlıya onca zamanını ayırmıştı.

Eğer o zamanlar –diye düşündü Bruno–, şimdiki gibi aklı başında olsaydı, Alejandra'nın ruhunda kaygı verici bir şeyin patlamak üzere olduğunu sezer ya da en azından kuşkulanabilirdi; tüm belirtiler, Martín'e duyduğu sevgi ya da aşk, ya da ona karşı hissettiği her neyse kendi sonunu hazırladığını gösteriyordu, hem de fcci bir biçimde.

"Hepimiz çalışmak zorundayız," demişti Alejandra, "çalışmak insanı onurlu kılar. Ben de çalışmaya karar verdim."

Alaycı sesine karşın bu tümce Martín'i neşelendirmişti, somut olan herhangi bir uğraşın Alejandra'ya iyi geleceğini düşünüyordu. Martín'in yüzündeki ifade Alejandra'nın "Görüyorum ki bu haber seni neşelendirdi," yorumunu yapmasına yol açmıştı, Alejandra önceki gibi alaycıydı ama yine de sanki bir parça olsun yumuşamıştı. Issız bir arazide, korkunç felaketlerden sonra (diye düşünmüştü daha sonra), ölü, şişmiş, pis kokan hayvanlar, chimangolar* tarafından parçalanmış, deşilmiş cesetler arasında, bozkırın en derin tabakalarındaki görünmez ve azıcık suyu içerek başını doğrultmaya kalkan küçücük bir yuyo** gibi bir umut yeşermişti Martín'in yüreğinde.

Alejandra "Bu kadar neşelenmemelisin," diye ekledi.

Martín kıza bakarken, kız "Wanda ile çalışacağım," dedi.

Martín tüm neşem kaçmıştı –demişti Bruno'ya-, tıpkı çirkefle karışacak olan duru su gibi. Wanda Alejandra'yla ilk karşılaştığımız zaman geldiği topraklara aitti (Alejandra beni aradığı zaman deseydi daha doğru olacaktı), biraz olsun dingin geçirdiğimiz haftalar boyunca

* Arj. 30 cm uzunluğunda siyah, beyaz renkli, leş yiyen bir kuş. (ç.n.)
** Arj. Önemsiz bir ot. (ç.n.)

uzak durduğu topraklara; yani aslında Martín'in kızın uzak durduğunu *zannettiği* topraklara, çünkü hayal meyal Alejandra'nın son günlerde tıpkı ilk başlardaki gibi davranmaya başladığını, eskisinden yalnızca daha sık değil, üstelik daha açıklanamaz biçimde ortadan kaybolduğunu anımsamıştı. Ama nasıl insan pırıl pırıl ve tertemiz bir günde bir cinayet işlenmesini beklemezse, Martín de kızın böyle saf bir ilişki yaşarken o topraklara döneceğini düşleyemiyordu. Böylece bir aptal gibi (bu sıfatı çok sonra eklemişti), "Kadınlar için giysiler mi? Kadın giysileri tasarlamak mı? Sen ha?" demişti. Alejandra onu, bir insanın küçümsediği bir işi yaparak para kazanmasının zevkini anlayamayacağını söyleyerek yanıtlamıştı. O sırada bu tümce Martín'e Alejandra'nın alışıldık çıkışlarından biri gibi gelmişti ama kızın ölümünden sonra tümcenin vahşi yankılarla anımsanacak öğeler içerdiğini düşünmüştü .

"Üstelik tıpkı bir bumerang gibi anlıyor musun? O boyalı papağanları ne kadar küçümsersem, kendimi de o kadar alçaltmış olurum. Neresinden bakarsan bak, ben kârdayım."

O gece Martín'in düşünmekten uykusunu kaçıran tümcesydi bu. Yorgunluk onu yavaşça ama kesinlikle Bruno'nun ölümün geçici dış mahalleleri olarak adlandırdığı, büyük uykuyu öğrenmek için çıraklık yaptığımız, o kesin ve karanlık serüvenin küçük ve kaba denemelerini yaptığımız, karabasanlar cehenneminden geçerek, yazıp bozarak o karmaşık son makaleye ulaştığımız bölgeye çekene dek uyuyamadı. Böyle gecelerin ertesinde bir gün öncekiyle aynı insan olamayız çünkü gecenin gizli ve iğrenç deneylerini yaşamışızdır. Bu yüzden (diyordu Bruno), yeniden dirilenlerin ve hayaletlerin özelliklerine sahip oluruz biraz da olsa. Wanda'nın ruhunun hangi sapık halinin gece boyunca Martín'i izlediğini kimse bilemez, ama ertesi gün, varlığının en karanlık köşelerinde ağır ve tanımlayamadığı bir şeyin gezindiğini hissetti, sonunda kendini rahatsız eden bu şeyin Wanda'nın imgesi olduğunu keşfetti. En kötüsü bunu utangaçlığı yüzünden çıkıp gitmesinin olanaksız olduğu o bekleme odasına girdiğinde, içindeki uyumsuzluk duygusu doruğa çıktığında anladı. Çehov ya da Averçenko'nun bir öyküsünü anımsadı: Yoksul bir şeytan bir bankanın müdürüne giderek yirmi rublelik bir hesap açmak istediğini söylüyordu. Ne saçmalık! Tam tüm gücünü toplayıp çıkıp gidecekken İspanyolca bir çağrı duydu: "Senyor Castillo". Alayla, tabii ki, diye düşündü, kimse kimseyi yoksul üniformalı şeytanların öteki yoksul şeytanları hor gördüğü gibi hor göremez. Doğru düzgün adamlar, pırıl pırıl cilalı ayakkabıları,

son düğmesi iliklenmemiş yelekleri, Önemli Kâğıtlar'dan oluşmuş portföyleriyle büyük deri koltuklara yerleşmişler, şaşkınlıkla ve küçümseyerek onun büyük kapıya doğru gidişine bakıyorlardı (diye düşündü). Bu sırada o aklından durmadan "yirmi ruble" diye tekrar ediyor, kendi kendiyle alay ederek, delik pabuçlarına ve lekeli giysisine bakıyordu. Tüm o saygıdeğer adamlar bileklerindeki altın saatlerle kendi de altın olan zamanı ölçüyorlardı. Zaman, Önemli Finansal Gelişmeler'le doluydu, bu zaman onun yaşamının bir park bankında otururak geçirdiği zamanın işe yaramaz boşluğuyla çelişiyordu. La Boca'da yaşadığı odacığın olağanüstü güzellikteki IMPRA binasıyla ilgisinin olmadığı gibi, kendi pejmürde, yırtık pırtık zaman kırıntıları da buradaki altın yaldızlı zamanla ters düşüyordu. Çok kaygılanınca ateşi çıkardı. Bu kutsal çevreye girer girmez "Ateşim var," diye düşünmüştü. Bir yandan dev yazı masasının ardındaki geniş koltukta oturan, sanki bu bina için özel olarak yapılmış iriyarı adama bakıyordu. Saçma bir enerjiyle "Yirmi ruble yatırmak için geldim senyor," dediğini düşledi.

Adam koltuklardan birini işaret ederek "Oturun" dedi. Saçlarının rengi oksijenle açılmış, Martín'in kendini daha da fazla boğuluyormuş gibi hissetmesine yol açan bir duyarlılık yayan bu adamın önünde sanki cansız bir nesnenin önünde soyunurmuşçasına bilinçsiz ve duygusuzca soyunabilecek; büyük hanımefendilerin kölelerinin önünde soyundukları kayıtsızlıkla soyunabilecek bir kadının uzattığı Önemli Belgeler'i imzalıyordu. "Wanda" diye düşündü. "Dry Martíni"ler içen erkeklerle flört eden, hatta kendisiyle bile flört eden, uçucu bir duyarlıkla gülümseyen, diliyle dudaklarını ıslatan, annesi gibi şekerlemeler yiyen Wanda'yı düşündü. Büyük çalışma masasının üzerindeki krom bayrak direğine, direğin ucundaki minyatür Arjantin bayrağına, masanın deri kaplamasına, Perón'un Senyor Molinari için imzaladığı dev gibi portresine, çerçevelenmiş çeşitli diplomalara, Senyor Molinari'ye dönük deri çerçeveye, plastik termosa, Rudyard Kipling'in duvarlardan birine gotik harflerle yazılmış "SI" adlı şiirine bakıyordu. İçeriye ellerinde kâğıt tomarlarıyla bir sürü memur girip çıkıyordu. Dışarı çıkmış olan saçları oksijen sarısı sekreter de elinde farklı Kâğıtlar'la geri döndü, adamla kısık sesle konuşuyor, hiç kimsenin, özellikle de Şirket Çalışanları'nın Senyor Molinari'yla yattığından kuşkulanmasına yol açacak bir yakınlık göstermiyordu.

* İsp: Eğer. (ç.n.)

Adam sonunda Martín'e dönerek,

"Demek Drucha'nın arkadaşısınız?" dedi.

Genç adamın şaşkın ve soru soran yüzünü görünce sanki bir şaka yapmış gibi gülerek, "Ah, tabii, tabii," dedi. Martín kendi kendine şaşkınlıkla Alejandra, Alejandrucha. Drucha dedi. Bu büyük, iriyarı, açık renk çizgili, koyu renk kaşmir giysi içinde, mavi kravatı küçük kırmızı desenli, gömleği ipek, kol düğmeleri altın, kravatının üzerinde inci bir kravat iğnesi bulunan, ceketinin üst cebinden ipek bir mendil görünen, mendilin üzerinde Rotary rozeti olan adamın üzerinden zenginlik akıyordu. Kel olmasına karşın var olan azıcık saçı özenle taranmış ve fırçalanmıştı. Adam tıraş losyonu kokuyor, Martín çalışma odasına girmeden bir saniye önce tıraş olmuş gibi duruyordu. Martín korku içinde adamın iskemlesinde geriye yaslanarak kendisine Çok Önemli Öneri'sini dinlemeye hazır olduğunu söylediğini duydu.

"Sizin için ne yapabilirim?"

Kendine eziyet etmek, kendini küçük düşürmek, dünyanın önünde ne kadar önemsiz olduğunu bir kez daha vurgulamak için (Adı Drucha mı, Alejandra değil mi?), neredeyse tüm iyi niyetiyle "Yirmi ruble yatırmaya geldim," deyiverecekti. İçindeki bu tuhaf dürtüye güçlükle engel olarak, büyük zorlukla, sanki bir kâbustaymış gibi işsiz kaldığını, belki, yani, bir olasılıkla, IMPRA'da kendine uygun bir iş olabileceğini düşündüğünü, yani bunun aklına geldiğini söyledi. Martín konuşurken Senyor Molinari alnını kırıştırdı, Martín'e önceden nerede çalıştığını sorarken yüzünde o profesyonel gülümsemesinden bile eser kalmamıştı.

"López Basımevi'nde."

"Ne yapıyordunuz?"

"Düzeltmenlik."

"Kadrolu mu?"

Martín Alejandra'nın söylediklerini anımsadı ve kendi kendine gülümseyerek kadrolu olmadığını, düzeltilecek metinleri eve götürdüğünü söyledi. Senyor Molinari alnını daha da çok kırıştırarak şirket içi iletişim için kullanılan aletten duyulan bir mesajı dinledi.

"Peki bu işi neden kaybettiniz?"

Martín basımevinde bazen az, bazen çok iş olduğunu, işlerin az olduğu dönemlerde serbest çalışanları işten çıkardıklarını söyledi.

"Yani işler artınca yine oraya dönebilirsiniz?"

Martín kızardı, kendi kendine gülümseyerek adamın çok kurnaz ol-

duğunu, bu yeni soruyla kendisini köşeye sıkıştırdığını ve ağzından gerçeği, ölümcül gerçeği alacağını düşündü.

"Hayır Senyor Molinari, hiç sanmıyorum."

Adam parmaklarını tambur çalar gibi masaya vurarak "Neden?" diye sordu.

"Sanırım senyor, orada çalışırken çok endişeliydim, ve..."

Molinari sessizce ve sert bir ifadeyle Martín'i izliyordu. Martín bakışlarını indirdi, birden kendini bilinci dışında, "İşe ihtiyacım var senyor, çok zor zamanlar geçiriyorum, para sıkıntısı çekiyorum," derken buldu. Gözlerini kaldırdığında Moinari'nin bakışında alaycı bir pırıltı gördü.

"Yardımcı olamayacağım için çok üzgünün Senyor Castillo. Öncelikle bizim burada yaptığımız iş sizin basımevinde yaptığınızdan çok farklı. Ama daha önemli bir neden var; Alejandra'nın arkadaşı olmanız örgütümüzde sorun yaratır. Çalışanlarımızla kişisel ilişkilerimizin olmamasını tercih ederiz. Beni anlayabiliyor musunuz?"

Martín ayağa kalkmaya davranarak, "Evet senyor, çok iyi anladım," dedi.

Belki de Martín'in davranışlarında adamın hoşuna gitmeyen bir şey vardı.

"Yaşlanınca kesinlikle... Kaç yaşındasınız? Yirmi?"

"On dokuz senyor."

"Yaşlanınca bana hak vereceksiniz. Hatta bunun için bana teşekkür edeceksiniz. Bakın, ben kimseye basit bir arkadaşlık nedeniyle iş vererek iyilikte bulunmam. Eğer yaparsam, sizin de kolayca öngörebileceğiniz gibi kısa zamanda sorun sahibi oluruz."

Kendine getirdikleri bir Belge'yi inceledi, alçak sesle fikrini söyledi ve devam etti:

"Bu durumun hem size, hem organizasyonumuza hem de Alejandra'ya kötülüğü dokunur... Hem ayrıca, bana basit bir arkadaşlık aracılığıyla bulunmuş bir işte çalışmaya tenezzül etmeyecek kadar gururlu göründünüz. Öyle değil mi? Size sırf Alejandra yüzünden iş versem zaten kabul etmezdiniz, öyle değil mi?"

"Evet öyle, senyor."

"Tabii öyle. Sonunda hepimiz kaybederdik, siz, şirket, arkadaşlığınız, hepsi. Benim ilkem sayılarla duyguları karıştırmamaktır."

Tam o anda elinde Kağıtlar'la bir adam içeri girdi ve ne yapacağını bilemezmiş gibi Martín'e baktı. Martín ayağa kalktı, Molinari kâğıt-

ları alarak incelemeye başladı, bakışlarını kaldırmadan Martín'e oturmasını, henüz bitirmediğini söyledi. Adam elindeki kâğıtları incelerken Martín sinirli, aşağılanmış, kafası karışmış olarak kalakaldı, olanların nedenini anlamaya çalışıyordu: Neden adam onu alakoyuyordu, neden Martín kadar önemsiz biriyle zaman kaybediyordu? Birden önündeki Ofis Aletleri deliye döndü: Adamın önündeki dört telefondan bazıları aynı anda çalmaya başladı, şirket içi iletişim aracıyla konuşmalar yapıldı, oksijen sarısı saçlı sekreter girip çıktı, kâğıtlar imzalandı. Sonunda iletişim aracından biri Senyor Wilson'un, Merkez Bankası'nın işinin hangi aşamada olduğunu öğrenmek istediğini sorunca Martín kendini bir sineğin boyutlarına indirgenmiş hissetti. Sekreteri içeri girip bir şey daha danışınca Molinari umulmadık bir şiddetle neredeyse bağırarak "Söyleyin beklesin!" dedi.

Sekreter kapıya doğru ilerlerken, "Ben haber verene kadar kimse beni rahatsız etmesin. Anlaşıldı mı," diye ekledi.

Ortalığı bir sessizlik kapladı: Her şey buharlaşmış gibiydi, telefonlar susmuştu; Senyor Molinari sinirli ve ters bir halde bir süre parmaklarıyla masasını tambur gibi çalarak düşündü. Sonra dikkatle Martín'e bakarak sordu:

"Alejandra'yı nereden tanıyorsunuz?"

Martín kendi kendine gülümseyerek, "Bir arkadaşın evinde karşılaştık," dedi, daha önce hiç yalan söylememişti ama gerçeği söylerse gülünç duruma düşeceğini düşünüyordu.

"Yakın arkadaş mısınız?"

"Bilmiyorum... Demek istiyorum ki..."

Molinari daha fazla ayrıntıya gerek yokmuş gibi sağ elini kaldırdı. Bir an sonra dikkatle Martín'e bakarak ekledi:

"Sizler, bugünün gençleri, benim neslimin tepkili olduğunu sanıyorsunuz. Biliyorum bu sizi şaşırtacak ama ben gençken sosyalisttim."

Bu sırada yan kapı açılarak içeri bir Önemli Adam girdi.

Molinari adama "Girin, girin," dedi.

Adam yaklaşarak bir elini Molinari'nin omzuna koydu ve eğilerek adamın kulağına bir şeyler söyledi, Molinari başını sallayarak onayladı.

"İyi, iyi, nasıl isterseniz öyle yapın."

Daha sonra Martín'in içinde gizli bir alay olduğunu düşündüğü bir gülümsemeyle, bir elini kaldırıp hafifçe işaret ederek,

"İşte, bu genç adam Alejandra'nın arkadaşı," dedi.

Yabancı adam elini Molinari'nin koltuğunun arkalığından çekmeden hafifçe selam vererek belli belirsiz gülümsedi.

"Tam zamanında geldin Hector," dedi Molinari, "Arjantin gençliğinin içinde bulunduğu durumun beni ne kadar çok endişelendirdiğini biliyorsun."

Yabancı Martín'e baktı.

"Tam da ona gençlerin her zaman bir önceki neslin hiçbir işe yaramadığını, yanıldığımızı, gerici olduğumuzu falan düşündüklerini söylüyordum."

Yabancı adam iyilikle gülümseyerek bu Yeni Neslin Temsilcisi'ne baktı (diye düşündü Martín). Ancak Nesiller Arası Savaş o kadar oransız görünüyordu ki, hiç gülecek hali olmadığı halde gülesi geldi: Onlar etkileyici çalışma masasının arkasında, IMPRA Anonim Şirketi, Perón'un imzalı portresi, ucunda bayrak olan bayrak direği, Rotary Club International ve on iki katlı binayla desteklenirken, kendisi yırtık pırtık giysileri içinde ve iki gündür açtı. *Üç aşağı beş yukarı İngiltere Kraliyet Ordusu'na karşı boyalı deri kalkanları ve oklarıyla kendilerini savunmaya çalışan Zulular gibi diye düşündü.*

"Dediğim gibi ben sosyalist, hatta anarşisttim." Sanki bir şaka yapıldığını duymuş gibi hem o hem de yeni gelen gülümsüyorlardı. "Bu arkadaş Pérez Moretti yalan söylememe izin vermez, çünkü ikimizin başından pek çok şey geçti. Ayrıca sakın buna pişman olduğumuzu düşünmeyin. Ben gençliğin saf idealleri olması gerektiğini düşünenlerdenim. Daha sonra insanın bu hayalleri kaybedecek zamanı oluyor. Zamanla yaşam bize insanoğlunun ütopik toplumlara uygun bir yapıda olmadığını gösteriyor. Dünyada birbirinin aynı iki insan bile yok. Kimi hırslı, öteki her şeyi bırakmış, kimi çalışkan, öteki tembel, kimi arkadaşım Pérez Moretti ya da benim gibi ilerlemek istiyor, kimi tüm yaşamını yoksul bir kâtip olarak geçirmek istiyor. Kısacası insanlar doğuştan eşit değil ve insanların eşit olduğunu kabul ederek toplumlar inşa etmek de olanaksız. Ayrıca düşünüyorum da bu büyük bir haksızlık olurdu. Neden çalışkan bir adam bir haylazla aynı şeye sahip olsun ki? Neden büyük bir dehaya, bir Einstein ya da bir Henry Ford'a bu odayı temizleyen zavallıyla eşit davranılsın? Bu size de büyük bir haksızlık gibi gelmiyor mu? Nasıl adalet adına, üstelik de adalet adına, adaletsizlik üzerine kurulu bir rejim inşa edilebilir? Bu pek çok çelişkiden biri, her zaman bunun üzerine uzun bir makale yazılması gerek-

tiğini düşlemişimdir. Hatta pek çok kez bu fikirlerle yola çıkarak bir şeyler yazmayı düşündüm." Sanki söylediklerinin tanığı olmasını istiyormuş gibi Pérez Moretti'ye baktı. Diğeri onu kafasını sallayarak onaylarken Martín kendi kendine durmadan *Peki ama bu adam neden benimle bu kadar zaman kaybediyor?* diye sorup duruyordu. Sonunda nedenin Alejandra'yla ilgili hayat memat sorunu bir şey olduğuna; Molinari ve Alejandra arasında önemli bağlar bulunduğuna karar verdi. Bu gizemli bağlar Molinari açısından çok önemli olmalıydı. Bu düşünce görüşme uzadıkça Martín'e daha çok işkence ediyordu; kendi kendine Molinari'ye niye gönderilmiş olduğunu sordu ve nedenini bilemeden Alejandra'nın kendisini Molinari'ye, tam da ilişkileri karanlık bir döneme girerken, "bir şey kanıtlamak için" göndermiş olabileceğini düşündü. Belleğini içinde "Molinari" sözcüğünün geçtiği tüm sahneleri anımsamaya zorladı; ilk bakışta ne kadar önemsiz olursa olsun, olayı aydınlatacak bir ayrıntıya dönüşebilecek iz ya da belirti arayan bir dedektife benziyordu. Giderek kafası iyice karıştı çünkü belleğindeki bu kaygılı arayışa Molinari'nin Genel Dünya Görüşü'nü açıklamaya devam eden sesi karışıyordu. "Yaşamın sert ve acımasız olduğu yıllarda insanlara bu ideallere inanmak uygun düşüyordu. Bu ideal-ler ne kadar soylu olursa olsun, ki gerçekten çok soylular, insanlar için yapılmamışlar. Hayalperestler tarafından yapılmış hayali idealler bunlar, neredeyse şairler tarafından diyeceğim geliyor. Çok iyiler, kitaplar yazmaya, konuşmalar yapmaya çok uygunlar ama pratikte uygulanmaları olanaksız. Kropotkin ya da Malatesta'nın her gün Merkez Bankasının (burada güldü ve Senyor Pérez Moretti de ona canı gönülden eşlik etti) kurallarına uygun olarak böyle bir şirketi yönetmek için uğraşmalarını, sendikanın, Péron'un ya da ikisinin birden kendilerine çelme takmasını önlemek için binlerce manevra yapmalarını izlemek isterdim. Diğer bir yandan düşünürsek genç bir erkeğin ya da kızın bu ayrımcı, sosyal adalet ve kuramsal toplum ideallerine inanmaları da çok olumlu. Ama daha sonra evleniyorsunuz, toplumdaki yerinizi sağlamlaştırmak istiyorsunuz, evinizi yapmak istiyorsunuz, ki tüm insanların en doğal arzusudur bu; hayallerinizden vazgeçiyorsunuz. Bilmem ne demek istediğimi anlatabildim mi? Gençken ve insana annesi babası bakarken anarşist söylemlere inanmak ne kadar kolay öyle değil mi? Ama yaşamla karşı karşıya kalmak çok farklı bir şey. Kurduğun evi çekip çevirmek zorunda kalıyorsun, özellikle de insanın çocukları olup bir ailenin sorumluluğu sırtına binince kaygıları değişiyor: Yeni kaygı-

ları giysiler, okul, ders kitapları, hastalıklar oluyor. Sosyalist kuramlar pek şeker ama kabaca dendiği gibi iş karnını doyurmaya gelince, küçük dostum, insanın beli bükülüyor ve dünyanın Malatesta ya da Kropotkin gibi hayalperestlere uygun bir yer olmadığını anlıyor. Dikkat et. Ben yalnızca kuramsal anarşitlerden söz ediyorum, komünistler gibi işçi sınıfının diktatörlüğünü isteyenlerden söz etmiyorum bile. Diktatör bir hükümet kadar korkunç bir şey düşünebiliyor musunuz? Alın işte Rusya örneği önümüzde. Kırbaç altında çalışan milyonlarca köle. Özgürlük, arkadaşını, kutsaldır. Ne pahasına olursa olsun korumamız gereken bir değerdir. Herkes için özgürlük: Kendisine daha uygun işi arayabilmesi için işçiye özgürlük, kendine daha iyi gözükene işi verebilmesi için patrona özgürlük. Arz talep kanunu ve serbest ekonomi. Sizin durumunuza bakalım: Serbestçe buraya geliyor ve bana işgücünüzü sunuyorsunuz; şu ya da bu nedenden ötürü sizi uygun bulmuyorum ve işe almıyorum. Ama siz özgür bir adamsınız, buradan serbestçe çıkar ve işgücünüzü köşedeki şirkete sunabilirsiniz. Tüm bunların ne kadar değerli olduğuna bir bakın. Arz talep kanununun kurallarına bağlı olarak sizin gibi utangaç bir genç ve benim gibi büyük bir şirketin başkanı eşit şartlarda karşı karşıyayız. Denetim altında bir ekonomiden söz edenler ne derse desin bu iyi örgütlenmiş bir toplumun başlıca kuralıdır, bu adamı (Péron'un imzalı fotoğrafını işaret ederek), bu senyor özel sektörün işine burnunu sokarak hem bize zarar veriyor, hem de ülkeye. Dostum Pérez Moretti'nin çok iyi bildiği gibi benim sloganım: Ne diktatörlük ne de sosyal ütopyalar. Öbür sorunlara, ahlâki sorunlara değinmiyorum bile, bildiğimiz gibi yalnızca karın doyurarak yaşanmıyor. Ben düzen içinde, ahlâki bir hiyerarşi içinde yaşamamız için gerekli olanları söylüyorum, inanın bana gerisi ardından gelir. Eğer böyle yaşanmazsa tüm düzen çöker. Örneğin birisinin annenizin onurunu sorgulaması hoşunuza gider miydi? Lütfen bunun bir varsayım olduğunu kabul edin, örneğimi adlandırmak istedim. Siz bile hemen alnınızı kırıştırdınız. Bu hareketiniz gösteriyor ki, anne kavramı benim için olduğu gibi sizin için de kutsal. Peki, serbest aşkın kabul gördüğü, kimsenin orada burada doğurduğu çocuklara sahip çıkmadığı, evliliğin basit bir burjuva kurumu olarak bir köşeye atıldığı bir toplumda bu kavram kutsallığını nasıl koruyacak? Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Ailenin temelleri kazılacak olursa... ama... size bir şey mi oldu?"

Martín elini buz gibi bir terin boşandığı alnında gezdirdi, bayılmak

üzereydi ve rengi çok solmuştu.

"Hayır... hayır..." diye yanıtladı.

"O zaman dediğim gibi eğer evin temelleri kazılacak olursa, ki bu içinde yaşadığımız toplumun da temelidir, eğer kutsal evlilik kavramı yerle bir edilirse ne kalır? Soruyorum, ne kalır? Kamaşa. Gençliğin önünde ne gibi bir ideal kalır? Tüm bunlarla oynamaya gelmez genç adam. Bir şey daha söyleyeceğim, bundan pek kimseye söz etmem ama size söylemem gerektiğini düşünüyorum, fahişelik sorununa değineceğim."

Tam bu sırada iletişim aracının zili çaldı. Molinari keyifsiz bir sesle *Ne? Ne*, diye sorarken, Martín elinde büyülteciyle sendeleyerek ve içinde bulunduğu iğrenç sisin içinde yönünü yitirerek kendi kendine, *Wanda, Wanda* diye yineliyor, Alejandra'nın çalışmanın gerekliliği üzerine söylediği alaycı tümceleri anımsıyor, kızın, boyalı papağanlara hizmet etmenin değersizliği ve bu değersiz işi yapmanın sonunda kendi değerini de düşüreceği hakkındaki sözleri aklına geliyor; araştırmaları sonucu bu bilmecenin önemli öğelerinden birini Wanda, diğerinin de Molinari olduğu ortaya çıkıyor, başka neler olabileceğini merak ediyordu. Yaşadıklarını gözden geçirdiği zaman kendini rahatlatacak hiçbir şey bulamıyordu. Her şey Bordenave ile yaptığı görüşmeyle başlamıştı, Alejandra adamı tanımıyordu ama ondan öylesine hoşlanmamıştı ki, ruh durumu değişmiş, hırçınlaşmış ve tersleşmişti; Molinari'nin iletişim aletinin karşısında sertleşen yüzüne baktıkça bu yüz adamın kendisine, Martín'e sunmaya karar verdiği bir yüze dönüşüyordu. Molinari gözlerini Martín'e dikerek bir an sözü nerede bıraktığını düşündü, biraz durakladı, sonra devam etti:

"Fahişelik. Bakın ne ikilem. Eğer size fahişelik gereklidir dersem bunu hemen reddedersiniz değil mi? Bu sorunu derinine irdeledikten sonra bazı sonuçlara vardım. Bu emniyet supapı olmadan toplum nasıl olurdu bir düşünün. Fazla uzağa gitmeye gerek yok, bizim ülkemizde yanlış anlaşılmış bir ahlâki değer olarak; bu arada sizi uyarırım ben Katoliğim, din adamları fahişeliğin yasaklanmasını istediler. Böylece fahişelik.... hangi yılda..."

Kuşkuya kapılarak kendisini dikkatle dinleyen Senyor Pérez'e baktı.

Pérez Moretti "Sanırım 1935'ti," dedi.

"Evet, yasaklandı, peki sonuç ne oldu. Gizlice fahişelik yapılıyor. Bu son derece mantıklı. Önemli olan gizlice yapılan fahişeliğin daha

tehlikeli olması çünkü sağlık önlemleri alınmıyor. Ama bir şey daha var: pahalı. Bir işçinin ya da memurun ödeyebileceği bir para değil, çünkü yalnızca kadına para ödemek yetmiyor, yer parası da vermek gerekiyor. Sonuç: Buenos Aires'de sonuçlarını tahmin edemeyeceğimiz bir ahlâksızlık yaşanıyor.

Biraz başını kaldırdı, Senyor Pérez Moretti'ye hitap ederek, "Rotary'nin son toplantısında bu sorundan söz ederek kentin, belki de tüm ülkenin sağlığını bozduğunu söyledim."

Yeniden Martín'e dönerek devam etti:

"Tıpkı basıncı kapalı vanalarla kontrol edilen bir kazan gibi. Yasaya uygun ve kontrollü fahişelik nedir: bir güvenlik vanası. Ya devletin denetlediği kötü hayat süren kadınlar vardır ya da sonuç şimdiki gibi olur. Ya iyi denetlenen bir fahişelik sistemi kurulur ya da toplum er ya da geç temelini oluşturan kurumlarını sarsacak bir tehlikeyle karşı karşıya kalır. Bunun çok çetin bir ikilem olduğunu anlıyorum, ben deve kuşu gibi kafasını kuma gömenlerden değilim. Ben bir genç kızın bugünlerde rahat ettiğini pek sanmıyorum, her şeyden önemlisi acaba anne babasının kafası rahat mı? Zavallı kız sokaklarda içgüdülerinin gereklerini doğal yollardan gideremeyen adamların söyledikleri kabalıkları ve pislikleri dinlemek zorunda kalıyor. Hadi ne kadar tatsız olursa olsun bunları bir yana bırakalım, kim bana öteki tehlikeden söz edecek? Gençler arasındaki ilişkinin getirdiği tehlikelerden söz edelim. Nişanlılardan hatta yalnızca iyi arkadaş olan bir kızla oğlandan. Bir türlü sonuca ulaşamayan arzulardan. *Caramba*, genç bir adamın kanı kaynar, eninde sonunda içgüdüleriyle davranır. Bu kadar açık konuştuğum için beni bağışlayın ama bu sorunla yüzleşmenin başka bir yolu yok. Genç adam ekonomik gücü dahilinde ulaşabileceği bir fahişe olmadan yaşıyor, ama sinema var, pornografik yayınlar var, ne bekleyebilirsiniz ki! Ayrıca gençlere eski ailelerinin uyguladığı sert ilkeler de uygulanmıyor artık. Burada itiraf etmeliyiz ki hepimiz Katoliğiz. Ama gerçek Katolik kim, gerçek Katoliklerin oranı yüzde beşi geçmez bana inanın, hatta altını çizerek söylüyorum. Peki geri kalanlar? Bu ahlâki değerler olmadan; gerçek Katolik çocuklar yetiştirmektense kendi işi gücüyle uğraşan ana babalarla.... ama... ama ne oluyor?"

Senyor Pérez Moretti ve Senyor Molinari Martín'in oturduğu yere doğru koştular.

Martín kendini toparlamaya çalışarak "Bir şey yok senyor, bir şey

yok..." dedi, "beni bağışlayın ama gitsem iyi olacak..."

Gitmek için ayağa kalktı ama sendeliyordu, çok solgundu ve terliyordu.

"Olmaz delikanlı. Oturun yerinize, biraz bekleyin, kahve getirteceğim" dedi Senyor Molinari.

"Hayır Senyor Molinari, ben iyiyim. Çok teşekkür ederim. Açık hava bana iyi gelecektir. Çok teşekkür ederim. Hoşçakalın."

Martín Senyor Molinari ve Senyor Pérez Moretti'nin kolunda zorlukla çalışma odasından çıktı, onların görüş alanından çıkar çıkmaz kalan tüm gücüyle koşarak sokağa fırladı, dışarı çıkar çıkmaz bir kahve aradı ama göremedi. Dayanacak durumda değildi, iki arabanın arasına girerek kustu.

~ 3 ~

The Criterion'da beklerken bir yandan da duvardaki fotoğraflara bakıyordu. Bir yanda Kraliçe Elizabeth'in, öte yanda çıplak kadınların fotoğrafları vardı, sanki Kraliyet ve Pornografi onurlu bir biçimde bir arada olabilirmiş gibi (diye düşündü), tıpkı soylu aileler ve genelevlerin bir arada yaşayabildiği gibi (birbirlerine karşın değil, Molinari'nin güzelce açıklayabileceği gibi birbirleri için). Düşünceleri yine Alejandra'ya çevrildi, bu Viktoriyen barı nasıl ve kiminle keşfetmişti acaba?

Barda, kraliçenin küçük burjuva bir ifadeyle gülümsediği fotoğrafının altında ('Hiç bu kadar silik bir kraliyet ailesi görmedim' demişti Alejandra), İngiliz şirketlerinin yöneticileri ve üst düzey memurları, cin ya da viskilerini yudumluyorlar, aralarında yaptıkları şakalara gülüyorlardı. Tam *Tacın İncisi* diye düşündüğü sırada Alejandra'nın içeri girdiğini gördü. Kız bir Gilbey ısmarladıktan sonra Martín'in anlattıklarını dinledi,

"Molinari saygıdeğer bir adamdır, toplumun Temel Taşları'ndan biridir. Başka sözcüklerle ifade edecek olursam, tam bir domuzdur, orospu çocuğunun tekidir," yorumunu yaptı.

Garsona işaret ederek,

"Bu arada bana birçok kez Bruno'yu sormuştun. Sana tanıştıracağım," dedi.

~4~

Corrientes'le San Martín'in kesiştiği köşeye yaklaşırlarken Alianza'daki ses yükselticilerin var güçleriyle Barrio Norte oligarşisinin dikkatli olmasını, Yahudilerin aklını başına toplamasını, masonların sağı solu rahat bırakmalarını, Marksistlerin provokasyona son vermelerini haykırdıklarını duydular.

La Hélvetica'ya girdiler. Ahşap yüksek bir barı, eski bir *boiserie*'*si olan karanlık bir lokaldi. Lekeli ve göz yanıltıcı aynalar bu can çekişen yerin gizemini ve hüznünü katlayarak artırıyorlardı.

Şişe dibi gibi çok kalın camlı gözlükler takan, sarışın, elâ gözlü bir adam yerinden kalktı. Düşünceli ve duygulu bir hali vardı, kırk beş yaşlarındaydı. Martín adamın yüzünde iyi bir ifadeyle, gülümseyerek kendisini süzdüğünü gördü, kızararak, *"Ona benden söz etmiş"* diye düşündü.

Bir süre sohbet ettiler, belli ki aklı başka bir yerde olan Alejandra sonunda kalkıp veda etti. Martín Bruno'nun yanında tek başına kaldı, hem bir sınava girecekmiş gibi kaygı duyuyordu, hem de Alejandra her zamanki gibi hiçbir açıklama yapmadan çekip gittiği için üzgündü. Birden Bruno'nun kendisine bir soru sorduğunu ama soruyu duymamış olduğunu fark etti. Tam sorusunu tekrar etmesini rica edecekti ki, yanlarına kızıl saçlı ve çilli bir adam geldi. Kemerli bir burnu, gözlüklerinin ardından her şeyi dikkatle araştıran gözleri vardı. Aceleci, sinirli bir biçimde gülümsüyordu. Görünümü kaygı vericiydi, zaman zaman tavırları öyle keskin alaycı bir hal alıyordu ki, Martín onunla yalnız kalırsa ne olursa olsun, hatta yangın bile çıksa, ağzını açamayacağını düşündü. Adam doğrudan insanın gözlerinin içine bakıyor, utangaç insanların kaçmasına olanak tanımıyordu. Küçük masanın üzerinden eğilerek Bruno'yla konuşurken bir yandan da sanki acı çeken ya da geçmişte polis sorgulamaları yüzünden acı çekmiş olan biri gibi sağa sola kaçamak bakışlar fırlatıyordu.

Méndez, "Görüyorum ki bu salaş mitrist kahveye karşı bir zaafınız var" dedi, duvardaki bir Mitre tablosunu göstererek. "Kim generale ve bayram giysilerini giymiş şu eski gaziye bir gün burada, Millet Tapınağı'nın elli metre ötesinde arkadaşlarıyla buluşacaklarını söyleyebilirdi ki! Kimsenin aklına bu olayın analizini yapmak gelmemiştir. Buenos Aires'de o kadar çok kahve var ki!"

---

* Fr. Duvar doğraması, ahşap kaplama. (ç.n.)

Masanın üzerine bir kitap bıraktı.

Bruno gülümseyerek ve kitabı kastederek "Pereira'nın bir makalesini okudum," dedi.

Méndez şeytani bir yüz ifadesi takındı. Kızıl saçlarında, sınıflardaki elektrostatik deney makinelerinde olduğu gibi kıvılcımlar çakıyordu sanki. Gözleri alayla parladı.

"Ya! Daha başlığında saldırmaya başlıyor. Şuna baksana. Latin Amerika'dan tek bir ülke diye söz ediyor!"

"Tabii ki, İspanya tarafından sömürülen bir milletler topluluğundan söz ediyor."

"Ya! Bu adamın kafası Rusya'yla dolu da ondan! Milletler topluluğuymuş! Sürekli Kırgızları, Kafkasları, Beyaz Rusları düşünüyor." *Ülke (diye düşündü Martín), ülke, ev, insanın karanlıklarda mağarasını araması, ev, ocak, ateş, karanlığın ortasındaki sevecen ve aydınlık sığınak,* Bruno gözlerini kaldırdı; *belki de Alejandra'nın çocukluğunu görmüş olan melankolik ve hafif alaycı gözlerini. "Aşağıladığın bir işi yaparak para kazanmak" tümcesi Wanda'nın siluetinin yanında görünecekti, o sırada bu tümcenin varabileceği korkunç sondan haberi bile olmamasına karşın yine de kaygılanıyordu Martín,* "Sömürgeci devletlerin emrindeki yerliler, Bassan, Panama bile bir ulus o zaman, balıkçı çocuklar bile bu ulusları Fruit ve Co.'nun yarattığını biliyorlar." *Wanda'nın "Dry Martíni"ler içtiğini, hafifmeşrep bir tavırla erkeklerle konuştuğunu görüyordu, uçucu bir duyarlılıkla gülümsüyordu. Ve Janos, varlığının açıklaması olanaksız olan bu koca,* Bruno kahvesinin telvesini karıştırarak düşünceli bir biçimde Méndez'i dinliyordu *ve Martín onun sinirli, ince uzun ellerine bakarak bu adamın Alejandra'nın annesine duymuş olduğu aşkın nasıl bir şey olabileceğini soruyordu, henüz bu aşkın bir biçimde aynı annenin kızına da uzandığını bilmiyordu, Martín düşünüp durduğu Alejandra'nın, gözlerinin önündeki bu masum adamın düşüncelerini de işgal ettiğini bilmiyordu, ama (Bruno'nun daha sonra pek çok düşüneceği hatta söyleyeceği gibi) Martín'e işkence eden Alejandra'nın düşüncesiyle, Bruno'nunki aynı değildi, bu yüzden Bruno ve Martín, asla farklı dinleyiciler, arkadaşlar, sevgililer için aynı insan olmadılar; fizik derslerinde kendilerini meydana getiren her sese değişik bir perdeden yanıt veren karmaşık ses yansıtıcılara benziyorlardı, bu arada diğer ses yansıtıcılar sessiz, sanki kendi içlerine kapanmış, uzak, bir gün kendi yanıtlarını gerektirecek bir çağrıyı bekler gibiydiler; belki de hiç duyulmayacak olan*

çağrıyı, böylece o teller günlerini dünya tarafından unutulmuş, dışlanmış, yalnız geçireceklerdi; alaycı öfkesinin esiri olan Mendez şöyle diyordu: Soyut milliyetçilikten söz ediyor! Bravo Pereira, bravo! Jachautirian balelerinden Vargas zambasına!* Sonunda Arjantin'i keşfetti. Yıllardır Rus gibi yaşıyordu, çorba yerine borç, mate yerine çay, caña** yerine votka içiyordu. Arjantin orada yaşamaya mahkûm olduğumuz egzotik bir ada, ama yüreğimiz Moskova'da yoldaş!" Martín *şaşkın, kaygılı bakışlı Janos'u görüyor, abartılı ve yapışkan kibarlığını, karısının ellerini öperek "oui ma chère"*** *ya da "comme tu veux, ma chère"**** *deyişini anımsıyor, ama bu itici adamı, her zaman bir şey ararmış, her zaman kendini kollarmış, kendini aşırı kollarmış gibi görünen bu adamı neden böylesi bir ısrarla anımsadığını bilemiyordu; mutlaka Wanda'nın davranışları yüzünden böyle davranıyordu bu adam. Martín Bruno'yu selamlayan ve biraz öteye, şu alçak sesle konuşanların yanına oturan birini görüyor, Méndez haşin bir ifadeyle selamlaşmayı izliyor ve diyordu ki:* "Eminim ki bir komplo kuruyorlar, şu memur akıllı milliyetçiler, ABD'yi yeni keşfedenler! Peronizmle birlikte korkmaya başladılar da ondan; Sovyet barbarlığına karşı tek savunmaları;" *ve Martín yeniden yönünü kaybediyor, Bruno'nun ahlâk bozukluğu hakkında Méndez'e bir şey söylediğini ve Méndez'in* "bu küçük burjuvaların ahlâk anlayışı" *dediğini duyuyor, Bruno iyilikle başını sallayarak bu söyleneni reddediyor ve diyordu ki:* "Bu benim söylemek istediğim değil." *Martín neden konuşmayı izleyemediğini düşünerek kendine eziyet ediyor ve "ben korkunç bir bencilim" diye düşünüyordu, çünkü aklı yeniden o yapışkan ve korkunç yaratığa, Janos'a ve davranışlarına, adamın kendini sürekli kollamasına takılıyordu, adamın bu halleri kesinlikle Wanda'nın varlığına ve yokluğuna bağlıydı. Ama neden? Ve Wanda bu adamı hem alçakgönüllülük göstererek hem de alayla kabulleniyordu, sanki... sanki ikisi de... ama o anda Bruno,* "Elini sürdüğü her şeyi bozuyor, çünkü hiçbir şeye inanmayan sinsinin biri ne halka, ne de Peronizme inanıyor, yüce gönüllü bir adam değil, korkağın biri" *diyordu, Méndez anlayışlı bir biçimde ve alayla kafasını sallıyor, kuşkusuz* iflah olmaz bir küçük burjuva *diye düşünüyordu. O sırada Martín her şeyin ne kadar karışık olduğunu,*

* Zamba: Bir tür dans. (ç.n.)
** İsp. Güney Amerika'da içilen alkollü, tatlı bir içecek. (ç.n.)
*** Fr. Evet, tatlım. (ç.n.)
**** Fr. Sen nasıl istersen, tatlım. (ç.n.)

yaşamanın ve anlamanın ne kadar zor olduğunu, şaşkın Janos'un kendinin etkisi altında olduğu karmaşanın bir simgesi gibi olduğunu, insanoğlunun yapısının temelini belirsizliğin oluşturduğunu, adamın karısına gösterdiği yaltaklanmayı ve yapmacık kibarlığı (Martín Alejandra'yla ilgili her şey gibi, bunu da çok iyi gözlemişti), sürekli bir şey olmasından korkan ya da bir şey olmasını bekleyen o kendini sakınan bakışını, beklediği her neyse bunun kuşkusuz Wanda tarafından gelecek olmasını, belki adamın Wanda'yı kıskanışını, Alejandra'nın onlara "Ne kadar çocuksunuz" diyerek gülmeye başlamasını. Alejandra'nın başına gelen trajediden sonra ürkütücü bir netlikle anımsayacağı, "Janos yapışkan bir canavardır" tümcesini söyleyişini düşünüyordu; ayrıca tam o sırada Bruno'nun telefon etmek için kalkmasını, Méndez'in meraklı bakışlarının karşısında tek başına kalmasını ve utangaçlığını gizlemek için su içişini ve ağzından tek bir sözcük bile çıkmayışını da anımsayacaktı.

Méndez gözleriyle tembelce yandaki masayı işaret ederek, "Şu sinir bozucu rahip yamağı," diye söylendi. "Halk oylamasını kitlelerin aptallığıyla, kışlayı onurla, emperyalizmi Luther'le aynı şey sayarlar" diyerek gülümsedi.

"Ama şimdi yankilerden* yanalar! Halktan korkularına baksana!"

Allah'tan o sırada Bruno geri döndü.

"Burası dayanılmaz sıcak," dedi, "çıkmamızı öneririm" dedi.

Alianza'daki ses yükselticileri yangınlar ve darağaçları sözü veriyorlardı.

Bruno, "Çok kapalı bir kahve ama hoşuma gidiyor. Köşenin milyonlar ettiği düşünülürse uzun süre orada kalabileceğini sanmam. Çok kötü: Kahveyi yıkacaklar, yerinde bir gökdelen yükselecek, altında da yankilerin icadı olan şu gürültülü, rengârenk barlardan biri olacak" dedi.

Kravatını gevşetti, sözlerine,

"Dikkat çekici bir adam. Ondan nefret eden insanları bir araya toplasan neredeyse Centro Gallego büyüklüğünde bir toplum oluşturursun. Benim onunla ilişkilerime gelince... beni bocalayan bir entelektüel, çürümekte olan bir küçük burjuva olarak görüyordur," diye devam etti.

Kendi kendine, *çelişkileri tükenmeyen insan, Hamlet*, diye düşünerek gülümsedi.

* Kuzey Amerikalılara verilen ad. (ç.n.)

Belgrano Sokağı'ndaki köprüye geldiler. Bruno "Hiç değilse şimdi soluk alabiliyoruz," diyerek korkuluğa yaslandı, Martín kendi kendine, Alejandra'nın köprülerde boş boş gezinme alışkanlığını Bruno'dan alıp almadığını soruyordu, sonra olsa olsa bunun tersi olmuş olabileceğini düşündü, Bruno yumuşak, ölçülü bir adamdı.

Bruno'nun ince tenini, narin ellerini gözlüyor, Alejandra'nın sert ve haşin elleri, gergin ve hatlı yüzüyle karşılaştırıyordu. Bu sırada Bruno, "Bu manzaraları yalnızca empresyonizm resmedebilir ve bu akım bitti, yalnızca bunu hisseden, bundan başka hiçbir şeyi hissetmeyen sanatçılar yanıldılar," diye düşünüyordu. Bulutlarla yüklü gökyüzüne, nemli ve ağır havaya, teknelerin durgun suyun üzerindeki yansımalarına bakarak Buenos Aires'in Venedik'e çok benzeyen bir havası ve göğü olduğunu düşünüyordu, özellikle de durgun suyun neden olduğu rutubet yüzünden. Bu arada aklının diğer yarısıyla Méndez'in sözlerini düşünmeye devam ediyordu.

"Örneğin edebiyat. Son derece şematikler. Proust yozlaşmış olmuş bir sanatçı çünkü çürümekte olan bir sınıftan geliyor."

Güldü.

"Eğer bu kuram doğru olsaydı Marksizm diye bir şey olmazdı, Méndez de olmazdı. Marksizmi bir işçi, özellikle bir ağır endüstri işçisi icat etmiş olmalı!"

Köprüde dolaştılar, Bruno ırmağa doğru bakarak onu köprünün korkuluğunun üzerine oturmaya davet etti.

Bu gençlik belirtisi, kendisine gösterilen sevecen arkadaşlık Martín'i şaşırttı, Bruno'nun sevecen dostluğu sanki Alejandra'nın Martín'e duyduğu sevginin bir güvencesi gibiydi; eğer Martín Alejandra'nın ilgisiyle, belki de aşkıyla desteklenmeseydi, Bruno gibi önemli bir insan onun gibi tanımadığı, sıradan bir delikanlıya aldırmazdı ki! Bu sohbet, birlikte gezinmeleri, bir arada oturmaları (doğrudan olmasa bile, çok kırılgan olsa bile) Alejandra'nın aşkının, (silik, belirsiz olsa bile) kızın Martín'in sandığı kadar uzakta olmayışının bir göstergesi sayılamaz mıydı?

Bruno ırmaktan doğru esen meltemi içine çekerken, Martín Alejandra'yla birlikte aynı korkulukların üzerinde oturdukları benzer zamanları düşünüyordu. Duvarın üzerine uzanmış, başı kızın kucağında, gerçekten de çok mutluydu (mutlu olmuştu). O akşam üstü, altlarındaki ırmağın sakin mırıltısını duymuş ve üzerlerindeki bulutların durmaksızın şekil değiştirmesini izlemişti: Bulutlar rahip başlarına, bem-

beyaz bir çöldeki kervanlara, şamdanlara, karlı koylara dönüşmüşlerdi. Her şey barış ve sukûnet içindeydi. İnsanın uykudan uyandıktan sonra hâlâ uyuklamaya devam ettiği, kararsız kaldığı anlarda olduğu gibi sakin bir ruh haliyle başını rahatça Alejandra'nın kucağına yerleştirmiş, hafif bir şehvet duygusuyla kızın tenini ensesinin altında duymanın ne kadar yumuşak, ne kadar tatlı olduğunu düşünmüştü. Bruno'ya göre Alejandra'nın teni yalnızca et değildi, hücrelerden, dokulardan ve sinirlerden oluşan bildiğimiz etten daha karmaşık, daha narin, daha karanlık bir şeydi. Ve artık bir *anıydı*; ve bu yüzden ölüm ve çürümeye karşı kendini koruyabiliyordu, saydam, sonsuz ve ölümsüzdü; taraçada trompetini üfleyen Luis Amstrong, Buenos Aires'in göğü ve bulutları, Parque Lezama'daki gösterişsiz heykeller, gitar çalan bir yabancı, Zur Post lokantasında bir gece, güney mahallelerinde yağmurlu bir gece sundurmanın altına sığınmak (gülerek), Comega'nın yirminci katındaki bardan görünen Buenos Aires manzarası. Tüm bunları kızın yumuşak ve titrek teni aracılığıyla hissedebiliyordu. Bu et nemli toprakta, kurtlar ve kan pıhtıları içinde çürümeye yazgılı olsa da (Bruno'nun tipik düşüncesi), Martín'in sonsuzluğa ulaşmasını sağlayabiliyordu. Çünkü Bruno'nun söylemiş olduğu gibi, öyle bir yapımız vardı ki, sonsuzluk bize yalnız ölümlü ve narin ten aracılığıyla göz kırpabilirdi. O gün, Martín içini çekmiş, kız "Ne oldu?" diye sormuştu. Martín "Her şey" diye düşündüğümüz zamanlarda yanıtladığımız gibi "Hiç," demişti. Martín Bruno'ya kendini tutamayıp,

"Alejandra'yla burada bir öğleden sonra geçirmiştik" dedi.

Bisikletinin denetimini kaybetmiş bir türlü duramayan biri gibi ekledi: "O öğleden sonra öyle mutluydum ki!"

Söylediği bu zavallı, mahrem tümce yüzünden pişmanlık duydu ve utandı. Ama Bruno ne güldü, ne de gülümsedi (Martín korkuyla ona bakıyordu), düşünceli ve ciddi bir ifadeyle ırmağa bakmaya devam etti. Uzunca bir süre sonra, tam Martín onun hiçbir yorum yapmayacağını düşünmeye başlamıştı ki, "Mutluluk böyle bir şeydir," dedi.

Ne demek istemişti? Martín Alejandra'yla ilgili her şeyi dinlediği gibi soluğunu tutarak dinlemeye başladı.

"Parça parça, anlık. İnsan gençken büyük mutluluğu bekler, kesin ve büyük bir mutluluk. Bu büyük mutluluğu beklerken tek gerçek mutluluk olan küçük mutlulukların ayırdına varmaz ya da tadını çıkarmaz. Tıpkı..."

Sustu, bir süre sonra devam etti:

"Büyük bir hazinenin yerini öğrendiğini sanarak kendisine verilen sadakaları hor gören bir dilenci gibi. Var olmayan bir hazinenin yerini."

Yeniden düşüncelerine gömüldü.

"Arkadaşınla yaptığın bir sohbet sana değersiz gelir. Daireler çizerek uçan martılar, bu gökyüzü, biraz önce içtiğimiz bira da."

Yerinde kımıldadı.

"Bacağım uyuştu. Sanki bacağıma iğneyle gazoz vermişler gibi."

Eğildi ve ekledi:

"Bazen bu küçük mutlulukların küçük oldukları için var olduklarını düşünüyorum, tıpkı farkına varmadığımız sıradan insanlar gibi."

Sustu. Görünürde hiçbir neden olmadan, "Alejandra karmaşık bir varlık. Annesinden öyle farklı ki. Aslında çocukların ana babalarına benzeyeceklerini düşünmek yalnızca saçmalıktan ibaret. Belki de Budistler haklıdır. Kimin çocuğumuzda bedenleşeceğini nasıl bilebiliriz ki?" dedi.

Bir şakayı yinelermiş gibi:

Belki ruhumuz öldüğümüzde,
bir karıncaya,
bir ağaca,
ya da bir Bengal kaplanına girer.
Bedenimiz,
çürürken solucanların arasında
yükselmek için daha sonra filizlere ve yapraklara.
Süzülürken toprağa belleğini yitirerek,
akiğe ve yuyoya dönüşürken,
ve hayvan yemine,
ve herkese ait bir kana,
ve iskelete,
ve dışkıya.
Belki de daha ürkütücüdür kaderi,
Bir çocuğun bedeninde,
ki, bir gün şiirler ve kitaplar yazar,
arınır eski,
savaşçı ya da katil günahlarından,
(bilmeden)
kaygıların karanlığında.
yeni korku ve dehşetleri yaşar,

bir gazalın korkusu,
iğrenç çirkinliği gelinciğin
bulanık durumu ceninin, tek gözlü devin, kertenkelenin,
ünü, fahişenin, büyücünün,
uzak yalnızlıkları
Ve unutulmuş ihanetlerle korkaklıkları.

Martín şaşkınlıkla dinliyordu. Bruno duyduğu bir şakayı anlatırmış gibi görünüyordu ama Martín bu şiirin bir biçimde onun varoluş hakkındaki düşüncelerini, bocalamalarını, kuşkularını anlattığını seziyordu. Onun ne kadar utangaç olduğunu bildiği için kendi kendine *"Bu onun yazdığı bir şiir,"* diye düşündü.

Ayağa kalktı ve Bruno'ya veda etti. D'Arcangelo'yu görmesi gerekiyordu.

Bruno onu sevecen, *"Daha çok acı çekecek,"* diyen gözlerle izledi, daha sonra korkuluğun üzerine uzandı, ellerini başının altına koydu ve düşüncelerini başıboş bıraktı.

Gidip geliyordu martılar.

Her şey o kadar kırılgan, o kadar geçiciydi ki! Yazı en azından bu işe, en azından geçici olan bir şeyi sonsuz kılmaya yarıyordu. Belki bir aşkı. *Alejandra*, diye düşündü ve *Georgina*. Ama, neden tüm bunlar? Nasıl? Her şey ne kadar çetin, güç, cam gibi kırılgan, umutsuz!

Hem yalnızca bu da değil, yalnızca ölümsüz kılmak değil, araştırmak, insan yüreğini sorguya çekmek, varlığımızın en karanlık replikllerini incelemek gerekiyor.

Bruno duvarın üzerine rahatça yerleşirken, yüksek sesle konuşma alışkanlığı yüzünden, neredeyse yüksek sesle, *her şey ve hiçbir şey* dedi. Fırtınalı gökyüzüne bakıyor, hiçbir yöne gitmeyen (dünyanın öbür ırmaklarından farklı olarak), neredeyse bir göl kadar sakin olan ama fırtına çıktığında deniz gibi köpüren yüz kilometre genişliğindeki bu hemen hemen hareketsiz ırmağın mırıltısını dinliyordu. O anı, o sıcak yaz gününü, o ağır ve nemli öğle sonrasını yaşıyor, Buenos Aires'in saydam sisinin, fırtınalı batı rüzgârlarının sürüklediği bulutların ardından yükselen gökdelenlerin siluetlerini izliyordu; ancak hissedilen meltem suyu hafifçe dalgalandırıyor, Bruno'nun derisi sanki büyük fırtınaları anımsayarak ürperiyordu. Denizcilerin uyukladıkları zaman düşledikleri büyük fırtınalar; neredeyse hayali, cisimsiz, fırtına düşleri; kangal köpeklerinin uyurken düşlerine giren ve onları belli belirsiz

ürperterek homurdanmalarına yol açan av partileri ya da dövüşler gibi, suların yalnızca yüzeyini ürperten fırtınalar.

Hiçbir şey ve her şey.

Kente doğru eğildi ve gökdelenlerin siluetlerini izlemeye devam etti.

Altı milyon insan, diye düşündü.

Birden her şey gözüne olanaksız, gereksiz gözüktü.

Kendi kendine *asla* dedi, *asla.*

Gerçek, dedi alayla gülümseyerek. BELİRLİ GERÇEK. İyi, diyelim ki, BİR GERÇEK ama bir gerçek de belirli bir gerçek değil midir? Gerçek bir yürekte derinleşerek BELİRLİ bir gerçek olmaz mı? Eninde sonunda tüm yürekler aynı değil midir?

Tek bir yürek, dedi.

Bir oğlan bir kızı öpüyordu. Bisikletli bir dondurma satıcısı geçti. Satıcıyı ıslıkla çağırdı. Korkuluğun üzerinde oturmuş dondurmasını yerken yeniden koca kente, milyonlarca erkeğe, kadına, çocuğa, işçiye, memura, emekliye baktı. Hepsinden nasıl söz edilebilir? Bu sayısız gerçek, yüz, bin, bir milyon sayfada nasıl anlatılır? Ama –diye düşündü–, sanat bir denemedir, düzensiz ve karmaşıktır, gerçeğin çok küçük bir parçasını bir kitabın, bir çerçevenin sınırları içinde sunmaya çalışır. Bir seçimdir. Ama bazen bu seçim çok zor olabilir, bir felaketle sonuçlanabilir.

Altı milyon Arjantinli, İspanyol, İtalyan, Basklı, Alman, Macar, Rus, Polonyalı, Yugoslav, Çek, Suriyeli, Lübnanlı, Yunanlı, Ukraynalı.

Ah, Babilon.

Amerika'ya yerleşen İspanyolların yaşadığı en büyük kent, dünyanın en büyük İtalyan kenti, vb. Napoli ve Roma'dakinin toplamından daha çok pizzacı. "Ulusal" sözcüğünü düşündü. Aman Tanrım! *Ulusal* ne ola ki!

Ah, Babilon.

Küçük, iktidarsız tanrıların gözleriyle ötedeki yumuşak ve kaba, iğrenç, sevgili, dev ve ürkütücü karmaşaya baktı, kent batıdan gelen bulutların yoluna çıkan korkunç Leviathan'a* benziyordu.

Hiçbir şey ve her şey.

Bir kişi yeter –diye düşündü– ya da iki, üç, dört tane, yüreklerinin derinlerinde.

* Lat. Leviathan, Job'un kitabında sözü edilen korkunç deniz canavarı. (ç.n.)

İşçiler ya da zenginler, işçiler ya da bankacılar, güzeller ya da kamburlar.

Güneş batıyordu ve her geçen saniye bulutlar yeni renklere bürünüyorlardı. Daha uzaktaki bulutların üzerinde, büyük, gri, mor, siyahımsı yırtıklar göze çarpıyordu. Sanki ortalığa boyalar saçılmış gibi. *Pembe için üzücü* bir durum bu diye düşündü. Ama biraz sonra pembe tüm renkleri kapladı. Daha sonra sönmeye başladı. Önce kurşun rengine, mora, griye ve sonunda siyaha, ölümü haber veren kasvetli ve vakur siyaha dönüştü.

Ve güneş gözden kayboldu.

Buenos Aires'de bir gün daha sona erdi: geri dönüşü olmayan bir şey, onu kendi ölümüne bir adım daha yaklaştıran bir şey. Ve ne kadar hızlı, son, ne kadar hızlı! Eskiden yıllar yavaş yavaş geçerlerdi ve her şey olası görünürdü, zaman önünde ufuğa uzanan bir yol gibiydi. Ama şimdi yıllar hızla sona doğru koşuyorlardı ve Bruno kendi kendine şaşkınlıkla, "Onu en son yirmi yıl önce gördüm," diyordu, ya da bunun gibi sıradan ama trajik başka bir şey düşünüyordu, sanki bir uçurumun kıyısında durur gibi, hiçliğe doğru çıkacağı o yolculuğa ne kadar az, acınacak kadar az kaldığını düşünüyordu. Bruno kendi kendine "Tüm bunlar ne için?" diye soruyordu.

Bu noktaya geldiğinde, gözüne her şey anlamını yitirmiş göründüğünde, karnı aç, şefkate susamış, küçücük bir kaderi olan bir sokak köpeğiyle karşılaştığı olurdu (bedeni gibi, cesaretle sonuna kadar çarpacak olan, önemsiz ve gösterişsiz yaşamını minicik bir kaleden savunur gibi sonuna dek savunacak olan kalbi gibi küçücük); köpeği alır, en azından üşümeyeceği, korunaklı bir yere götürür, yiyecek bir şeyler verir, varlığının anlamını, kendi varlığına anlam veren felsefeden daha bilinmez ama daha güçlü görünen bu zavallı yaratığın varlığının anlamına dönüştürürdü. Birbirlerini ısıtmak için birlikte yatan iki yapayalnız zavallıya benzerlerdi.

~5~

Martín yürürken kendi kendine, "Belki de öldüğümüzde ruhumuz göç ediyordur," diye tekrarlıyordu. Alejandra'nın ruhu nereden geliyordu? Yaşı olmayan bir ruhtu onunki, zamanın en derininden gelir gibiydi. "Anlaşılmaz cenin durumundan, fahişe ya da büyücü

tarafından, uzak yalnızlıklardan."

Yaşlı adam manastırın kapısının önünde, hasır iskemlesinde oturuyordu. Budaklı tahtadan yapılmış bastonunu elinde tutuyor, geniş kenarlı şapkasının yeşil çizgileri gömleğindeki kırışıklarla tezat oluşturuyordu.

"Selam, ihtiyar," dedi Tito.

İçeri girdiler, ortalıkta çocuklar, kediler, köpekler ve tavuklar vardı. Tito bir bölmeden iki hasır iskemle daha çıkarttı.

"Al," dedi Martín'e, "Götür, ben mate çayı alıp geleceğim."

Genç adam iskemleleri taşıdı, yaşlı adamın yanına koydu, utanarak oturdu ve beklemeye başladı.

"Ah, evet..." diye mırıldandı arabacı, "işte, böyle..."

"Ne?" diye sordu Martín.

Yaşlı adam görünmeyen bir dinleyiciye hitap ediyormuş gibi, başını yukarı aşağı sallayarak, "Ah, evet," diye yineledi.

Aniden, "Ben ayağında top olan şu çocuğa benzerdim ve babam şarkı söylerdi" dedi.

Trombon çaldığı , bizi uyardığı zaman.

Garibaldi'yle gitmeliyiz.

Güldü, pek çok kez başını salladı ve "Ah, evet..." diye yineledi.

Top onlara doğru geldi, neredeyse yaşlı adama çarpıyordu. Don Francisco'nun dalgın dalgın budaklı bastonunu sallayarak tehdit ettiği çocuklar koşarak geldiler, topu aldılar, paslaşarak, şaklabanlık yaparak uzaklaştılar.

Yaşlı adam bir an sonra,

"Dağların tepesinde Cafaredda'yla dolaşıyorduk ve oturup denizi izliyorduk. Kestane kebap yiyorduk... Mavi deniz ne sakindi!" dedi.

Tito mate ve çaydanlıkla geldi.

"Eminim sana geçmişten söz ediyordur! Ah ihtiyar, pibeyi bu saçmalıklarınla yorma!" dedi, bir yandan da afacan afacan göz kırparak Martín'e gülümsüyordu.

Yaşlı adam başını sallayarak itiraz etti, sanki çok uzakta kalmış o kayıp zamanlara bakıyordu.

Tito çayları koyarken sevecenlikle gülümsedi. Sonra sanki babası orada değilmiş gibi (Martín yaşlı adamın duymadığından emindi) Martín'e:

"Biliyor musun, tüm günü doğduğu köyü düşünerek geçirir," dedi.

Babasına döndü, sanki uyandırmak ister gibi yaşlı adamı kolundan

sarsarak, "Yeniden görmek ister miydin, ihtiyar, ölmeden önce," dedi.

Yaşlı adam gözlerini uzaklardan ayırmadan başını sallayarak yanıtladı.

"Eğer birazcık paran olsaydı, İtalya'ya gider miydin?" Yaşlı adam yeniden başını salladı.

"Bir dakikalığına bile gidebilsen hoşuna gider miydi ihtiyar, sonra ölecek olsan bile, bir dakikadan fazla sürmese bile hoşlanır mıydın?"

Yaşlı adam, "Bu kadar güzel düşler kurmaya ne gerek var" der gibi dermansızca başını salladı.

Tito sanki bir gerçeği kanıtlamış gibi Martín'e baktı ve "Dememiş miydim, pibe," dedi.

Martín'e çayını uzatırken sustu, bir an sonra:

"Para insanları bozuyor. Fazla uzağa gitmeye gerek yok, ihtiyar Amerika'ya Palmieri adında bir arkadaşıyla gelmiş. El ele tutuşup biri önde, diğeri arkada gelmişler, Doktor Palmieri'den söz edildiğini duydun mu?"

"Cerrah mı?"

"Evet. Cerrah. Şu delege olan. Bizim ihtiyarın arkadaşının oğlu. Dediğim gibi Buenos Aires'e babasıyla birlikte gelmişler, her işi yapmışlar: İşçi olarak çalışmışlar, kaldırım döşemişler, aklına ne gelirse. Bizim ihtiyarı biliyorsun, öbürü yükselmiş. Bir kere annem ölmek üzereyken, bizim Tino'yu anarşist diye hapse tıktıklarında annem o kadar üzüldü ki babam onu ziyarete gitti. Üç saat kapıda beklettikten sonra yarın gel demişler. Eve geldiği zaman dedim ki: İhtiyar, eğer o rezile yine gidersen senin oğlun değilim!"

Çok kızmıştı, çizgili kravatını düzeltti, "Amerika işte böyle bir yer pibe, bana bak: Benim gibi sert olmak gerekir, bedeli ne olursa olsun arkana bakmayacaksın," dedi.

Sokakta oyun oynayan çocukları tehdit ettikten sonra tiksinirmiş gibi lafı ağzında geveledi. "Delege! Bütün politikacılar birbirinin aynı, inan bana pibe. Hepsi aynı kumaştan biçilmiş: radikal, koca kulaklı, sosyalist. Tino insanlığın anarşist olması gerektiğini söylerken haklıydı. Eğer muhafazakârlar için oy vermem gerekmese asla oy vermezdim, inan bana samimiyim."

Martín ona şaşkınlıkla baktı.

"Dikkatini mi çekti? İnan bana gerçek bu. Ne yapalım."

"Ama, neden?"

"Ah pibe, Zanetta'nın dediği gibi her şeyin bir nedeni vardır, her şeyin bir sırrı vardır."

Çayını yudumladı.

Uzunca bir süre neredeyse melankolik bir biçimde sustu.

"Bizim ihtiyar, Don Olegario Souto'yu taşırdı, Barracas al Norte'nin muhafazakâr komutanı. Don Olegario'nun kızlarından birinin adı Maria Elena'ydı, sarışın, düş gibi bir kızdı."

Yüzünde karmaşık bir ifadeyle sessizce gülümsedi.

"Düşün pibe... onlar zengin insanlardı... ben..."

Martín hayran hayran, "Ne zamandı tüm bunlar?" diye sordu.

"Peludo'nun çıkışından bir yıl sonra, 1915'ten söz ediyorum."

"Peki kız, ne oldu ona?"

"O mu? Ne olacak... evlendi... Günün birinde evlendi... Bugün gibi anımsıyorum, 23 Mayıs 1924."

Düşüncelere daldı.

"O yüzden mi oyunu muhafazakârlara veriyorsun?"

"İşte böyle, pibe, her şeyin bir açıklaması vardır. Otuz yıldan fazladır bunun için oy atıyorum, başka ne yapabilirim ki!"

Martín ona hayran hayran bakakaldı.

"Ah, evet..." diye mırıldandı yaşlı adam, "Natale'yi* indirdiler."

Tito Martín'e göz kırptı.

"Kimi ihtiyar?"

"Lo briganti."**

"Gördün mü, hep aynı şey, neden indirdiler onu ihtiyar?"

"Per andare a la Santa Misa. Due hore."***

Yaşlı adam başını sallayarak uzaklara daldı.

"Ah, evet... La notte natale. I fusilli tocabano la zambuña."****

"Fusilli ne söylüyordu ihtiyar?"

La notte de natale
e una festa principale
que nascio notre Signore
*a una povera mangiatura.*****

"Peki çok kar var mıydı, ihtiyar?"

"Ah, evet..?"

Ve yaşlı adam o olağanüstü toprağı düşünmeye başladı. Tito

* Arj. Noel. (ç.n.)
** İt. Haydutlar. (ç.n.)
*** Arj. Kutsal ayine gitmek için iki saat. (ç.n.)
**** Arj. Noel gecesi, silahlar. (ç.n.)
***** Arj. Bir Noel şarkısı. (ç.n.)

Martín'e alay, acı, kuşku ve utanma dolu bir bakışla bakarak gülümsedi.

"Sana demedim mi? Hep aynı hikâye."

~6~

O gece, Martín nehrin kıyısında gezinirken, uzun, belirsiz ve birbiriyle çelişen hazırlıklardan sonra yağmur yağmaya başladı. Ardı arkası kesilmeyen şimşeklerin arasından duraksayarak birkaç damla düştü. Bu yağmur Bruno'ya göre Buenos Aires'lileri ikiye ayırıyordu. Yazın sıcak ve boğucu günlerinde mutlaka iki grup oluşuyordu: Kuşkulu ve acı bir ifadeyle son elli yılın çetelesini tutanlar *hiçbir şey* olmayacağını, bu güçsüz bulutların hemen dağılacağını, ertesi günün çok daha sıcak ve nemli geçeceğini söylerlerdi. Vahşi yaz günlerinin ıstırabını unutmaları için kendilerine bir kış yeten umutlu ve temiz yürekliler se "Bu bulutlar bu gece yağar" ya da en kötü durumda bile, "Sabahı bulmaz yağar," derlerdi. En başa çıkılmaz, her şeyi önceden sezdiğini sanan gruplarsa "Rutubetten ülke sıvılaştı" ya da "Dayanırız, çünkü büyük rezervlerimiz var" derdi. Sonuç olarak: Yaz fırtınaları, Buenos Aires'lileri de, başka herhangi bir kentin sakinlerini böldüğü gibi ikiye bölerdi: iyimserler ve kötümserler (Bruno'nun Martín'e açıkladığı gibi). Aslında bu bölünme yaz fırtınaları çıksın çıkmasın; politik ya da yeryüzüyle ilgili felaketler olsun olmasın, öteden beri vardı; ama film banyosunda ortaya çıkan durağan bir fotoğraf gibi ancak belli durumlarda ortaya çıkardı. Ve (yine Bruno'nun söylediği gibi), dünyanın herhangi bir bölgesinde de aynen böyle iki grup olmasına karşın Arjantin'de, özellikle Buenos Aires'de kötümserlerin oranı iyimserlere göre çok daha fazlaydı; tangonun dünyanın en hüzünlü dansı olmasının, tarantela, polka ya da dünyanın hangi köşesine ait olursa olsun herhangi bir danstan çok daha hüzünlü olmasının nedeni de buydu. Gerçek şu ki, o gece yağmur sağanak halinde, bardaktan boşanırcasına yağıyordu, kötümser grubun geri çekilmesine yol açacak kadar şiddetli yağıyordu; geçici bir geri çekilmeydi bu çünkü bu grup asla tümüyle geri çekilmez, kesin olarak yenildiğini itiraf etmez, her zaman (Bruno'nun dediği gibi) "Bakalım hava gerçekten serinleyecek mi, göreceğiz" derdi. Bu kez yağmurun ortasında, güneyden esen rüzgâr şiddetlenerek Patagonya'nın kuru ve serin havasını da beraberinde getirdi. Ama kö-

tümserliğin doğal yapısı nedeniyle asla yenilmez olan kötümserler bu havanın zatürree olmasa bile, kasvetli soğuk algınlığı ve gribe neden olacağı kehanetlerinde bulundular, çünkü "Bu Tanrı'nın cezası kentte insan sabah çıkarken kalın mı (sıcağa karşın), ince mi (soğuğa karşın) giyinmesi gerektiğini asla bilemez"di. Bu nedenle kente trenle bir saat uzaklıktaki banliyölerden gelen ve bodrumdaki ofislerde çalışan zavallılar her zaman ani bir soğuk ya da nemli ve dayanılmaz bir sıcağın tehdidi altında yaşarlardı. Bruno düşüncesini "Buenos Aires'de iklim diye bir şey yoktur, yalnızca iki rüzgâr vardır: kuzey rüzgârı ve güney rüzgân" biçiminde özetliyordu.

Martín, Almirante Brown ve Pedro de Mendoza kahvesinde, ara sıra çakan şimşeklerin ışığında, yağmurun kayıkların örtülerini önüne katmasını izliyordu.

Geceyarısını geçtikten sonra dışarı çıkabildiğinde, donmamak için odasına kadar koşması gerekti.

~7~

Alejandra bir yaşam belirtisi göstermeden pek çok gün geçti, sonunda Martín kıza telefon etmeye karar verdi. Onu birkaç dakikalığına Esmeralda y Charcas adlı barda görmeyi başarmış ama ayrıldıklarında öncekinden de huzursuz olmuştu. Kız yalnızca (kim bilir hangi amaçla), *boutique*'e* gelen kadınların kötülüklerini anlatmakla yetinmişti.

Sonra, günler birbiri ardına geçti ve Martín telefon etme riskini göze almaya karar verdi. Telefonu Wanda yanıtladı, Alejandra'nın orada olmadığını Martín'in mesajını ileteceğini söyledi. Ama Alejandra'dan bir haber çıkmadı.

Martín pek çok kez kendini yenilgiye teslim edip, *boutique*'e gitmeye karar verdi. Ama kendini tutuyordu çünkü bunu yapmanın kızın yaşamına fazla karışmak olacağını biliyordu, kızın kendinden daha da uzaklaşacağını düşünüyordu; tıpkı salının üzerinde, susuzluktan çıldırmış bir deniz kazazadesinin, kendisini daha çıldırtıcı bir susuzluğa sürükleyecek olan tuzlu su içme isteğini gemlemesi gibi engel oluyordu kendine. Hayır tabii ki onu aramayacaktı. Belki de kızın özgürlüğünü engellemiş, onun çok üzerine düşmüştü; Martín kendi yalnızlığıyla kö-

* Fr. dükkan, butik. (ç.n.)

rüklenerek Alejandra'nın üzerine atladığını biliyordu. Belki kızı tümüyle özgür bırakırsa birlikte geçirdikleri ilk zamanlara dönebilirlerdi.

Ama daha derin ve dile getirilmesine gerek olmayan bir inanç, Martín'in insanoğlunun yaşamında asla geriye dönemeyeceğini, bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını, özellikle duyguların değiştiğini ve yozlaştığını, onları ilk baştaki niteliklerine döndürecek bir mucize yolu olmadığını düşünmesine yol açıyordu; tıpkı kirlenmiş ve yırtılmış bir bayrak gibi (dediğini duymuştu Bruno'nun). Ama umudu mücadele etmekten vazgeçmiyordu, çünkü (Bruno'nun dediği gibi), umut başarısızlığa da yazgılı olsa mücadele etmeyi bırakmaz, çünkü umut tam da insan bedbahtken, bedbahtlıktan doğar. Belki de başka biri sonradan Alejandra'ya onun verdiklerini vermişti, kim bilir? Onun yumuşaklığını, onun anlayışını, onun sınırlı aşkını. Birden "sonradan" sözcüğü umutsuzluğa kapılmasına neden oldu, çünkü kızın kendi yanında olmayacağını, bir başkasının(!) kıza kendi söylediği sözcükleri söyleyeceğini ve kızın da, ateşli gözlerle, gerçeğe benzemeyen anlar boyunca Martín'i dinlediği gibi bir başkasını dinleyeceğini düşündü. Tıpkı bir heykelin güzelliğine benzeyen, somut ve dokunaklı mükemmelliği bozulmadan sonsuza kadar kalabileceğini, sonsuza kadar kendine ait olabileceğini sandığı gözler ve zamanlar! Ve Alejandra Martín'le gezdiği sokaklarda bu Başkası'yla gezecek, Martín'le gittiği yerlere onunla gidecekti. Martín artık Alejandra için var olmayacak, ya da acı ve şefkat; belki de hoşnutsuzluk ve komiklikten ibaret biri, gittikçe unutulan bir anı olacaktı. Daha sonra kızı tutkulu anlarda söylenen gizli sözcükleri bu Başkası'na söylerken düşündü; tüm dünyayı, özellikle Martín'i dışarıda bırakmışlar, bir odanın içinde çıplak bedenleri birbirine değiyor ve iniltileri duyuluyordu. Martín kendi kendine kızın sesini duymak için önünde sonunda altı numara çevirmesi gerektiğini düşünerek bir telefona koştu. Ama telefonu çaldırmadan kapattı. Artık insanın, bir başkasının yanında olabileceğini, ona dokunabileceğini, onu duyabileceğini ama aynı zamanda aşılmaz duvarlarla ondan ayrılmış olabileceğini bilecek kadar deneyimi vardı. Hani insan öldüğü zaman ruhu sevdiklerinin yanında olsa da, görünmez ve aşılmaz bir duvar onu sevdiklerinden ayırır ve ölüler asla canlılarla ortak bir dünyada yaşayamazlar ya; işte öyle.

Böylece uzun günler geçti.

Sonunda kızı arayarak Alejandra'nın içindeki canavarı uyandır-

maktan başka hiçbir şey elde edemeyeceğini, bu canavarın işine karışılmasından nefret ettiğini bilmesine karşın *boutique*'e gitti. Kendi kendine "Hayır, gitmeyeceğim," derken tam da Cerrito Caddesi'ne doğru yürüyordu; dükkânın kapısına geldiğinde inatçı ama işe yaramaz bir enerjiyle, kendi kendine "Onu kesinlikle görmemeliyim," dedi.

Tam o sırada patlak gözlü, kötü bakışlı, her yanı mücevherlerle dolu, cart renklere boyanmış bir kadın dışarı çıkıyordu. Alejandra'yı hiçbir zaman bu tür kadınların arasındayken olduğu kadar uzak hissetmiyordu kendine: senyoralar, patronların, önemli doktorların, işadamlarının metresleri. "Ve ne konuşmalar!" demişti Alejandra. "Yalnızca bir kadın berberinde ya da bir moda evinde duyabileceğin türden konuşmalar. Boyalar içinde, Mars'tan gelmiş gibi görünen aletlerin altında, boyaları çöplerden sızan sıvılara benzeyen rengârenk saçları, kremle kaplı yüzlerin ve başka dünyalara ait bir çirkef kuyusuna benzeyen ağızlarıyla, sürekli aynı sözcükleri söyleyen, aynı şakaları yapan; adama nasıl davranılması ve nasıl DAVRANILMAMASI gerektiğini öğütlerken alınan, içerleyen, salkım saçak dağılan kadınlar. Her şey birbirine karışır bu konuşmalarda, hastalıklar, para, mücevherler, kirli çamaşırlar, tümörler, kokteyler, yemekler, kürtajlar, vekaletler, terfiler, işler, sevgililerin iktidarı ve iktidarsızlığı, boşanmalar, ihanetler, sekreterler ve boynuzlamalar." Martín onu şaşkınlıkla dinlerken Alejandra anlattığı sahneden daha karanlık bir gülüşle gülüyordu. "Ama", diye soruyordu Martín, kekeleyerek, "Ama, tüm bunlara nasıl katlanıyorsun? Öyle bir yerde nasıl çalışıyorsun?" Alejandra'nın yüzünü alayla buruşturarak yanıtladığı iyi niyetli sorulardı bunlar. "Çünkü sonuçta, dikkat et, sonuçta bütün kadınlar, hepimiz, etten ve rahimden oluşuyoruz ve ortaçağ gravürlerinde güzel kadınların bir kafatasına baktığı gibi, bu karikatürlere bakar ve bunu unutmazsak iyi olur; aslında bu canavarlar epeyce dürüst ve sonuçta süprüntü oldukları o kadar ortada ki, kimseyi kandıramıyorlar." Hayır, Martín anlamıyordu ve Alejandra'nın düşündüklerinin bu söylediklerinden ibaret olmadığından adı gibi emindi.

Kapıyı açarak *boutique*'e girdi. Alejandra şaşkınlıkla ona baktı, onu bir el hareketiyle selamladıktan sonra oturmasını işaret ederek elindeki işi yapmaya devam etti.

O anda atölyeye çok tuhaf bir adam girdi.

Gülünç bir kibarlıkla eğilerek "*Mesdames*"* dedi.

* Fr. Bayanlar. (ç.n.)

Önce Wanda'nın, sonra Alejandra'nın elini öperek, "Popesco'nun *L'habit vert*'te söylediği gibi, *je me prostitu à vos pieds*" dedi.

Anında Martín'e dönerek onu almayı düşünebileceği az bulunur bir mobilya gibi inceledi. Alejandra gülerek Martín'i uzaktan tanıştırdı.

"Bana şaşkınlıkla bakıyorsunuz ve haklısınız genç arkadaşım," dedi Quique doğallıkla, "Size açıklayacağım. Ben umulmadık bileşenlerin bir araya gelmesinin ürünüyüm. Örneğin beni susarken görenler ve tanımayanlar Chaliapin gibi bir sesim olması gerektiğini düşünürler ama ağzımdan yalnızca cızırtılar çıkar. Oturduğum zaman cüce olduğumu sanarlar çünkü büstüm kısacıktır ama ayağa kalkınca dev gibiyimdir. Önden bakılınca zayıf, yandan bakılınca yapılıyımdır."

Anlatırken bir yandan da söylediği şeyleri gösteriyordu ve Martín şaşkınlıkla adamın söylediği her şeyin doğru olduğunu görüyordu.

"Profesör Mongo'nun şu ünlü sınıflandırmasına göre Jilet Tipi'yim ben. Yassı yüz hatlarım var, burnum da geniş ve yassı ve her şeyden önemlisi büyük ama yassı bir karnım var, Paskalya Adası'ndaki şu idoller gibi. Sanki beni birbirine paralel iki tahtanın arasında yaratmışlar, öyle değil mi?"

Martín iki kadının güldüklerini, bu gülmenin adamın konuşması boyunca bir filmin fon müziği gibi sürdüğünü fark etti; gülme kimi zaman ancak duyulacak kadar hafifliyor, kimi zaman çoğalıyor, çırpınmalı bir hal alıyor ama adam bu durumdan rahatsız olmuyordu. Martín acıyla Alejandra'ya baktı. Onun bu yüzünden, bu *boutique*-yüzünden, bu uçarı dünyada rol yapmak için takındığı bu yüz ifadesinden öylesine nefret ediyordu ki! Bu yüz ifadesi Martín'le yalnız olduğunda da yerinde kalıyor, yavaş yavaş siliniyor, silinirken tiksindirici çizgilerinin arasından Martín'e ait olan o eski ifade, Martín'in itici kalabalığın arasında kaygı ve sevgiyle beklediği bir yolcu gibi beliriyordu. Bruno'nun dediği gibi "kişi" demek, maske demekti ve herkesin pek çok maskesi vardı. Baba maskesi, öğretmen maskesi, sevgili maskesi. Ama bunlardan hangisi gerçekti? Aralarında gerçek olan var mıydı? Dakikalardır orada gördüğü, şu adamın şakalarına gülen Alejandra'nın kendi tanıdığı, her şeyden önemlisi sevdiği, derin, olağanüstü ve korkunç Alejandra'yla aynı kişi *olamayacağını* düşündü. Ama daha sonraları (haftalar geçtikçe buna daha çok inandı), Bruno gibi, *hepsinin* gerçek olduğunu düşünmeye meyletti; bu *boutique*-yüz de gerçekti ve Alejandra'nın ruhunun bir gerçeğini ifade ediyordu. Kim bilir daha kaç ta-

* Fr. Ayaklarınıza kapanıyorum. (ç.n.)

ne böyle gerçek yüzü vardı! Bu yüz Martín'e uzaktı, ona ait değildi ve asla ona ait olmayacaktı. Alejandra bu diğer kişiliklerinden kalma soluk kırpıntılarla, sanki değişmenin zamanı değilmiş gibi (ya da değişmek istemiyormuş gibi), dudaklarını ilginç bir biçimde bükerek, ellerini değişik bir şekilde oynatarak ve gözlerinde farklı bir parlamayla onun yanına geldiğinde, Martín tuhaf bir varoluşun kalıntılarını keşfetti: Alejandra uzun süre bir çöplükte kalmış, hâlâ pis pis kokan birine benzemekteydi. Bunları düşünürken Wanda şekerleme yemeye ara vermeden,

"Dün geceyi anlatsana," dedi.

Adam masanın üzerine getirmiş olduğu bir kitabı bırakarak inceliksiz ve sakin bir kesinlikle,

"Bok gibiydi, ma chère"* dedi.

İki kadın kahkahalarla güldüler, Wanda yeniden konuşabildiği zaman, "Gazetede ne kadar kazanıyorsun?" diye sordu.

Beş bin yedi yüz yirmi üç peso, elli yedi sent, ayrıca yıl sonunda ikramiye alıyorum, patrona sigara aldığım ya da ayakkabılarını parlattığım zaman bana verdiği bahşişler de var."

"Bak Quique, gazeteyi bırak, sana bin peso fazla vereceğiz, yalnızca bizi güldürmen için."

"*Sorry*. Meslek ahlâkım buna engel olur, hem gazeteyi bırakırsam tiyatro eleştirilerini Roberto J. Martorell yazar, bir düşünsene, milli bir felaket olur bu, kızım."

Wanda "Biliyorum Quique, hadi dün geceyi anlat," diye ısrar etti.

"Sana söyledim: boktan, bayağının bayağısı."

"Evet salak. Ama ayrıntılarıyla anlat, özellikle Cristina'yı."

"Ah! *La femme!*"** Sana bayılıyorum Wanda, tam bir Weininger kadınısın! Şekerlemeler, orospuluk, dedikodu!"

"Weininger mi?" diye sordu Wanda, "O da nedir?"

"Gerçekten, gerçekten," dedi Quique, "sana tapıyorum!"

"Hadi, Cristina'yı anlat."

"Zavallı; sinema kulüplerindeki çocukların gösterdiklerine benzer bir filmdeymiş gibi, Francesca Bertini gibi ellerini kıvırıyordu. Ama yazarı oynayan tip ticaret bakanlığında çalışan bir memurdan başkası değildi zaten."

"Ne? Onu tanıyor musun?"

---

* Fr. Canım, şekerim. (ç.n.)
** Fr. Kadın. (ç.n.)

"Hayır, ama eminim. Çok yorgun bir memurdu üstelik; işiyle ilgili bir sorunu olduğu belli oluyordu, emeklilik falan gibi, herhalde istediği emekli maaşının ancak yarısını vermişlerdi. Kısa boylu, şişman, *pour jouer l'ecrivain** gerekli her şeyden yoksun. Ne kadar dokunaklı olduğunu size anlatamam."

Tam o sırada içeri bir kadın girdi. Kendini gülünç bir düşte gibi hisseden Martín kadını kendine tanıştırdıklarını duydu. Kadının Quique'nin sözünü ettiği Cristina olduğunu anlayınca ve Quique'nin onu karşılayış biçimini görünce kızardı. Quique kadının önünde eğilerek,

"Güzelim" dedi, kadının giysisinin kumaşına dokunarak, "Ne soylu, mor renk saçlarının biçimiyle çok iyi gitmiş," dedi.

Cristina utangaççа ve korkuyla gülümsedi; inanıp inanmaması gerektiğini bilmiyordu, oyun hakkındaki fikrini sormamasına rağmen Quique söylemekte ısrarcıydı:

"Olağanüstü, Cristina! Ve ne çaba, zavallı! Yan taraftan gelen gürültülere karşın... Sahi ne vardı yan tarafta?"

Cristina dikkatle, "Bir dans salonu," diye yanıtladı.

"Ah, tabii, öyle ya... Ne korkunç! En zor anda mambo koydular değil mi, daha da kötüsü tuba çalıyorlardı. Ne kabalık."

Martín Alejandra'nın neredeyse koşarak yandaki odaya geçtiğini gördü, Wanda'nın Quique ve Cristina'ya arkası dönüktü, görünürde çalışmaya devam ediyordu, ama bedeni sessiz bir sarsıntıyla sarsılıyordu. Quique vurdumduymaz bir tavırla devam etti.

"Tuba çalınmasının yasaklanması gerek, sen de öyle düşünmüyor musun Cristina? Ne kaba bir alet. Tabii siz zavallılar da sesinizi duyurabilmek için bağırmak zorunda kaldınız. Ne zor, öyle değil mi? Hele şu ünlü yazar rolünü oynayan zavallının işi iyice zordu, adı neydi, Tonazzi mi?

"Tonelli."

"Tamam, Tonelli. Zavallıcık. Ne yetersiz *physique du rôle*", öyle değil mi? Ve zavallı üstüne üstlük bir de tubayla mücadele etmek zorunda kaldı! Ne çaba! Wanda, seyirciler bunun ne anlama geldiğinin ayırdına bile varmaz. Cristina, bana bu rol için yazara değil de daha çok emekliliği gelmiş bir memura benzeyen bir adam seçmeleri çok iyi bir fikir gibi geldi. Geçen sefer, örneğin *Télon*'da, O'Neill'in *La soga*'sını sahnelemişlerdi ve denizci rolündeki adam tam da bir denizci-

* Fr. Yazarı oynamak için. (ç.n.)
** Fr. Rol fiziği. (ç.n.)

ye benziyordu. Ne gülünç, herhangi biri denizciyi oynayabilir oysa. Adam konuşmaya, daha doğrusu lafı gevelemeye başladığında (çünkü söylediğinden hiçbir şey anlaşılmıyordu), cin çarpmış gibiydi, denizci görünüşü bile durumu kurtaramadı, çok rahat bir temizlikçi, inşaat işçisi ya da kahvenin birinde garson rolü yapabilirdi, ama denizci? *Never!** Neden tüm amatör tiyatro toplulukları O'Neill oynamaya kalkışır dersin? Ne kötü, zavallı adam! Ama O'Neill hep böyle şanssızdı zaten, önce babası ve Oedipus kompleksi. Sonra burada, Buenos Aires'de limanda yük taşıyarak hamallık yapmak zorunda kalması. Şimdi de tüm dünyanın amatör tiyatro toplulukları bir adamın yapıtlarını sergiliyorlar." Kollarını dünyadaki tüm yığınları kucaklamak istenmiş gibi kocaman açtı, sanki içten gelen bir üzüntü duyuyormuş gibi ekledi:

"Milyonlarca, ne diyorum ben, milyarlarca, *La soga'yı, Antes del desayuno'yu, El emperador Jones'ı, El deseo bajo los olmos*'u** oynamış olan amatör topluluk... Zavallı adam! Nasıl kendini içkiye vermesin ki! Kimseyi görmek istesin ki! Tabii, baylar bayanlar, Cristina farklı. Onlar profesyonel bir tiyatro gibi davranıyorlar, profesyonel bir tiyatro kadar para alıyorlar. Çok daha iyiler. Gündüzleri lağımcı ya da kitapçıda tezgâhtar olarak çalışıp akşam Kral Lear'i oynayan zavallılar gibi değiller. Bir düşünsenize! O yorgunlukla işlemek zorunda kalacakları cinayetleri! Tabii cinayetlerin işlenmediği, ensest ilişkilere girilmeyen sakin oyunlar da her zaman olacaktır. Bazen bir oyunda birden fazla cinayet işlendiği de oluyor. Ama amatör tiyatrocuları her zaman pek çok cinayetin, gerçek kıyımların olduğu oyunlar ilgilendiriyor, Shakespeare gibi. Ayrıca yan işlerin sözünü etmeye bile gerek yok, salonu temizlemek, duvarları boyamak, gişede çalışmak, yer göstermek, tuvaletleri temizlemek gibi. Genel morali yükseltici işler bunlar. Bir tür kibutz.*** Sırayla da olsa herkesin tuvaleti temizlemesi gerekir. Böylece bir gün senyor Zanetta Hamlet'i yönetirken, Norah Roland, namı diğer Fanny Rabinovich, tuvaleti temizler; ertesi gün Norah Rolland *El deseo bajo los olmos'u* yönetirken, şeytan Zanetta ve-ceyi temizler. Ayrıca iki buçuk yıl boyunca hepsi deli gibi duvarcı, marangoz, boyacı, elektrikçi olarak çalışmışlardır da. Aynı soylu kişiler gazeteciler tarafından fotoğrafları çekildiğinde ya da görüşme yaparlar-

* İng. Asla. (ç.n.)
** İsp. Tiyatro oyunu adları. (ç.n.)
*** Kibutz. İbranice Kibbutz (topluluk). İsrail'de ortak çalışma esaslarına göre oluşturulmuş tarımsal topluluk. (ç.n.)

ken, aşk ve şevk, heyecan, esin, köy tiyatrosu, temel değerler ve yetenek gibi sözcükler kullanırlar. Böyle kibutz arada bir çöker tabii. Diktatörlük her zaman demagojinin arkasına gizlenir. Bu yüzden senyor Mastronicola ya da Verdichevsky, iki üç kez tuvaleti temizledikten sonra, tiyatro camiasında Elizabeth Lynch *nom du guerre*'iyle* anılan Senyorita Caca Pastafrola'nın, çok övündüğünü, küçükburjuvaantidevrimci alışkanlıklarının onu yozlaştırdığını, çürüdüğünü ve kişiliğinin bozulduğunu, bu nedenle tiyatro kariyeri ve ahlâkı için tüm 1956 yılı boyunca tuvaleti temizlemesinin hayırlı olacağını söylerler! Üstelik 56 artık yıldır! Bu da hakareti ağırlaştırır. Tüm bunlar amatör tiyatroya başlayan Esther Abramovich'in *affaires'leriyle*** daha da karıştı tabii, kadının tiyatroya başlaması bir saçmalıktı zaten ve yönetmenin anlattığına göre bu soylu saf sanat tabyasını öyle bir karıştırdı ki, aman, aman! Ya Meneca Apicciafuoco'nun, namı diğer Diana Ferrer'in kıskançlıklarına ne demeli? Ya, şu kıskançlıktan gişeye koydukları genç aktör Ramses Cuciaroni hakkında yapılan şakalar! Şahane bir kerhanedir amatör tiyatro toplulukları. En iyisi Cristina, sizin yaptığınız gibi profesyonelleşmek, ama o yaşlı adam, o bir bakanlıkta mı çalışıyor?"

"Hangi yaşlı adam?"

"Tonazzi."

"Tonelli... Tonelli yaşlı değil ki, kırk yaşında ya var, ya yok."

"*Tiens*!*** Ben elliden fazla olduğuna yemin edebilirdim. Kötü ışıklandırma yüzünden olmalı. Ama gündüzleri bir yerde çalışıyor, öyle değil mi? Sanırım ona Ticaret Bakanlığı'nın önündeki kahvede rastladım."

"Hayır, kitap ve okul eşyaları sattığı bir işi var."

Wanda'nın omuzları sıtma nöbetine tutulmuş gibi titriyordu.

"Aman Tanrım, ne iyi! Şimdi ona neden yazar rolünü verdiklerini anlıyorum. Tabii. Bana kamuda çalışan bir memur gibi gelmişti, tabii, hem dün gece çok yorgundu, hem de kötü ışıklandırma yüzünden öyle düşünmüş olmalıyım. Sizin bir suçunuz yok tabii ki! Neyse, kendine ait küçük bir işinin olması daha iyi. En azından gösterinin ertesi günü sabah erken kalkmak zorunda kalmaz. Zavallının gırtlağı zarar görmüş olmalı! O Tanrı'nın cezası mambo ve tuba! Neyse, benim gitmem

* Fr. Savaş adı. (ç.n.)
** Fr. İş, olay, vukuat, halt. (ç.n.)
*** Fr. Bak, bak. (ç.n.)

gerek, çok geç kaldım zaten. Kutlarım Cristina. Hoşçakalın! Hoşçakalın! Hoşçakalın!"

Kutudan bir şekerleme alırken Wanda'yı yanağından öptü.

"Hoşçakal Wanda! Hoşçakal Cristina ve tekrar tebrikler! Bu *ensemble** sana çok yakışmış."

Taş gibi donakalmış olan Martín'e yandan elini uzattı, sonra atölyeyi dükkânın arka kısmından ayıran paravanın üzerinden Alejandra'nın olduğu yöne doğru:

"*Mes hommages***, tatlım" diye bağırdı.

~ 8 ~

Oturduğu yüksek bankta taş gibi donakalmış olan Martín Alejandra'nın herhangi bir işaret vermesini bekliyordu. Quique gider gitmez Alejandra kendini içeri, çizim yaptığı odaya kadar izlemesi için bir işaret yaptı.

Sanki yokluğunun nedenini aydınlatmak istermiş gibi, "Görüyor musun," dedi, "çok fazla işim var."

Martín elindeki beyaz çakısını açıp kapatarak Alejandra'nın beyaz bir kâğıdın üzerine çizdiği taslakları izliyordu. Alejandra sessizce çiziyor, Martín'e zaman beton blokların arasından geçiyormuş gibi geliyordu.

Martín tüm gücünü toplayarak, "İyi" dedi, "ben gidiyorum."

Alejandra ona yaklaştı, eliyle kolunu sıkarak yakında görüşeceklerini söyledi. Martín başını eğdi.

Alejandra sinirlenerek, "Sana yakında görüşeceğimizi söyledim," dedi.

Martín başını kaldırdı.

"Biliyorsun Alejandra, senin yaşamına karışmak istemiyorum, senin özgürlüğün..."

Tümcesini bitirmedi, durdu, "Hayır, demek istiyorum ki... en azından... seni telaş içinde olmadan görmek isterim..." diye ekledi.

Alejandra düşünür gibi, "Tabii, evet," dedi.

Martín canlandı.

"Eskisi gibi olmaya çalışalım, anımsıyor musun?"

* Fr. Bütün, burada kadının giysisi ve saçı. (ç.n.)
** Fr. Saygılar. (ç.n.)

Alejandra ona hüzün dolu gözlerle baktı.

"Ne yani, bu sana mümkün görünmüyor mu?"

Kız başını indirip elindeki kurşun kalemle birkaç resim çizmeye koyuldu ve "Evet, Martín, evet," dedi, "evet çok hoş bir gün geçireceğiz... göreceksin..."

Martín canlı bir tavırla,

"Son zamanlarda buluşamamamızın nedeni senin işin, randevuların, telaşlı tavırların..." dedi.

Alejandra'nın yüzü değişmeye başladı.

"Ay sonuna kadar çok meşgul olacağım, bunu sana açıklamıştım."

Martín onu suçlamamak için büyük bir çaba harcıyordu, çünkü her türlü suçlamanın ters tepeceğini biliyordu. Yine de sözcükler ruhunun derinliklerinden sessiz ama önüne geçilemez bir güçle yükseldiler.

"Seni saate bakarken görmek beni incitiyor."

Kız gözlerini kaldırarak bakışlarını Martín'in yüzüne dikti, alnını kırıştırdı. Martín korkuyla, "*Artık tek bir sözcük bile sitem yok*" diye düşünmesine karşın, "Salı günü öğleden sonrayı birlikte geçireceğimizi sanmıştım," diye ekledi.

Alejandra'nın yüzü sertleşti, Martín bir uçurumun kenarında durur gibi kızın sabrının tükenmek üzere olduğunu hissetti.

Kız, "Haklısın Martín," dedi,

Bunun üzerine Martín, "Bu nedenle birbirimizi ne zaman göreceğimizi senin ağzından duymak istiyorum," deme cesaretini gösterdi.

Alejandra biraz düşündükten sonra, "Cuma," dedi, "cumaya kadar işlerimi bitirmiş olacağım."

Yeniden düşünmeye koyuldu.

"Ama son dakikada bir şeyi yeniden yapmak gerekebilir ya da bir şey eksik olabilir, ne bileyim ben... Seni bekletmek istemem... Pazartesiye bırakmaya ne dersin?"

Pazartesi! Neredeyse bir hafta vardı. Ama Martín istemeye istemeye kabul etmekten başka ne yapabilirdi ki?

O bitmek tükenmek bilmez hafta boyunca kendini işle oyalamaya çalıştı, okudu, gezindi, sinemaya gitti. Bruno'yu aradı. Alejandra'dan söz etmek için sabırsızlanmasına karşın kızın adını bile söyleyemedi, Bruno da onun ruhunda olanları sezmiş olmalıydı ki, bu konudan kaçındı ve sıradan şeylerden söz etti. Bir an geldi, Martín canlanarak genel bir anlamı olan saf ve soyut düşüncelerden oluşan bir şeyler geveledi. Aslında neredeyse kişiliksizleştirerek kendi kaygı ve umutla-

rını ifade etmişti. Ve böylece Bruno ona mutlak şeylerden söz etmeye başladı , Martín, ona, örneğin gerçek aşkın tam da mutlak şeylerden biri olup olmadığını sordu. Bu sorudaki "aşk" sözcüğü Kant ya da Hegel'in "felaket" sözcüğünü yoldan çıkma, deprem, sakatlık ve ölüm, uluma ve kanla birlikte kullanışını andırıyordu. Bruno kendi düşüncesine göre, birbirini seven iki insan arasındaki aşkın özelliklerinin bir andan ötekine değiştiğini; aniden yücclebileceğini, daha sonra uçarılaşabileceğini, şefkatli ve rahat bir sevgiye ya da trajik ve yıkıcı bir nefrete dönüşebileceğini söyledi.

"Çünkü bazen sevgililer birbirlerini sevmekten vazgeçerler, ya da biri diğerini sevmekten vazgeçer, ya da ondan nefret eder, ya da onu değersiz bulmaya başlar."

Bir yandan da bir zamanlar Jeannette'in kendine söylediği bir tümceyi düşünüyordu: "*L'amour c'est une personne qui souffre et une autre qui 's'enmerde*"*. Bir gün, kahvenin loşluğunda, sessiz bir gözlemci gibi bir çifti izlemişti. Zayıflıktan bir deri bir kemik kalmış, tıraş olmamış, acı çektiği her halinden belli olan, yüzüncü kez aynı mektubu okuyan ve tekrar tekrar okuyan –kuşkusuz mektup kadın tarafından yazılmıştı–, suçlayan, aptal kâğıdı kim bilir hangi vaatlerin ve sözlerin kanıtı gibi gören bir adamla, adam okuduğu bir tümceye dört elle sarılırken saatine bakan, esneyen yanındaki kadını.

Martín birbirini seven iki insan arasında her şeyin açık seçik, saydam, gerçeğin üzerine inşa edilmiş olması gerekip gerekmediğini sorduğunda, Bruno, insanoğlu söz konusu olduğu zaman gerçeğin ne olduğunun söylenemeyeceğini, gerçeğin yalnızca acı, üzüntü ve yıkım yaratmaya yaradığını söyledi. Her zaman şöyle bir konu üzerine bir roman ya da bir tiyatro yapıtı yazmayı planladığını ekledi (utangaç bir alaycılıkla "Ben yalnızca projeler üretirim, başka bir işe yaramam diye eklemeyi de unutmadı): Ne olursa olsun gerçeği, yalnızca gerçeği söylemeye kararlı bir gencin öyküsü. Böylece bu genç adam geçtiği her yere yıkım, korku ve ölüm ekecekti. Öykü kendi yıkımı, kendi ölümüyle son bulacaktı.

Martín acıyla, "O zaman yalan söylemek gerekiyor," dedi.

"Diyorum ki her zaman gerçeği söyleyemeyiz, aslında gerçeği hemen hemen hiç söyleyemeyiz."

"Peki sen birini başından savmak için yalan söyler misin?"

---

* Fr. Aşk, acı çeken bir insanla, sıkıntıdan ölen bir insan arasında yaşanandır. (ç.n.)

Onu yaralamaktan çok çekinen Bruno, "Eh! Pek emin değilim," dedi.

"Gerçeğe inanmıyorsun yani."

"Gerçeğin matematik, kimya, felsefe için iyi olduğunu düşünüyorum, ama yaşam için değil. Yaşamda fantezi, arzu, umut, yanılsama daha önemli. Ayrıca bakalım gerçeğin ne olduğunu biliyor muyuz? Eğer bu pencerenin bu parçasının mavi olduğunu söylersem gerçeği söylemiş olurum. Ama bu kısmi bir gerçek yani bir tür yalan olur. Çünkü bu pencere parçası tek başına değil, bir evin, bir kentin, bir manzaranın içinde yer alıyor. Şu duvarın çimentosunun grisi, gökyüzünün açık mavisi, uzaktaki bulutlar ve daha pek çok şeyle çevrili. Eğer bunların *hepsini*, ama hepsini söylemezsem yalan söylemiş olurum. Ama her şeyi söylemek olanaksızdır, bu yüzden pencereden söz ettiğimde fiziksel gerçeğin bir parçasından, fiziksel gerçekten söz etmiş olurum. Gerçek hem sonsuzdur hem de çok renklidir. Eğer bu renklerden birini söylemezsem yalan söylemiş olurum. Şimdi insanoğlunun gerçeğinin nasıl olabileceğini düşlemeye çalış, onca karmaşa, dolambaç, çelişki ve değişimi düşün. Çünkü geçen her anla değişiriz, bir an sonra, bir an önce olduğumuzdan farklıyızdır. Demek ki her zaman aynı insan değiliz. Aynı duyguları duymuyoruz. Bir insanı sevebilir ama kısa süre sonra ona aldırmamaya hatta ondan nefret etmeye başlayabiliriz. Eğer o insana kendisine aldırmamaya başladığımızı söylersek yanlış yapmış oluruz çünkü bu gerçektir, ama anlık bir gerçektir, bir saat sonra, bir gün içinde ya da koşullara bağlı olarak değişecektir. Ama bunu kendisine söylediğimiz insan bunun gerçek olduğunu, ezelden beri gerçek olduğunu ve her zaman gerçek olacağını düşünecek, umutsuzluğa kapılacaktır."

~ 9 ~

Nihayet pazartesi geldi.

Kızın restorana doğru yürüdüğünü gören Martín onu tanımlamak için ne *şirin* ne de *hoş* sözcüğünün yeterli olmayacağını; *güzel* ve her şeyden çok *hâkim* sözcüklerinin uygun olduğunu düşündü. Kızın sade beyaz gömleği, siyah pantolonu ve düz ayakkabılarıyla bile hâkim bir havası vardı. Bir meydandaki tüm süslemelerden yoksun olan heykelin en çarpıcı heykel olması gibi, kızın sadeliği de ekzotik çizgilerinin

öne çıkmasına neden oluyordu. Sanki her şey parlıyordu o öğleden sonra. Günün sukûneti, rüzgârsız hava, sonbaharın gelişini geciktirmek ister gibi görünen kızgın güneş (daha sonra, güneşin sonbaharın tüm hüznünü birden üzerine boşaltmak için yalnız olduğu zamanı kolladığını düşünecekti), her şey, yıldızların iyi bir gün olacağını söylediklerini gösteriyordu.

Kıyıya indiler.

Bir lokomotif vagonlarını sürüklüyor, bir vinç bir makineyi kaldırıyor, bir su uçağı alçaktan uçuyordu.

"Ulusal ilerleme," dedi Alejandra.

Nehre bakan banklardan birine oturdular.

Neredeyse bir saat boyunca konuşmadan, en azından önemli bir şey söylemeden düşüncelere dalarak oturdular, bu durum Martín'i kaygılandırdı.

Kullandıkları sözcükler telgraf kodları gibiydi ve onları duyan bir yabancıya hiçbir anlam ifade etmezdi: "Şu kuş," "bacanın sarısı," "Monteviedo." Önceden olduğu gibi projeler yapmıyorlardı, Martín bu öğleden sonrayı bozabilecek hiçbir şey ima etmemeye dikkat ediyordu, bu öğleden sonraya üzerine titrenen bir hasta gibi özen gösteriyordu; alçak sesle konuşuyor, en küçük bir sürtüşmeden kaçınıyordu.

Ama bu duygu –diye düşünmekten kendini alıkoyamıyordu Martín–, kendi varlık nedeniyle çelişiyordu, o öğleden sonranın mutluluğunu, mutluluğu korumak adına koruyordu, kendi mutluluğu için değil; çünkü Martín için mutlu olmak kızın yanında olmak değil, kızla birlikte olmaktı. Hatta daha da ötesi, kızın içinde olmak, dokularında, hücrelerinde, adımlarında, duygularında, fikirlerinde olmaktı; onun teninde, bedeninin içinde ve üstünde, o taptığı kaygılı etin yakınında, onunla birlikte, onun içinde olmaktı; bir birliktelikti onu mutlu eden; basit, sessiz, hüzünlü bir yakınlık değildi. Böyle konuşmadan, ona girmeye kalkışmadan bu öğleden sonranın saflığını korumak çok kolaydı, ama o kadar gereksiz, o kadar saçmaydı ki, hiç olmaması daha iyiydi; tıpkı susuzluktan ölmekte olan birinin suya elini sürmemesi koşuluyla kristal gibi bir suyun saflığını korumaya benziyordu.

"Odana gidelim, Alejandra," dedi.

Kız onu ciddi bakışlarla süzdükten sorda sinemaya gitmeyi yeğlediğini söyledi.

Martín çakısını çıkarttı.

"Böyle davranma Martín, iyi değilim, kendimi hiç iyi hissetmiyorum."

"Bence ışıldıyorsun," dedi Martín, çakısının küçük bıçağını açarken.

"Sana yeniden kötülediğimi söyledim."

Martín apaçık bir kinle "Suç senin," dedi, "Kendine bakmıyorsun. Daha şimdi yememen gereken şeyler yediğini gördüm. Acaip şeyler tıkınıyorsun."

Sustu. Oturdukları banktan yongalar yontmaya başladı.

"Böyle davranma."

Kız Martín'in inatçı bir tavırla eğik tuttuğu başını kaldırdı.

"Sakin bir öğleden sonra geçireceğimize söz vermiştik, Martín."

Martín homundandı.

"Tabii" diye devam etti kız, "şimdi mutlu bir öğleden sonra geçirmememizin nedeninin kendin olmadığını düşüneceksin. Öyle değil mi?"

Martín yanıtlamadı. Gereksizdi.

Alejandra sustu, birden Martín kızın, "İyi, eve gidelim," dediğini duydu.

Ama Martín bir şey söylemedi. Kız ayağa kalktı ve onun kolunu tutarak,

Alejandra "Peki şimdi ne oldu?" diye sordu.

"Hiçbir şey. Bir fedakârlık yapar gibi davranıyorsun."

"Salak olma. Gidelim."

Belgrano Caddesi'ni yukarı doğru yürümeye başladılar. Martín aniden canlanarak, heyecanla,

"Sinemaya gidelim" dedi.

"Zırvalamayı kes."

"Hayır, o filmi kaçırmanı istemiyorum. O kadar bekledin."

"Başka zaman görürüz."

"Gerçekten görmek istemiyor musun?" Kız onun önerisini kabul edeceğine, karanlık bir melankoliye gömüldü.

"Hayır, hayır."

Martín, buzlar erirken dağdan aşağı oluşan bir ırmak gibi ruhunu sevinç kapladığını hissetti. Alejandra'yı kolundan tutarak kararlılıkla yürüdü. Döner köprüyü geçince ırmak yönünden gelen dolu bir taksi gördüler. Sürücüye kente gittiklerini, dönüşte onları almasını anlatan bir işaret yaptılar. Adam onayladı. O gün yıldızların iyi şeyler vaat ettikleri bir gündü.

Köprünün korkuluğuna yaslanarak beklediler. Uzakta, güneyde, in-

meye başlayan sisin arasında La Boca'nın açılır kapanır köprülere görünüyordu.

Taksi geldi, bindiler.

Kız kahve hazırlarken, Martín plakları karıştırdı, Alejandra'nın yeni aldığı bir plağa rastladı. *Trying*. Çalmaya başladığında Elle Fitzgerald'ın küstah sesi,

I'm trying to forget you, but try as I may,
*You are still my every thought, every day...**

diyordu. Alejandra'nın, bardağı havada,

"Amma barbar! *Knocking, knocking at your door...***" dediğini duydu.

Martín Alejandra'nın bazı tümcelerinin ardında sezilen gölgeleri hissederek üzüntüyle kıza baktı.

Ama sonra bu düşünceler lodosun önüne kattığı yapraklar gibi yok oldu. Birbirlerini yutmak isteyen iki varlık gibi birbirlerine sarılmışlardı –öyle anımsıyordu–, Martín bir kez daha bu tuhaf törenin, her keresinde daha vahşi, daha derin ve daha umutsuz yinelendiğini hissetti. Etin gürültüsü ve perişanlığı içinde bedeni tarafından sürüklenen Martín'in ruhu, uçurumun öbür yanındaki öteki ruha varlığını duyurmaya çalışıyordu. Umutsuz çığlıklarla son bulan bu iletişim girişimi, krizden önceki anlarda başlıyordu; yalnızca birbirlerine söyledikleri tümcelerle değil, bakışlar, davranışlar, okşayışlar, hatta ellerinin ve ağızlarının birbirlerini paralamasıyla. Martín yüzüne dokunarak, saçlarını okşayarak, kulaklarını, boynunu, göğüslerini, karnını öperek Alejandra'ya ulaşmaya, onu hissetmeye, onu duymaya çalışıyordu. Yüzeyi koklayarak toprağın altına gizlenmiş bir hazineyi bulmaya çalışan köpeği andırıyordu, ama bu yüzey kokularına alışmamış olanlar için, son derece karanlık ve algılaması zor ipuçlarıyla doluydu. Tıpkı aradığı hazineye yaklaştığını hisseden köpeğin (dış dünyadan uzak, tuhaflaşmış, yarı delirmiş, yalnızca çok yakınında olan bu tek ve güçlü gizi duyarak), çılgın gibi toprağı kazması gibi, Martín de Alejandra'nın bedenine sarılıyor, bu bedenin, bu bilinmezin en derin karanlıklarına kadar girmeye uğraşıyor, kazarak, ısırarak, kendini parçalayarak, kanlı

---

* İng. Seni unutmayı deniyorum, tüm gücümle,
Her düşüncemde sen varsın, her yeni günle... (ç.n.)

** İng. Çalıyorum, çalıyorum kapını... (ç.n.)

canlı yanında ve teselli edilemeyecek kadar uzakta olan bu varlığın ruhunun zayıf mırıltılarına ulaşmaya çalışıyordu. Ve Martín kazarken Alejandra kendi adasında mücadele ediyor, Martín'in anlayamadığı şifreli sözcükler bağırıyordu; Martín için anlaşılmaz, kendi için muhtemelen işe yaramaz ve ikisi için de umut vaat etmeyen sözcükler.

Ve daha sonra, savaş meydanının cesetlerle kaplandığı hiçbir işe yaramayan bir savaş sonrası gibi, her ikisi de sessizliğe gömülüyorlardı.

Martín kızın yüzünü inceliyor, ama karanlığın içinde hiçbir şey bulamıyordu.

Çıktılar.

"Telefon etmem gerek," dedi Alejandra.

Bir bara girdi ve konuştu.

Martín kapıdan kaygıyla onu izliyordu. Kiminle konuşur? Ne konuşur?

Alejandra tükenmiş bir halde döndü ve "Gidelim," dedi.

Martín onun dalgınlaştığını fark etti, bir şey söylediği zaman kız "Ha?", "Nasıl?" gibi sözcüklerle karşılık veriyor, belli aralıklarla saatine bakıyordu.

"Ne yapacaksın?"

Alejandra soruyu anlamamış gibi baktı, Martín yineledi, kız,

"Saat sekizde bir yerde olmam gerek," dedi.

Martín titreyerek, "Uzak mı?" diye sordu.

Kız, belli belirsiz, "Hayır," diye yanıtladı.

~ 10 ~

Hüzünle kızın uzaklaşmasını izledi.

Nisan başlarında bir gündü. Sonbahar bir senfoninin güçlü müziğinin arasından arada bir duyulan trompetin hüzünlü sesi gibi ilk işaretlerini göstermeye başlamıştı (diye düşündü). Kısa süre sonra bu güçlü müziğin sona ermekte olduğunu fark edecek, trompetin uzak yankılarını giderek daha yakından duyacaktı, taa ki trompetin müziği baskın çıkana kadar. Bir kaç kuru yaprak, mayıs ve haziran aylarının bulutlu, uzun günlerine hazırlanan gökyüzü, sessizce Buenos Aires'e en güzel mevsimin gelmekte olduğunu haber veriyordu. Yazın ağır ve cırtlak günlerinden sonra, gökyüzü ve ağaçlar, uzun ve derin bir uykuya hazırlanan varlıkların inzivaya çekilen havasına bürünmüşlerdi.

Mekanik adımlarla bara doğru yürüdü, aklı hâlâ Alejandra'daydı. Kaygılı, tehlikelerle dolu bir yolculuktan sonra tanıdık limana varan bir yolcu gibi rahat bir soluk aldı. Tito *Critica*'yı yumruğuyla pat pat döverek "*Bu ülkede düzen kalmadı*" diye söyleniyordu, belli ki henüz tartıştıkları bir konuyu kastediyordu; o sırada Poroto *"Adamın çevresi mafyayla çevrili"* derken, Chinchín sanki dışarı çıkmaya hazırlanırmış gibi başında şapkası, hem barın arkasından bardak uzatıyor, hem de *"Bu heriflerin hepsini bir güzel sopalamamaları ne kadar kötü"* diye söyleniyordu, Tito (Arjantinlilere özgü yenilmez kuşkuculuğu içinde kızgın ve soluk soluğa), bir yandan çizgili kravatını düzeltiyor, öte yandan işaretparmağıyla göğsünü gösteriyor, *"Sana bunu Humberto D'Arcangelo diyor,"* diyerek söylemiş olduğu bir şeyi onaylıyordu. Tam o sırada aralarına yeni katılan genç (Peruzzi? Peretti?) Arjantin'e henüz gelmiş birinin İtalyancaya çalan kusursuz ve rayihalı İspanyolcasıyla, Senyor D'Arcangelo'yla aynı düşüncede olduğunu, herkesin dikkatini örneğin tramvayların berbat durumuna çekmek istediğini, yirminci yüzyılın sonlarında Buenos Aires gibi bir kentte hâlâ bu döküntülerin kullanılmasına inanamadığını söylüyordu. Bu sırada Humberto D'Arcangelo bir yandan onu kızgınlıkla süzerken, öte yandan kravatını düzeltiyor, alaycı ve yapmacık bir kibarlıkla, *"İlgimi çekti, söyleyin, sizin ülkenizde artık tramvay kullanılmıyor mu"* diye soruyor; genç Peruzzi ya da Peretti'den, tramvayların kent merkezlerinden kaldırıldığı, geri kalan bölgelerde de hızlı, modern, temiz ve aerodinamik tramvaylar kullanıldığı yanıtını alıyordu. Acaba onlar yeni Cenova-Napoli hattının tüm uluslararası hız rekorlarını kırdığından haberdar mıydılar? Ayrıca burada trenler tıpkı Senyor D'Arcangelo'nun bir saniye önce belirtmiş olduğu gibi, insanı bunaltıyor, güldürüyorlardı; ama genç adam aynı Senyor D'Arcangelo'nun iskelet gibi zayıf elini sekiz sütuna Fangio en Reims'in zaferini duyuran *Critica*'nın üzerine vurup, *"Bu herif de mi İtalyan yoksa"* diye bağırarak tepki göstermesini şaşkınlıkla karşılıyordu, genç Peruzzi ya da Peretti bu davranış karşısında sanki kibarca çakmağını istediği biri bir tabanca çıkartarak ona ateş etmiş gibi kalakalmıştı ve kekeliyordu. Tito öfkeden titreyerek, gerginlikten neredeyse duyulmayacak kadar kısık bir sesle, *"Bakın, bayım, Fangio Arjantinlidir, tıpkı Chinchín ve Senyor Lambruschini gibi İtalyan bir babadan olmasına karşın Arjantinlidir ve bundan gurur duyar, babası bir geminin ambarında buraya geldikten sonra el-*

li yıldır başını kaldırmadan çalışmaktadır. Amerika'ya minnettardır ve oğlu da mavi beyaz bayrağı gururla selamlar; buraya henüz gelmiş, sürekli ülkeyi eleştiren İtalyanlara benzemez, yok tramvaymış, yok treniniş, yok bok püsürmüş, yok Buenos Aires'in berbat iklimiymiş, havanın nemiymiş, Milano şöyleymiş, böyleymiş, yok buranın kadınları tarif değillermiş! Kendi kendime soruyorum da, ayrıca zatıâlilerinize de soruyorum, eğer burada kendinizi bu denli kötü hissediyorsanız, neden bavulunuzu kapıp çekip gitmiyorsunuz? İtalya söylediğiniz gibi cennetten bir köşeyse neden geri dönmüyorsunuz?" dedi. Ölkeyle yerinden fırladı, kravatını düzeltip *Critica*'yı ikiye katladı, Martín'e "*Hadi pibe, eve gidelim,*" diye seslendikten sonra kimseye veda etmeden bardan çıktı.

~ 12 ~

Bardan çıkışta Martín Tito'dan ayrılarak parka doğru yürümeye başladı. Eski merdivenleri çıktı, buradan geçerken her zaman duyduğu keskin, kurumuş sidik kokusunu bir kez daha duydu, içindeki aşk bir açmaza dönüştüğünde yaptığı gibi gidip heykelin karşısındaki banka oturdu. Uzun süre kaderini ve Alejandra'nın o sırada bir başkasıyla olduğunu düşünerek kendi kendine işkence yaptı. Banka uzandı ve düşüncelere daldı.

~ 13 ~

Ertesi gün Martín Alejandra'nın yerine arayabileceği tek kişiyi, tanımadığı bu topraklara uzanan tek köprüyü, ulaşabildiği ama sisli ve hüzünlü bir yerde bittiğini bildiği o köprüyü aradı. Utangaçlığından ve Bruno da utandığı için onu ilgilendiren tek konuda konuşmaktan kaçınıyorlardı.

La Helvetica'da buluştular.

"Peder Rinaldini'yi görmem gerekiyor, ama birlikte gideriz" dedi Bruno.

Martín'e pederin çok hasta olduğunu ve Monsenyor Gentile'ye başvurarak La Rioja'ya dönmek istediğini bildirdiğini söyledi. Rinaldini dönmek için her şeyi yapmıştı ama piskoposlar ondan nefret ediyordu.

"Bir gün ölünce çok sözü edilecek. Galli Mainini'nin durumunun aynısı. Bu körler ülkesinde ancak öldüğünde büyük bir adam olduğunun farkına varırlar."

Peru Caddesi'nde yürüyorlardı. Bruno Martín'in kolunu tutarak önlerinde bastonuna dayanarak yürüyen yaşlı bir adamı gösterdi.

"Borges."

Yaklaştıkları zaman Bruno adamı selamladı. Martín küçük, neredeyse kemiksiz, tüm enerjisi tükenmiş bir el hissetti. Adamın yüzü çizildikten hemen sonra bir silgiyle silinmişçesine hatsızdı. Kekeliyordu.

"Alejandra Vidal Olmos'un bir arkadaşı."

"Caramba... Caramba... Alejandra... Bu çok iyi..."

Kaşlarını kaldırdı, Martín'i buğday renkli, sulu gözlerinde amacı belli belirsiz, varla yok arasında, belli bir şeye yönelmemiş, soyut bir dostluk ifadesiyle inceledi.

Bruno ona ne yazmakta olduğunu sordu.

Birileri atlarına hayran kaldığı ya da yaptıkları el işlerini övdüğü zaman Arjantinli köylülerin takındıklarına benzeyen, hafif bir alay, gizli bir küstahlık ve belirgin bir küçümseme içeren bir ifadeyle, "Caramba...yani... Bir müsveddeden daha iyi olmasını umduğum bir şeyler yazmaya çabalıyorum işte...ya... ya..." dedi.

Bu sözcükleri söylerken yüzüyle şakacı tikler yaptı.

Rinaldini'nin evine doğru yürürlerken Bruno Mendez'in alaycı bir tavırla, *Oligarşi yanlısı senyoralar için konferans*'tır herhalde diyeceğini düşündü. Ama her şey Mendez'in sandığından daha karmaşıktı.

"Bu ülkede fantastik edebiyatın önemi ve niteliği şaşırtıcı, öyle değil mi, acaba neden?" diye sordu.

Martín utangaç bir tavırla nedenin gerçeğin sevimsizliği, bir kaçış aranması olup olamayacağını sordu.

"Hayır. Kuzey Amerika gerçeği de çok sevimsiz. Başka bir açıklaması olmalı. Méndez, Borges hakkında ne düşünüyor, biliyor musunuz?"

Gülümsedi.

"Pek Arjantinliye benzemediğini söylüyorlar," dedi, Martín.

"Başka neye benzeyebilir ki. Tam da yerli malı. Avrupa yanlılığına kadar yerli malı. Avrupalı biri Avrupa yanlısı değildir, yalnızca Avrupalıdır."

"Büyük bir yazar olduğuna inanıyor musunuz?"

Bruno düşündü:

"Bilmiyorum. Ama İspanyol dilinde, düzyazı tarzında en dikkati çeken yapıtların onunkiler olduğuna eminim. Ama büyük bir yazar olmak için fazla mükemmelliyetçi. Kahramanlarından biri ölüm kalım savaşı verirken Tolstoy'un bir zarfın dilbilgisi açısından en düzgün kullanılışı üzerinde zaman kaybettiğini düşünebiliyor musunuz? Ama yaptığı her şey yazılarını süslemekten ibaret değil tabii, en iyi yapıtlarında çok Arjantinli bir yön var, özlem, metafizik bir hüzün..."

Bir blok kadar konuşmadan yürüdüler.

"Aslında Arjantin edebiyatının nasıl olması gerektiği hakkında çok fazla şey söyleniyor. Önemli olan derinliğinin olması. Gerisi sonradan gelir. Eğer derinlik yoksa ne *gauche*'ları* ne de *compadrito*'ları** sahneye çıkartmanın anlamı yoktur. Elizabeth İngilteresini en iyi temsil eden yazar Shekaspeare. Oysa yapıtlarının çoğu İngiltere'de bile geçmiyor."

Bir süre sonra ekledi.

"...Beni en çok güldüren şey Mendez'in Avrupalı yazarların yazarlarımız üzerindeki etkilerini reddetmesi. Hem de neye dayanarak? En gülünç tarafı da bu: Yahudi Marx'ın bir doktrinine, Alman Engels'e ve Yunan Herakles'e dayanarak! Eğer bunu kabul edersek, 'querandí'ce*** ve deve kuşu avı dışında başka hiçbir konu üzerine yazmamak gerekir çünkü gerisi bize yabancıdır ve milli değildir. Kültürümüz Avrupa'dan geliyor, bunu nasıl reddedebiliriz ki? Biri, kim olduğunu anımsamıyorum, özgünlüğünü kaybetmemek için okumadığını söylemişti. Biliyor musunuz? Biri özgün şeyler yapmak ya da söylemek için doğmuşsa kitap okuyarak bu özelliğinden bir şey kaybetmez... Ayrıca uzak ve güçlü bir kıtada yaşıyoruz, burada her şeyin oluş biçimi farklı. Herhalde Mendez de Faulkner, Joyce, Huxley, Dostoyevki ya da Proust okumuştur, öyle değil mi? Ne yani, kesin bir özgünlük mü istedikleri. Öyle bir şey yok ki! Ne sanatta var ne de başka bir şeyde var! Her şey bir öncekinin üzerine kuruluyor. İnsanoğluyla ilgili hiçbir şey tam anlamıyla saf değil. Yunan tanrılarının bile Doğu dinlerinin ve Mısır tanrılarının hibridleri olduğunu, hastalığı onlardan kaptıklarını –bu da bir ifade biçimi– söyleyebiliriz. *El molino del Floss'da*[****] bir bölüm var, bir kadın aynanın önünde bir şapka deniyor, bu Proust. Proust'un ektiği bir

* İsp. Arjantin ve Uruguay'da sığırtmaçlıkla uğraşan yerli, İspanyol karışımı (kimse). (ç.n.)

** İsp. Yoldaş. (ç.n.)

*** Paranna Irmağı kıyısında yaşayan yerlilerin konuştukları dil. (ç.n.)

**** Floss'un Değirmeni. (ç.n.)

tohum demek istiyorum. Geri kalan her şey bir yayılma, gelişme. Dahice, belki de kanserli bir yayılma ama bir yayılma işte. Melville'nin bir öyküsünde de aynı şey görülüyor, adı *Bertleby* ya da *Bartleby*, öyle bir şey işte. Okuduğum zaman Kafkaik havasından etkilenmiştim. Her şey böyle. Bizler örneğin, Borges'in çoğu zaman yaptığı gibi, ülkemizi kabul etmediğimiz oranda Arjantinliyiz. Unamuno'nun İspanya'yı öfkeyle, tümüyle reddettiği gibi, bir kiliseye bomba koyan ateistler gibi, ki bu da Tanrı'ya inanmanın bir biçimidir. Gerçek ateistler kayıtsızdır oysa, kiniktir. Milli ateizm yani yaşadığımız bu topraklara ateist bir duruş benimseme diye adlandırabileceğimiz şey kozmopolitlerin takındığı tavır olmalı; burada tıpkı Paris'te ya da Londra'da yaşarmış gibi yaşayanlar. Bir ülkede tıpkı bir otelde yaşarmış gibi yaşayanlar. Ama adil olalım, Borges böyle biri değil, bence bir biçimde ülke onun canını acıtıyor, ama tabii tarlada çalışan gündelikli işçinin ya da bir buzhane işçisinin ülkeyi hissettiği gibi hissedecek, çektiği gibi acı çekecek duyarlılığa, cömertliğe sahip değil. İşte büyük olmayışı burada fark ediliyor, ülkenin tümünü anlama ve hissetme yetisine sahip değil, kirli karmaşasını da anlayamıyor. Dickens, Faulkner ya da Tolstoy okuduğumuz zaman insan ruhunu tümüyle anladıklarını hissediyoruz."

"Peki Güiraldes?"

"Ne anlamda?"

"Şu Avrupalılık anlamında demek istiyorum."

"Evet. Bazı anlamlarda ve anlarda, *Don Segunda Sombra* sanki pampalarla* yaşamış bir Fransız tarafından yazılmış gibi. Ama Martín, dikkatinizi çekerim, 'bazı anlamlarda' ve 'anlarda'... Bu da romanı bir Fransızın yazmış olamayacağını gösteriyor. Aslının Arjantinli olduğunu düşünüyorum, ama yine de Lynch'in 'gaucho**'ları Güiraldes'inkilerden daha gerçekçi. Don Segundo mitolojik bir köylü ama yine de bir kahraman. Bir kahraman olduğunun kanıtı da halkımızın gönlünü çalması. Ayrıca Güiraldes metafizik kaygıları nedeniyle de Arjantinli. Hernandez gibi, Quiroga gibi, Roberto Arlt gibi.

"Roberto Arlt?"

"Kuşkusuz. Bir sürü aptal onun yapıtlarının yerel renkleri yüzünden önemli olduğunu sanar. Hayır, Martín, onda resimsel olan her şey

* İsp. Orta Amerika'daki ağaçsız, bitkisiz geniş düzlükler. (ç.n.)

** İsp. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Arjantin, Uruguay, Brezilya'da yaşamış köylüler. İyi binicidirler ve hayvancılıkla uğraşırlar. (ç.n.)

kusurlarla doludur. Ama buna karşın büyüktür o. Yarattığı metafizik, dinsel gerilim ve '*Erdosin*'deki monologlar nedeniyle büyüktür. *Los siete locos** kusurlarla doludur. Biçim ya da dilbilgisi kusurları demiyorum, bunlar o kadar önemli değil. Tırnak içinde yapılmış edebiyatla, Astrolog gibi yapmacık, yüksekten atan karakterlerle doludur diyorum. Ama tüm bunlara karşın büyük bir yazardır."

Gülümsedi.

"Ama... büyük sanatçıların kaderleri fazlasıyla hüzünlü oluyor, çoğunlukla zayıflıkları, kusurları yüzünden beğeniliyorlar."

Onlara kapıyı Rinaldini'nin kendisi açtı.

Uzun boylu, bembeyaz saçlı, keskin ve sert profilli bir adamdı. Yüzünde iyilik, alay, akıl, alçakgönüllülük ve gurur karışımı bir ifade vardı.

Çok yoksul görünen bir odada yaşıyordu, oda tıkabasa kitap doluydu, kâğıtların ve daktilonun yanında peynir ekmek artıkları vardı. Rinaldini utangaç bir tavırla, fark ettirmemeye çalışarak onları toplamaya yeltendi.

"Size yalnızca bir bardak Cafayate şarabı ikram edebilirim", diyerek şarap şişesini aramaya koyuldu.

Bruno, "Biraz önce yolda Borges'e rastladık, peder," dedi.

Rinaldini bardaklara şarap doldururken gülümsedi. Bruno Martín'e adamın Borges üzerine çok önemli şeyler yazmış olduğunu açıkladı.

"Evet ama köprülerin altından çok sular aktı," yorumunu yaptı Rinaldini.

"Ne? Söylediklerinizi geri mi alıyorsunuz yoksa."

Rinaldini belirsiz bir hareket yaparak, "Yoo, ama şimdi olsa farklı şeyler söylerdim, artık öykülerine tahammül edemiyorum," dedi.

"Ama peder, şiirlerinden çok hoşlanırdınız."

"Yani, bazılarından ama aralarında çok zirva olanları da var."

Bruno rahibe eskiden bu şiirleri çok dokunaklı bulduğunu, çocukluğunu, başka zamanlara ait bir Buenos Aires'i, eski avluları, zamanın geçişini anımsadığını söyledi.

"Evet" dedi Rinaldini, "Benim tahammül edemediğim Borges'in felsefesi, aslında 'sözde felsefesi' demek daha doğru olur. Dâhi bir yazar, usta yalancı ya da İngilizlerin dediği gibi 'sofistike'."

"Kesinlikle, peder, bir Fransız gazetesi de Borges'in fazla derinliği olmayan felsefesinden söz ediyordu."

* İsp. Yedi Deli. (ç.n.)

Rinaldini ağzındaki sigarayla oynarken Mefistovari bir biçimde gülümseyerek, "Bana mı söylüyorsun..." dedi.

Sigarasını yakarak, "Bak, yapıtlarından herhangi birini ele al. *Kitaplığı* örneğin. Sonsuz kavramını inceliyor güya ama belirsizlik kavramıyla karıştırıyor. Bu o öyle basit bir ayrım ki, yirmi beş yüzyıldır her yazıda var neredeyse, doğal olarak her salak istediği sonucu çıkarabilir tabii. *Ex absurdo sequitur quodlibet.* Borges bu tehlikeli yanlış yüzünden anlaşılmaz bir evren yaratıyor, bir tür karmaşık parabol. Her öğrenci yapmaya yetkin olduğumuz şeyleri aynı anda yapmamızın olanaksız olduğunu bilir. Ayakta durabilirim, oturabilirim de ama aynı anda hem ayakta durup, hem de oturamam" dedi.

"Ya hain Judas üzerine yazmış olduğu öykü?"

"İngiliz bir rahip bana Borges için, 'O sövüp saymak için banliyölere giden İngiliz bir yazardır' demişti. Buenos Aires'in banliyölerine ve felsefesine diye eklemek gerekli. Ayrıca Borges-Sörensen ikilisinin temsil ettiği teolojik kavram da şu masallarda anlatılan yarı insan yarı at biçimindeki yaratığa benzeyen bir Buenos Airesli-İskandinav zırvası. Ne doğru düzgün bir biçimi var ne de mantıklı. Uyduruk bir teoloji. Eğer soyut şeyler çizen bir ressam olsaydım, ben de bir üçgenin ortasında duran köşeli bir tavuk çizebilirdim, ama böyle bir tavuktan tavuk suyu çorba yapılamaz. Merak ettiğim Borges bir oyun mu oynuyor yoksa içinden geldiği gibi ve doğal mı davranıyor? Yani Borges safsatacının biri mi yoksa 'sofistike' mi? Bunun katıksız edebiyat olduğunu, sanat için sanat olduğunu söylese bile hiçbir aklı başında insan bu zırvalığa göz yumamaz."

"Borges için bu katıksız edebiyattır. Sorsak eminim kendi de böyle söylerdi."

"Onun için daha da kötü ya."

Artık kızmıştı.

"Judas hakkındaki iyi, olumlu fantezilerinin de çıtkırıldım, korkak eğilimli olduğunu düşünüyorum. Aşırı uçlar onu geriletiyor. Aşırı iyilik ya da aşırı kötülükten çekiniyor. Bu gün bir yalancıya yalancı denmiyor, politikacı deniyor. Şık hareketlerle şeytanı temize çıkarmaya çalışıyorlar. Şeytan resmedildiği kadar kara değildir! Hadi be!"

Bir şeyler söylemelerini bekler gibi onlara baktı.

"Gerçek bunun tam tersidir: Şeytan insanların çizdiğinden daha karadır. Bunlar yanlış felsefeler olsaydı keşke, ama öyle değil, bunlar kötü yazarlar. Daha zamanında Aristo'nun görmüş olduğu bu ana gerçe-

gi bile görebilmiş değiller. Edgar Poe'nun *the imp of perversity** diye adlandırdığını görebilmiş değiller. Geçen yüzyılın büyük yazarları, Blake, Dostoyevski tüm bunları açık seçik görmüşlerdi oysa. Ama tabii..."

Tümcesini tamamlamadı. Bir süre pencereden dışarı baktı. Buruk bir gülümsemeyle devam etti.

"Bu nedenle Judas Arjantin'de keyfine göre davranıyor... Maliye Bakanlığı'nda çalışan memurların içinde en yüce aziz o, kimsenin aklına gelmeyecek yerlerden para sızdırıyor. Judas yönetmesini bilen biri değil hatta yönetmeyi düşünmemiş bile, ama bizim ülkemizde hükümette görev almasını becerebilmiş. Hükümette ya da hükümetsiz, Judas sonunda her zaman kendini asıyor, öyle değil mi?"

Daha sonra Bruno Monsenyor Gentile ile yaptığı çalışmaları anlattı. Rinaldini hoşlanmadığını belli eden, alaycı ama iyi kalpli bir tavırla gülümseyerek dinledi.

"Kötü düşünmeni istemem, Bássan. Piskoposlar yakamı bırakmayacak. Şu Monsenyor Gentile'ye gelince, ne yazık ki senin akraban, keşke kiliseyle ilgili politikalar üreteceğine biraz İncil okusaydı."

Sonra çıktılar.

Martín'e Rinaldini, çizgili papaz cüppesinin içinde yalnız, zavallı bir halde öyle kalakaldı gibi geldi.

~ 14 ~

Alejandra ortalarda görünmüyordu. Martín işine ve Bruno'nun arkadaşlığına sığındı. Düşünceli bir hüzün içindeydi; karmaşık, karanlık hüzün günleri gelmemişti henüz. Buenos Aries'e sonbahar gelmişti, yalnızca kuru yaprakların, gri gökyüzünün, çiseleyen yağmurun değil; uyumsuzluğun, bulutlu bir hoşnutsuzluğun da sonbaharıydı gelen. Herkes herkese kuşkuyla bakıyordu, insanlar farklı diller konuşuyorlardı, yürekleri tek bir yürek gibi çarpmıyordu (bazı savaşlarda, ortak zaferlerde tüm yürekler tek bir yürek gibi çarpar). Aynı ülkede iki ulus vardı sanki ve bu uluslar birbirlerinin ölümcül düşmanıydılar, birbirlerini gözlüyor, birbirlerinden çekiniyorlardı. Ve Martín, kendini yapayalnız hisseden Martín her şeyi sorguluyordu: yaşamı, ölümü, aşkı, mutlak olanı, ülkesini, kaderi, genel olarak insanları. Ama düşüncele-

* İng. Sapkınlığın kötücül çocuğu. (ç.n.)

rinin hiçbiri katıksız değildi, hepsini Alejandra'nın düşünceleri ve anıları üzerine kuruyor, düşünceleri kızın gri yeşil gözlerinin, kin dolu ve karşı çıkan ifadesinin çevresinde dönüyordu. Sonra doğduğu toprakların simgesinin resimlerini gördüğü o güzel ve klasik kadın değil, Alejandra olduğunu düşünmeye başlıyordu. Vatan çocukluk ve anne, yuva ve şefkat demek olmalıydı ama Martín bunlara sahip olamamıştı. Alejandra kadın olduğu için ondan bir ölçüde, bir biçimde sıcaklık ve anne şefkati umabilirdi; ama Alejandra karanlık ve gürültülü patırtılı bir topraktı, depremlerle sarsılıyor, fırtınalarla yerle bir oluyordu. Martín'in sıkıntılı zihninde her şey birbirine karışıyor, bir bulantıya dönüşüyor, her şey yükseklik duygusuyla Alejandra'nın çevresinde dönüyor, düşünceleri Rosas ve Perón'a, oradan Üniteristlerin torunu ve kesinlikle bir federal olan kıza, Arjantin tarihinin bu canlı, çelişkili mirasına kayıyor, gözlerinin önünde her şey karmaşık, birbiriyle ters düşen, şeytani, parçalanmış, yanılgı dolu ve mat bir görünüme bürünüyordu. Sonra zavallı Lavalle'yi görüyor, general sessiz ve düşman topraklara giriyor, gök mavisi pançosuna sarınmış, ateşin biçimden biçime giren alevlerini izleyerek, uzun, soğuk geceler boyunca kin duyarak ve zihni karışmış bir halde halkın gizemini düşünüyor; belki de uzaktan uzağa köylülerin bir ağızdan söylediği düşman şarkıların sönük yankısını duyuyordu:

Gökyüzü, gökyüzü,
Dorrego'nun ölümünün bulutlandırdığı gökyüzü,
Köyler yas tutarak,
Sana şarkılar söylüyorlar.

Ve Bruno da, her şeyi kavrar görünen Bruno da, soru dolu bakışlarla bakıyor, sanki kuşkular tarafından kemiriliyormuş gibi görünüyor, durmaksızın varoluşun genel anlamı üzerine; kendinin, Martín'in, Alejandra'nın ve milyonlarca insanın yaşadıkları ve acı çektikleri dünyanın bu karanlık köşesinde yaşayıp yaşamamak üzerine düşünüyordu. Hepsi gerçeğin nerede olduğunu bilemeden, hiçbir şeye gerçekten inanmadan, bir karmaşanın içinde yuvarlanıp gidiyorlardı. Don Pancho gibi yaşlılar (diye düşündü Bruno), geçmişin düşünü kurarak yaşıyor, serüvenciler hiçbir şeyi ve hiç kimseyi umursamadan servetlerine servet katıyorlardı, ikiyüzlü öğretmenler yeni düzene uyum sağlamış, önceden kendilerini tiksindiren bu düzeni öğretiyorlardı, öğrenciler

Perón'a karşı savaşıyor, ikiyüzlülerle, özgürlüğü savunur gözükerek kendilerine çıkar sağlayanlarla işbirliği yapıyorlardı, yaşlı D'Arcangelo gibi eski göçmenler başka bir gerçeği, düşsel ve uzak bir gerçeği düşlüyorlardı, o ulaşılmaz topraklara doğru bakarak şarkı mırıldanıyorlardı.

Addio patre e matre
*addio sorelli e fratelli.**

Gemi Regio ya da Paola kıyılarını ardında bırakırken, bir göçmen-şairin yaşlı adamın yanı başında söylemiş olduğu dizeler. Gemideki adamlar ve kadınlar bakışlarını bir zamanlar Büyük Yunanistan olan dağların üzerine sabitlemişlerdi. Yalnızca gözleriyle değil; (zayıf, bir deri bir kemik ve beceriksiz) bedenlerinin, ruhlarının gözleriyle de bakıyorlar; denizlerin ve yılların ardında o dağları ve o kestane ağaçlarını görüyorlardı. Sabit, çılgın, yoksulluğun ve değişimlerin, yaşlılığın ve uzaklığın ele geçiremediği bakışlar. Tito'nun mate çayı içerken "Allah kahretsin, keşke param olsaydı," diye düşünerek alaycı bakışlarla süzdüğü (yeşil çizgili şapkasının altında, zamanın ve Düş Kırıklığı'nın gülünç bir karikatüre dönüşmüş simgesi gibi delicesine yumuşak ve gözüpek) yaşlı D'Arcangelo'nun Calabria'sını gördüğü bakışları. (Babasını izleyen Tito'nun bakışlarını izleyen) Martín kendi kendine "Arjantin?" ne diye soruyordu. Bruno bu sorulara Arjantin'in yalnızca Rosas ve Lavalle, gaucho ve pampa olmadığını, ne yazık ki, donuk bakışları ve yeşil şapkasıyla yaşlı D'Arcangelo ve oğlu Humberto J. D'Arcangelo da olduğunu, kuşku ve şeffakatin, toplumsal güvenilirliğin ve akıl almaz bir cömertliğin, analitik zekânın ve kolayca duygulanmanın, kronik umutsuzluğun, kaygıyla sürekli BİR ŞEY olmasını bekleyişin bir karışımı olduğu yanıtını veriyordu. "Biz Arjantinliler karamsarız (diyordu Bruno), çünkü büyük umut ve düş depolarımız var. Karamsar olmak için önceden bir şey beklemiş olmak gerekir. Utanmaz ve rahat insanlarla dolu olmasına karşın utanmaz bir halk değiliz biz; sürekli kendi kendimize işkence ederiz, oysa utanmaz olan her durumda yolunu bulur ve hiçbir şeyden kaygı duymaz. Arjantinli için her şey önemlidir, her şey keyfini kaçırır, canını sıkar, her şeyi protesto eder, kin duyar. Arjantinli hiçbir şeyden hoşnut değildir, ken-

* İt. Elveda baba, anne
Elveda kız kardeş, erkek kardeş. (ç.n.)

dinden de hoşnut değildir, kindardır, düş kırıklıklarıyla doludur, dramatik ve serttir." Bruno kendi kendine konuşur gibi... "Evet, yaşlı D'Arcangelo'nun özlemi," dedi, "Ama burada herkes özlem duyar, dünyada bu duygunun bu denli sık yaşandığı başka pek az ülke olmalı. Önce İspanyollar, çünkü uzaktaki vatanlarını özlerler, sonra yerliler, yitirdikleri özgürlüklerini, aslında varlık nedenlerini özlerler, ardından gringo* uygarlığının yerlerinden ettiği gaucho'lar gelir, vahşi özgürlük günlerini anımsayarak kendi topraklarında sürgün gibi yaşarlar; sonra Don Pancho gibi vatanperver Criollo'lar** gelir, yaşamış oldukları cömert ve centilmenlik zamanlarını özlerler, artık her şey köşeli, her şey yalandır; ve son olarak göçmenler, ateşin çevresinde toplanır, kendi topraklarını, binlerce yıllık geleneklerini, efsanelerini, bayramlarını anarlar. Yaşlı D'Arcangelo'yu anlamamak olası mı? Ölüme yaklaştıkça toprağa da yaklaşırız. Genel anlamda toprağa değil, çocukluğumuzun geçtiği, büyülü, oyunlar oynadığımız toprağa. Artık geri gelmeyecek olan büyü ve çocukluk. Bir ağacı, bir arkadaşımızın yüzünü, bir köpeği, yazın siesta saatinde tozlu bir yolu, ağustosböceklerinin sesini, bir dereyi anımsarız. Böyle şeyler işte. Büyük şeyler değil, küçük, önemsiz şeyler, ama ölümden önceki o son anlarda insana öyle büyük görünürler ki, özellikle de bu göçmenler ülkesinde, burada yapayalnız ölecek olan insan kendini anılarıyla savunmaya kalkar, yarım yamalak, saydam, etsiz, kansız anılarla; o ağaç, çocukluğunun küçük deresi yalnızca zamanın uçurumlarının değil, aynı zamanda okyanusların da ardındadır. Bu nedenle D'Arcangelo gibi pek çok ihtiyar görürüz, hemen hemen hiç konuşmazlar, uzaklara bakıyormuş gibi görünürler ama aslında içlerine, belleklerinin en derinine bakmaktadırlar. Çünkü bir tek bellek zamana ve zamanın yıkıcı gücüne karşı koyabilir, bellek öyle bir şeydir ki sonsuzluğu bitmek bilmez geçiş anında yaşatabilir. Bizler –bilincimiz, duygularımız, deneyiyimiz– yıllar geçtikçe değişiriz, tenimiz, çizgilerimiz de zamanın geçişine tanıklık etmek istermiş gibi değişirler, ama taa derinimizde, çok karanlık bölgelerde, bir şey, dişiyle tırnağıyla çocukluğa, geçmişe, köklere, geleneklere, düşlere tutunur, bu trajik olaya karşı koyar: bellek, gizemli belleğimiz. Belleği olmayan (Bruno kendi kendine bu korkunç bir şey olmalı, dedi), onu derin-

* İsp. Amerikalı. (ç.n.)

** İsp. Güney Amerika'da doğmuş, yerlilerle karışık ikinci ve daha sonraki nesil İspanyollar, yönetimi elinde bulunduran İspanyol sömürgecilere karşı yerlilerle birlikte savaşmışlardır. (ç.n.)

liklerinde meydana gelen yıkıcı ve olağanüstü bir patlamanın sonucunda kaybetmiş olanlar inatçı, uçarı, sahtedirler; zamanın anlamsız ve şiddetli rüzgârının oradan oraya sürüklediği yapraklara benzerler."

~15~

Öğleden sonra çok tuhaf bir şey oldu, Martín Leandro Alem y Cangallo köşesinde tramvayın gelmesini beklerken trafik tıkandı ve Alejandra'yla Bordenave'yi spor bir kadillağın içinde gördü.

Onlar da Martín'i görmüşlerdi. Alejandra'nın rengi soldu.

Bordenave binmesini söyledi.

"Arkadaşına otobüs beklerken rastladım. Ne rastlantı, nereye gidiyorsunuz?"

Martín Boca'ya, evine gittiğini söyledi.

"İyi, o halde önce sizi bırakırız."

Başı dönen Martín kendi kendine "Neden?" diye sordu, bu "önce" sözcüğü onu tedirgin etmişti.

"Hayır," dedi Alejandra, önce ben ineceğim, burada, daha uzakta değil, Avenida de Mayo'da.

Bordenave ona şaşkınlıkla baktı, en azından Martín daha sonra bu karşılaşmanın üzerinde düşündüğünde ona öyle geldi, Bordenave'nin şaşkınlığını fark etmek de Martín için şaşırtıcıydı.

Alejandra inerken kıza kendisine eşlik etmesini isteyip istemediğini sordu, Alejandra çok yorgun olduğunu, başka bir zaman buluşmalarının daha iyi olacağını söyledi. Uzaklaşırken bir an durakladı, döndü ve onu ertesi gün saat altıda *Jockey Club*'da bekleyeceğini söyledi.

Bordenave yolculuğun Boca'ya kadar kalan kısmında sessiz, neredeyse huysuzdu, Martín ise bu tuhaf rastlantıyı irdelemeye çalışıyordu. Evet, Alejandra'nın bu adama şans eseri rastlamış olması olasıydı. Ona da şans eseri rastlamamışlar mıydı? Adamın girişken bir karakteri vardı ve Alejandra'yı arabasına davet etmiş olması da doğaldı. Bunlarda bir gariplik yoktu. Garip olan Alejandra'nın adamın davetini kabul etmiş olmasıydı. Öte yandan Alejandra Avenida de Mayo'da ineceğini söylediğinde Bordenave neden şaşırmıştı? Belki de bu tepki ikisinin şans eseri karşılaşmadığını, buluştuğunu gösteriyordu; belki de Alejandra Martín'e o adamla şans eseri karşılaşmanın dışında bir ilgisi olmadığını göstermek için önce inmişti; bu durum Bordenave'yi kıza en-

gel olamayacak kadar şaşırtmış olabilirdi. Martín ruhunun altüst olduğunu hissediyordu ama umutsuzluğa kapılmadan, akılcı bir biçimde olayı incelemeye çalışıyordu. Bordenave'nin şaşkınlığının bir başka nedeni daha olabilirdi, rahatlatıcı bir neden; belki Alejandra arabaya bindiğinde Barrancas'a, evine gideceğini söylemişti (Leandro Alem'den güneye doğru gidiyor olmaları da bunu kanıtlamıyor muydu), ama Martín'le karşılaşınca onun Boca'da indikten sonra adamla birlikte bir şey yapmalarından kuşkulanacağını düşünerek Martín'den önce, Avenida de Mayo'da inmeye karar vermişti ve bu ani ve önceden söylediğiyle çelişkili karar Bordenave'yi şaşırtmıştı. Tamam ama neden adam hoşnutsuz ve huysuzdu o halde? Belki de Alejandra'yla flört etmeye yelteniyordu ve kızın bu ani karar değişikliği planını bozmuştu. Yine de kuşkulu bir yan vardı. Alejandra neden Martín'in kendisine eşlik etmesini istememişti? Belki de daha sonra, önceden gitmeyi kararlaştırdıkları bir yerde Bordenave ile buluşacaktı. Bir ayrıntı geldi aklına ve biraz olsun sakinleşti: Alejandra Bordenave ile şans eseri karşılaşmamışsa nasıl bağlantı kurmuş olabilirdi ki? Onu tanımıyordu, nerede oturduğunu bilmiyordu, Bordenave'ye gelince. Kızın adını bile bilmiyordu.

Anlaşılmaz bir duygu onu tekrar tekrar adamla yaptığı, gözüne önemsiz gibi görünen görüşmelerini incelemeye itiyor, görüşme giderek önem kazanıyordu. Alejandra'nın ölümünden yıllar sonra o görüşmenin sinsi bir kıvılcıma neden olduğunu düşündü: Alejandra görüşmeden hemen sonra Martín'i Molinari'ye göndermişti, Bordenave'yle Plaza'da yaptıkları görüşmenin kızın bu tepkisiyle bir ilişkisi olmalıydı. Onu intihara götüren olaylar ve Bordenave'yle son konuşma, Martín'e, bir gün yaşanan dramda bu adamın önemli bir rolü olduğunu gösterecekti. Yıllar sonra Bruno'yla konuşurken üzüntüyle adamı kızın yoluna çıkartanın kendi olduğunu söyleyecekti. Ve bir kez daha, manyakça, Plaza'daki ilk karşılaşmalarının ayrıntılarını didikleyecek, eğer son gelişmeler bu unutulmuş olayın üzerine beklenmedik ve ürkütücü bir ışık tutmasalardı, o önemsiz görüşmenin tamamen ayrıntılarda yitip gitmiş olacağını düşünecekti.

Ama o anda Martín bu son çıkarımları yapamıyordu. Plaza'daki görüşmeyi kafasında evirip çeviriyor, adamı Alejandra'ya tanıştırdığı zaman kızın gözlerinden uçucu bir pırıltının geçmiş olduğunu, sonra tüm davranışlarının sertleştiğini düşünüyordu. Bu ayrıntının yanlış bir anı olması da olası (diye düşündü Bruno); bize felaketleri haber veren

ya da haber verdiğine inandığımız şu ayrıntılardan biri olabilir pekâlâ. Hani, "Şimdi anımsıyorum, kuşkulu bir gürültü duymuştum," deriz ya, aslında o gürültü düş gücümüzün yarattığı, belleğimizdeki gerçek ve basit olaylara eklediği bir ayrıntıdır; şimdiki zaman geçmişi bu biçimde etkiler, farklılaştırır, zenginleştirir, önceden görüldüğü sanılan belirtiler aracılığıyla değiştirir.

Martín o görüşmede Bondenave'nin söylediklerini sözcük sözcük anımsamaya çalıştı, ama bunların bir önemi yoktu, en azından kendi sorunu için yoktu. Orada olan İtalyanlar için, –yüzünün tuhaf bir hareketiyle işaret ettiği, orada oturan İtalyanlar– hepsinin birbirinin aynı olduğunu, mühendis, avukat ya da yönetici olduklarını söylediklerini söylemişti. Ama aslında hepsi silahlı üçkâğıtçılardı. Martín Alejandra'nın adamın işaret ettiği yöne bakmadan bir peçeteye karmaşık desenler çizdiğini ve son derece tatsızlaştığını anımsamıştı. İlk söyledikleri sözcük (diye devam etmişti Bordenave) *'corruzione'ydi*,* birinin onlara Afrika'da İngiliz tanklarının önüne silahsız sürdükleri zavallıları anımsatması gerekiyordu. Adamların aldırdığı yoktu. Para verilmemeleri gereken kişilere para veriyor, verilmeleri gerekenlere verilmiyorlardı. Kısaca, Bordenave kendisini görmeye gelen adamların karşısında gülmesine engel olamamıştı. Ne yani, daha Bevilacqua ile ilişki kurmamışlar mıydı yoksa? Adamları iğnelemek için bunun İtalyanca bir soyad olduğunu ("içilecek su" anlamına geliyordu), ama söz konusu adamın sudan çok daha sert şeyler içtiğini söylemişti. "Sizler İtalyan olduğunuza göre şakamı anlarsınız artık" diye de eklemişti. Birinin diğerlerinden ufak tefek öçler alması. Ama adamlar bu şakayı beklediği gibi komik bulmamışlardı... Canları cehenneme... Bu burnu havada tavırlarla bu ülkede ne yapacaklarını sanıyorlardı ki? Hem birinin onlara o kadar çıtkırıldımsalar neden bu oyunlara girdiklerini sorması gerekiyordu. Sonuçta rüşveti alan da en az veren kadar pislikti. Martín adama şaşkınlıkla bakakalmıştı. Alejandra'nın ölümünden sonra kızın yaşadığı tüm bu sahnelerin birer birer üzerinden geçmişti ve Bordenave'nin o sırada yalnızca Alejandra için konuştuğu sonucuna varmıştı, bu sonuç Martín'i şaşırttı, o zaman adamın anlattıklarıyla kızı elde etmeye çalıştığını anlayamamıştı. Daha sonra adam politikacılardan, hepsinin ahlâksız olduğundan söz etmişti. Yalnızca Peronistler değildi söz ettiği, genel olarak konuşuyordu, hepsinden söz ediyordu, 36'lı danışmanlardan, belediyelerden, Palomar olayından, sendika pazarlıkla-

* İt.: Yozlaşma. (ç.n.)

rından, bu bitecek bir konu değildi tabii. Sanayicilere gelince, yakınıp duruyorlardı (Martín Molinari'yi düşündü), ama hiçbir zaman bu dönemde kazandıkları kadar kazanmamışlardı. Ahlâksızlık üzerine, birisine rüşvet vermek üzerine, işçilerin çalışmak isteyip istemedikleri üzerine atıp tutuyorlardı. Ama kendi kendine soruyordu, sanayi hiç şu son yıllarda kazandığı gibi para kazanmış mıydı acaba? Her yeri çamaşır makineleriyle doldurmuşlardı, elektrikli çırpıcısı olmayan tek bir ev bile kalmamıştı. Ya askerler! Birkaç onurlu istisna dışında, hâlâ vatana inanan birkaç deli dışında hepsi arabalarla, değiş tokuş izinleriyle taa çavuştan en yüksek rütbeye kadar satın alınmışlardı. Ya işçiler! Tek ilgilendikleri konu iyi yaşamak, yıl sonunda pirimlerini almak, River ya da Boca'nın* kazanması, ayrılırken tazminatsız kalmamaktı. Başka bir milli sanayi! Paralı tatiller yapmak, San Perón'da bir gün geçirmekten başka düşündükleri yoktu. Bordenave gülerek, "Burjuvalara dönüşmek için tek noksanları sermaye," demişti. Viskisinin buzlarını işaretparmağıyla döndürerek, "Çıkarcılar, çıkarcıdan başka bir şey değiller" diye eklemişti. Paranın yüzünü gösterdin mi, bu ülkede yapamayacağın şey yoktu. Biri haydut bile olsa eğer serveti varsa ona bir beyzade, bir centilmen gibi davranılırdı. Ama bunda kafayı takacak bir şey yoktu, bu tam anlamıyla çürümüşlüktü, ülkede düzen yoktu. Gringolar ülkenin suyunu çıkarmışlardı, Şili'ye ve Peru'ya özgürlüğünü kazandıran o ülke değildi artık Arjantin. Bugün çıkarcılardan, korkaklardan, Napolili üçkâğıtçılardan, uluslararası serüvencilerden, tıpkı şu İtalyanlar gibi, dolandırıcılardan ve futbol tutkunlarından oluşan bir ulus vardı artık. Ayağa kalktığı zaman Martín'e elini uzatarak kaygılanmamasını, D'Arcangelo'nun sokağa atılmayacağını söylemişti. Martín ve Alejandra bardan çıktıkları zaman caddeyi geçmiş, ırmağa bakan bir banka oturmuşlardı. Martín Alejandra'ya adamı nasıl bulduğunu sorduğunda kızın yaptığı her hareketi anımsıyordu. Kız bir sigara yakmış, Martín kibritin ışığında onun sert ve karanlık yüz ifadesini görmüştü. "Nasıl mı buldum!" demişti, "Bir Arjantinli!" Daha sonra susmuş her şeyiyle adam hakkında daha fazla konuşmayacağını belli etmişti. O anda Martín suyunu içtiğimiz tertemiz bir kuyuya bir sürüngenin girmesi gibi, Bordenave'nin kızın iç barışını bozduğunu düşünmüştü. Daha sonra Alejandra başının ağrıdığını, evine dönüp yatacağını söylemişti. Rio Cuarto'daki demir parmaklığın önünde ayrılacakları zaman Molinari'yle konuşacağını ama pek umutlanmamasını söylemişti.

* Futbol takımı adları. (ç.n.)

Martín belleğine yerleşmiş bu eski belgeleri incelediği zaman kızın söylemiş olduğu kimi sözlerin ölümünden sonra beklenmedik bir anlama büründüğü gerçeğiyle sarsıldı. Evet, el ele dolaştıkları o huzurlu öğleden sonrayla Molinari'yle yaptığı saçma görüşmenin arasında Bordenave vardı. Ortaya korku salan bir şey çıkmıştı birdenbire.

~ 16 ~

Oraya gitmeye niyeti olmamasına karşın kendini Chinchín'in kahvesinin önünde buldu. İçeri girdiğinde Deli Barragan'ın her zamanki gibi ara vermeksizin aguardiente* içtiğini gördü, kendini dinleyen, Perón ve Ferrocarril ile Oeste'nin oynayacağı pazar günkü maçtan başka hiçbir şeyi ciddiye almayan kalabalığa sağ elinin işaretparmağını sallayarak, *"Kan ve ateş zamanı geldi çocuklar"* diyordu. O sırada Martín karşılaştıkları zaman Alejandra'nın renginin solduğunu düşünüyordu, ya da solmamıştı ama Martín'e öyle gelmişti, şapkasının altından bunu yanılmadan tahmin etmek pek kolay bir iş değildi, ama bu çok önemli bir veriydi çünkü Bordenave'yle birlikte olmasının rastlantı değil planlanmış olduğunu gösteriyordu, ama, nasıl ve ne zaman, ulu Tanrım, nasıl ve ne zaman? *Öç zamanı geldi çocuklar*. Deli sağ eliyle havaya çok büyük harflerle yazı yazarmış gibi yapıyor, onlara güldükleri şeyin çoktan yazılmış olduğunu söylüyordu. Martín kızın renginin solmasının adamla buluştuğunun kesin kanıtı olduğunu, kızın bu kadar aşağıladığı bir adamla beraberken Martín tarafından yakalandığı için üzülmüş olması gerektiğini düşünüyordu. Ama eğer Alejandra Bordenave'nin nerede yaşadığını bile bilmiyorsa nasıl buluşmuş olabilirlerdi ki? Ne düşünürse düşünsün, kızın rehberde adamın adresini ve numarasını bulduğunu ve onu aradığını düşünmek akla yatkın değildi. *"Kan ve ateş zamanı, çünkü ateş bu Tanrı'nın cezası kenti, bu yeni Babilon'u temizleyecek çünkü hepimiz günahkârız."* Geriye bir tek Plaza adlı barda karşılaşmış olmaları olasılığı kalıyordu. Alejandra bu bara sık sık gidiyordu, en azından eskiden giderdi, Martín'i görüşme için Plaza'ya götürmüş olması da bunu kanıtlamıyor muydu (ne yapmak için, ulu Tanrım, ne yapmak için?); belki de bara girer girmez Bordenave'yle karşılaşmış, adam dışa dönük ve kadınlardan hoşlanan biri olduğu için sohbet etmeye başlamışlardı. *"Gülün, siz*

* İsp. Şekerkamışından yapılan alkollü bir içki. (ç.n.)

hâlâ gülün, ben size kan ve ateşin içinden geçeceğimizi söylüyorum." Herkes gülüyordu hatta Barragán bile söyledikleriyle gülüp eğleniyor gibi gözüküyordu. İyi bir insandı. Bakışlarını Martín'e çevirdiği zaman gözlerinde bir pırıltı, neredeyse kâhinlere özgü bir pırıltı vardı, ama o alçakgönüllü bir kenar mahalle kâhininden başka bir şey değildi, kıt akıllı, kaba ve sarhoş bir adamdı (ama diye düşünecekti Bruno, Kader'in karanlık niyetlerini ima etmek için nasıl bir aracı seçtiği hakkında ne biliyoruz ki? Başımıza gelenlerin umulmazlığı ve sapkınlığına da bakarak onun mesajlarını çocuklar ve deliler gibi nadir olarak ciddiye aldığımız aracılarla gönderdiği düşünülemez mi?), ama yine de sanki tümüyle başka biriymiş gibi, sanki bardaki gençlerle gülüp eğlenen kendi değilmiş gibi, *"Ama sen pibe, sen yanmayacaksın çünkü sen bizi kurtaracaksın,"* dedi. Herkes sustu. Delinin bu beklenmedik sözleriyle çevreyi sessizlik bürüdü, ama gençler çabucak eski neşelerini bularak *"Söyle bakalım yarın piyango hangi numaraya vuracak,"* diye onu sıkıştırmaya başladılar. Barrágan başını sallayarak izmaritine kadar içmiş olduğu yanık sigarasını ağzına aldı ve *"Gülün, gülün bakalım, dediklerimin gerçek olduğunu göreceksiniz, kendi gözlerinizle göreceksiniz, çünkü bu kirli kentin cezalandırılması gerek, Biri'nin gelmesi gerek, birinin gidişata dur demesi gerek,"* dedi. Bu sözlerden etkilenmiş olan Martín gözlerini adama dikti; onun sözleriyle Alejandra'nın ateşle temizlenme ve gördüğü geleceği haber veren düşler hakkında söylemiş olduğu bazı şeyler arasında bağlantılar kuruyordu.

"İsa bizi terk etti. Yerine bize ne bıraktı? Otomobiller, uçaklar, buzdolapları. Örneğin sen Chinchín, elektrikli buzdolabınla Acaña'nın buz kalıpları satmaya geldiği zamankinden çok daha mutlusun öyle değil mi? Varsayalım ki, Loiácono, bu bir varsayım, yarın Ay'a gidebilirsin, (gülüşmelerle karşılanan bir tümce) ama size bunun bir varsayım olduğunu söyledim ya, salaklar sürüsü. Ne olur? Şimdi olduğundan daha mı mutlu olacaksın yani?"

Loiácano kin dolu bir sesle, "Sen mi bana mutluluktan söz ediyorsun, ben bu sıktığımın dünyasında mutluyum zaten," dedi.

"Tamam, tamam, bunun yalnızca bir varsayım olduğunu söyledim ya! Yine de soruyorum, Ay'a gidebilsen daha mutlu olur muydun?"

Loiácano, "Ne bileyim ben," dedi.

Ama Deli Barracan onu duymadan varsayımına devam ediyordu, zaten sorusu retorikti.

"Bu yüzden ben diyorum ki çocuklar, insanın mutluluğu yüreğinde

araması gerek. Ama bunun için İsa'nın yeniden inmesi gerekiyor. Biz İsa'yı unuttuk, onun öğretilerini unuttuk, bizim suçumuz ve bizim kurtuluşumuz için kendini feda ettiğini unuttuk. Biz müteşekkir olmayı bilmeyen bir serseriler sürüsüyüz. Tanrı bilir yeniden gelse onu tanımaz, dalgamızı geçeriz!"

"Belki de," dedi Diaz, "sen İsa'sındır ve biz de seninle dalgamızı geçiyoruzdur!"

Hepsi birden gülerek Diaz'ın bu çıkışını kutladılar, ama Barragan sarhoş sarhoş gülümseyerek, tatlılıkla başını iki yana salladı, giderek daha fazla dili dolaşıyordu.

"Hepimiz hüzünlüyüz, belki bazılarınız 'Ben değilim' diye karşı çıkacak şimdi ama hepimiz hüzünlüyüz çocuklar. Peki neden hüzünlüyüz? Çünkü yüreğimiz tatmin olmuyor, çünkü sefil ve serseri olduğumuzu biliyoruz. Çünkü adil değiliz, hırsızız, ruhumuz nefret dolu. Ve herkes koşuyor. Neden, sorarım size? Nereye? Herkes daha fazlasını elde etmeye çalışıyor, neden? Yakında hepimiz ölmeyecek miyiz? Eğer Tanrı'ya inanmıyorsak yaşamın ne önemi var ki?"

"Tamam, kafa ütülemeyi kes artık," dedi Loiácono. "Sen kendine bak! Amma iyisin ya! Deli herif! Yok Tanrı'ymış! Yok İsa'ymış! Maşallah bir çene var ki," dudaklarını işaret etti, "öyle ya, sen burada bize söylev çekerken bırak karın it gibi çalışsın!"

Barragán onu sevecen bakışlarla süzdü, içkisinden bir yudum içtikten sonra sordu.

"Sana kim benim itin teki olmadığımı söyledi ki?"

İçki bardağını göstererek acı dolu bir sesle, "Ben çocuklar, ben bir sarhoşum ve deliyim. Bana Deli Barragán derler, günümü içerek, serselilik yaparak geçirirken bizim patroniçe it gibi çalışır. Ne yapabilirim ki! Böyle doğmuşum, böyle öleceğim. İtin tekiyim, kendimi kayırıyorum sanmayın. Ama söylemek istediğim bu değil çocuklar. Çocukların ve delilerin doğruyu söyledikleri söylenmez mi? Ben bir deliyim, bu yüzden pek çok kez neden söz ettiğimi bile bilmem."

Hep birden güldüler.

"Gülün bakalım. Ama bir gece İsa bana göründü ve dedi ki: Deli, dünyayı kan ve ateş kaplayacak, çok büyük bir şey geliyor, tüm insanlar ateşte yanacak, taş taş üstünde kalmayacak. Aynen böyle dedi İsa."

Loiácono hariç gençler gülmekten iki büklüm oldular.

"Siz dalganızı geçin bakalım, gülün, sonra konuşuruz, bana anlatırsınız, burada ne dediğimi anlayan tek bir kişi var."

Bir an gülüşmeler kesildi ve bu son tümceleri bir sessizlik kapladı. Çok geçmeden yeniden şakalaşmaya ve pazar günü oynanacak maç için hesaplar yapmaya başladılar.

Martín bir yandan Alejandra'nın ateş hakkında söylemiş olduklarını anımsarken, öte yandan gözlerini dikmiş, deliye bakıyordu.

~ 17 ~

Alejandra gelmedi. Yerine Wanda, o hafta kızı göremeyeceğini bildiren bir mesaj getirdi.

Müzikli çakmağına bakarak, "Çok iş var" dedi.

Bordenave'yi düşünerek "Çok iş var" diye yineledi Martín.

Wanda çakmağını yakıp söndürüyordu, "O seni arayacak."

"İyi."

Wanda gittikten sonra üzerinde büyük bir yük varmışçasına kımıldayamadı Martín, sonunda Bruno'ya telefon etmek için yerinden kalkabildi. Utangaç bir sesle konuştu, adamı görmek istediğini söyleyememişti, sonunda dışarı çıkmaları için ısrar eden daima Bruno oluyordu.

Bir köşede oturdular, Bruno havadan sudan söz ederek onu eğlendirmeye çalışıyordu.

"Molina Costa'yı tanıyor musunuz?"

"Hayır."

"Oturduğu kır evinin yanında Pearson Spaak adında bir senyorun çiftliği varmış. Oğlu, Willie, Molina Costa'yı *breeches** giydiği için eleştirir, kendi her zaman bol paçalı ve büzgülü kriol pantolonları giyermiş, asla İngiliz eyer takımı kullanmazmış, adam, 'İhtiyar, sen adın Pearson Spaak olduğu için tüm bunlara ihtiyaç duyuyorsun; ama benim adım Molina Costa olduğu için *breeches* giyebilirim' dermiş."

Bruno Martín'in daha önce görmediği kadar içtenlikle güldü. Bu öykü ona çok gülünç geliyor olmalıydı. Sakinleştiği zaman, "Son zamanlarda Avrupalı olan her şeyi ısrarla reddetmemizin nedeninin güvensizlik duygusu olduğunu düşünüyorum. Siz ne diyorsunuz? Milliyetçi gruplar adı Kelly ya da Rabufetti olan insanlarla dolu," dedi.

Gözlüklerini çıkartarak temizledi, gözlüklerinin temiz olmasına dair bir takıntısı vardı, belki de bir tik. O kaba camlar ortadan kalkın-

* İng. Bahçıvan pantolon. (ç.n.)

ca gözleri aniden büyüdü. Yüzüne Martín'i neredeyse kederlendiren tuhaf bir çıplaklık hâkim oldu. Bruno'nun bakışları ayrıntılı ve varlıklı bir dünyanın önünde korumasız kalmışlar gibi soyut bir ifadeye büründüler.

Bruno okuduğu kitaptan söz etti, zaman üzerine bir kitaptı, astronomların zamanıyla insanlarınki arasındaki farkı açıkladı. Bunların hiçbirinin, Martín'e, kafasını dağıtması dışında bir yararının olmayacağını düşünüyordu. İnsanlık sorunlarına bile değinse, soyut kavramlar hiçbir insanı avutamaz, etten kemikten somut bir varlığın, sıkıntılı gözlerle bakan bir zavallının (neye, kime?), yalnızca umutla beslenen birinin üzüntülerini ve kaygılarını hafifletemez. Neyse ki (diye düşündü) insanın mayasında yalnızca umutsuzluk değil esin ve umut da vardır; yalnızca ölüm değil, arzu ve yaşam da vardır; yalnızca yalnızlık değil, birlik anları ve aşk da vardır. Eğer yalnızca umutsuzluk olsaydı, hepimiz kendimizi ölmeye bırakırdık ya da kendimizi öldürürdük, ama böyle olmuyor. Aslında bu günün dünyasında umut sahibi olmak mantıklı değil. Aklımız, mantığımız bize sürekli bu dünyanın vahşi olduğunu kanıtlar, bu nedenle mantık yok edicidir; kuşkuya, kinizme, en sonunda da yok etmeye yönelir. Neyse ki insanoğlu mantıklı bir yaratık değildir, umut büyük yıkımların arasında tekrar tekrar yeniden doğar. Bu kadar mantıksız, dokunaklı bir biçimde mantıksız, narin, her türlü temelden yoksun bir şeyden yeniden yeniden doğmak, insanoğlunun akılcı bir varlık olmadığının kanıtıdır. Böylece depremler Japonya'nın ya da Şili'nin geniş bir bölümünü yerle bir etmişken, Çin'de, Yang Tse'de millerce arazi dev bir su baskını sonucu sular altında kalmışken, Otuz Yıl Savaşları gibi zalim ve kurbanlarının çoğunluğu için anlamsız bir savaş kadınları, çocukları, köyleri kesmiş, doğramış, işkence etmiş, katletmiş, tecavüz etmiş, yakmış, yok etmişken, başkalarının ya da doğanın bu mahvına maruz kalan güçsüz ve korumasız insanlar, umutsuzluk içinde asla yaşamak istemediklerini, yaşamlarını hiçbir zaman yeniden kuramayacaklarını, isteseler bile kuramayacaklarını düşünürler. Ama aynı erkekler ve kadınlar (özellikle kadınlar çünkü kadın yaşamın kendisidir, toprak anadır, her zaman içinde minicik bir parça umut barındırır), bu zavallı, eğreti insanlar, aptal ama kahraman karıncalar gibi her şeye yeniden başlarlar, yeniden küçük, gündelik dünyalarını inşa etmeye koyulurlar; küçücük, bu yüzden çok dokunaklı dünyacıklarını. Dünyayı kurtaran fikirler değildir, ne akıl ne de mantıktır; tam tersine, insanların akıl almaz umudu, yaşamda kal-

mak için gösterdiği inatçı gayret, henüz olanak varken solumak için gösterdiği coşku, şanssızlıkların karşısında her gün gösterdiği küçük, gülünç, dirençli kahramanlıktır. Kaygı, Hiçbir Şey'in deneyimi, Hiçbir Şey'in ontolojik bir kanıtı gibidir. Umut, Varlığın Gizli Anlamı'nın, kanıtı değil midir? Ve uğrunda mücadele etmeye değmez mi? Umut kaygıdan daha güçlü olduğuna göre (ve her zaman kazandığına göre, eğer tersi olsaydı hepimiz intihar ederdik), Gizli Anlam şu ünlü Hiçbir Şey'den daha gerçek değil midir?

Yüzeyde Martín'e bu derin düşünceleriyle ilgisi olmayan bir şey söylüyordu, ama aslında söyledikleri, bu düşüncelerine, akılcı olmayan, ama yaşamsal bağlarla bağlıydılar.

"Her zaman itfayeci gibi bir şey olmak istemişimdir."

Martín şaşkınlıkla bakınca belki bu tür düşüncelerin ona bir yardımı olabileceği umuduyla açıklamaya girişiyordu, ama gerçek niyetini bir gülümsemeyle gizliyordu.

"İnsan o zaman toplumla ilgili bir iş yaptığını, hem de tehlikeli ve ölümün yakınında bir işi diğer insanlar için yaptığını hisseder. Ayrıca kendi küçük ekibinin sorumluluğunu da duyar. Ekibi için kanun ve umuttur. Bir insanın ruhunun çoğulcu bir ruha dönüştüğü küçük bir dünya. Öyle ki acılar herkesin ortak acısı, sevinçler de öyle, tehlike herkes için var. Ayrıca insan arkadaşlarına güvenebileceğini de bilir, yaşamın kenarında, bu baş döndürücü ve güvensiz bölgede, ölümün ani ve vahşi bir biçimde karşımıza dikildiği yerde, arkadaşlarımızın ölüme karşı savaşacaklarını, bizi savunacaklarını, bizim için acı çekeceklerini ve umut edeceklerini biliriz. Ayrıca ekibi temiz tutmak, böyle küçük ve alçakgönüllü amaç, bronzları parlatmak, baltaları temizlemek ve bilemek, tehlike ve belki de ölüm öncesi zamanları yalın bir biçimde yaşamak da cabası."

Gözlüklerini çıkarttı ve temizledi.

"Pek çok kez Sanit-Exupery'i yukarıda, küçük uçağında, Atlantik Okyanusu'nun ortasında fırtınayla boğuşurken düşlemişimdir. Arkasında telgrafçısı oturmaktadır. Exupery kahraman ve sağlamdır, ikisini birbirine suskunlukları ve dostlukları, ortak yaşadıkları tehlike ve ortak duydukları umut bağlar; motorun gürültüsünü birlikte dinler, kaygıyla yakıt durumunu kontrol eder, bakışırlar. Ölüm karşısında dostluk."

Gözlüklerini taktı ve gülümseyerek uzaklara baktı.

"Belki de insan yapamayacağı şeylere özeniyordur. Saint-Exu-

pery'nin yaptığı şeylerin yüzde birini bile yapabileceğimi sanmam. O çok büyük, ama demek istiyorum ki, küçük biri bile... itfayeciler gibi... Ama ben... ben neyim? Sürekli düşünen bir yaratık, işe yaramazın teki. Bir roman ya da bir dram yazmayı becerip beceremeyeceğimi bile bilemiyorum. Yazsam bile... bunun bir askeri bir birliğin eri olup da arkadaşlarının yaşamlarını ve düşlerini silahınla korumakla kıyaslanıp kıyaslanamayacağını bilmiyorum... Savaşı çıkartanın utanmazlar, finans ya da petrol çeteleri olması hiç önemli değil. O birlik, silahla korunan o uyku, arkadaşların sana duyduğu inanç, her zaman çok daha mutlak değerler olacaktır."

Martín gözleri sulanarak Bruno'ya baktı. Bruno kendi kendine, "Peki ama hepimiz bir tür savaşın ortasında değil miyiz? Ben de küçük bir birliğin eri değil miyim? Benim uykusunu beklediğim, kaygılarını azaltmaya çalıştığım, çılgın bir fırtınanın ortasında duyduğum incecik bir aleve benzeyen umutlarını kolladığım insan Martín değil mi?" diye düşündü.

Birden utandı.

Bir fıkra anlatmaya başladı.

~ 18 ~

Martin, pazartesi günü boşu boşuna kızın telefonunu bekledi. Salı artık sabredemiyordu, *boutique*'e telefon etti. Alejandra'nın sesi sertti, belki de iş nedeniyle. Martín'in ısrarları karşısında onu Charcas y Esmeralda adlı barda kahve içmek için bekleyeceğini söyledi.

Martín bara koştu, kızı kendisini beklerken buldu. Caddeye bakarak sigara içiyordu. Pek konuşamadılar çünkü Alejandra'nın atölyeye dönmesi gerekiyordu. Martín onu tüm bir öğle sonrası, telaş etmeden, doyasıya görmek istediğini söyledi.

"Olanaksız Martín."

Martín'in gözlerini görünce elindeki sigara ağızlığını masaya vurmaya başladı. Hesap yapar gibi görünüyordu. Alnını kırıştırdı. İfadesi endişeliydi.

Sonunda, "Çok hastayım," dedi.

"Neyin var?"

"Neyim yok demek daha doğru."

"Korkunç düşler, baş ağrısı –ensemde başlıyor, tüm bedenime yayılıyor–, göz seğirmesi."

"Sanki bunlar yetmezmiş gibi bir de şu kilise çanları, kilise hastane karışımı bir yer. Görüyorsun ya."

Martín hafif bir alayla, "Bu yüzden mi beni göremezsin" dedi.

"Hayır öyle demedim ama her şey birbirine bağlı. Anladın mı?"

"Her şey birbirine bağlı" diye içinden yineledi Martín, bu "her şey"de onu çok kaygılandıran bir şey vardı.

"Yani beni görmen olanaksız?"

Alejandra bir an gözlerini Martín'inkilere dikti, sonra indirerek tekrar ağızlığıyla masaya vurmaya başladı.

Sonunda "Peki" dedi, "yarın öğleden sonra görüşelim."

Martín sıkıntılı, "Ne kadar?" diye sordu.

Alejandra ona bakmadan, masaya vurmaya devam ederek, "Tüm öğleden sonra," dedi.

Gözlerini kaldırıp da Martín'in gözlerinin ışıldadığını görünce ekledi, "Ama bir şartla."

Martín'in gözlerindeki ışıltı söndü.

~19~

Ertesi gün güneş o pazartesi parladığı gibi parlıyordu ama çok güçlü bir rüzgâr esiyordu ve ortalık toz toprak içindeydi. Her şey pazartesi gününe benziyordu ama hiçbir şey aynı değildi, Martín yıldızların uyumunun bozulmuş olabileceğinden korktu.

Aralarında hüzünlü bir barış anlaşması yapmışlar gibi bir halleri vardı. Sanki iki arkadaş gibi tatlı tatlı konuşuyorlardı. Bu durum Martín'e çok hüzün veriyordu. Belki de bilinçaltında (diye düşündü Bruno), ilk keresinde işe yarayan sihirli formüllerin tekrar işe yarayacağını umarak, ırmağa inmeyi, daha önce oturmuş oldukları banka oturmayı istedi. Kendi için olağanüstü olan o pazartesinin Alejandra için ne kadar kaygı verici olduğunu bilmiyordu tabii, ayrıca aynı hareketleri tekrarlamak Martín'e mutluluk verirken kızı endişelendiriyordu. Olağanüstü bir ana tanıklık etmiş bir yere geri dönmek uğursuzluk getirebilir.

Irmağa indiler ve aynı banka oturdular.

Bir süre konuşmadılar. Sukûnet içinde oturuyorlardı. Martín'e göre restorandaki sabırsız bekleyişinin ardından gelen bu sukûnet giderek hüzünle boyanıyordu, bu barış yalnızca Alejandra istediği sürece

sürebilirdi. Kız için ise bu sukûnet yalnızca bir ayraçtı, bir kanserlinin morfinli iğneden sonra duyduğu sukûnet gibi uçucu.

Gemilere ve bulutlara bakıyorlardı.

Başlıca özellikleri canla başla çalışmak olan karıncaların ciddiyetle çalışmalarını inceliyorlardı.

"Şunlara bak nasıl üretiyorlar," dedi Alejandra, "ikinci beş yıllık kalkınma planı."

Bir insan için bir otomobil kadar ağır olan yükünün altında sendeleyerek yolunu bulmaya çalışan bir karıncaya baktı.

Hayvancığın ilerleyişini izleyerek, "Zubiza cehenneme gittiğinde Juancito Duarte ona ne demiş, biliyor musun?"

Evet, Martín biliyordu.

"Peki ya Péron'un cehennemdeyken demiş olduğunu?"

Hayır bunu henüz bilmiyordu.

Birbirlerine Aloé üzerine yeni türetilen fıkraları da anlattılar.

Daha sonra Alejandra yeniden karıncalara döndü.

"Mark Twain'in karıncalar üzerine öyküsünü biliyor musun?"

"Hayır."

"Bazı karıncalar bir ıstakoz bacağını yuvalarına taşıyorlarmış. Yaratılışın en salak hayvanları olduklarını kanıtlar gibi değil mi? Maeterlink ve arkadaşlarının hayvanlar hakkındaki tüm o abartılı duygusallıklarından sonra insanda serinletici bir banyo etkisi yaratıyor. Gülünç bir öykü. Sence de karıncalar aptal değiller mi?"

"Hiç düşünmemiştim."

"Ama tavuklar daha da kötüdür. Bir gün. Juan Carlos'un çiftliğinde elime bir sopa ve yem alıp tüm öğleden sonramı onlarda bir tepki uyandırmaya uğraşarak geçirdim. Pavlov gibi. Hiçbir işe yaramadı. Pavlov'un tavuklarla çalıştığını görmek isterdim. O kadar aptallar ki sonunda öfkeleniyorsun. Aptallık seni de öfkelendirmez mi?"

"Bilmem, duruma göre, hem aptal hem de ukalaysalar belki."

Alejandra ateşli ateşli, "Hayır, hayır" dedi, "Ben sana katıksız aptallıktan söz ediyorum, eksiği, fazlası yok."

Martín kafası karışarak ona baktı.

"Sanmam. Bu bir taşa öfkelenmek gibi bir şey olurdu."

"Aynı şey değil! Bir tavuk bir taş değildir, hareket eder, yemek yer, niyetleri vardır."

Martín bocalayarak, "Bilmiyorum," dedi, "bunun beni neden öfkelendirmesi gerektiğini anlayamıyorum."

Yeniden sustular, ama bu kez ikisi farklı şeyler düşünüyorlardı. Martín kızın duygularını ve fikirlerini asla anlayamayacağını düşünüyordu; ve kız (diye düşündü Martín), onu hor görüyor olmalıydı. Ya da daha da kötüsü, Martín'in tahmin dahi edemeyeceği bir şey düşünüyor olabilirdi.

Alejandra çantasını karıştırdı, bir adres defteri çıkartarak arasından bir fotoğraf çekti.

"Hoşuna gitti mi?" diye sordu.

Barracas'daki terasta çekilmişti, kız korkuluğa yaslanmıştı, yüzünde o derin ve yakıcı, kızı ilk tanıdığında Martín'i boyunduruğu altına alan, o belli belirsiz tuhaf ifade vardı.

"Hoşuna gitti mi? O günlerden kalma."

Martín üzerindeki bluzu tanımıştı. Her şey o kadar uzakta kalmıştı ki! Şimdi neden bu fotoğrafı gösteriyordu?

Alejandra ısrar etti, "Hoşuna gitti mi, gitmedi mi?"

"Tabii ki gitti, nasıl gitmesin. Kim çekti?"

"Senin tanımadığın biri."

Karanlık bir bulut kapladı, hüzünlü ama sakin gökyüzünü.

Daha sonra fotoğrafı eline aldığında ona birbiriyle çelişen duygularla bakacaktı.

"Bana verir misin?"

"Sana vermeye getirdim. Umarım hep hoşuna gider."

Martín hem heyecanlandı hem de bir acı duydu: Sanki veda ediyor gibiydi. Bir şeyler geveledi ama kız yanıt vermedi. Martín dikkatle kızı incelerken, o karıncaları izledi.

Martín'in keyfi kaçmıştı, başını indirdi, bakışı, bankın üzerinde, bedeninin hemen yanında duran Alejandra'nın eline takıldı. Defter hâlâ açıktı, içinde ikiye katlanmış, uçak zarfına konmuş bir mektup duruyordu. Defterine yazdığı adresler, aldığı mektuplar, tüm bunlar Martín için acı verecek kadar uzak bir dünyaydı.

Ne zaman kendini böyle sınırda hissetse, ağzından istemediği bir soru kaçırıyordu. Bu kez de öyle oldu.

"Juan Carlos'dan geldi" dedi Alejandra.

Martín acıyla, "Ne diyor o kuş beyinli," diye sordu.

"Bil bakalım. Her zamanki zırvalıklar işte."

"Ne tür zırvalıklar?"

"Juan Carlos, Del Castillo'nun öğrencisi, bir mektupta ne yazabilir ki?"

"Kızlar?"

"Aferin oğlum. Sana dokuz puan veriyorum. Yanıtlamak yerine sorduğun için on puan vermiyorum ama. Uzun mu uzun boylu, aptal mı aptal, sarışın mı sarışın Danimarkalı kızlarla yüzlerce, binlerce flört; ve sonunda kızların ona boyun eğmeleri. Düzenli olarak açık havada spor yaptıkları için hepsi de yanık tenliymiş. Ayrıca kanoyla yapılan milyonlarca mil yolculuk, kızlar gibi sapsarışın ve yanık tenli oğlanlarla kurulan dostluklar ve tam da Juan Carlos'un bayılacağı türden pek çok *practical joke*."*

"Puluna bakayım."

Oldum olası uzak diyarların pullarına tutkundu. Mektubu eline alınca Alejandra'nın farkına varmadan öne atıldığını, belki de mektubu ona vermekten çekindiği için bilinçsizce böyle yaptığını düşündü. Bu davranışı onu rahatsız ettiği için pulu incelemiş gibi yaptı.

Mektubu geri verirken dikkatle kıza baktı, onun huzursuz olduğunu gördü.

"Bu Juan Carlos'tan değil," diye attı.

"Elbette ondan, kargacık burgacık yazısını görmüyor musun?"

Martín benzeri durumlarda yaptığı gibi sustu. Daha uzaklara, kızın ruhunun karanlık bölgelerine girmeye hali yoktu.

Bir dal parçası alarak toprağı eşelemeye başladı.

"Saçmalama Martín, bugünü saçmalıklarınla mahvetme."

"Mektubu elimden almaya yeltendin," dedi Martín, dal parçasıyla toprağı eşelemeye devam ederek.

Sessizlik oldu.

"Gördün mü, yanılmıyorum."

"Evet haklısın Martín," dedi kız, "çünkü senin hakkında iyi şeyler söylemiyor."

"Ne yani," dedi Martín hoşnutsuzlukla, "okumayacaktım ki."

"Hayır, tabii ki hayır, ama içindekini bilmeden masumca elinde tutman bana kabalık gibi geldi... yani, şimdi düşünüyorum da bunun için almak istedim."

Martín kıza doğru bakarak, "Neden hakkımda kötü şeyler söylüyor?"

"Boşver değmez, boşu boşuna üzülürsün."

"Beni nereden tanıyormuş ki o salak, bir kere bile karşılaşmadık."

"Martín, ben ona senden söz etmiştim.'

* İng. Ufak tefek şaka anlamında. (ç.n.)

"O salağa mı benden söz ettin, bizden?"

"Ama bu kimseyle konuşmamak gibi Martín, bir duvarla konuşmak gibi. Kimseye bir şey söylemedim, anlıyor musun? Onunla konuşmak da tıpkı duvarla konuşmak gibidir."

"Hayır anlamıyorum Alejandra. Neden o? Benim hakkımda yazdıklarını söylemeni ya da okumanı istiyorum."

"Neden okuyayım, tipik bir Juan Carlos zırvası."

Mektubu Martín'e uzattı.

Kin dolu bir sesle, "Uyarıyorum, üzüleceksin," dedi.

Martín sinirli bir hareketle mektubu alarak "Önemli değil," dedi. Alejandra biriyle birlikte bir şey okumaya hazırlananların yaptığı gibi onun yanına sokuldu.

Bu davranışıyla Martín'e tümcelerin ağırlığını hafifletmek istiyormuş gibi geldi ve Bruno'ya anlatırken de bu yorumu yaptı. Bruno Alejandra'nın davranışının arabasına binmiş olduğumuz berbat sürücünün arabayı sürüşünü pür dikkat izlememiz kadar mantıksız olduğunu düşündü.

Martín mektubu zarfından çıkartır çıkartmaz bu davranışının kızın ona duyduğu aşktan kalan azıcık ve narin kırıntıları da yok edeceğini fark etti. Eli, bir süre zarfın üzerinde öylece kalakaldı. Bir süre sonra kendine geldi. Alejandra mektubu kaldırmıştı.

Martín, "Onun gibi bir serseriye güveniyorsun demek," dedi, ama haksızlık yaptığının belli belirsiz bilincindeydi, Alejandra asla öyle birine "güvenmezdi". Daha iyi ya da kötü bir şey olabilirdi aralarında ama "güven" asla.

Kızı incitmek istiyordu ve bu sözün kızı inciteceğini biliyor ya da seziyordu.

"Aptal aptal konuşma! Sana onunla konuşmanın bir insanın atıyla konuşmasından farksız olduğunu söyledim ya! Ama haklısın, yine de ona bir şey söylememeliydim. Ama ne yapalım sarhoştum işte!"

Sarhoş, üstelik de onun yanında (diye düşündü Martín acıyla).

"Ayrıca," diye ekledi kız, daha yumuşak bir tonda, "onunla konuşmak bir ata güzel bir manzaranın fotoğrafını göstermeye benziyor."

Martín büyük bir mutluluğun karanlık bulut kümelerini aşmaya çalıştığını düşündü, "güzel bir manzara" ifadesi işkence içindeki ruhuna aydınlık bir mesaj gibi düşmüştü. Ama karanlık bulutların içindeki yolu ne pahasına olursa olsun denemesi gerekiyordu, özellikle "sarhoştum"u.

"Beni duyuyor musun?"

Martín onayladı.

"Bak Martín" dediğini duydu kızın, "senden ayrılacağım ama lütfen ilişkimiz hakkında yalnış şeyler düşünme."

Martín büyük bir üzüntüyle kıza baktı.

"Pek çok nedenden ötürü bu böyle süremez, Martín, böylesi senin için daha iyi olacak. Çok daha iyi."

Martín hiçbir şey söylemeye cesaret edemedi. Gözleri yaşlarla doldu. Alejandra fark etmesin diye önüne, uzaklara bakmaya devam etti: Empresyonist bir tabloya benziyordu manzara. Uzaklardaki açık kahverenkli geminin bulanık görüntüsünü, üzerinde dönen martıları görmeden bakıyordu.

"Şimdi seni sevmediğimi, seni hiçbir zaman sevmemiş olduğumu düşünmeye başlarsın," dedi Alejandra.

Martín büyülenmiş gibi kahverengi gemiyi izlemeye devam etti.

"Kuşkusuz," dedi Alejandra.

Martín başını önüne eğdi ve karıncaları izlemeye koyuldu. Bir tanesi üçgen biçimli, bir geminin yelkenine benzeyen büyük bir yaprak sürüklüyordu. Rüzgâr yaprağı dalgalandırıyor, zavallı karıncacık da onunla birlikte sendeliyordu.

Alejandra'nın elinin çenesini tuttuğunu hissetti.

"Hadi," dedi kız, "kaldır başını."

Martín, inatçı bir hareketle kızın elinden kurtuldu.

"Hayır Alejandra. Beni bırak, gitmeni ve beni yalnız bırakmanı istiyorum."

"Saçmalama Martín. Allah o mektubu gördüğün anı kahretsin!"

"Seninle karşılaştığım anı kahretsin! Yaşamımın en talihsiz anıydı!"

Alejandra'nın sesini duydu.

"Gerçekten mi?"

"Evet."

Alejandra sustu. Bir süre sonra banktan kalkarak, "En azından biraz dolaşalım" dedi, "birlikte".

Martín ağır ağır yerinden kalktı ve kızın ardından yürümeye başladı.

Alejandra onu bekledi, kolunu tuttu, "Martín, sana bir kez daha söylüyorum, seni seviyorum. Seni çok seviyorum, bunu unutma. Ben asla inanmadığım bir sözü ağzıma almadım."

Bu sözcüklerle Martín ruhunun üzerine gri ve yavaş bir barışın indiğini hissetti. Ama, kızın en kötü anlarının karanlık fırtınaları bile bu gri ve umutsuz barıştan ne kadar iyiydi!

Her ikisi de kendi düşüncelerine gömülü, bir süre yürüdüler.

Plajdaki pastanenin önüne geldikleri zaman Alejandra telefon etmesi gerektiğini söyledi.

Kahvede her şey tatil yörelerinin kış günkü hüznüne benzer bir hüzne bürünmüş geliyordu Martín'e; masalar birbirinin üzerine yığılmıştı, iskemleler de. Pantolon paçalarını sıvamış bir garson yerleri temizliyordu. Alejandra telefon ederken Martín bardan bir kahve istedi ama makinenin soğuk olduğunu söylediler.

Alejandra döndüğü zaman Martín kahve olmadığını söyledi, kız Moskova'ya gidip bir şeyler içmelerini önerdi.

Ama bar kapalıydı. Kapıyı yumrukladılar ve boşuna beklediler.

Köşedeki kioska sordular.

"Nasıl, bilmiyorlar mıymış!"

Vania'yı Vieytres'teki insanlıktan uzak tımarhaneye atmışlardı.

Sanki bir simge gibiydi: Martín mutluluğu ilk kez bu barda tatmıştı. Alejandra'yla ilişkisinin en üzücü olduğu anlarda Martín o akşam üstünü, pencerenin yanındaki huzuru, gecenin Buenos Aires'in çatılarının üzerine inişini izlemelerini anımsardı. Hiçbir zaman kendini kentten o denli uzak hissetmemişti; gürültüden, karmaşadan, anlayışsızlıktan ve zalimlikten uzak; kendini hiçbir zaman annesinin pisliğinden o kadar uzakta hissetmemişti, para takıntısından, paralılardan, siniklerden, herkesin herkese ve her şeye bozulmasından. Orada, o küçük ama güçlü korunakta, alkol ve uyuşturucunun etkisindeki o adamın bakışları altında, o cömert olduğu oranda başarısız adamın bakışları altında, dışarıdaki acımasız yaşam gerçek değildi sanki. Sonradan düşündüğünde Vania gibi hassas insanların eninde sonunda alkol ve uyuşturucuya teslim olmasının kaçınılmaz olduğunu gördü. Üstelik duvarlara asmış olduğu, uzaktaki vatanı temsil eden ucuz resimler de ona ne kadar çok dokunmuşlardı! Her şey tam da böyle ucuz ve içten olduğu için duygulu değil miydi! Burnu bir karış havada, kendini iyi sanan kötü bir ressam değildi o resimleri yapan; Vania kadar yenik, onun kadar sarhoş bir ressamdı; aşağılanmış ve tıpkı Vania gibi kendi toprağından sürülmüş, ölene kadar kendisi için anlamsız ve uzak bu ülkede yaşa-

maya mahkûm edilmişti. Ve bu ucuz resimler tıpkı bir tiyatro dekoru gibi, kâğıttan yapılmalarına, çoğu zaman kaba ve ilkel olmalarına karşın uzaktaki vatanı anımsatıyorlardı, dramı ya da trajediyi hissetmemizi sağlıyorlardı. Kiosktaki adam başını salladı.

"İyi bir adamdı," dedi.

Geçmiş zamanda kullandığı yüklem uğursuz anlamını çınlattı tımarhane duvarlarının, ne üzücü bir gerçek.

Paseo Colón'a döndüler.

"Sonunda murdar karı dileğine kavuştu," dedi Alejandra.

Perişan görünen Alejandra Boca'ya gitmelerini önerdi.

Pedro de Mendoza y Almirante Brown'dan aşağı inip köşedeki bara girdiler.

Brezilya bandıralı bir yük gemisinden şişman ve terli bir zenci indi.

Alejandra sadviçiyle işaret ederek, "Louis Amstrong," dedi.

Daha sonra limanda yürüyüşe çıktılar. Uzaklaşıp kapalı bir yerde mendireğin üzerine oturarak trafik ışıklarına doğru baktılar.

"Astrolojik olarak kötü günler vardır," dedi Alejandra.

Martín kıza baktı.

"Senin kötü günün hangisi?" diye sordu.

"Salı."

"Ya rengin?"

"Siyah."

"Benimki mor."

Alejandra şaşkınlıkla "Mor mu?" diye sordu.

Maribel'de okudum.

"Seçimin de pek iyi!"

"Annemin en sevdiği dergilerden biri" dedi Martín, "kültürünün kaynağı, onun için Katıksız Aklın Eleştirisi."

Alejandra başıyla reddetti, "Astroloji için en iyisi *Damas y Damitas*. Çarpıcı!"

Gemilerin giriş çıkışlarını izliyorlardı. Bembeyaz boyalı, enine çizgili bir gemi gerçek bir deniz kuşu gibi romörkorlarla Riachuelo'nun döküldüğü noktaya ilerliyordu. Köprü yavaş yavaş kalktı, gemi pek çok kez sirenini çalarak geçti. Geride geminin hatlarının şıklığı ve yumuşaklığıyla, suyun üzerinde kayışının sessizliğinin römorkörların uğultusuyla yarattığı zıtlık kaldı.

Alejandra öndeki romörkora "Donya Anita Segunda," adını taktı.

Bu adlara bayılıyor, aralarında yarışmalar düzenliyor, en güzel adı bulana ödüller veriyorlardı: *Garibaldi Tercero. La Nueva Teresina. Donya Anita Segunda* kötü değildi, ama Martín'in yarışma düşünecek hali yoktu, yarışmalar da her şey gibi dönüşü olmayan bir zamana ait geliyordu ona.

Romörkor kükrüyor, simsiyah, büklüm büklüm bir duman çıkartıyordu, kabloları bir okun yayları gibi gergindi.

"Hep bu romörkorlar fıtık olacakmış gibi bir duyguya kapılıyorum," dedi Alejandra.

Avunması olanaksız olan Martín tüm bunların yaşamından yok olup gideceğini düşündü; tıpkı şu gemi gibi, sessizce, acımasızca. Tanımadığı uzak limanlara doğru.

"Ne düşünüyorsun, Martín?"

"Şunu bunu."

"Söyle."

"Şunu bunu, tanımlı bir şey değil."

"Kötü olma. Söyle."

"Yarıştığımız zamanları, bu kentten gitmek için plan yaptığımız zamanları, nereye olursa olsun."

"Evet," diye onayladı kız.

Martín kıza kalbi durdurarak ölüme yol açan iğnelerden ele geçirdiğini söyledi.

Alejandra pek fazla ilgilenmeden, "Yaa, öyle mi" dedi.

Martín kıza iğneleri gösterdikten sonra karanlık bir sesle,

"Anımsıyor musun, bir kez birlikte ölmekten söz etmiştik," dedi.

"Evet."

Martín kıza baktı, iğneleri cebine attı.

Gece inmişti, Alejandra dönmelerini söyledi.

Martín acı içinde her şeyin bittiğini düşünerek "Şehir merkezine mi gidiyorsun" dedi.

"Hayır, eve."

"Sana eşlik edeyim mi?"

Kayıtsız bir ton takınmış gibi yaptı ama sorusu kaygı doluydu.

Alejandra bir an bocaladıktan sonra, "Eğer istersen," dedi.

Taraçaya çıktıkları zaman Martín dünyanın tüm yükü omuzlarına binmiş gibi yığıldı kaldı.

Kendini yatağa attı ve ağladı.

Alejandra yanına oturdu.

"Böylesi daha iyi Martín, senin için daha iyi. Ne dediğimi biliyorum. Birbirimizi bir daha görmemeliyiz."

Martín hıçkırıklar içinde, gösterdiği iğnelerle kendini öldüreceğini söyledi.

Alejandra düşünmeye başladı, şaşırmıştı.

Yavaş yavaş Martín yatıştı, sonra olmaması gereken şey oldu, her şey olup bittikten sonra Martín kızın şöyle dediğini duydu:

"Seni bunun olmaması koşuluyla görmeği kabul ettim. Gerçekten Martín sen bir..."

Tümcesini yarım bıraktı.

Martín korkarak, "Ne?" diye sordu.

"Önemli değil, olan oldu."

Kalktı, giyinmeye başladı.

Çıktılar. Kız bir şey içmek istediğini söyledi, sesi sert ve kederliydi.

Takıntılı ve gizli bir düşünceye saplanmış gibi dalgın dalgın yürüyordu.

Bajo'daki barlardan birinde içmeye başladı, sonra, bu belirsiz kaygının, Martín'i çok endişelendiren bu belirsizliğin boyunduruğuna her girdiğinde olduğu gibi, hiçbir barda pek fazla kalamadı, çıkması ve başka bir yere girmesi gerekiyordu.

Çok kaygılıydı, trene binecekmiş, saati kollaması gerekiyormuş gibi bir hali vardı, parmaklarını masaya vuruyor, kendisine söyleneni duymuyor, anlamadan, *ne, haa* diye yanıtlar veriyordu.

Sonunda küçük bir bara girdiler, camlarında yarı çıplak şarkıcı kadın fotoğrafları vardı. Işık kırmızımsıydı. Barın sahibesi çok uzun bir bardaktan kırmızı bir içki içen denizciyle Almanca konuşuyordu. Masalarda Parque Retiro'da çalışan fahişelerle birlikte oturan denizciler ve memurlar vardı. Sahneye elli yaşlarında, ağır makyajlı, platin saçlı bir kadın çıktı. İki koca küre şeklindeki inanılmaz iri göğüsleri saten elbisesini patlatacak gibi duruyorlardı. Bilekleri, parmakları, boynu kırmızı ışıkta parlayan sahte mücevherlerle doluydu, sesi içkiden kalınlaşmış, kabaydı.

Alejandra büyülenmiş gibi kadını izliyordu.

Martín kaygıyla, "Ne var?" diye sordu.

Ama Alejandra yanıtlamadı, gözlerini şişkodan ayırmıyordu.

Martín, ısrarla "Alejandra" dedi, kızın kolunu tuttu, "Alejandra!"

Kız sonunda Martín'e baktı.

Martín "Ne var?" diye yineledi.

"O kadar işe yaramaz ki, şarkı söyleyemiyor, yatakta da doğru dürüst bir iş çıkardığını sanmam, fantezileri bir kenara koy, kim yanında böyle bir canavar ister?"

Gözlerini tekrar şarkıcıya dikerek kendi kendiyle konuşur gibi,

"Onun gibi olmak için neler neler vermezdim!" dedi.

Martín şaşkınlıkla kıza bakakaldı.

Daha sonra, Alejandra muamması karşısında her zaman olduğu gibi şaşkınlığı yerini kesif bir üzüntüye bıraktı, o her zaman bu muammanın dışında kalmaya mahkûmdu. Martín Alejandra'nın bu noktaya ulaştığı zaman ilişkilerinin son döneminde sık sık yaşadıkları gibi kabalaştığını, kendisine müthiş bir kin duyduğunu, itici ve alaycı bir tavıra büründüğünü deneyimlerinden biliyordu.

Bu yüzden kız alkolden cam gibi olmuş gözlerini Martín'e çevirdiği zaman, dudaklarından aşağılayıcı, sert ve kindar sözcükler dökülecceğini de biliyordu.

Kız cehennemi kaidesinin yükseklikleriden sonsuz gibi gelen bir süre boyunca Martín'in yüzüne baktı. Kurbanlarının sıcak yüreklerini isteyen sadist Aztek tanrıçalarına benziyordu. Alçak, çok sert bir sesle tıslayarak, "Seni burada görmek istemiyorum, git ve beni yalnız bırak!" diye buyurdu.

Martín onu yatıştırmaya çalıştıysa da bu kızı daha beter çılgına çevirmekten başka bir işe yaramadı, Martín'e gitmesini haykırdı.

Martín fahişelerin ve denizcilerin bakışları arasında bir robot gibi bardan çıktı.

Dışarı, serin havaya çıkınca bilinci yerine geldi. Retiro'ya doğru yürüyerek Plazo Británica'daki banklardan birine oturdu. Meydandaki saat kulesi saatin on bir buçuk olduğunu gösteriyordu.

Kafası allak bullaktı.

Bir an kendini tutmaya çalıştıysa da dayanamadı.

~ 20 ~

Martín umutsuzluk içinde *Boutique*'in numarasını çevirene dek pek çok gün geçti. Wanda'nın sesini duyduğu zaman konuşmaya gerek görmedi ve telefonu kapattı. Üç gün daha bekledi ve yeniden aradı. Telefondaki Alejandra'ydı.

"Neden şaşırıyorsun ki," dedi Alejandra, "yanılmıyorsam birbiri-

mizi bir daha görmemeye karar vermiştik."

Karmaşık bir konuşma oldu, Martín'in ne dediği pek anlaşılmıyordu, sonunda Alejandra ertesi gün onunla Harcas y Esmeralda adlı barda buluşmaya söz verdiyse de randevusuna gitmedi.

Martín kızı bir saatten fazla bekledikten sonra atölyeye gitmeye karar verdi.

Boutique'in kapısı aralıktı, içerisi alacakaranlıktı, alçak bir lambanın ışığında Quique'nin profilini gördü, tek başına oturuyordu. Salonda kimse yoktu, Quique kamburunu çıkarmış, sanki meditasyon yapıyormuş gibi dikkatini bir noktaya toplamış, yere bakıyordu. Martín ne yapacağını bilemeden kalakaldı. Ne Wanda'nın ne de Alejandra'nın içeride olmadıkları besbelliydi, çünkü hiçbir ses duyulmuyordu, çevre çok sessizdi. Dairenin arka tarafında, küçük bir merdivenle çıkılan üst kattaki soyunma odasında olmalıydılar, başka türlü ne açık kapı ne de Quique'nin varlığı açıklanabilirdi.

İçeriye giremedi. Quique'nin içine kapanmış, yalnız duruşunda içeri girmesini engelleyen bir şey vardı. Adam belki de acı çekiyormuş gibi göründüğü için Martín'e yaşlanmış geldi, yüzünde daha önce görmediği derin bir ifade vardı. Bu yalnız adamın görüntüsünün ona neden acı verdiğini anlayamadı. Adamı yıllar boyunca böyle anımsayacak, o belli belirsiz acıma duygusunu o anda mı yoksa yıllar sonra mı hissettiğini anlamaya çalışacaktı. Ve Bruno'nun söylemiş olduğu bir şeyi anımsayacaktı: Kendini yalnız sanan, yalnız olduğundan kesinlikle emin olan bir insanı izlemek korkunçtur; halinde trajik hatta kutsal, ama aynı zamanda korkunç ve hüzünlü bir şey vardır. Her zaman –derdi Bruno–, maske takarak dolaşırız, taktığımız maskeler o anda oynadığımız role göre değişir: öğretmen, sevgili, entelektüel, aldatılmış koca, kahraman, kardeş. Ama, yapayalnızken, kimsenin, hiçkimsenin bizi görmediğini, denetlemediğini, dinlemediğini, bizden bir şeyler istemediğini, bize yalvarmadığını, saldırmadığını, yakınlaşmadığını sanarken hangi maskeyi takarız ki? Belki de yapayalnız insanın kutsallığı o anda İlahi olanın önünde ya da kendi bilincinin önünde maskesiz olmasındadır. Yüzümüzün bu en uç noktadaki ve asıl çıplaklığı, çıplaklıkların en gerçeği, en korkuncudur, çünkü ruhumuz savunmasızdır. Ama Quique gibi bir komedyenin yalnızlığı (diye düşünmüştü Martín), bir masumunkinden ya da sıradan bir insanınkinden daha korkunç ve daha utanç vericidir, daha fazla acıma uyandırması da doğaldır. Bu nedenle Martín girmeye karar verdiğinde yavaş yavaş geri çe-

kildi, yeniden, bu kez topuklarını gürültüyle yere vurarak dükkâna giden koridorda ilerledi. Quique bir komedyenin el çabukluğuyla sapık, şefkat ve merak maskesini taktı (Bu adamın Alejandra'yla ne gibi bir ilgisi olabilirdi?). Sinsi gülümsemesi Martín'in içinde uyanan acımayı sildi.

Yabancıların karşısında beceriksizleşen Martín Quique'nin yanında nasıl oturacağını bile şaşırdı, çünkü bu adamın her şeyi gözlediğini, daha sonra gülmek için çarpık belleğine kaydettiğini düşünüyordu; kim bilir nasıl güleceklerdi daha sonra davranışına ve acılarına? Quique'nin hareketleri, bilerek yaptığı kabalıklar, ikiyüzlülüğü, parlak tümceleri, hepsi, Martín'in kendini sadist ve alaycı bir bilginin mikroskobu altında incelediği bir yaratık gibi hissetmesine neden oluyordu.

Adam Martín'i görür görmez, "Biliyor musun, bana El Greco'nun resimlerinden birini anımsattın," dedi.

Quique söyleyince sıradan gibi gelen bu tümce başka birinin dudaklarında övgü ya da kabalık olarak yorumlanabilirdi. Yazdığı bu tuhaf övgülerle ünlüydü adam, aslında övgü değil, saptırılmış, zehirli eleştirilerdi bunlar: "Derinliği olan metaforlar kullanmaya hiçbir zaman razı olmaz", "Hiçbir zaman değişik olmaya çalışmaz", "Hiçbir zaman seyirciyi sıkmaktan çekinmez."

Martín bir önceki ziyaretinde yaptığı gibi resim çizmeye yarayan yüksek bankın üzerine oturdu, tıpkı bir savaştaymış gibi içgüdüsel olarak omuzlarını çökerterek büzüldü, ki bu adama mümkün olan en az yerini göstersin, her zamanki gibi sustu. Neyse ki Quique Alejandra'dan söz etmeye başladı.

"Wanda ve Téleki kontesiyle, namı diğer Marita'yla, Iturreria doğumludur kendisi, soyunma odasındalar."

Merakla Martín'e bakarak, "Alejandra'yı uzun süredir mi tanıyorsun?" diye sordu.

Martín kızararak, "Birkaç aydır" dedi.

Quique iskemlesini yaklaştırdı, sesini alçaltarak konuşmaya başladı. "Şunu söylemeliyim ki Olmos'lara BAYILIYORUM. Barracas'ta yaşamaları zaten zatıâlilerimin gülmekten ölmesi için başlı başına bir neden. Ayrıca, kuzinim Lala'nın karaciğerinden rahatsız olmasına ve sık sık isteri krizleri geçirmesine kadar aramızda pek çok ortak yön vardı, uzak bir akrabalık olduğu bile söylenebilir. Her zaman söylemiş olduğum gibi, söyle allahaşkına başka kim, KİM Barracas'ta yaşar ki? Kediler, köpekler, kanaryalar ve tavuklar dışında KİMSE! Ayrıca bu in-

sanlar, yani Olmos'lar bize görünürde bir rahatsızlık falan da vermiyorlar, yaşlı Don Pancho bir tekerlekli sandalyede yaşar ve Lavalle'nin birliği dışında başka bir şeyden söz etmez, onun günün birinde Barrio Norte'ye çıkıp gezineceğini ya da Pocho üzerine açıklamalar yapacağını düşünemem bile. İhtiyar Escolástica, deliydi zaten, öldü; Bebe Amca da delinin biri ama odasından çıkmaz ve yalnızca klarnetiyle ilgilenir; Tereza Teyze de deliydi ama mutlu öldü zavallı! Zavallı kadın ya kilisede ya da cenazelerde olduğu için kimseyi cezalandıracak, kimsenin canını sıkacak zamanı olmazdı zaten, kendini Santa Lucia'ya adamıştı ve hiçbir zaman çizgiyi aşmadı, hatta bir kiliseye gitmek ya da bir rahibin hastalığını ya da bir piskoposun ilerleyen kanserinin durumunu haber vermek için bile aşmadı. Geriye Fernando ve Alejandro kalıyor zaten, 'İki deli daha' diye bağırırdı kuzinim burada olsa şimdi. Ve Manucho, o da o sıralarda oradaydı, başını sallar, gözlerini gökyüzüne kaldırarak, *Phèdre*'de yazdığı gibi, 'Ah! Lanetli soy!' derdi. Doğrusunu istersen Olmos'lardan söz açılmadığı zamanlarda Lala oldukça sakin bir kadındır, onun için dünya 'can sıkıcı'yla 'büyüleyici' arasındaki dövüşten ibarettir.

Örnekler:

'Roman ne kadar da can sıkıcı!'

'Özür dilerim ama sana anlatmam gereken şey epeyce can sıkıcı!'

'Santa Fe Sokağı'na kadar kalabalık toplanmış olması ne kadar can sıkıcı! (Peronistleri kastederek)'

'Büyüleyici' örnekleri:

'Monique'nin La Nacion'daki son öyküsü ne kadar büyüleyici!'

'Michele Morgan'ın bu görüntüsü ne büyüleyici!'

Dünya büyüleyici ve can sıkıcı şeyler arasında ikiye bölünmüştür. Bu iki güç arasındaki sonsuz ve bitmeyen savaşta gerçeğin tüm seçeneklerine rastlanır. 'Can sıkıcı' baskın olduğu zaman boku yeriz! Korkunç ve rüküş modalar, karmaşık ya da teolojik kitaplar, Capdevila ya da Larreta'nın Kitap Dostları Derneği'nde verdiği konferanslar, saçma sapan saatlerde yapılan dost ziyaretleri, ölmeyen zengin akrabalar (Marcelo ne can sıkıcı değil mi? Sanki sonsuza dek yaşayacak. Hele sahibi olduğu o dönümlerce toprak!). Büyüleyici baskın çıktığındaysa her şey gülünç bir hale bürünür (Lala için başka bir önemli sözcük), ya da en azından daha katlanılır olur diyebilirim. Kendini yazmaya vermiş ama polo oynamaktan da vazgeçmemiş ya da Ferro, Cerretani gi-

* "Sanatın sanat için" olduğunu görüşünü savunan Arjantinli yazarlar. (ç.n.)

bi tuhaf soyadlı dostlar edinmemiş bir genç; Graham Greene'nin rulet ya da casuslardan söz eden bir romanı, kitleleri fethetmek gibi bir niyeti olmayan bir albay*, iyi huylu ve hipodroma at yarışı izlemeye giden bir başkan. Ama inan ki her şey her zaman bu kadar net değildir, çünkü bu iki güç arasında sonu gelmez bir savaş sürer. Wanda gibi, örneğin o bir moda büyücüsü ama Amerikan soytarılıklarını taklit ettiği zaman can sıkıcı oluyor. Önceden sokaklar oldukça eğlenceliydi ama son zamanlarda, özellikle Peronistlerin düzenledikleri gösteriler sayesinde can sıkıcı bir yere dönüştü. İşte Lala'nın felsefesi. Görüyor musun, Anaximandro'yla Schiaperelli'nin, Porfirio Rubirosa'nın kesişmesi. Gülünç ki ne gülünç!"

Tam o sırada Wanda'yla müşterisinin yaklaşan ayak seslerini duydular. Arkadaki salona girdiler, onların biraz arkasında Alejandra vardı. Martín'i görünce yüzünde şaşkınlığa benzer bir ifade belirdiyse de kızı çok iyi tanıyan Martín bu vurdumduymazlığın ardında apansız bir öfke olduğunu biliyordu. O anlamsız ortamda, kız selamına aynı yüzeysel içtenlikle, herhangi bir tanıdığını selamlar gibi yanıt verdi. İşini bırakıp buluşmaya neden gelmediğini açıklamaya yeltenmedi. Wanda ve Quique'nin yanında takındığı o uçarı havayı takınmıştı yine; onların yanında Martín'in tanıdığı Alejandra'yla aynı dili konuşmuyordu sanki, hatta o Alejandra'yı anlaması bile olanaksızdı.

Müşteri hiç ara vermeden Wanda'yla Péron'u öldürmenin zorunluluğu üzerine sohbet ediyordu.

"Hepsini öldürmek gerek," diyordu, "biz düzgün insanlar artık yollarda yürüyemez olduk."

Birbiriyle çelişen bir sürü karmaşık duygu nedeniyle Martín daha beter bir üzüntüye kapıldı.

Kadın Quique'yi yanağından öptükten sonra, "Bakın söylüyorum," dedi, "komünizm geliyor. Ama ben ne yapacağımı düşündüm, eğer komünizm gelirse çiftliğe çekileceğim." Bu arada belli belirsiz Martín'i selamladı. Quique yüzünde neşeli bir ifadeyle kadının omzunun üzerinden Alejandra'ya baktı. Sonra, "İnsan nasıl böyle bir şey söyleyebilir ki" diyecekti.

Martín kayıtsız bir yüz ifadesi takınmaya çalışarak Alejandra'ya bakıyordu, ama yüzü elinde olmadan kaçınılmaz ve hoş olmayan yakınma, acı ve soru ifadelerini yansıtıyordu.

* Perón'a yapılan bir gönderme. (ç.n.)

"Biliyor musun Marita?" dedi Quique, "adamın adı Perón değil, Perone*'muş."

Kadın ilgiyle, "Sen ne diyorsun?" diye haykırdı.

"Ne eksik diyorum, ne de fazla: adamın adı Perone!"

Marita gider gitmez Quique kuramlarını ortaya saçtı.

"Bu ülkede büyükbaban Biarritz ya da Bayona'da** kasaplık yapmış bile olsa eğer adın Vignaux*** ise yırttın demektir. Ama eğer kaza eseri adın De Ruggiero'ysa, isterse baban Napoli'de felsefe profesörü olsun boku yedin demektir. Bir manavdan öte bir halt olamazsın. Bu soyadı sorununu çok ayrıntılı incelemek gerek –Wanda ve Alejandra gülmeye başlamışlardı. Bu göçler yüzünden ülke büyük tehlike altında görmüyor musunuz? Alın işte, Muzzio Echandia sorunu. Bir gün Maria Luisa ona, 'Kapat çeneni, sen iki soyadınla bile bir adam etmezsin' demek zorunda kalmış."

"Ve haklıymış, Tanrı aşkına! Bari hiç değilse ikinci soyad Ibarguren ya da Alzaga olsaymış. Juan Carlitos'a bir gün demiş olduğum gibi."

"Yanılıyorsun. Burada çok dikkatli olmak gerekir, en ummadık taş baş yarar çünkü. Şu Jeanette'in başına gelenlere baksanıza, Negro'yla dövüşmek zorunda kalmıştı, Negro ona bir kart yollamış. Zaten bir iki kadeh yuvarlamış olan Jeanette benimle Biela Fundida'da karşılaştı ve dedi ki, 'Orospu çocuğu! Dördüncü soyadım eksik.'

*'Sans blague'*****' dedim.

Sonra bana zarfı gösterdi ve Negro'nun şakasını anlattı. Jeanette Alzaga Basavilbaso Algzaga'ya yollanmış! Anlayabiliyor musun Alejandra? Denizci bir gringoyu Konfederasyon'la savaşırken Buenos Aires Filosu'nun kumandanı yapmışlar gibi bir şey. San Marino ordularının Mareşali gibi bir şey. Anladın mı? *L'Amiraglio cara mia!*****' Jeanette'in dramını şimdi anlıyorum. Bir çift Alzaga olduğu kesin! En azından "Alzaga ve" olsaydı. Ama hayır, bir Basavilbaso ve bir Murature. En azından biri bir işe yarasaydı. Ama hayır, otuz santimetre uzunluğunda bir yol kadar işe yaramaz. Çok gülünç! Benim kuramıma göre eğer yağlı bir soyadın varsa kendini pençelerini çıkartmış bir kedi gibi savunman gerekir. Bir düşün, adın Pedro Mastronicola olsun di-

* Bir sözcük oyunu. Sanki Perón İtalyan kökenliymiş gibi bir şaka yapılıyor. (ç.n.)
** Güney Fransa'da kentler. (ç.n.)
*** Fransız adı. (ç.n.)
**** Fr. Yapma! Şakayı bırak! Dalga geçme! (ç.n.)
***** Arj.: Amiral! Dostum! (ç.n.)

yelim. Ama hayır, bu değil, bunu orta sınıfta bile savunamazsın. Adın Pedro Marolda diyelim. Ne yapabilirsin? Ölesiye dövüşmen gerekir. *De la mesure avant tout chose*!* Tıpkı bir aç gibi bir Uriburu'ya saldırırsın. Ama adın nasıl Pedro Marolda Uriburu olabilir ki? Herkes seni bir şaklaban, uluslararası bir üçkâğıtçı, bir *deguisé*** sanar. Uriburu yerine daha sıradan iki soyad da seçemezsin, Moyano ya da Navarro gibi örneğin. Pedro Marolda Moyano Navarro olsa olsa bir soytarının adı olabilir. Bu durumda fazla gösterişli olmayan bir soyadla yetinmen gerekir. Pedro Marolda Moyano. En azından *that works*.*** Eğer canınız çok sıkılıyorsa en iyi çare sokaklarda dolaşmaktır. Bi gün Grillo'yla Sayús'u, bir snobtur kendisi, kafaya almış, onu Martita Olleros, Beba Posadas, Titina Ascuénaga ile tanıştıracağımızı söylemiştik. Aman aman, gerçek bir kaynak! Örneğin Palermo çizgisini alın, ki en iyilerden de değildir ha! Başından işe yarar: Chuchi Pellegrini (hafif kuşkulu görünüyor ama sonunda gringo başkan bile oldu), Mecha Pueyrrédon, Tota Agüero, Enriqueta Bulnes. Anladınız mı?"

~ 21 ~

Martín Alejandra'dan bir işaret, bir çağrı bekliyordu ama kızdan ses seda çıkmıyordu. Sonunda her şeyi göze alarak kıza yaklaştı ve bir dakika çıkıp çıkamayacaklarını sordu. "Olur," diye yanıtladı kız, Wanda'ya dönerek, "Birkaç dakika sonra dönerim," dedi.

"Birkaç dakika," diye düşündü Martín.

Charcas boyunca yürüyerek Esmeralda'nın köşesindeki bara gittiler.

Martín kıza, "Seni bir buçuk saat bekledim," dedi.

"Acele bir işim çıktı, sana haber veremedim."

Martín felaketin yaklaştığını sezerek en azından sesinin tonunu değiştirmeyi, olayları daha sakin ele almayı denedi ama olanaksızdı.

"O insanların önünde farklı görünüyorsun, ben kavrayamıyorum..." Sustu ve ekledi: "Sanırım aslında farklı bir insansın."

Alejandra yanıtlamadı.

"Öyle değil mi?"

---

* Fr. Her şeyden önemlisi ölçü. Önemli olan ölçüyü kaçırmamak. (ç.n.)
** Fr. Kılık değiştirmiş kimse. (ç.n.)
*** İng. En azından bu işe yarar. (ç.n.)

"Bazen."

"Alejandra" dedi Martín, "ne zaman gerçeksin sen, ne zaman?"

"Ben her zaman gerçek olmaya çalışıyorum Martín."

"Biraz önce yaşadığımıza benzer zamanları nasıl unutabilirsin?"

Kız sinirlendi.

"Kim sana unuttuğumu söyledi!"

Bir saniye sonra, "Seni çileden çıkartmak istemiyorum, bu nedenle seni bir daha görmek istemiyorum," dedi.

Karanlık, suskun, kaçamak bir hali vardı. "Bir daha buna benzer zamanlar yaşamamızı istemiyorum."

Kaba bir alayla ekledi: "Şu ünlü kusursuz zamanlar!"

Martín umutsuzca kıza baktı, yalnızca söylediği değil, kırıcı tonuydu da onu üzen.

"Şimdi tutup neden seninle alay ettiğimi, neden sana böyle acı çektirdiğimi soracaksın değil mi?"

Martín pembe ve kirli masa örtüsünün üzerindeki kahverengi bir lekeye bakmaya başladı.

"İyi ya," dedi kız, "bilmiyorum. Neden seninle bir kez daha o ünlü kusursuz zamanlardan birini daha geçirmek istemediğimi de bilmiyorum. Anla artık Martín, bu iş kesinlikle bitmeli. Yürümeyen bir şey var. En onurlusu da birbirimizi bir daha görmememiz."

Martín'in gözleri yaşlarla doldu.

"Beni bırakırsan kendimi öldürürüm."

Alejandra ciddi bir ifadeyle Martín'e baktı. Sonra sert ve hüzünlü bir sesle, "Benim yapabileceğim bir şey yok Martín," dedi.

"Kendimi öldürmeme aldırmıyor musun?"

"Tabii ki, ne demek aldırmıyor musun?"

"Ama engel olmak için bir şey yapmayacaksın."

"Nasıl engel olabilirim ki?"

"Yani yaşamam ya da ölmem senin için bir."

"Böyle bir şey demedim. Benim için aynı şey değil. Kendini öldürmen bence korkunç bir şey."

"Aldırıyor musun?"

"Hem de çok."

"Öyleyse?"

Kıza merak ve kaygıyla, kurtulmak için çıkış arayan tehlike içindeki birine bakar gibi baktı. "Olamaz," diye düşündü, "birlikte onca şey yaşadık, üstelik daha birkaç hafta ancak oldu, bu söylediklerine ger-

çekten inanamaz."

"Öyleyse," diye ısrar etti.

"Öyleyse ne?"

"Sana kendimi hemen şimdi, Retiro'dan geçen trenin ya da metronun altına atarak öldüreceğimi söylüyorum. Senin için fark etmiyor mu?"

"Sana fark etmeyeceğini söylemedim. Böyle bir şey yaparsan çok acı çekerim."

"Ama yaşamaya devam edersin."

Kız yanıtlamadı. Kahvesinin kalanını karıştırarak fincanın dibine baktı.

"Yani yaşadığımız her şey, aylardır birlikte yaptığımız her şey değersiz, çöp, fırlatıp atmak gerekiyor, öyle mi?"

Alejandra neredeyse bağırdı, "Kimse böyle bir şey demedi!"

Martín kafası karmakarışık, acı içinde sustu. "Seni anlamıyorum Alejandra. Aslında seni hiçbir zaman anlayamadım. Söylediklerin, hatta bana davranışın bile değişti."

Düşünmek için çaba harcadı.

Alejandra'nın yüzü asıktı, onu dinlemiyordu bile, caddede bir noktaya bakıyordu.

"Öyleyse," diye ısrar etti Martín.

Kız kuru kuru, "Hiçbir şey olmayacak," dedi, "bir daha birbirimizi görmeyeceğiz. En doğrusu bu."

"Alejandra. Seni bir daha görmemek düşüncesine dayanamıyorum ben! Seni görmek istiyorum! Nasıl olursa olsun! Senin istediğin biçimde olsun..."

Alejandra yanıt vermedi. Gözlerinden yaşlar dökülmeye başladı, ama yüzünün sert, çok uzaklardaymış gibi görünen ifadesi değişmedi.

"Ne dersin Alejandra?"

"Hayır Martín. Ben insanın arada kaldığı durumlardan nefret ederim. Ya seni bu kadar üzen böyle bir sahne yaşanacak, ya da pazartesi günü olanlar yinelenecek. Ve ben bunu istemiyorum. Beni anladın mı? Bir daha seninle yatmak istemiyorum. Hiç istemiyorum!"

"Ama neden?" Martín kızın elini avuçlarının arasına aldı. Tüm olanlara karşın aralarında çok önemli bir şey kaldığını hissediyordu.

Kız nefretle bakarak elini Martín'in ellerinden çekti ve "Neden olmasın?" diye bağırdı.

"Seni anlamıyorum," diye kekeledi Martín, "seni hiç anlamadım..."

"Canını sıkma! Ben de kendimi anlamıyorum. Ne sana neden bunları yaptığımı biliyorum ne de neden böyle acı çektirdiğimi!"

Yüzünü elleriyle kapatarak, "Ne kadar korkunç!" dedi.

Elleriyle yüzünü kapatınca histerik bir biçimde sarsılarak ağlamaya başladı, hıçkırıklar arasında, "Ne korkunç! Ne korkunç" deyip duruyordu.

Martín ilişkileri boyunca onun pek az kez ağladığını görmüştü. Gerçekten etkileyici, neredeyse ürkütücüydü. Ölümcül yara almış bir ejderhanın gözyaşları dökmesine benziyordu. Ama bu gözyaşları (bu yüzden onların ejderhanın gözyaşlarına benzediğini düşünüyordu), korkutucuydular, ne zayıflık ve ihtiyaç anlamına geliyorlardı ne de şefkat istiyorlardı, sıvılaşmış kinin acı damlalarına benziyorlardı, kaynar ve yok ediciydiler.

Martín yeniden onun ellerini tutmaya cesaret etti, şefkatle ama kararlılıkla yüzünü açmaya çalışıyordu.

"Alejandra! Nasıl da acı çekiyorsun!"

Kız ellerinin altından, "Her şeye rağmen bana acıyabiliyor musun?" dedi, kızgın ya da öfkeli miydi. karşısındakini aşağılıyor muydu, acı çekiyor ya da alay mı ediyordu, yoksa tüm bu duyguların karmaşası bir ruh hali içinde miydi; sesinin tınısından çıkartmak olanaksızdı.

"Evet Alejandra, tabii ki sana acıyorum. Acı çektiğini görmediğimi mi sanıyorsun? Ve acı çekmeni istemiyorum. Sana yemin ediyorum, bu bir daha yinelenmeyecek."

Kız yavaş yavaş yatıştı, sonunda gözyaşlarını bir mendille kuruladı.

"Hayır Martín," dedi, "birbirimizi bir daha görmememiz çok daha iyi, çünkü er ya da geç daha kötü bir biçimde ayrılacağız. İçimdeki kötü dürtülere söz geçiremiyorum ben."

Elleriyle yeniden yüzünü kapadı. Martín onun ellerini yüzünden çekmek istedi.

"Hayır Alejandra, birbirimize kötülüğümüz dokunmayacak. Göreceksin. Seni görmek istemenin, seni aramanın suçlusu benim."

Gülmeye çalışarak, "Tıpkı birinin doktor Jeckill'ı arayıp yerine Mr. Hyde'ı bulması gibi" dedi. "Gece. Gizlenerek. Frederic Marc'ın tırnaklarıyla. Ha? Alejandra? Birbirimizi yalnızca sen istediğin zaman, sen beni aradığın zaman, sen kendini iyi hissettiğin zaman göreceğiz. Tamam mı?"

Alejandra yanıt vermedi.

Uzun dakikalar geçti, Martín boş yere akıp giden zaman yüzünden umutsuzluğa kapılıyordu, kızın geç kaldığını, gitmesi gerektiğini, bir iki dakika içinde gideceğini biliyordu, kendisini böyle yıkılmış bir durumda bırakıp gitmesinden korkuyordu. Ardından karanlık günler gelecekti, Alejandra'nın olmadığı günler, yaşamından uzak olduğu günler.

Ve olması gereken oldu, kız saatine baktı ve "Gitmem gerek," dedi.

"Hayır. Böyle ayrılamayız Alejandra. Bu çok korkunç. Önce ne yapacağımıza karar verelim."

"Bilmiyorum Martín, bilmiyorum."

"En azından öbür gün yine buluşalım, böyle acele etmeden. Bu durumda hiçbir şey çözemeyiz zaten."

Çıkarlarken Martín şu iki blok boyunca ne kadar az zamanı, korkunç az zamanı kaldığını düşündü. Yavaş yavaş yürüyorlardı. Ama nasıl yürürlerse yürüsünler, elli adım vardı dükkâna, yirmi adım, on adım, bitti! Martín umutsuzdu, kızın kolunu tuttu, çekerek en azından bir kez daha görüşmeleri için yalvardı.

Alejandra yüzüne baktı. Bakışı çok uzakta, çok çok uzaklarda gibiydi.

Martín gözyaşları içinde, "Söz ver bana Alejandra," diye yalvardı.

Alejandra ona uzun uzun ve sertçe baktı.

"Peki. Oldu. Yarın saat altıda *Adam*'da."

~ 22 ~

Saatler geçmek bilmiyordu. Son bölümü aşılmaz bir dağa tırmanmaya benziyordu. Duyguları karmakarışıktı, bir yandan onu bir kez daha görecceği için tedirgin edici bir sevinç duyuyor, öte yandan bu görüşmelerinin bir görüşme daha olmaktan, son görüşmeleri olmaktan başka bir işe yaramayacağını düşünüyordu.

Saat altıdan çok önce *Adam*'a gelmiş, kapıya bakıyordu.

Bir gün önceki saldırgan Alejandra değildi kız, ama o kadar dalgındı ki, Martín'i en az bir önceki günkü kadar kaygılandırıyordu.

Garson iki üç kez ne istediğini sormak zorunda kaldı. Cin istedi ve ardından hemen Tanrı'nın cezası saatine baktı.

"Ne" dedi Martín üzüntüyle, "şimdiden gitmen mi gerekiyor?"

Alejandra dalgın dalgın ona baktı, sözlerindeki alayı anlamadan biraz daha zamanı olduğunu söyledi. Martín başını eğdi ve bardağın içindeki içkisini karıştırdı.

"O zaman neden geldin?" Söyleyecek başka şey bulamamıştı.

Alejandra dikkatini toplamak istermiş gibi ona baktı.

"Gelecceğime söz vermiştim, öyle değil miydi?"

İçkisi gelir gelmez bir yudumda içti. "Çıkalım" dedi, "biraz hava almak istiyorum."

Dışarı çıktıkları zaman Alejandra meydana doğru yürüdü, çimin üzerinden geçerek ırmağa bakan banklardan birine oturdu.

Uzunca bir süre sustular. Alejandra sessizliği bölerek, "İnsanın kendinden nefret etmesi ne kadar yorucu," dedi.

Martín üzerinde zamanın geçişini gösteren bir saat olan Torre de Ingleses'e bakıyordu. Biraz gerisinde büyük ve bodur bacalarıyla CADE alışveriş merkezi, vinçleri ve asansörleriyle Puerto Nuevo görünüyordu. Vinçler Nuh Tufanı öncesinden kalma soyut hayvanlara benziyorlardı, gemileri didiklemek için öne doğru eğdikleri dev kuş kafaları ve çelik gagaları vardı.

İçi kararak, sessizce, gecenin kentin üzerine inişini, mavi-siyah gökyüzünde bacaların ve kulelerin üzerindeki kırmızı ışıkların parlamaya başlamasını, meydanda yanmaya başlayan lambaları ve Plaza Retiro'daki ışıklı reklam panolarını izliyordu. Milyonlarca erkek ve kadın koşar adım metrodan dışarı fırlıyor, aynı gündelik umutsuzlukla koşar adım banliyölere giden trenlere biniyorlardı. Kavanagh'a baktı. Pencereler aydınlanmaya başlamıştı. Belki orada, otuzuncu ya da otuz beşinci katta, küçücük bir odada, yapayalnız bir adam ışığını yakıyordu. Yalnızca gökdelende kaç tane onlarınki gibi uyumsuz bir ilişki, kaç tane yalnızlık yaşanıyordu, kaç tane birbirini anlamayan çift yaşıyordu kim bilir!

Birden duymaktan korktuğu sözcükleri duydu.

"Gitmem gerek."

"Hemen mi?"

"Evet."

Birlikte çimenlik yokuşu indiler. Aşağıya vardıkları zaman kız veda etti ve Recova'ya doğru yola koyuldu. Martín onu birkaç adım ardından izliyordu.

Kendi sesine benzemeyen bir sesle, "Alejandra!" diye bağırdı.

Kız durdu ve bekledi. bir silah dükkânının ışığı yandan, üzerine vuruyordu. Yüzünün hatları sert, ifadesi aşılmazdı. Ama Martín'e en çok acı veren yüzündeki kindi. Ona ne yapmıştı? Niyeti olmadığı halde, çektiği acının da etkisiyle bu soruyu sorup duruyordu. Kız çenelerini sıkarak vitrine doğru bakıyordu.

"Sana şefkat ve anlayıştan başka bir şey göstermedim."

Alejandra yanıt olarak bir dakika daha kalamayacağını söyledi. Saat sekizde başka bir yerde olması gerekiyordu.

Kızın uzaklaşmasını seyretti.

Birden onu izlemeye karar verdi. Alejandra farkına varsa bile daha kötü ne olabilirdi ki?

Alejandra Recova boyunca üç, dört blok yürüdükten sonra Reconquista'ya saptı ve Ukrania adında küçük bir bar-restorana girdi.

Martín sakınarak yaklaştı ve karanlığa gizlenerek gözlemeye başladı. Yüreği sanki yerinden çıkarılıp bir buz kütlesinin üzerine bırakılmış gibi büzülmüş, sertleşmişti. Alejandra bar kadar uğursuz görünen bir adamın karşısına oturdu. Koyu tenli ama açık renk, belki de gri gözlüydü. Kır saçları düzdü ve geriye taranmıştı. Hatları sertti, yüzü baltayla oyulmuş gibi duruyordu. Adam yalnızca güçlü görünmüyordu, karanlık ve ürkütücü bir çekiciliği de vardı. Martín'in acısı öyle büyüktü ve bu yabancının yanında kendini o kadar küçük hissediyordu ki, artık hiçbir şeyin önemi kalmamıştı. Kendi kendine, *başıma daha kötü ne gelebilir* diye soruyordu sanki. Büyülenmiş ve üzgün, adamın ifadesini, susmalarını, ellerinin hareketlerini izliyordu. Aslında çok az konuşuyordu adam. Tümceleri kısa ve kesik kesikti. Zayıf ve sinirli ellerinin bir şahinin ya da kartalın pençeleriyle akrabalığı olmalıydı. Evet, bu adama ait her şey bir avcı kuşu andırıyordu. Burnu ince ama güçlü ve kemerliydi, elleri kemikli, haşin ve acımasızdı. Bu adam zalimdi, her şeyi yapabilirdi.

Martín onu birine benzetiyor ama kim olduğunu çıkaramıyordu. Bir an onu daha önce görmüş olabileceğini düşündü, unutulacak bir yüz değildi adamınki, eğer onu görmüş olsaydı kesinlikle anımsaması gerekirdi. Birden Cornejo da Salta adında birini anımsadı, ama hayır, bu yüz ona belli belirsiz tanıdık geliyordu.

Alejandra hararetle konuşuyordu. Tuhaf, ikisi de gergindi ve birbirlerinden nefret edermiş gibi duruyorlardı, ama bunun Martín'i rahatlattığı söylenemezdi. Tam tersine bunun farkına vardığı zaman umutsuzluğu kat kat arttı. Neden? Birden gerçeği anlar gibi oldu; bu ikisi bir-

birlerine yakıcı bir tutkuyla bağlıydılar. Birbirini seven iki kartal gibi diye düşündü. Gagaları ve pençeleriyle birbirlerini ölene kadar didiklemek, parçalamak isteyen iki kartal gibi. Alejandra'nın bir elini adamın elinin, adamın pençesinin üzerine koyduğunu gördüğü zaman dünya başına yıkıldı, tüm anlamını yitirdi.

~ 23 ~

Sabaha karşı dolaşırken birden zihni aydınlandı sanki: Adam Alejandra'ya benziyordu! Taraçadaki sahneyi anımsadı. Alejandra Fernando adını söyler söylemez sanki gizli tutması gereken bir adı açığa çıkarmış gibi tedirgin olmuştu.

"O adam Fernando'ydu!' diye düşündü.

Gri-yeşil gözler, çıkık elmacık kemikleri, koyu ten ve Trinidad Arias'ın yüzü! Tabii ya! Şimdi neden adamın tanıdık geldiğini açıklayabiliyordu! Adamda hem Alejandra'dan hem de Trinidad Arias'tan, Alejandra'nın göstermiş olduğu tablodan çok şey vardı. "Ben ve Fernando dışında herkes," demişti Alejandra, sanki bir adamla birlikte kendini dünyadan soyutlamıştı, şimdi anlıyordu ki, adama tapıyordu da!

Ama, kimdi Fernando? Bir büyük ağabey, Alejandra'nın söz etmek istemediği bir büyük ağabey? Adamın Alejandra'nın ağabeyi olması olasılığı Martín'i biraz olsun yatıştırdı, aslında tümüyle yatıştırmalıydı. Neden (diye sordu kendi kendine) sevinmedim? O anda bu sorusunun yanıtını bulamadı. Yalnızca sakinleşmesi gerektiğini düşündü, ama başaramadı.

Rahat uyuyamadı, sanki kaygıyla uyuduğu odasına bir vampir girmişti. Yatakta döndü durdu, kafasında gördüklerini evirip çevirerek döndü, döndü ve kendini huzursuz edenin ne olduğunu bulmaya çalıştı. Birden bulduğunu sandı! El! Kaygıyla Alejandra'nın adamın elini okşayışını anımsadı. Bu bir kız kardeşin erkek kardeşinin elini okşayışı değildi! Kız adamı düşünerek yaşıyordu. Adam bir hipnozcu gibiydi. Kız adamdan kaçıyordu ama er ya da geç sanki çıldırmış gibi ona koşuyordu. Martín, birden kızın anlaşılmaz ve çelişkili davranışlarının pek çoğunu anladığını sandı.

Her şeyi keşfettiğine inandığı anda yine kuşkuya kapıldı. Ya benzerlik! Adamın aileden biri olduğu o kadar belliydi ki! Bir kuzen olabileceğini düşündü. Evet! Birinci dereceden bir kuzendi ve adı da Fernando'ydu!

Başka türlü olması olanaksızdı! Zaten bu varsayım her şeyi açıklıyordu: Dikkat çekici benzerliği, Alejandra'nın o gece, ağzından Fernando'nun adını kaçırdığı zaman tereddüt edişini. Bu ad (diye düşündü) anahtar bir sözcüktü, gizli bir addı. "Ben ve Fernando dışında herkes" demişti Alejandra istemeden, sonra tedirgin olmuş ve Martín'in sorduğu soruyu yanıtlamamıştı. Şimdi her şeyi anlıyordu Martín; kız ve adam birlikte, bambaşka bir dünyada yaşıyorlardı. Kız onu, Fernando'yu seviyordu, bu nedenle adını Martín'in yanında andığı zaman pişmanlık duymuştu.

Günler geçtikçe içindeki huzursuzluk arttı, durmadan arttı. Sonunda artık dayanamadı, Alejandra'ya telefon etti, onunla konuşması gereken çok, çok önemli bir şey olduğunu söyledi. Tek bir şey! Son olsa bile!

Buluştukları zaman neredeyse konuşamayacak haldeydi.

~ 24 ~

Alejandra sert sert, "Ne oldu sana," diye sordu, Martín'in kendiyle ilgili bir konuda kederlendiğini düşünmüş olmalıydı. Bu onu çok sinirlendiriyordu çünkü pek çok kez söylemiş olduğu gibi, Martín onun üzerinde hiçbir hak iddia edemezdi, ona hiçbir söz vermemişti ve hiçbir açıklama yapmak zorunda da değildi; özellikle de tam ilişkilerini bitirmeye karar vermişken! Martín başıyla reddetti ama gözlerinden yaşlar akıyordu.

Alejandra Martín'i kollarından tutup sarsarak, "Çabuk ne olduğunu söyle," dedi. Genç adamın gözlerinin içine bakıyordu.

"Tek bir şey bilmek istiyorum Alejandra, tek bir şey, Fernando kim?"

Alejandra'nın rengi soldu, gözlerinde şimşekler çakıyordu.

"Fernando? Bu adı nereden öğrendin?"

"Sen söylemiştin o gece. Bana ailenin öyküsünü anlattığında."

"Bunun ne önemi var peki?"

"Benim için tahmin edebileceğinden çok fazla önemi var."

"Neden?"

"Çünkü o adı, o sözcüğü söylediğin zaman pişman olmuştun, öyle değil mi?"

"Diyelim ki öyle oldu, bana bunu sormaya ne hakkın var!"

"Hiçbir hakkım yok. Biliyorum. Ama yalvarırım söyle, Fernando kim, kardeşin mi?"

"Benim ne erkek ne de kız kardeşim var."

"O zaman kuzenin."

"Neden kuzenim olsun?"

"Sen ve Fernando hariç, ailendeki herkesin Üniterist olduğunu söylemiştin. Kardeşin değilse kuzenin olacağını düşündüm. Öyle değil mi? Kuzenin değil mi?"

Alejandra Martín'in sıkıp durduğu kollarını bıraktı, sustu, tükenmiş, çökmüş görünüyordu.

Bir sigara yaktı, bir süre sonra, "Martín, hoş bir anımız kalsın istiyorsan bana sorular sorma," dedi.

"Sana yalnızca tek bir soru soruyorum."

"Ama neden?"

"Çünkü benim için çok önemli."

"Neden önemli?"

"Çünkü senin bu insanı sevdiğin sonucuna vardım."

Alejandra yeniden sertleşti, gözlerinde en kötü zamanlarında olduğu gibi şimşekler çakmaya başladı.

"Neye dayanarak?"

"Bir duygu."

"O zaman yanılıyorsun, Fernando'yu sevmiyorum!"

"Belki de kendimi iyi ifade edemedim. Ona âşıksın demek istemiştim. Onu sevmiyor olabilirsin ama ona âşıksın."

Bu son sözcükleri sesi çatlayarak söylemişti.

Alejandra sert ve güçlü elleriyle Martín'in kollarını tuttu (Fernando'nun elleri gibi diye düşündü Martín acıyla, onun elleri gibi!), onu sarsarak kin dolu ve sert bir sesle,

"Sen beni izledin!" diye bağırdı.

"Evet!" diye bağırdı Martín, seni Reconquista Caddesi'ndeki bara kadar izledim ve sana benzeyen, âşık olduğun bir adamla oturduğunu gördüm!"

"Peki onun Fernando olduğunu nereden biliyorsun?"

"Çünkü sana benziyor... çünkü Fernando'nun senin ailenden olduğunu söylemiştin! Çünkü aranızda gizli bir şey var! Çünkü ikiniz birlikteyken tüm insanlardan farklı görünüyorsunuz! Çünkü onun adını söyler söylemez pişman olmuştun! Ayrıca onun elini tutuşun..."

Alejandra onu döver gibi sarsmaya başladı. Martín kendini bıraktı, ölü bir bedendi sanki. Kız Martín'i bıraktı, tırnalamak ister gibi ellerini yüzüne götürdü, kuru kuru hıçkırıyordu. Ne bir ses çıkarıyordu ne de bir damla gözyaşı döküyordu. Martín kızın ellerinin aralığından bağırdığını duydu, "Aptal, o benim babam!"

Sonra koşa koşa gitti.

Martín öylece, hiçbir şey yapamadan ve söyleyemeden kalakaldı.

~ 25 ~

Sanki bir timpaninin gürleyen, karanlıklar içinde yankılanan sesi Alejandra'nın söylediği sözlerin ardındaki karanlık gölgelerin varlığını haber vermiş gibi, Martín kendini sıvı kurşundan bir okyanusun dibinde, karanlık, ağır, sonsuz bir uykuda hissediyordu. Günlerce Buenos Aires sokaklarında dolaştı durdu. O olağanüstü varlığın bir bilinmezden gelip, bir bilinmeze gittiğini düşünüyordu. *Yuva*, diyordu, *yuva*. Görünüşte hiçbir anlamı olmayan sözcükler, ama fırtınanın ortasındaki adam için anlamlıydılar, şimşekler ve yıldırımlar ortalığı kasıp kavurduğu zaman sıcak, tanıdık, sevecen mağarasına sığınıyordu adam. Yuva, ateş, aydınlık ve dost barınak. Bu nedenle (demişti Bruno), yalnızlık yabancı diyarlarda çok daha büyür çünkü vatan da tıpkı yuva gibidir, ateş gibi, çocukluk gibi, ana kucağı gibidir; yabancı diyarlarda olmak sıradan bir otelde kalmak gibi hüzünlüdür, kayıtsızdır, bildik ağaçlar, çocukluk, hayaletler yoktur. Vatan tıpkı çocukluk gibidir, anne gibidir, yalnızken ve üşürken sarıp sarmalar insanı, ısıtır. Ama o, Martín, onun ne zaman annesi oldu ki? Ve üstelik bu vatan o kadar düşman, haşin ve korumasız ki. Bizim utancımız bir ulus yaratmayı hâlâ başaramamış olmamız, yarattığımızı sandığımızın önce çatırdaması sonra alaşağı olması. Burada var olan Avrupa'daki, Meksika'daki ya da Cuzco'daki binlerce yıllık taşların kopyası bile değil. Burada ne Avrupa'da ne de Amerika'dayız, parçalanmış, istikrarsız, trajik, sürekli çatlayıp, un ufak olan bir bölgedeyiz. Buradaki her şey geçici ve kırılgan. Tutunup kavrayacak hiçbir şey yok, insanlar daha ölümlü, durumları daha dengesiz, kısa süreli. Martín felaketin ortasında tutunacak güçlü ve mutlak bir şey arıyor, sığınacak bir mağara arıyor, ne vatanı var, ne de evi. Daha da kötüsü, gübre yığınlarının ve hayal kırıklığının üzerine kurulu bir evi var, titrek ve anlaşılması olanaksız bir vatanı var.

Böylece kendini *yalnız, yalnız, yapayalnız hissediyor*. Hissettiği, düşündüğü tek sözcük bu, ama durumunu açıklamaya yetiyor. Bu nedenle bir deniz kazazadesi gibi Alejandra'ya sığınmıştı ama bu kez sığındığı mağara yırtıcı canavarlarla doluydu.

~ 26 ~

O anlamsız günlerden birinde, Martín birden yukarıda uçakların kükrediğini, dört bir yana koşuşturan insanların kendini sürüklediğini hissetti. İnsanlar *Plaza Mayo* diye bağırıyor, işçilerle dolu kamyonlar oraya gidiyordu. Dört bir yandan yükselen çığlıklara gökdelenleri sıyırarak uçan uçakların baş döndürücü görüntüsü karışıyordu. Daha sonra bombaların gümbürtüsü, uçaklardaki mitralyözlerin takırtısına ve uçaksavarların gürültüsüne karıştı. İnsanlar itiş kakış içinde binalara koşuyorlar, uçaklar geçtikten sonra tamamen gitmediklerini bildikleri halde yeniden çıkıyor, merakla bakıyor, sinirli sinirli konuşuyor, uçaklar geri dönünce yeniden içerilere kaçışıyorlardı. Bazıları duvarlara yapışıp korunmaya çalışırken (sanki geçici bir sağanaktı yağan), gökyüzüne bakıyor, merakla, kollarını yukarılara sallayarak, belirsiz yönleri işaret ediyorlardı.

Sonunda gece indi. Yağmur damlaları gafil avlanmış, ürkmüş, dedikodularla mayınlanmış kentin üzerine düşmeye başladı.*

~ 27 ~

Yalnızlık iç karartıcı ve hüzünlüydü, gece inmişti, yangınlar kurşun rengi gökyüzünde uğursuz uğursuz parlıyorlardı.

Bombardıman bir deliler karnavalında çalınan davullar gibi geliyordu kulağa.

Martín çılgına dönmüş, karmakarışık insan kalabalığıyla kilisenin önüne kadar sürüklenmişti. Bazılarının tabancaları ve tüfekleri vardı. "Onlar Alianza'dan," dedi biri. Kapılara döktükleri benzin aniden alev

* 1955 yılı haziran ayında, denizciler Perón'a karşı ayaklandılar. Yandaşları deniz kuvvetlerine ait uçaklar tarafından bombalandı. Bu hükümet darbesi bastırıldıktan sonra Perón yanlıları pek çok kiliseyi ateşe verdi, çünkü Kilise Perón karşıtıydı. (ç.n.)

aldı. Çığlıklar atarak, gürültü patırtı içinde içeri girdiler. Bankları kapıların önüne sürüklediler, ateşe attılar, ateş büyüdü. Kimileri de dua masalarını ve aziz heykellerini sokağa taşıdılar, yağmur kayıtsız, dümdüz yağıyordu, her şeyin üzerine benzin döktüler, ahşap çılgınca yanmaya başladı. Buz gibi bir rüzgâr esiyordu. Çığlıklar atılıyor, sağdan soldan tüfek sesleri duyuluyordu, kimileri koşuyor, ötekiler panikten ve ateşten büyülenmiş, duvarlara yapışıyor, kilisenin girişine sığınıyorlardı. Birisi başının üzerinde tuttuğu Meryem heykelini alevlerin ortasına atmaya götürüyordu. Bir başkası, Martín'in yanında duran işçi genç, "Yakma onu! Bana ver!" diye bağırdı.

Heykeli kucağında tutan öfkeyle "Ne?" dedi.

"Yakma onu, sana bir kaç peso veririm."

Öteki başını sallayarak heykeli indirdi, uzattı, bankları ve resimleri yerlerinden sökmeye başladı.

Meryem heykeli gencin ayaklarının dibinde, yerde duruyordu. Genç yardım arıyordu. Manzarayı izleyen bir polis memurunun yanına gitti, heykeli kiliseden çıkartmak için yardımını istedi.

"Beni bu işe bulaştırma, pibe."

Martín yaklaştı.

"Ben sana yardım ederim," dedi.

"Çok iyi, sen ayaklarından tut," dedi işçi çocuk.

Dışarı çıktılar. Yangın yağmura karşın büyüyordu, her yer su ve benzin içindeydi. Sarışın, uzun boylu, saçı başı darmadağınık bir kadın elindeki bronz şamdanı bir baston gibi havada sallıyor, mihrabın üzerinden aldığı nesnelerle ve resimlerde dolu çantasını sürüklüyordu.

"Serseriler!" dedi.

"Kapat çeneni, deli," diye bağırdılar.

"Serseriler, hepiniz cehennemde yanacaksınız," diye bağırdı kadın.

Çantasını sürüklüyor, elindeki şamdanla kendini savunarak ilerliyordu. Genç bir adam kadını çimdikledi, bir başkası laf attı ama o kendini savunarak ilerlemesine devam ediyor, durmadan "Serseriler, serseriler!" diyordu.

"Anca gidersin, saksafoncu!" diye bağırdılar kadına.

Kadın kuru ve çatlak bir sesle, "Serseriler!" diyerek ilerliyordu, içine kapanmış bir hali vardı, yüzü taş kesmişti sanki, çılgın gibi görünüyordu.

"O yalnızca bir deli, bırakın!" diye bağırdılar.

Elinde uzun bir değnek olan bir başka kadın ateşi seyrediyor, san-

ki büyük bir ızgara yapıyormuş gibi ara sıra karıştırıyordu.

"O bir deli, bırakın gitsin," dediler.

Sarışın kadın çantasını sürükleyerek laf atan kalabalığın arasında kendine yol açmaya çalışıyordu. Üzerine yanan tahta parçaları atıyor, kadına ellemeye çalışıyorlardı.

Birden ateşten dev alevler yükseldi. Artık kâğıtları ve kayıtları yakmaya başlamışlardı. İri yarı bir adam isterik bir biçimde gülüyor, yerinden söktüğü kaldırım taşlarını sağa sola fırlatıyordu.

Sarışın kadın ateşle aydınlanan bölgeden çıktı.

Neşeli bir karnaval müziği duyulmaya başladı, sokak çalgıcıları ateşin çevresinde dönüyorlardı.

Chanta Cuatro çalgıcıları,
onu ziyarete gelmişler...

Alevlerin ışığında sokak çalgıcılarının beden hareketleri tuhaf, olağanüstü görünüyordu. Kudas kaplarını tabak olarak kullanıyorlardı, üzerlerine papaz kaftanlarını geçirmiş, kutsal çanakları ve haçları havada sallıyorlar, altın yaldızlı şamdanlarla tempo tutuyorlardı. Biri bombo çalıyordu. Hep bir ağızdan şarkı söylüyorlardı.

Hoşgörülüdür.
Bizim müdürümüz...

Bombonun ritmik sesi, alevlerin ışığında dans, yaldızlı şamdanlarla tutulan tempo.

Yeniden ateş edildiğini duydular, sağa sola kaçışmalar oldu. Ne hangi yönden ateş edildiğini ne de ateş edenin kim olduğunu biliyorlardı. Paniğe kapıldılar. Birileri "Bu Alianza," diye bağırdı, kimileri ortalığı yatıştırmaya, kalabalığı düzene sokmaya çalışıyordu. Koşuşturuyor, "İşte geliyorlar," ya da "Sakin olun çocuklar" diye bağırıyorlardı.

Caddenin ortasındaki ateş büyüdükçe büyüyordu. Bir grup kadın ve erkek günah çıkartma kulübelerini yerlerinden sökmüşler, sürüklüyorlardı. Hâlâ ateşe tablolar ve heykeller atanlar vardı.

Bir adam İsa heykelini sürüklüyordu. Birden önüne çıkan bir kadın çılgın gibi bağırarak "Ver onu bana," dedi.

Kadını küçümseyerek bakan adam "Nedenmiş o?" dedi.

Çalgıcılar şarkı söylüyorlardı.

Gonzale kızı
Muzdan hoşlanır...

Kadın adamı izleyerek sürükleyemesin diye heykeli ayaklarından tuttu.

"Bıraksana!" diye bağırdı adam.

"Ver onu bana!" diye bağırdı kadın.

İsa bir an havada asılı kaldı. Bir ucundan kadın öteki ucundan adam çekiştiriyordu.

Meryem heykelini kiliseden çıkartan genç, kadının yanına gidip "Hadi senyora" dedi, "gelin."

Kadın İsa'nın ayaklarını bırakmadan "Ne?" diye sordu.

"Hadi gelin, bırakın gitsin."

Kadın anlamadan, "Ne diyorsun?" dedi.

Çocuk, "Bu heykeli bırakın," dedi.

Kadın havada sallanan İsa'yı bırakmadı ama bocaladığı görülüyordu.

"Gelin artık senyora," dedi çocuk.

Kadın duraklayınca adam heykeli kuvvetle çekti, heykel kadının ellerinden kurtuldu. Kadın aptallaşmış gibi adamın uzaklaşışına baktı. Sonra bakışlarını genç işçinin ayakları dibinde duran Meryem'e çevirdi.

"Hadi gelin," dedi çocuk.

Kadın yaklaştı.

"Bu, Çaresizlerin Meryemi" dedi çocuk.

Kadın hiçbir şey anlamadan heykele baktı, hiçbir şey anlamıyormuş gibi görünüyordu. Çocuk Peronistti. Kadın kendisine bir şey yapacaklarını düşünüyordu belki de.

"Evet senyora" dedi Martín. Onu kiliseden çıkarttık. Bu genç onu yanmaktan kurtardı.

Çalgıcılar gidiyorlardı.

Chanta Cuatro çalgıcılarıyız,
Ve gidiyoruz artık...

Kadın yaklaştı.

"Tamam," dedi, onu eve götürelim.

Genç işçi ve Martín heykeli almak için eğildiler.

"Hayır, bekleyin," dedi kadın.

Paltosunun düğmelerini çözdü, çıkarttı ve heykeli sardı, sonra yardım etmek istedi.

"Bırakın," dedi çocuk, "biz taşırız. Nereye gideceğimizi söyleyin yeter."

Yürümeye başladılar. Kadın öne geçti. Bir adam onları izliyordu. Yağmurun şiddeti artmıştı. Meryem'in yaldızlı tacı çocuğun yüzüne batıyordu. Martín hiçbir şey bilemiyordu artık. Her şey birbirine girmişti.

"Bir yaralı," dediler, "bırakın geçelim."

Kalabalık yolu açtı.

Santa Fe boyunca, Callao yönünde yürüdüler. Kızıl parlaklık giderek azalıyor, hırçın, yalnız ve buz gibi gece baskın çıkıyordu. Yağmur sessizce yağıyor, uzaklardan çığlıklar, ıslıklar duyuluyor, ateş ediliyordu.

Eve vardılar. Yedinci kata kadar bir asansörle çıktılar, lüks bir daireye girdiler, Martín işçi oğlanın kafasının karıştığını gördü. Utangaç ve üzgün bir halde evdeki hizmetçiye bakıyor, koyu renkli mobilyaların ve sanat objelerinin arasında nasıl hareket edeceğini bilemiyordu.

Meryem'i bir köşeye koydular, çocuk yorgun ve aklı karışmış başını Meryem'e dayadı, sanki bir an dinlenmek istiyordu. Birden kendine seslendiklerini duydu.

"Hadi," dedi kadın, "geri dönmemiz gerek."

Genç adam mekanik bir tavırla "Evet," dedi.

Bir şey arıyormuş gibi çevresine bakındı.

"Ne var" dedi kadın.

"Şey, istiyorum..."

"Ne, ne istiyorsun" diye sordu kadın.

"Bir bardak su, istediğim bu."

Su getirdiler, çocuk sanki su kireçmiş gibi içti.

"Hadi artık gidelim," dedi kadın.

Yağmur azalmıştı. Sokak çalgıcıları başka yangınlara gitmiş olmalıydılar. Ateş yanmaya devam ediyordu, ortalık sessizdi, erkekler ve kadınlar kilisenin girişinde durmuş, ateşi izleyen sessiz ve büyülenmiş seyircilere dönüşmüşlerdi. Biri kolunun altında papazların ayin kaftanlarını tutuyordu.

"O kaftanları bana verir misin?" diye sordu kadın.

"Ne?" dedi adam.

"Kaftanlar. Onları bana verir misin diye sormuştum."

Adam yanıtlamadı. Yangına baktı.

"Kaftanlar," diye yineledi kadın, çok sakindi, bir uyurgezer kadar sakin. "Onları saklamak istiyorum. Kilise için. Yeniden tamir edilene dek."

Adam sessizce yangını izlemeye devam etti.

Kadın nefretle, "Siz Katolik değil misiniz?" diye sordu.

Adam yangını izlemeye devam ediyordu.

"Vaftiz olmadınız mı?" diye sordu kadın.

Adam yangını izlemeye devam ediyordu ama gözlerinin ifadesi (Martín'e göre) sertleşmişti.

"Çocuklarınız yok mu? Anneniz yok mu?"

Adam parladı.

"Neden orospu çocuğu ananızın yanına gitmiyorsunuz?"

"Ben Katoliğim" dedi kadın, telaşsız ve uyurgezer. "Kaftanları kilise için istiyorum, yeniden kurulunca..."

Adam kadına baktı, umut vermeyen, normal bir tonda konuştu,

"Onları yağmurdan korunmak için aldım," dedi.

Kadın sakin, "Lütfen kaftanları bana verin." dedi.

Adam "Ben çok uzakta, taa General Rodriguez'de oturuyorum," dedi.

Biri inatçı, ısrarcı kadının arkasından,

"Demek General Rodriguez'den buralara geldiniz, siz kiliseyi yakanlardansınız" dedi.

Kadın arkasına döndü. Konuşan ak saçlı, yaşlı bir adamdı.

Üniformalı biri yağmurluğunun önünü açarak bir tabanca çıkarttı, Yaşlı adama doğrulttu, adamcağızı baştan aşağı soğuk, hor gören bakışlarla süzerek,

"Siz kim oluyorsunuz da elâlemi sorguluyorsunuz?" dedi.

Koltuğunun altında kaftanlar olan da bir tabanca çıkarttı. Elinde büyük bir mutfak bıçağı olan bir kadın, sakince kadına yaklaşarak, "O kaftanları kıçına sokmamızı ister misin?" dedi.

Kadın kaftanları taşıyan adama bir öneride bulundu.

"Bu şemsiyenin sapı altın."

"Eee?"

"Onu al kaftanları ver, bak altın."

Adam şemsiyenin sapına baktı.

Bıçaklı kadın bıçağının ucuyla öneriyi yapan kadını dürttü, kadın

aldırmadan, sorusunu yineledi.

"İyi," dedi adam, "bana şemsiyeyi ver."

Bıçaklı kadın öfkeyle, "Pislik, satılmış," diye bağırdı.

Kaftanları taşıyan adam eliyle boşver anlamında bir işaret yaparak, "Ne halt edeceğim ben kaftanlarla?" diye sordu.

Bıçaklı kadın "Sen satılmış bir pisliksin," dedi.

Kaftanları taşıyan adam birden çılgına döndü.

"Bana bak kes sesini yoksa kafana bir kurşun yersin."

Bıçaklı kadın ona küfretti, bıçağını yüzüne doğrulttu ama adam şemsiyeyi aldı ve yanıtlamadı.

Kadın çığlıklar ve küfürler arasında kaftanlarla uzaklaştı.

Üniformalı adam, "Hadi çocuklar, burada yapacak bir şey kalmadı. Gidelim," dedi.

Kadın elinde kaftanlar Martín ve işçi çocuğun yanına geldi. İkisi de uzakta duruyor, korkuyorlardı. Yeniden Esmeralda Caddesi'ndeki eve kadar kadına eşlik ettiler. Martín yine işçi çocuğun üzgün olduğunu, kapının aralığından koltuklara, resimlere ve porselenlere, tablolara baktığını gördü.

"Girin," diye ısrar etti kadın.

"Hayır senyora," dedi çocuk, "ben gidiyorum, bana ihtiyacınız kalmadı."

"Bekle," dedi kadın.

Çocuk saygılı, vakur, bekledi.

Kadın çocuğa baktı.

"Sen bir işçisin."

"Evet. Tekstil işçisiyim" dedi çocuk.

"Kaç yaşındasın."

"Yirmi."

"Peronist misin?"

Çocuk yanıtlamadı. Başını eğdi.

Kadın sert sert baktı.

"Nasıl Peronist olabilirsin? Yaptıkları vahşeti görmüyor musun?"

"Kiliseleri yakan birkaç silahlı çapulcu senyora," dedi çocuk.

"Ne? Ne? Ama onlar Peronist!"

"Hayır senyora. Gerçek Peronist değiller, gerçek Peronist değil onlar."

Kadın öfkeyle, "Ne diyorsun sen?" dedi.

Çocuk başını kaldırarak, "Artık gidebilir miyim senyora?" diye sordu.

"Hayır bekle," dedi kadın, düşünceliydi, "bekle... Neden Çaresizlerin Meryemi'ni kurtardın?"

"Bilmiyorum senyora. Kiliseleri yakmalarından hoşlanmıyorum. Bu, bu olanlarda Meryem'in ne suçu var ki?"

"Ne de?"

"Ne bileyim. Plaza Mayo bombardımanında."

"Plaza Mayo bombardımanı hakkında ne düşünüyorsun?"

Çocuk şaşkınlıkla kadına baktı.

"Şu Perón'un halledilmesi gerektiğini, o yüzsüzün, utanmazın, dejenercnin ortadan kaldırılması gerektiğini düşünmüyor musun?"

Çocuk kadına baktı.

"Hadi, söyle," diye ısrar etti kadın.

Çocuk başını önüne eğdi.

"Ben Plaza Mayo'daydım," dedi, "ben ve binlerce yoldaş. Bir bomba tam önümdeki arkadaşımın bacağını koparttı. Birinin kafası uçtu, bir diğerinin midesi deşildi. Binlerce ölü var."

"Ama bir serseriyi savunduğunuzu fark edemiyor musun," diye sordu kadın.

Çocuk sustu. Sonra, "Biz yoksuluz senyora. Ben annem, babam ve yedi kardeşimde tek odada büyüdüm," dedi.

"Bekle! Bekle!" diye bağırdı kadın.

Çocuğun ardından Martín de çıkmaya yeltendi.

"Peki sen? Sen de Peronist misin?"

Martín yanıtlamadı.

Geceye çıktı.

Karanlık ve soğuk gökyüzü ruhunun bir simgesi gibiydi. Hissedilmeyecek kadar ince bir yağmur güneydoğudan esen rüzgârda savrularak yağıyor, Buenos Aires'lilerin hüznünü derinleştiriyordu (diyordu Bruno kendi kendine). Buenos Aires'li, bir kahvenin buğulu camlarının ardından sokağa bakarak *"Ne boktan bir hava"* diye mırıldanıyordu, o sırada, içinde, çok derinlerde biri, *"Ne sonsuz hüzün"* diye düşünüyordu. Martín buz gibi yağmuru yüzünde hissederek, hiçbir yere varmadan dolaşıyor, kaşlarını kaldırmış ısrarla önüne bakıyor, sanki geniş ve karmakarışık bir bilmeceyi düşünüyordu. Kendi kendine durmadan üç sözcük yineliyordu Martín: Alejandra, Fernando, körler.

~ 28 ~

Saatlarce aylak aylak dolaştı. Birden kendini Belgano'da, Inmaculada Concepción Meydanı'nda buldu. Banklardan birine oturdu. Önündeki kilise hâlâ bir gün öncesinin dehşetini yaşıyor gibiydi. Uğursuz bir sessizlik ve ölgün ışık, çiseleyen yağmur Buenos Aires'in bu köşesine ürkütücü bir görüntü veriyordu. Sanki kilisenin yanındaki eski binaya güçlü ve korkunç bir yaratık gizlenmişti, Martín büyülenmiş gibi, gözlerini ayıramadan, yaşamında ilk kez gördüğü bu köşeye bakıyordu.

Neredeyse bir çığlık atacaktı! Alejandra eski binaya doğru yürüyerek meydanı geçiyordu.

Ağaçların altında ve yarı karanlıktaki Martín'i göremezdi. Martín'in pek çok kez görmüş olduğu gibi bir uyurgezer gibi yürüyordu ama bu kez daha kaygı verici, iradesini tümden yitirmiş gibi görünüyordu. Alejandra taşların üzerinde, düz bir çizgi boyunca, sanki doğaüstü güçler tarafından önceden belirlenmiş bir yöne doğru ilerliyordu. Hiçbir şey görmediği ve duymadığı besbelliydi. Kararlılıkla yürüyordu ama hipnoz etkisindeymiş gibi çevresindeki her şeye kayıtsızdı.

Binanın önüne gelince hiç bocalamadan kapalı, sessiz kapılardan birine gitti, kapıyı açtı, içeri girdi.

Martín bir an için düş ya da serap gördüğünü sandı. Daha önce Buenos Aires'in bu meydanına hiç gelmemişti, o kederli gece onu oraya sürükleyen hiçbir bilinçli neden yoktu, bu kadar şaşırtıcı bir karşılaşmayı öngörmesi olanaksızdı. O kadar tuhaf, beklenmedik bir rastlantıydı ki, bir düş ya da serap gördüğünü düşünmesi doğaldı.

Ama o kapının önünde beklediği uzun saatler boyunca hiçbir kuşkusu kalmadı. Gördüğü Alejandra'ydı, o kapıdan girmişti, hâlâ içerideydi ve Martín'in kıza ulaşmasının bir yolu yoktu.

Sabah oldu. Martín daha fazla beklemeye cesaret edemedi. Gün ışığında Alejandra'nın onu görmesinden korkuyordu. Ayrıca kızın dışarı çıktığını görerek ne elde edecekti ki?

Artık fiziksel acıya dönüşen bir üzüntü duyarak Cabildo'ya doğru yürüdü.

O tuhaf, düşsel geceden bulutlu, gri, yorgun ve melankolik bir gün doğmuştu.

III
Körler Üzerine Soruşturma

Ah, gecenin tanrıları!
Ah, karanlığın, ensestin ve cinayetin tanrıları,
Hüznün ve intiharın.
Ah, farelerin ve mağaraların tanrıları!
Yarasaların ve hamamböceklerinin.
Dehşetli ve ulaşılmaz tanrıları,
Düşlerin ve ölümün!

~ 1 ~

Benim katledilmemle sona erecek bu süreç ne zaman başladı? Bu vahşi berraklık tıpkı bir fenere benziyor ve belleğimin geniş bölgelerine ışık huzmeleri salıyor. Yüzler, bir bodrumda dolaşan fareler, Buenos Aires ve Argel'in caddeleri, orospular ve denizciler görüyorum. Yeniden ışık huzmesi, bu kez çok daha uzak şeyler görüyorum. Bir çiftlikte bir çeşme, yüz kızartıcı bir siesta, kuşlar ve bir çiviyle oyulmuş gözler. Belki de burada, kim bilir, belki de çok uzaklarda, şimdi anımsamadığım çocukluğumun derinliklerinde. Bilmiyorum. Ayrıca, ne fark eder?

Öte yandan sistemli olarak araştırmaya başladığım zamanı çok iyi anımsıyorum (öteki, bilinçsiz olanı daha derinlerdedir belki, nereden

bilebilirim ki?). 1947 yılının bir yaz günüydü. Belediyenin önündeki kaldırımda, Plaza Mayo'da, San Martín yönünde yürüyordum. Son derece dalgındım, birden bir çan sesi duydum, sanki birinin beni yüzyıllık uykumdan uyandırmak istermiş gibi çaldığı bir çan. Yürüyordum, çan sesi bilincimin en kenar, en kuytu köşelerine girmeye çalışıyordu. Onu duyuyordum ama dinlemiyordum. Taa ki bu delici ve ısrarlı ses benim en duyarlı, derimin kıl gibi ince ve en hassas, tuhaf bir yerini dürtene kadar. Sanki ani ve sapkın bir tehlikeyle karşı karşıya kalmış gibi, sanki karanlıkta ellerime bir sürüngenin buz gibi derisi değmiş gibi sıçrayarak dalgınlığımdan sıyrıldım. Önümde muammalarla dolu ve sert yüz ifadesiyle beni süzen, kıvır zıvır satan bir kör satıcı duruyordu. Elindeki çanı çalmayı kesmişti; sanki çanı beni bilinçsiz uykumdan uyandırmak için, şu ana kadarki varlığımın aptal bir hazırlık evresi olduğunu ve artık bittiğini, gerçekle yüz yüze gelmemin zamanının geldiğini bildirmek için çalıyordu. Hareketsizdi, soyut yüzünü bana doğru çevirmişti, cehennemden çıkma ama soğuk bir görüntünün karşısındaymış gibi felç olmuştum; öylece bir süre, ama yaşadığımız zamanla ilintisi olmayan, sonsuzluğa açılan bir süre karşı karşıya durduk. Daha sonra, bilincim bildik zamana döndüğünde, koşa koşa kaçtım oradan.

Böylece varlığımın son evresi başlamış oldu.

O gün, yaşamımın tek bir anını bile boşa geçiremeyeceğimi, tüm gücümü o karanlık, korku dolu evreni araştırmaya harcayacağımı sezdim.

O sonbahar gerçekleşen ve benim için belirleyici olan ikinci karşılaşmaya kadar pek çok ay geçti. Yoğun bir biçimde araştırmama gömülmüştüm ama anlam veremediğim bir irade yitimi nedeniyle gecikiyordum. Şimdi irademi bilinmeyene duyulan korku nedeniyle yitirdiğimi düşünüyorum.

Tabii ki körleri gözlüyor ve araştırıyordum.

Çeşitli kereler özleri, hiyerarşileri, yaşam biçimleri, zoolojik şartları üzerine tartışmıştım. Soğukkanlı oldukları kuramını geliştirmiş, taslak hazırlıyor, bir yandan da körler dünyasıyla ilgili tüm dünyadaki pek çok dernek ve kuruluşun üyelerinin sözlü ve yazılı küfürlerine hedef oluyordum. Bu dernek ve kuruluşlar gizli loca ve örgütlerin el çabukluğuna ve hızına sahiptiler; insanlar arasına yayılmış, gözle görünmez, kimsenin bilmediği, hatta varlığından kuşkulanmadığı, bizi sürekli izleyen, kaderimize, başarısızlıklarımıza hatta ölümümüze karar veren loca ve örgütler. Körler örgütünde de farklı bir şey yaşanmıyor-

du ve ne yazık ki onlara hizmet eden normal erkekler ve kadınlardı. Bir kısmı Örgüt tarafından kandırılmış, bir kısmı duygusal ve demagojik propagandaların etkisinde kalmışlardı; pek çoğu da körlerin sırlarını sorup araştıranların başına gelecek kötülükler, fiziksel ve metafizik cezalar hakkında yayılan dedikodulardan korkuyorlardı. Benim bir kısmının başıma geldiğini, bir kısmının da çok daha acımasız ve incelikli bir biçimde başıma geleceğini düşündüğüm cezalar. Gururum yüzünden kızgınlığımı yüksek sesle dile getirmekten ve araştırmalarımı sonuna kadar yürüteceğimi söylemekten başka bir şey yapmıyordum.

Biraz daha budala olsaydım, bu araştırmalarımın çocukluğumdan beri körler üzerine geliştirdiğim kuramın, ilk ipuçlarını çocukluğumun karabasanlarında ve sanrılarında keşfettiğim bu kuramın gerçekliğini kanıtladığını söyleyerek övünürdüm. Daha sonraları, büyürken, bu zorbalar, bu şantajcıların, bu duygu sömürücülerinin yer altında yaşadıkları, bu nedenle, soğukkanlı, kaygan derili, mağaralarda, kovuklarda, bodrumlarda, kullanılmayan geçitlerde, lağım kanallarında, ana lağım borularında, kör kuyularda, derin yarıklarda, içlerinden suların süzüldüğü terk edilmiş madenlerde yaşayan hayvanlarla akraba olduklarını konusunda inancım pekişmeye başladı. Bazıları, en güçlüleri, yüzlerce metre derinliğinde yeraltı mağaralarında yaşıyorlar ve mağara bilimcilerle hazine avcılarına yanlış bilgiler veriyorlardı. Büyük sırlarını çalmaya çalışanları korkunç biçimlerde tehdit ediyorlardı.

Önceleri, henüz gençken ve kuramıma inandığım halde kendime pek güvenim yokken, onu doğrulamaya hatta açıklamaya bile çekiniyordum çünkü duyguların demogojisi olan duygusal önyargılar örgütün savunma sistemini aşmama engel oluyordu. Bu sistem aşılması olanaksız, ince ve görünmezdi; okullarda ve gazetelerde yazılanlarla desteklenen, hükümet ve polis tarafından saygı duyulan, yardımlaşma kurumları, senyora ve üstatlar tarafından propagandası yapılan bir sistemdi. Bu savunma sistemi karanlık banliyölere kadar yayılmış, gerçekten kuşkulananlara kötü niyetini giderek daha fazla belli etmeye başlamıştı.

Savunma sistemlerini aşmak için pek çok yıl geçmesi gerekmişti. Böylece, yavaş yavaş, kâbuslarımızda bizi dehşete doğru iten büyük ve çelişkili güce benzeyen bir gücün iteklemesiyle, o yasak bölgelere girdim. Başlangıçta şurada burada, kaçak ve yanılmış hayaletler gibi belli belirsiz görünüyordum, ama daha sonra metafizik bir karanlığın hüküm sürdüğü tüm o iğrenç yaratıkların dünyasına ürkütücü bir kesin-

likle, olanca gücümle daldım.

Yıllar süren araştırmalardan ve yaşamımı tehditler altında geçirdikten sonra, bu ürkütücü ayrıcalığa nasıl ulaştığımı, bu iğrenç yaratıkların kaynaştığı, sıradan körlerin en az ürkütücüleri olduğu bu bölgelere, bu en içteki daireye nasıl girdiğimi anlatacağım şimdi.

~2~

14 Haziran gününü çok iyi anımsıyorum. Soğuk ve yağmurlu bir gündü. Palermo'da metroda çalışan bir körün davranışlarını inceliyordum. Kısa boylu, sağlam yapılı, güçlü görünümlü ve belli ki çok eğitimsiz bir adamdı. Elinde balinalar*, insanların üst üste durduğu bir vagondan diğerine, neredeyse öfkeyle koşuyordu. Kalabalığın ortasında kin ve kızgınlık dolu görünüyordu, memurların neredeyse kutsal bir çekinceyle içine haraçlarını bıraktıkları elini öne uzatıyor, diğer eliyle simgesel balinaları tutuyordu. Kimse balina satarak yaşayamazdı. En iyi varsayımla bir insan yılda bir çift, hadi diyelim ayda bir çift balina alabilirdi ama ne bir deli ne de bir milyoner günde bir düzine balina alırdı. Herkes balinaların simgesel olduğunu, körün onları insanlara uzatmasının da simgesel olduğunu anlıyordu tabii. Şu ünlü beyaz bastonu dışında onu diğer ölümlülerden ayıran bir özellik daha.

Kuramımın doğruluğunu kanıtlamak için bu yaratığı gözetliyordum. Plaza Mayo ve Palermo arasında sayısız yolculuk yaptım, metro istasyonlarındaki varlığım göze batıp, örgütün kuşkularını üzerime çekmeyi, günlerim böylesine değerliyken bir hırsız olarak ihbar edilmeyi ya da başıma buna benzer bir aptallık gelmesini istemiyordum. Pek çok önlemler alarak körü izledim, sonunda, 14 Haziran'da saat bir buçuktaki son yolculuktan sonra onu kaldığı yere kadar takip etmeye karar verdim.

Plaza Mayo durağında, tren Palermo'ya yapacağı son yolculuğa çıkmadan önce kör trenden indi ve metronun San Martín Caddesi'ne çıkan kapısına yöneldi.

Cadde boyunca, Cangallo'ya doğru yürümeye başladık.

Köşeye varınca Bajo'ya döndü.

* Dik yakalı gömleklerin yakalarını tutturmak için kullanılan çubuk. Balina kemiğinden olanları da vardır. (ç.n.)

Önlemlerimi artırmam gerekti çünkü soğuk kış gecesinde benden ve körden başka hemen hemen hiç kimse yürümüyordu. Onu güvenli bir uzaklıktan izliyor, kulaklarının keskinliğini ve gizlerini kurcalayan her tehlikeyi kendilerine haber veren içgüdülerini göz ardı etmiyordum.

Sessizlik ve yalnızlık Bankalar Caddesi'nde geceleri hüküm sürerlerdi. Burası geceleri diğer mahallelerden çok daha sessiz ve ıssız olurdu, belki de bunun nedeni gündüzle olan çelişki, gündüz bu sokaklarda korkunç bir gerilimin, gürültü patırtının, sonu gelmez bir karmaşanın, acelenin yaşanıyor olması, binlerce kişinin mesai saatlerinde bu sokakları doldurmasıydı. Ama Para dinlenirken bu sokakların kraliçesi hiç kuşkusuz kutsal yalnızlık oluyordu. Yeter ki son memurlar ve patronlar da evlerine gitsin, ayda beş bin peso kazanarak beş milyon pesoyu yöneten zavallılar, sonsuz kalabalıklar, türlü önlemler alarak türlü yatırım aracına paralarını yatırırken, diğer bir tarafta küçük bir pencereden bu kez tersine önlemler alarak paralarını çekenler ortalıktan el ayak çeksin. Tümüyle hayali ve büyülü bir işlem. Bu adamlar, inananlar, kendilerinin gerçekçi ve pratik olduğuna inananlar, çok büyük bir dikkatle, üzerinde kendilerine bir söz verildiği yazılı olan, senyor bilmem kimin Devlet adına imzaladığı, ama imzasını kendi eliyle bile atmadığı kirli bir kâğıt parçasını uzatıyorlar ve karşılığında kim bilir ne alıyorlar. Tuhaf olan bu insanlar bu sözle yetiniyorlar, bu güne dek benim bildiğim hiç kimse kirli kâğıdın üzerinde yazılı olan söz yerine getirilmediği için şikayetçi olmadı; daha da şaşırtıcı olan, bu kirli kâğıt parçaları genellikle daha temiz ama kendilerinden daha güvenilmez olan kâğıt parçaları karşılığında değiştiriliyorlar, bu kâğıtların üzerinde de, başka bir senyor, inanana bu temiz kâğıt karşılığında, zamanı geldiğinde, bilmem ne kadar kirli kâğıt vereceği sözünü veriyor. Gerçekten çılgınlığın daniskası. Her şey hiç kimsenin asla görmemiş olduğu Bir Şey adına, Bir Yerde, büyük bir olasılıkla ABD'de, Çelik Kasalarda saklandığı söylenen şeylere güvenilerek yapılıyor. Bütün bunlar bir din aslında, temel sözcükleri *kredi ve itibari* olan bir din.

Demek istiyorum ki, bu sokaklar inananların çılgın kalabalığından yoksun kaldıklarında, gece saatlerinde, herhangi bir sokaktan çok daha fazla ıssızlaşıyorlar, çünkü buralarda geceleri kimse yaşamıyor, bu tapınakların geniş hollerinde ve inanılmaz hazinelerin saklandığı dev bodrumlarında kimse yaşayamaz zaten. Bu büyüyü kontrol eden güçlü adamlar, uyku ilaçları ve uyuşturucular alarak kaygıyla, büyük fi-

nansal çöküşlerin yaşandığı karabasanlar görerek uyuyorlar. Tabii bildik nedenlerle bu mahallede yiyecek de bulunmuyor, ne insanoğlunun ne de fare ve hamamböceklerinin yaşamlarını sürdürmelerini sağlayacak hiçbir şey yok, hiçbir şeye indirgenmişliğin aşırı temizliği var buralarda çünkü her şey simgesel ya da kâğıt; bu kâğıtlar bitler ve bazı küçük yaratıklar için besin anlamına gelse de, hiçbir canlı türünün giremeyeceği çelik kasalarda korunuyorlar.

Kısacası Bankalar Caddesi'nde hüküm süren sessizliğin içinde, Cangallo boyunca Bajo'ya doğru körü izliyordum. Adım sesleri yankılanıyor, giderek daha gizemli ve sapık biri haline dönüşüyor.

Böylece Leandro Alem'e kadar indik, caddeyi geçtikten sonra limana doğru saptık.

Çok dikkatliydim, körün ayak seslerimi hatta hızlı hızlı solumamı duyacağını sanıyordum.

Adam o kadar büyük bir güvenle yürüyordu ki beni ürküttü, gerçekten kör olmadığına dair saçma düşünceyi aklımdan uzaklaştırmaya çalıştım.

Beni şaşırtan ve korkumu artıran aniden sola, lunaparka doğru dönmesi oldu. Korktuğumu söyledim çünkü başından beri niyeti lunaparka gitmek olsaydı, caddeyi geçtikten sonra sağa dönmesinin hiçbir anlamı yoktu. Yürüdüğü hıza ve güvene bakılırsa adamın yolunu şaşırmış olduğunu düşünmek olası değildi, böylece geriye kendisini izlediğimin farkına vardığı ve beni yanıltmaya çalıştığı (korkunç) varsayımı kalıyordu. Çok daha korkuncu, bana bir tuzak hazırlıyor olabilirdi.

Bizi bir cehenneme çeken eğilime benzer bir eğilim beni giderek kör adamı izleme konusunda daha kararlı yapıyordu. Böylece, çantasının içi balina dolu, beyaz bastonlu bir adamın neredeyse koşar adım (korkunç olmasa bile en azından gülünç bir durum) yürüdüğünü, başka bir adamın da sessizce ama çılgınca onu takip ettiğini görebilirdiniz. Bouchard boyunca kuzeye doğru, lunapark binası biter bitmez sanki limana inmek istermiş gibi sağa doğru.

Köşeyi dönünce onu gözden kaybettim, çünkü doğal olarak oldukça uzaktan izliyordum.

Neredeyse sırrı çözmek üzereyken (o sırada öyle düşünmüştüm), onu kaybetmekten korkarak umutsuzca hızlandım.

Koşar adım köşeye vardım, onun yaptığı gibi sağa döndüm.

Aman Tanrım! Kör duvara dayanmıştı, ikircikliydi ve bekliyordu. Önünden geçmekten başka çarem yoktu. Tam geçerken insanüstü bir

güçle kolumu kaptı, soluğunu yüzümde duydum. Işık çok azdı ve ifadesini ancak seçebiliyordum. Ama tüm davranışları, soluk soluğa olması, bir kıskaç gibi kolumu sıkan eli, sesi, hepsi, kin ve acımasız bir kızgınlıkla doluydu.

Alçak sesle ama bağırır gibi "Beni izliyorsunuz," dedi.

Tiksintiyle (soluğunu yüzümde hissediyor, terli derisinin kokusunu duyuyordum), korkuyla, tek heceli sözcükler geveledim, çılgınca ve umutsuzca reddettim, "Yanılıyorsunuz," dedim, duyduğum tiksinti ve baş dönmesi hissi nedeniyle neredeyse bayılacaktım.

Nasıl farkıma varmış olabilirdi? Ne zaman? Neden? Normal bir insanoğlunun kendisini izlediğimi anlaması olanaksızdı. Ne? İşbirlikçileri mi? Örgütün kurnazca her yere ve en beklenmedik işlere dağıttığı adamları mı: dadılar, orta okul öğretmenleri, saygıdeğer senyoralar, kütüphaneciler, demiryolu bekçileri? Kim bilir. Ama o gün, sabaha karşı örgüt hakkındaki sezgilerimden birini doğrulamıştım.

Tüm bunları başım dönerek, bir yandan pençelerinden kurtulmaya çalışırken düşünmüştüm.

Elinden kurtulur kurtulmaz kaçtım ve uzun süre soruşturmama devam edemedim. Yalnızca korkumdan değil, tahammül edilemez bir korku duyduğum doğru, ama aynı zamanda ince hesaplar da yapıyordum; o gece olanlar yüzünden tehlikeli ve sıkı bir biçimde her aldığım soluğun izlendiğini düşünüyordum, aylar hatta yıllarca beklemeli, izimi kaybettirmeliydim, o gece onu basit bir soygun amacıyla izlemiş olduğumu sanmalıydılar.

Aradan üç yıldan fazla bir zaman geçtikten sonra, başka bir olay sayesinde büyük bir ipucu ele geçirdim ve sonunda körlerin inine sızabildim. Toplum bu insanları "Görmeyenler" diye adlandırır, gönüllerini hoş tutmak ister; popülist bir duygusallık çeşidi. Ama aynı zamanda da, dini örgütlerin yaydığına benzer bir korku yüzünden "ilahi"yi doğrudan adlandırmaktan çekinir.

~ 3 ~

Görüşlerini hastalık ya da kaza nedeniyle kaybedenlerle doğuştan kör olanlar arasında büyük bir farklılık vardır. Bu fark nedeniyle sonunda inlerine sızabildim, ama yine de Örgüt'ü dolayısıyla dünyayı yönettikleri gizli kovuklarına girip, üs düzey yöneticilerine ulaşama-

dım. Ulaşabildiğim varoştan, o canavarlar hakkında ve tüm dünyayı ellerinde tutmak için uyguladıkları yöntemler hakkında çekinceli ve yanlış da olsa haberler alıyordum. Böylece bu hegemonyanın sıradan insanlar, entrikalar, salgınların bulaştırılması, düşlerin ve kâbusların denetlenmesi, uyurgezerlik ve uyuşturucu dağıtımı sayesinde sürdürüldüğünü öğrendim (tabii körlere duyulan saçma acıma duygusunu sömürmek dışında). ABD'de on iki, on üç yaşındaki orta okul öğrencileri arasında marihuana ve kokainin nasıl yayıldığını, çocukların zehirlenerek kayıtsız şartsız ve kesin olarak Örgüt'ün hizmetine sokulduğunu gözlemek yeterliydi zaten. Araştırmam tam başlaması gereken noktada sona erdi tabii ki: aşılması olanaksız bir eşikte. Düşlerin, kâbusların ve kara büyünün denetimine gelince; Örgüt'ün tüm falcılar, cadılar, büyücü şifacılar, medyumlar ordusunu elinde tuttuğunu söylemeye bile gerek yok sanırım; bunların büyük bir çoğunluğu sahtekâr tabii ki, ama tuhaf olan gerçekten bazı gizli güçleri olanların da bu güçlerini şarlatanca bir sunum altında gizlemeleri, tabii ki bunu çevrelerini daha iyi kontrol altında tutabilmek için yapıyorlar.

Evet, tıpkı söyledikleri gibi, Tanrı gökleri yönetiyorsa Örgüt de yeri ve eti yönetiyor. "Kıyamet Günü" geldiği zaman bu örgütün yaptıkları nedeniyle Aydınlık Güç olarak adlandırabileceğimiz şeye hesap verip vermeyeceğini bilemiyorum; ama dünyanın onun denetiminde olduğu, yaşamı ve ölümü, salgınları ve devrimi, hastalığı ve işkenceyi, kandırmayı ve sahte duyguları, yanıltmayı, yöneticileri ve araştırmacıları onun yönettiği açık.

Ben teolog değilim, bu cehennemi güçlerin çarpık bir teolojik açıklaması olup olmadığını bilmiyorum. Olsa bile bu yalnızca bir kuram ve umut olabilirdi. Ama diğerleri, benim gördüğüm ve acı çekmeme neden olan şeyler tümüyle *gerçek*.

Ama biz şimdi farklılıklara dönelim.

Henüz değil: Bu cehennemi güçler hakkında söylenmesi gereken çok şey var, çünkü bir aklıevvel çıkıp bunların gerçeğin ta kendisi değil de, yalın bir metafor olduğunu düşünebilir. Kötülük sorunu beni her zaman yakından ilgilendirmiştir, henüz çocukken elime bir çekiç alıp karınca yuvasının başına çöker, sesi sedası çıkmayan hayvancıkları öldürmeye koyulurdum. Hayatta kalanlar paniğe kapılır, deli gibi sağa sola kaçışırlardı. Daha sonra yuvaya hortumla su sıkardım: sel. Ve içeride yaşananları hayal ederdim, acil yardım çalışmaları, koşuşturmalar, yiyecek stokunu, yumurtaları kurtarmak, kraliçelerin güvenliğini sağ-

lamak için verilen emirler ve karşı emirler vb. Son olarak bir kürekle her şeyi altüst eder, büyük delikler açar, onların oyuklarını bulur ve her şeyi deli gibi deşerdim: genel felaket. Sonra oturur varoluşun genel anlamı üzerine, bizim kendi sel baskınlarımız ve depremlerimiz üzerine düşünürdüm. Böylece bir sürü kuram üretirdim, sonunda her yerde hazır olan, her şeyi gören, iyiliksever bir Tanrı tarafından yönetildiğimiz düşüncesi o kadar saçma ve çelişkili gelmeye başlardı ki, ciddiye bile alınmaması gerektiğine karar verirdim. Büyüyüp silahlı bir soygun çetesine katılmadan çok önce aşağıdaki sonuçları çıkarmıştım:

1- Tanrı yok.

2- Tanrı var ve orospu çocuğunun teki.

3- Tanrı var, ama ara sıra uykuya dalıyor, gördüğü kâbuslar bizim varoluşumuz.

4- Tanrı var, ama deliliğin kapısını açacak anahtarı yok, bu anahtar bizim varoluşumuz.

5- Tanrı her yerde değil, her yerde aynı anda olması olası değil. Arada bir kayboluyor. Başka dünyalara mı gidiyor? Başka işler mi yapıyor?

6- Tanrı zavallı bir şeytan. Gücüyle ilgili sorunları var. Yapıtıyla boğuşan sanatçı gibi maddeyle boğuşuyor. Arada bir Goya olabildiği de oluyor, ama genellikle tam bir beceriksiz.

7- Tanrı Tarih'ten önce Karanlıklar Prensi'ne yenildi. Bozguna uğramış bir şeytana dönüştürüldü, prestijini yitirdi ve bu belalı evrene atandı.

Tüm bu olasılıkları ben uydurmadım, gerçi başlangıçta öyle sanıyordum, ama sonra diğer insanların da bazılarına, özellikle zafer kazanmış şeytan kuramına inandıklarını gördüm. Bin yıldan fazla bir süredir, gözüpek ve açık fikirli insanlar bu sırrı ortaya çıkarmak için işkencelere maruz kaldılar, öldüler, yok edildiler ve dağıtıldılar, böylece dünyayı yöneten güçlerin, iktidarlarını sürdükleri sürece küçük insanlar tarafından durdurulamayacağı görüldü. Zavallı dilenciler ya da dâhilere engizisyon tarafından işkence yapıldı, yakıldılar, kazığa oturturdular, canlı canlı derileri yüzüldü; halklar sürüldü, yok edildi. Çin'den İspanya'ya kadar, dinler gizlerini ortaya çıkaracak tüm girişimlerin köküne kibrit suyu ekti. Başarılı oldukları da söylenebilir. Bazı örgütler yok edilemediyse bile Müslümanlık gibi bir yalan kaynağına dönüştürüldüler.

Döngüyü incelersek: Gnostiklere* göre dünyayı Yehova adında bir şeytan yarattı. En Yüce Tanrı onu bir süre dünyayı istediği gibi biçimlendirmesi için serbest bıraktıysa da, sonunda kendi oğlunu geçici olarak İsa kılığına sokarak Musa'nın üçkâğıtlarına son vermesi için dünyaya gönderdi. Ama Muhammed de bu gnostiklerin bazıları gibi İsa'nın basit bir insanoğlundan başka bir şey olmadığını düşünüyordu, Tanrı'nın Oğlu'nun İsa vaftiz edilirken indiğini ama sonra onun bedenini terk ettiğini düşünüyordu, zaten başka türlü o ünlü "Tanrım, Tanrım, beni neden terk ettin," çığlığı nasıl açıklanabilir ki? Romalılar ve Yahudiler İsa'yla alay ettiklerini sanarken aslında bir hayaletle alay ediyorlarmış. Ama önemli olan şu ki, tüm bunlar gizemi açıklamaya değil, tam tersine daha da güçlendirmeye yarıyor (diğer isyankâr örgütlerde de olduğu gibi). Yehova'nın şeytan olduğunu ve İsa'yla birlikte yeni bir çağın başladığını söyleyen Hıristiyan örgütlerinin ya da Müslümanların inanışına göre, eğer İsa'ya (ya da Muhammed'e) kadar dünyayı Karanlıklar Prensi yönettiyse, şimdi bozguna uğramış bir biçimde cehennemlerine geri döndü demektir. Kolayca anlaşılacağı gibi bu çift yönlü bir yanılgıdır: Büyük yalan zayıflarken bu zavallı şeytanlar onu sağlamlaştırıyorlar.

Benim vardığım sonuç gayet açık: Dünyayı demir bir yumrukla, hâlâ Karanlıklar Prensi yönetiyor. Ve bunu Körlerin Kutsal Örgütü aracılığıyla yapıyor. Bu o kadar açık seçik ortada ki, dehşete düşmesem gülebilirdim.

~ 4 ~

Ama biz yeniden farklılıklara dönelim.

Her şeyden önce kaza ve hastalık sonucu kör olanların sayısıyla doğuştan körler arasında büyük bir orantısızlık vardır. Kuşkusuz yeni katılanlar kısa bir süre sonra türün özelliklerinin çoğunu kazanıyorlar, tıpkı kendilerinden nefret eden ya da değer vermeyen bir ırkın arasında yaşayan Yahudilerin birbirlerini taklit etmeleri gibi. Çünkü, bu çok tuhaf ve açıklanamaz bir olay olmasına karşın, körler gözleri görenlerden aralarına yeni katılanlardan nefret ettiklerinden çok daha fazla nefret ederler.

Bu olayın nedenleri ne olabilir? Başlangıçta bu nefretin nedeninin komşu ülkelerin birbirilerine duyduğu kine benzediğini, hatta aynı ül-

* Lat. Kilisenin ilk yıllarında ortaya çıkan, Hıristiyan, Yahudi, Doğu dinleri karması bir inanış. Pek çok ayrı kola ayrılmıştır. (ç.n.)

kenin vatandaşlarının birbirinden nefret etmesine benzediğini düşündüm. En acımasız savaşların iç savaşlar olduğu biliniyor, bunu görmek için Arjantin'in geçmiş yüzyılına ya da İspanyol İç Savaşı'na bakmak yeter de artar. Norma Gladys Pugliese, entelektüel birikimi olan insanları incelemek için aylarca kullandığım basit bir ilkokul öğretmeni, insanlar arasındaki nefretin ve savaşların nedeninin insanların birbirini tanımaması ve genel cahillik olduğunu düşünüyordu. Şunu açıklamak zorundayım ki, insanlar arasında barışı sağlamanın ve korumanın tek yolu karşılıklı cahillik ve birbirini tanımamaktan geçer, bu yaratıkların biraz olsun iyiliksever ve adil oldukları tek durum budur, hepimiz bizi ilgilendirmeyen şeyler konusunda oldukça temkinliyizdir. Seçkin eğitimciler tarafından eğitilmiş, okur yazarlığın insanlığın genel sorununu çözeceğine inanan zavallı kadına, birkaç tarih kitabı ve gündelik gazetelerin politika sayfaları yardımıyla, insanlık durumunun abecesini açıklamak durumunda hissediyordum kendimi. Ona dünyanın en eğitimli halkının toplama kamplarını yarattığını, Katolikleri ve Yahudileri kitleler halinde işkenceden geçirip yaktığını anımsatırım. Sonuç olarak, her sabah, Almanlara değil de bana kızarak kalkar yatağından; efsaneler her zaman onları yıkmaya niyetlenen gerçek olaylardan daha güçlüdür ne yazık ki, Arjantin'deki ilk öğretim miti de ne kadar uydurma ve gülünç olursa olsun, bu efsaneleri yıkmaya niyetlenen her türlü hiciv ve gösteriye karşı koymuştur ve koyacaktır.

Bizi ilgilendiren soruna dönersek, Örgüt'ü daha iyi araştırıp tanıdıktan sonraki düşüncelerime dayanarak, aralarına sonradan katılanlara duydukları kinin nedeninin kast sisteminden kaynaklanan bir gurur olduğunu söyleyebilirim. Örgüt'e girmeye niyetlenen ve bunu başaranları çekemiyorlardı. Bu bilindiği gibi yalnızca körlere özgü değildir, toplumun üst sınıflarında da aynı şey yaşanır. Onlar da büyük servet yaparak ya da çocuklarını evlendirerek bir üst sıraya çıkanları istemeye istemeye, sövüp sayarak aralarına alırlar, her zaman belli belirsiz bir aşağılama vardır, ama zamanla bu aşağılama bir çekememezliğe dönüşür, çünkü gerçek üst sınıf mensupları bu ağır ama kesin işgale karşı yeterince güvende olmadıklarını, zırhlarının yeteri kadar kalın olmadığını keşfederler ve çelişkili bir aşağılık kompleksi duymaya başlarlar.

Son olarak bir gün öncesine kadar kurbanları, en acımasız davranışlarının nesneleri olan bu insanların birdenbire sırlarına vakıf olmaları da doğuştan körleri şaşırtır. Bu rahatsız edici tanıklar da önceki

dünyalarına dönmelerinin en küçük bir olasılığı olmasa bile, çaresizliğin ve kimsesizliğin pençesinde sandıkları bu varlıkların dünyalarını, fikirlerini ve duygularını keşfederek son derece şaşırırlar.

Kuşkusuz bunların hepsi yalnızca bir inceleme, en kötüsü de bizim için geçerli olan sözcükler ve kavramlarla yapılmış bir inceleme. Aslında körlerin dünyasını ancak kedilerin ve yılanların dünyasını anlayabildiğimiz kadar anlayabiliriz. Örneğin: kediler bağımsızdır, soyludur, nankördür, güvenilmezdir; ama bunların hepsi göreceli değeri olan kavramlardır, yani insanlığa ait değerlendirme ve kavramlarla ortak ölçülerimiz, hiçbir ortak yanımız olmayan varlıkları anlamaya çalışıyoruz demektir. Aynı biçimde insanlar insani özelliklere sahip olmayan tanrıları da anlayamazlar, hatta gülünç bir noktadan bakarsak, birbirlerini boynuzlayan Yunan tanrılarını da anlayamayız biz.

~ 5 ~

Şimdi oyuna nasıl katıldığımı, Celestino Iglesias'ın ortaya çıkışını ve kendimi nasıl sahnede bulduğumu anlatacağım, ama önce kim olduğumdan, ne iş yaptığımdan vb. söz etmek istiyorum.

Adım Fernando Vidal Olmos, 24 Haziran 1911'de, Buenos Aires'in banliyösü, büyük büyükbabamın adını taşıyan Capitán Olmos'da doğdum. 1,78 boyunda, yaklaşık yetmiş kiloyum, gri-yeşil gözlerim, düz, kırçıllı saçlarım var. Özel işaretler: yok.

Bana hangi akla hizmetle kendimi böyle sersem gibi tanıttığımı sorabilirsiniz. İnsanların dünyasında hiçbir şey rastgele değildir.

Çocukluğumda sık sık gördüğüm bir düş vardı: Bir çocuk görüyordum (bu çocuk, ilginç olan da bu, bendim, kendimi sanki bir başkasını izler gibi izliyordum), sessiz sedasız ne olduğunu anlayamadığım bir oyun oynuyordu. Onu merakla izliyor, hareketlerini, bakışlarını anlamaya, mırıldandığı sözcükleri duymaya çalışıyordum. Aniden ciddi bakışlarını bana çeviriyor ve şöyle diyordu: Bu duvarın yere vuran gölgesini izliyorum, eğer gölge kımıldarsa ne olacağını bilemem. Sözlerinde karanlık ve korkunç bir beklenti vardı. Ben de korkuyla gölgeyi gözlemeye başlıyordum. Bunu söylemeye gerek yok ama, gölgenin güneşin hareketine bağlı yer değiştirmesinden söz etmiyorduk tabii ki, BAŞKA BİR ŞEYDEN söz ediyorduk biz. Ben de kaygıyla beklemeye başlıyordum. Sonunda gölge çok yavaş yavaş ama algılanabilecek bi-

çimde yer değiştirmeye başlıyordu. Terleyerek, çığlıklar atarak uyanıyordum. Neydi bu gördüğüm düş, neyi simgeliyordu? Her gece bu düşü görmekten korkarak yatıyordum. Ve her sabah, uyanır uyanmaz, sanki bir tehlikeden kurtulmuş gibi rahat bir soluk alıyordum. Ama pek çok gece, yine o korkunç an geliyordu: Çocuğu, duvarı, gölgeyi görüyordum; çocuk bana yeniden ciddiyetle bakıyor, yeniden tuhaf sözcüklerini yineliyor, kaygıyla duvarı ve gölgeyi gözledikten sonra yeniden gölgenin kımıldadığını ve biçim değiştirdiğini görüyordum. Terleyerek ve çığlıklar atarak uyanıyordum.

Düş yıllarca işkence etti bana, tüm düşlerin olduğu gibi, gizli bir anlamı olduğunu ve benim başıma gelecek kötü bir şeyin habercisi olduğunu seziyordum. Bu düş daha sonra başıma geleceklerin mi habercisiydi acaba, yoksa her şeyin simgesel başlangıcı mıydı? İlki çok yıllar önceydi, henüz yirmi yaşında bile yoktum, silahlı bir çeteyi yönetiyordum (daha sonra bundan söz edip etmemeye karar vereceğim). Aniden, eğer tüm dikkatimi toplamaz, tüm irademi gerçeği olduğu gibi korumaya harcamazsam, gerçeğin biçim değiştireceğini fark ettim. Her an beni çevreleyen dünyanın hareket edeceğinden, önce yavaş yavaş sonra aniden biçim değiştireceğinden, ayrışacağından, dağılacağından, tüm anlamını yitireceğinden korkuyordum. Düşümdeki çocuk gibi tüm gücümü adı gerçek olan ve bizi çevreleyen o gölgeyi gözlemeye toplamıştım, doğrudan bakarak görmemiz mümkün olmayan bir yapının ya da duvarın gölgesi gibiydi. Ve birden (Avellaneda'ki odamda, mutlu ve yalnız, yatağıma uzanmıştım), korkuyla gölgenin kımıldamaya başladığını, eskiden gördüğüm düşün gerçek olduğunu fark ettim. Başımın döndüğünü hissettim, kendimi kaybettim ve bir karmaşanın içinde daldım, çok büyük bir güç harcayarak yüzeye çıkmayı başardım ve dağılıp gitmek üzere olan gerçek parçalarını birbirine bağlamaya başladım. Bir tür çapa. İşte bu: Gerçeğe çapa atmak zorundaydım, ama gemi birbirinden ayrılabilen pek çok parçadan oluşuyordu sanki, önce bu parçaları birbirine bağlamak, sonra her şey dağılmasın diye olağanüstü büyük, dev gibi bir çapa atmak gerekiyordu. Ne yazık ki aynı olay giderek güçlenerek yinelenmeye başladı. Önce çözülmenin, ardından dağılmanın başladığını hissettim ama bu belirtileri tanıdığım için kendimi kapıp koyvermedim ve ilk keresinde yapmış olduğum gibi, hemen tüm gücümle çalışmaya başladım. İnsanlar bana ne olduğunu anlayamıyor, uzak bir noktaya kilitlediğim sabit bakışlarımla tüm dikkatimi topladığımı görüyor, delirdiğimi sanıyorlardı; bunun

tam tersi olduğunu, tam anlamıyla tersi olduğunu, harcadığım bu güç sayesinde gerçeği yerinde ve biçiminde tuttuğumu bilmiyorlardı. Ama zaman zaman, harcadığım güç ne kadar fazla olursa olsun, gerçek yavaş yavaş ayrışmaya, lastikten yapılmış gibi biçim değiştirmeye başlıyor, çok güçlü gerilimler onu uçlarından çekiştiriyordu (Suriye'den, yerin merkezinden, her yönden). Bir yanında bir küre oluşuyor, bir yüz belirmeye başlıyor, şişiyor, gözler birleşiyor, ağız patlayana kadar büyüyor, korkunç bir ifade yüzün biçimini bozuyordu.

Nasıl olursa olsun, bu zamanlarda korkuyordum; uyanık, zihnim açık, dikkatli, enerjik olmam gerektiği düşüncesi beni kaygılandırıyordu. Biraz dinlenebilmek için beni bir tımarhaneye kapatmalarını diliyordum, çünkü orada kimsenin gerçeği yerli yerinde tutmak gibi bir zorunluluğu yoktur. Orada insan rahatça "Bana ne, kendileri halletsinler," diyebilir (kesinlikle diyorlardır da).

Ama en kötüsü çevremde değil, içimde oluyordu; ben, kendim biçim değiştirmeye, gerilmeye, başkalaşmaya başlıyordum. Benim adım Fernando Vidal Olmos ve bu üç sözcük benim "bir şey", tanımlanmış bir şey olduğumu garanti eden bir damga gibi. Yalnızca gözlerimin rengi, boyum, yaşım, doğum tarihim ve ana-babam değil (demek istiyorum ki kimlik belgemde yazılı olan bu veriler değil); daha derin, daha ruhani bir şey; anılar, duygular, bu "şeyi" Fernando Vidal Olmos yapıyor, onu kasaptan ya da postacıdan ayırıyor. Ama, kimlik kartımda özellikleri belirtilmiş olan bedenime, bir oluşumun sonucunda, postacının ya da Sade*'nin ruhunun gelip de yerleşmesini engelleyen ne var? Ruhumla bedenim arasında kırılması mümkün olmayan bir ilişki var mı? Bir insanın büyüyüp, düşler kurup, felaketler yaşayıp, savaşa gidip, ruhsal olarak çöküntüye uğrayıp, fikirleri değişip, duyguları farklılaşıp hâlâ aynı adı taşıması bana oldum olası sahte gelmiştir. Fernando Vidal. Bir anlamı var mı? Ya da her şeye karşın, sonsuza kadar uzayabilen ama mucizevi bir biçimde kopmayan, tüm bu değişimler ve felaketler yaşanırken kimliğimi ve beni bir arada tutan bir bağ var mı?

Başka insanlara ne olduğunu bilmiyorum. Ama ben bir süre sonra kimliğimi kaybediyorum ve geçirdiğim değişim inanılmaz boyutlara ulaşıyor; ruhumun büyük bir bölümü şişmeye başlıyor (bazen bedenimde, hatta başımda büyük bir baskı duyuyorum); soyun diğer bölgelerine doğru körler, sinsi yaratıklar gibi gizlice ilerliyor, antik, karanlık ve eski zoolojik bölgelere ulaşıyor. Orada bu kez bellek şişmeye

* Marquis de Sade. (ç.n.)

başlıyor. çocukluğumda bir gece piyanoda çalındığını duyduğum *La danza de las libélulas*'ın notalarını duymaya başlıyorum, müzik giderek yörüngesinden çıkıyor ve garipleşiyor, inlemelere ve çığlıklara dönüşüyor, sonra vahşi ulumalar ve en sonunda da kulaklarımı sağır eden bir çan sesi halini alırken daha da tuhaf bir şey oluyor, sanki ses boğazımdan geçiyormuş gibi ağzımda yakıcı bir asit tadı ve başka iğrenç tatlar duyuyorum, midem kasılıyor ve kusuyorum, bu arada başka gürültüler, anılar, duygular da benzer bir başkalaşım geçiriyor. Zaman zaman yeniden doğuşun gerçek olduğunu, benliğimizin gizli köşelerinde daha önceden biz olan varlıkların anılarının uyuduğunu, yani içimizde balık ya da sürüngen kalıntıları bulunduğunu; ama yeni benliğimizin ve yeni bedenimizin baskın olduğunu, yine de, bilmediğimiz bir nedenle geçerli olan benliğimizi bir arada tutan güçler, bağlar, teller, vidalar zayıflayıp gevşediğinde, içimizde yaşayan bu vahşi ve tarih öncesi hayvanların özgür kalıp dışarı çıktıklarını düşünüyorum. Her gece olan da bu, gün ışığında gizlenen bu yaratıklar karabasanlarımızda ortaya çıkarak bizi ele geçiriyor.

Ama iradem bana yanıt verdiği sürece kendimi belli bir oranda güvende hissediyorum, çünkü iradem sayesinde karmaşadan kurtulabilir, dünyamı yeniden düzenleyebilirim. İradem işe yaradığı zamanlarda güçlüdür. En kötüsü benliğim çözüldüğü zaman irademin de ona katılması. Ya da iradem bana ait olmaya devam ediyor, ama bedenimin, sistemimin onu yaratan bölümleri etmiyor. Ya da bedenim benim bedenim olmaya devam ediyor, ama sanki "bir şey" bedenimle ve irademle arama giriyor. Örneğin kolumu kımıldatmak istiyorum ama kolum sözümü dinlemiyor. Tüm dikkatimi koluma topluyorum, ona bakıyorum, çaba harcıyorum ama söz geçiremediğimi görüyorum. Sanki beynimle kolum arasındaki iletişim hatları kopmuş gibi. Bu pek çok kez başıma geldi, sanki depremle yerle bir olmuş bir yerdeyim, büyük yarıklar meydana gelmiş ve tüm telefon hatları kesilmiş. İşte bu karmaşa yaşanırken her şey olabilir. Ne ordu ne de polis vardır. Her türlü kötülük, yağma, çapul, talan meydana gelebilir. Sanki bedenim bir başkasına aitmiş gibi, iktidarsız ve sessizmişim gibi o toprakta, o kuşkulu, tuhaf hareketlerin oluşmaya başlamasını izlerim, ürpertiler yeni bir kasılmayı duyurur, felaket yavaş yavaş artarak önce bedenimi, sonra ruhumu ele geçirir.

Tüm bunları beni anlamanız için anlatıyorum.

* Yusufçukların dansı. (ç.n.)

Eğer bunları anlamazsanız bundan sonra anlatacağım pek çok olay da anlaşılmaz ve inanılmaz gelecektir size. Çoğu kişiliğimde oluşan bu kırılma yüzünden meydana gelmiştir; kırılmaya karşın değil, onun sayesinde.

6

Bu soruşturmamın çok yakın olan ölümümden sonra, şu ana kadar gizli kalmış bu dünyanın araştırılmasında kullanılmasını istiyorum. Söylediğim gibi araştırmam benim BAŞIMA GELEN OLAYLARLA sınırlı. Ama bence önemli olan nesnelliği: Keşiflerimden Amazonları ya da Orta Afrika'yı keşfe çıkmış bir kâşif gibi söz ettim. Zaman zaman tutku ve kin gibi duygulara kapıldımsa da, irademi kullanarak karşı koymaya ve bu tür duyguların beni sürüklememesine gayret ettim. Korkunç deneyimlerim oldu, tam da bu nedenle gerçeklere tutunmak istiyorum, bu deneyimler yaşantıma hoş olmayan bir ışık tutabilir, ama anlatacaklarımdan sonra hiç kimse bu metinlerin amacının insanların sempatisini kazanmak, bana sempati duymasını sağlamak olduğunu düşünmeyecektir.

İçtenliğimin göstergesi olan bir örnek itiraf etmem gerekirse eğer; hiçbir zaman arkadaşım olmadı. Doğal olarak tutku duydum ben de ama asla kimse için sevecenlik duymadım, kimsenin de benim için duyduğunu sanmıyorum.

Kuşkusuz pek çok insanla ilişkilerim oldu. Ayrıca şu çok yanıltıcı sözcükle ifade edildiği gibi "Ahbaplarım" da oldu.

Bu ahbaplardan biri, anlatacaklarım için önemli olan, sessiz ve cılız bir İspanyoldu, Celestino Iglesias.

Onu ilk kez 1929 yılında, Avellana'da Şafak adlı anarşist bir merkezde gördüm; aynı yıl, yani kurşuna dizilmesinden bir yıl önce, aynı merkezde Severino Di Giovanni'yi de tanımıştım. Anarşist lokallere gidiyordum çünkü daha o zamandan bir çete örgütlemek konusunda belli belirsiz bir niyetim vardı ve daha sonra bir silahlı bir çete örgütledim; tüm anarşistler silahşör değildir, aralarında serüvenseverlere, nihilistlere rastlanır, ayrıca toplumun bu tür düşmanları her zaman ilgimi çekmiştir. Bu tiplerden biri, Osvaldo R. Podestá, San Martín Bankası soygununa katılmış, İspanyol İç Savaşı sırasında Tarragona limanı yakınlarında kızıllarca makineliyle taranmış, İspanya'dan para ve

mücevher dolu bir şalupayla kaçmıştı.

Iglesias'la Podestá aracılığıyla tanıştım: sanki bir kurt bana bir kuzuyu tanıştırıyordu. Iglesias iyilik dolu, şu bir sineği bile öldüremeyecek türden bir anarşistti. Pasifist, vejetaryen (canlı bir hayvanın ölümüyle yaşamını sürdürmekten tiksiniyordu), dünyanın bir gün tüm insanların özgür ve kardeşçe, yardımlaşarak yaşadıkları bir yer olacağına ait düşleri olan biriydi. Bu Yeni Dünya'da tek bir dil konuşulacaktı ve bu dil esperanto olacaktı. Bu nedenle türlü zorluk çekerek bu yalnızca çirkin değil (evrensel bir dil için daha kötüsü düşünülemezdi), üstelik kimsenin konuşmadığı (evrensel bir dil için yıkıcı olan) "ortopedik" diye niteleyebileceğim bu dili konuşmayı öğrendi. Böylece büyük güçlüklerle yazdığı mektuplar aracılığıyla kendi gibi düşünen beş yüz kadar kişiden birileriyle iletişim kuruyordu.

Tuhaf, ama anarşistler arasında sık rastlanır bir olay: Iglesias gibi bir melek kendini kalpazanlığa adayabilir örneğin. Onu ikinci kez gördüğümde, Osvaldo R. Podestá ile birlikte Bodeo Caddesi'nde bir bodrum katındaydı, Podestá burada bu tür bir iş için gerekli tüm alet edavatı bulunduruyordu. Iglesias ise güven gerektiren görevlerin peşinde koşuyordu.

O zamanlar otuz beş yaşlarındaydı, sıska ve çok esmerdi, hiç beslenemeden kireçli bir toprakta büyümüş, yazın sıcak güneşinde ve kışın acımasız soğuğunda kavrulmuşa benzeyen tüm İspanyollar gibi kurumuştu. Öyle cömertti ki, tek bir gün bile cebinde bir kuruşu olduğunu görmedim (kalpazanlıktan kazandığı tüm para sendikaya ya da Podestá'nın karmaşık işlerine gidiyordu). Her zaman anarşistlerin buluşma noktalarından biri olan odacığına sığınırdı, bir sineği bile öldüremeyecek biri olmasına karşın, yaşamının büyük bölümünü Arjantin ve İspanya hapishanelerinde geçirmişti. Iglesias da, tıpkı Norma Pugliese gibi, insanlığın tüm kötülüklerinin Bilim ve Karşılıklı Anlaşma'yla çözümleneceğine inanıyordu. Yüzyıllardan beri Gerçek'in zaferini engelleyen Karanlık Güçler'le savaşmak gerekiyordu. Ama Fikirlerin Gelişimi'nin önü açıktı ve er ya da geç Şafak'ın sökmesi kaçınılmazdı. Devletin organize güçlerine karşı dövüşürken, bir yandan da Rahipler Sınıfı'nı reddetmek, orduyu gözlemek ve İşçinin Eğitimi'ni desteklemek gerekiyordu. Yalnızca Bakunin ve Kropotkin'in yapıtlarıyla değil, Zola, Spencer ve Darwin'in yapıtlarıyla da dolu kütüphaneler kuruyorlardı. Evrim Teorisi bile onlara ters geliyor, Balıklar ve Keseli Hayvanların tarihiyle Yeni Fikirlerin Zaferi arasında tuhaf bir bağ olduğunu

düşünüyorlardı. Tabii ki Ostwald'ın *Enerji*'si de eksik olmuyordu, bu termodinamik İncil'de, Tanrı'nın yerine, laik ama yine de ne olduğu anlaşılmaz, *Enerji* adında bir yaratık geçmişti, her şeyi Gelişme ve Lokomotif'e bağlayarak açıklama avantajına sahipti üstelik. Kadınlar ve erkekler bu kütüphanelerde karşılaşıyor, serbest evliliklerle birlikte oluyor, Işık, Özgür, Yeni Çağ ya da Giordano Bruno adını verdikleri çocuklar doğuyordu. Bu çocuklar, çocukların ana-babalarına karşı gelmelerini gerektiren bir işleyişe göre ya da yalnızca Zaman'ın karmaşık ve genellikle diyalektik ilerleyişi nedeniyle, burjuvalara, grev kırıcılara, hatta Hareket'in en ateşli düşmanlarına dönüşüyorlardı, tıpkı ünlü komiser Giordano Bruno Trenti gibi.

İspanyol İç Savaşı başladığı zaman Iglesias'ı göremez oldum, pek çokları gibi Iberik Anarşist Federasyonu'nun bayrağı altında savaşmaya gitmişti. 1938 yılında Fransa'ya sığındı, kesinlikle bu ülkenin vataşdaşlarının birbirlerine duydukları kardeşçe duyguların tadını çıkartmanın ve Komşuluk ve Uzaklık üzerine, Aydınlanma ve Karşılıklı Cahillik konularının avantajlarından yararlanmanın yolunu bulmuştur. Oradan Arjantin'e geri dönebildi. Onu sözünü ettiğim yeraltı etkinliğine başladıktan birkaç yıl sonra gördüm. Ben de bir kalpazanlar grubuna girmiştim, deneyimli ve güvenilir bir adama gereksinmemiz olunca aklıma Iglesias geldi. Onu eski ilişkiler aracılığıyla aradım, La Plata ve Avellana'daki anarşist grupların arasında aradım, sonunda Kraft Basımevi'nde matbaacı olarak çalışırken buldum.

Çok değişmişti, özellikle de topallığı nedeniyle: Savaş sırasında sağ bacağını kesmişlerdi. Çok sıska ve hiç olmadığı kadar içine kapanıktı.

Önce bocaladı, ama bu paranın İsviçre'deki bir anarşist gruba yardım etmek için kullanılacağını söylediğimde kabul etti. Onu amaca hizmet eden bir şey konusunda kandırmak hiç de zor değildi, konu ilk bakışta istediği kadar ütopik olsun, hatta ne kadar ütopik olursa o kadar iyiydi. İçtenliği denenmişti. Üstelik Podestá gibi bir utanmaz için çalışmamış mıydı? Anarşistlerin milliyeti konusunda biraz bocaladıysam da, palavra ne kadar sıkı olursa o kadar iyi diyerek İsviçre'de karar kıldım. Eğer biri İsviçreli anarşistlerin varlığına inanıyorsa, onu çelik bir kasada farelerin yaşadığına da inandırabilirsiniz. İlk kez İsviçre'ye gittiğimde, her sabah tüm ülkenin ev kadınları tarafından süpürüldüğü duygusuna kapılmıştım (tozlar İtalya'ya atılıyordu tabii). Bu duygum o kadar güçlüydü ki yeniden ülkelerin mitolojileri üzerine dü-

şündüm. Anektodlar özde kesinlikle doğrudurlar çünkü uydurulmuşlardır, çünkü onlar parça parça, bir insanı anlatmak için uydurulurlar. Ulusal mitolojiler de buna benzer, bir ülkenin ruhunu betimlemek için uydurulmuşlardır, bu koşullar altında Guyom Tell'in İsviçre ruhunu son derece sadık bir biçimde tanımladığını düşündüm: Okçu elmayı okuyla vurduğu zaman, ok tam da elmanın ortasına saplandığı zaman, büyük bir ulusal trajediye sahip olabilmek için tek olanaklarını da ellerinden kaçırmışlar. Öyle bir ülkeden ne beklenebilir allahaşkına? En iyi koşullarda saat yapımcılarından oluşmuş bir soy işte.

~7~

Sonunda körlerin dünyasına girebilmemi inanılmaz sayıda rastlantıya borçlu olduğum düşünülebilir: Anarşistlerle bir ilgim olmasaydı, bu anarşistler arasında Iglesias gibi bir adama rastlamış olmasaydım, Iglesias kalpazan olmasaydı, hâlâ da öyle ya, o kazayı geçirmeseydi, vb. Nasıl anlatayım ki? Gerçeğe hangi açıdan baktığımıza bağlı olarak olaylar ya gerçekten rastlantıdır ya da rastlantı gibi gözükürler. Ters bir açıdan bakarsak, neden tüm bunlar belirli sonuçlara hizmet ediyor olmasın ki? Çocukluğumdan beri körleri saplantı haline getirdim ben ve belleğimin anımsayabildiği en eski zamandan beri kesin ama inatçı bir biçimde bir gün onların dünyasına girmek amacındaydım. Eğer elimin altında Iglesias olmamış olsaydı, kesinlikle başka bir yöntem bulurdum, çünkü ruhumun tüm gücüyle bu amacımı gerçekleştirmeye uğraşıyordum. Eğer bir insan enerjisini yaşadığımız dünyanın olanakları içinde bir amaca sistemli olarak toplarsa, yalnızca kişiliğini oluşturan güçleri değil, bilinçaltının daha kuvvetli güçlerini de harekete geçirir ve çevresindeki diğer insanlara da arzusunu dayatan bir telepatik güçler alanı yaratır; bunun sonucunda rastlantıymış gibi görünen, ama aslında ruhumuzun yaratmış olduğu bu görünmez potansiyelden kaynaklanan olaylar meydana gelir. Metrodaki körle uğradığım başarısızlıktan sonra pek çok kez bana iki krallık arasında aracı birinin gerektiğini düşündüm, yani görme yeteneğini bir kaza sonucu yitirmiş, bir süreliğine de olsa henüz görenlerin dünyasında olan, ama aynı zamanda öteki dünyada da bir ayağı bulunan biri. Kim bilebilir belki de bu fikir, bu her geçen gün daha ciddi bir saplantı halini alan fikir bilinçaltıma yüklenerek görünmez ama güçlü bir manyetik alan

oluşturdu ve bu manyetik alana giren varlıklardan birinin başına benim o sırada en çok istediğim şey geldi: körlük. Iglesias'ın o asitlerle nasıl çalıştığını incelersek, sanıyorum ki patlama tam ben laboratuvara girmeden önce oldu, belki de ben aniden, şiddetle, eğer Iglesias Bunsen ocağına yaklaşırsa bir patlama olabilir diye düşündüğüm için. Önceden hazırlanmış bir olay mı? Bilmiyorum. Kim bilir belki de bu olay benim isteğim onu tetiklediği için oldu. Belki de kayıtsız dünyanın sıradan bir olayı gibi görünen bu olay, bizim karmakarışık takıntı ve tutkularımızda doğan ve büyüyen bir dünyanın sıradan bir olayı değildir. O anı çok iyi göremiyorum çünkü yaşamak için çok çaba harcamam gereken zamanlardı, kendimi bir fırtınanın ortasına düşmüş kaptan gibi hissediyordum, hortumların köprüleri silip süpürdüğü, teknenin tayfunların altında inlediği, her şeyin ait olduğu yerde durması için aklımı korumaya çalıştığım, tüm irademi ve gücümü karanlığın içinde yalpalayan gemimi rotasında tutmaya harcadığım bir zaman. Sonra tüm irademi yitirmiş bir halde, belleğimde büyük boşluklarla yatağıma devriliyordum, sanki ruhum fırtına tarafından yenmiş bitirilmiş gibi. Her şeyin biraz olsun normale dönmesi için günler geçmesi gerekiyordu, gerçek yaşamıma ait varlıklar ve olaylar sakinleşen suların içinden yavaş yavaş, üzgün, kırık dökük ve gri, bir belirip bir kayboluyorlardı.

Bu dönemlerden sonra normal yaşantıma, bir önceki varlığıma ait soluk anımsamalarla döndüm. Ve böylece, yavaş yavaş Iglesias belleğimde belirdi ve patlamaya giden olayları zorlukla bir araya getirmeye başladım.

~ 8 ~

İlk sonuçları gün ışığına çıkarana kadar uzun bir süreç gerekti. Kolayca tahmin edileceği gibi, iki dünyayı ayıran ara bölge, yanılgılar, denemeler, belirsizliklerle dolu. Körler dünyasının gizli mizacını ve zalimliğini düşünürsek, birinin bir sürü değişim geçirmeden oraya girmesi olanaksızdır.

Bu olayı yakından izledim ve Iglesias'dan bir an olsun ayrılmadım, onun benim için yaşamsal önemi vardı, bu yasak dünyaya sızmam için en güvenli yoldu, saçma sapan yanlışlar yaparak başarısız olmak istemiyordum. Mümkün olduğu kadar çok, ama kuşkulandırmayacak biçimde yanında olmaya gayret ettim. Ona bakıyor, Kropotkin'in bir kitabını okuyor, Karşılıklı Destek üzerine sohbet ediyor, ama hepsinden

önemlisi gözlüyor ve bekliyordum. Odama yatağımın başından görebileceğim büyük bir tabela asmıştım, üzerinde söyle yazıyordu:

GÖZLEMEK

BEKLEMEK

Yani bana şunu diyordu: Er ya da geç gelecekler, bu yeni körün yaşamında, ONLARIN onu aramaya gelmek zorunda oldukları bir an var. Ama bu an (diyordum kaygıyla kendi kendime), bu an pek de belirgin olmayabilir. Büyük bir olasılıkla sıradan hatta günlük bir şey olacaktır. En küçük ayrıntılara bile dikkat etmeli, ilk bakışta ne kadar kuşku uyandırmasa da ona yaklaşan herkesi gözlemeliydim, mektupları, telefon konuşmalarını vb. Kolayca anlaşılacağı gibi durum bulanık hatta dolambaçlıydı. Aklıma gelen tek bir ayrıntı bile kaygının beni yiyip bitinmesine yetiyordu: Pansiyonda yaşayan iyi yürekli biri bile örgütün aracısı olabilirdi; ve bu kişi Iglesias'la benim onu kontrol etmem olası olmayan bir anda iletişim kurabilir, örneğin banyoda bekleyebilirdi. Geceler boyu uzun uzun ince eliyor, sık dokuyor ve onu gözlemek için öyle ayrıntılı planlar kuruyordum ki, gerçekleştirmek için savaşan bir ülkenin tam kadro casusluk ağı gerekiyordu. Her zaman karşı-casusluk tehlikesi de vardı, her casus çift yönlü bir casus olabilir ve böyle bir durumda hiçkimse gizlenemez. Sonunda, uzun incelemelerden sonra, olayları benim başa çıkabileceğim bir biçimde basite indirgemezsem aklımı kaçıracağıma karar verdim. Ayrıntılara önem vermek ve sabırlı olmak, cesur davranmak ve arkadan yaklaşmak gerekiyordu: Başarısızlığa uğradığım deneyimim bana bir kâşif gibi hızla ve önden saldırmanın bir işe yaramadığını öğretmişti.

"Cesaret" sözcüğünü de yazdım, "kaygı" diye yazmış da olabilirdim. Örgüt'ün o olaydan sonra beni yakın takibe almış olması ihtimali beni yiyip bitiriyordu. Tüm önlemlerimi yetersiz buluyordum. Bir örnek vereyim: Paso Caddesi'ndeki bir kahvede oturmuş gazete okur gibi yaparken ışık hızıyla bakışlarımı kaldırıp Juanito'yu şaşırtmak istiyorum, ne bileyim gözünde bir parlama ya da bir gülümseme yakalamak için. Sonra elimle işaret ederek –ve gülümsemediğini varsayarak– "Juanito, neden kızardın birden?" diye soruyordum. Tabii ki kızardığını reddediyordu ve ben olağanüstü bir kanıt elde etmiş oluyordum. Kızardığını, kızarmadan reddederse masumluğunu yeterince kanıtlamış oluyordu. Ama kızarırsa, dikkat! Biliyorum ki bu soruma kızar-

madan yanıt vermiş olması hiçbir şeyi göstermez (bu nedenle masumluğunu "yeterince" kanıtlamış oluyor dedim), kısaca iyi bir casus bu tür yanlışlara düşmemeli.

Tüm bu kovalamacanın bir tür çılgınlık göstergesi olduğu düşünülebilir ama önceki olaylar ne yazık ki kuşkularımın ve güvensizliğimin bunlara hazırlıksız birinin sanacağı gibi temelsiz olmadığını GÖSTERMİŞTİR. Ayrıca niçin bu denli tehlikeli bir biçimde cehenneme yaklaşayım ki? Gerçek dünyanın kaçınılmaz kusurlarını göz önüne alırsak, körleri gözlemek ve casusluk yapmak hiç de başarısızlıklardan muaf değil zaten. Hem göz önünde bulundurmanın mantıklı olduğu bir şey daha var: Her ölümlü grupta olduğu gibi körlerin arasında da olması gereken nefretler ve hoşnutsuzluklar. Sonuç olarak, düşünüyorum da, gözleri gören birinin körlerin dünyasını keşfetmeye uğraşırken karşılaşabileceği zorluklar, savaş sırasında bir İngiliz casusunun çatlaklar ve kinle dolu Hitler rejiminde karşılaşacağından daha fazla olmamalı.

Kuşkusuz burada sorun iki kat daha karmaşık, beklenildiği üzere Iglesias'ın zihniyeti değişmeye başladı, daha doğrusu, "tür"ü ya da "zoolojik durumu". Tıpkı genlerle yapılan bir deneyde olduğu gibi, bir insanoğlu yavaş yavaş ama geri dönüşsüz bir biçimde yarasaya ya da kertenkeleye dönüşüyor; bu durumun en iğrenç yanıysa, kimsenin dış görünüşüne bakarak böyle bir değişime uğradığını anlamaması. Geceleyin kapalı ve karanlık bir odada kalmak, üstelik de odada bir yarasanın olduğunu bilmek her zaman etkileyicidir; özellikle bu kanatlı fare uçuyorsa ve sessiz uçuşu sırasında kanatlarından birinin yanağımıza süründüğünü duyarsak dayanılmazdır. Peki ya hayvan insan biçimindeyse ve aynı duyguya kapılıyorsak! Iglesias belli etmeden bu değişimleri geçiriyordu, belki başka biri hiçbir şey fark etmeyebilirdi, ama kurnazca ve sistemli olarak onu gözleyen ben, tüm bunlara duyarlıydım.

Her geçen gün daha kuşkulu oluyordu. Henüz karanlıklarda hareket etmek için gerekli dokunma ve koklama duyularıyla donatılmış tam bir kör değildi; ama gözleriyle görebilen bir adam da değildi. Kendini kaybolmuş hissettiğini sanıyorum: uzaklık duyusunu yitirmişti, ona buna takılıyor, uzaklığı hesaplamaya çalışarak önündeki bardağı kaldırıyordu. Başına geleni gururla hazmetmeye çalışırken kendi kendine sinirleniyordu.

Suskun kalacağıma ve görmemiş gibi yapacağıma "Önemli değil Iglesias," diyordum.

Bu onu daha fazla sinirlendiriyor ve tepkilerini artırıyordu, tam istediğim şey.

Böyle diyerek aniden susuyor ve bir sessizliğin onu sarmalamasını sağlıyordum. Bir kör için onu sarıp sarmalayan sessizlik bizi dünyanın geri kalanından ayıran karanlık bir uçuruma benzer. Kesif sessizlikte körlerin dış dünyayla tüm bağları kopar, karanlık dünyasında neye tutunacağını bilemez. En kısık fısıltıya bile tutunmak zorundadır körler, tehlike onları her yandan sarar.

Böyle zamanlarda yalnız ve güçsüzdürler. Bir saatin tik takı, uzaklardan görünen sabah yıldızı gibidir, masallarda kendini ormanın ortasında kaybolmuş, korkmuş kahramana yol gösteren sabah yıldızı gibi.

Öylesine olmuş gibi parmağımla masaya ya da iskemleye hafifçe vuruyor ve Iglesias'ın anında, nörotik bir kaygıyla tüm yaşamını o yöne yönelttiğini görüyordum. Bazen yalnızlığının ortasında "Ne önerirsiniz Vidal? Neredesiniz? Neden susuyorsunuz?" diye soruyordu.

Aslında bana hiç güvenmiyordu. Günler geçtikçe güvensizliği artıyordu, üç haftanın sonunda, değişimi tamamlandığında, artık bana güvenmesi olanaksızdı. Söylemek zorunda olduğum bir belirti daha var; kuramlarımda yanılmıyorsam, Iglesias bu yeni krallığa girdiği zaman, yani değişimi tamamlanınca, gerçek körlerin bende uyandırdığı tiksintiyi uyandırması gerek. Bu tiksinti, korku ya da kaygı aniden ortaya çıkmıyor: Deneyimlerimden biliyorum ki yavaş yavaş oluşuyor, bir gün aniden kendimizi tüyler ürpertici, nefret uyandırıcı şeyin karşısında buluyoruz; bir yarasa ya da sürüngenin önündeyiz. O günü anımsıyorum: Iglesias'ın kaza geçirdiğinden beri yaşadığı pansiyona yaklaşırken belli belirsiz bir huzursuzluk duydum, odasına yaklaştıkça duyduğum kaygı arttı. Kapıyı çalmadan önce bir an bocaladım. Neredeyse tir tir titreyerek "Iglesias," dedim ve BİR ŞEY beni yanıtladı: "Girin." Kapıyı açtım ve karanlığın içinde (doğal olarak yalnızken ışık yakmıyordu), bu yeni canavarın soluk alışını duydum.

~ 9 ~

Bu önemli an gelmeden önce, yani Iglesias'ın değişimi tamamlanmadan önce anlatmam gereken çok şey oldu tabii, bu olanlar sayesinde körler dünyasına girebildim. Tıpkı savaş sırasında her an havaya uçabileceğini bildikleri bir köprüden geçen motosikletli habercilere benziyordum. Ölümcül anın yaklaştığını, değişimin tamamlanmak üzere olduğunu görüyordum ve yarışta hızlanmaya çalışıyordum. Ba-

zen zamanında ulaşamayacağımı, ben varmadan köprünün düşmanlar tarafından havaya uçurulacağını düşünüyordum.

Giderek artan bir kaygıyla günlerin geçişini gözlüyor, Iglesias'ın iç varlığında oluşan kaçınılmaz değişimi hesaplıyor, ama ONLARIN gelişini gösteren hiçbir belirtiye rastlamıyordum. Boşu boşuna körlerin görüşünü kaybeden birinden haberdar oldukları, onu bulmak ve örgütle ilişkisini sağlamak zorunda oldukları kuramımdan vazgeçmeye zorlanıyordum. Günlerin kayıtsızca akışı ve benim artan kaygım beni bu kuramımı ve daha kanmaşık diğer kuramlarımı gözden geçirmeye zorluyor, heyecanım mantığımı bulutlandırıyor ve Örgüt üzerine bildiğim her şeyi unutuyordum sanki. Heyecan şiir yazmak ya da bir müzik parçası bestelemek için gereklidir, ama saf mantık gerektiren işlerde felaketlere yol açabilir.

Köprüyü geçemeyeceğimi sandığım zaman düşündüğüm saçmalıkları anımsamak beni utandırıyor. Kör olmuş bir adamın kayıtsız bir okyanusun ortasında kalakalmış bir adacık olduğunu düşünmeye kadar vardırmıştım işi. Şunu demek istiyorum: Iglesias gibi bir adam kaza sonucu kör olmuşsa, belki de kişisel özellikleri ve kendi tercihleri yüzünden diğer körlerle iletişim kurmayı ne arar ne de ister. Eğer insanlardan kaçan bir tipse, uyumsuz ve utangaçsa, bu tür toplulukların görünen (ve yapay) gösterilerine katılmayabilir, onlarla iletişim kurmaz: Körler için Kütüphane, Korolar vb. İlk bakışta Iglesias gibi bir adamın kendini kendi gibi olanlardan soyutlamasını, onların yakınlığını yalnızca aramamasını değil üstelik kaçmasını da ne engelleyebilir ki? Bu aptallıkları düşündüğüm zaman baş döndürücü bir ürpertiye tutuluyordum (aptallıklarımız da bize dokunaklı gelebilir). Hemen yatışmaya çalışıyordum. Düşünüyordum: Iglesias'ın çalışması gerekli, yoksul, hareketsiz kalamaz. Bir kör nasıl çalışır? Sokağa çıkması ve onlara ayrılmış bir takım işleri yapması gerekli. Balina ve kıvır zıvır satacak, Gardel'in ya da Leguisamo'nun portrelerini satacak falan, yani kolayca görülebileceği işler yapacak. Er ya da geç örgütün adamlarının gözüne çarpacak. Bu süreci çabuklaştırmak için onu bu tür ufak tefek ticaretlere girmeye zorladım. Balinalardan ve ballandırarak tek bir metro vagonundan kazanacağı paradan söz ettim. Ona pembe bir gelecek betimledim, ama Iglesias sessiz ve güvensizdi.

"Hâlâ birkaç kuruşum var, sonra bakarız."

"Sonra", ne kadar umutsuzluğa sürükleyici bir sözcük bu! Ona gazetede çalışmasını önerdim ama bu da onu heyecanlandırmadı.

Iglesias dışarı çıkmak zorunda kalana kadar beklemekten ve gözlemekten başka yapacağım bir şey kalmamıştı.

Korkunun etkisiyle tüm bu aptallıkları yapmış olmaktan utanç duyduğumu yineliyorum. Aklım başımda olsaydı, Örgüt'ün onun varlığından haberdar olması için onun kendini belli etmesi, örneğin bir gazetede matbaacı olarak çalışmaya başlaması gerektiği gibi bir saçmalığı nasıl düşünebilirdim? Ya Iglesias kaza geçirdikten sonra onun çıkartılışını gören insanlar? Ya hastanedeki hemşireler ve doktorlar? Örgüt'ün gücünü, dünyayı görünmeyen, olağanüstü bir örümcek ağı gibi saran büyük ve karmaşık haberleşme ve casusluk sistemlerini nasıl da göz ardı etmiştim ki ben? Şunu söylemek istiyorum; birkaç geceyi huzursuz geçirdikten sonra bu kuramlarımın palavra olduğu, Iglesias'ı terk etmeleri için en küçük bir olasılığın bile bulunmadığı sonucuna vardım. Korktuğum tek şey buluşmalarının benim için çok geç gerçekleşmesiydi. Ama bunun için yapabileceğim hiçbir şey yoktu.

Her dakika onun yanında olamazdım. Bu nedenle yanında değilken de onu gözleyebilmek için yöntemler icat ettim. Bulduğum çareler şunlardı:

A. Pansiyonun sahibine yüklü bir para verdim, Senyora Etchepareborda, bana biraz geri zekâlı görünüyordu. Ondan Iglesias'a dikkat etmesini, sakatlığıyla ilgili en önemsiz şeyleri bile bana haber vermesini rica ettim.

B. Matbaacıya bana haber vermeden hiçbir şey yapmamasını söyledim, ona her türlü yardımı yapmak istiyordum sözde. Ama bu şıkka fazla güvenmiyordum çünkü her geçen gün benden daha fazla uzaklaşıyor, bana olan güveni giderek azalıyordu.

C. Olanaklarım içinde, dışarı çıkarsa ya da birileri ona yaklaşmaya kalkarsa onu en sıkı biçimde gözlemek için bir sistem kurdum. Pansiyonu Paso Caddesi'ndeydi. Şans eseri yirmi metre kadar uzakta bir kahve vardı, tüm işsiz güçsüzler gibi orada oturabilir, gazete okuyormuş gibi yaparak ya da arkadaş olmak zorunda kaldığım garsonlarla sohbet ederek saatler geçirebilirdim. Yaz mevsimi olduğu için, açık pencerenin önünde oturup pansiyonunu gözleyebiliyordum.

D. Norma Gladys Pugliese'yi kullandım. Hem sürekli yalnız başına oturan ve gözleyen bir adam olarak kuşkuları üzerime çekmek istemiyordum, hem de biraz futboldan ve Arjantin politikasından söz ederek üstadın ahlâkını bozuyordum.

İzleyen ilk beş gün umutsuzluğa kapıldım. Düşünmek, garsonla konuşmak, gazete ve dergi sayfalarını karıştırmak dışında ne yapabilirdim? Beni her zaman büyüleyen iki şeyi okuma olanağı buldum: Reklamlar ve politika bölümü. Yirmi yıldır okuduğum tek şey, bizi insan doğası ve büyük metafizik sorunlar hakkında aydınlatacak tek şey. Biri altıncı baskıda: ÇILDIRARAK KARISINI VE DÖRT ÇOCUĞUNU BALTAYLA DOĞRADI diye okur. Bu adam hakkında adının Domingo Salerno olduğu, çalışkan ve dürüst olduğu, Villa Lugano'da küçük bir iş sahibi olduğu ve karısıyla çocuklarına taptığından başka bir şey bilmeyiz. Ve aniden onları baltayla doğrar. Ne derin bir gizem! Ayrıca böyle bir haber, politika sayfalarında politikacıların açıklamalarını okuduktan sonra nasıl da gerçeklik duygusu uyandırır! Hepsi kılık değiştirmiş uluslararası dolandırıcılar, yılanlar! Bu yalancılardan biri Salerno gibi tertemiz bir adamla nasıl kıyaslanabilir? Reklamlar da beni heyecanlandırır: YARIN MUZAFFER OLMAK İÇİN BUGÜN PITMAN AKADEMİSİ'NDE ÖĞRENİM GÖRÜN. Pırıl pırıl parlayan iki genç, gülümseyen, muzaffer bir kız, bir oğlan, Geleceğe doğru yürüyorlar. Başka bir reklamda üzerinde iki telefon ve bir iç-iletişim cihazı olan bir masanın ardında bir koltuk var, koltuk boş, oturulmayı bekliyor ve telefonlardan ışık huzmeleri süzülüyor; altında BU İŞ SİZİ BEKLİYOR yazıyor. Demagojisinden dolayı beni en çok çekenlerden biri Podestá Gözlük Evi'ninki: GÖZLERİNİZ DAHA İYİSİNİ HAK EDİYOR. Tıraş köpüğü reklamlarınınsa ahlâki öğütler veren bir tarafı var: ilk karede Pedro, sakalları uzamış, Marìa Cristina'yı dansa davet ediyor; ikinci karede Pedro'nun allak bullak yüzü ve Pedro'nun yüzünden mümkün olduğu kadar uzak durarak dans etmeye çalışan María Cristina'nın hoşnutsuzluğu görülüyor, üçüncü karede María Cristina bir arkadaşına, "Pedro bu iğrenç sakalıyla ne kadar da itici," diyor, öbür kız "Neden kendisine söylemiyorsun?"diye yanıtlıyor. María Cristina cesaret edemeyeceğini ama belki arkadaşının kendi sevgilisine söyleyebileceğini, onun da Pedro'yu uyarabileceğini söylüyor; sondan bir önceki karede Maria Cristina'nın arkadaşının sevgilisi olması gereken adam eğilerek alçak sesle Pedro'nun kulağına bir şeyler fısıldıyor; nihayet son karede PALMOLİVE'le sinek saydı tıraş olmuş Pedro ve Maria Cristina mutlu ve gülümseyerek yanak yanağa dans ediyorlar. Alt yazı: KÜÇÜK BİR DİKKATSİZLİK YÜZÜNDEN SEVGİLİNİZİ KAYBEDEBİLİRSİNİZ.

Aynı konunun çeşitlemeleri: Pedro çok güzel bir iş olanağını kaybediyor; diğerinde bir türlü yükselemiyor; birinde çalışma masaları ve memurlarla dolu bir işyerinin ortasında sakallı Pedro hemen fark ediliyor, patron uzaktan iğrenerek kötü kötü Pedro'yu süzüyor. Deodorantlar, evlilikler, olağanüstü şirketlerde muhteşem işler, parti davetleri, hepsini ODORNO kullanmadığınız için kaybediyorsunuz!

Parlak yüzlü, sportmen, saçları çok düzgün taranmış ve bir kulağından diğerine gülümseyen, hem enerjik hem olumlu ışınlar yayan, Süpermen gibi büyük ve kare çeneli birtakım senyorlar, masalarının üzerine pıt pıt vurarak, birçok telefonun arasında görünmeyen iç-iletişim cihazına doğru uzanıyorlar. Alt yazı: BAŞARI PARMAKLARINIZIN UCUNDA! Bazılarında Süperman masasını tıp tıplamak yerine, enerjik ve her türlü tereddütten yoksun hareketlerle işaretparmağıyla, ürkek, kendini bırakmış, Zamanını ve Dikkate Değer Yeteneklerini saçıp savuran bir adama okuduğu gazetedeki bir reklamı gösteriyor: ZAMAN KAYBEDECEĞİNİZE AYDA FAZLADAN BEŞ BİN PESO KAZANIN! Bunu hemen, küçük bir çerçevenin içindeki noktalı yerlere adınızı ve adresinizi yazarak yapabilirsiniz.

Olağanüstü kaslarını gösteren Mister Atlas, tüm biçimsizlere kendi yöntemini uygulayarak güzel bir bedene sahip olabileceklerini söylüyor, üstelik yedi gün sonra farkı fark edecekler! Mister Atlas şöyle diyor: HERKES GENİŞ OMUZLARIMA HAYRAN KALIYOR. EN GÜZEL KIZ VE EN İYİ İŞ SİZİN OLACAK!

Ama hiçbir şey *Reader's Digest** kadar İyimserliği ve İyi Duyguları yüceltemez. Frank I. Andrews'in *Otelciler bir araya geldiğinde* başlıklı yazısının giriş tümcesi şöyleydi: "Güney Amerikalı meslektaşlarını temsil etmek üzere ABD'ye gelen seçkin otelcilerle buluşmamız yaşamımın en dokunaklı anlarından biriydi." Ve bunu izleyen, yoksulların, cüzzamlıların, sağırların, körlerin, dilsizlerin, sağır-dilsizlerin, saralıların, veremlilerin, kanser hastalarının, sakatların, akıl hastalarının, kızgın delilerin çocuk ve torunlarının, düztabanların, astımlıların, kekemelerin, geri zekâlıların, ağzı kokanların, evliliğinde mutsuz olanların, romatizmalıların, görüşünü kaybeden ressamların, iki eli birden kesilen yontucuların sağır olan müzisyenlerin (Beethoven'ı düşünün!), savaşta felç olan atletlerin, savaşta kullanılan kimyasal gazlar yüzünden acı çekenlerin, çirkinler çirkini kadınların, tavşan dudaklı çocuk-

* Aylık bir dergi. "Bütün Dünya" adıyla Türkiye'de de basılıyor. ABD'de iyimserliği yücelten yazıları nedeniyle alay konusudur. (ç.n.)

ların, burnundan konuşan adamların, büyük kafalıların, küçük kafalıların, nörotiklerin, utangaç satıcıların, çok uzun boylu insanların, çok kısa boylu insanların (neredeyse cücelerin), iki yüz kilodan fazla çeken insanların, vb. moralini yükseltmeyi amaçlayan yüzlerce yazı. Başlıklar: İLK İŞİMDE KIÇIMA TEKMEYİ BASTILAR, AŞKIMIZ CÜZZAMLILAR EVİNDE BAŞLADI, KANSERİMLE MUTLUYUM, GÖRME YETENEĞİMİ KAYBETTİM AMA BİR SERVET KAZANDIM. SAĞIRLIK BİR AVANTAJ OLABİLİR, vb.

Bardan çıkında Plaza del Once'deki pansiyona alışıldık gece ziyaretimi yaptım, hâlâ Santa Catalina marka şehriyelerin reklamını yapan panoya bakıyordum, ama Santa Catalina'nın kim olduğunu çıkartamıyordum bir türlü, mutlaka din adına acılar çekerek ölmüştür, bunun azizler için profesyonel bir ölüm biçimi olduğu söylenebilir; insanın varoluşunun bu özelliği üzerinde düşünmeden edemedim, yani çarmıha gerilerek ya da canlı canlı derisi yüzülerek öldürülen birinin adı şehriye ya da konserve markası olabiliyor.

~11~

Norma'nın, Inés Gónzales adındaki devanasını bana çok içerlediği için getirdiğini sanıyorum. İrikıyım ve aşırı kuvvetliydi, kır saçları vardı, bıyıkları belli oluyordu, terzi elinden çıkma giysiler ve erkek ayakkabıları giyiyordu. İri göğüsleri ilk bakışta gözüne çarpmasa insan ona "Senyor" diyebilirdi. Enerjik ve becerikli görünüyordu, Norma'yı tümüyle etkisi altında tuttuğu belliydi.

"Sizi tanıyorum," dedim.

Sinirli bir şaşkınlıkla "Beni mi?" diye sordu, sanki söylediğim şey onu küçük düşürmüştü, doğal olarak Norma ona benden çok söz etmiş olmalıydı.

Gerçekten de onu bir yerde görmüş olduğum duygusuna kapılıyordum, pek de rahat geçmeyen görüşmemiz sonunda (onun koskoca göğüslerinin ardından 57 numarayı gözetlemeye çalışıyordum) bu küçük bilmeceyi aydınlattım.

Norma'nın karışık bir polemik yaratmak gibi bir arzusu olmalıydı, benimle yaşadığı art arda bozgunlardan sonra bu atom karınca bilge-

den medet umuyordu anlaşılan; beni İcci bir bozguna uğratacaktı. Ama benim aklım tümüyle başka yerdeydi, dikkatimi 57 numaradan ne ayırabilirdim, ne de ayırmak istiyordum, bu tuhaf yaratıkla tartışmaya girmek gibi bir niyetim yoktu. Başka bir durumda olsaydım çekip giderdim ama buna olanak yoktu.

Norma'nın göğsü körük gibi inip kalkıyordu.

"Inés benim tarih öğretmenimdi, sana söylemiştim ya," dedi.

Kısaca "Öyle mi?" diye yanıtladım.

"Birbirine çok bağlı bir kız grubuyduk, Inés bizim akıl hocamızdı."

Aynı tonda "Harika," dedim.

"Kitaplar üzerine tartışırdık, sergilere, konferanslara giderdik."

"Çok iyi."

"Dönem bitince gezilere çıkardık."

"Harika."

Giderek sinirleniyordu, neredeyse kızgındı, "Şimdi onunla ve Profesör Romero Brest'le galerilere yorumlu ziyaretler düzenliyoruz," diye ekledi.

Bana ateş fışkıran gözlerle bakıyor, yorumumu bekliyordu, nezaketle "Ne hoş bir fikir," dedim.

Neredeyse bağırarak,

"Sen kadınların yalnızca temizlik yapmaları, bulaşık yıkamaları ve evlerine bakmaları gerektiğini mi sanıyorsun?"

Merdiven taşıyan bir adam 57 numaranın kapısından girmek istermiş gibi görünüyordu, ama numaraya bakınca bir sonraki kapıya ilerledi. Sinirlerim yatışmıştı, ona son sözlerini iyi duyamadığımı söyledim, lütfen yinelemesini rica ettim. Giderek kızgınlığı artıyordu.

"Tabii," diye bağırdı, "duymuyorsun bile, işte bu kadar ilgilendiriyor seni, benim düşüncelerim!"

"Beni çok ilgilendiriyorlar."

"Yalancı! Bana bin kez kadınlarla erkeklerin farklı olduklarını söyledin!"

"Düşüncelerinin beni ilgilendirmesi için bir neden daha. İnsan değişik olan ya da tanımadığı şeylerle daha çok ilgilenir."

"Ya! Yani itiraf ediyorsun ki bir kadın bir erkekten tümüyle farklıdır!"

"Bu kadar aleni bir şey için heyecanlanmana gerek yok Norma."

Sahneyi alaycı bir tavırla izleyen tarih öğretmeni birden uyarılmış gibi, ki uyarılmıştı ve ben son derece karanlık bir yaratıkmışım gibi araya girdi.

"Öyle mi?"

Saf saf, "Öyle mi, ne?" diye sordum.

"Aleni olduğu," acı ve iğneleyici bir biçimde sözcüğün altını çizmişti, "farkın, bir kadınla bir erkek arasında."

Sukûnetle, "Herkes bir kadınla bir erkek arasında gözle görülür farklar olduğunda hemfikir sanırım," dedim.

Öfkeden buz kesmiş öğretmen, "Bundan söz etmediğimizi biliyorsunuz," dedi.

"Bundan? Neden?"

Kısa keserek, "Çok iyi bildiğiniz gibi cinsiyetten," dedi.

Bilenmiş ve dezenfekte edilmiş bir bıçağa benziyordu.

"Sizce bu yeterli değil mi" diye sordum.

Neşelenmiştim, en azından bekleyişimi kolaylaştırıyorlardı. Yalnızca öğretmeni daha önceden görmüş olduğum, ama nerede olduğunu bir türlü çıkartamadığıma dair bir duygu beni rahatsız ediyordu.

"Bu en önemli şey değil! Biz diğer değerlerden, ruhsal değerlerden söz ediyoruz. Sizin kadınla erkek arasında gördüğünüz farklılık tam da geri kalmış bir topluma yakışır türden."

Bilgece "Ah, anlıyorum," dedim. "Size göre rahim ve penis arasındaki fark Karanlık Zamanlar'dan kalma bir yanlış bilgi, gaz lambaları ve cahillikle birlikte ortadan kalkacak."

Öğretmen kızardı: Bu sözcükler onu yalnızca kızdırmamış, üstelik utandırmıştı da, ama sözcüklerin kullanımı değildi onu utandıran (son derece bilimsel sözcüklerdi bunlar, "nötron" ya da "zincirleme tepkime"den bir farkları yoktu); Profesör Einstein'a bağırsaklarının çalışması üzerine sorulacak bir soru onu nasıl utandırırsa öyle utandırmıştı.

"Bu yalnızca bir tümce," diye üsteledi, bugün kadın erkekle her etkinlikte rekabet edebilir. İşte sizin tepenizin tasını attıran da bu. Kuzey Amerika'dan gelen delegasyona bir bakın, ağır sanayide yöneticilik yapan üç tane kadın var aralarında.

Pek kadınsı olan Norma zaferle bana bakıyordu: Kızgınlık bu olsa gerek. Bu canavarlar bir biçimde onun yatakta köleliğe yatkınlığından duyduğu öcü alıyor olmalıydılar. ABD'nin metalürji endüstrisindeki ilerlemesi belli ki onun doyuma ulaşırkenki çığlıklarını bastırıyor, kendini teslim ederken kendinden geçmesini hafifletiyordu. Alçaltıcı bir durum *yanki* Petrokimya Sanayi tarafından dengeleniyordu.

Günlük gazeteleri gözden geçirdiğim için bu *sürünün* geldiğinden haberim vardı.

"Ayrıca boks yapan kadınlar da var," yorumunu yaptım," belli ki bu canavarlık sizi heyecanlandırmış."

"Siz bir kadının büyük bir sanayi kolunun başına geçmesini canavarlık olarak mı nitelendiriyorsunuz?"

Senyorita Gonzales Iturrat'ın atletik omuzlarının üzerinden kuşkulu bir yayayı izlemem gerekti. Aslında nedenini kolayca açıklayabileceğim bu hareketim kadının öfkeden çıldırmasına yol açtı.

Sinsi sinsi gözlerini kısarak, "Bilim dünyasında Madam Curie gibi bir kadın dâhinin önc çıkması da mı sizcc canavarlık?" diye sordu.

Artık kaçınılmaz olmuştu.

"Bir dâhi" dedim öğretici bir tonda, "birbiriyle çelişen durumlar arasında özdeşlikler keşfedene denir. Birbirine uzak görünen şeyler arasındaki ilişkileri bulandır. Görünümün altındaki gerçeği, çeşitliliğin altında özdeşliği keşfedendir. Taşın düştüğünü keşfetmekle Ay'ın düşmediğini keşfetmek, bu ikisi aynı şeydir."

Öğrencisini izleyen bir öğretmen gibi alaycı gözlerle mantık yürütmemi dinledi.

"Peki ya Madam Curie, onun keşfettiği az mı yani?"

"Madame Curie, senyorita, türlerin evrimi kuramını keşfetmedi. Bir tüfekle kaplan avlamaya çıktı ama bir dinozorla karşılaştı. Eğer bunu bir ölçüt olarak kabul edersek, bu durumda Hornos Burnu'nu ilk kez dönen denizciye de dâhi demek gerekir."

"Canınız ne isterse onu söyleyin ama Madame Curie'nin keşfi bilimde bir dönüm noktasıdır."

"Tabii, kaplan avlamaya çıkıp bir dinozorla karşılaşmak da zoolojide bir devrimdir. Ama bu tür devrimlerle dâhiliğin bir ilgisi yoktur."

"Yani size göre kadınlara bilim yasaklanmalı?"

"Ben öyle bir şey demedim, ayrıca kimya mutfağa benzer."

"Ya felsefe? Eminim size kalsa kızların felsefe ve edebiyat fakültesine girmesini yasaklarsınız."

"Hayır. Neden? Kimseye bir zararları dokunmuyor, ayrıca koca bulup evleniyorlar."

"Peki felsefe?"

"Canları istiyorsa okusunlar. Onlara bir kötülüğü dokunmaz. Bir iyiliği de dokunmaz ya. Yani fark etmez aslında. Ayrıca felsefeci olmalarında bir sakınca da yok."

Senyorita Gonzales Iturrat bağırdı:

"Bu aptal toplum onlara erkeklere sunduğu olanakları sunmuyor!"

"Nasıl yani? Kimsenin onların felsefe fakültelerini girmelerine engel olmadığını söyledik ya. Ayrıca bana bu bölümlerin kızlarla dolu olduğunu söylediler hem. Kimse onların felsefe yapmasını engellemiyor. Kimse onların evlerinde ya da evlerinin dışında düşünmelerini de engellemiyor. Hem birinin düşünmesi nasıl engellenebilir ki? Felsefenin de akıldan ve düşünme isteğinden fazlasına gereksinimi yok. Ne şimdi, ne eski Yunan'da ne de XXX. yüzyılda. Yani, bir toplumda bir kadının felsefe kitabı yazması engellenebilir, boykot edilebilir belki ama düşünmesi engellenemez. Hiçbir toplum bir kadının kafasındaki platonik evren fikrine engel olamaz ki."

Senyorita Gonzáles Iturrat patladı.

"Sizin gibi insanlarla dünya asla ilerlemez!"

"İlerlediği sonucuna nasıl vardınız?"

Küçümseyerek gülümsedi.

"Doğru ya. New York'a yirmi saatte gitmek bir ilerleme sayılmaz!"

"New York'a yirmi saatte varmanın bir avantajını göremiyorum. Ne kadar geç olursa o kadar iyi bana kalırsa. Hem ben sizin ruhsal ilerlemeden söz ettiğinizi sanmıştım."

"Hepsi senyor. Uçak bir tesadüf değildir, genel anlamda ilerlemenin simgesidir. Etik değerleri de göz ardı etmiyorum. Köle ticareti yapan toplumlardan daha üstün bir ahlâk anlayışımız olduğu kesin değil mi?"

"Ah! Demek siz maaş alan köleleri yeğliyorsunuz."

"Alaycı olmak kolay. Ama biraz iyi niyetli olan herkes bugün sahip olduğumuz ahlâk değerlerinin antikitede olmadığı kabul eder."

"Anlıyorum. Trenle yolculuk yapan Landrú, çek çek arabasıyla gezen Diyojen'den daha üstün."

"Mahsus gülünç örnekler seçiyorsunuz, ama bence her şey ortada."

"Otomobil sürücüsü dört tekerlekli at arabası sürücüsünden daha üstün, insanları yay ve okla öldürmektense napalm bombasıyla öldürmek yeğ. Hiroşima'ya atılan bomba Poitiers Savaşı'ndan daha etkili oldu. Çin yöntemi farelerle işkence yapmak yerine bedenlere elektrik vermek daha ilerici."

"Bunlar safsata çünkü bütünden soyutlanmış olaylar. İnsanlık tabii ki bu barbarlıkların önünü alacak. Cahillik sonunda bilime ve bilgiye yenik düşecek."

Son derece sakin ama çarpık bir ifadeyle, "Din XIX. yüzyılda olduğundan daha güçlü," dedim.

"Bütün karanlık güçler eninde sonunda boyun eğecek. Ama ilerleme biraz mehter adımı, biraz zikzaklarla olacak tabii ki. Biraz önce evrim kuramından söz ettiniz: İşte bilimin her türlü dini sınıfa verdiği yanıt."

"Ben bu kuramın yıkıcı bir etkisini göremedim. Dini fikirlerin daha da önem kazandığını söylemedik mi?"

"Başka nedenler yüzünden, ama en azından evrenin altı günde yaratıldığı gibi zırvalıklar sona erdi."

"Senyorita; eğer Tanrı her yerdeyse, dünyayı altı günde yaratıp insanların inancını ya da salaklığını denemek için oraya buraya biraz iskelet serpiştirmenin ona yükü ne olabilirdi ki?"

"Hadi! Bu şaçmalığı söylerken ciddi olabileceğinizi düşünemiyorum. Ayrıca bir dakika önce evrim kuramını geliştirenin dâhi olduğunu söylediniz. Şimdi de dalga geçiyorsunuz."

"Dalga geçmiyorum. Yalnızca ne Tanrı'nın olmadığını ne de dünyanın altı günde yaratılmadığını kanıtlayabiliriz diyorum."

"Size kalsa okulara da gerek yoktur, sanırım cahillikten yanasınız."

"1933'te Almanya dünyanın en okur yazar toplumuydu. Eğer insanlar okumayı bilmeselerdi en azından her gün okudukları gazete ve dergilerle beyinleri yıkanmazdı. Ne yazık ki insanlar cahil bile olsalar bu gün ilerlemenin başka nimetlerinden yararlanabiliyorlar: radyo ve televizyon. Çocukların kulak zarlarını yırtmak ve gözlerini çıkarmak gerekebilirdi, ama bu hazırlaması zor bir program olurdu."

"Tüm safsatalara karşın ışık karanlığa üstün gelecektir, iyi kötüyü yenecektir. Kötü cahilliktir."

"Bugüne dek senyorita, kötü her zaman iyiyi yenmiştir."

"Al bir zırvalık daha! Bunu da nereden çıkardınız?"

"Ben bir şey çıkartmıyorum senyorita: Tarihte bu hep olagelmiş. Oncken*'in kitabının istediğiniz sayfasını açın, yalnızca savaşlar, ayaklanmalar, tuzaklar, işkenceler, askeri darbeler ve engizisyonla karşılaşırsınız. Üstelik iyi kesinlikle üstün gelecekse bunu telkin etmeye ne gerek var? Üstelik insanın doğasında kötülük yoksa, neden ona kötülük yapmak yasaklanıyor? Bakın tüm tek tanrılı dinler iyiyi diretirler. Daha da fazlası, bizi buna zorlarlar, *yönetirler*, kurallar koyarlar, zina yapmayı, öldürmeyi, çalmayı yasaklarlar. *Yönetirler*. Ve kötünün gücü öyle büyük, öyle çarpıktır ki, iyiyi diretmek için bile bu gücü kullanır-

* Tarih dersi kitabı yazarı. (ç.n.)

lar. Şunu bunu yapmazsan seni cehenneme gitmekle *tehdit* ederler."

"O zaman," diye bağırdı Senyorita Gonzales, "Size kalırsa insanları kötüye yönlendirmek gerekli."

"Ben öyle bir şey demedim, sanırım fazla heyecanlandınız ve söylediklerimi dinlemediniz. Kötüye yönlendirmeye falan gerek yok, kötü zaten kendilinden içimizde, burada."

"Ama... Ne kanıtlamak istiyorsunuz ki?"

"Sakın heyecanlanmayın senyorita. Sizin iyinin üstünlüğünü savunduğunuzu görüyorum, ama elinizden gelse beni parça parça doğrardınız. Yalnızca şunu demek istiyorum, ruhsal ilerlemc diye bir şey yoktur. Hatta maddesel ilerlemenin bile olup olmadığını iyice incelemek gerekir."

Alaycı bir dudak bükme senyoritanın bıyıklarının biçimini bozdu.

"Ah! Şimdi de bana Romalılardan daha kötü yaşadığımızı kanıtlayacaksınız demek."

"Duruma bağlı. Örneğin bir fabrikada sekiz saat elektronik gözlem altında çalışan bir zavallının, Yunanlı bir çobandan daha mutlu olduğunu sanmıyorum. ABD'de, yani dünyanın en gelişmiş ülkesinde halkın üçte ikisi sinir hastası."

"Merak ediyorum da, acaba tren yerine atlı arabayla yolculuk etmeyi yeğler miydiniz?"

"Kuşkusuz. Atlı araba yolculuğu daha sakin ve keyifli olurdu. Daha da iyisi atla giderken hava alabilir ve güneşlenebilirsiniz, manzarayı izlersiniz. Makinenin gelişmesiyle insanın giderek daha çok boş zamanı olması gerekirken insanın zamanı azalıp duruyor, her gün daha çok köşeye sıkışıyoruz. Savaş bile o renkli üniformalarla, daha canlı, eğlenceli, görülmeye değermiş. Hatta daha sağlıklıymış. Bir de şu bizim bağımsızlık savaşımıza ve iç savaşımıza bakın! Birini mızraklamazlarsa ya da boğazlamazlarsa benim büyük büyükbabam Olmos gibi yüz yaşına dek yaşayabilirmiş. Neden olmasın: açık havada yaşam, hareket, ata binme. O zamanlar zayıf bir çocuğu güçlenmesi için savaşa gönderirlermiş.

Senyorita Gonzáles Iturrat kızgınlıkla ayağa fırlayarak müridine, "Ben gidiyorum Normita, sen ne yaparsan yap," dedi ve çekildi.

Gözleri yaşlarla dolu Norma da ayağa kalktı, uzaklaşırken, "Sen bir vahşisin, siniksin," dedi.

Gazetemi ikiye katladım ve 57 numarayı gözleme işime geri döndüm. Öğretmenin aykırı, hacimli bedeni yoktu artık.

O gece klozette otururken, yani patalojik fizyoloji ve metafizik arasında bir yerlerde salınır ve ıkınırken, dünyanın genel durumu üzerine düşünüyordum. Evin felsefe yapmaya uygun olan bu tek köşesinde, görüşmemizin başında beni neyin rahatsız ettiğini sonunda buldum: senyorita González Iturrat'ı daha önce hiçbir yerde görmemiştim ama kadın *Ocho sentenciados*'da, bir Montgolfier balonundan kadınlara oy hakkı verilmesini isteyen o saygısız kâğıtları atan iğrenç ve sert yaratığın neredeyse tıpatıp aynısıydı.

~12~

O gece hesap yaparken, her gece yaptığım gibi günün olaylarını düşünürken birden bir şey dikkatimi çekti: Neden Norma bana Senyorita Gonzáles Oturrat'ı getirmişti? Beni kötülüğün varlığı hakkında tartışmaya zorlaması rastlantı olamazdı. İyi düşününce kadının Körler Kütüphanesi'nin bir ortağı olmak için her türlü özelliğe sahip olduğu sonucuna vardım. Kuşkularım Norma Pugliese'ye uzandı, beni sosyalist babası günde iki saat Braille sistemine kitaplar çevirdiği için ilgilendirmemiş miydi bu kadın?

Sık sık varoluş biçimim hakkında yanlış bir fikir veriyorum. Bu tür hafiflikler, bu soruşturmanın okuyucularını şaşırtıyor olabilir. Gerçek şu ki, sistemli olmak için gösterdiğim özene karşın en beklenmedik hareketleri yapabiliyorum. En akıl almaz saçmalıkları da kadınlar yüzünden yapıyorum. Başıma gelenleri anlatmaya çalışacağım, ilk bakışta sanıldığı kadar tedbirsiz değil, kadınları her zaman körler dünyasının bir banliyösü olarak düşünmüşümdür; onlarla ilişkim ne yüzeyden bakan birinin sanacağı kadar boş ve yersiz ne de karşılıksızdır. Şu anda bundan yakındığımı sanmayın, yalnızca Norma Pugliese'yle olduğu gibi zaman zaman akıl almaz bir biçimde önlem almayı boş vermiş olmak beni sıkıyor; aslında kaderin bakış açısından bakılırsa son derece mantıklı bir durum bu, yani kaybetmek isteyen kör kaderinkinden; ama benim kendi bakış açımdan saçma ve bağışlanamaz. Dışarıdan bakan bir insan için düzenli ve aklım başımda görünen dönemlerimin hemen ardından çok tehlikeli düzensizlikler baş gösteriyor, bu tıpkı yalnız bir gemicinin tehlikeli suları aşarken, ara sıra yorgunluğa teslim olup, başı öne düşerek uyumasına benziyor.

Kolay değil. Beni eleştirenlerden birini kendi durumumda, kurnaz

ve bitmez tükenmez düşmanla çevrili, görünmez bir casus ve gözlemci ağının orta yerinde, gece gündüz çevresinde olan olayları ve kişileri incelemek zorundayken görmek isterdim. O zaman kendini yeterli hissetmeyecek, bu tür yanlışların yalnızca olası değil, kaçınılmaz olduğunu da görecektir.

Celestino Iglesias'la karşılaşmadan önce geçirdiğim zamanlar örneğin, ruhum karmakarışıktı; bu dönemlerde karanlıklarda, kadınların ve alkolün etkisinde oluyor, yani cehennemin labirentlerinden birine, belki de Körler Evreni'ne dalıyordum. Bu karanlık dönemler bana büyük amacımı unutturmuyordu tabii, ama akıllı, bilimsel yargılamam kesintiye uğruyor, karmakarışık oluyor; vicdansız insanlar, şans ve kör rastlantılar baskın çıkıyordu. Düzensizliğin ortasında, şaşkın, midem bulanır, başım dönerken, zavallı bir halde kendimi "Önemli değil, keşfetmem gereken evren bu değil mi zaten," diye sayıklarken buluyordum; kendimi anlamsız bir şehvete teslim ediyordum, sanırım kahramanlar da dövüşün en tehlikeli anında böyle bir şey hissederler, hiçbir şey akıllarına girmez, iradeleri yok olur, kan ve içgüdüler baskın çıkar. Daha sonra, genellikle iffetsizlik ve şehvet düşkünlüğünü çilekârlığın izlediği gibi bu uzun karanlık dönemden uyanıyor, karmaşayı her şeyi düzene sokma saplantım izliyordu. Beynim şaşırtıcı bir hız ve açıklıkla, zorlanan bir makine gibi çalışmaya başlıyordu. Net ve temiz kararlar alıyordum, her şey aydınlık ve parlak oluyordu, tıpkı bir kuram gibi; hiçbir şeyi içgüdülerime göre yapmıyor, mükemmeli gözlüyor ve arıyordum. Tuhaf olan bu akıl sıçramasında karşılaştığım insanlar beni yeniden denetleyemeyeceğim bir sıçramanın içine itiyorlardı. Örneğin şu kadınla tanışıyordum, Görmeyenler Korosu Yardım Komisyonu Başkanı; onun aracılığıyla pek çok değerli bilgiye ulaşıyor, üzerinde çalışıyor sonra tümüyle bilimsel nedenlerle onunla yatıyordum; ama sonra kadın benim başımı döndürüyordu, şehvet düşkünü ya da içine şeytan girmiş biri haline dönüşüyordu, tüm planlarım ya çöküyordu ya da ciddi bir tehlikede olmadığım zamana erteliyordum.

Kuşkusuz Norma Pugliese'yle böyle olmadı, ama yine de yapmamış olmam gereken yanlışlar yaptım.

Senyor Américo Pugliese Sosyalist Parti'nin eski bir üyesiydi ve kızını başından beri Juan B. Justo'nun değerlerine göre eğitmişti: Gerçek, Bilim, İşbirliği, Tütüne ve Alkole Karşı Savaş. Son derece onurlu, Perón'dan nefret eden, politik rakiplerinden bile çok saygı gören bir adamdı. Kolayca anlaşılacağı gibi bu durum beni onun kızıyla yatmak

konusunda heyecanlandırıyordu.

Norma, bir deniz subayının sevgilisiydi. Senyor Pugliese'nin antimilitarist felsefesiyle yetiştirilmişti. Antimilitarist kadınlarda tuhaf bir mekanizma işler ve denizcilerden hoşlanırlar, çünkü denizciler kaba saba değillerdir, çok yolculuk yaparlar ve sivillere benzerler. Belki de bu nedenlerle kadınlar onları seçerler. Norma'ya da açıkladığım gibi (öfkeden çıldırmıştı), askere benzemediği ya da yeteri kadar asker olmadığı için bir denizciyi seçmek, suya dalmakta güçlük geçen bir denizaltıyı ödüllendirmeye benziyor.

Buna benzer tartışmalarla donanmayı mayınladım ve Norma'nın yatağına girdim, ki bu yatağa giden yolun en beklenmedik kurumlardan geçtiğini de göstermektedir. Kadınlar için önemli olan tüm akıl yürütmelerin yatay pozisyonla bir ilgisi vardır. Erkeklerle olduğunun tersine. Bu nedenle akılcı bir tartışmayla bir kadın ve erkeğin aynı geometrik pozisyona gelmesi olanaksızdır, illa ki mantığa aykırılık ve elleşme gerekir.

Yataylığı sağladıktan sonra onu Yeni Dünya Kavramı üzerine eğitmeye başladım: Profesör Juan B. Justo*'dan Markiz de Sade'ye. Hiç de zor olmadı. *Mükemmel Evlilik* gibi kitapların okuyucusu ve bilim fanatiği bu kadınla aynı dili konuşmakla işe başlamak gerekiyordu. Alacakaranlığı anlatmak için "ışığın kromatik kırılması" gibi yetersiz tanımlamalar kullanıyorlardı. Gerçeği taban alarak (gerçek onun için kutsaldı) onu adım adım en kötü işlere doğru götürdüm. Birkaç hafta içinde sabırlı tartışmaların, sosyalist konferans ve öğütlerin etkisi sıfırlandı. Onca kütüphane, kooperatif, Norma'nın okuduğu sağlıklı yapıtlar.

Evet, kendimi ondan üstün hissettiğim pek çok kez yaptığım gibi Norma Pugliese'ye gülebiliriz. Ama artık ondan kuşkulanıyorum ve düşmanın şu kurnaz casuslarından biri olduğunu düşünüyorum. Aslında beklenilebilir bir durum bu, ancak aptal ve salak bir düşman kuşku uyandıracak kişileri casus olarak kullanır, Norma kadar iyi yürekli, doğrucu, yalanın ve yanıltmanın düşmanı biri kullanmak için son derece uygun değil mi?

İlişkimizin ayrıntılarını inceledikçe kaygılanmaya başladım.

Norma Pugliese'nin sınıfının belli olduğunu sanıyordum, sosyalist ve Sarmiento** prensiplerine uygun eğitimine, köklerine bakınca bu so-

* Arjantin Sosyalist Partisi'nin kurucusu. (ç.n.)

** Domingo Faustino Sarmiento: Sürgüne gitmiş ve Rosas'ın diktatörlüğüne karşı

nuca varmak kolay gelmişti bana. Büyük bir yanlış. Bir kez daha beklenmedik bir tepki göstererek beni şaşırttı. Onun bozulmasının vardığı yer babasının ona vermiş olduğu sağlıklı ve özenli eğitimle uyuşmuyordu bir türlü. Ama adam böylesine mantıksızken, kızından ne beklenir ki?

O geceyi gözlerim açık, onun bana göstermiş olduğu tepkileri anımsayarak ve inceleyerek geçirdim. Paniğe kapılmam için pek çok neden buldum, ama en azından bir duygu beni tatmin ediyordu. Bu yakınlığın tehlikelerini tam zamanında fark etmiştim.

~ 13 ~

Norma Pugliese'nin öyküsünü okurken bazılarınızın benim alçağın biri olduğumu düşündüğünüze eminim. Bildiniz. Bence de alçağın biriyim ve kendime en ufak bir saygım bile yok. Ben kendi bilincimde boğulmuşum, kendi bilincimin en karanlık yönlerini keşfetmişim, kendi bilincinin kıvrımları arasında kaybolmuş biri kendine nasıl saygı duyabilir?

En azından dürüst olduğumu düşünüyorum, kendi kendimi kandırmıyorum, ne de başkalarını kandırmak gibi bir niyetim var. Belki de bana nasıl olup da hiç vicdan azabı çekmeden yoluma çıkan onca zavallıyı ve kadını kandırdığımı soracaksınız. Sayın senyorlar, kandırmak var, kandırmak var. Bu kandırıklar küçük birer ayrıntı, hiçbir önemi yok. Asıl amacı ilerlemek olan bir general geri çekilmeyi emredince korkaklıkla suçlanamaz değil mi? Bunlar taktik gereği yapılan, koşullara bağlı, geçici, acımasız bir soruşturmanın gereği olan ve derin bir gerçeği ortaya çıkarmak adına yapılan aldatmacalar. Ben Kötülüğü soruşturuyorum. İnsan boğazına kadar boka batmadan nasıl Kötülüğü soruşturabilir ki? Bana bu işi zorunluluk sonucu yapan bir araştırmacının duyduğu tiksinti ve kızgınlığın aksine gerçek ve canlı bir zevk duyduğumu söyleyebilirsiniz. Bunu açıkça itiraf ediyorum zaten. Ne kadar onurlu olduğumu görmüyor musunuz? Ben asla iyi biri olduğu-

savaş vermiş genç bir entelektüeldir. Şili'de sürgündeyken yazdığı *Facundo* Arjantin'in en önemli edebiyat yapıtlarından biridir. Rosas düşünce Arjantin Devlet Başkanı olmuştur. (1868-74) Birçok idealini uygulamıştır. Kitle eğitimi kampanyası Avrupa'dan gelen göçmen dalgasıyla birleşince, Arjantin sosyal olarak büyük bir ilerleme kaydetmiştir. (ç.n.)

mu söylemedim, ben yalnızca Kötülüğü soruşturduğumu söyledim, ki bu çok farklı bir şey. Ayrıca alçağın biri olduğumu da kabul ediyorum. Benden daha fazla ne beklenebilir ki? Ünlü bir alçak, bu olabilir. Ayrıca benim kadar kokuşmuş olan ama onurlu bireylermiş, toplumun temel taşlarıymış, gerçek centilmenlermiş gibi davranan, cenazelerine binlerce kişinin katıldığı ve özyaşamöykülerinin ciddi günlük gazetelerde yayımlandığı yalancıların sınıfına dahil olmadığım için gurur duyuyorum. Hayır. Ben arada bir gazetelere haber olsam bile bu cinayetler, suçlar sayfasına olur. Ama sanırım size ciddi gazeteler ve suç sayfaları hakkında neler düşündüğümü açıklamıştım. Sizin anlayacağınız pişmanlığın çok çok uzağındayım.

Onurlu duygular hakkındaki bu evrensel komediden nefret ediyorum. Bir konvansiyonlar sistemi gösteri halinde, en azından dilde. Gerçek, "G" büyük harf yazılır, dikkatinizi çekerim. "ihtiyarcık" sözcüğünün başına kaçınılmaz olarak "zavallı" sıfatı konur; sanki hepimiz yüzsüzün biri yaşlandığında yüzsüzlüğü bırakmadığını, tam tersine saçlarındaki beyazlarla birlikte bencilliğinin ve kininin de artmasıyla kötü niyetlerinin keskinleştiğini bilmiyormuşuz gibi. Tüm bu yapmacık sözcüklerde popüler duygusallığı okşayan, toplumu yöneten ikiyüzlülerce kutsanan, okul ve politikalarca savunulan canavarca bir inanç var: "değerli büyüklerimiz" (çoğunluğu yalnızca yüzüne tükürülmeyi hak eder), "üstün yöneticilerimiz" (yaklaşık tümü de kibrin ve bencilliğin en zalim türünün güdümündedir), vb. Tabii ki bu Soruşturma'nın nedenini oluşturan "Zavallı Körler"den söz etmeye bile gerek görmüyorum. Ayrıca eklemem gereken bir nokta daha var ki eğer bu "Zavallı Körler" benden korkuyorlarsa bu alçağın biri olduğum içindir, yani onlardan biri olduğumu, palavralara pabuç bırakmayacağımı, sıradan şeylerle yetinmeyeceğimi biliyorlar. Karşıdan karşıya geçmelerine yardım eden, Disney filmlerindeki kuşlardan ya da renkli Noel çizgi filmlerinden duygulanan sulu gözlü bir zavallıdan neden korksunlar ki?

Gezegendeki tüm alçaklar bir sıraya dizilse, ne olağanüstü bir ordu, ne beklenmedik bir gösteri olurdu! Beyaz önlüklü bebeklerden (çocukluğun katıksız saflığı), işyerlerindeki kâğıt ve kalemleri araklayıp evlerine götüren onurlu kamu çalışanlarına kadar! Bakanlar, yöneticiler, doktorlar, avukatların hemen hemen tümü, yukarıda adı geçen "değerli büyükler" (büyük miktarlarda), toplumu yöneten, cüzzamlılara, kalp hastalarına yardım eli uzatan (kalp hastalıklarının artışına önemli katkıda bulunan) büyük şirket yöneticileri, narin görünüşlü, gazal gözlü genç kızlar (ama dişiliğin romantizmine ya da cinslerinin zayıflığı-

na, çaresizliğine kanan herkesin derisini yüzmeye hazır), kamu müfettişleri, koloni memurları, büyükelçiler, madalya sahipleri, vb, vb, ALÇAKLAR İLERİ! Ne ordu büyük Tanrım! Yürüyün orospu çocukları! Hiçbir şey sizi durduramaz, sızlanmayın, sizi bekliyorlar, bu nedenle sizi hazırladım ben!

ALÇAKLAR SAĞA!

Güzel ve öğretici bir görüntü.

Kendi üssüne varan her asker kendi bayağılıklarıyla beslenecek, yani gerçek boka dönüşmüş rezillikleriyle (metaforik değil). Ne ilgi, ne rahatlık. Senyor bakanın oğluna kendi boku yerine bayat ekmek verilmeyecek. Hayır, senyor, yapılacaklar yapılması gerektiği gibi yapılacak, yoksa yapılmalarına hacet yok. Bokunu yiyecek işte. Daha da fazlası, bokunun *hepsini* yiyecek. Yani simgesel bir miktar yiyerek kurtulamayacak demek istiyoruz. Simgelere yer yok: Herkes kendi pisliğinin tümünü yiyecek. Adil mi, anlaşıldı mı? Hayır senyor. ADALET! DAHA FAZLA ADALET! Ve herkese kendi boku ya da hiçbir şey. Bana güvenmeyin sakın, en azından bu tür yalan dolan için.

Benim durumum yalnızca silah zoruyla ele geçirilemez değil, üstelik ilginç bile değil, öyle bir alçağım ki bu kakofani ordusunun birliklerinden birinde yer alacağım. Sadece tek bir hak iddia ediyorum ben, hiç kimseyi kandırmamış olma durumumun tanınmasını.

Bu durum bana öyle bir sistem geliştirilmesi gerektiğini düşündürttü ki, saygın kişilerin alçaklıklarının derecesi ölçülebilmeli ve herkese hak ettiği doğru miktar verilebilmeli, kimseye iskonto yapılmamalı. Bir tür açaklık-ölçer senyor X'in İlahi Adalet gününe kadar ürettiği pisliğin miktarını bir ibreyle gösterebilmeli, iyi davranışları ya da içten olduğu anlar bu miktardan düşülerek hesaplandıktan sonra yutması gereken net bok miktarı belirlenmeli.

Her birey için bu ölçümler yapıldıktan sonra, bu inanılmaz büyüklükteki ordu üslerine doğru yürüyüşe geçmeli ve orada herkes kendine düşen pislik miktarını tüketmeli. Anlaşılacağı gibi sonsuz bir çevrim bu, çünkü sıçarken de geçerli olan Pisliklerin Korunma Prensibi'ne göre yenilenle aynı miktarda dışkılamak gerekecek (gülünç olan da bu ya). Yani insanın burnunun ucunda yine aynı miktarda bok birikecek ve askeri bir düzen içinde, çevrim yasalarının gereği, bu bok yeniden yutulacak.

Ve işte, *ad infinitum*.*

* Lat.: Son. (ç.n.)

~14~

İki gün daha beklemem gerekecekti. Bu arada şu fırlatılıp sokağa atılan zincir mektuplardan aldım. İçinde bulunduğum durum nedeniyle kuşkularım arttı, deneyimlerime dayanarak söyleyebilirim ki hiçbir şey,

HİÇBİR ŞEY

bu durumu sarıp sarmalayan fantastik bir örgü içinde küçümsenmemelidir. Mektubu dikkatle, körler ile ilgili genel ve özel uzak olaylarla bir bağlantı bulmaya çalışarak okudum: Şöyle diyordu. "Bu zincir Venezüella'da başladı. Senyor Baldomero Mendoza tarafından yazıldı ve dünyayı dolaşması gerekiyor. 24 kopya yapıp arkadaşlarınızın arasında dağıtın ama ne kadar uzaktan olursa olsun sakın bir akrabanıza vermeyin. Batıl inançlı biri olmasanız bile olaylar size bu zincirin ne kadar etkili olduğunu gösterecektir. Örnekler: Senyor Ezequiel Goiticoa kopyaları yaparak arkadaşlarına dağıttı ve dokuz güne kalmadan yüz elli bin bolivar kazandı. Barquilla adında bir senyor bu zincirle dalga geçti, kısa bir süre sonra evi yandı, yangında ailesinin bazı üyeleri öldü ve adam bu nedenle delirdi. 1904 yılında General Joquin Diaz sert bir darbe alarak yatağa düştü, daha sonra bu zincirin yerini bularak sekreterine kopyaları hazırlamasını ve göndermesini söyledi. Çabucak iyileşti ve şimdi çok sağlıklı. Garette çalışanlarından biri kopyaları hazırladı ama göndermeyi unuttu, dokuz gün sonra çıkan bir tatsızlık sonucu işini kaybetti; daha sonra başka kopyalar hazırladı ve onları gönderdi, yalnızca işine kavuşmakla kalmadı, üstelik tazminatını da aldı. Meksikalı Avukat Alfonso Mcjía Reyes bu zincirin bir kopyasını aldı, önemsemedi, dokuz gün sonra başına bir korniş düştü ve trajik bir biçimde öldü. Delgado adlı bir mühendis zinciri kırdıktan kısa bir süre sonra zimmetine para geçirdiğini fark ettiler. Hiçbir nedenle bu zinciri kırmayın. Kopyaları hazırlayın ve dağıtın. Aralık 1954."

~15~

O gün bir körün Paso'da, Rivadavia'dan Bartolomé Mitre'ye doğru yavaş yavaş ilerlediğini gördüm. Yüreğim çarpmaya başladı.

İçgüdülerim bu uzun boylu, sarışın adamın Iglesias sorunuyla bir ilgisi olduğunu söylüyordu, çünkü adam amacından henüz uzakta olan

birinin kayıtsız tavırlarıyla yürümüyordu.

Elli yedi numaranın önünde durmadı ama girişin önünden öyle yavaş geçti ki, beyaz bastonuyla daha sonra eylem düzenleyeceği bu yeri tanımaya çalışıyormuş gibi bir hali vardı. Onun bir öncü olabileceğini düşünerek o andan itibaren dikkatimi iki kat artırdım.

Kuşkusuz o gün ilgimi çekecek başka bir olay olmadı. Gece saat dokuzdan birkaç dakika önce yedinci kata çıktım, ama orada da sıradanın dışında sayılabilecek bir olay yaşanmadı: soderolar*, depo çalışanları, alışıldık insanlar.

O gece uyuyamadım, yatakta dönüp durdum. Daha şafak sökmeden kalktım ve Paso Caddesi'ne koştum. Alttaki kapı açılır açılmaz önemli birinin yukarı çıkabileceğini düşünmüştüm.

Bütün gün bana kuşkulu görünen hiç kimse içeri girmedi ve hiçbir ilginç olay olmadı. Acaba o sarışın ve uzun boylu körü görmem basit bir rastlantı mıydı yalnızca?

Daha önce de söylemiş olduğum gibi rastlantılara pek inanmam, hele körlerle ilgili olanlara daha da az inanırım. Bu nedenle o gece, günlük nöbetim diye adlandırabileceğimiz şeyi bitirince pansiyona çıkmayı ve Senyora Etchepareborda'yı sıkı bir sorguya çekmeyi planladım.

O kadar kaygılıydım ki, kadınla tatsız bir söyleşiye giriştim. Şişman kadınlardan nefret ederim ve pansiyonun sahibinin de ucu bucağı yoktu. Normal bir kadın için dikilmiş gibi görünen bir giysi giymişti, sarkık gerdanı ve iri beyaz göğüsleri gözler önündeydi, dev ve titrek bir muhallebiye benziyordu. Ama bağırsakları olan bir muhallebi.

Tenini överek kırk beş yaşında olmasının inanılmaz olduğunu söyledim. Her masanın, sehpanın, kısacası tüm yatay yüzeylerin makreme bir örtüyle kaplanmış olduğu, yaşadığı salonu da övdüm. Bir tür *horror vacui*** nedeniyle olsa gerek odada kaplamadığı ya da doldurmadığı hiçbir yer yoktu: porselen taşlar, bronz filler, cam kuğular, krom bir Don Kişot, neredeyse doğal boyunda bir bambi. Kocasının ölümünden beri çalmadığını söylediği piyanonun üzerinde iki geniş makreme örtü vardı; biri klavyenin üzerinde, diğeri daha yukarıda. Duvarda keten bir bezin üzerinde, iki çingene ve köylü deseninin arasına Senyor Etchepareborda'nın portresi işlenmişti, ciddi bakışlarla bronz bir file bakıyordu; bu biçimsiz koleksiyona gözcülük eder gibi bir hali vardı.

* Arj. İsp. soda ve gazlı içecek dağıtan, satan kişiler. (ç.n.)

** Lat.: Boşlukta duyulan korku. (ç.n.)

Portrenin nefretlik krom çerçevesini övdüm, kadın hüzünlü ve dalgın bakışlarla portreye bakarak kocasının iki yıl önce, henüz kırk sekiz yaşındayken, çiçeği burnunda, tam arzularının durulduğu, emekliliğin tadını çıkartacağı yaşta öldüğünü söyledi.

"Los Gobelinos'ta iç gönderimler başkan yardımcısıydı."

O ana kadar sorgulamama başlayamamış olmaktan dolayı için için sinir ve öfkeden kuduran ben kendimi daha fazla tutamayarak,

"Caramba, önemli bir şirketmiş" dedim.

Tatminle "Evet öyle," dedi.

"Güven gerektiren bir iş," diye ekledim.

"Sanırım" dedi, "başkalarına daha az değer verdiklerini söylemiyorum ama benim rahmetli kocama güvenleri tamdı."

"Belli ki onurlu bir adammış."

"Öyle Senyor Vidal."

Baskların Onuru, İngiliz Flaması, Fransızların İnceliği, sıradan olaylar karşısında savunmasız bir takım mitler. Bakan Etceverry gibi rüşvetçi, korsan Morgan gibi içine şeytan girmiş biri ya da Rabelais gibi başlı başına bir olay olsa ne fark eder sanki? Şişkonun bir aile albümünü açıp gösterdiği fotoğraflara bakmaya başladım. Birinde ikisi birlikte, 1948 yaz tatili için Mar del Plata'da görünüyorlardı, suya girmişlerdi.

Bir örtünün üzerinde duran deniz kabuklarından yapılmış deniz fenerini işaret ederek "Bu feneri bana o tatilde armağan etmişti," dedi.

Kalktı, feneri getirdi ve bana dibindeki yazıyı gösterdi, "Mar del Plata Anısı," biraz daha altına mürekkeple tarih eklenmişti: 1948.

Tekrar albüme döndü, kaygıdan içim içimi yiyordu.

Başka bir fotoğrafta Senyor Etchepareborda, Palermo bahçelerinde eşinin yanında görünüyordu. Başka birinde sanırım yeğenleri ve damadı Senyor Rebufetti, ya da o tip bir adı olması gereken biriyle görünüyorlardı. Başka birinde Los Gobelinos çalışanları ile birlikte Boca'daki El Pescadito restoranında özel bir tarihi kutluyorlardı, vb.

Gözümün önünde çıplak, yataklarına girmiş, kameraya bakan çocuklar, evlilik portreleri, başka tatiller, damatlar, kuzenler, arkadaşlar geçit töreni yapıyordu.

Mutlu bir biçimde albümü kapattığını ve bir komodinin çekmecesine yerleştirdiğini gördüm, aynı mobilyanın üzerinde, bir sürü heykelcik arasında Provence tarzı bir tabela göze çarpıyordu. Üzerinde şu yazılıydı:

"Zavallı Iglesias'ta bir değişiklik var mı?" diye sordum.

"Hayır Senyor Vidal. Hep aynı, zavallıcık, odasına kapanmış, kimseyi görmek istemiyor. İçten söylüyorum, yüreğim paralanıyor onun için."

"Tabii doğal olarak. Kimse onu sordu mu? Kimse durumuyla ilgilendi mi?"

"Kimse Senyor Vidal. En azından şimdiye dek."

Kendi kendime konuşur gibi, "İlginç, çok ilginç" dedim.

Ona ilgili derneklerle ilişki kurduğumu söylemiştim. Bu yalanı söylemekle tarif edilemez değerde iki şey elde etmeyi düşünüyordum: onun kendisinin inisiyatif kullanmasına engel oluyordum (inisiyatif, anlaşıldığı gibi, kontrol edilememe tehlikesi arz eder); ve meydana gelen her olayı soruşturma hakkını elde etmiş oluyordum. Unutulmaması gerekir ki ben Iglesias'ı yalnızca bu gizli çevreye girmek için değil, aynı zamanda örgüt üzerine bazı varsayımlarımın doğruluğunu kanıtlamak için de kullanıyordum: Ben kimseye matbaacının durumu hakkında bir bilgi ya da haber vermeden onun yerini bulabilirlerse, varsayımım en korkunç uç noktalarına kadar doğrulanacaktı ve önlemlerimi artırmam gerekecekti. Öte yandan bu bekleyiş tehlikeli oluyor ve doğru zamanda burada olamamak konusundaki kaygılarımı artırıyordu.

Gizli umudumu sürdürürken, bir yandan da, onun hatlarını ve davranışlarını izleyerek değişimini doğruluyordum. Özellikle geceleri, aşağıdaki kapı kapandıktan sonra, yani pansiyona korkutan ve kaygı verici habercinin gelme tehlikesi ortadan kalktıktan sonra, odasına giriyor, onunla sohbet etmeye ya da en azından birlikte radyo dinleyerek ona arkadaşlık etmeye çalışıyordum. Söylemiş olduğum gibi Iglesias gün geçtikçe içine kapanıyor ve sessizleşiyordu, güvensizliğinin artışı ve Örgüt'ün üyelerinin özelliği olan buz gibi bir kinin ortaya çıkışı neredeyse gözle görülebilir nitelikteydi. Yalnızca fiziksel olan belirtileri de gözlüyordum, ona elimi uzattığımda derisinin belli belirsiz soğuk bir ter salgıladığını hissediyordum, karakurbağaları, kertenkeleler ve benzer türde hayvanlarla akrabalığını gösteren bir özellik.

Kapısını çalıp, *"Girin"* dediğini duyduktan sonra içeri giriyor ve kapının solundaki lambayı yakıyordum. Iglesias bir köşede, radyonun yanında otururdu. Her geçen gün dikkatini daha çok toplayarak gide-

rek ciddileşen, körlerin şu boş ve soyut bakışıyla bana bakardı; bence geçirdiği yavaş başkalaşımın ilk sonucu buydu. Yanmış göz çukurlarını gizlemek amacıyla taktığı siyah gözlükler ifadesini daha da etkili kılıyordu. Bu siyah camların arkasında hiçbir şey olmadığını biliyordum, tam da bu HİÇBİR ŞEY olmamasıydı kabul etmem en zor olan. Başka gözlerin, alnının arkasındaki gözlerin, görünmeyen ama kusursuz ve kurnaz gözlerin bana dikilmiş, kişiliğimi dibine kadar araştırdığını biliyordum.

Asla hoş olmayan bir sözcük almıyordu ağzına. Tam tersine, İspanya'nın bazı bölgelerinde konuşulan kibar bir İspanyolcayla, Kastilya'nın vahşi platolarında yaşayan köylülerin konuşmalarını seyrolarınkini andırır bir hale getiren, mesafeli bir kibarlıkla konuşuyordu. Ama günler geçtikçe, birbirimize durağan ve soğuk iki Mısır heykeli gibi baktığımız sahneler birbiri ardına tekrarlandıkça, Iglesias'ın içerlemesinin ruhunun tüm köşelerini ele geçirdiğini duyumsuyordum.

Sessizce sigara içiyorduk. Dayanılmaz sessizliği bozmak için birdenbire eskiden olsa basın işleri için önemli olacak bir şey söylüyordum.

"FORA* gemi yükü istifçilerinin grev yapacaklarından söz ediyor."

Iglesias tek heceli bir sözcük mırıldanıyor, siyah renkli sigarasını emiyor ve mutlaka kendi kendine şöyle düşünüyordu: *Seni tanıyorum, alçak.*

Durum dayanılmaz olduğunda kalkıyordum. Ama ne olursa olsun, bu buluşmaların tüm rahatsızlığına karşın, amacım onun değişimini gözlemekti ve başarıya ulaşıyordum.

Sokağa çıkınca bir gece turu atıyordum: Islık çalarak, isteksizce, hava almaya çıkmış biri gibi dolaşıyor, düşmanın varlığının bir belirtisi olup olmadığını araştırıyordum.

Sarışın ve uzun boylu körü gördükten sonraki iki gün boyunca dikkate değer hiçbir şey olmadı.

~ 16 ~

İkinci gün, alışıldık gece ziyaretim için pansiyona girdiğimde, yeni ve kaygı verici bir işaret fark ettim.

Iglesias'ın odasına gitmeden önce biraz eşelenmek için Senyorita Etchepareborda'ya uğradım. Artık alıştığı gibi o gece de beni içeri, be-

* İşçi Sendikaları. (ç.n.)

nim için hazırladığı kahveyi içmeye davet etti. Birden pansiyonun sahibesinin asıl amacımın onu görmek olduğunu, Iglesias'ın körlüğünü bahane ettiğimi düşündüğünü varsaydım. Uygun dille söylersek ben de düşlerini ateşledim. Bir gün giysisini övüyor, ertesi gün yeni bir krom nesneyle ilgileniyor. başka bir gün bana Senyor Etchepareborda'nın henüz canlı olan anısından söz etmesini istiyordum.

O gece kadın ünlü kahvesini hazırlarken alışıldık sorularımı sordum. Her zamanki gibi, kimsenin Iglesias'la ilgilenmediği yanıtını verdi.

"Yalan gibi Senyor Vidal, sanki insanlık tüm inancını yitirmiş."

Senyor Etchepareborda'nın süslü tümcelerinden biriyle, "Asla umudunu yitirmemek gerekir," diye yanıtladım. "İnsanın Ülke'sine İnanması gerekir." "Yaşam budur." "Ulusun rezervlerine güvenmemiz gerekir." Los Gobelinos'un sabık başkan yardımcısının, şimdi ölü, kendileri dul eşinin yüreğini hoplatan tümceleri.

Bana şekerliği uzatırken, "Rahmetli kocam da hep böyle derdi," dedi.

Daha sonra yaşamın pahalılığından söz etti. Her şeyin suçlusu Perón alçağıydı. O adamdan hiç hoşlanmamıştı zaten, nedenini biliyor muydum? Ellerini birbirine sürtmesi ve gülümsemesi yüzünden; tıpkı bir rahibe benziyordu. Ve bütün dinlere saygısı olmasına karşın (rahmetli kocasıyla Hermano Basilio Ekolü'ndendiler) rahiplerden hiç hoşlanmazdı. Son olarak elektrik fiyatlarındaki artışın bir skandal olduğundan söz etti.

"Bu insanlar canları ne isterlerse onu yapıyorlar" dedi, "örneğin bu gün, CADE'nin bir adamı gelip de tüm evi denetlemesin mi? Aletlerimiz iyi çalışıyor muymuş, ütüler, kalorifer, falan, soruyorum Senyor Vidal, birinin gelip de bu evi denetlemeye ne hakkı var?"

Yerde kuşkulu bir nesne görmüş atın gerilip şaha kalkması gibi başımı kaldırdım, kaskatı kesilerek kulaklarımı diktim, ancak böyle ses çıkarmayı becerebildim, neredeyse yerimden sıçrayarak,

"CADE'nin bir memuru mu?" diye sordum.

Şaşkınlıkla, "Evet, CADE'den" dedi.

"Saat kaçta?"

Belleğini yokladı. "Öğleden sonra saat üçte."

"Şişman bir adam mıydı? Açık renk giysili?"

---

* Buenos Aires'te, tanınmış bir spritualist örgüt. (ç.n.)

** Buenos Aires elektrik şirketi. (ç.n.)

"Şişman, evet, şişman..." Giderek aklı karışıyordu, bana aniden hastalanmışım gibi bakmaya başladı.

Sertçe, "Açık renk giysiliydi, değil mi" diye ısrar ettim.

"Evet... açık renkli bir giysi... evet, poplin olmalı, şu şimdi giydiklerinden, edepsiz giysilerden..."

Bana öyle bir şaşkınlıkla bakıyordu ki, mantıklı bir açıklamada bulunmam gerekti, başka türlü davransaydım kim bilir belki de bu aptal kadın bile benden kuşkulanırdı. Ama ne tür bir açıklama yapmalı? İnanılır bir şey uydurmaya çalıştım: Bu adamın bana bir borcu olduğunu söyledim, bir dizi acele sözcük geveledim çünkü beni harekete geçirenin ne olduğunu açıklamanın bir yolu olmadığını anlamıştım. Paniğe kapılmıştım çünkü o öğleden sonra, saat üçte, şişman, açık renk poplin giysili, eli çantalı, Paso Caddesi'nde, elli yedi numaranın çevresinde dolanan bir adam dikkatimi çekmişti. Bu adam bana kuşkulu gözükmüştü, şimdi pansiyonun sahibesi adamın pansiyonu denetlediğini söyleyerek sezgilerimi doğrulamıştı, bu da beni çıldırtmaya yetmişti.

Daha sonra, araştırmamla ilgili olayları incelediğimde, düşüncesizliğimin, CADE'den gelen adamla ilgili tutumumun ve sözlerimin, sözde açıklamalarımın pansiyoncu kadını korkuttuğunu düşündüm.

Biraz aklı olsaydı eğer, benden kuşkulanmasına yeter de artardı.

Ama özenle yapılmış bina böyle bir çatlak yüzünden yıkılmayacaktı elbet. O gece beynim uğulduyordu: Kaçınılmaz anın yaklaştığını hissediyordum. Ertesi gün alıştığım gibi, ama çok daha sinirli bir halde erkenden gözlem yerime yerleştim. Sütlü kahvemi içerken gazetemi açtım, ama aslında gözlerimi elli yedi numaradan ayırmıyordum. Bu ikili oyunu büyük bir beceriyle oynuyordum. Juanito bana metalurji işçilerinin grevi üzerine anlamadığım bir şeyler söylerken dayanılmaz bir heyecanla CADE'nin adamının yeniden Paso Caddesi'nde belirdiğini gördüm, aynı açık renkli giysiyi giymiş, aynı çantayı taşıyordu. Ama bu kez yanında sıradan görünüşlü, kısa boylu, Pierre Fresnay'e benzeyen bir adam vardı. Aralarında konuşuyorlardı, şişman olan kulağına bir şey söylediğinde, bunu yapması için eğilmesi gerekmişti, diğeri başıyla onayladı. Elli yedi numaraya geldikleri zaman genç olan içeri girerken CADE'den olan Mitre Caddesi'ne doğru yürümeye devam etti, köşede durarak beklemeye başladı, bir sigara paketi çıkarttı ve sigara içmeye koyuldu.

Iglesias diğeriyle inecek mi?

Bana inecekmiş gibi gelmiyordu çünkü bir öneri ya da bir davet ka-

bul edecek türden bir adam değildi.

Yukarıdaki sahneyi düşlemeye çalıştım: Iglesias'a ne diyecekti? Kendini nasıl tanıtacaktı? En olası seçenek adamın kendini Kütüphane'nin, Koro'nun ya da bu tür enstitülerden birinin üyesi olarak tanıtmasıydı: Başına gelen talihsizlikten haberdar olmuşlardı, düzenli olarak yardım eden bir kuruluştular, vb. Ama dediğim gibi bu ilk tanışmada Iglesias'ın onu izleyeceğini sanmıyordum, fazlasıyla güvensiz biri haline dönüşmüştü, üstelik çok gururluydu, yoksa körlüğünden önce tüm İspanyollar gibi son derece açık ve kolay etkilenir bir insandı.

Özel görevli aşağı tek başına inip CADE'nin adamının yanına yalnız başına gittiğinde varsayımlarım doğru çıktığı için tatmin duydum. Demek olayların nasıl geliştiği hakkında doğru bir fikir edinmiştim.

CADE'nin adamı ufak tefek adamın verdiği raporu ilgiyle dinledikten sonra heyecanlı heyecanlı sohbet ederek Pueyrredón yönünde yürüdüler.

Yukarıya koştum: Bir şey olup olmadığını Iglesias'ın kuşkusunu uyandırmadan ve ne kadar erken soruşturursam o kadar iyiydi.

Dul kadın beni heyecan belirtileri göstererek karşıladı.

Sağ elimi iki elinin arasına alarak "Sonunda şu dernekten geldiler," dedi.

Onu yatıştırmaya çalıştım.

"En önemlisi senyora" dedim, "Iglesias'a benim hakkımda tek bir sözcük dahi söylemeyin. Bu insanlarla ilgilenenin ben olduğumu bilmemeli."

Öğütlerimi dinleyeceğinden emin olmamı söyledi.

"Çok iyi" dedim, "Ne oldu peki?"

"Ona iş önerisinde bulundular."

"Ne tür bir iş?"

"Bilmiyorum. Bana bir şey söylemedi."

"Peki o? Ne yanıt verdi?"

"Düşüneceğini söyledi."

"Ne zamana kadar?"

"Bu öğleden sonraya. Çünkü bu öğleden sonra senyor geri gelecek, onu takdim etmek istiyor."

"Takdim etmek mi? Nereye?"

"Bilmiyorum Senyor Vidal."

Soruşturmamdan memnun kalmıştım, veda ettim, tam çıkmak üzereyken, "Ha, unutuyordum, şu senyor kaçta gelecek," diye sordum.

"Saat üçte."
"Çok iyi."
Olaylar rayına oturmuştu.

~ 17 ~

Sık sık olduğu gibi sinir bende tuvalete gitme gereksinimi yaratmıştı. Antigua Perla del Once'ye girerek tuvalete yöneldim. Bu ülkede Hanımlar ve Centilmenler'den söz edilen tek yerin insanların hanım ve centilmen olmayı bıraktıkları bu yer olması ilgimi çekti, bazen bunun ironik Arjantin inançsızlığının binbir şeklinden biri olduğunu düşünüyorum. Kokuşmuş bölmede rahatlarken bir yandan da tuvaletin sallığını koruyan tek felsefi yer olduğu kuramımın doğruluğunu düşünüyordum. Duvara karalanmış karmakarışık yazıları sökmeye, çözmeye çalıştım. Kaçınılmaz ve temel ÇOK YAŞA PERON yazısının ÇOK YAŞA sözcüğü sertçe karalanmış ve yerine GEBER sözcüğü yazılmış, o da kendi hesabına karalandıktan sonra yeniden ilk atasının torunu olan bir ÇOK YAŞA yazılmıştı, sırayla yer değiştirerek, bir tapınağın çatısı ya da inşaat halindeki titrek bir yapı gibi. Bu deyişin sağından, solundan, üstünden, altından oklar çıkartılarak beğeni işaretleri yapılmış ya da imalı resimler çizilmişti, böylece deyişin asıl hali çarpıtılmış, yorumlanmış ve zenginleştirilmişti (şiddet içeren ve pornografik metinlerle), Perón'un annesi üzerine, Eva Duarte'nin sosyal ve anatomik özellikleri üzerine çeşitli yorumlar vardı. Tanınmamış ve sıçmakta olan yorumcu onunla bir yatakta, bir iskemlede hatta Antigua Perla del Once'nin tuvaletinde karşılaşırsa neler yapacağından söz ediyordu. Tümceler ve arzu ifadelerinin de kendi hesaplarına tümü ya da bir bölümü karalanmış, kimi yerde silinmiş, sapık ya da onaylayan bir tamlamayla çarpıtılmış ya da zenginleştirilmişti, bir sıfat eklenerek etkisi artırılmış ya da anlamı daraltılmıştı. Kurşun kalem ya da çeşitli renklerde mürekkep kullanılmıştı, ağzından salyalar saçan sarhoş bir anatomi profesörü tarafından yapılmışa benzeyen resimler çiziktirilmişti. Ayrıca değişik yerlere, yukarı ya da yanlara (günlük gazetelerde önemli ilanların olduğu gibi) süslü çerçeveler içinde, değişik tipte harflerle (kaygılı ya da isteksiz, umutlu ya da sinik, baskıcı ya da uçarı, kaligrafik ya da gülünç) şu, şu özelliklere sahip, şu, bu bileşimi ya da yiğitliği, ustalığı ya da fanteziyi, mazoşist ya da sadist zorbalığı gerçekleştirmeye kararlı

adamlara istekler ve telefon numaraları yazılmıştı. Bu istekler ve sunular da kendi hesaplarına şu ya da bu nedenle aranılan bileşime sahip olamayan ancak yine de olaya katılmak isteyen (yorumları bunu kanıtlıyordu) bu şehvetli ve göz boyayıcı büyüye yazdıklarıyla katılan üçüncü şahısların alaycı, hakaret dolu, saldırgan, ironik yorumlarıyla çarpıtılmıştı. Bu karmaşanın ortasında, biri belirleyici oklarla Boktan Anal Prensi'ni nasıl ve nerede beklediğini heyecanla ve umutla, zaman zaman bu kenef haberleşmesi için yetersiz ve sevecen bir notla yanıtlıyordu: ELİMDE BİR ÇİÇEKLE ORADA OLACAĞIM.

"Dünyanın çivisi çıktı" diye düşündüm.

Gazetelerin üçüncü sayfalarında olduğu gibi burada da insan soyu hakkında en kesin gerçek ortaya çıkıyordu.

"Aşk ve dışkı" diye düşündüm.

Pantolonumu iliklerken yeniden aklıma geldi: "Centilmenler ve Hanımlar."

~ 18 ~

Saat ikide kahvedeki yerime yerleşmiştim, kuşkular içindeydim. Pierre Fresnay'a benzeyen ufak tefek adam saat üçe kadar gözükmedi. Artık hiç duraksamadan yürüyordu. Evin yakınına gelince başını kaldırıp numaralara baktı (çünkü başını öne eğmiş, sanki içinden kendi kendine bir şey tekrar edermiş gibi yürüyordu) ve elli yedi numaralı eve girdi.

Sinirlerim gergin, çıkışını bekledim: Serüvenimin en riskli yeri gelmişti, bir an en sıradan olasılığı, onu şirketlerinden, yardım derneklerinden birine götüreceklerini düşündümse de sezgilerim hiçbir şekilde böyle olmayacağını söyledi. Bunu daha sonra yapacaklardı. İlk adım çok daha masum olmalıydı, onu birtakım önemli körlerle, belki de liderleriyle bağlantısı olan birileriyle görüştüreceklerdi. Yeni bir körü aralarına almadan önce liderlerinin onun karakterini derinlemesine tanımak isteyeceğini, durumunu, yaptıklarını, ne kadar akıllı ya da aptal olduğunu bilmek isteyeceğini düşündüm. İyi bir haberalma şefi erdemlerini ve kusurlarını araştırmadığı bir adamını önemli bir göreve göndermez. Ve metroda haraç toplamakla, Donanma Merkezi'ni gözlemek için farklı özelliklerin gerektiği apaçık ortadadır (bu lider kör altmış yaşlarında, uzun boylu, geniş kenarlı bir şapka takan, Merkez'in dışın-

da oturan, elinde kalemler tutan, sonsuz bir sessizliğe bürünmüş, şansının çok kötü bir biçimde ters dönmesi üzerine kötü günler geçirmekte olan bir İngiliz centilmeni görünümünde olmalı). Demiş olduğum gibi, kör var, kör var. Hepsinin ortak bir niteliği olmasına ve bu niteliğin hepsine aynı ırksal özellikleri kazandırmasına karşın sorunu basitleştirerek hepsinin aynı derecede kurnaz ve akıllı olduğunu öne süremeyiz. Yalnızca sıradan işlere koşulan körler var; gemi yükü işçileri ya da jandarmaların eşiti olan körler var, Kierkegaards ve Proust'lar da var aralarında. Bu nedenle hastalık ya da kaza sonucu örgüte girenler tıpkı bir savaşta olduğu gibi inanılmaz sürprizler yapabilirler; kimse Boston'un herhangi bir bankasında çalışan birinin Guadalcanal'da kahraman olacağını öngöremezdi, aynı biçimde körlük bir kapıcının ya da bir matbaacının sosyal konumunu da şaşırtıcı bir biçimde yükseltebilir ; Örgüt'ü yöneten dört baştan birinin (Pireneler'de bir yerde, korkunç derinlikte bir mağarada oturduğu söyleniyor, 1950'de orayı araştırmaya giden bir mağaracı grubu ölümcül bir kaza geçirdi), doğuştan kör olmadığı, en şaşırtıcı olanı da önceki yaşamında Milano hipodromunda at koşturan basit bir jokey olduğu ve bir yarış sırasında görme yetisini kaybettiği söyleniyor. Bu bilmem kaçıncı elden bir bilgi ve tahmin edileceği gibi doğuştan kör olmayan birinin hiyerarşide yer alması pek olası değil, yalnızca görme yetisini kaybetmenin bile bir insanı nasıl kuşku altında bırakacağını göstermek için anlattım bu söylentiyi. Hiyerarşide yükselme sistemleri o kadar gizli ki, Dörtler'in gerçek kimliğini kimsenin bildiğini sanmıyorum. Olan şu ki, körlerin dünyasında her zaman gerçek olmayan haberler de ortalığa salınıyor: Belki bunun bir nedeni körlerin de dedikoduyu ve ileri geri konuşmayı tüm insanlar kadar sevmeleridir. Gerçi onların arasında insani özellikler patolojik olarak kabul ediliyor ama; belki de, bu benim bir kuramım, liderler bir örgütte son derece etkili iki silah olan gizem ve kandırmayı elde tutmak amacıyla bu tür yanlış haberleri bilerek yayıyorlar. Ama nasıl olursa olsun, bir haberin gerçeğe benzemesi için en azından prensipte mümkün olması gerekir, bu da eski jokey varsamında olduğu gibi körlüğün sıradan bir insanın bile kişiliğini nasıl güçlendireceğini kanıtlamaya yeter.

Sorunumuza geri dönelim, Igliesas'ı bu ilk buluşmada derneklerden birine, körlerin zavallı görenleri ya da iyi kalpli ama sinek kadar beyni olan senyoraları kötülerin en kötüsüne yardım etmeleri için kullandıkları, duygusal demagojinin en ucuz kaynağı olan o kurumlardan

birine götüreceklerini sanmıyordum. Her şeye karşın Iglesias'ın bu ilk dışarı çıkışının beni tüm tehlikelerine karşın tek bir hamlede gizli tabyalardan birine götürebileceğini, bunun da olağanüstü fırsatlar sunabileceğini seziyordum. O öğle sonrası kahvede otururken, bu tür bir yolculuk için bana akıllıca gelen her önlemi almıştım. Denilebilir ki, insan Kordoba Dağları'na gitmek için çıkılacak bir yolculuğa hazırlanabilir, ama eğer delinin teki değilse, nasıl olur da körler dünyasını keşfe gitmek için gerekli tüm önlemleri aldığını ileri sürebilir. İyi. Gerçek şu ki bu ünlü önlemler iki, üç mantıklı şeyden ibaret: bir elektrik feneri, besleme değeri yüksek yiyecek ve bir iki benzer şey. Yüzücülerin yaptığı gibi yapmaya karar verdim, besleme gücü yüksek yiyecek olarak çikolatada karar kıldım.

Cep fenerimi, çikolatamı ve son anda bana yararlı olacağını düşündüğüm beyaz bastonumu alarak (düşman üniforması giyen bir devriye gibi), sinirlerim yay gibi gergin Iglesias ve kısa boylu adamın çıkışını beklemeye başladım. Tabii ki matbaacının İspanyol özelliklerine sadık kalarak adama eşlik etmeyi reddetmesi ve gururlu bir biçimde yalnız kalmayı seçmesi olasılığı da vardı; bu durumda bu kadar uğraşarak yaptığım yapı iskambil kâğıdındanmış gibi yıkılacaktı; çikolata, fener ve beyaz bastondan oluşan ekipmanım bir delinin ekipmanı gibi gülünç bir hale dönüşecekti.

Ama Iglesias indi!

Kısa boylu adam heyecanla konuşurken, matbaacı da onu elden bırakmadığı ve hiç bırakmayacağı kederli bir asilzade ifadesiyle dinliyordu. Güçlükle hareket ediyor, ötekinin getirdiği beyaz bastonu çekinerek kullanıyor, birkaç adım atıyor, ama bastonunu sanki bir termos taşırmış gibi havada tutuyordu.

Çıraklık sürecini tamamlamasına daha öyle çok zaman vardı ki! Bu görüş beni canlandırdı ve heyecanla arkalarından fırladım.

Kısa boylu adam benden kuşkulandığına dair tek bir belirti bile göstermedi, bu kendime olan güvenimi o kadar artırdı ki, her şeyin bunca yıllık bekleme ve ön çalışmalarıma uygun gelişmesinden gurur duydum. Daha önce söyledim mi bilmiyorum ama Palermo'da metroda çalışan körle yaşadığım düş kırıcı deneyimden sonra yaşamımın neredeyse her anını Buenos Aires caddelerinde rastladığım körleri sistemli bir biçimde gözlemeye ve etkinliklerini inceden inceye araştırmaya adadım; bu üç yıl boyunca yüzlerce gereksiz dergi aldım; düzinelerce balina aldım, attım, her boyda binlerce not defteri ve kurşun

kalem tükettim, Braille alfabesini öğrendim ve günlerimi Körler Kütüphanesi'nde geçirdim. Anlaşılacağı gibi, bu son girişimim sonsuz tehlikelere açıktı, eğer benden kuşkulanırlarsa yalnızca tüm planlarım yerle bir olmakla kalmayacak, üstelik yaşamım da tehlikeye girecekti; ama yaptığım kaçınılmazdı ve tuhaf bir ikilem sonucu aynı tehlikelerden kurtulmamın da tek çaresiydi, askerlerin ölüm tehlikesi karşısında yaşamda kalmanın yollarını bulmaya eğitilmelerine benzer bir durum; askerler eğitimlerinin bir anında tam da savaşırken savuşturmak zorunda kalacakları tehlikelerle karşı karşıya kalırlar.

Tabii bu tehlikelerle bazı temel önlemleri almadan karşı karşıya kalmadım: Giysimi değiştirdim, takma bıyık ve sakal kullandım, koyu renk gözlükler taktım ve sesimi değiştirdim.

Böylece bu üç yıl boyunca pek çok şey soruşturdum. Bu sıkıcı ön çalışmalarım sonucu gizli bölgeye girebiliyorum.

Ve böyle bitti...

Ölümümden önceki günlerde bile kaderimin çizilmiş olduğundan kuşkum yoktu, hatta soruşturmama başladığım ilk günlerden, Plaza Mayo ile Palermo arasında bitmek bilmez yolculuklar yaparak o metroda çalışan körü gözlediğim günlerden beri bundan bir an bile kuşku duymadım. Bazen düşünüyorum da kendimi en kurnaz sandığım, budalaca becerilerimi kutladığım zamanlar belki de en çok izlendiğim, kendi kaybıma en çok yaklaştığım zamanlardı. Öyle ki dul Etchepareborda'nın kendisinden bile kuşkulandım. Şu anda bütün o *mise-en-scene**, biblolar, dev bambi, küçük burjuva çiftli tatilde gösteren hileli fotoğraflar, Provence tarzı tabelâlar, bütün her şey, tüm küstahlığımla içimden güldüğüm her şey gerçekten bir şaka, korkunç gülünç bir *mise-en-scene* olabilir. Bu fikir bana öyle gülünç geliyor ki!

Bütün bunlar varsayımdan başka bir şey değiller aslında. Ama ben OLAYLARDAN söz etmeliyim. Olayların nasıl geliştiğine dönelim.

Iglesias çıkmadan önceki günlerde, tıpkı bir santranç oyununda gibi bu çıkışta olabilecek tüm değişkenleri inceleyerek her biri için hazırlıklı olmaya çalıştım. Örneğin adamlar onu almaya bir taksiyle ya da özel arabayla gelebilirlerdi. Yaşamımın bu en parlak olanağını önceden tahmin edilmesi bu kadar sıradan bir olayı ihmal ederek kaybetmemeye kararlı olan ben, kalpazanlık işinde birlikte çalıştığım arkadaşlarımdan birini, R., hazır tuttum. Ama o gün Pierre Fresnay'a benzer adamın yaya geldiğini görünce bu önlemimin gereksiz olduğunu

* Fr. Sahneye koyma. Gösteri gereği. (ç.n.)

anladım. Tabii ki daha sonra Iglesias ile bir taksi tutabilirlerdi, o günlerde Buenos Aires'de taksi bulmak bir mamuta rastlamak kadar zor olsa da onu aşağı inerken gördüğümde bu olasılığı da göz ardı etmedim. Ama bir taksinin geçmesini bekleyen birileri gibi yolda dikilmediler; tam tersine adam sağına soluna bile bakmadan matbaacının kolunu tutarak onu Bartolomé Mitre'ye doğru yöneltti: Her nereye gidiyorlarsa toplu taşıma araçlarını kullanarak gidecekleri açıktı.

Öteki adamın, CADE'den olan şişkonun onları bir yerde bir arabayla bekleme olasılığı kalıyordu geriye, ama bu bana mantıklı gelmedi, niyeti bu olsaydı aynı yerde, Paso Caddesi'nde beklememesi için hiçbir neden göremiyordum. Bir minibüs ya da otobüse binmeleri bana mantıklı geldi, bu yeni köre hemen çok güçlü bir örgüt oldukları izlenimi vermek istediklerini sanmıyorum: İşlerin yürüyüşünün alçakgönüllülüğü, hatta kaynakların kıtlığı vahşi ve bencil bir örgütte iyi bir silahtır ama duygusallığı olan eğilimi artırır. Buradaki "ama" basit bir bağlaçla, "ve" ile yer değiştirmeli.

Onları güvenli bir uzaklıktan izledim.

Köşeye gelince sola saptılar ve Pueyrrédon'a doğru ilerlediler. Oradaki iki duraktan birinin önünde durdular. Birkaç kişi kuyruğa girmişti, adamlar ve kadınlar; kelli felli ve gözlüklü, onurlu biri gibi görünen, ama doğuştan yüzsüzün biri olduğunu bir bakışta anladığım bir adamın inisiyatifi elc almasıyla hepsi birden "zavallı köre" yol verdiler.

Böylece kuyruk bizim iki adamımızın ardında yeniden oluştu.

Durakta üç numara birden yazıyordu, ve bu benim için büyük bir bilinmezin püf noktasıydı. Bu numaralar artık Retiro'ya, Hukuk Fakültesi'ne ya da Hastane'ye giden otobüslerin numaraları değil, Gizem'in kapılarıydı.

Belgrano'ya giden otobüse bindiler. Beni onlardan gizleyen birkaç kişinin binmesinden sonra ben de arkalarından aynı otobüse bindim.

Otobüs Cabildo'ya varınca kendi kendime Belgrano'nun neresinde ineceklerini sordum. Otobüs ilerliyor, adam hiçbir inme belirtisi göstermiyordu. Virrey del Pino'ya yaklaşırken yol istediler ve iniş kapısının yanına gittiler. Sucre Caddesi'nde indiler. Sucre'den Obligado'ya kadar yürüdüler, sağa, kuzeye dönüp Juramento'ya, oradan da Cuba'ya gittiler, Cuba'da yeniden kuzeye döndüler; Monroe'ye varınca Obligado'ya ve oradan daha önce geçmiş oldukları bir meydana geldiler. Echeverrie ve Obligado'nun birleştiği meydana.

Her şey açıktı: İzini kaybettirmeye çalışıyordu. Ama, kime? Bana

mı? Benim gibi onları izleyen başka birine mi? Bu varsayımı yok sayamazdım, doğal olarak onların gizli dünyasına sızmaya çalışan ilk kişi ben değildim. İnsanlık tarihi boyunca pek çok insan bu dünyaya sızmaya çalışmış olmalıydı. Ben iki kişiden kuşkulanıyordum, biri bu girişimini delilikle ödeyen Strindberg; öteki Rimbaud; kız kardeşine gönderdiği mektupta yazdığı, ama eleştirmen Jacques Rivière yanlış yorumladığı bir mektubunda belirttiği gibi Afrika'ya yaptığı yolculuktan önce onları izlemeye başlamıştı.

Belki de Iglesias'ın yönünü yitirmesine çalışıyordu, bir insanın kör olur olmaz edindiği keskin yön bulma duygusundan haberi vardı tabii ki, ama neden?

Neden ne olursa olsun, tekrar tekrar aynı yollardan geçtikten sonra Inmaculada Conceptión Kilisesi'nin olduğu meydana vardılar. Bir an kiliseye gireceklerini sandım, başım dönerek kilisenin eskiden ölüleri gömdükleri dehlizlerini düşündüm ve iki örgüt arasında gizli bir anlaşma olduğunu sandım. Ama hayır: Bir sıra iki katlı eski evin kilisenin olduğu daireye teğet dizildiği, Buenos Aires'in o en tuhaf köşelerinden birine yürüdüler.

İki katlı evlerden birinin kapısından içeri girerek eski ve kirli ahşap merdiveni çıkmaya koyuldular.

~ 19 ~

Böylece soruşturmamın en can alıcı ve riskli bölümü başlamış oldu. Meydanda kalarak bundan sonra yapabileceklerim ve atmam gereken adımlar üzerine düşünmeye başladım.

Örgüt'ün tehlikeli özellikleri yüzünden onları hemen izleyemezdim. Geriye iki olasılık kalıyordu: Onlar çıkıp uzaklaştıktan sonra içeri girebilir ve araştırabilirdim ya da bir süre bekleyip onlar çıkmadan içeri girebilirdim.

İkinci seçenek daha riskli olmasına karşın daha çok olanak sunuyordu, ayrıca eğer bir şey öğrenemezsem, onlar çıktıktan sonra içeri girme avantajım her zaman vardı, meydandaki banklardan birine oturdum. On dakika bekledikten sonra dikkatle merdivenleri çıkmaya başladım. Iglesias'ın katılacağı toplantı, tanıştırılma töreni ya da her neyse dakikalar değil saatler sürmeliydi, ya da ben bu örgüt hakkında tümüyle yanlış fikirlere sahiptim. Merdiven yıkık dökük ve kirliydi, şu

bir zamanlar göz alıcı olan, ama artık gözden düşmüş, yoksul ve geniş ailelere kiralanan evlerden biriydi ve böyle bir ailenin bulaşığı her yerde göze çarpıyordu. Bunu düşündüm çünkü eğer ev kiralanmışsa sorunum çok karmaşıklaşacak, dolambaçlı bir hal alacaktı: Kimi görmeye gittiler ve nereye? Öte yandan hiyerarşinin, ya da hiyerarşinin sözcüsünün bu kadar alçakgönüllü, neredeyse sefil bir biçimde yaşaması bana son derece gerçeğe uygun görünüyordu.

Merdivenleri çıkarken bu düşünceler içimi güvensizlikle dolduruyor ve beni sıkıyorlardı. Bu kadar yıl bekledikten sonra kendimi bir labirentin ağzında bulmam olasılığı hiç de iç açıcı değildi.

Şansıma her zaman olabileceklerin en kötüsünü düşünürüm. "Şansıma" diyorum çünkü böylece hazırlıklarım beni bekleyen soruna göre son derece sağlam oluyor; kendimi hep en kötüsüne hazırladığım için gerçek bana sandığımdan daha kolaymış gibi geliyor.

En azından bu ev konusunda da aynı şey oldu. Ama diğerine gelince, yaşamımda ilk kez beklediğimden daha kötü bir şeyle karşılaştım.

Birinci katın sahanlığına vardığımda yalnızca bir kapı olduğunu ve merdivenin burada bittiğini gördüm, diğer iki kata başka giriş çıkış yoktu, yani sorun umduğumdan daha basitti.

Sanki bu kapının ardında kimse yokmuş gibi bir hava vardı.

Meydanda beklemekten başka çarem kalmamıştı.

Aşağı indim ve yeniden banka oturdum, zamanımı bu yerle ilgili her şeyi incelemekle geçirmeye karar verdim.

Söylemiş olduğum gibi binalar epeyce tuhaftı, bir blok halinde, kilisenin içinde yer aldığı daireye teğet uzanıyorlardı. Merkez, yani kilisenin gövdesine değen kısım kiliseye ait olmalıydı ve sanırım rahiple, birkaç din adamına ev sahipliği yapıyordu. Merkezin sağına ve soluna uzanan binalarda aileler oturuyordu, balkonlarda çiçek saksıları, giysiler, kanaryalar vb. vardı. Körlerin yaşadığı bölümün öbürlerinden farklı olduğu tabii ki gözümden kaçmadı: İnsanların yaşadığına dair hiçbir belirti yoktu burada ve panjurlar kapalıydı. Körlerin ışığa gereksinmeleri olmadığı söylenebilir. Ama ya havaya? Öte yandan, bu belirtiler yukarıda kapıyı dinleyerek vardığım sonucu doğruluyorlardı. Çıkışı gözlerken dikkatimi bu durum üzerine topladım ve sorunu pek çok açıdan düşündükten sonra şaşırtıcı ama gerçek olduğu kuşku götürmez bir sonuca vardım: *O katta hiç kimse yaşamıyordu.*

Şaşırtıcı diyorum çünkü eğer varsayımım doğruysa Iglesias ve Pierre Fresnay'e benzeyen adam niçin içeri girmişlerdi? Sonuç yine de

kuşku götürmezdi: O bölüm yalnızca başka bir şeye girmeye yarıyordu. "Şeye" diyorum, tabii ki başka bir bölüm, belki de bir iç kapıyla geçilen ikinci bir oda olabilir bu, ama körlerle ilgili şeylerde olduğu gibi çok daha akla hayale gelmeyen bir şey de olabilir. Bodrumlara giden gizli bir iç geçit? Neden olmasın?

Sonunda daha fazla beynimi yememeye, iki adam çıkar çıkmaz içeri girip bu sorunu derinlemesine araştırmaya karar verdim.

Iglesias'ın tanıştırılmasının karmaşık bir nedenle ağır işleyen bir şey olduğunu tahmin ediyordum zaten; ama sandığımdan da daha karmaşık bir şey olmalı çünkü o ikisi sabahın ikisinde dışarı çıktılar. Geceyarısına doğru, sekiz saat bekledikten sonra, gece Buenos Aires'in bu tuhaf köşesini daha da gizemli kıldığında, yüreğim sıkışmaya başladı, sanki gizli yeraltı geçitlerinde, ölüleri yakmadan gizledikleri nemli mahzenlerde, korkunç ve kör bir papazın yönettiği bir ayin başlamıştı; sanki bu kasvetli törenler beni bekleyen korkunç yolculukların haberini veriyordu.

Saat sabahın ikisinde!

Binadan çıktıkları zaman, Iglasias sanki daha güvensiz yürüyordu, ruhunun üstüne çöken büyük bir şeyin varlığını hissettim. Ama bu içinde bulunduğum iç karartıcı koşulların yol açtığı benim bir sanrım da olabilir: Örgüt hakkındaki düşüncelerim, meydanın ölgün aydınlatması, kilisenin dev kubbesi, her şeyden çok girişte, yüksek bir yerde asılı olan kirli lambadan merdivenlerin üzerine düşen göz yanıltıcı ışık.

Gitmelerini bekledim, Cabildo boyunca artlarından baktım, geri dönmeyeceklerinden emin olunca eve koştum.

Gecenin sessizliğinde ayak seslerim gürültülü çıkıyor, kırık dökük merdivenlerin her gıcırdayışında arkama dönüyordum.

Sahanlığa geldiğim zaman o ana kadar karşılaştığım en büyük sürprizle karşılaştım: Kapıya bir asma kilit asılmıştı! İşte bunu hiç düşünmemiştim.

Soluğum sıkıştı ve o Tanrı'nın cezası merdivenin ilk basamağına oturmak zorunda kaldım. Bir süre hiçbir şey düşünemedim, ama sonra beynim çalışmaya başladı ve bir dizi varsayım ürettim:

Onlar henüz çıkmıştı ve artlarından dışarı çıkan olmamıştı, belki de kilidi Pierre Frasnay'e benzeyen adam girerken çıkartmış ve çıkarken takmıştı. Ayrıca bu evde oturanlar varsa, ya da gizli bir geçitle oturulan bir "şeye" geçiliyorsa eğer, bu yaratıklar oraya gözlerimin önünde-

ki kapıdan girip çıkmıyorlardı. Bu "şey", bölme, ev mağara, kovuk, her neyse, başka bir çıkışı vardı, ya da kentin başka bölgelerine, mahallelerine pek çok çıkışı vardı. Belki de zincirli kapı yalnızca rütbesi düşük habercilerin ya da aracıların girip çıkması içindi. Kısa boylu adam ya da onun yaptığının benzeri işleri yapanlar için, o zaman hepsinde aynı anahtarın bir eşi olmalıydı.

Bu bir seri akıl yürütme sonucunda meydanda yaptığım gözlemin doğru olduğuna karar verdim: Burada kimse yaşamıyordu. Artık bundan emindim, atacağım daha sonraki adımlar için önemli bir sonuç: Bu oda BAŞKA BİR BÖLÜME geçit görevi görüyordu.

Bu "başka bölüm" ne olabilirdi? Bunu bulamıyordum işte ve geriye tek çare olarak, cüretkâr bir girişimle kilidi açmak, gizemli eve girmek ve nereye gittiğini görmek kalıyordu. Bunun için bana bir maymuncuk gerekliydi ya da pens gibi bir aletle kilidi kırabilirdim.

O kadar sabırsızdım ki başka bir günü bekleyecek durumda değildim. Çıkartacağı gürültüyü düşünerek kilidi kırmaktan vazgeçtim ve tanıdıklarımdan birinin yardımına başvurmaya karar verdim. Aşağı indim, Cabildo'ya gittim ve bu saatte eksik olmayan taksilerden birini beklemeye başladım. Şans benden yanaydı, birkaç dakika sonra taksiye bindim ve Paso'ya gitmesini söyledim. Paso'da taksiden inerek orada park etmiş olduğum arabaya bindim ve F.'nin yaşadığı Floresta'nın evine gittim. Çığlık çığlığa (uykusunun ağırlığı ünlüydü) o gece bir asma kilidi açmak zorunda olduğumu anlattım. Uyanırken ve ne tür bir asma kilit olduğunu öğrenirken kendini gerisin geri yatağa atacak gibiydi, o denli kızmıştı; onu bir asma kilidi açmak için uyandırmak Stavisky'i bin franklık bir banknotun sahte olup olmadığını öğrenmek için uyandırmaya benziyordu. Onu sarstım, tehdit ettim ve sonunda kamyonetime sürükledim; sanki örgüt o gece dağılacakmış ve başka bir şansım yokmuş gibi, yarım saatten biraz fazla bir süre içinde yeniden Belgrano meydanındaydım. Arabayı Echeverria'da bıraktım, çevrede kimsenin olup olmadığını kolladıktan sonra F. ile kamyonetten inerek eve gittik.

Kilidi açması yarım dakika ancak sürdü, ona Floresta'ya yalnız dönmesi gerektiğini, bir süre bu evde oyalanacağımı söyledim. Bu onu daha da öfkelendirdi, ama bu evdeki şeyin benim için çok önemli olduğuna, Cabildo'da kolayca taksi bulabileceğine inandırdım onu. Kendisine taksi için vermeye çalıştığım parayı onurlu bir hareketle reddederek beni selamlamadan çekip gitti.

Paso Caddesi'ndeki kamyonetime doğru yürürken bir soru beynimi kemiriyordu. Neden yukarı ilk çıktığımda asma kilit yoktu? İki adamın içeri girdikten sonra, dışarıdan bir asma kilit takmak için dolanacak zamanlarının olmadığı mantıklı bir yanıttı. Ama eğer bu giriş o kadar önemliyse, ki öyle olduğunu varsayıyordum, onu birinin içeri girmesi tehlikesini göze alarak açık bırakmış olmaları nasıl açıklanabilirdi ki? Eğer kısa boylu adam içeriden kilitlemişse ya da bir sürgü sürmüşse, bu soruların yanıtını bulmuş olacaktım.

Beklenildiği üzere içeride mutlak bir karanlık ve ölüm sessizliği hüküm sürüyordu. Kapı açılırken biraz ses çıktı, bana çok gürültü oldu gibi geldi. Fenerimle kapının iç kısmına aydınlattığımda tatmin duyarak bir kilit olduğunu gördüm, bronz olan bu kilitte hiç pas yoktu, demek ki kullanılıyordu.

İçeride bir kilit olması bu kapının bir an bile açık bırakılmaması gerektiği varsayımımı (ürkütücü) doğruluyordu.

Çok sonraları, tüm bu olayları düşündüğümde, eğer bu denli önemliyse kapının neden F.'nin yarım dakikada açabildiği bir asma kilitle kilitlenmiş olduğunu soracaktım kendime. Bu durum çok çarpıcıydı, tek bir açıklaması olabilirdi: Bu evin şu ya da bu nedenle boş duran herhangi bir ev gibi görünmesini istiyorlardı.

Orada kimsenin olmadığına inanıyor olmama karşın, içeri dikkatle girdim, ilk odanın duvarlarını aydınlatmaya başladım. Ben korkak değilim, ama benim konumumdaki herhangi biri de yavaş yavaş ve dikkatle karanlığa teslim olmuş o odayı incelerken benim duyduklarımı duyardı sanıyorum, özellikle de gerçek bir kör gibi beyaz bastonumu duvarlara vururken! O ana kadar bu kaygı verici işaret üzerinde düşünmemiştim, ama sonunda ona benzemeden yıllarca güçlü bir düşmanla dövüşemezsiniz. Eğer düşman makineli tüfek icat etmişse ve eğer yok edilmek istemiyorsak, er ya da geç bizim de makineli tüfeği icat etmemiz ve kullanmamız gerekir. Bir savaş silahı için geçerli olan bu kaba ve fiziksel kural psikolojik ve ruhsal silahlar söz konusu olduğunda da geçerlidir, yalnızca daha derin ve kurnaz motifler kullanmamız gerekir: yüz hareketleri, gülümsemeler, hareket ve ihanet etme biçimleri, konuyu değiştirmeler, hissetme ve yaşama biçimleri; bu nedenle sonunda karı ve koca birbirlerine benzerler.

Evet, yavaş yavaş bu uğursuz ırkın kusur ve erdemlerine sahip oluyordum. Her zaman olduğu gibi onun evrenini keşfederken, bunu şimdi görüyorum, kendi karanlık dünyamı da keşfediyordum.

Fenerimin ışığı bana bu ilk odada kayda değer bir şey olmadığını gösterdi: Hiç mobilya yoktu, unutulmuş bir parça bile; her yer toz içinde, döşeme delik deşikti, duvarlardaki eski ve pahalı duvar kâğıdının çürümüş ve yapış yapış kalıntıları soyuluyordu. Bu inceleme beni sakinleştirdi çünkü meydanda varsaydığım sonuca ulaşmıştım: Evde oturulmuyordu. Aceleyle diğer bölümlere de göz gezdirdim ve bu ilk izlenimim doğrulandı. Böylece giriş kapısında gösterişli önlemler almanın gereksizliğini de kavradım, içeri bir hırsız girse bile hayal kırıklığına uğrayarak çıkacaktı.

Ama benim için farklıydı, bu hayalet evin bir son değil, bir aracı olduğunu *biliyordum*.

Yoksa kısa boylu adamın bir kaçık olduğuna, İspanyolu içinde oturacak bir yer bile olmayan bu kapkara odaya, on saat boyunca ne kadar korkunç olursa olsun matbaacının kendi odasında da konuşabilecekleri bir şeyi anlatmak için getirdiğine inanmam gerekecekti.

Öbür tarafa çıkışı aramalıydım. Akla ilk gelen en basit çözüm gibi görünen gizli bir kapıdan yan eve geçilmesiydi. İkinci ve daha zor olan ise (ama daha az olası değil, hem bu canavar yaratıklar söz konusu olunca neden basit bir çözüm olsun ki), bu görünen ya da gizli kapının bodrumlara, daha uzak ve tehlikeli yerlere geçit vermesiydi. Ardında ne olursa olsun bu gizli kapıyı bulmalıydım.

İlk önce görünen kapıları denedim: Hepsi öbür odalara ve bölümlere açılıyorlardı, demek ki kapı görünmez, en azından ilk bakışta görünmezdi.

Filmlerde izlediğim ya da serüven kitaplarında okuduğum durumları anımsadım: Her panel ya da tablo çerçevesi gizli bir kapı olabilirdi, bu evde tablo olmadığına göre bununla zaman kaybetmeye gerek yoktu.

Oda oda tüm evi dolaşarak soyulan duvarlarda bir elektrik düğmesi ya da benzer bir mekanizmanın gizlendiği bir köşe, korniş, süpürgelik olup olmadığını araştırdım.

Yoktu.

Doğası gereği daha fazla girintisi çıkıntısı olan iki bölüme özel dikkat harcadım, banyo ve mutfak. İçlerinde hiç eşya olmamasına karşın diğer odalardan daha fazla olasılık sunuyorlardı. Kapaksız sifonu inceledim, olmayan kapağın paslı menteşelerini döndürmeye çalıştım, zincirini çektim, her vanayı bastırdım, çektim, çevirmeye çalıştım, eski küveti yerinden oynatmayı denedim, vb. benzer bir incelemeyi mut-

fakta da yaptım, sonuç yok.

O kadar dikkatli ve defalarca aynı şeyleri tekrarlayarak araştırdım ki, eğer bu iki adamın bu öğleden sonrayı burada geçirdiklerinden emin olmasam çeker giderdim.

Soluk soluğa eski gaz ocağının altına oturdum. Önceki deneyimlerimden aynı tip mantık yürütmelerin işe yaramayacağı bir noktaya vardığımı biliyordum, beynimde yan çıkışları kapatan bir boşluk oluşmuştu.

Çikolatalarımı yemeye başladım, bana görünmeyen, saklanan bir izleyici olsa ne kadar gülünç bulurdu bu durumumu. Bu hayali sahne yüzünden neredeyse içimden gülmeye başlayacaktım ki, birden ölümcül bir darbe yedim sanki: Kim bana BİRİNİN gizlenmiş olmadığı, beni gözlemediği konusunda güvence veriyordu ki?

Tavanlar delik deşikti, soyulan duvar kâğıtlarının arkasına komşu evden bu evi gözetleyecekleri delikler açmış olabilirlerdi. Birden korkuya kapıldım ve fenerimi söndürdüm, sanki bu geç kalmış önlem bir işe yararmış gibi. Karanlığın içinde, en küçük bir sese, gıcırtıya kulak kesildim. Bu önlemin bir işe yaramayacağını, tam tersine benim zararıma olacağını bilmeyecek kadar aptal değildim tabii ki, ışık olmadan çok daha savunmasız kalacaktım. Yeniden fenerimi yaktım, eskisinden çok daha sinirliydim, aydınlatmam gereken sırrı düşünmeye çalıştım.

Gözlem deliklerinin varlığına kafayı takmıştım bir kere, fenerin ışığında terk edilmiş evin tavanlarını incelemeye başladım. Şu pürüzsüz alçı tavanlardandı, alçı tahta bir dokunun üzerine çekilmiş ve pek çok yerde dökülmüştü, kabartma kenar süsleri bozulmuştu. Bu tür bir tavandan bir ya da pek çok kişinin beni gözlemesi olasıydı, ama bir giriş ya da geçide benzer bir şey yoktu. Ayrıca böyle bir şey olsaydı bir merdivene gerek duyulurdu ki, evde merdiven de yoktu. Belki de merdiveni işi bittikten sonra yukarı çekiyorlardı. Şu ip merdivenlerden hani.

Tavana bakıp bunları düşünürken birden çözümü buldum: katlar! Ne kadar basit! En kolay çözüm her zaman en son aklımıza gelir.

~ 20 ~

Giderek daha fazla sinirleniyordum, parça parça yer döşemesini aydınlattım ve sonunda bulmam kaçınılmaz olan şeyi buldum:

Karc şeklinde belli belirsiz bir çentik, kesinlikle bodrumlara açılan bir kapı olmalıydı. Tabii ya. Zemin kat dururken kim birinci kattan bodruma geçit olabileceğini akıl eder ki? İlk varsayımım doğru çıkmıştı, bu evle öbür ev arasında görünmez bir kapı vardı; ama kim öbür evin aşağıda olabileceğini hayal eder ki? O anda o kadar heyecanlıydım ki düşünsem beni korkuyla kaçırması gereken bir şeyi aklıma bile getirmedim, ayak seslerimi. Bunu alt katta oturan körlerin, özellikle de körlerin duymamış olmasına olanak var mı? Bu düşüncesizliğim, bu hatam yüzünden araştırmalarıma devam ettim; büyük bir keşfi gerçekleştirmemizi sağlayan her zaman gerçeğin kendi değildir. Bunu ben söylüyorum, üstelik de tipik bir örnek olsun diye bu soruşturma boyunca sürekli aklımı kullanmama karşın yaptığım yanlışları, yanılgılarımı gösteriyorum. Sanırım bu tür araştırmalarda bize öncülük eden daha güçlü bir şey var, açıklanması olanaksız, karanlık ama yanılmaz bir sezgi, tıpkı uyurgezerleri doğrudan amaçlarına götüren gibi güvenli bir sezgi; açıklanamaz amaçlarına.

Kapının kilidi öylesine sıkışmıştı ki, keskin ve güçlü bir alet olmadan bu kapağı açmam olanaksızdı; aşağıdan açıldığı kesindi, uygun bir saatte özel görevlendirilen biri tarafından açılıyor olmalıydı. Umutsuzluğa kapıldım, operasyonu o gece tamamlamalıydım, ertesi gün biri asma kilidin açıldığının farkına varabilir ve durum olanaksızlaşmasa bile çok güçleşirdi. Ne yapmalı? Aklıma hiçbir şey gelmiyordu. Elimde olanları aklımdan geçiriyordum, banyoda ya da mutfakta işime yarayan bir şey olabilirdi. Mutfağa gittim, ama işe yarar bir şeye rastlamadım. Hemen banyoya gittim, sifonun kolunun işe yarayabileceğine karar verdim. Koparana kadar kolu zorladım ve gizli kapıyı keşfettiğim odaya koştum. Bir saatten fazla çalıştıktan sonra kapının kenarlardan birini kanırtmayı başardım, kaynaktan arta kalan düzensiz çıkıntılardan yararlanıyordum. Kanırttığını yere demirden kolu sokarak tıpkı bir levye gibi kullandım, umudumu kıran birkaç başarısızlıktan sonra kapağı arasına parmaklarımı sokacak kadar aralamayı becerdim ve işin geri kalanını ellerimle tamamladım. Kapağı yerinden kaldırdım, fenerimle içeriye baktım, kapak düşündüğüm gibi alt kattaki bir odaya açılmıyordu, boru biçiminde aşağı inen uzun bir merdiven vardı, inmeye başladım.

Böylece ilk katın altında olduğunu sandığım eski bir bodruma ulaştım; mantıklı olan bu bodrumun zemin kata ait olmasıydı ama ilk sahipleri bir nedenle bu anormal ve beklenmedik merdivenle üstteki kat-

tan da bodruma ulaşılmasını istemiş olmalıydılar.

Bodrum Buenos Aires evlerinde görülen tipik bir bodrum katıydı, ama tıpkı ait olduğu ev kadar boş ve terk edilmiş görünüyordu. Yanılmış mıydım? Bu kadar çabadan sonra hiçbir yere varmayan bir çıkış mıydı bulduğum? Burayı da dikkatle, evi incelediğim gibi dikkatle incelemem gerekiyordu.

Aslında incelenecek pek fazla bir yer yoktu: Çimentodan duvarları düzgündü ve pek ilginç değildi. Bu tür binalarda olduğu gibi sokağa bakan kafesli bir penceresi vardı, içerisi bu yüzden aydınlıktı. Bir köşesi vardı (yani L biçimindeydi), ilk bakışta görmediğim bu yere bakarken başka bir kafesli pencere gördüm, daha büyüktü, nereye açılıyordu acaba? Komşu evin bodrumuna mı? Başka bir yol varmış gibi görünmediği için bu parmaklığın takılır, çıkar olduğunu ve şu ünlü çıkışa açıldığını düşündüm, ellerimle her iki yanından tuttum ve kolayca kımıldadığını gördüm. Yüreğim yine hızla çarpmaya başladı.

Sahte parmaklığı bir kenara bırakarak içerisini fenerimle aydınlattım: Komşu evin bodrumu diye bir şey yoktu, yerine, fenerimin ışığında görebildiğim kadarıyla sonu olmayan bir geçit vardı. Ama tabii bu sonuca fenerimin kısıtlı ışığında vardım.

Geçit sağa doğru kıvrılıyor ve iki yüz metre kadar gittikten sonra on iki basamaklık bir merdivene ulaşıyordu (ne kadar çıktığımı hesaplamak için saydım), tam kendimi bu operasyona kaptırmıştım ki merdivenin sonunda kapalı bir kapı yani kapıcık olduğunu gördüm. Çok küçüktü, geçmek için eğilmek gerekiyordu.

Yalnızca şaşırmakla kalmadım, bu kapının bu gece beni her şeyin püf noktasına götürecek olan operasyondan alıkoyacağını düşünerek sinirlendim, bu gece derken belki de sonsuza kadar demiş oluyorum çünkü sahte katta yaptıklarımdan sonra belki de körler öyle önlemler alacaktı ki, buraya geri dönmem mümkün olmayacaktı.

F.'yi zamanından önce gönderdiğim için sabırsızlığıma küfrettim, onu tabii ki planlarıma dahil edemezdim (kesinlikle tüm bunların deli saçması olduğunu söylerdi), ama ona gereksinmem kalmayana dek yanımda kalmasını isteyebilirdim. Örneğin şimdi, bu lanet kapıyı nasıl açacaktım?

Geçitte kalarak sessizce düşündüm. Acaba meydanda otururken düşündüğüm evin ya da bölmenin girişi miydi? Her birinin yirmi santimetre olduğunu varsaysak on iki basamak yaklaşık üç metre ederdi, demek ki kapının ardı sokakla aynı seviyedeydi ve yakındaki sokaklar-

dan birinden normal bir girişi olduğuna hemen hemen emindim. Burası herhangi bir ticarethane olabilirdi, neden bir terzinin ya da modacının evi olması gerektiğini düşündüğümü bilmiyorum. Bir modacının atölyesinin büyük bir labirentin girişi olabileceğini kim tahmin eder ki? Pierre Fresnay'e benzeyen adamın normal girişten girmemesi çok mantıklıydı. İki adam, üstelik de biri kör, bir modaevinde ne arar? Bir defalık bir ziyaret dikkati çekmeyebilir belki. Ama tekrarlanırsa insanlar başka anlamlar çıkartabilirler, Örgüt'ün "insanlar" arasında benim gibilerin olma olasılığını hor gördüğünü sanmıyordum. Oturulmayan bir evin giriş olarak kullanılması son derece mantıklıydı.

Tüm bunları gizemli kapının önünde beklerken düşündüm. Hiçbir gürültü duyulmuyordu, saate bakarak modacının uyumakta olduğunu varsaymak çok doğaldı, saat sabahın dört buçuğuydu.

Tüm çabalarımın sonu bir hiçti demek. Bir hükümet darbesi başarısız olduğunda devrimciler haydut ilan edilir ve gülünç duruma düşürülürler ya, ben de kendimi alay konusu görüyordum. Beyaz bastonuma bakarak kendi kendime "Aptalın biriyim ben," diye düşündüm. Büyük bir adam, Hegel okumuş, bir banka soygununa katılmış biri, Buenos Aires'in bir bodrumunda, sabahın dört buçuğunda, gizli bir Örgüt'ün hizmetinde çalışan sahte bir modacının evine açıldığına inandığı bir kapıcığın önünde duruyor! Saçma gözükmüyor mu? Bize sızı veren bazı yerlerimize bastırarak kendimize işkence etmekten tuhaf bir zevk almamıza benzer bir hisle fenerimin ışığını beyaz bastona çevirerek onu süzdüm, durumumu iyice garip kılıyordu.

"İyi" dedim kendime kendime, "bu iş bitti."

Dönüş yoluna koyuluyordum ki birden aklıma kapının kilitlenmemiş olma ihtimali geldi; yeniden umutlandım ve huzursuzlandım, o anda çok işime gelen bu durumun *beni bekliyor olmaları* gibi vahşi bir nedeni olacağını düşünemedim.

Tekrar kapıcığa döndüm ve fenerimi üzerine çevirerek bir an kuşkuyla durdum. "Hayır, bu olamaz," dedim. Bu kapı yalnızca bir elçinin bir körü getirmesi beklendiğinde açılıyor olmalıydı.

Yine de korkutucu bir önseziyle elimi kapının tokmağına götürdüm, çevirdim ve ittim.

Kapı kilitli değildi!

~ 21 ~

Kapıdan geçebilecek kadar eğildim ve içeri girdim. Sonra bedenimi doğrultarak feneri nerede olduğuma bakmak için havaya kaldırdım.

Buz gibi bir elektrik akımı aktı bedenimden: Işık huzmesi önümde duran bir yüzü aydınlattı.

Bir kör beni seyrediyordu. Cehennemi bir yaratık gibi görünüyordu, ama içinden çıktığı cehennem siyah ve donmuştu.

Bu gizli kapının önüne benim çıkarttığım ufak tefek gürültülerden kuşkulanarak dikilmediği açıktı. Hayır, giyimliydi ve BENİ BEKLİYORDU.

Bu medusanın tehlikeli ve taşlaştırıcı bakışı karşısında bayılmadan önce ne kadar dayanabildiğimi bilmiyorum.

Daha önce hiç bayılmamıştım, daha sonra kendime bunun korkudan mı yoksa körün sihirli güçleri yüzünden mi olduğunu sordum, şimdi düşününce bu hierophante'ın* şeytani güçleri serbest bırakması ya da çağırmasını son derece doğal buluyorum.

Aslında tam anlamıyla bayılmamıştım, yani bilincimi tümüyle kaybetmemiştim, yere düşerken (yere "yıkılırken" demek daha doğru olacak) üzerime bir uyuşukluk, ani ve güçlü bir gribe yakalandığımızda üzerimize çökene benzeyen, aynı özelliklere sahip bir yorgunluk çökmüştü.

Şakaklarım giderek daha fazla zonkluyordu, bir an kafamın içinde bin atmosfer basınç olan bir kazan gibi patlayacağını sandım. Bedenimi bir kapta kaynayan suyun yükselmesine benzer bir biçimde ateş basıyor, sanki fosforlu bir ışıma karanlıklar içindeki körü her an daha görünür hale getiriyordu.

Sonunda bir patlama tüm yaylarımı koparttı ve duyularımı kaybederek yere düştüm ya da söylemiş olduğum gibi yere devrildim.

~ 22 ~

Hiçbir şey görmüyordum ama sanki öbürlerinden daha yoğun bir gerçekliğe uyanmışım gibi hissettim, insanın ateşi yükselip de ha-

* Lat. Hierophantes. Ceres Eleusina tapınağının ve Yunanistan'da başka tapınakların kutsal sırlara erişilmesi ayinlerini yöneten rahiplere verilen ad. (ç.n.)

lusinasyonlar gördüğü zaman var olan o kaygılı ve güçlü gerçekliğe.

Ben bir kayığın üzerindeydim ve kayık ucu bucağı görünmeyen bir gölün sakin, siyah, dipsiz sularının üzerinde kayıyordu. Sessizlik bunaltıcı ve kaygı vericiydi. Gölgelerin arasında (güneş ışığı yoktu, yerine gece güneşinden yayılan yanıltıcı ve hayali bir ışık vardı), yalnız olmadığımı, seçemediğim bazı varlıklar tarafından bana bakıldığını ve gözlendiğimi, ama onların benim bulanık görüşümün ötesinde olduklarını biliyordum. Benden ne bekliyorlardı, peki ben bu durgun ve karanlık suların üzerinde ne bekliyordum?

Silik bir bilincim vardı, çocukluk anılarımı anımsıyordum ama düşünemiyordum. O kanlı yıllarda gözlerini oyduğum kuşlar yükseklerde uçuyor, yolculuğumu gözlüyorlardı; ne yaptığımı düşünmeden bu gece güneşinin yüzyıllar ya da saatler sonra batacağı yöne doğru kürek çekiyordum. Üzerimde uçan yaratıkların ağır kanat çırpışlarını duyuyordum, sanki çocukluğumun kuşları kanatlı kertenkelelere ya da dev yarasalara dönüşmüşlerdi. Yukarıda, omuzlarımın ötesinde, bu simsiyah gökyüzünün doğusu olması gereken bir yerde, kızgın bir yaşlı adam vardı beni gözleyen: Tıpkı bir siklop gibi alnının ortasında tek ve koskocaman bir gözü vardı, öyle büyüktü ki, başı hemen hemen zenitteyken gövdesi ufkun ötesine sarkıyordu. Varlığı, yani benim hissettiğim varlığı öyle tedirgin ediciydi ki, yüzünün ifadesini tanımlamak için korkunç sözcüğünü kullanabilirdim, bu ifade arkamı dönmemi engelliyor, yalnızca gövdemi değil, yüzümü de zıt yöne çevirmiş duruyordum.

Kendimi "Her şey güneş batmadan önce kıyıya varmama bağlı" diye söylenirken ve düşünürken buldum. Oraya doğru kürek çekiyordum ama tıpkı kâbuslardaki kadar yavaş ilerliyordum. Kürekler siyah ve cıvık sulara gömülürken çıkardıkları ağır şıpırtıyı duyuyordum.

Her kürek vuruşumla yüzen büyük yapraklar ve zafer taçlarına benzer ama iç karartıcı ve çürümüş çiçekler ayrılıyordu iki yana. Dikkatimi yaptığım işe toplamaya çalışıyor, bu dipsiz ve iltihaplı sulardaki canavarların ve dehşetin ne olduğunu düşünmemeye çalışıyordum. Gözümü günbatısına yani günbatısı saydığım yöne dikmiş, korku ve ısrarla o yöne doğru kürek çekiyor, güneş batmadan önce varmaya çabalıyordum.

Acı verecek kadar zor ve ağır ilerliyordum. Güneş de aynı ağırlıkta batıya doğru ilerliyordu. Ağır ve yavaşça kürekleri ölçeyle kımıldatırken beni yiyip bitiren tek bir şey düşünebiliyordum: güneş batmadan

önce varmak.

Kayığımın dibe değdiğini duyduğum zaman o yıldız da neredeyse ufuk çizgisindeydi. Kürekleri bırakarak kayığın başına doğru seyirttim, kendimi dışarı attım, dizlerime kadar gelen yapış yapış suyun içinde o alacakaranlıkta ancak seçtiğim kıyıya koştum. Ayağımın altında sağlam toprak hissedeceğimi sanıyordum, ama yürümenin kayıkla ilerlemek kadar zor olduğu bir bataklıkta buldum kendimi: Ayağımı çekip çıkarıp bir sonraki adımı atmak için ileri koymam büyük bir güç gerektiriyordu. O kadar umutsuzdum ki her şeye karşın ağır ağır da olsa ilerliyordum. Tıpkı sağlam toprağa ulaşmam gerektiğini düşündüğüm gibi, şimdi de, yine batıda, ancak seçilebilen bir dağa ulaşmam gerektiğini düşünüyordum. "Mağara orada," diye düşündüğümü anımsıyorum. Hangi mağara? Neden o mağaraya ulaşmam gerekiyor? Ne o zaman bu soruları sordum kendime, ne de şimdi herhangi birine yanıt verebilirim. Yalnızca ne pahasına olursa olsun o mağaraya ulaşmam, içeri girmem gerektiğini biliyordum. Bu arada dev gibi yaratığın varlığını omuzlarımın üzerinde hissettiğimi de eklemeliyim. Hiç yorulmadan açık tuttuğu nefretle parlayan tek gözüyle, hain bir yol memuru gibi batıya olan yolculuğumu gözlüyor hatta yönetiyordu. Açık tuttuğu kollarıyla omuzlarımın üzerindeki gökyüzünde uzanıyor, elleriyle sanki kuzeyden ve güneyden destek alıyor, böylece üzerimdeki kubbenin tümünü kaplıyordu. Öyle bir durumdaydım ki gün batısına doğru yürümekten başka çarem yoktu, bu çılgınlığın içinde bunu mantıklı ve aklı başında bir davranış gibi görüyordum. Düşüncem şöyleydi: bakışlarından kaçmak, bakışlarının etkisini yitireceğini bildiğim mağaraya girmek. Böylece bana bir yıl gibi gelen bir süre ilerledim. Yıldız alçalmaya devam ediyordu, dağ daha yakın görünüyordu, ama aramızdaki uzaklık hâlâ dehşet vericiydi. Son bölümü yorgunluk, korku ve umutsuzlukla boğuşarak gittim. Omuzlarımda Adam'ın uğursuz gülüşünü duyuyordum. Üzerimde dönüp duran kanatlı kertenkelelerin uçuşunu hissediyordum, öyle ki bazen kanatları beni yalıyordu. Yalnızca jelatinli ve soğuk kanatlarının dokunuşundan değildi korkum, keskin pençeleriyle üzerime çullanarak gagalarıyla gözlerimi oyacaklarından da korkuyordum. Kendimi işe yaramaz bir çaba harcayarak tüketmem için bırakmışlardı beni, yıllar süren aptal ve yıpratıcı çabalarımın sonucunda tam bir şeyler elde ettiğimi sanarken gözlerimle birlikte bu yersiz umudumu da söküp atacaklardı.

Yürüyüşümün son bölümünde bu duyguya kapıldım. Sanki her şe-

yi bana en büyük kötülüğü yapmak için planlamışlardı. "Çünkü," diye düşündüm, aklım başımda olduğunca, "başta gözlerimi oysalardı hiçbir umudum kalmayacaktı ve bilinmeyen sular, iğrenç bataklıklar boyunca bu acı dolu yolculuğu yapmayacaktım".

Ben bunları düşünürken İhtiyar'ın yüzünün vahşi bir sevinçle ışıldadığını hissettim. Her şeyin doğru olduğunu, artık beni bu yolculuk boyunca yaşadığım kötülüklerin en kötüsünün beklediğini anladım. Yukarı bakmak istemiyordum, buna gerek de yoktu zaten: Kulaklarım dev ve keskin gagalı kuşların başımın üzerinde döndüklerini haber veriyordu bana; kanatlarının, birkaç metre uzunluğundaki kanatlarının ağır çırpışını duyuyordum, yanaklarımın, derimin üzerinde tiksinti verici dokunuşlarını hissediyordum.

Gözlerimin fosforlu gölgelerin arasında seçmeye başladığı mağaraya varmama çok az kalmıştı. Bedenim o yapış yapış balçıkla kaplanmış, beni dört bir yanımdan dibe çekiştiriyordu. Ellerimle iğrenerek o uçsuz bucaksız bataklığın içinde kaynaşan yılanlara dokunuyor, onları üzerimden ayıklıyordum, ama beni bekleyen şeyden öylesine korkuyordum ki, bu bana önemsiz geliyordu.

Sonunda yorgunluğum umutsuzluğumu aştı ve düştüm.

Başımı çamurun üzerinde tutmaya çalışıyordum, alnımı mağaraya doğru kaldırıyordum ama gövdemin geri kalanı bu mide bulandırıcı sulara gömülüyordu.

"Soluk almak zorundayım," diye düşündüm.

Aynı zamanda, "Ama böyle durursam gözlerime erişecekler," diye düşündüm.

Sanki lanetlenmiş, bu korkunç işleme mahkûm edilmişim gibi kendi kendimi bu vahşi ve kaçınılmaz törene sunduğumu düşündüm.

Çamura gömülmüş, yüreğim beni saran bu iğrençliğin içinde deli gibi çarparak, gözlerim ileri, yukarı çevrili, dev kuşların başımın üzerinde yavaş yavaş dönmelerini izliyordum. Kuşlardan biri alçaldı, onu arkadan görüyordum, dev gibiydi ve günbatımını kaplıyordu, sanki ikiye yırtıldı, sonra bana doğru döndü, tam başımın önüne, çamura bir yumurta yumurtladı. Gagası bir hançer kadar keskindi, bakışlarında körlerin bakışlarındaki soyut ifade vardı çünkü gözleri yoktu, boş göz çukurlarını seçebiliyordum. Bir kurban etme törenindeki antik bir tanrıya benziyordu.

Gagasının sol gözüme girdiğini hissettim, bir an gözbebeğimin esnek direncini duydum, gaga vahşice ve acıtarak gözüme gömülürken

göz suyumun yanağımdan aşağıya aktığını hissettim. Mantıksızlığını hâlâ anlayamadığım bir davranışla sanki bu sapık işleme yardımcı olmak istiyormuş gibi başımı aynı biçimde tutuyordum; acı çekmemize karşın başımızı ve ağzımızı diş doktoruna uzatmamız gibi.

Göz suyum ve kan sol yanağımdan akarken "Şimdi de öbür gözüme aynı şeyin olmasına katlanmam gerekecek," diye düşündüğümü anımsıyorum. Sakin sakin, nefret bile duymadan, dev kuşun sol gözümle işini bitirdiğini ve biraz gerileyerek sağ gözüme de aynı işlemi uyguladığını anımsıyorum. Bir kere daha gözbebeğimin hafif ve esnek direncini, gaganın vahşi ve acılı girişini, kristal suyun ve kanın yanağımdan akışını hissettim. Biri kaygan, buz gibi, diğeri, yani kan, sıcak ve yoğun, kolayca ayırt edilebilir iki sıvı.

Daha sonra büyük kuşun yükselerek uçuşunu, ötekilerin onun ardından gidişini, kanat çırpışlarının ve seslerin benden uzaklaşışını duydum. "En kötüsü bitti," diye düşündüm.

Artık hiçbir şey görmüyordum, ama öyle yoğun bir acı hissediyor ve kendimden öyle çok tiksiniyordum ki, yine de mağaraya doğru sürünmekten vazgeçmedim.

Acılar içinde ilerledim.

Çabalarım yavaş yavaş sonuç vermeye başladı: Ellerimin ve ayaklarımın altından bataklığın kaybolduğunu hissettim, o tuhaf sessizlik de yok oldu, bir kapalılık hissi ve güven duydum, sonunda büyük mağaraya girdiğimi anladım. Ve uykuya teslim oldum.

~ 23 ~

Bilincim yerine geldiği zaman sanki düşümde taş taşımışım gibi müthiş bir yorgunluk duyuyordum.

Yerde yatıyordum ve nerede olduğumu anımsayamıyordum. Başım ağrıyarak yere ve çevreme baktım, aklımı toplamaya çalışıyordum. Daha önce olduğu gibi evime sarhoş geldiğimi ve bilinçsiz bir halde yere yıkıldığımı sandım. Odaya bir yerden şafağın solgun ışığı giriyordu. Başımı kaldırmayı denedim, yavaş yavaş çevremi süzdüm.

Yorgunluğuma karşın neredeyse ayağa fırladım: kör kadın!

Başım dönerek olayları anımsadım: Iglesias, Pierre Fresnay'e benzeyen adam, Belgrano'daki meydan, gizli geçit. Aklımı toplamaya ça-

lışarak, her şeyden çok ayağa kalkmak için insan üstü bir güç harcayarak durumumu gözden geçirdim ve bu durumdan kurtulmanın bir yolunu aradım. Ayağa kalkmayı becerdim.

Kör kadın karanlıkta, havaya kaldırdığım fenerimin ışığında görmüş olduğum aynı dinsel tavırda durmaya devam ediyordu. Bir anlık bir hayale mi kapılmıştım? Bayılmış olarak yere yıkıldığımda mı başlamıştı karabasanım?

Şafağın cılız ışığında beni çevreleyen şeylerin çabuk bir krokisini çıkarmaya çalıştım: Sıradan bir odaydı. Bir yatak, bir masa (çalışma mı?), bir iskemle, bir kanepe ve müzik seti vardı. Ne resim ne de fotoğraf çerçevesi olmadığını gördüm, bu da burada körlerin yaşadığını gösteriyordu. İçeri ışığın girdiği kapı kesinlikle sokağa açılan bir odaya bakıyordu, önceden düşündüğüm gibi bir terzi atölyesinde olabilirdim. Yanda bir kapı daha vardı, belki de bir banyoya açılıyordu. Arkama baktım: Evet, kapıcık oradaydı. Neredeyse orada olmamasını dileyecektim, bu saçma ve bodur giriş beni korkutuyordu.

Bütün bunlar birkaç saniye sürdü.

Kör Kadın önümde sessizce durmaya devam ediyordu.

İki şey kaygımı artırıyordu: şu anda korkunç bir kesinlikle hatırladığım gibi onun içeri girdiğim bodur kapının önünde beni *bekliyor* olması; ve akıl almaz hareketsizliği, anlaşılmaz ve tehditkâr varlığı.

Kendi kendime ne yapabileceğimi ve ne söyleyebileceğimi düşündüm, en az saçma, en inandırıcı olan sözcükleri.

"Özür dilerim," diye geveledim, "soygun için girdim, sizi görünce bayılmışım..."

Konuşurken bu sözcüklerin ne kadar saçma olduklarının farkına vardım. Belki sıradan bir evde oturan sıradan birini kandırabilirdim, ama benzeri saçmalıklara bu Kör Kadın'ı nasıl inandırabilirdim ki? Üstelik de açıkça BENİ BEKLEYEN bir Kör Kadın'ı.

Yüzünde alaycı bir ifade gördüğümü sandım.

Daha sonra açık olan kapıdan çıktı gitti, kapıyı ardından kilitledi, anahtarın sesini duydum.

Karanlıkta kaldım. El yordamıyla, umutsuzluk içinde, kapıya koştum, kapı kolunu çevirmeye çalıştım, boşuna. Daha sonra, duvarları yoklayarak öbür kapıya gittim, sağdakine, yine boşuna, kolayca tahmin edileceği gibi o da kilitliydi.

Duvara dayandım, bitkindim, korku ve belirsizlik içindeydim, ak-

lımda karmakarışık fikirler dolanıyordu.

Kaçamayacağım bir tuzağa düşmüştüm.

Kör kadın "öbürlerini" aramaya gitti. sonra kaderime karar verecekler.

Kör kadın beni bekliyordu; demek geleceğimi biliyorlardı, ne zamandan beri?

Bir gün öncesinden beri, elektrikli bir kontrol cihazıyla uzaktan asma kilitli kapının hareketini gözlüyorlardı.

Iglesias Örgüt'ün doğaüstü güçlerine sahip olduğu andan beri, yani benim sırlarıma ulaşabildiğinden beri.

Önceden biliyorlardı: Daha önce kurduğum binada büyük bir çatlak olduğunu yeni keşfetmiştim, açıklanamaz bir unutma yüzünden (unutma?) Iglesias hastaneden çıkarılırken orada değildim ve bir İspanyol hemşire onu söylediğine göre çok iyi bakılacağı bir pansiyona yerleştirmişti.

İşte o anda aklım başıma geldi, vahşi ve gülünç gerçeği kavradım, ben kendi kurnazlığımı kutlarken Örgüt de beni çok yakından takip ediyordu, üstelik de komik senyora Etchepareborda aracılığıyla! Tüm o ucuz biblolar, Provens tarzı tabelalar, hileli evlilik fotoğrafları, hepsi sahnelenen bir oyundan başka bir şey değildi. Üzüntüyle beni kandırmak için daha kurnaz bir şeye bile gereksinmeleri olmadığını düşündüm; üstelik yalnızca kandırmakla kalmayıp, daha sonra kendimin de alay edeceği bir şeyle kandırarak gururumu da kırmak istiyorlardı belki de.

~ 24 ~

Ohapiste, karanlıkta, belirsizliğin ortasında kaç saat kaldığımı bilmiyorum. Bir süre sonra, sanki hava alamıyormuşum gibi hissetmeye başladım, ama bu doğaldı, bu lanet odaya çatlaklardan sızandan başka hava girmiyor olmalıydı: İncecik bir hava akımının varlığı kanıtlanabilirdi aslında, en azından ilk odaya açılan kapıdan. Odadaki oksijeni yenilemeye yeter mi? Sanmıyordum, demek ki hissettiğim boğulma duygusuydu. Yine de bu duygunun ruhsal nedenler yüzünden olabileceğini düşündüm.

Ama, ya Örgüt beni bu kapalı odaya canlı canlı gömmeyi düşünüyorsa?

Bu uzun soruşturmam sırasında keşfettiğim öykülerden birini anımsadım. Guido Caddesi'nde, Echagüe'nin evinde olmuştu olay. Yaşlı adam henüz hayattayken hizmetçi kızlardan biri kendini güneşli günlerde Retiro Parkı'nda çalıştıran bir kör tarafından kullanılıyordu. 1935 yılında, gözü kara ve genç bir İspanyol, kapıcı olarak işe girdi, hizmetçi kıza âşık oldu ve sonunda onu kör efendisinden uzaklaştırmayı başardı. Hizmetçi kız aylarca korku içinde yaşadı, taa ki yavaş yavaş kapıcının da çabalarıyla körün kendisini cezalandırmakla savurduğu tehditlerin asılsız olduğunu düşünmeye başlayana kadar. İki yıl geçti. 1937 yılında, ocak ayı gelince Echagüe'nin ailesi yazı çiftlikte geçirmek için evi toplamışlar. Hepsi evden çıkmışlar, içeride yalnızca üst katta yaşayan kapıcı oğlan ile hizmetçi kız kalmış. Yaşlı uşak Juan, ki bazen kahya olarak hizmet ettiği de olurdu, herkesin çıktığını sanarak elektriği kesmiş ve büyük giriş kapısını kilitleyerek evden çıkmış. Juan elektriği keserken kapıcı ve karısı asansörle inmekteymişler. Üç ay sonra, Echegüe ve ailesi çiftlikten döndüklerinde, Buenos Aires'de olmadıkları üç ay boyunca asansörde kapalı kalan kapıcının ve karısının iskeletlerini bulmuşlar.

Echagüe bana öyküyü anlattığında bir gün körler üzerine bu soruşturmaya başlayacağımdan habersizdim. Yıllar sonra, şu ya da bu biçimde bu örgüt üzerine topladığım tüm bilgileri gözden geçirirken, kızı kullanan kör efendiyi anımsadım ve bir şanssızlık gibi görünen bu olayın Örgüt tarafından planlanmış ve tamamına erdirilmiş olduğu sonucunu çıkarttım. Yoksa olay nasıl hiç soruşturulmadan kapanırdı? Echagüe ile konuştum ve kuşkularımı anlattım. Bana şaşkınlıkla baktı, çekik gözlerinde açık bir alay ifadesi vardı. Ama böyle bir olasılığı kabul etmiş gibi görünerek bana:

"Nasıl bir soruşturma yapabiliriz ki?" diye sordu.

"Juan'ın nerede yaşadığını biliyor musun?"

"Belki Gonzales bilir, onunla görüştüğünü sanıyorum."

"İyi. Ama sana söylediğimi unutma: Bu adamla ilgisi olabilir. O öbür ikisinin yukarıda olduğunu biliyordu. Ayrıca asansörün ne zaman çalıştığını da gözlemiş olmalı ve iki kat arasında olduğunu hesaplayarak (her şey planlanmıştı, elde saat, önceden yapılmış deneyler falan) elektriği kesti ya da eli şalterde olan birine elektriği kesmesi için haber verdi, ne bileyim bağırdı."

"Öbürü? Hangi öbürü?"

"Nereden bileyim? Başka biri, çetenin başka bir üyesi, illa senin

evinde hizmetli biri olması gerekmez. Eğer Gonzales'in kendi değilse."

"Yani Juan'nın bir çete üyesi olduğunu ve bu çetenin de körlerle bir bağlantısı olduğunu ya da körler tarafından yönetildiğini mi iddia ediyorsun?"

Bana yeniden saklamaya çalıştığı bir alayla baktı, ama bir şey söylemedi; daha sonra araştırmalar yaptı.

Bir süre sonra ona telefon ettim, yeni bir haber olup olmadığını sordum. Beni görmek istediğini söyledi, bir barda buluştuk. Geldiği zaman bana yüzünde önceki ifadeyle bakmıyordu, şaşkınlıkla bakıyordu.

"Ve şu ünlü Juan?" diye sordum.

"Gonzales onunla görüşüyormuş. Juan'ı görmek istediğimi söyledim, bana biraz kuşkulu görünen bir tavırla onu çok uzun zamandır görmediğini, ama bulmaya çalışacağını, emin olmadığını söyledi. Önemli ya da acil bir durum olup olmadığını sordu. Bunu sorarken kaygı duyduğu gibi bir hisse kapıldım. Bunun o anda farkına varmadım, daha sonra sahneyi gözden geçirirken fark ettim. Hazırlıksız yakalanmıştım, şu asansörde olan olayı açıklığı kavuşturmak istediğimi, belki Juan'ın bana bilgi vererek yardım edebileceğini söyledim. Gonzalez ne düşündüğü anlaşılmaz bir yüzle beni dinledi, sana dediğim gibi... bir... pokerci yüzüyle. Yani demek istiyorum ki aşırı ifadesiz bir yüzle. Bunu da sonradan düşündüm. Ne yazık ki! Çünkü zamanında düşünmüş olsaydım onu sakin bir yere götürür, ceketini çıkartır, iyice bir benzettikten sonra ağzından her şeyi alırdım. Neyse. Sana sonunu anlatmama gerek yok."

"Sonu nasıl?"

Echagüe kahvesinin kalanını bardağında döndürerek, "Hiçbir şey, bir daha asla Gonzales'i görmedim. Çalıştığı tatlıcı dükkânından yok oldu. İlgileniyorsan polise gidip bir soruşturma başlatabilir ve ikisini de yakalamaya çalışabiliriz."

"Aklına bile getirme. Tüm bilmek istediğim buydu. Gerisini zaten hayal edebiliyorum."

İşte bu olayı anımsamıştım, buna bağlı olarak korkunç şeyler düşünmeye, olayın ayrıntılarını gözümde canlandırmaya başladım: Asansörün durduğunu görünce kapıcı şaşırır. Birçok kez asansörün düğmesine basar, körüklü iç kapıyı açıp kapatır. Aşağıya Juan'a eğer açtıysa iç kapıyı kapatması için bağırır. Kimse yanıtlamaz. Daha yüksek sesle bağırır (Juan'ın aşağıda olduğunu ve hepsinin çıktıklarını biliyordu),

kimse yanıt vermez. Önce enerji sonra korku dolu olarak kerelerce bağırır. Bir süre geçer, karısıyla neler olup bittiğini sorarak birbirlerine bakarlar. Genç adam tekrar bağırmaya başlar, kadın da ona katılır, ikisi birden bağırır. Bir süre beklerler, konuşurlar: "Tuvalete gitmiş olmalı, Dombrowski'yle konuşuyordur (yandaki evin Polonyalı kapıcısı), bir şey unutuldu mu diye eve bakmaya gitmiştir, vb." On beş dakika geçer, yeniden bağırmaya başlarlar. Boşuna. Beş on dakika boyunca bağırırlar. Boşuna. Artık çok kaygılıdırlar, artan bir kaygı ve korkuyla birbirlerine bakarlar. Hiçbiri umut kırıcı bir şey söylemek istemez, ama herkesin gitmiş olduğunu ve elektriği kestiklerini düşünmeye başlarlar. Bağırırlar, önce biri, sonra öteki, sonra ikisi birden, tüm güçleriyle, korku çığlıkları atarak, vahşi hayvanlarca kıstırılmış hayvanlar gibi uluyarak. Bu ulumalar saatlerce sürer, sonra güçten düşmeye başlarlar. Sesleri kısılır, harcadıkları çabadan ve korkudan zayıf düşerler, bitkin bir halde, ağlayarak, iki kat arasındaki masif bloku yumruklarlar. Bir süre karanlıkta suskun, şaşkın kalakalırlar. Daha sonra konuşurlar, fikir alışverişinde bulunurlar, hatta biraz umutlanırlar bile: Juan dönecek, köşedeki bara bir şey içmeye gitmiş olmalı; Juan evde bir şey unutmuştur kesinlikle, döner birazdan. Yukarı çıkmak için asansörü çağırınca onları bulur, onu ağlayarak karşılarlar, "Bilsen Juan, ne kadar çok korktuk," derler. Ve sonra üçü birden, başlarından geçen kâbus hakkında yorumlar yaparak sokağa çıkarlar ve gülerler, o kadar mutludurlar ki! Ama Juan bir türlü geri dönmez, ne köşedeki bara gitmiştir, ne de yandaki evin Polonyalı kapıcısıyla çene yarıştırıyordur: saatler geçer ve bu terk edilmiş evde hiçbir şey olmaz. Biraz güçlerini topladıktan sonra yeniden bağırmaya başlarlar, bağırışlar çığlıklara, çığlıklar ulumalara, giderek anlamsız iniltilere dönüşür. Bu kadar korkunç bir şeyin başlarına gelmiş olmasının olanaksızlığını düşünerek asansörün tabanına yıkılmış olmalılar. Bu insanoğlunun tipik tepkisidir, korkunç bir şey olduğu zaman "Bu olamaz, bu olamaz!" der, ama olmaktadır ve korku yeniden yutar onları. Ondan sonra yeniden bağırmış ve ulumuşlardır. Ama kim yardım edebilir ki? Juan çiftliğe gitmektedir, o da patronlarıyla gidecektir. Tren gece saat onda yola çıkacaktır. Attıkları çığlıklar hiçbir işe yaramaz, tüm insanlar çığlık ve ulumaların bir işe yaracağına ilişkin saçma sapan bir düşünceye eğilimlidir, ama işe yaramadıkları pek çok felakette kanıtlanmıştır; böylece kendilerine kalan kısıtlı enerjiyi de bağırarak ve homurdanarak tüketirler ve bu her zaman inlemelerle son bulur. Böyle devam edemez tabii ki, bir an tüm

umutlarını yitirmişken, ertesi an çok gülünç bile gözükse yemek düşünürler. Ne için yemek yemek? Istırap süresini uzatmak için mi? Kabinde, karanlıklar içinde, yerde (birbirlerini hisseder, birbirlerine dokunurlar), ikisi de aynı korkunç şeyi düşünürler: Açlık dayanılmaz olduğunda ne yiyecekler? Zaman geçer, birkaç gün içinde gelecek olan ölümü düşünürler. Nasıl olacak? İnsan açlıktan nasıl ölür? Geçmişi düşünürler, akıllarına mutlu zamanların anıları gelir. Kadına Parque Retiro'da fahişelik yaptığı zamanlar güzel görünmektedir artık; güneş vardır, denizci ya da asker delikanlılar iyi hatta yumuşaktırlar, önünde sonunda yaşamla ilgili şeylerdir bunlar ve tüm iğrençliklerine karşın ölüm anında insana olağanüstü görünürler. Adam çocukluğunu, Galicia'yı, şarkıları ve dansları anımsayacaktır. Tüm bunlar ne kadar uzakta şimdi. Adam, kadın, ya da ikisi birden, yeniden, "Ama bu olamaz," diye düşünürler. Bu tür şeyler gerçekte olmamaktadır. Nasıl olabilir ki? Yeniden bağırmaya başlamış olabilirler ama artık fazla enerjileri kalmamıştır ve bağırışlar daha kısa sürer. Yeniden düşüncelerine gömülürler, adam Galicia'yı, kadın fahişelik yaptığı mutlu zamanları düşünmektedir. Neyse, böyle ayrıntılı bir tanım yapmak ne işe yarar ki? Biraz hayal gücü olan herkes nasıl olduğunu düşleyebilir; artan açlık, karşılıklı kuşkular, olmuş bitmiş olaylar için birbirini suçlamalar. Adam kadının başının etini yemeye başlar ve vicdanı rahat etsin diye onu fahişelik yapmış olmasıyla suçlar, utanmıyor mudur? Bu yapmış olduğu iğrenç değil midir, vb.

Adam kadını yiyebileceğini düşünür (bir iki gün açlıktan sonra), tamamen öldürmese bile bedeninin bir bölümünü yiyebileceğini düşünür, bir iki parmağını ya da bir kulağını. Bu iki insanın tüm gereksinmelerini orada giderdiklerini düşünürsek kabin giderek daha pis, daha iğrenç, daha dayanılmaz olmaktadır. Ama her şeyden çok açlık ve susuzluk dayanılmazdır artık. Susuzluğu sidikleriyle giderebilirler, çişlerini avuçlarında biriktirerek içebilirler, bu denenmiştir, ama ya açlık? Kimse yanında başka biri varsa kendi organını kopartarak yememiştir. Kont Ugolino'nun kendi oğullarıyla birlikte gömülmesini anımsıyor musunuz? Yani, diyorum ki, dört gün sonra, belki de daha kısa bir süre sonra, pis pis kokmaya başlamış ve vahşileşmişlerdir, karşılıklı duydukları nefret giderek artmış ve en güçlü olan en zayıf olanı yemiştir kesinlikle. Bu durumda kapıcı hizmetçiyi yemiş olmalı, belki önceleri kısmen, kafasına vurduktan ya da onu kabinin duvarlarına vurarak parçaladıktan sonra parmaklarından başlayarak kadının tümünü yemiş olmalı.

İki ayrıntı bu kurgumu doğruluyor: Kızın elbisesi parça parça yerdeki pisliklerin içindeymiş, ayrıca kemikleri de sanki yamyam kapıcı tarafından birbiri ardına koparılmış gibi parça parça çevreye saçılmışmış. Adamın çürümüş, yer yer iskeleti çıkmış cesediyse ayrı bir köşede ama tümmüş.

Umutsuzluğum doruk noktasına ulaştığında kaderimin balina satıcısı körle yaşadığım serüvenden sonra belirlenmiş olduğunu düşündüm, üç yıldır körleri izlediğimi düşünürken aslında onlar tarafından izlenen ben olmuştum. Yaptığım araştırmanın sandığım gibi benim şu ünlü özgürlüğümün bir eseri olmadığını, Örgüt'ün adamları arasına girmeye *yazgılı* olduğumu, böylece kendi ölümümün ya da ölümümden de beter bir şeyin ardından gittiğimi düşündüm. Gerçekten ne olabilirdi beni bekleyen? Biraz önce gördüğüm karabasan bir ön-gösterim miydi yoksa? Gözlerimi oymayacaklar mıydı? O büyük kuşlar beni bekleyen vahşi ve kaçınılmaz işlemin bir simgesi değil miydi?

Ve son olarak karabasanda gördüğüm göz çıkarma işlemini çocukluğumda kuşlara ve kedilere uyguladığımı anımsamamış mıydım? Belki de ben taa çocukluğumda lanetlenmiştim.

~ 25 ~

Bu gözlemler diğer anılarla birlikte körler üzerine soruşturmamı, bu yolculuğumu oluşturuyor. Her an Kör Kadın'ı, ortadan yok oluşunu ve buraya kapatılmamı düşünüyordum. Asansörde yaşanan dramı düşünerek cezamın buraya kapatılmak ve bu bilinmeyen odada açlıktan ölmeye terk edilmek olduğunu sandımsa da; hemencecik bu cezanın o iki zavallının başına gelenle kıyaslandığında iyi bir ceza olduğunu fark ederek vazgeçtim. Karanlıkta açlıktan ölmek mi? Hadi canım! Neredeyse bu kadar umutlu olduğum için kendime gülecektim.

Düşüncelere dalmıştım ki kapılardan birinin ardından kısık sesler duyduğumu sandım. Sessizce yerimden kalktım, ayakkabılarımı çıkartarak kapıya, içerideki odaya açıldığını sandığım kapıya yanaştım. Dikkatle kulağımı kilide yasladım. Hiçbir şey duyulmuyordu. Sonra el yordamıyla duvarları yoklayarak öteki kapıya kadar gittim ve aynı şeyi yineledim. Hiçbir şey duymadım. Sanırım konuşanlar ben kulağımı kilide dayadığım anda susmuşlardı. Çok dikkatli davranmama karşın hareketlerimi sezmiş olmalıydılar. Uzun bir süre kulağım kilidin üze-

rinde bekledim ama ne en küçük bir fısıltı ne de hareket duydum. Öbür tarafta Körler Konseyi'nin toplanmış olduğunu, hareketsiz durarak dinlemekten vazgeçmemi beklediklerini düşündüm. Casusluk yaparak onları daha fazla sinirlendirmekten başka bir şey kazanmayacağımı anladım, gürültü çıkarmamaya daha az dikkat ederek yerime döndüm, artık beni iyice tanımış olmalıydılar, kendimi yatağın üzerine atarak sigara içmeye karar verdim. Başka ne yapabilirdim ki? Nasıl olsa bu konsey yakında benim hakkımdaki kararını açıklayacaktı.

O zamana kadar, kapının aralığından içeri sızdığını hesapladığım zayıf oksijen kaynağını tüketmemek için sigara içme arzuma engel olmuştum. Ama birden bu durumda başıma sigara dumanında boğularak ölmekten daha iyi ne gelebilir ki, diye düşündüm. O andan sonra bir baca gibi sigara içmeye başladım. Ortamdaki solunabilir hava miktarı giderek azalıyordu.

Her şeyden fazla örgütün intikamlarını anımsıyordum. Yeniden Castel* olayını düşünmeye başladım. Bir yayıncının katledilmesiyle son bulan bu acıklı olaylar dizisi yalnızca etkilediği insanlar tarafından değil, herkesçe biliniyordu. Bu olay iki açıdan beni çok ilgilendiriyordu: Maria Iribarne'yle tanışmıştım ve kocasının kör olduğunu biliyordum. Castel'le ne kadar çok tanışmak istediğimi, ama bunun kendimi aslanın ağzına atmak olacağını bildiğim için yapmadığımı anlamışsınızdır. Böylece ayrıntılı bir biçimde yazdığı güncesini okumaktan başka çarem kalmamıştı. "Körler beni her zaman tedirgin etmiştir," diye itiraf etmişti. Bu belgeyi ilk kez okuduğumda, sözcüğün tam anlamıyla korkmuştum, soğukkanlılıkla ıslak ellerden ve bu ırkın benim de gözlediğim ve mağaralarda ya da karanlık yerlerde yaşama eğilimi gibi takıntılı olduğum bazı özelliklerinden söz etmişti. Günlüğün adı bile ifade ettiği şeyler açısından tüylerimi ürpertmeye yetmişti: "Tünel."

İlk arzum akıl hastanesine koşarak ressamı görmek ve araştırmalarını nereye kadar götürdüğünü sormak oldu. Ama bu fikrimin karanlık bir baruthaneyi kibrit ışığında incelemek kadar tehlikeli olduğunu fark ettim.

Kuşkusuz Castel'in işlediği cinayet örgütün acımasız öç almalarından biriydi. Ama nasıl bir çarktı bu böyle? Yıllarca bu mekanizmayı çözmeye ve incelemeye çalıştım ama körler tarafından planlanan tüm olaylarda olan o belirsizliği aşmayı başaramadım. Sonuçlarımı açıklıyorum size, ne yazık ki bu sonuçlar bir dolambaçın koridorları gibi

* Sabato'nun Ayrıntı Yayınları'nda çıkan ilk eseri "Tünel"in baş kahramanı. (ç.n.)

dallanıp budaklanıyorlar.

Castel Bucnos Aires'in entelektüel çevreleri tarafından çok iyi tanınan biriydi, bu nedenle herhangi bir şey hakkındaki düşünceleri herkesçe biliniyor olmalıydı. Onun gibi bir adamın körlere olan takıntısının gözden kaçması olanaksız. Örgüt Allende, yani Maria Iribarne'nin kocası aracılığıyla onu cezalandırmaya karar vermiş olmalı.

Allende karısına Castel'in son çalışmalarını sergilediği galeriye gitmesini, resimlerden birine büyük ilgi göstermesini, Castel fark edene kadar resmin önünde durup incelemesini sonra ortadan kaybolmasını söylemiştir. Kaybolmasını... Bir ifade biçimi yalnızca. Örgüt'ün her zaman yaptığı gibi aslında cezalandırıcı kendini izletiyor ve eninde sonunda kurbanı kucağına düşürüyor. Castel sonunda Maria'ya yeniden rastlıyor, kendini kaybedercesine kıza âşık oluyor, deli gibi (öyle zaten), gece gündüz onu "izliyor", evine bile gidiyor ve kızın kendi kocası Castel'e karısı tarafından yazılmış bir aşk mektubu veriyor. Bu olay işin püf noktası. Eğer arkasında kötücül Örgüt yoksa kocanın yaptığı bu davranış nasıl açıklanabilir ki? Anımsarsanız Castel bu açıklanması olanaksız olay yüzünden kendine epeyce işkence ediyordu. Daha sonra olanları burada tekrarlamaya gerek yok: Castel'in kıskançlıktan çıldırdığını ve Maria'yı öldürdüğünü, sonunda tımarhaneye, yani Örgüt'ün yaptığı bu planın hiçbir biçimde ortaya çıkmayacağı tek yere kapatıldığını anımsamak yeter de artar. Kim bir delinin sözlerine kulak asar ki?

Her şey apaçık ortada. Belirsizlik ve dolambaç burada başlıyor, işte olasılıklar:

1- Castel'in hapsedilmesini sağlamak için Maria'nın ölümüne karar verilmişti, ama karısını gerçekten seven ve ona gereksinme duyan Allende bu karardan habersizdi. Bu yüzden son sahnede umutsuzluğa kapılıyor ve "çılgın" gibi davranıyor.

2- Maria'nın ölümü kararlaştırılmıştı ve Allende bu karardan haberdardı. Bu durumda iki olasılık var.

A. İstemeyerek kabul etmişti çünkü karısını seviyordu, ama kör kalmadan önce işlediği bir suçun cezasını çekmesi gerekiyordu, ne olduğunu bilmediğimiz ve büyük bir olasılıkla bir bölümünü Örgüt tarafından kör edilerek ödediği bir suç.

B. Allende bu kararı sevinçle karşıladı, çünkü karısını yalnızca sevmemekle kalmıyor, kendisini pek çok kez aldattığı için ondan nefret ediyordu ve öç almak istiyordu. Bu Allende'nin son andaki umutsuz-

luğuyla nasıl bağdaşabilir? Çok basit: Rol. Örgüt'ün almış olduğu öcün ipuçlarını yok etmek için.

Bu alt başlıkların da birçok alt başlıkları var tabii, ama anlatmaya değmez, ama isterseniz alıştırma olsun diye siz bulabilirsiniz; son derece yararlı bir alıştırmadır bu, çünkü insan Örgüt'ün nasıl döndüğü belirsiz çarkının içine ne zaman düşeceğini bilemez.

Bana gelince, balina satıcısı adamla olan serüvenimden pek kısa bir süre sonra yaşanan bu olay beni korkutmuştu. Korkmuştum ve araya yalnızca zaman değil, uzaklık da koyarak izimi kaybettirmek istedim. Ülkeden gittim. Bu soruşturmayı okuyan pek çok kişi bu önlemi abartılı bulabilir. Bu senyorların hayal güçlerinin güdüklüğü beni her zaman güldürmüştür, bir gerçeği aydınlatmak için yapılması gerekenlerin "belli ölçüler çerçevesinde" kalması gerektiğine inanırlar. Bu cüceler (tabii ki onların da hayal gücü vardır, ama cüce bir hayal gücü), gerçeğin kendilerini aşabileceğini ve kendi kuş beyinleriyle düşünebildiklerinden daha karmaşık olabileceğini hayal edemezler. Bu kişiler kendilerine "Gerçekçi" derler, burunlarının ucunu görmekten acizdirler ve gerçeği merkezinde kendi zavallı kafalarının durduğu İki-Metre-Çapında-Bir-Daire'den ibaret sanarlar. Anlamadıkları şeye güleri ve bu dairenin dışında kalan şeylere inanmayan köylülerdir bunlar. Tipik köylü kurnazlığıyla, Amerika'yı keşfetmek için hazırlanmış planlarla yanlarına gelen "delileri" reddederler, ama kente iner inmez bir posta kutusu satın alırlar. Yalnızca ruhsal olan her şeyin mantıklı olduğunu iddia ederler (mantıklı, onların hoşlandığı başka bir sözcük!). Böylece bildik olan her şey akla yatkın gelir, bir Japon'un gezinirken karısını birine sunmayı mantıklı bulmasına ama bir Avrupalı'nın bunu delilik olarak değerlendirmesine neden olan anlayış. Bu salaklar mitralyözün, mikropların, Hertz dalgalarının varlığını yadsıyıp dururlar. Gelecek gerçeklikleri yadsıyıp duran "Gerçekçiler" (hem de gülerek, enerjiyle, hapse hatta akıl hastanesine kadar).

Öbür aforizma için diyecek bir şey yok zaten: "belli ölçüler çerçevesinde." Sanki insanlık tarihinde Roma İmparatorluğu'ndan, Dostoyevski'ye kadar önemli olan ama abartılmamış bir şey varmış gibi.

Neyse, zırvalıkları bırakalım da *insanlığı ilgilendirmesi gereken tek konuya dönelim.*

Ülkeden gitmeye karar verdim, ilk önce F.'yle bağlantılı kaçakçı çetelerle Delta'ya kadar gitmeyi düşündüysem de, bu biçimde Uruguay'dan öteye geçemeyeceğimi anladım. Sahte bir pasaport ayarlamak-

tan başka çarem yoktu. Turquito Nassif'i arayarak Federico Ferrari Hardoy adına bir pasaport ayarladım, Turquito'nun çetesi tarafından çalınanlar arasında kendi kaderini bekliyordu. Bu pasaportu seçtim ki Ferrari Hardoy adıyla birkaç üçkâğıt yapabileyim, geçmişte onunla bir anlaşmazlığım olmuştu.

Belgeyi alır almaz bir kaçakçı çetesiyle Delta üzerinden Montevideo'ya gitmeye karar verdim. Carmelo'ya, oradan da otobüsle Colonia'ya geçtim, sonunda başka bir otobüsle Montevideo'ya vardım.

Fransa'nın Arjantin konsolosluğundan vize alarak iki gün sonraki Air France uçağına yer ayırttım. Bu iki günlük bekleme süresince ne yapmalıydı? 18 Temmuz Caddesi boyunca yürüdüm, bir kitapçıya girdim, soğukla başa çıkmak için pek çok kahve ve pek çok konyak içtim. Ama gün umut kırıcı bir ağırlıkla ilerliyordu. Balina satıcısı adamla arama bir okyanus koyacağım an gelmeyecekmiş gibi görünüyordu.

Hiçbir tanıdığı görmek istemiyordum, mantıklısı da buydu. Şanssızlık eseri (şans değil şanssızlık, dikkatsizlik, bu birkaç günü Montevideo'nun kimseyle karşılaşmayacağım bir yerinde geçirmeliydim). Tupi-Nambá kahvesinde olduğumu önceki gelişlerimden birinde tanıştığım Bayce'ye haber vermişler, yanında sarışın, ressam bir kızla çıkageldi. Yanlarında blucinli, çok tuhaf botlar giymiş olan üçüncü bir kişi daha vardı: Genç, son derece entelektüel görünümlü bir adamdı, bana bir yerden tanıdık geliyordu.

Kaçamadım. Bayce yaklaştı, beni masasına götürdü, Lily'i selamladım, tuhaf ayakkabılı adamla konuşmaya başladım. Adama bana tanıdık geldiğini söyledim. Hiç Valparaiso'ya gitmiş miydi? Mimar mıydı? Evet, mimardı, ama hiç Valparaiso'ya gitmemişti.

Kafam karıştı. Kuşkulu bir durumdu bu, gereğinden fazla rastlantı vardı ortada. Yalnızca bana tanıdık gelmesi değil, mesleğini de bilmiş olması. Acaba benden ona gelebilecek bazı tehlikeleri savuşturmak için mi Valparaiso'ya gitmediğini söylüyordu?

O kadar endişeli ve kaygılıydım ki (balina satıcısı adamla yaşananların üzerinden henüz birkaç gün geçmişti), bu insanların konuşmalarını pek izleyemedim. Perón'dan (kim ondan söz etmiyor ki), mimariden, modern sanat hakkında bilmediğim bir kuramdan söz ediyorlardı. Mimarın yanında *Domus*'un bir sayısı vardı. Seramikten bir horoz resmine bakıyorlardı, şaşkınlık içinde kendimi bakmak zorunda hissettim, Durelli ya da Fratelli adında (ne fark eder ki) bir İtalyan yapmıştı, eminim bunu Staud adında bir Alman'dan yürütmüştü, o da eminim Picas-

so'dan araklamıştı, o da aralarında bir horozdan dolar kazanmamış tek kişi olan Afrikalı bir zenciden.

Mimar canımı sıkmaya devam ediyordu: Ona baktıkça onu tanıdığım konusundaki fikrim kesinleşiyordu. Soyadı Capurro'ydu. Ama bakalım gerçek soyadı mı? İyi, ama, adam Monteviedo'luydu, Bayce ve Lily'nin arkadaşıydı, nasıl bana yanlış bir ad verebilirdi ki? Bunun önemi yoktu aslında, soyadı doğru olabilirdi, hatta doğru olmak zorundaydı, ama bakalım Valparaiso'ya hiç gitmediği doğru muydu? Değilse gizlediği neydi? Başım dönerek Valparaiso'daki grupta birinin doğrudan ya da dolaylı olarak körler hakkında bir şey söyleyip söylemediğini anımsamaya çalıştım. Örneğin adamın durmadan horozlarla ilgilenmesi ilginçti çünkü dövüş horozlarının kaçınılmaz yazgısı körlüktür. Hiçbir şey anımsayamadım. Birden onu belki de Valparaiso'da değil, Tucumán'da görmüş olabileceğimi düşündüm.

Aniden "Hiç Tucumán'da bulundunuz mu?" diye sordum.

"Tucumán, hayır. Pek çok kez Buenos Aires'e gittim ama Tucumán'a hiç gitmedim, neden?"

"Bana tanıdık geliyorsunuz da, sizi nerede görmüş olabileceğimi çıkarmaya çalışıyorum."

Bayce ısrarıma gülerek, "Amma adamsın ha! Önceki gelişlerinden birinde burada, Monteviado'da görmüşsündür" dedi.

Elimle olumsuz anlamına gelen bir hareket yaparak düşüncelerime gömüldüm, onlar da horoz üzerine sohbetlerine geri döndüler.

Bir bahane bularak yanlarından ayrıldım ve başka bir kahveye gittim, kafam şu mimar sorunuyla doluydu.

Tucumán'daki insanlarla ilişki kurmaya çalıştım, her zamanki gibi gerçek etkinliğimi gizlemek için kullandığım insanlar. Bu doğal aslında, yerli dolandırıcılarla ya da taşralı saldırganlarla görüşecek değildim ya! Bir zamanlar yatmış olduğum mimar bir kıza telefon ettim.

Onu görmeye gittim. Mesleğinde epey ilerlemişti, fakültede ders veriyordu, ayrıca genç bir mimarlar grubuyla Tucumán'da bana sonradan gösterdiği bir şey inşa ediyorlardı, fabrika, okul ya da sanatoryum gibi bir şey. Umurumda değil, canları istese yarın bu aynı tornadan çıkmış gibi görünen binalardan bir sürü dikebilirler. Bunun adına işlevsellik deniyor.

Dediğim gibi arkadaşım para kazanmıştı. Buenos Aires'de olduğu gibi bir öğrenci evinde yaşamıyordu artık. Modern ve kişiliğine uygun bir dairede oturuyordu. Hizmetçi kız bana kapıyı açıp evin içini gördüğümde, neredeyse gitmek üzereydim çünkü orada hiçkimsenin

yaşamadığı düşündüm. Gözlerimi yere indirince eşyalarla karşılaştım, sanki timsahlar için yapılmış gibi hepsi yer seviyesindeydi! Elli santimetrenin üzerine bakınca dairede oturulmuyormuş gibi bir hava vardı. İçeri girer girmez duvarda Gabriela'nın arkadaşlarından birinin yapmış olduğu dev bir tablo gördüm: Kaygan ve çelik grisi bir zeminin üzerine, cetvelle dikey bir mavi çizgi çekilmişti, elli santimetre kadar sağında aşı boyasından yapılmış küçük bir dairecik vardı.

Kendimizi yerlere attık, o kadar rahatsızdı ki! Gabriela yirmi santimetre yüksekliğinde bir masaya sürünerek ufacık sapsız kaplara kahve koydu. Parmaklarım yanarken bu buzdolabında Gabriela'yla yeniden yatacak sıcaklığa erişmem için bir düzine kadar viski içmem gerektiğini düşündüm. Arkadaşları göründüğünde kaderime razı olmuştum. Yaklaştıklarında içlerinden birinin blucin giymesine karşın kadın olduğunu gördüm. Öbür ikisi mimardı. Biri pantolonlu kadının kocası, öteki Gabriela'nın arkadaşı ya da sevgilisiydi görünüşe göre. Hepsi blucin ve Patria tipi tuhaf botlarla donanmışlardı, şu eskiden askerlerin giydiği botlardan, anladığım kadarıyla Mimarlık Fakültesi'ne ayak basmak için kesinlikle gerekliydi bu botlar.

Bir süre kendi jargonlarında sohbet ettiler, psikanaliz terimleriyle çoğalan bir jargon; Max Bill'in logaritmik bir sarmalı karşısında da, şu anda psikanalitik tedavi gören bir arkadaşlarının anal-ağız sadizmi karşısında da aynı derecede kendilerinden geçiyorlardı. Clorindo Testa'nın bir projesinden de söz ettiler.

Bu ortamda birden beynimde bir ışık çaktı. Kendi takıntım nedeniyle Capurro'yu Valparaiso'da ya da Tucumán'da gördüğümü sanmıştım. Oysa bu insanlar birbirlerine o kadar çok benziyorlardı ki, aralarındaki farkları ayırt edebilmek çok zordu, özellikle de uzaktan, gölgede, ya da benim durumumda olduğu gibi şiddetli bir heyecanın etkisindeyken.

Capurro konusunda yatıştıktan sonra kalan zamanımı daha iyi geçirdim; sinemaya gittim, banliyöde bir bara uğradım ve kendimi otele kapattım. Ertesi gün Air France uçağı Carrasco'dan kalktıktan sonra sonunda rahat bir soluk aldım.

Orly'de can sıkıcı bir sıcak vardı (ağustos ayındaydık). Terliyor, hızlı hızlı soluyordum. Pasaportuma bakan memurlardan biri, şu Latin Amerikalılara reva gördükleri bol el kol hareketleriyle konuşan bir Fransız, alay ve alçakgönüllülük karışımı bir ifadeyle,

"Ama siz orada daha kötülerine alışık olmalısınız. Öyle değil mi?" dedi.

Bilindiği gibi Fransızlar çok mantıklıdır ve bu gümrük memuru Descartes'ın mantığı da yenilmezdi. Marsilya güneydedir, öyleyse hava sıcaktır. Buenos Aires çok daha güneydedir demek ki cehennem kadar sıcaktır. İşte mantığa fazla önem verenlerin aptallığı: İyi bir mantık yürütmeyle Güney Kutbu'nu yok edebilirler.

Bilgeliğini kutlayarak onu yatıştırdım (susturdum). Buenos Aires'de her zaman yerliler gibi yalnızca edep yerlerimizi bir bez parçasıyla örterek dolaştığımızı, aşırı sıcak yüzünden giysi giymeye dayanamadığımızı söyledim. Pasaportumu sevinerek damgaladı ve gülümseyerek bana uzattı. *Allez-y*!* Biraz uygarlaşmaya!

Paris için bir planım yoktu, ama bazı önlemler almak akıllıca geldi: Öncelikle F.'nin arkadaşlarıyla ilişki kurmam iyi olurdu, param azalıyordu; izimi kaybettirmek için her zamanki gibi Montparnasse ve Quartier Latin'den arkadaşlarımla bağlantı kurmam gerekiyordu. Paris ekolünü oluşturan Katalanlar, İtalyanlar, Yahudiler, Polonyalılar, Rumen Yahudileri.

Sommerard Caddesi'nde savaştan önce de kalmış olduğum bir Maison Meublée**'de yaşamaya başladım, ama ev sahibesi artık Madam Pinard değildi. Yerine başka bir şişko gelmiş ve Conciergerie***'den yalnızca bu evin nüfusunu oluşturmakla kalmayıp, Dedikodular'ın ve kapıcı kadının Varoluşçuluk Felsefesi'nin bitmek tükenmek bilmez malzeme kaynağı da olan öğrencilerin ve başarısız sanatçıların giriş ve çıkışlarını gözetleme işini de devralmıştı.

Üçüncü katta bir oda kiraladım ve tanıdıklarımı aramaya çıktım. Önce *Dôme*'a gittim. Kimseye rastlamadım. Bana insanların başka kahvelere göç ettiğini söylediler. Dominguez'in adresini verdiler. Onu aramaya Grande Chaumière'deki atölyesine gittim.

Ne yazık ki yapacak bir şey olmadığını, istemeden Yasak Topraklar'a gelmiş olduğumu anladım, dahası da var; sanki tuhaf bir koku alma duygusuyla ona doğru çekilmiştim. Bana bir tuvali göstererek "Bu" dedi, "Bu kör bir modelin portresi." Güldü. Bu tür sapıklıklardan hoşlanıyordu besbelli.

Oturmam gerekti.

"Ne oldu?" diye sordu, "rengin soldu birden."

Bana konyak getirdi.

"Midem çok kötü," dedim.

---

* Fr. Hadi bakalım! (ç.n.)

** Fr. Eşyalı oda, pansiyon. (ç.n.)

*** Fr. Kapıcı bölmesi, odası. (ç.n.)

Atölyeye bir daha uğramama kararıyla dışarı çıktım. Ama ertesi gün aşağıdaki sıralamanın da size göstereceği gibi bunun yapabileceğim en kötü şey olduğunu anladım.

1- Dominguez ortadan yok olmamdan kuşkulanacaktı.

2- Nedenini anlamak için belleğini yoklayacaktı. Tek neden: Bana kör modelin portresini gösterdiğinde neredeyse düşüp bayılıyordum.

3- Bu durum o kadar ilgi çekiciydi ki, yorumlamakta, özellikle kör kadınla ilişkilendirmekte gecikmeyecekti. Olası. Korkutucu biçimde olası. Sonra aşağıdaki sonuçları çıkartacaktı.

4- Kör modele hakkımda soru soracaktı.

5- Adımı, soyadımı, nereli olduğumu, vb. öğreneceklerdi.

6- Hemen Örgüt'le bağlantı kuracaklardı.

Gerisi apaçık ortadaydı. Yaşamım yine tehlikeye girecekti, Paris'ten Afrika'ya ya da Grönland'a kaçmak zorunda kalacaktım. Tahmin edebileceğiniz gibi, her akıllı insanın tahmin edebileceği gibi, şu kararı aldım: Dominguez'in atölyesine geri dönmekten ve hiçbir şey olmamış gibi davranmaktan, kör kadınla karşılaşma tehlikesini göze almaktan başka çarem yoktu.

Uzun ve pahalı bir yolculuktan sonra yine Kaderimle yüz yüze gelmiştim.

~ 26 ~

Ölümümden hemen önceki zamanlarda aklım şaşırtıcı biçimde başımdaydı.

Eğer zamanım olursa incelemek istediğim konuları not ettim:

Cüzzamlı körler.

Clichy sorunu, kütüphanede casusluk.

Saint Julien Kilisesi yeraltı mezarlığı ile Le Pauvre ve Père Lachaise Mezarlığı arasındaki tünel, Jean Pierre, çok dikkatli ol.

~ 27 ~

İzleme çılgınlığı! Her zaman gerçekçiler, şu ünlü "belli ölçüler içinde" düşkünleri. Sonunda düşmanlarım beni yaktıkları zaman söylediklerimin doğruluğuna inanacaklar; sanki astrofizikçilerin söylediklerini doğrulamak için ellerine bir metre alıp güneşin çapını ölçmeleri gerekiyor.

Bu belgeler gerçeğe tanıklık edecek.

*Post mortem** kibri? Belki de: Kibir öyle olağanüstü, öyle "gerçek dışı" bir şey ki, ölüp de gömüldükten sonra hakkımızda ne düşünecekleri konusunda endişe duyarız.

Ruhun ölümsüzlüğünün bir kanıtı belki de?

~ 28 ~

Gerçekten öyle bir alçaklar mangası ki! Birine inanmaları için onun yakılması gerek.

~ 29 ~

Böylece Dominguez'in atölyesine döndüm. Karar vermiştim bir kere, çok kaygılıydım. Varır varmaz bana kör kadından söz etmesini istedim. Ama Dominguez sarhoştu ve denetimini kaybedince yaptığı gibi bana hakaret etmeye başladı. Kambur, vahşi görünümlü, iri bir adamdı ve alkol etkisindeyken korkunç bir canavara dönüşüyordu.

Ertesi gün sakindi, uysal uysal resim yapıyordu.

Ona kör kadın hakkında soru sordum, merak ettiğimi, kadını haberi olmadan incelemek istediğimi söyledim. Böylece soruşturmama sandığımdan daha önce geri dönmüş oluyordum, ama on beş bin kilometre mesafe birkaç yıl eder herhalde. Belirtmeme gerek yok herhalde, Dominguez'e gizli düşüncelerimden hiçbirini söylemedim. Merak diyordum, hastalıklı bir merak yalnızca.

Beni üst kattaki asma kata yerleştirebileceğini söyledi, her şeyi göre-

* Lat.: Ölüm sonrası. (ç.n.)

bilecek ve dinleyebilecektim. Sanırım ressam atölyelerinin nasıl olduğundan haberiniz vardır. Yüksekçe bir asma kat vardır, alt katta sanatçının sehpası, resim dolapları, modeller için uzanma koltuğu gibi bir şey, oturmak ya da yemek yemek için masa ve sandalyeler vb. bulunur. İki metre yüksekteki asma katta uyumak için yatak vardır. İşte gözlem noktam burasıydı. Bu iş için yapılmış olsa, bu kadar uygun olamazdı.

Heyecanlanmıştım. Kör kadını beklerken Dominguez ile eski arkadaşlardan söz ettik. New York'ta olan Matta'yı, Estaban Frances'i, Bréton'u, Tristan Tzara'yı, Péret'i andık. Marcellc Ferry nasıldı?* Kapının çalınışı modelin geldiğini haber verdi. Dominguez'in her zamanki gibi karmakarışık ve kirli olan yatağının bulunduğu asma kata koştum. Gözlem noktamda birtakım tuhaf olasılıklara da hazır olarak yerimi aldım çünkü Dominguez libidosu çok güçlü olan bu kör kadınla bazen sevişmekten başka çaresinin kalmadığını söylemişti.

Kadını kapı boşluğunda görür görmez buz gibi bir his duyarak tüylerim ürperdi. Aman Tanrım, bir köre asla tüylerim ürpermeden bakamayacaktım!

Orta boylu, sıradan bir tipti, ama hareketleri kıskanç bir kedinin hareketlerine benziyordu. Yardıma gereksinme duymadan uzanma koltuğuna gitti ve soyundu. Çekici bir bedeni vardı, narindi, ama esas kedigilleri andıran hareketleriydi çekici olan.

Dominguez resmini yaparken o da kocası hakkında kötü kötü konuşuyordu. Kocasının da kör olduğunu anlayana kadar bu durum pek ilgimi çekmedi. İşte her zaman aradığım çatlaklardan biri! Düşman bir ulus uzaktan bakıldığında sert ve çatlaksız, içine sızmamızın olanaksız olduğu bir blok gibi görünür. Ama onun da içinde nefretler, gücenmeler, öç alma arzuları vardır yoksa casusluk hemen hemen olanaksız olur, işgal edilmiş ülkelerde işbirliği yapılamazdı.

Tabii bu çatlağın üzerine sevinçle atlamadan önce soruşturmam gereken şeyler vardı.

a- Kadın buradaki varlığımdan gerçekten habersiz mi?

b- Gerçekten kocasından nefret ediyor mu? (Casusları yakalamak için atılmış bir olta olabilir.)

c- Kocası gerçekten kör mü?

Kadının kör kocasına duyduğu bu nefret nedeniyle başlayan kafamın uğultusu biraz sonra tanık olacağım sahne nedeniyle boşanan duygularıma karışacaktı. Sapık ve sadist olan Dominguez körlüğünden

* Ona Victor Brauner'i sormadığımı anımsıyorum. Kader bizi nasıl da kör ediyor!

yararlanarak kadına türlü saçmalıklar yapmaya başladı; kadın elleriyle yoklayarak onu arıyordu. Dominguez işi benim de kendisine katılmam için işaretler yapacak kadar ileri götürdü, ama basit bir cinsel tatmin için bu hazine değerindeki fırsatı elden kaçıramazdım. Gülünç bir oyun gibi başlayan ve giderek yozlaşarak kararan bu seks dövüşünü izledim, iki yaratık içlerine şeytan girmiş gibi bağırıyor, birbirlerini ısırıyor, tırmalıyorlardı.

Hayır, kadının numara yapmadığı kuşku götürmezdi. Sonraki araştırmalarım için önemli bir gözlem. Bir kadının en tutkulu anlarda bile soğukkanlılıkla yalan söyleyebileceğini biliyordum, ama kör kocasıyla ilgili söylediklerinde de içten buldum onu. Yine de emin olmak gerekiyordu.

İkisi yatıştıkları zaman (çünkü yalnızca bağırmak ve ulumakla kalmıyorlar, Dominguez küfürler ediyor, alışılmadık davranışlarda bulunuyor, kör kadın el yordamıyla, yuvarlanarak onu kovalıyordu), atölye karmakarışıktı; bir süre sessiz kaldılar. Daha sonra kadın giyindi ve işinden çıkan bir memur edasıyla "Yarın görüşürüz," dedi. Dominguez yanıtlamadı, uzanma koltuğunun üzerinde çırılçıplak uyuyakalmıştı. Ben gülünç bir durumda, asma katta kalakalmıştım, bir süre sonra aşağıya inmeye karar verdim.

Ona kocanın da kör olup olmadığını, karşılaşıp karşılaşmadıklarını, bir de kadının gerçekten söylediği gibi kocasından nefret edip etmediğini sordum.

Yanıt olarak Dominguez, kadının adama yapmayı en sevdiği işkencelerden birinin sevgililerini eve götürerek onlarla kocasının önünde yatmak olduğunu söyledi. Bunu olanaksız bulduğum için bana adamın yalnızca kör değil, üstüne üstlük bir de felçli olduğunu söyledi. Bir tekerlekli sandalyeden karısının kendisi için düzenlediği işkencelere tanıklık ediyormuş.

"Ama nasıl?" diye sordum, "yani en azından tekerlekli sandalyesi ile ilerleyebilir, onları odanın içinde kovalayabilir."

Dominguez bir hipopotam gibi esneyerek eliyle olumsuz anlamında bir işaret yaptı. Hayır, kör adam tümüyle felçliydi, yalnızca sağ elinin bir iki parmağını oynatabiliyor ve ağzından yakınmalar savruluyordu. Sahne doruk noktasına ulaştığında kör adam çıldırmış gibi parmaklarını oynatıyor, çığlıklar atıyordu.

Neden kocasından böylesine nefret ediyor? Dominguez bilmiyordu.

Neyse, biz kör modele geri dönelim. Onunla kurduğum ilişki hâlâ tüylerimi ürpertiyor, o uçuruma hiç bu kadar yakın olmamıştım. Kendimden ne kadar da emindim ve ne kadar aptalmışım! Kendimi çok kurnaz sanıyor, önceden düşünmeden hiçbir adım atmıyor, akıl yürütme yeteneğimin güçlü ve yenilmez olduğunu düşünüyordum. Zavallı ben!

Kör kadınla ilişkiye girmek güç olmadı. (Tıpkı bir geri zekâlının söyleyebileceği gibi, "Beni dolandırmaları güç olmadı.") Ona Dominguez'in atölyesinde rastladım, birlikte çıktık, Arjantin'den ve Dominguez'den söz ettik. Bir gün önce kendisini izlediğimi bilmediği için,

"Çok büyük bir insan, onu bir kardeş gibi seviyorum," dedi.

Bu bana iki şey kanıtladı: Bir gün önce onu gözlediğimi bilmiyordu ve yalancıydı. Bu durum gelecekte yapacağı açıklamalar hakkında tetikte olmamı gerektiriyordu, hepsini incelemeli ve ayıklamalıydım. İlk çıkarımımın pek de doğru olmadığını anlamak için uzun olmayan, ama nitelik açısından dikkate değer bir sürenin geçmesi gerekti. Körlerin çok gelişmiş olan altıncı hisleri bir insanın bir yerdeki varlığını anlamalarına yetmiyor muydu? Bu konuya döneceğim. Şimdi neler olduğuna bakalım.

Ben kendi kendime karşı da başkalarına olduğum gibi acımasızım. Bugün bile kendime Louise'le o serüveni yaşamamın nedeninin gerçekten Örgüt'e olan takıntım olup olmadığını soruyorum. Örneğin korkunç çirkin bir körle de yatar mıydım? Oysa bunun yalnızca bilimsel amaçlarla yapılmış bir deney olması gerekiyordu. Tıpkı kubbelerin altında soğuktan titreyerek uzun geceler geçiren ve tahta döşeklerin üzerine uzanarak yıldızların konumunu gözleyen astronomlar gibi. Eğer rahat olsalardı uyuyakalabilirlerdi ama onlar düşlerin değil, gerçeğin peşindeydiler. Ama ben, tüm kusurlarım ve şehvet düşkünlüğümle, burnumun dibine kadar sokulan tehlikenin içine yuvarlanmaktan kendimi alamamış, yıllar önce ulaşmaya karar verdiğim büyük amaçlarıma boşvermiştim.

Gerçek araştırmacı ruhunun nasıl olması gerektiğini anlayamamıştım, hastalıklı bir biçimde kendimden hoşnuttum. Kendi kendime bu hoşnutluğun da Örgüt'ün gizli dünyasına girmek için gerekli olduğunu söylüyordum. Eğer Örgüt içinde yaşadığımız dünyaya karanlık güçleri sayesinde egemen olmuşsa, bu güçlerin sınırlarını, ulaştığı yerleri, çevrelerini anlamak için etin ve aklın gaddarlığına gömülmekten daha

iyi bir yol olabilir miydi? Şu anda kesinlikle emin olduğum bir şeyi söylemiyorum aslında, kendi kendime düşünüyorum ve hiç de hoşnutluk duymadan zayıflıklarımı anlamaya çalışıyorum, gerçeğe yaklaşmak, içine dalmak için yeterince gözüpek miydim, cesaretim var mıydı?

Kör kadınla yaptığım iğrenç alışverişin ayrıntılarına girmeye gerek görmüyorum, bu gelecek araştırmacılara bırakacağım Soruşturma'ya değerli bir bilgi eklemeyecek. Soruşturmamın bu gibi ayrıntılar hakkında Orta Afrika'da, yamyamlık üzerine araştırmalar yapan bir sosyoloğun araştırmasındaki kadar tanımlamaya yer vermesi yeterlidir. Yalnızca şunu söyleyeceğim, beş bin yaşına kadar yaşasam bile, ölene dek, o ahtapot gibi çok kollu, kabuksuz bir sümüklüböcek gibi yavaş ve ufak tefek, büyük bir yılan gibi esnek ve sapık, gece avlanan bir kedi gibi çılgın ve elektirik yüklü olan dişiyle geçirdiğim öğleden sonralarını unutamam. Öteki felçli, iktidarsız ve zavallı bir biçimde sandalyesinde oturur, o vampir tüm kanımı emip beni iğrenç, delik deşik bir yumuşakça halinde bırakana kadar sağ elinin iki parmağını deli gibi oynatırken, anlaşılmaz ve peltek konuşmasıyla kim bilir ne küfürler, ne tehditler savururdu.

Neyse, bunları burada bırakalım ve bu yasak evrene girmek için kurduğum, Soruşturma açısından önemli olan pusuları inceleyelim.

En önemli görevim kör kadının kocasına duyduğu nefretin doğasını ve derinliğini incelemekti, dediğim gibi böyle bir çatlak bana yıllardır aradığım fırsatları sunabilirdi. Tabii bunu Louis'e doğrudan sormadığımı söylememe gerek yok, böyle bir soru kör kadının dikkatini çeker ve kuşku duymasına yol açabilirdi. Bu bilgi yaşam üzerine yaptığımız genel sohbetlerin, bunları sonradan odamın sessizliğinde gözden geçirmemin, yanıtlarının, yorumlarının, suskunluklarının ya da çekincelerinin ürünüydü. Böylece adamın gerçekten onun kocası olduğunu ve adamdan gerçekten söylediği kadar, yani o varken başka birileriyle beraber olacak kadar derinden nefret ettiğini anladım.

"Gerçekten söylediği kadar," diyorum çünkü ilk kuşkulandığım, aşağıdaki dizine göre beni ele geçirmek üzere kurulmuş olabilecek bir tuzaktı.

a- Kocaya duyulan nefret

b- Genelde körlere duyulan nefret

c- Benim açık yürekliliğim!

Deneyimlerim beni akıllıca kurulmuş bir tuzak hakkında uyarıyor-

lardı, böyle olmadığından emin olmanın tek yolu duygularının gerçek olup olmadığını araştırmaktı. En çok üzerinde durduğum körlük biçimleriydi. Adam sonradan kör olmuştu, ama Louis doğuştan kördü. Doğuştan kör olanların sonradan aralarına katılanlardan pek hoşlanmadığından size söz etmiştim.

Öykü şöyle gelişmişti. Körler kütüphanesinde tanışmışlar, birbirlerine âşık olmuşlar, birlikte yaşamaya başlamışlardı. Sonra adamın kıskançlığı yüzünden küfürlü dövüşlü tartışmalar başlamıştı.

Louis'e göre bu tartışmaların hiçbir dayanağı yoktu. O iyi ve yetenekli bir adam olan Gaston'a âşıktı. Ama adamın kıskançlığı öyle boyutlara varmıştı ki bir gün onu yatağa bağlamış, eve bir kadın getirerek onun yanında sevişmişti. Bu işkencenin ortasında Louis öç almaya yemin etmişti. Birkaç gün sonra birlikte çıkarlarken (dördüncü katta oturuyorlardı ve herkesin bildiği gibi Paris'te asansörler yalnızca yukarı çıkmaya yarar), Louis onu merdivenlerden aşağıya itmişti. Gaston yuvarlanarak en alt kata kadar düşmüş, bu düşüşün sonucunda felçli kalmıştı. İyileştiği zaman sağlam kalan tek şeyi olağanüstü duyma yeteneğiydi.

Dışarı çıkamadığı için dünyayla tüm ilişkisi kesilmişti. Ne okuyabiliyor ne de yazabiliyordu. Herkes Louis'in anlattığı öyküye inanmıştı. Zaten bir körün düşmesinden doğal ne olabilirdi ki! Hem gerçeği anlatacak gücünün olmaması, hem de Louis'in öç almak için gözlerinin önünde yaptıkları sonucu Gaston kendi kabuğunun içine hapsolmuş bir kabuklu hayvana dönüşmüştü, kör kadın yatakta sevgilileriyle ulurken adamın gövdesi sanki bir etobur karınca ordusu tarafından canlı canlı kemiriliyordu.

Kadının duyduğu nefretin gerçek olduğunu anladıktan sonra Gaston hakkında bir şeyler daha öğrenmek istedim. Bir gece, o gün olanları düşünürken, birden üzerime bir kuşku çöktü. Ya bu adam binlerce yıldan beri bu gizli dünyaya sızmaya çalışan akıllı, kusursuz, kurnaz insanlardan biriyse? Kendisine verilen ilk ceza olarak Örgüt tarafından kör edilmiş, sonra da bu kör kadın onu kendine âşık etmiş olabilirdi. Kadının vahşice, sürekli öç almasına katlanmak adama verilmiş ikinci bir cezaydı belki de.

Kendimi bir kabuğun içine hapsolmuş, aklım başım yerinde, tutkularım azmış, duyma gücüm son derece keskinleşmiş, bir zamanlar beni çılgına çeviren kadını dizi dizi sevgilileriyle ulur ve inlerken dinlemek zorunda hayal ettim. Yalnızca bu yaratıklar buna benzer bir ceza

uydurabilirler.

Rahatsız olmuştum, yerimden kalktım. O gece uyuyamadım ve odamda saatlerce düşünerek sigara üstüne sigara içtim. Bu olasılığı açıklığa kavuşturmam gerekiyordu. Ama bu ilişki bu güne dek Örgüt'e karşı giriştiğim işlerin en tehlikelisiydi. Bu saçmalığın ne kadarının benim uydurmam olduğunu anlamam gerekiyordu!

Şafak sökerken başım dönüyordu. Kafamı biraz netleştirmek için duş aldım. Biraz sakinleşmiştim. Eğer bu adam Örgüt tarafından cezalandırılmışsa kör kadın neden bana kuşku uyandıracak bu bilgileri veriyordu acaba? Neden bana onu *cezalandırdığını* söylemişti? Beni bir tuzağa düşürmek isteseydi, olanları gizlerdi. Öte yandan onun yardımı olmadan bunları hiçbir zaman öğrenemezdim, kör kadının bilgilendirmesiyle adamın duyduğunu ve acı çektiğini öğrenmiştim. Örgüt'ün niyeti beri kör kadının tuzağına düşürmek olsaydı, kadın bana kuşkulanacağım bu körü hiç göstermezdi. Ayrıca Dominguez de bu kör kadınla aynı koşullarda yatmıştı, bu da benim soruşturmamla hiç ilgisi olmayan bir durumdu. Biraz sakinleştim ama çok dikkatli olmaya karar verdim.

O gün, uzun zamandır aklımda olan, ama daha önce hiç kullanmadığım bir kaynağa başvurdum: kapıları dinlemek. Gerçekten kocasından nefret ediyorsa yalnız olduklarında da ona hakaretler yağdırıyor olması gerekirdi.

Asansörle beşinci kata çıktıktan sonra, her basamakta beş dakika bekleyerek dikkatle dördüncü kata indim. Daireye yaklaştım ve kulağımı kapıya dayadım. Louis'in bir adamla konuştuğunu duydum. Bu durum dikkatimi çekti çünkü bir saat içinde beni bekliyordu. Benim geleceğim saatten hemen önce başka bir adamı içeri almış olabilir miydi? Beklemeye karar verdim.

Koridorda yavaş yavaş yürüyerek bir köşede bekledim. Biri gelseydi ya da geçseydi aşağıya doğru ilerleyecek ve hiçbir kuşku uyandırmayacaktım. Şansıma kimsenin inip çıkmadığı bir saatti ve buluşma saatine kadar rahatça bekleyebilirdim. Kör kadının beni beklerken başka bir arkadaşı ya da tanıdığıyla sohbet ettiğini düşündüm. Ama buluşma zamanı gelince bile daireden hiç kimse çıkmadı. Ne olursa olsun zaman gelmişti, kapıyı çaldım ve içeri girdim.

Neredeyse bayılıyordum!

Odada kimse yoktu. Yani, tabii ki kör kadın ve tekerlekli sandalyesinde oturan felçli adamdan başka.

Başım dönerek şunu düşündüm. Örgüt bir körü öteki aşağılığın felçli ve dilsiz kocası gibi tekerlekli sandalyeye oturtmuş, benim düşmem için şu ünlü nefret, çatlak ve kaçınılmaz itiraflar tuzağını kurmuştu.

Koşarak odadan fırladım, aklım pek az kez bu kadar yerinde olurdu, adresimi kimseye, hatta Dominguez'e bile vermemiş olduğumu anımsadım, felçli olsun ya da olmasın bu korkunç adamın körlüğü beni merdivenlerden aşağı izlemesine engeldi.

Bulvarı geçerek Lüksemburg Bahçesi'ne girdim ve hiç durmadan koşarak öteki ucundan çıktım. Bir taksiye atladım. Otelime gitmek, valizimi almak ve zaman kaybetmeden Paris'ten kaçmak istiyordum. Bu yolculuğu planlarken birden adresimi kimseye söylemememe karşın Örgüt'ün beni otelime kadar izlemiş olabileceğinden kuşkulanmaya başladım (ne kuşkulanması: emindim), böyle aniden kaçmama hazırlıklıydılar herhalde. Bavulumun ne önemi vardı ki? Paramı ve pasaportumu her zaman yanımda taşıyordum. Dahası da var: Başıma ne gelebileceğini hiçbir zaman bilemediğim için bu uzun soruşturma boyunca şu anda dâhice bulduğum bir alışkanlık daha edinmiştim: Birkaç ülke için birden vize alıyordum. Gay Lussac Caddesi'nde olanları bir düşünsenize. Örgüt Arjantin Konsolosluğu'na birini yerleştirerek benim nereye gideceğimi kolayca öğrenebilirdi. Bir kez daha yakayı kurtarmıştım. Ön görüşlülüğüm ve yeteneklerim nedeniyle kendimi güçlü hissettim.

Grands Boulevards'a giderek sürücüye beni bir seyahat acentesine götürmesini söyledim. İlk uçak için bir bilet aldım. Havaalanı yolunu da gözleyebileceklerini düşündüysem de, Örgüt beni konsoloslukta beklediği için izimi kaybetmiş olmalıydı.

Böylece Roma'ya gitmek için yola çıktım.

~ 31 ~

Nice aptallığı çok akıllıca davrandığımızı sanarak yapmışızdır! Tabii ki kafamızı iyi kullanırız, A, B, C üzerinde olağanüstü iyi düşünürüz. Ama D, Y, E ve F'yi göz ardı ederiz. Ve Latin ve Rus abecelerinin tümünü. Şu kurnaz psikanaliz sorgucularının yalnızca ana hatları göze alarak olağanüstü doğru sonuçlar elde edip rahat bir soluk almalarına olanak veren işleyiş.

Bu Roma yolculuğu üzerine kaç kez acı acı düşünmüşümdür! Düşüncelerimi, kuramlarımı, başımdan geçenleri düzenlemeye çalıştım. Geleceğin yasalarını keşfetmeye uğraşıyorsak, yalnızca geçmiş yardımıyla başarabiliriz bunu.

Ben geçmişte ne çok başarısızlığa uğradım! Ne çok dikkatsizlik yaptım! Ne kadar saftım! Victor Brauner'e olanları anımsayarak Dominguez'in soruşturmamda oynadığı yanıltıcı rolün farkına ne kadar geç vardım. Şimdi, yıllar sonra, bu varsayımım doğrulanıyor, Dominguez de zaten tımarhaneye ve intihara itildi.

Bu yolculuk sırasında Victor Brauner'in başına gelen tuhaflıkları düşündüm ve Dominguez'e herkesi; Breton'u, Peret'yi, Esteban Frances'i, Matta'yı, Marcelle Ferry'yi sorduğumu anımsadım. Victor Brauner hariç herkesi yani. İlgi çekici bir "unutma"!

Bilmeyenler için olanları anlatıyorum. Brauner adındaki bu ressamın körlükle ilgili bir takıntısı vardı, pek çok resminde bir gözü akmış ya da oyulmuş adamlar çizmişti. Hatta kendinin bile tek gözü yokmuş gibi görünen bir portresini yapmıştı. Bilin bakalım ne oldu: Savaştan kısa bir süre önce, gerçeküstücü gruba ait ressamlardan birinin atölyesinde düzenlenen bir orji sırasında sarhoş Dominguez birine bir bardak fırlattı ve bu bardak Victor Brauner'in bir gözünü kör etti.

Hadi bakalım şimdi bana rastlantıdan söz edin! Rastlantının insanlar arasında en ufak bir anlamı yoktur. Tam tersine insanlar, uyurgezerler gibi karanlıkta sezdikleri amaçlarına doğru ilerlerler, tıpkı alevlerin çağrısına giden bir kelebeğe benzerler. Brauner körlüğe Dominguez'in attığı bardakla erişti. Tüm bunlar 1953'teydi. O 1953 yazında, Fransa'da görebileceğim tüm insanlar arasında, bir tek Örgüt'ün emrinde olduğu kuşku götürmeyen Dominguez'e ulaşmıştım. Gerisi zaten ortada: Dikkatimi çeken ve beni ürküten resim, kör model (yalnızca o olay için modellik yapan), Dominguez'le ikimizin birden onunla yatmış olmamız komedisi, asma kattan gülünç bir biçimde onları gözetlemem, kör kadınla ilişkim, felçli adam paradosi, vb.

Saf insanları uyarıyorum.

RASTLANTI DİYE BİR ŞEY YOKTUR!

Ve herkesten çok bu Soruşturma'yı okuduktan sonra işe girişmeye ve benden daha uzun yol almaya karar verenleri uyarıyorum. Maupassant gibi (bedeli delirerek ödedi), Rimbaud gibi (Afrika'ya kaçmasına karşın delirmekten ve kangren olmaktan kurtulamadı), adlarını bile bilmediğimiz, kimsenin haberi olmadan günlerini tımarhanede, siyasi polisin işkencehanelerinde acı çekerek, kör kuyularda boğularak, balçık çukurları tarafından yutularak, Afrika'da etobur karıncalara yem olarak, köpekbalıkları tarafından yenilerek, hadım edilip Doğu'nun sultanlarına satılarak ya da benim gibi vurularak öldürülen nice insan var.

Roma'dan Mısır'a kaçtım, oradan gemiyle Hindistan'a kadar gittim. Kader benden önce varmış olduğu ve beni beklediği için kendimi körlerin çalıştığı bir kerhanede buldum. Korku içinde Çin'e kaçtım, oradan San Fransisco'ya geçtim.

Aylarca Giovanna adlı bir İtalyan kadının işlettiği bir pansiyonda gizlendim. Sonunda kuşku uyandıracak bir şey kalmadığına karar verdim ve Arjantin'e döndüm.

Buraya dönünce, bir tanıdığın ya da arkadaşın bir kaza sonucu kör kalmasını beklemeye başladım.

Sonra neler olduğunu biliyorsunuz. Matbaacı Celestino Iglesias, bekleme süreci, kaza, yeniden bekleme süreci, Belgrano'daki ev ve sonunda kesin kaderimle karşılaşacağıma inandığım bu kapalı oda.

~ 32 ~

Yorgunluk nedeniyle, saatlerce gergin bir biçimde beklediğim için ya da kirli hava yüzünden üzerime giderek artan bir uyuşukluk çöktü ve sonunda yığıldım, rahatsız bir uyku hali içindeydim; asansör ya da Louise'in öykülerine benzer karabasanlar kafamın içinde bir oluşup bir kayboluyorlardı.

Bir an boğulduğumu sandım, ayağa fırladım ve kapılara koşarak öfkeyle yumruklamaya başladım. Önce ceketimi sonra gömleğimi çıkarttım, her şey ağır geliyor ve beni boğuyordu.

Buraya kadar her şeyi apaçık anımsıyorum.

Benim çığlıklarım ve yumruklarım yüzünden olsa gerek, kapı açıldı ve Kör Kadın göründü.

Onu kapı boşluğunda görüyordum, ardından gelen ışıkta parlıyor, kutsal bir nesne gibi duruyordu. Kadında ermiş bir hava, davranışların-

da, özellikle yüzünde kuşku götürmez büyü dolu bir ifade vardı. Kapının boşluğunda sessiz ve dimdik, her an beni sokmaya hazır bir yılan gibi gözlerini üzerime dikmişti.

Beni felç eden bu büyüyü bozmak için çabaladım. Onun üzerine atılmak, onu yere devirmek ve koşarak sokağa bir çıkış kapısı aramak niyetindeydim (yersiz bir davranış ama içinde bulunduğum durumun umutsuzluğu düşünülürse mantıksız değil). Ama gerçek şu ki ancak ayakta durabiliyordum: Üzerimde bir bitkinlik vardı, kaslarıma korkunç bir yorgunluk çökmüştü, ateşimiz çok yükseldiğinde hissettiğimiz gibi hastalıklı bir yorgunluk duyuyordum. Şakaklarımın atışı giderek hızlanıyor ve korkunç bir basınç hissediyordum. Bir an başımın bir gazometre gibi patlayacağını sandım.

Bir bilinç kırıntısı, bu fırsattan yararlanıp kendimi kurtaramazsam bunu bir daha asla yapamayacağımı söyledi.

Son gücümü topladım ve kör kadının üzerine atıldım. Onu hırsla yana ittim ve öbür odaya geçtim.

~ 33 ~

Alacakaranlıkta elim ayağım birbirine dolaşarak bir çıkış aradım. Bir kapıyı açtım ve ilkinden daha karanlık bir odaya girdim, umutsuzluk içinde kendimi ileri attım, masalar ve sandalyeler vardı. Duvarları ellerimle yoklayarak başka bir kapı aradım, buldum, açtım, beni daha da kesif bir karanlık karşıladı.

İçinde bulunduğum karmaşanın ortasında "Kayboldum," diye düşündüğümü anımsıyorum. Tüm enerjimi harcamış gibi kendimi bıraktım ve yere düştüm, umutsuzdum. İçinden asla çıkamayacağım bir labirentte kaybolmuştum. Soluk soluğa, ter içinde biraz bekledim. "Aklımı kaybetmemeliyim," diye düşünüyordum. Aklımı başıma toplamaya çalıştım ve yanımda bir fener olduğunu anımsadım. Işığı yaktım ve odanın boş olduğunu gördüm, bir kapı daha vardı, kapıyı açtım, sonunu seçemediğim bir koridor görünüyordu. Bana kalan bu son olasılığın üzerine atlamayıp da ne yapabilirdim? Ayrıca, biraz düşününce, bir labirentte kaybolduğum fikrinin mantıksız olduğuna karar verdim, Örgüt beni tabii ki bu kadar rahat bir ölüme mahkûm etmeyecekti.

Koridorda ilerledim. Kaygılıydım ve yavaş yavaş yürüdüm; hem

fenerimin ışığı pek zayıftı, hem de onu ara sıra yakarak pilden tasarruf etmeye çalışıyordum.

Otuz adım attıktan sonra aşağı inen sarmal bir merdivene ulaştım, sanırım bodrumdaki ilk odaya gidiyordum. Buenos Aires'in yeraltında, evden eve dolaşıyor olmalıydım. On metre kadar gittikten sonra merdiven genişledi, kapkaranlık geniş bir alana vardım. Bodrum ya da depo olabilirdi. Fenerimin zayıf ışığında pek uzağı seçemiyordum.

~ 34 ~

Aşağı inerken akarsuyun o kendine has sesini duydum, sanırım Buenos Aires'in altında uzanan, binlerce ve binlerce kilometre uzunluğunda, karmakarışık, dolambaçlı bir ağ oluşturan lağım sisteminin yakınındaydım. Gerçekten de o kötü kokulu tünellerden birine çıktım, tünelin dibinde çılgın gibi pis kokulu sular akıyordu. Uzakta görünen bir aydınlık sokaklardan birine açılan bir tepe penceresi ya da suların birbirine karışarak ana kanallardan birine döküldüğü bir "fırtına ağzı" olabileceğini işaret ediyordu. Oraya doğru ilerlemeye karar verdim. Dikkatle tünelin kenarındaki dar, patikamsı yolda ilerlemek zorundaydım, ayağımın kayması yalnızca ölümcül değil, anlatılamayacak kadar iğrenç olurdu.

Her şey pis kokuyordu ve yapış yapıştı. Tünelin duvarları da nemliydi ve aşağıya doğru sular süzülüyordu. Bunun nedeni yolların kenarlarındaki kanallar olmalıydı.

Bodrumları, kuyuları, tünelleri, mağaraları, kovukları ve bu yeraltı yaşamının parçası olan gizemli yaratıkları; kertenkeleleri, yılanları, fareleri, hamamböceklerini, gelincikleri ve körleri düşünmeye alışık olan ben, bu yeraltı ağını da pek çok kez düşünmüştüm.

Buenos Aires'in verimli lağımları! Alçak ve korkunç dünya, çirkefin vatanı! Yukarıyı düşünüyorum; parlak salonları, güzel ve narin kadınları, dürüst ve güçlü bankacıları, öğrencilerine duvarlara çirkin sözler yazmamalarını öğütleyen okul müdürlerini, beyaz ve kolalı tozlukları, tülden ya da narin şifondan yapılmış uçuşan gece giysilerini, sevgiliye söylenen şiirsel tümceleri, soyluluk, erdem üzerine yapılan dokunaklı konuşmaları düşünüyorum. Burada, aşağıda, karanlık ve pis kokulu bir bulaşığın içinde, o romantik sevgililerin aybaşı kanamaları, uçuşan tül giysili genç kızların dışkıları, dürüst yöneticilerin kullanıl-

mış prezervatifleri, binlerce kürtajın atığı olan ceninler, büyük, sonsuz Buenos Aires Çöplüğü'nün binlerce evinden ve lokantasından atılan yemek artıkları akıyor. Ve her şey, Yukarıdakiler'in unutmak istediği, kendi gerçeklerinin bu kısmını bilmezden geldiği her şey, gizli kanallardan okyanusun Hiçliği'ne doğru akıyor. Ama kahramanlar yani benim gibiler, bizler bu gerçeği aydınlatmaya ve bu cehennemi işi yapmaya yazgılıyız.

Pisliğin ve Çirkef'in kâşifleri! Çöpün ve Kötü Düşünce'nin tanıkları!

Evet, birden kendimi bir kahraman gibi hissettim, aslında bir antikahraman gibi, iğrenç ve kara; ama yine de bir kahraman. Karanlığın bir tür Sigfrido'suydum, alacakaranlığın ve çirkefin içinde, elimde cehennemi fırtınalarda kamçı gibi şaklayan bayrağımla ilerliyordum. Ama nereye doğru ilerliyordum? Bunu o zaman da anlayamamıştım, ölümümden hemen önceki şu anlarda da anlayamıyorum.

Kanal boyunca yürümeme yardımcı olan zayıf ışığın kaynağı, "fırtına ağzı" olabileceğini sandığım yere geldim. Benim içinde bulunduğum kanalın sularının daha geniş, neredeyse gürüldeyerek akan başka bir kanala boşaldığı yerdi. Orada, yukarıda, küçük bir yanal açıklık vardı. Açıklığın, bir metre genişliğinde ve yaklaşık yirmi metre yüksekliğinde olduğunu hesapladım. Darlığı ama özellikle ulaşılmaz oluşu nedeniyle buradan dışarı çıkmam olanaksızdı. Hayal kırıklığına uğramıştım. Sağıma döndüm, yeni ve daha geniş kanalı izleyecektim; eğer daha önce ağır ve solunması zararlı hava yüzünden bayılıp çirkefin içine düşmezsem, bu kanal eninde sonunda ana çıkışa varmalıydı.

Ama daha yüz metre yürümeden ilerlediğim dar patikadan yukarı doğru taş ya da betondan küçük bir merdivenin çıktığını sevinç içinde gördüm. Kuşkusuz işçilerin bu korkunç yerlere girmekten başka çareleri kalmadığında kullandıkları bir merdivendi bu.

İçim hafiflemişti, merdivenciği tırmandım. Altı yedi basamak sonra sağa döndüm. Yeniden ilk tırmandığım kadar tırmandıktan sonra bir açıklığa geldim, buradan yeni bir geçide giriliyordu. Yürümeye başladım, sonunda başka bir merdivene ulaştım, ama şaşkınlıkla bu merdivenin aşağı indiğini fark ettim.

Bir an bocaladım. Ne yapmalıydım? Geri dönüp yeniden bir merdivene rastlayıncaya kadar büyük kanal boyunca yürümeli miydim? Mantıklı olan yukarı çıkmakken, aşağı inen bir merdivenin olması tuhaftı doğrusu. ilk merdivenin ve bu aşağı doğru inen merdivenle biten

geçidin enine kestikleri bir kanal üzerinde köprü görevi gördüğünü düşündüm, tıpkı başka bir hatla birleşen yeraltı metro istasyonlarında olduğu gibi. Eğer aynı yönde ilerlersem, bir biçimde yüzeye çıkabileceğimi düşündüm. Yeniden yürümeye koyuldum, yeni merdivenden aşağı indim, geçitte ilerledim.

~ 35 ~

Yürüdükçe bu geçidin bir kömür madeni ocağındaki geçitlere benzediğini düşündüm.

Nemli bir soğukluk hissettim, bir süredir giderek biçimsizleşen ve çatlaklarla dolan duvarlardan sessizce süzülen suların ıslattığı nemli bir zemin üzerinde yürüyordum, artık mühendislerin inşa ettiği betondan bir geçidin içinde değildim, sanki Buenos Aires'in altında, toprakta kazılmış bir tünelde ilerliyordum.

Havadaki oksijen giderek azalıyordu ya da bu karanlık ve ucu bucağı yokmuş gibi görünen tünelin darlığı nedeniyle vardığım öznel bir kanıydı bu.

Tünelin yatay olarak uzanmadığını da fark ettim, sanki hafifçe aşağı doğru eğimliydi, ama düzgün bir eğim değil de sanki, tünel yerin düzensiz yapısına göre kazıldığı için oluşmuş bir eğim. Başka bir deyişle, mühendisler tarafından planlanmış ve gerekli makinelerce inşa edilmiş bir tünel değildi burası; insanların ya da tarih öncesi hayvanların zaten var olan çatlaklardan, doğal yeraltı kaynaklarından yararlanarak, hatta onları genişleterek kazdıkları pis yeraltı tünelleriydi bunlar. Suyun çoğalarak rahatsız edici bir hal almaya başlaması da bunu doğruluyordu. Kimi zaman, daha sert ve kayalık yüzeylere rastlayana kadar bata çıka balçıkta yürüyordum. Duvarlardan süzülen su miktarı artmıştı. Galeri genişliyor, çok büyük olması gereken bir mağaraya açılıyordu, ayak seslerim sanki geniş bir mahzendeymişim gibi yankılanmaya başlamıştı. Ne yazık ki fenerimin zayıf ışığında bu mağaranın boyutlarını anlamama olanak yoktu. Ayrıca subuharından değil, keskin kokusunun da gösterdiği gibi, bir kütüğün ya da çürümüş tahtanın uzun uzun ve ağır ağır yanmasından oluşmuş bir sis vardı.

Bu ucu bucağı görünmeyen kovuk ya da mağara gözümü korkutmuştu, durakladım. Ayağımın altında suyla kaplı zemini hissediyordum, ama durgun su değildi bu, belli bir yöne doğru akıyordu, mağara

bilimcilerin araştırdığı şu yeraltı göllerinden birine doğru yol aldığını düşündüm.

Kesif yalnızlık, içinde bulunduğum mağaranın sınırlarını bilemeyişim, bana sonsuz gibi görünen sular, midemi bulandıran sis ya da buhar, tüm bunlar kaygımı dayanamayacağım kadar artırmıştı. Kendimi dünyada yapayalnız sanıyordum, aklımdan bir şimşek gibi inlerine kadar inmiş olabileceğim düşüncesi geçti. Kendimi hem çok ulu, hem de çok önemsiz buluyordum.

Bu buharların beni sersemleteceğinden, suya düşüp tam varlığın gizli merkezini keşfetmek üzereyken boğulacağımdan korktum.

O andan itibaren, ne olan bitenden, ne düş görüp görmediğimden, ne neyin bana düş gördürdüğünden, ne de herhangi bir şeyden eminim; yıllar boyunca olup bitenlerden hatta birkaç gün önce olanlardan bile emin değilim. Iglesias'ın görme yetisini benim parmağım olan bir kazada kaybedip kaybetmediğinden bile kuşkuluyum. Yalnızca kazaya kadar uzun ve korkunç bir karabasan yaşadığımı biliyorum: Paso Caddesi'ndeki pansiyon, Senyora Etchepareborda, CADE'nin adamı, Pierre Fresney'e benzeyen aracı, Belgrano Caddesi'ndeki eve giriş, Kör Kadın, odaya kapatılmam ve hakkımda varacakları hükmü beklemem.

Başım dönmeye başladı, er ya da geç düşeceğimi hissettiğim için su seviyesinin daha alçak olduğu bir yer aradım ve bilinçsiz bir halde yere yığıldım.

Daha sonra, sanırım düşümde, Las Mojarras Kaynağı'nın sularının sesini, taşlara çarptıktan sonra Yüzbaşı Olmos'un çiftliğinden Arracifes Nehri'ne dökülüşünü anımsadım. Bir yaz öğleden sonrası, sırtüstü çimlerin üzerine uzanmıştım, uzaktan uzağa annemin sesini duyuyordum, alışkanlığı olduğu üzere kaynakta yıkanırken şarkı söylüyordu. Söylediği başlangıçta neşeli bir şarkı gibi çalındı kulağıma, ama giderek daha kaygılı bir hale büründü. Dinlemek istiyordum ama çabalamama karşın başaramıyordum. Şarkının sözlerinin ölüm kalım meselesi olduğunu düşündüğüm için giderek kaygılanıyordum. "Anlayamıyorum, anlayamıyorum," diye çığlıklar atarak uyandım.

Bir kâbustan uyanır uyanmaz yaptığımız gibi, gerçekte nerede olduğumu anlamaya çalıştım. Pek çok kez, hatta büyüdükten sonra bile, kâbuslarımdan Yüzbaşı Olmos'taki odamda uyandığımı sanar, uzun, korkulu dakikalar boyunca gerçeği yerine oturtmaya, gerçek yeri ve gerçek zamanı anlamaya çalışırdım; boğulmamak için çırpınan biri, ya da gerçeğin kenarına tutunarak, kendini sürükleyen korkunç ırmağın

vahşi sularına karşı koyan biri gibi.

Düşümde annemin söylediği şarkının mırıltısı ya da iniltisi en kederli anına eriştiğinde tuhaf bir hisse kapılıyor, umutsuzca içinde uyandığım gerçek koşulların kenarına yapışmaya çalışıyordum. Şimdi durum daha kötüydü. Şimdi o zamanın aksine kâbusun içine uyanıyordum. Mağaranın oyuğunun duvarlarına çarparak sönen çığlıklarımın bana geri dönen yankısıydı beni gerçeğe davet eden. Boş ve karanlık (düşerken fenerimi düşürmüş, kaybetmiştim) sessizliğin içinde uyanırken söylediğim sözler de uzakta, karanlığın içinde yitip gidiyordu.

Çığlıklarımın son yankısı da söndükten sonra bir süre mahvolmuş bir biçimde kalakaldım. Beni saran zifiri karanlığın gücünün ve yalnızlığımın ayırdına henüz varmıştım. O ana kadar, yani çocukluğuma ait düşü görmemden hemen öncesine kadar, soruşturmamın baş döndürücü havasına kapılmıştım, çılgın bir bilinçsizliğin içinde sürükleniyordum; korkularım hatta içinde yaşadığım terör bile beni durduramıyordu, tüm varlığımla uçuruma doğru atılmış, çılgın bir işe kalkışmıştım, hiçbir şey beni tutamıyordu.

Birden, sınırlarını tahmin bile edemediğim bir yeraltı mağarasında, çamurun içine oturmuş bir durumda, karanlıkta, kesin ve zalim yalnızlığımın ayırdına vardım.

Sanki tüm bunlar bir illüzyonun parçalarıymış gibi, yukarının gürültü patırtısını, öbür dünyayı, çılgın kurulu bebeklerin Buenos Aires'inin karmaşık dünyasını anımsıyordum. Her şey bana ağırlığı ve gerçekliği olmayan çocuksu bir düş gibi geliyordu. Gerçek bu içinde bulunduğumdu. Dünyanın doruğundaydım ve kendimi önceden de söylemiş olduğum gibi ulu ve önemsiz buluyordum. Ne kadar süre bu şaşkınlık hali içinde kaldığımı bilmiyorum.

İçinde bulunduğum sessizlik düzgün ve soyut bir sessizlik değildi, yavaş yavaş, uzun bir süre içinde kalınınca eriştiği o karmaşık, kaygılı yapıya bürünüyordu. Küçük düzensizlikler, başta algılanamayan sesler, fısıltılar ve gizemli gıcırtılarla doluydu. Sabırla ıslak bir duvarın yüzeyindeki lekelere bakınca yüzler, hayvanlar, mitolojik canavarlar görülüyordu; bu mağaranın derin sessizliğinde dikkatli bir kulak yapılar keşfedebilir, yavaş yavaş anlam kazanan biçimler çizebilirdi: uzaktan uzağa dökülen bir şelalenin kendine özgü mırıltısı, dikkatli adamların fısıltıları, belki çok yakında olan yaratıkların sesleri; karmaşık ve yarım kalan dualar, gece kuşlarının çığlıkları. Kısaca yeni umutlar ve yeni korkular doğuran pek çok ses. Leonardo'nun bu nemli lekelerde

yüzler ve canavarları yaratmayıp, onları dolambaçlı bir kovukta *keşfetmesi* gibi, ben de bu fısıltıları, yalvarışları, büyük kuşların kanat çırpışlarını ya da çığlıklarını kaygılı hayal gücüm ve korkum yüzünden uydurmuyordum. Hayır, duyduğum kaygı, hayal gücüm, Örgüt'ü soruşturmakla geçirdiğim uzun ve ürkütücü çıraklık dönemi, uzun araştırma yılları boyunca aklımı ve duyularımı bilemişti. Sıradan bir insanın ayırdına varamayacağı sesleri duyar, kötücül yapıları sezerdim. Çocukluğumun ilk yıllarında bile bu çarpık dünyanın ilk biçimlerini düşlerimde ve halüsinasyonlarımda görmüştüm. Sonraki yaşamım boyunca yaptığım ya da gördüğüm her şey şu ya da bu biçimde o gizli dokuyla ilintiliydi, resimli çocuk kitaplarında ağaçların ve derelerin arasına gizlenmiş bir ejderha gibi sıradan insanlar için hiçbir şey ifade etmeyen resimler benim gözlerimi yuvalarından uğratırdı. Böylece öbür çocuklar öğretmenlerin kendilerine zorla okuttuğu Homeros'un yazdığı sayfalara aldırmaz ve sıkılırken, kuşların gözlerini çıkarmış olan ben, bu adamın ürkütücü bir güç ve neredeyse mekanik bir kesinlikle, bu işlerin uzmanıymış gibi bir sapıklıkla, öç isteyen bir sadizmle anlattığı; Ulis ve arkadaşlarının Siklop'un tek gözünü kızgın mızrakla dağlayıp, göz çukurunda haşladıkları sahneyi okuyunca ilk ürpertilerimi yaşamıştım. Homeros da kör değil miydi? Ertesi gün annemin büyük mitoloji kitabını açıp şans eseri şu bölümü okumuştum: "Ve ben, Tiresias, Athena'yı yıkanırken görüp arzuladığım için kör edildim, ama Tanrıça bana acıdığı için kâhin kuşların dillerini anlayabilme yeteneğiyle donandım, ve sen Oidipus, sana söylüyorum; sen henüz gerçeği bilmesen de öz babanı öldürüp, öz ananla evlendin, ve bunun için cezalandırılacaksın." Hiçbir zaman rastlantıya inanmadığım için, çocukken de inanmazdım, oyun olsun diye eğlenmek için açıp okuduğum bu sayfa bana bir kehânet gibi geldi. Aklımı bir türlü Oidipus'un sonundan, Tiresias'ın sözlerini duyduktan sonra gözlerini bir iğneyle kör edip annesinin kendini asmasında hazır bulunmasından alamıyordum. Olup bitenleri aklım almadığı için gittikçe daha güçlü ve köklü bir biçimde dünyanın körler tarafından yönetildiğine karar veriyordum; tabii ki karabasanların, halusinasyonların, salgın hastalıkların, cadıların, kâhinlerin, kuşların, yılanların, karanlıkta ve mağaralarda yaşayan tüm yaratıkların yardımıyla. Böylece görünenin ardındaki iğrenç dünyanın ayırdına vardım. Duyularımla tutku, kaygı, umut, korkuyla, gizemcilerin ışığın tanrısına ve iyiliğe uzandıkları gibi, ben de karanlıkların güçlerine doğru uzandım. Ve ben, Pisliğin ve Cehenne-

min Gizemcisi, size diyorum ki, BANA İNANIN!

Böylece, sonunda, bu geniş mağarada, körler dışında pek az ölümlünün girebildiği, keşfedenlerin korkunç biçimlerde cezalandırıldığı, kendi tatlı düşlerini yaşayan insanların eline varlığının kanıtlarının asla ulaşmadığı bu yasak dünyanın banliyölerine ulaştım. İnsanlar bir düş, kayboluveren bir görüntü, bir çocuğun ya da delinin anlattıkları gibi kendilerini uyandırması gerekken işaretleri hor görüyor ve omuzlarını silkiyorlar; bu yasak dünyaya ulaşıp bunun bedelini delirerek ya da intihar öderek ödeyen bazı yazarların (Artaud, Lautréamont, Rimbaud gibi) yazdıklarını yalnızca zaman öldürmek için, yazarlara karşı çocukların büyüklere duyduğu küçümseme ve hayranlık karışımı bir duygu besleyerek okuyorlar.

Mağaranın içinde, karanlıklarda hareket eden yaratıklar hissettim, büyük sürüngen sürüleri, ölmüş dev bir hayvanın çürüyen gövdesinde kaynaşan kurtlara benzeyen, çamurun içinde üst üste yığılmış yılanlar; dev yarasalar, kanat çırpışlarını duyduğum, iğrenç bir hafiflikle bedenimi hatta yüzümü yalayıp geçen kanatlı kertenkeleler, bu yeraltı canavarlarıyla temas ettikleri için ya da sürekli balçık toprakta sürünmek zorunda kaldıkları için insanlıktan çıkmış, artık yürüyemeyen, bu mağaraları dolduran çirkefin ve pisliğin içinde karınlarının üzerinde sürünen insanlar. Ayrıntılarını gözlerimle doğrulayamasam da (karanlık yüzünden), bizi asla yanıltmayan belirtilerini seziyordum: bir soluk, bir homurtu, bir çalkantı.

Orada uzun bir süre, kımıldamadan, bu yaratıkların sürdürdüğü, ölüm içindeki iğrenç yaşamı hissederek kaldım.

Ayağa kalktığımda sanki beynimin kıvrımlarına çamur dolmuş, örümcek ağlarıyla kaplanmıştı.

Uzun bir süre titreyerek ayakta durdum, ne yapacağımı bilemiyordum. Sonunda ucunda bir ışıma gördüğüm yöne doğru yürümem gerektiğinin farkına vardım. Böylece ilkel insanın dilinde *ışık* ve *umut* sözcüklerinin birbiriyle ne denli ilintili olduğunu keşfettim.

Yürüdüğüm zemin düzgün değildi. Su bazen bileklerime kadar çıkıyor, bazen yeri ancak ıslatıyordu. Taban, çocukluğumda alışık olduğum bataklıkımsı göl diplerini andırıyordu: süngersi ve esnek. Su seviyesi arttığı zaman birikintinin çevresinden dolanıyor, beni uzaktaki solgun ışımaya götürecek yönde ilerliyordum.

Ben ilerledikçe aydınlık artıyordu. İçinde bulunduğum mağaranın kırmızımsı, morumsu, ölgün bir ışıkla aydınlanan çok büyük bir alana açılan düzgün biçimli bir amfitiyatro oluşturduğunu gördüm.

Amfitiyatrodan çıkıp bu tanımadığım gökyüzünün tümünü görecek kadar açıldım. Aydınlık, bizim güneşimizden belki yüz kez daha büyük bir yıldızdan kaynaklanıyordu. Ölgün pırıltısı bu yıldızın şu ölüme çok yakın yıldızlardan biri olduğunu gösteriyordu. Geriye kalan son enerji kırıntısıyla, insanı özlem dolu, karmaşık düşüncelere sürükleyen gizemli bir kızıllık yayıyor, geniş bir odanın karanlığında yanan bir şöminenin içindeki, hemen hemen sönmüş kütüklerin küllerle kaplı son kıvılcımlarınınkine benzeyen bir ışıkla, kendi evreninin soğuk ve terk edilmiş gezegenlerini aydınlatıyordu. Bu tür bir ışık bizi her zaman varlığımızın en derinine götürür, geçmişi, yaşlı efsaneleri ve uzak ülkeleri, yaşamın ve ölümün anlamını düşünürüz; belirsiz düşlerin oluşturduğu bir gölün ortasındaki bir salda, üzerine alacakaranlık gölgelerin düştüğü, suları durgun, derin bir okyanusa doğru sürükleniriz.

Hüzün burada!

Çevredeki sessizlik ve keder üzerime çökmüştü, uzun süre kımıldamadan bu geniş toprakları izledim.

Günbatımı olduğunu sandığım yöne baktım, fırtınalarla kasıp kavrulur izlenimi veren, ama tuhaf bir biçimde hareketsiz, mor bir alacakanlığın içinde, büyülü bir işaret tarafından dondurulmuş büyük bir fırtınanın tam ortasında, kana batmış iplik iplik çözülen pamuk parçalarına benzeyen bulutların arasında, binlerce yılın ya da bu kasvetli toprakları hüzne boğan felaketin harabeye çevirmiş olduğu haşmetli kuleler yükseliyordu. Akgürgenlerin ulu iskeletlerinin kül rengi siluetleri bulutların kan kırmızısıyla zıtlık oluşturarak, sanki gezegeni yakıp kül eden bir yangının bu felaketin sonu ya da başlangıcı olduğunu gösteriyorlardı.

Kulelerin arasında en az onlar kadar yüksek bir heykel vardı. Göbeği andıran merkezinde bir ışık parlıyordu. Eğer bu topraklarda hüküm süren ölüm duygusu yüzünden bana öyle geldiğinden emin olmasam, göz kırptığına yemin edebilirdim.

Uzun yolculuğumun sonuna geldiğimi kesinlikle biliyordum, belki de bu yasak topraklarda varoluşumun nedenini bulabilecektim.

Bu hüzün toprakları kuzeyde, yirmi otuz mil yükseliğinde yarım ay

biçiminde bir dağ sırasıyla çevreleniyordu. Dağ sırası taşlaşmış bir ejderhanın omurgasını andırıyordu.

Güneydeyse yerden dolunay biçiminde volkanik kraterler fışkırıyordu. Sönmüşlerdi, buz gibi soğuk olduklarından emindim. Güneyin maden yüklü gizemli toprakları boyunca uzanıyorlardı. Acaba bu yanardağlardan püsküren erimiş lav ırmakları mıydı bu toprakları yakıp kavurarak küle çeviren?

Kımıldamadan duruyordum. Bulunduğum yerden bu haşmetli kulelerin (belki de bilinmeyen törenlerin kutsal kuleleri), ıssız bozkırların ortasında mı, yoksa, eteklerindeki ölü kentlerin üzerinde mi yükseldiklerini göremiyordum. Bulunduğum uzaklıktan böyle kentler yokmuş gibi görünüyordu.

Fosforlu Göz beni çağırıyordu, karnında durduğu heykele doğru yürümenin bana ölüm getireceğini biliyordum.

Yüreğim kış uykusuna yatan sürüngenlerin yürekleri gibi uyur konuma geçmişti galiba, ancak atıyordu. Bu cenazeleri anımsatan görünüm karşısında yüreğim büzülmüş ve sertleşmiş gibi bir acı duyuyordum. Hiçbir ses, insan ya da hayvan sesi, mırıltı, gıcırtı duyulmuyordu bu ölüm imparatorluğunda; gizem ve hüzün dolu topraktan sise benzer bir keder yükseliyordu.

Bu uzun kuleler gerçekten ıssız olabilir miydi? Bir zamanlar insan düşmanı, vahşi, dev canavarlara ev sahipliği yaptıklarını düşündüm.

Fosforlu Göz beni çekmeye devam ediyordu, bu çekim yavaş yavaş yorgunluğumdan baskın çıktı ve kulelere doğru yürümeye başladım.

Gökte asılı yıldız fırtınalı görünümün içinde sabit durduğu için hesaplayamadığım bir süre boyunca gümüşi düzlük boyunca yürüdüm.

Yürüdükçe çevrede canlı bir şey olmadığını görüyordum, her şey lavlar tarafından kireçleşmiş ya da bu kozmik katalizmin geçmiş çağlarda püskürttüğü yanan küller yüzünden taşlaşmıştı.

Kulelere yaklaştıkça görkemleri ve gizemleri artıyordu. Yirmi bir taneydiler ve çevresi neredeyse Buenos Aires'inki kadar geniş bir çokgenin üzerine yayılmışlardı. Siyah renkli bir taştan yapılmışlardı, belki de bazalt; kül rengi düzlük ve mor bulutların asılı durduğu menekşe renkli gök üzerinde hüzünlü bir haşmetle dikiliyorlardı. Yılların ve felaketlerin etkisiyle yıpranmış olmalarına karşın yükseklikleri etkileyiciydi.

Tam ortalarında, çıplak bir tanrıçanın göbeğinde parlayan Fosforlu

Göz'ü netlikle görebiliyordum artık.

Çevresini saran yirmi bir kule onu koruyordu sanki.

Tanrıça, aşıboyası rengi taştan oyulmuştu. Kadın gövdesine sahipti, ama kanatları ve siyah parlak bazalttan yapılmış vampir başı vardı. Elleri ve ayakları güçlü pençeler biçimindeydi. Yüzü yoktu, göbeğinde beni çeken ve yönlendiren dev göz vardı. Çok değerli bir taş olabilirdi, yakut belki, ama bana sürekli yanan bir iç ateşin yansıması gibi geliyordu çünkü parlamasında yaşam vardı; bu karanlık hüznün ortasında korku ve büyülenmeyle ürpertiyordu beni.

Gecelere ait korkunç bir tanrıçaydı, yaşam ve ölüm üzerinde söz sahibi olan iblis gibi bir görünüşü vardı.

Tanrıçanın bulunduğu çokgene yaklaştıkça mineral bakımından zengin yer ölümlülerin artıklarıyla dolmaya başladı. Çevre taşlaşmış ve durağan bir korku müzesini andırıyordu. Bir zamanlar canlı olan taş hidralar, sarı gözlü idoller, zebra derili tanrıçalar, üzerleri çözülmesi olanaksız yazılarla dolu putlar gördüm.

Yapılan yegâne ayinin taşlaşmış bir Ölüm Töreni olduğu topraklardaydım sanki. Kendimi öylesine yalnız hissettim ki, çığlık attım. Bu tarihe ait olmayan, taş sessizliğin içinde çığlığım kayıp yüzyılları ve nesilleri yırtarak kulaklarıma çarptı.

Yeniden sessizlik hüküm sürmeye başladı.

Sonuna dek gitmem gerektiğini anladım; tanrıçanın gözü beni çağırıyordu, yanılmıyordum. Kötü yürekli bir efendi gibiydi tanrıça.

Yirmi bir kule çokgen biçimindeki bir duvarın köşelerindeydiler, duvara yaklaşmak için tüm gücümü tüketen bir çaba harcıyordum, yaklaştıkça yüksekliği artıyordu. Eteğine varınca başımı kaldırdım ve bu aşılmaz duvarın gotik bir katedral kadar yüksek olduğuna karar verdim. Kuleler belki yüz kez daha yüksekti.

İçeriye girmem için bir kapı olması gerektiğini BİLİYORDUM. Belki de YALNIZCA BENİM İÇERİ GİREBİLMEM İÇİN YAPILMIŞ BİR KAPI. Tüm bunların (kuleler, ıssız arazi, tanrıçanın çevresi, ölen yıldız) beni bekledikleri için yok olup gitmediklerinden kesinlikle emindim artık. Ben Göz'e girdikten sonra her şey, binlerce yıllık bir hayal gibi hiçlikte yitecekti.

Bu inanç, yolculuğumu tamamlamam için güç verdi bana ve kapıyı aramaya başladım.

Bitkin bir halde günlerce duvarın çevresini yürüdükten sonra sonunda kapıya ulaştım.

Kapıdan Fosforlu Göz'e giden taş bir merdiven vardı. Binlerce basamak tırmanmam gerekiyordu, yüksekliğin ve yorgunluğun beni alt edeceğinden koktum, ama o kadar vahşi bir kararlılığın ve umutsuzluğun pençesindeydim ki, tırmanmaya başladım.

Ölçemediğim bir süre boyunca (yıldız bu zamansız toprakları ölgün ölgün aydınlatarak aynı yerde duruyordu), binlerce basamak tırmandım. Harcadığım insanüstü çabayı ayaklarımın yorgunluğu, yüreğimin bitkinliğiyle ölçebilirdim ancak, taşlaşmış putlardan ve ağaçlardan oluşan, küllerle kaplı bu manzaranın ortasında, sırtım kuzey sıradağlarına dönük, tırmanıyor, tırmanıyordum.

Kimse ama hiçkimse bana yardım etmiyordu, ne dualarıyla, ne de nefretleriyle.

Hiçliğin ve bu taşlaşmış kayıtsızlığının ortasında TEK BAŞINA mücadele etmem gerekiyordu.

Bitmek tükenmek bilmez merdivenleri tırmandıkça Göz'ün boyutları büyüyordu. Önüne ulaştığım zaman korkudan ve yorgunluktan dizlerimin üzerine çöktüm.

Bir süre öylece kalakaldım.

Birden Göz'den gelen boğuk ve emredici bir ses;

"ŞİMDİ İÇERİ GİR, BU SENİN BAŞLANGICIN VE SONUN," dedi.

Ayağa kalktım ve parlak kırmızıdan gözlerim kamaşarak içine girdim.

Fosforlu ışığın bir özelliği olan parlak ve göz yanıltıcı bir yansıma nesnelerin çevrelerini bulanıklaştırarak, içinde yalnızca karnımın üzerinde sürünerek ilerleyebileceğim yukarı doğru çıkan dar ve uzun bir tüneli aydınlatıyordu. Parlak ışık tünelin sonundaki sualtı mağaralarına benzeyen bir kovuktan yayılıyordu. Belki de hayali ama güçlü bir ışımayla ışıyan yosunlardan yayılıyordu parlaklık. Bunu tropik gecelerde, Sargasso Denizi'ne yelken açtığımda, okyanusun derinliklerine baktığımda da görmüştüm. Deniz dibinin sessizliğinde içinde canavarların kaynaştığı derin çukurları aydınlatan yosunlar vardı. Beklenmedik ve korkunç anlarda su yüzüne çıkan bu canavarlar, yakınlarından geçme talihsizliğine uğramış gemilerin tayfalarını büyük kedere boğar, onları çıldırtır ve suya çekerlerdi. Böylece kaderine terk edilen gemiler, bu kötülüğün dilsiz tanıkları gibi, yıllarca hatta on yıllarca akıntılar ve rüzgârlarla sürüklenirdi. Hayali ve belirsiz rotalar izleyerek oradan oraya yalpalar, yağmurlar, Doğu denizlerinin tayfunları, tropiklerin güçlü güneşi, Hint Okyanusu'nun musonları ve zaman (yalnızca

zaman) omurgalarını ve direklerini toz edene kadar; gövdeleri deniz tuzu ve iyot, yosunlar ve balıklar tarafından yok edilene kadar dolaşırlardı. Lanetli geminin son kalıntıları hem başına gelenleri, hem de bu anlamsız yolculuğunu sapıkça yıllar ve yıllardır izleyen, felaketine neden olmuş olan canavarın yakınında bir yere, okyanusun derinliğine gömülürdü.

O karanlık kargo gemisiyle Karayip yıldızlarının altında dolaştığım yılları bana anımsatacak ne olabilirdi o mağarada?

Kaygan, giderek ısınan boğucu tünelde ilerlerken bana bir şey olduğunu hissettim. Gövdem bir balık gövdesine dönüşüyordu. Kol ve bacaklarım iğrenç yüzgeçlere dönüşürken tüm bedenimin pullarla kaplandığını HİSSETTİM.

Geçidin sonundaki parlaklık giderek artıyor, beni hem kendine çekiyor hem de korkutuyordu. Her yeri saran sessizlikte, uzaktan uzağa o anımsadığım yakınmayı ya da çağrıyı duyuyordum sanki, ama bir düşün uzak, belli belirsiz olayları gibi ne olduğunu tam kestiremiyordum.

Balık gövdem bu deliğin içinde ancak kayıyordu. Artık kendi çabamla ilerlemiyordum çünkü yüzgeçlerimi bile oynatamıyordum. İç bunaltıcı tünel lastik gibi esnek bir hal almış, güçlü kasılmalarla beni hem sıkıştırıyor, hem de parlak uca doğru güçlü bir emişle çekiyordu. Birden balık bilincimi yitirdim. Bitkilerle kaplı geniş düzlüklerden geçiyordum, büyük zaman dilimleri çılgınca emiliyordu. Bu Merkez'e doğru çok kısa süren çıkışım boyunca gözlerimin önünden korkunç bir hızla yüzler, ülkeler, felaketler geçti. Birbirlerini korkuyla izleyen varlıklar, çocukluğuma ait sahneler, dünyadaki yerleşik olmayan varlığım boyunca gezdiğim Asya ve Afrika'ya ait dağlar, ironik, öç peşinde koşan kuşlar ve hayvanlar, tropiklerde şafaklar, Yüzbaşı Olmos'un bodrumlarında fareler, karanlık kerhaneler, kararlılıkla haykıran ama ne dediği anlaşılmayan deliler, şehvetle açık cinsel organlarını gösteren kadınlar, pampalardaki şişmiş cesetleri didikleyen akbabalar, ailemin çiftliğindeki değirmenin kanatları, bir çöp yığınının üzerinde kıvranan sarhoşlar, sivri gagalarıyla korkudan açılmış gözlerime saldıran dev gibi kuşlar gördüm.

Sanırım tüm bunlar bir saniye içinde oldu. Sonra bilincimi tümden yitirdim, boğuluyordum. Bilincimin yerini güçlü, ama karanlık bir duygu aldı sanki. Sonunda büyük mağaraya girmiş, sıcak, yapışkan, fosforlu sularına dalmıştım.

Ne kadar süre bilinçsiz kaldığımı bilmiyorum. Bilincim geri geldiği zaman zoolojik çağlar aşmış, derin, ilkel, bilinmeyen bir okyanusun uçurumlarına dalmış gibi bir duygu içindeydim.

Başlangıçta nerede olduğumu anımsayamadım. Ne Tanrıça'ya doğru yaptığım yolculuğu ne de daha önce olanları anımsadım. Bir yatakta sırtüstü yatıyordum. Başım demirdenmişcesine ağırdı, gözlerim bulanıyor, ancak görebiliyordum. Tuhaf bir parıltı görüyordum, yavaş yavaş bu fosforlu parıltının kaçmadan önce Kör Kadın'ın odasında gördüğüm parıltının aynısı olduğunu anladım. Kaslarıma öyle bir ağırlık çökmüştü ki, kımıldayamıyordum. Nerede olduğumu görmek için bile başımı oynatamıyordum. Ağır ağır, tıpkı depremden zarar gören bir iletişim merkezi gibi aklımı toparlamaya başladım. Kırık dökük parçalar halinde uzun yolculuğumu anımsıyordum: Celestino Iglesias, Belgrano'daki eve girişim. geçitler, Kör Kadın, odaya kapatılmam, kaçış ve son olarak Tanrıça'ya varışım. Birden, o mağaradan ya da büyük heykelin karnından yayılan ışımayla odayı aydınlatan ışımanın, yani kör kadın odaya girdiğinde beliren parlaklığın aynı olduğunu fark ettim.

Bu anı, gözlerimin yavaş yavaş alıştığı bu tavan ve beni çevreleyen duvarlar, kaçtığımı sandığım Kör Kadın'ın odasında bulunduğumdan kuşkulanmama yol açtı. Duyularım kendilerini toparlıyorlardı, başımı o yöne döndürmeye cesaret edemesem de, kör kadının kapı boşluğunda beni gözetlediğini tahmin edebiliyordum. Başımı çevirmeden göz ucuyla bakmaya çalıştım ve ayrıntıları göremememe karşın bir kadının eşikte kutsal bir varlık edasıyla durduğunu doğruladım.

Yeniden Kör Kadın'ın odasındaydım. Demek ki tüm yolculuğum, yeraltı geçitleri ve lağımlar, büyük mağara, Tanrıça'ya tırmanışım, hepsi Kör Kadın'ın ya da tüm Örgüt'ün büyülü güçleriyle bana gördürdüğü hayallerden ibaretti. Bunu söyleyip söylememek konusunda çekince duyuyorum ama büyük düzlükler, binlerce yıllık kuleler ve görkemli heykel birer kâbus olsa bile, Buenos Aires'in lağımlarına indiğimi, canavarlara ve yaratıklara ev sahipliği yapan geçitlerde dolaştığımı o kadar canlı ve kesin anımsıyordum ki, kâbus olmaları olanaksızdı, yaşamıştım tüm bunları, bu yüzden ötekinin, Tanrıça'ya yaptığım yolculuğun da düş olduğundan kuşkuluydum. O anda ne mantığım olayı inceleyecek kadar yerindeydi ne de bunu yapabilecek kadar sakindim; şimdi tüm bunları gerçekten yaşamış olduğumu düşünüyorum.

Kör Kadın'ın odasından hiç çıkmamış olsam da, sihirli güçleri sayesinde her şeyi yerimden bile kımıldamadan yaşamıştım. Tıpkı ilkel kültürlerin büyülerinde olduğu gibi: Beden uyur ya da uyur görünürken, ruh uzak diyarlara yolculuk eder. Ruhu uzak topraklara uçabilen bir kuş gibi algılamıyor muyuz? Etten ve zamandan yapılmış hapishanesinden kaçarak, zaman kavramının var olmadığı, öncenin ve sonranın olmadığı, olayların kendi gövdeleri içinde, Kötülük ve Uğursuzluk heykelleri gibi durup dururken meydana geldiği ya da meydana gelir gibi göründüğü göklere çıkabilir ruh. Her düş, ruhun, sonsuzluğun bu topraklarında yaptığı bir gezinti olabilir, böylece her düş, yorumlamasını bilen biri için her düş, bir kehanet ya da geleceğin habercisidir. Bu nedenle tıpkı Oedipus'un Tiresias'ın dudaklarından gerçeği öğrendiği gibi, ben de yaptığım yolculuk sayesinde ölümcül sonumun nasıl olacağını biliyordum.

Kadının yatağıma yaklaştığını hissettim. Ancak duyulabilen çıplak ayak seslerinden çok iyice keskinleşmiş duyularım haber verdi bunu bana. Hareketsiz, neredeyse taş kesmiş, gözlerimi tavandan ayırmadan bana yaklaşışını izliyordum. Olacak olanlardan kaçınmak istermiş gibi gözlerimi yumarak kendi kendime, "İşte, yatağımın üç adım ötesinde, işte iki, işte şimdi tam yanımda," dedim. Yaratığın yatağımın yanında, ayakta durduğunu hissediyordum. Gözlerimi açmak istemiyordum ama orada olduğunu BİLİYORDUM, bana bakıyordu, gerilim dayanılmazdı.

Tuhaf bir olay: Kadının benim varlığımdan kaynaklanan gizemli ve ısrarcı bir çağrı nedeniyle yatağımın yanına kadar sokulduğu hissine kapılıyordum. Bunu nasıl açıklamam gerektiğini henüz bilmiyorum. Örgüt'ün esiri olduğum, yatağımın yanında duran, çiftleşmelerin en karanlığını, en boğucusunu yaşayacağım bu kadının da Örgüt'ün bana verdiği cezaların başlangıcı olduğu ortadaydı; ama buraya uzun bir kovalamacanın, *benim kendi isteğimle* bu kadar uzattığım, sabır gösterdiğim ve bunca yıl peşini bırakmadığım bir kovalamacanın sonunda geldiğim de doğruydu.

Sanki iki taraflı bir manyetik çekimin etkisindeydim. Tıpkı bir uyurgezer gibi Örgüt'ün bu gizli mekânlarına çekilmiştim, ama öte yandan yıllar ve yıllardır en karanlık ve en derin güçlerimi Belgrano'daki bu eve, yaşamımda en çok arzuladığım kadın olan bu kadının yanına gelmek için seferber etmiştim.

Karmaşık bir duygu beni hem felç ediyor hem de zehirliyordu, bir

korku ve kaygı, mide bulantısı ve duyarlılık hali. Sonunda gözlerimi açabildiğimde kadının önümde çırılçıplak durduğunu gördüm, bedeninden sanki elektrikli bir sıvı akıyor, benim bedenime kadar ulaşarak şehvetimi uyandırıyordu.

Bu kadın nasıl Kutsal Örgüt'ün çok eski zamanlardan beri tasarladığı, sadistçe hazırladığı ve karşıma çıkarttığı bir ceza olabilirdi ki? Beni cezalandırmak için ne tür araçlar kullanacaktı? Korkuyla ama umutla, karanlık bir umutla (cehennemde duyulduğunu sandığım bir umutla), o yılanın yanıma uzanmaya hazırlandığını gördüm. Tropikal gecelerde, gemilerin direklerinden Aziz Elmo ateşinin hayale benzer kıvılcımlarının fışkırdığını görmüştüm. Aynı biçimde odadaki o manyetik ışımanın parmaklarının ucundan, saçlarından, kirpiklerinden, titrek göğüs uçlarından kaynaklandığını görüyordum. Göğüs uçları kendilerini karanlığa ve hezeyanlara çeken manyetik güce doğru arzuyla dikilmiş, kızgın etten pusula iğnelerini andırıyorlardı.

İblislerin ele geçirmiş olduğu ama yine de kutsal bir bilgelikle donanmış Kara Yılan!

Kımıldamadan, tıpkı felç edici bakışlarıyla hipnotize ettiği bir kuş gibi, yavaş yavaş ve şehvetle yaklaşmasını izliyordum. Sonunda, parmakları bedenime değdiği zaman, deniz diplerinde yaşayan Büyük Kara Şimşek çarptı beni sanki.

Güçlü bir yıldırım gözlerimi kamaştırdı, bir an başım döndü, yanılmıyordum, OYDU! Aklım bir kasırga gibiydi, bir yandan ölümü beklerken öte yandan yeniden bedenleşmenin gizemi üzerine düşünüyordum, duyduğu büyük arzuyla bir medyumun bedenini ele geçiren birinin bedenleşmesine benziyordu. Acaba benim gizli ve farkında olmadığım arzum muydu Kör Kadın'ın sağladığı bu sapık bedenleşmenin nedeni; yoksa hem Kör Kadın hem de onun ait olduğu tüm Körler Dünyası mıydı, benim, şehvetimin, tutkularımın emrinde olan ve sonunda beni cezalandıracak olan?

Aklımın başımda olduğu süre bir şimşeğin uçurumları aydınlatması kadar kısa sürdü. Sonra gündelik yaşamla ilgili tüm kavramları yitirdim, belleğimi, varlığımı, bir insanın uyması gereken büyük ve kesin kategorileri yaratan bilinci: yer, gök, cehennem, iyi ve kötü, ten ve ruh. Ve tabii ki zaman ve sonsuzluk. O şeytani cinsel birleşmenin ne kadar sürdüğünü bilmiyorum ve asla da bilemeyeceğim çünkü içinde bulunduğum kovukta ne gece ne gündüz vardı, her şey tek bir cehennemi yolculuktan ibaretti.

Şimdi o yaratığın aşağılık güçleri yönettiğinden hiç kuşkum yok; bu güçler gerçeği yaratamasalar da, zaman ve uzayın dışında ya da içinde, zaman ve uzayı değiştirerek, bozarak, altüst ederek korkunç taklitler, suretler yaratabiliyorlar. Felaketlere, işkencelere tanık oldum, geçmişimi ve geleceğimi (ölümümü) gördüm, zamanımın durduğunu hissettim, sonsuzluğun nasıl bir şey olduğunu anladım, jeolojik çağları yaşadım, tüm türlerle birlikte evrim geçirdim: insan ve balık oldum, kurbağagil oldum, tarih öncesine ait dev bir kuş oldum. Artık her şey karmakarışık geliyor ve geçirdiğim değişimleri açıkça anımsayamıyorum. Ayrıca bu gerekli de değil çünkü sonunda mutlaka aynı birleşme yineleniyor: takıntılı, canavarca, büyüleyici ve şehvetli.

Sanırım gezegenimizin tarih öncesi zamanlarına ait karmaşık ve sıcak manzaralar anımsıyorum; her yeri kaplayan dev eğreltiotları, sarımtrak kıyıları yalayan bir kan denizini aydınlatan bulutlu, radyoaktif bir ay. Kıyının içerilerinde, üzerinde diğer düşümde gördüğüm, lotusü andırır dev çiçeklerin yüzdüğü geniş bataklıklar vardı. Masallardaki yarı insan yarı at biçimindeki yaratık gibi kızgın kumların üzerinde yatan, aya dönmüş uluyarak beni bekleyen siyah derili, menekşe rengi gözlü bir kadına doğru kıskançlıkla koşuyordum. Hâlâ kömür karası terli teninde açılmış beni bekleyen kan rengi ağzını ve cinsel organını görüyorum. Çılgın gibi bu idole giriyor, onun etten bir yanardağ olduğunu hissediyor, yutağının beni öğüttüğünü, alev alev yanan iç organlarının arzın merkezine uzandığını duyuyordum.

Ben yeni bir saldırıya hazırlanırken onun ağzından benim kanım damlıyordu. Şehvetli bir tek boynuzlu attım, kızgın kumların üzerinde aya dönmüş uluyarak beni bekleyen kara kadına koşuyordum. Göller ve çürümüş bataklıklar aşıyordum, ben geçerken çığlık çığlığa kargalar havalanıyordu ve sonunda tanrıçaya giriyordum. Yeniden beni öğüten etten bir yanardağ olduğunu duyuyordum, uluyarak yeni saldırıyı beklerken ağzı benim kanımla köpürüyordu.

Derken tıslayarak elektrikli kumlarda ilerleyen bir yılan oluyordum. Kuşlar ve vahşi hayvanlar beni görünce kaçışıyorlardı, çılgın gibi bir öfkeyle kadının kovuğuna giriyordum. Yine arzın merkezine kadar uzanan etten yanardağı duyuyordum. Sonra kılıçbalığı oldum.

Sonra tüm kolları sırayla tanrıçaya giren ve etten yanardağ tarafından öğütülen sekiz kollu bir ahtapot.

Tanrıça her defasında yeniden ulumaya başlayarak benim yeni saldırımı bekliyordu.

Sonra bir vampir oldum. Öç almaya ve kana susamış bir halde kara derili, menekşe gözlü kadının üzerine saldırdım. Etten yanardağın yutağını açarak beni öğütmeye hazırlandığını ve iç organlarının arzın merkezine uzandığını duydum. Yeniden üzerine saldırdığımda ağzı kanımla köpürüyordu.

Sonra dev bir yarı insan yarı keçi, çılgın bir tarantula, şehvetli bir semender oldum. Her keresinde kaynayan et yanardağı beni yuttu. Taa ki korkunç bir fırtına patlayana kadar. Şimşeklerin ve bir kan yağmurunun ortasında, kara derili, menekşe gözlü tanrıça hem kutsal bir orospu, hem kovuk ve kuyu, hem de kâhin ve kurban edilecek bakireydi. Fırtına kasıp kavuruyordu, her yandan çığlık sesleri duyuluyordu. Sıcak kumların üzerinde, bir kan fırtınasının ortasında, bir büyücü gibi, aç bir köpek gibi, bir dinozor gibi onun şehvetini doyurmak zorundaydım. Her defasında beni yuttu. Sonra bir ateş kuşu, yılan adam, fallik fare oldum. Direkleri etten bir gemiye, şehvetli bir çana dönüştüm. Yeniden yeniden öğütülmek için. Fırtına esti köpürdü, benimle birlikte yaratıklar ve tanrılar da girdiler tanrıçaya. Et yanardağı dinozorların dişleriyle parçalandı, dev fareler tarafından kemirildi ve ejderhalar yuttu onu.

Yıldırımların düştüğü bu tarih öncesi toprak sarsılıyordu, şimşeklerle aydınlanıyor, kan fırtınası sel olup akıyordu. Derken ölümcül ve radyoaktif ay bir havai fişek gibi patladı. Kozmik kıvılcımlar kara uzaya dağıldı, ormanlar tutuştu; büyük bir yangın başladı, ölkeyle büyüyen bu yangın her şeyin sonu ve ölümün başlangıcıydı. Acı dolu çığlıklar ve böğürtüler arasında, bedenlerden çatırdayarak kanlı et parçaları kopuyor, havalara fırlıyordu. Toprak açılıyor, yarılarak yengeç yuvalarına dönüşüyor, insanları ve hayvanları canlı canlı yutuyordu. Organları kopmuş yaratıklar harabelerin arasında koşuşuyordu. Kopuk eller, dönen, top gibi zıplayan gözler, gözleri olmayan, el yordamıyla ilerlemeye çalışan başlar, kalçalarından kopmuş kendi kendilerine koşan bacaklar, birbirine dolanmış et yığınları halinde pislik dolu bağırsaklar, inleyen rahimler, canavarların ayakları altında ezilen, yerdeki pisliğe bulanmış ceninler. Tüm Evren üzerime yıkıldı.

~ 38 ~

O günün ne kadar sürdüğü hakkında hiçbir fikrim yok. Uyandığım zaman (uyandığımı söyleyebilirim), aşılması olanaksız uçurumların beni o gece evreninden ayırdığını sezdim; zaman ve uzay uçurumları. Deniz diplerine dalmış bir adam gibi büzülmüştüm ve sağırdım. Yavaş yavaş gündelik gerçekliğe geri dönüyordum. Kendi kendime doğru olup olmadığını sorduğum bir gerçeğe. Bilincim yerine geldiği ve gözlerim beni saran dünyanın çevresini seçebildiği zaman Villa Devoto'daki odamda bulunduğumu fark ettim; Villa Devoto'daki bildik ve tanıdık odamdaydım. Korkuyla, belki de yeni ve daha da anlaşılmaz bir karabasanın henüz başladığını düşündüm.

Benim ölümümle sona ereceğini bildiğim bir kâbustu bu. O çılgın ve büyülü yuvarlanışın içinde kan ve ateşten bir gelecek gösterilmişti bana. Tuhaf olan, kimsenin beni izlememesiydi. Belgrano'daki karabasan sona ermişti. Nasıl serbest kaldığımı, nasıl kendi odama geldiğimi ve neden kimsenin beni gözlememesini (görünüşe göre) anlayamamıştım. Örgüt ölçülemeyecek kadar uzakta olmalıydı.

Nasıl evime kadar geldim? Körler bir labirentin çevrelediği o odadan çıkmama neden izin verdiler? Bilmiyorum. Ama tüm bu anlattıklarımın her birinin aynen anlattığım gibi olduğunu biliyorum. O son –en önemlisi de bu– karanlık gün de dahil.

Zamanımın kısıtlı olduğunu ve ölümümün beni beklediğini biliyorum. Tuhaf olan, anlayamadığım şey şu: bu ölüm beni kendi arzum üzerine bekliyor, çünkü kimse beni aramaya buraya gelmeyecek, giden ben olacağım, kehanetin tamamlanacağı yere gitmesi GEREKEN benim.

Kurnazlık, yaşama arzusu, umutsuzluk bir kaçış yolu düşünmeme, kaderimden kaçmanın binbir yolunu tasarlamama yol açtı. Ama kim kendi kaderinden kaçabilir ki?

Soruşturmam böylece sona eriyor, onu Örgüt'ün bulamayacağı bir yere gizleyeceğim.

Saat gece yarısı. Oraya gidiyorum.

Onun beni beklediğini biliyorum.

IV
Bilinmedik Bir Tanrı

~ I ~

24 Haziran 1955 gecesi Martín'i uyku tutmadı. İlk karşılaşmalarında olduğu gibi Alejandra'nın parkta kendisine doğru yaklaştığını görüyordu; sonra aklına şefkat dolu ya da korkunç anılar üşüşüyordu; sonra yine kızın ilk keresinde olduğu gibi kendine doğru geldiğini görüyordu, kendine özgü ve olağanüstü. Yavaş yavaş üzerine ağır bir uyku hali çöktü, belleği düşlerle karışık, silik bir alanda gezinmeye başladı. Uzaktan uzağa hüzünlü çan sesleri ve belli belirsiz bir inleme, belki de anlaşılmaz bir çağrı duyduğunu sandı. Ses giderek avutulmaz bir hal alıyor, durmadan adını tekrarlıyor ve ancak duyuluyordu, bu arada çanlar daha yüksek tonda ve hızlı çalmaya başladılar, öyle ki sonunda gerçek bir öfkeyle vuruyorlardı. Gökyüzü, uykunun göğü, bir yangının aydınlığına benzer kızıl bir ışıkla parlıyordu. Kızıl gölgelerin

içinden yüzü allak bullak, kollarını öne doğru uzatmış olan "Alejandra'nın hep aynı çağrıyı yineleyerek kendine doğru yürüdüğünü görüyordu!" Alejandra diye haykırarak uyandı. Işığı yaktı, odasında yalnızdı ve titriyordu.

Saat sabahın üçüydü.

Bir süre ne düşüneceğini, ne yapacağını bilemedi. Sonunda giyinmeye başladı, kaygısı artıyordu, sokağa fırladı ve Olmos'ların evine doğru koşmaya başladı.

Uzaktan bulutlu gökyüzüne yansıyan yangın parlaklığını görünce hiç kuşkusu kalmadı. Sokağa dökülmüş insanları yararak eve kadar ulaşmayı başardı ve yere yığıldı. Bir komşu evinde kendine geldiği zaman yine Olmos'lara koştu ama polis cesetleri çoktan kaldırmıştı, itfaye taraçadaki yangını kontrol altına almaya uğraşıyordu.

Martín o geceye değgin birbirinden kopuk şeyler anımsıyor. Bir aptalın bir felaket hakkında sahip olabileceğine benzer fikirler bunlar. Olaylar şöyle gelişmiş olmalı:

Saat sabaha karşı iki sularında (sonraki ifadesine göre), Patricios Caddesi'nden Riachuelo'ya inen bir adam duman ya da ateş görmüş ya da bir şeyden kuşkulanmış. Sonra her zaman olduğu gibi bir şey gördüğünü ya da kuşkulandığını söyleyen pek çok kişi çıktı ortaya. Yan binalardan birinde yaşayan yaşlı bir kadın şöyle dedi: "Uykum çok hafiftir, duman kokusunu duydum ve TAMET'te çalışan oğlumu uyardım, aynı odada yatıyoruz, ama onun uykusu kütük gibi ağırdır, bana kendisini rahat bırakmamı söyledi," ve gururla (diye düşündü Bruno, çünkü tüm insanlar ama özellikle ciddi bir hastalığın ya da ölümün çok yakınında duran yaşlılar bunu söylemekten özel bir haz duyarlar) "Gördünüz mü, haklıymışım," diye ekledi.

Alejandra'yla babasının cesetlerini taraçadan çıkarttıktan sonra itfaye kuvvetleri gitti, polis bir battaniyeye sarınmış olan Don Pancho'yu dışarı çıkarttı, yaşlı adam tekerlekli iskemlesindeydi, *"Ya deli, ya Justina?"* diye soruyordu insanlar. Biraz sonra kır saçlı, başı uçan balon biçiminde bir adam çıkardılar dışarıya, elinde bir klamet tutuyordu ve çok sevinçli görünüyordu. Kızılderili yaşlı hizmetçinin yüz ifadesiyse her zamanki gibi anlaşılmazdı.

Bağırarak sokağın boşaltılmasını istediler. Bazı komşular itfayeye ve polise yardım ediyor, mobilya ve giysileri dışarı çıkartıyorlardı. Bir koşuşturmaca sürüp gidiyordu çevrede. İnsanların üzerine felaketlerden sonra onları gri ve kaba varoluşlarından bir anlığına da olsa çekip

çıkaran bir iyimserlik havası çökmüştü.

Bruno o gece olanlara dair sözünü etmeye değer başka bir şey anımsayamadı.

~ 2 ~

Ertesi gün Ester Milberg Bruno'yu telefonla arayarak La Razón gazetesinin üçüncü sayfasındaki haberi okuduğunu söyledi (sabah gazetelerinin haberi basacak zamanları olmamıştı belli ki). Bruno'nun hiçbir şeyden haberi yoktu: Martín sersem gibi, Buenos Aires caddelerini arşınlıyordu, henüz Bruno'nun evine varmamıştı.

Bruno önce hiçbir şey yapmaya yeltenmedi. Sonra bir yararı olmayacağını bile bile Barracas'a, yangının kalıntılarını görmeye koştu. Bir polis memuru eve yaklaşmasını engelledi. Yaşlı Olmos'u, hizmetçiyi, deliyi sordu. Polis memurunun söylediklerinden ve sonra edindiği bilgilerden çıkardığına göre Acevedo'lar, yalnızca uzak akrabalar olmalarına karşın, akşam gazetelerinde çıkan haberler üzerine, ailenin söylentilere ve bir skandala konu olmasından çekinerek ve buna kızarak birtakım önlemler almışlardı (olayın kendisine şaşırmamışlardı besbelli, bu sütü bozukların ve delilerin ailesinde olabilecek hiçbir şey Acevedo'ları şaşırtamazdı). Onlar, yani ailenin zengin ve kibar kolu, ailenin bu parçasının gölgede kalması için ellerinden geleni yapmış olmalarına karşın (Buenos Aires'liler arasında Olmos'ların yaşayan bireyleri olduğunu ve onların Acevedo'larla akrabalığını bilenlerin sayısı yok denecek kadar azdı), sonunda böyle bir skandalla polis raporlarına geçmekten kurtulamamışlardı işte. Kuşkusuz (diye düşündü Bruno), Acevedo'lar alelacele Don Pancho'yu, Bebe'yi, hatta Justina'yı gözlerden uzaklaştırarak gazetecilerin bu sorumsuz yaratıklar aracılığıyla kendilerine kadar iz sürmelerine engel olmak istemişlerdi. Acevedo'ların görkemli geçmişlerinden arta kalan bu zavallı yaratıklardan nasıl nefret ettiklerini bilen Bruno, Olmos'ları acıma ya da şefkat nedeniyle gözden uzaklaştırmış olabileceklerini aklına bile getirmedi.

O gece eve döndüğünde o "zayıf delikanlının" kendini aradığını öğrendi, Pepa'nın küçümseyici ifadesine göre (Bruno'yu her zaman arkadaşlarının kusurlarından sorumlu tutardı), üstelik yalnızca zayıf değil, "kaymış" bir hali de vardı delikanlının. Bu "üstelik" sözcüğü Bruno'yu gülümsetti. Zavallı Martín ruhunun gerçek ve korkunç duru-

munu tanımlayan bu "kaymış" sözcüğünü hak edene kadar kim bilir daha ne kusurlara sahipti ev sahibesi kadının gözünde. Geceleyin bir ormanda kaybolmuş, tir tir titreyen, korkmuş bir çocuğu andırıyordu. Kendisini aramış olmasında Bruno'yu şaşırtacak ne vardı ki? Çok içine kapanık olmasına, ağzından hiçbir konu ve özellikle de Alejandra hakkında tam bir tümce duyulmamış olmasına karşın, kaygısını paylaşabilecek, belki bir açıklamada bulunup ona yardım eli uzatabilecek tek insan olan Bruno'ya koşacaktı elbette. Bruno ikisinin ilişkisi hakkında bir şeyler biliyordu tabii ki, Alejandra anlattığı için değil (bu tür konuları başkasıyla paylaşacak biri değildi kız); genç Martín'in sessizce ona sığınışı, zaman zaman Alejandra hakkında geveledeği birkaç sözcük, ama hepsinden çok âşıkların sevdikleri insan hakkında birkaç şey öğrenmeye duydukları susuzluk nedeniyle; bir zamanlar Alejandra'ya aşk duymuş (bu başka bir aşkın, Georgina'ya duyduğu gerçek aşkın yanlış ve anlık bir yansıması olsa da) birini dinlediğini ya da ona kız hakkında sorular sorduğunu bilmiyordu Martín. Martín'in kızla bir tür ilişkisi olduğunu biliyor ya da seziyordu (Alejandra söz konusu olunca "bir tür" tanımlaması kaçınılmazdı), ama korkarak peşinden koştuğu bu aşk arkadaşlığının ayrıntılarını bilmiyordu elbette. Martín pek çok açılardan özel, neredeyse olgun bir insan olmasına karşın ondan yalnızca bir yaş büyük olan Alejandra korkutucuydu, neredeyse binlerce yıllık bir deneyime sahipti. Bruno kendi ruhunun ısrarcı ve bitmek tükenmek bilmez saflığına şaşıyordu (yüreğiyle olmasa bile aklıyla), gerçi Bruno insanoğluyla ilgili hiçbir şeye şaşırmaması gerektiğini biliyordu. Tıpkı Proust'un söylemiş olduğu gibi "karşın"lar aslında yanıtı bilinmeyen birer "neden" anlamına geliyorlardı ve ancak ruhsal yaşımızla, dünya hakkındaki dencyimimiz arasındaki uçurum Alejandra gibi bir kadının Martín gibi bir delikanlıya çekilmesini açıklayabilirdi. Yangından ve Alejandra'nın ölümünden sonra Martín'in kızla yaşadığı ilişkiye dair duyduğu karmaşık, sapkın ve zaman zaman kılı kırk yaran ayrıntılar bu sezgisini doğruluyordu. Ayrıntıların kılı kırk yarmasının ve sapkın olmasının nedeni Martín'in anormal ya da deli oluşu değildi. Alejandra'nın beyninin halusinasyonlarla dolu, umutsuzcasına karmaşık oluşu yüzünden bu neredeyse paranoik analizleri yapıyordu genç adam. Engellerle dolu bir tutku, üstüne üstlük bir de engeller karanlık ve açıklanamaz ise, duyarlı bir insanın aklını yitirmiş biri gibi düşünmesine, hissetmesine, davranmasına yol açar (diye düşünüyordu Bruno). Tabii ki bunları cinayeti ve yangını izleyen ilk ge-

ce, Martín'in felce uğramış bir biçimde tüm Buenos Aires'i dolaştıktan sonra geldiği o gece düşünmedi. Daha sonra, izleyen günler ve geceler boyunca, Bordenave'ye dönmeyi akıl edene kadar, Martín'in ağzından tek bir sözcük bile çıkmadan saatlerce yanında oturduğu ya da kendisine bir gerçek iğnesi yapılmış; insan ruhunun en derin, en gizemli imgelerinin gürültü patırtı, hezeyan içinde yüzeye çıkmasını sağlayan bir ilaç verilmiş gibi dur durak bilmeden konuştuğu zamanların sonunda düşündü. Ayrıca yıllar sonra, Martín Güney'in uzak bir köşesinden Buenos Aires'e geri döndüğünde, insanların çok sevdikleri bir insandan kendilerine kalan son parçaya, sevgilinin bedeninin ve ruhunun dünyada kalan bu son izine asılma arzusuyla kendisini ziyarete geldiğinde de düşündü. Bu iz fotoğrafların belli belirsiz, bölük pörçük ölümsüzlüğünde, sözcüklerde, birinin anımsadığı ya da anımsadığını söylediği bir ifadede, hatta simgesel ve sonsuz bir değere kavuşan ufak tefek nesnelerde (bir kutu kibrit, bir sinema bileti); o uzak, ulaşılmaz, uçucu ve umutsuz ruh buradaymış gibi mucize bir his yaratan nesnelerde ve sözcüklerde, burna çarpan bir parfüm kokusunda ya da kulağa çalınan bir müzik parçasında varlığını sürdürür. Önemi ve derinliği olmayan bir koku, kabalığıyla o büyülü zamanlarda bizi güldürmüş olan banal, sıradan bir müzik parçası olabilir bu; ama ölüm, bu sonsuz ayrılık onu soylulaştırdıktan sonra, bize dokunaklı ve derin gelir.

"Çünkü," demişti Martín Güney'den döndüğünde, gençliğine ve olasılıkla çocukluğuna ait, asla değişmeyecek ve parmak izleri gibi kendine ölene dek eşlik edecek bir alışkanlıkla ısrarla yere baktığı gözlerini bir an için kaldırarak, "çünkü siz de onu sevmiştiniz. Öyle değil mi?"

Sonunda! Güney'de düşünerek geçirdiği uzun ve sessiz gecelerin sonunda vardığı sonuç! Bruno omuzlarını silkerek sessizliğini sürdürdü. Ne diyebilirdi ki? Georgina'yı, çocukluğuna ait bu serabı nasıl anlatabilirdi? Ayrıca bunun doğru olup olmadığından, en azından Martín'in düşündüğü biçimde doğru olup olmadığından emin bile değildi. Bu nedenle yanıt vermedi ve Martín'e bakmakla yetindi. Sessizlik içinde ve uygarlıktan uzakta geçen uzun yıllardan sonra, o yalnızlığın içinde düşünerek geçirdiği onca zamandan sonra bile, bu stoik çocuk hâlâ öyküsünü birine anlatma ihtiyacı duyuyordu. Hâlâ, hâlâ! Alejandra'yla arasındaki trajik ve olağanüstü anlaşmazlığı açıklayacak ipuçları arıyordu. İnsanlar kaygıyla ama içtenlikle, bu var olduğu sanı-

lan ipuçlarını bulma ihtiyacına yönelirlerdi. Bu ipuçları var olsalar ve bulunsalar bile, büyük bir olasılıkla olayın kendi kadar karmaşık ve açıklanamaz olacaklardı. Yangından sonraki ilk gece, Martín belleğini yitirmiş bir kazazedeye benziyordu. Serseri mayın gibi Buenos Aires sokaklarında dolaşmış, kendini Bruno'nun karşısında bulunca ne diyeceğini bilememişti. Bruno'yu orada, önünde, sigara içerken görüyor, Bruno Martín'i, bekliyor, ona bakıyor ve onu anlıyordu. Ama neye yarar? Alejandra ölmüştü, hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde ölüydü, korkunç bir biçimde alevler yutmuştu kızı, her şey yararsız ve gerçekdışı görünüyordu. Martín gitmeye karar verdiğinde Bruno kolunu sıkmış ve ona bir şey söylemişti, Martín anlamamıştı, tüm olanlardan sonra anımsaması da olanaksızdı zaten. Sokağa çıkınca bir uyurgezer gibi yürümeye başlamış, kızın karşısına çıkıvereceğini sandığı yerlerde dolaşmıştı.

Bruno olan biteni yavaş yavaş, bölük pörçük öğrenmeye başlamıştı, ilk geceden sonraki görüşmelerinde, saçma ve zaman zaman dayanılmaz olan görüşmelerinde. Martín bir makineli tüfek gibi konuşuyor, birbiriyle ilintisiz tümceler söylüyor, denizden gelen güçlü bir rüzgârın silip süpürdüğü bir kumsalda değerli bir iz arıyordu sanki. Hayaletlerin ayak izlerini. İpucu peşindeydi, gizli anlamın peşindeydi. Ve Bruno bilebilirdi, *bilmek zorundaydı*, çocukluğundan beri Olmos'ları tanımıyor muydu? Alejandra'yı neredeyse doğumundan beri tanıyan o değil miydi? Fernando'nun arkadaşı ya da benzeri bir şey değil miydi? Çünkü, kendisi, Martín, hiçbir şeyi anlayamıyordu! Ne Fernando'yu, ne kızın o tuhaf arkadaşlarını, ne ortadan yok olmalarını! Bruno yalnızca Martín'e bakıyor, onu anlıyor, ona acıyordu. Bruno pek çok şeyi Martín kendini gömdüğü Güney'in derinliklerinden döndüğünde öğrendi, zamanla acısını da ruhunun derinliklerine gömmüş gibiydi, ama trajedinin olduğu yere dönmesi ve ilintili kişilerle karşılaşması bu acıyı su yüzüne çıkarmıştı sanki. Alejandra'nın bedeni çürüyüp toprağa karışmıştı çoktan, ama artık tam bir erkek olmuş olan o genç adam hâlâ aşkını düşünüyordu ve kim bilir daha ne kadar zaman (kendi ölümüne dek) düşünecekti. Bruno bunu ruhun ölümsüzlüğünün bir kanıtı olarak kabul etti.

Bruno kendi kendine hüzünlü bir alayla "*Bilmek zorunda*," diyordu. Tabii ki "biliyordu". Ama ne kadar biliyordu ve ne biçim bir bilgiydi bu? İnsanoğlunun sırları hakkında ne biliyoruz? Bize en yakın olanlar hakkında ne biliyoruz? Martín'in ilk geceki halini anımsıyor-

du. Bir depremden ya da gece vakti olan bir tren kazasından sonra bir giysi ya da yıkıntı yığınının üzerinde oturan, gazetelerde fotoğrafı çıkan o çocuklara benziyordu. Gözlerinde tükenmiş ve aniden yaşlanmış bir ifade vardı. Felaketler, insan bedeni ve ruhu üzerinde yıllarca süren hastalıkların, düş kırıklıklarının ve ölümlerin yaratacağı çöküntüyü bir anda yaratma gücüne sahiptir. Daha sonra bu fotoğrafın üzerine diğerleri gelir. Zavallı sakatlar katırların yardımıyla kendi yıkıntılarının üzerinden kalkarlar, neredeyse kendilerini öldürecek olan savaşın uzağına giderler, ama bir daha asla eskisi gibi olmayacaklardır, üzerlerine ölümün ve dehşetin ağırlığı çökmüştür. Martín'i omuzları çökük, başının sağ tarafına, geride bir noktaya gözlerini dikmiş bakarken anımsıyordu Bruno. Ölümcül yara almış bir adama benziyordu, büyük bir dikkatle bedenine saplanmış zehirli oku çıkarmaya çalışıyordu. "Ne kadar da yalnız," diye düşünmüştü Bruno.

"Hiçbir şey bilmiyorum. Hiçbir şey anlamıyorum," diye aniden patlamıştı Martín, "Alejandra'yla bu olanlar...."

Cümlesini tamamlamamıştı, yere eğik başını kaldırarak en sonunda Bruno'ya bakmıştı, ama sanki görmüyordu onu.

"Daha doğrusu...." diye kekelemişti, sıkıntıyla sözcükleri arıyordu, "Alejandra'yla olanlar" hakkında bir fikir vermekten kaçınır gibiydi ve ondan yirmi yaş büyük olan Bruno, kolayca, "olanlar hem olağanüstü hem de feciydi" diye tamamlayabilirdi Martín'in sözünü.

Parmaklarını acıtana kadar bükerek, "Biliyorsunuz..." diyordu, "açık seçik değildi ilişkimiz... hiçbir zaman anlayamadım..."

Ünlü beyaz çakısını çıkarıyor, inceliyor, açıyordu

"Pek çok kez her şeyin bir kıvılcım gibi... bir..."

Uygun bir benzetme arıyordu.

"Benzin parlaması gibi, işte bu... karanlık, fırtınalı bir gecede parlayan benzin gibi..."

Gözlerini Bruno'ya çeviriyordu, ama aslında kendi içine, kafasını takmış olduğu o görüntüye bakıyordu.

Bir süre düşündükten sonra ekledi.

"Yine de bazen... çok seyrek de olsa... bana benim yanımdayken... bir biçimde... dinleniyormuş gibi geldiği oldu."

Dinlenme (diye düşündü Bruno), tanımadıkları ürkütücü topraklardan, bir makineli tüfek ateşi cehenneminin ortasında geçmek zorunda kalan askerlerin, bir anlığına kendilerini içine atacak bir kovuğa rastlamaları gibi.

"Yine de ne tür duygular içinde olduğunu söyleyemem..."

Bakışlarını kaldırdı, ama bu kez gerçekten Bruno'ya bakıyor, bir ipucu için yalvarıyordu; Bruno hiçbir şey söylemeyince yeniden çakısına baktı.

"Tabii ki," diye mırıldandı, "bu böyle sürmüyordu. Sanırım savaş zamanı günü gününe yaşandığı gibi... hani gelecek belirsiz ve korkunçtur ya."

O ruh hali içinde Bruno'ya felaketin yaklaştığını sezinlemiş olduğunu söyledi, tıpkı makinisti deliren bir trenin başına neler geleceğini tahmin etmenin güç olmadığı gibi. Kız onu endişelendiriyordu, ama aynı zamanda da çekiyordu. Yeniden Bruno'ya baktı.

Bruno yalnızca bir şey söylemiş olmak için, yalnızca boşluğu doldurmak için,

"Evet, anlıyorum," dedi.

Neyi anlıyordu? Neyi?

~ 3 ~

Fernando'nun ölümü (diye anlattı Bruno), yalnızca onun yaşantısını değil, kendi yaşantımı da düşünmeme neden oldu. Kendi varlığımın, Georgina'nınkinin, birçok adamın ve kadının varlığının Femando yüzünden nasıl sarsıldığını düşündüm.

Bana soruyorlar, bana ayrıntılar için baskı yapıyorlar, "Onu yakından tanıyan siz..." deyip duruyorlar. *Yakın* ve *tanımak* sözcükleri Vidal söz konusu olduğu zaman ne kadar da yetersiz! Gerçekten üç dört kez yanında bulundum ve kişiliğinin bir bölümünü tanıdım. Ayın yüzü gibi kişiliğinin bize dönük olan bölümünü. Ölümü hakkında da bazı varsayımlarım var elbet, ama Vidal hakkında yanılmak o kadar olası ki, bunları anlatmak taraftarı pek değilim.

Yaşamının bazı dönemlerinde Fernando'nun yanındaydım (fiziksel olarak): 1923'e kadar, Capitan Olmos'da geçirdiğimiz çocukluğumuz süresince, iki yıl sonra Barracas'daki evde, annesi ölünce büyükbaba onu oraya getirmişti, 1930'da gençliğimizde anarşist hareketin içindeyken ve birkaç kez son yıllarda. Ama bu son yıllarda artık tamamen kopmuştuk, sanırım o bir anlamda herkesin yaşamından çıkmıştı (Alejandra'nınkinden değil, tabii ki değil). Yaratık ya da yabancı diye adlandırılan, yani bizim belki de safça "Dünya" olarak kabul ettiğimiz

her şeyin dışında olan biri haline gelmişti. Hâlâ onu bir uyurgezer gibi Reconquista Caddesi'nde yürürken gördüğüm günü anımsarım. Beni görmemişti ya da görmezden gelmişti. Fernando söz konusuysa bu davranışların ikisi de uygundur, oysa neredeyse yirmi yıldır birbirimizi görmemiştik ve durup konuşmak için pek çok nedenimiz vardı. Eğer beni gördüyse, ki bu olası, neden görmemiş gibi davrandı? Vidal söz konusu olunca bu soruya net bir yanıt vermek olanaksızdır. Uygun yanıtlardan biri peşini bırakmayan delilik dönemlerinden birinde bulunduğu, tam da bu nedenle eski bir tanıdıkla karşılaşmak yerine ondan kaçmak istemesi olabilir.

Ama yaşamının büyük bir bölümü bana tümüyle yabancı. Pek çok yabancı ülkeye gittiğini biliyorum. Fernando söz konusu olunca *"kaçtığını"* demek daha doğru olur. Bu yolculukların, bu keşiflerin izleri var. Oradan buradan geçtiğine dair onunla karşılaşan ya da oturup ondan söz edenlerden duyduğum bölük pörçük bilgiler var. Lea Lublin onunla Paris'te *Dôme*'da karşılaşmış. Castagnino, Piazza di Spagna'da yemek yediğini görmüş, ama Vidal kendisini tanıdıklarını anlar anlamaz çok dikkatle haber okuyan bir miyop gibi gazetesinin ardına gömülmüş. Bayce şu "Körler Üzerine Soruşturma"sının bir bölümünü doğruluyor; Montevideo'da Tupi Nambá kahvesinde karşılaşmışlar. Hepsi bu. Yolculukları hakkında derinlemesine ve tutarlı bir bilgimiz yok, Güney Pasifik adalarına ya da Tibet'e yaptığı keşif gezileri hakkındaysa hiçbir şey bilmiyoruz. Gonzalo Rojas "bu tanıma uyan" bir Arjantinli'nin Valparaiso'da, Juán Fernandez adasına düzenli seferler yapan bir gulete binmek için araştırma yaptığını söylemişti. Onun verileri ve benim açıklamalarımı birleştirerek adamın Fernando Vidal olduğuna karar verdik. O adaya ne yapmaya gidiyordu acaba? İspritizmacılarla ve kara büyüyle uğraşan insanlarla bağlantıları olduğunu biliyorduk, ama bu tür insanların tanıklığını kuşkuyla karşılamak gerekir. Bütün bu karanlık olaylar arasında belki de tek güvenilecek olan Gurdjieff'le Paris'te karşılaşmasıdır, çünkü sonu poliste biten bir kavga etmişler ve kayıtlara geçmişler. Bana anılarının yani şu ünlü Soruşturma'nın varlığından söz edebilirsiniz. Bence bunu olmuş olayların fotografik, öznel bir belgesi olarak kabul edemeyiz. Ben bunun başlı başına, derin anlamı olan bir belge olduğunu düşünüyorum. Bu belge onun halusinasyonlar gördüğü ve çıldırdığı zamanları anlatıyor, yaşamının son günlerine, özellikle kendini bir yere kapattığı ve gözden kaybolduğu dönemlere tanıklık ediyor. Bence bu sayfalarda Vidal ce-

hennemin uçurumlarına gömülürken bir veda mendili sallıyor, çılgın ve alaycı veda sözcükleri söylüyor ya da övünmesi ve kibriyle gölgelenmiş, gizli imdat çığlıkları atıyor.

Her şeyi başından itibaren anlatmak istiyorum ama genellemelere kapılıp sürüklendiğimi görüyorum. Neredeyse Fernando'nun çalkantılı varlığıyla uzaktan yakından ilgisi olmayan tek bir olay yok kendi yaşantımda. Ölümünden sonra bile ruhu benim ruhuma baskın çıkıyor. Umurumda bile değil. Kendimi onun fikirlerinden, onun değil benim yaşamımı altüst eden fikirlerinden korumak gibi bir niyetim yok: Kendilerini riske atmadan bombaları söküp takan, etkili, etkisiz hale getiren uzmanlara benziyor. Ne bu tür çekincelere saplanıp kalacağım ne de bu yan göndermeleri yapacağım öyleyse. Öte yandan benden daha üstün olduğunu belirtmekle adil davrandığıma inanıyorum. Ona olan saygım doğal, bu gerçeği kabul etmekten huzur, hatta zevk duyuyorum. Biz farkına varmadan yanı başımızdan geçip gidecek tiplerden değildi; anında insanı çeker ya da iterdi ama genellikle ikisi aynı anda olurdu. Manyetik bir alan gibi itme ya da çekme gücüne sahipti, benim gibi hoşgörülü ve kendinden emin olmayan insanları manyetik fırtınaların etki alanına girmiş pusulalar gibi sarsardı. Çok değişken bir insandı, heyecanların doruklarından depresyonun kuyularına sürüklenirdi. Bu yüzlerce çelişkisinden biriydi. Demir gibi bir mantıkla akıl yürütürken birden çılgına döner, bildiğinden asla şaşmaz, ona normal ve gerçek gibi görünen ama hiçbir gerçekliği olmayan son derece saçma ve uydurma sonuçlara ulaşırdı. Hoşsohbet biri gibi tatlı tatlı konuşurken birden içine kapanır, kimse ona bir şey söylemeye cesaret edemezdi. Doğasını anlatmak için uygun sözcüklerden biri "şehvetli" olur sanırım, ama yaşamının bazı dönemlerinde aniden çok katı bir inzivaya çekilirdi. Bazen çok düşünür, bazen kendini deli gibi etkinliklere verirdi. Çocukken Capitan Olmos'ta onun savunmasız hayvanlara korkunç şeyler yaptığını gördüm, bir an sonra inanılmaz şefkatli birine dönüşürdü. Birbiriyle ilgisi olmayan iki davranış biçimi. Kimi zaman aslında olmadığı biri gibi mi davranırdı? Olanca alaycılığı ve sinizmiyle bana gösteri mi yapardı? Anlayamazdım. Bazen bir narsisit gibi itici bir biçimde kendini beğenir, biraz sonra kendini en alçaltıcı biçimde yargılardı. Tutar, Latin Amerika gerçeğini savunur, sonra kabileleri inceleyen, onların haklarının geri verilmesini isteyen akademisyenlerle alay ederdi. Biri Fernando'nun iğneleyici sözlerinden ya da alaylarından etkilenip kendinden bir şey katmaya kalksa onu söylediğinin

tam aksini söyleyerek alaya alır, adamı konuştuğuna konuşacağına pişman ederdi. Dengeli bir insanın tam tersiydi özetle. Bir insanı insan yapan onun dayanıklılığı, tutarlılığı, duygu ve davranışlarındaki uyumsa eğer, Fernando'da bu uyumun zerresi yoktu. Sürekli ve kalıcı olan tek şey takıntılarıydı. Bir filozofun, uyumlu bir yapı gibi sistemli düşünen ve sistemli yaşayan insanların tam tersiydi; bir fikir teröristi bir anti-filozoftu. Yüzü bile her zaman kendi yüzüne benzemezdi. Doğrusu ya her zaman pek çok kişiliği olduğunu düşünmüşümdür. Alçağın biri olmasına karşın saf bir yönü olduğunu da söylemeye cesaret edeceğim, cehennemi bir saflık. Bir cehennem azizine benziyordu. Zaman zaman onun tıpkı gökte olduğu gibi cehennemde de bir tür hiyerarşi olduğundan söz ettiğini duymuşumdur. Yoksullardan ve orta halli günahkârlardan (bunlara cehennemin küçük burjuvaları derdi), korkunç sapıklara ve umutsuzlara, satanistlerin sağında oturmaya hak kazanmış kara canavarlara kadar bir sıra vardı. Açıkça söylemese de kendi durumundan söz ettiğini sanıyorum.

Deliler de dâhiler gibi, ülkelerinin ve yaşadıkları çağın kısıtlamalarına isyan ederler ve bu isyanlar genellikle felaketle sonuçlanır. Saçmalayarak, büyülenmişçesine, çılgın gibi ve gürültü patırtıyla o kimsenin ayak basmadığı bölgeye girerler; sıradan vatandaşlar onları korkudan nefrete, aşağılamadan gizlice ve ürkerek gıpta etmeye kadar değişen duygularla izler. Bana kalırsa bu sıradışı varlıklar, bu kanunsuz ve ülkesiz yaratıklar, aslında doğdukları toprakların ve düne kadar kendilerine benzer olan insanların özelliklerini yansıtırlar. Ancak bu yansıma bozuk mercekler ve canavar bir projeksiyon sisteminin kötü odakladığı büyüteçler yüzünden bozulmuştur. Don Kişot bir İspanyol delisi değil de nedir? Yaşam karşısındaki duruşu ve başkaldırışı onu evrenselleştirmiş ve tüm dünya insanlarının gözünde anlaşılır ve beğenilir kılmış olabilir, ama bu adamda bir zamanlar vahşi bir biçimde gerçekçi ve büyülü bir biçimde çılgın bir ülke olan İspanya'nın izleri vardır. Fernando Vidal'da da çok fazla Arjantin vardı. Çelişkilerinin büyük bir bölümü kendi doğasından, hasta soyunun kendisine bıraktığı kalıtsal mirastan kaynaklanıyordu ve dünyanın herhangi bir yerinde de ortaya çıkabilirdi. Ama geri kalanının nedeni Arjantinli olma durumuydu, ülkesiydi. Anne tarafından köklü bir ailenin üyesi olmasına karşın bugünlerde ulusal oligarşi diye adlandırılan şeyin basit ve saf bir yansıması olmadığı ortadaydı. En azından sıradan insanların, örneğin İngilizlerin, Churchill gibi birinin adı geçtiği zaman verdikleri,

ağırkanlılık, soğukluk, sakinlik, gülünç bir vurdumduymazlık gibi yüzeysel tepkileri vermediği, bu özellikleri taşımadığı ortadaydı. Onu farklı kılan değişkenlerin bir bölümü baba tarafından, Olmos'lardan, bir bölümü de Olmos'ların sıradışı ve boş kafalı bir aile (bu da köklü ailelerin ulusal bir özelliğidir aslında) olmasından kaynaklanıyordu. Çöküş dönemini yaşayan bu aile hayaletlerden ve aklı bir karış havada uyurgezerlerden oluşuyordu sanki; kendilerini çevreleyen zalim gerçekliği ne duyuyor, ne hissediyor, ne de anlıyorlardı. İlginç hatta gülünç olan bu durum onlara paradoksal bir avantaj sağlıyordu; gerçeğin sapasağlam ve yıkılmaz duvarları arasından sanki bu duvarlar hiç yokmuşçasına geçiveriyorlardı. Aslında Fernando tümüyle bu aileye de ait değildi. Ara sıra ve öfkeli patlamalar halinde ortaya çıksa da çılgın bir enerjisi vardı. Bu enerji yalnızca yok etmeye, inkâr etmeye yarardı; bu özelliğini babasından almış olmalı, alçak bir ruhu vardı babasının, karanlık ve vahşi bir güçle donanmıştı; bu güç olduğu gibi oğluna da geçmişti, oğul bundan nefret ediyor ve varlığını yadsıyor, ama yine de kendinde çocukken zehirlemeye kalkışacak kadar nefret ettiği bu adamın kalıtsal özelliklerini görüyordu. Olmos kanı Fernando ve daha sonra Alejandra'da güçlü bir tepkiye yol açıyordu. Ben bunu bazı hastalıklı ve zayıf bitkilerde dış etkenlerin kanserlere sebep olmasına ve bu kanserin kendi vahşi canlılığıyla tüm bitkiyi yiyip tüketmesine benzetiyordum. İşte bu köklü, cömert ve gerçekle olan bağları dokunaklı ve gülünç biçimde kopuk olan soyun başına da bunlar gelmişti. Bir zamanlar atalarının görkemli çiftliği olan Barracas'taki yıkıntılar arasında, fabrikalar ve sosyal konutlarla çevrili olarak yaşamalarının, büyük büyükbabanın eskimiş ve artık geçerli olmayan, zamanımızın yok ettiği erdemleri özlemle anarak uyuklamasının nedeni de buydu. Tıpkı tiz bir ıslığın başka çağlara ait şefkatli ve yumuşak bir baladı bastırması gibi.

Ben de Alejandra'ya âşıktım. Gerçek aşkımın annesi Georgina olduğunu ve o beni reddettiği için aşkımı Alejandra'ya yönelttiğimi anlayana kadar. Zamanla yanlışımı anladım. İlk (ve boşuna olan) tutkuma geri döndüm. Georgina'ya ölene dek sürecek olan tutkuma, onu yanımda görmek için en küçük bir umudum olmasa bile sönmeyecek olan tutkuma. Şaşıracağınızı biliyorum, ama Georgina hâlâ yaşıyor. Alejandra'nın sandığı... ya da inanmak istediği gibi ölü değil. Davranışları ve dünyayı algılayışı nedeniyle Alejandra'nın annesinden nefret etmek, onu ölü kabul etmek için pek çok nedeni vardı. Bu açıklamayı

yaptıktan sonra Georgina'nın çok iyi bir kadın olduğunu hiç kimseye, özellikle de kendi kızına kötülük yapacak biri olmadığını söylemeliyim. O zaman neden Alejandra ondan çocukluğundan beri zihninde öldürecek kadar çok nefret ediyordu? Ve neden Georgina ondan ve tüm Olmos'lardan ayrı ve uzakta yaşıyordu? Benim yaşamımı bu kadar etkilemiş olan ve şimdi de olanca ağırlığıyla bu çocuğun, Martín'in yaşamına çöken tüm bu sorunları aydınlatabilir miyim bilmiyorum. İtiraf etmeliyim ki, size Georgina'ya olan aşkımdan söz etmeyecektim, çünkü... neyse... diyelim ki ben kişisel kederlerinden konuşmaktan hoşlanmayan bir insanım. Ama şimdi ayırdına varıyorum ki, Georgina'nın kişiliği hakkında en azından birkaç küçük ayrıntıdan söz etmeden Fernando'nun kişiliğini anlatmak olanaksız. Size onun Fernando'nun kuzini olduğunu söylemiş miydim? Evet, Patricio Olmos'un kızı, Bebe'nin, klarnetli delinin kardeşiydi. Ve Ana Maria da, yani Fernando'nun annesi Patricio Olmos'un kız kardeşiydi. Anladınız mı? Yani Fernando ve Georgina birinci dereceden kuzendiler, bu veri çok çok önemli. Georgina şaşılacak kadar Ana Maria'ya benziyordu, Alejandra gibi yalnızca fiziksel çizgileriyle değil, tüm ruhuyla, kişiliğiyle. Kötücül ve zalim Vidal kanının karışmadığı bir Olmos'tu o, ince ruhlu ve iyi kalpliydi, utangaçtı, hayalperestti, narin ve derinliğine dişi bir duyarlılığı vardı. Fernando'yla olan ilişkisine gelince...

Şöyle bir senaryo düşünelim, yüzündeki ciddi ifadeyle, gizemli güzelliği ve duruşuyla bizi etkileyen bir kadın, aslında şeytan görünüşlü ve güçlü bir adamın hipnoz ya da düşüncelerini aktararak yaptığı bir deneyin aracı ya da nesnesi olsun. Hepimiz bu gösterilerden birine tanık olmuş ve kadının hipnozcunun emirlerini nasıl kurulmuş bebek gibi yerine getirdiğini, bakışlarını nasıl izlediğini görmüşüzdür. Hepimiz deneyin kurbanlarının boş, körlerinkini andıran bakışlarını biliriz. Bu kadının bizi dayanılmaz bir biçimde çektiğini, gözlem altında değilken ya da bilinci tam olarak yerindeyken bize eğilimi olduğunu olduğunu düşünelim şimdi de. Peki, hipnozcunun etkisi altındayken ne yapabiliriz? Elimizden yalnızca umutsuzluğa kapılmak ve üzülmek gelir.

İşte Georgina'yla aramda buna benzer bir şey vardı. Yalnızca şeytani gücün etkisinin azaldığı çok özel anlarda (ah, olağanüstü, uçucu, narin anlar), başını göğsüme yaslar ve ağlardı. Ama bu anlar o kadar kısaydı ki! Yeniden büyücünün ellerine düşerdi ve hiçbir şey işe yaramazdı: Ellerimi gözlerinin önünden geçirirdim, onunla konuşurdum, kolunu tutardım, ama beni ne görür, ne duyar, ne de hissederdi.

Fernando'ya gelince. Georgina'yı sever miydi? Onu nasıl severdi? Kesin bir şey söyleyemem. Önceleri onun hiçbir zaman hiç kimseyi sevmediğini düşündüm. Ayrıca kendi üstünlüğüne olan inancı o kadar güçlüydü ki, kıskançlık hissetmezdi hiç; yani birini Georgina'nın çevresinde gördüğü zaman belli belirsiz bir alay ya da aşağılama belirtisi gösterirdi. Üstelik kendisinin en ufak bir hareketinin kadının başka birine karşı hissetmeye başladığı ilgiyi, meyli yok edeceğini adı gibi bilirdi. Birisinin soluğunu tutarak inşa ettiği iskambil kâğıdından kaleyi yerle bir etmek için parmağının en küçük bir hareketi yeterdi. Georgina da, sanki adamın aşkının en büyük göstergesiymiş gibi kaygıyla onun bu hareketini beklerdi.

Georgina savunmasızdı. Fernando evlendiği zamanki halini anımsıyorum. Ah tabii, siz bunu bilmiyorsunuz. İşte sizi şaşırtacak bir şey daha: Fernando'nun yalnızca evlenmesi değil, üstelik de kuzeniyle evlenmemesi. Aslında, iyi düşünürsek, eğer kuzeniyle evlenseydi, bu akıl almaz ve gerçekten şaşırtıcı bir şey olurdu. Hayır, onunla ilişkisi gizliydi. Bu nedenle bir süre Olmos'ların evine girmesi yasaklanmıştı, eminim ki bir sineği bile incitemeyecek bir adam olan Don Patricio Fernando'yu eline geçirseydi öldürürdü. Hele Georgina'nın kızı olduğunda... Neyse her şeyi anlatmak çok uzun sürer üstelik gereği de yok. Georgina'nın evi terk ettiğini söylemek yeterli; kendi çekingenliği ve utancı yüzünden terk etti evini çünkü ne Don Patricio ne de karısı Maria Elena ona kırıcı ve kaba davranacak insanlar değillerdi. Ama gitti, Alejandra doğmadan kısa bir süre önce ortadan kayboldu, halk arasında söylendiği gibi sanki yer yarıldı da içine girdi. Alejandra on yaşına gelince Georgina onu terk etti. Çocuk Barracas'daki evde büyükanne ve büyükbabasıyla birlikte yaşamaya başladı, Georgina oraya hiç dönmedi, ama size öyküyü ayrıntılarıyla anlatmak istiyorsam beni asıl öyküden uzaklaştıran bu bölümleri atlamalıyım. Alejandra'nın annesinden nefret ettiğini söylediğimi anımsıyorsanız, belki şimdi bu ölümcül ve kız büyüdükçe artan nefretin nedenini biraz olsun anlamışsınızdır. Başa dönüyorum. Fernando'nun evliliği. Bu nihilistin, her türlü burjuva duygusu ve alışkanlığıyla alay eden bu ahlâk teröristinin evlenmiş olması sizi şaşırtmıştır sanırım. Ama nasıl evlendiğini duyunca daha da çok şaşıracaksınız. Ve kiminle... On altı yaşında çok güzel, çok zengin bir kızdı. Fernando güzel ve duygusal kadınları aşağıladığı oranda da hoşlanır. Hele bir de bu kadınlar çocuk denecek yaştaysa. Ayrıntıları bilmiyorum çünkü o sıralarda pek görüşmüyorduk, ama gö-

rüşseydik bile fazla bir şey bilmezdim sanıyorum, çünkü rahatça birbirinden çok farklı üç dört düzlemde birden yaşayabilen bir adamdı. Ama şurada burada konuşulduğunu duyuyordum, Fernando'nun davranışları ve fikirleri söz konusu olunca bu konuşulanların gerçekle pek bir ilgisi olduğunu sanmıyorum. Tabii ki kızın servetine göz diktiğini, kızın gözlerinin bu komedyenden kamaştığını söylüyorlardı; kızın annesiyle bir ilişkisi olduğu da söylentilerin arasındaydı. Kadın kırk yaşlarında, entelektüel tavırları olan bir Polonya Yahudisiydi, tekstil fabrikaları sahibi Senyor Szenfeld'le olan evliliğini zorlukla yürütüyordu (bu söylentilerden bazılar evlilikten önce, bazıları evlilik sırasında ve evlilikten sonra doğrulandı). Fernando'nun kadınla ilişkisi sürerken kızın hamile kaldığı, bu nedenle "evlenmekten başka çaresi kalmadığı" söyleniyordu; bunu duyduğumda çok gülmüştüm, Fernando'nun karakterine o kadar aykırı bir tümce ki! San Isidro'daki evde kanasta oynadıkları için kendilerini daha yetkili gören bazı dedikoducular bu gülünç komedinin oyuncuları arasında fırtınalı sahnelerin yaşandığını (kıskançlık ve gözdağı sahneleri) söylüyorlardı. Bu da bana çok gülünç geliyordu, bir de Fernando'nun köklü bir Katolik aileden geldiği için Senyora Szenfeld'le kadın boşansa bile evlenmesine olanak olmadığı söylentisi vardı! Bu durumda görevi ilişkiye girdiği kızla evlenmekti!

Tahmin edebileceğiniz gibi tüm bu dedikodular Fernando'yu tanıyan biri için keder dolu eğlenceliklerdi; tabii ki en inanılmız efsanelerde bile olduğu gibi söylenenlerin bir kısmı gerçekti: Fernando on altı yaşında Yahudi bir kızla evlenmişti, bir kaç yıl Martínez'de, Senyor Szenfield'in kendisine düğün armağanı olarak verdiği şahane bir evde yaşamıştı, evlilikle edindiği parayı saçıp savurmuştu, sonunda ev de elden gitmişti ve kızı terk etmişti.

Bunlar olup bitmişti.

Söylentilere ve dedikodulara gelince; incelenecek çok şey var. Belki de artık *kendi* düşündüklerimi söylemem yersiz kaçmaz; bu duyduklarınızın Fernando'nun kişiliği üzerine bir ışık tuttuğunu sanıyorum, ama yine de bu ışığın birkaç trajikomik aşağılık davranışına bakarak İblis'in aslını anlamaya çalışmaktan fazla bir işe yarayacağını sanmıyorum. Fernando'nun kişiliğini değerlendirirken "trajikomik" sözcüğü ilk kez aklıma geldi nedense, ama sanırım gerçeği yansıtıyor. Fernando aslında trajik bir insandı ama bazı anlarda varlığından mizah fışkırırdı, kara mizah. Evliliğini çevreleyen karmaşık olaylarda onun kara

mizah duygusunun parmağı olduğuna, o cehennem komedisi sahnelerini yaşarken kendi kendine çok eğlendiğine eminim. Örneğin kanasta oyuncusu kadınların söylediği o tümce. Hani şu Fernando'nun Katolikliği ve boşanmış bir kadınla evlenmesinin olanaksızlığı. İki yönlü gülünç bir tümce. Fernando Katolik olduğu için boşanmış bir kadınla evlenmesinin olanaksızlığından söz ederken hem ailesinin Katolikliğiyle, hem Katolik diniyle, hem de toplumun temel bir inancıyla dalga geçiyor. Bunlarla kalmayıp söylemek istediğini ilişkisi olduğu anneye iletiyor. "Saygın" olanla patavatsızlığı böyle karıştırmak Fernando'ya özgüdür. Martínez'deki şahane evi kendine alıkoyabilmek için "karısının evi terk ettiğini" söylemiş olduğu da söylentiler arasında. Genç kadının korku içinde kaçtığından ya da Fernando'nun şeytani bir oyununa gelerek evi terk etmeye zorlandığından eminim. Fernando'nun en sevdiği zaman geçirme biçimlerinden biri eve sevgilisi olan kadınları doldurmaktı, genç kızı ev sahipliği yapmaya ve onları eğlendirmeye ikna ederdi (ikna etme gücü sınırsızdı); ama kuşkusuz deney ilerledikçe kızcağız sıkılmaya başlamış ve sonunda Fernando'nun beklediği gibi evden kaçmıştı. Evin mülkü nasıl ona kalmıştı bunu bilmiyorum. Belli ki (Fernando'yu sevmeye ve kızını kıskanmaya devam eden) anne ve Senyor Szenfeld ile bir numaralar çevirmişti. Bu adam hakkında karısının sevgilisi olduğuna ilişkin söylentiler çıkarılan bir adamla nasıl dostluk kurmuştu? İş dünyasında bir tilki kadar kurnaz olan bir adamın dostluğu ya da zayıflığı olağanüstü bir evi yalnızca karısının sevgilisi olan değil, üstelik öz kızını son derece mutsuz eden bir adama armağan etmesine kadar nasıl uzanır, bunu da bilemiyoruz, tüm bunlar Vidal'in anlaşılmaz kişiliğinin gizleri olarak kalacak. Fernando'nun Makyavelist hükümetlerin kendi aralarında da düşmanlıklar olan muhalefet partilerini alt etmek için hazırladıklarına benzer kurnazlıkta bir plan hazırlamış olduğundan eminim. Ben olayların şöyle geliştiğini düşünüyorum: Szenfeld kendisini yalnızca Fernando'yla değil, Shapiro adındaki iş ortağıyla da aldatmış olan karısından nefret ediyordu. Birinin sonunda bu ukala kadını aşağılayıp, onu küçük düşürmüş olmasından zevk almış olabilir. Bu zevk bir kadını baştan çıkarmayı kafasına koydu mu, onu dürüst olmayan davranışları ve samimiyetsizliğiyle önünde sonunda baştan çıkaran Fernando'dan hoşlanmaya hatta, ona bir sevgi duymaya kadar varabilir. Dürüst ve içten insanlar, arkadaşlıklarına insanlar arasında var olması kaçınılmaz binlerce sorunu ve anlaşmazlığı yansıtırlar, bu nedenle siniklerin ve yalancı-

ların yapabildiği gibi karşılarındakini tam anlamıyla büyüleyemezler; insanlar yalandan her zaman gerçekten daha fazla hoşlanırlar çünkü en mükemmel, hoşlarına gitmekten ve onları mutlu etmekten en hoşlanacağımız insanlarla ilgili gerçeklerin bile çirkin, kusurlu yanları vardır. Ayrıca Fernando ondan çok daha genç ve güzel bir kadınla da yatarak Senyor Szenfeld'in karısını yaşıyla ilgili aşağılıyor ve gururunu kırıyor olmalıydı, bu durum besbelli adamın duyduğu tatmini kat kat artırıyordu. Senyor Szenfeld zaten aldatılan koca durumunda olduğu için tüm bu olaylarda kaybettiği hiçbir şey yoktu. Asıl kaybeden kendisinden daha gururlu ve savunma sistemi daha güçlü olan Senyor Shapiro'ydu. Bu durum Szenfeld'in tatmin duygusunu daha da artırıyor olabilirdi (bir başka neden). İş dünyasında kendinden güçlü tek kişi olan Shapiro'nun böyle alt edilmesi adamı aşağılanmış bir konumda bırakırken, Szenfeld'in gücüne güç, enerjisine enerji katıyordu. (Szenfeld bir koca olarak ne kadar beceriksiz olursa olsun, herkes iş dünyasında bir kurt olduğunu kabul ediyordu.)

Bu durumda yalnızca tekstil fabrikaları yeni kanla atılımlar yapmakla kalmıyor, Fernando'nun kızıyla evlenmesinden sonra Senyor Szenfeld ortağına, üçüncü kişilerin önünde, yardımsever ve açık bir korumacı tavırla davranmaya başlıyordu.

Georgina'ya gelince; size tipik bir şey anlatayım. Evlilik 1951 yılında gerçekleşti. Ona Avenida yakınlarında, Maipú Caddesi'nde rastladım. Bu tuhaf bir durumdu çünkü asla kent merkezine gelmezdi. On yıldır onu görmüyordum. Kırk yaşındaydı, solgun ve yaşlanmış görünüyordu, hüzünlüydü, her zamankinden daha sessizdi, çok içine kapanık ve çok az konuşan biri olmasına karşın bu kez suskunluğu dayanılmazdı. Elinde bir paket vardı. Her zaman olduğu gibi büyük bir heyecan duydum. Tüm bu yıllar boyunca nereye kapatmıştı kendini? Dramını gözlerden gizli nerelerde yaşamıştı? Ne yapmıştı, neler düşünmüştü, çok acı çekmiş miydi? Hepsini sormak istiyordum, ama işe yaramayacağını biliyordum; onunla sohbet etmeyi başarsam bile özel yaşamını ilgilendiren bu sorularımın hiçbirine yanıt alamazdım. Georgina'yı uzak mahallelerde, büyük ve gizemli kişilerin oturduğu, her zaman kapalı duran sessiz evlere benzetirdim. Bir çift bekâr erkek kardeş, başından bir trajedi geçmiş yalnız bir adam, yalnızlığını bir kedi ya da kanaryayla paylaşan başarısız ya da tanınmamış bir sanatçının oturduğu evler. İçleri hakkında hiçbir şey bilmediğimiz, kapıları belli saatlerde içeriye yiyecek alınması için açılan, ama satıcılara ya da bu

yiyecekleri getiren çocuklara değil de yalnızca paketlere açılan, yalnız yaşayan insanın bir kolunu aralık kapıdan uzatarak getirilenleri içeri aldığı evler. Geceleri yalnızca tek bir lambanın yandığı evler. Yalnız adamın yemek yediği ve oturduğu mutfağın lambasıdır genellikle bu, bu ışığı daha sonra adamın uyuduğu, kitap okuduğu ya da şişe içinde gemi yapmak gibi boş bir işle uğraştığı öbür odanın ışığının izlediği evler. Meraklı biri olduğum ve tahminlerle yaşadığım için kendime her zaman şu soruları sorardım. Kim bu adam, bu kadın ya da bu bekâr çift? Neyle yaşıyor? Bir emekli maaşı, bir miras? Neden asla dışarı çıkmıyor? Neden gece geç saatlere kadar ışığı yanıyor? Okuyor mu? Yazıyor mu? Belki de şu korkak yalnızlardan biri, yalnızlığına gerçek ve düşsel hayaletlerin en büyük düşmanı olan ışık aracılığıyla dayanabiliyor ancak.

Georgina'nın kolunu tutmak, beni anımsaması için sarsmak istedim. Yarı uyur bir halde yürüyordu. Buenos Aires'in karmaşasında onu canlı görmek şaşırtıcıydı.

Yorgun yüzünde bir gülümseme belirdi. Bir mumun yumuşak alevinin karanlık, sessiz ve hüzünlü bir odayı aydınlatmasına benziyordu.

Onu *Londra*'ya kadar götürerek "Gel benimle" dedim.

Oturduk, elimi elinin üzerine koydum. O kadar tükenmiş görünüyordu ki! Ona gerçekten öğrenmek istediğim hiçbir şeyi soramayacağımı bildiğim için, ne diyeceğimi, ne soracağımı kestiremedim. Neden anlamsız şeyler soracaktım ki? Ona geçmiş günlere ait resimlere bakar gibi bakmaya başladım. Hüzün ve şefkatle yılların yüzüne yaptıklarına bakıyordum: yıkılmış ağaçlar, harabeye dönmüş evler, paslanmış kilitler, eski bir bahçeyi kaplayan garip bitkiler, yabani otlar, mobilyalardan arta kalanların üzerinde biriken toz.

Kendimi tutamayarak alay ve acı karmaşası iğrenç bir duyguyla,

"Demek Fernando evlendi," dedim.

Bilinçli olmasa bile çok itici bir davranıştı. Anında pişman oldum.

Georgina'nın gözlerinden ancak görülebilen iki damla yaş süzüldü. Tıpkı açlık ve gördüğü işkence yüzünden ölmek üzere olan bir adamın ağzından sert bir darbeyle koparılan küçük bir itirafa benziyordu bu.

Hiç de kişiliğime uygun olmayan bir biçimde, ilk yaptığım yorumun tatsızlığını yumuşatacak bir şey söyleyeceğim yerde,

"Demek hâlâ ağlıyorsun!" dedim.

Gözleri bir an eski günlerde olduğu gibi parladı.

"Fernando'yu yargılamanı yasaklıyorum!" diye yanıt verdi.

Elimi çektim. Sustuk. Kahvelerimizi sessizce bitirdik. "Gitmem gerekli," dedi.

Üzerime o eski acı çöktü, aşkımdan vazgeçmiş gibi göründüğüm için yıllardır uyuyan acı. Kim bilir onu bir daha ne zaman görecektim.

Sessizce vedalaştık. Birkaç adım yürüdükten sonra durdu, neredeyse çekinerek yarım döndü, bakışlarında acı, şefkat ve umutsuzluk gördüm.

Ardından koşup gölgeler düşmüş yüzünü, ağlamaklı gözlerini, acı dolu ağzını öpmek istedim, onu görmeme, ona yakın olmama izin vermesi için yalvarmak istedim. Ama kendimi tuttum. Bunların ütopik olduğunu, kaderlerimizde ölene dek birlikte olamayacağımızın yazılı olduğunu biliyordum. Bu rastlantıdan kısa bir süre sonra Fernando ve karısı ayrıldılar. Martínez'deki ev, şu Senyor Szenfeld'in ünlü armağanı olan ev haraç mezat satıldı ve Fernando Villa Devoto'da küçük bir eve taşındı.

Bu arada başından pek çok şey geçmiş olmalı. Son başına gelen, Femando'nun yaşadığı onca kötü ve korkunç olayın bir sonucudur mutlaka. O sırada Mar Plata'da rulet oynuyor ve büyük miktarlarda para kaybediyordu. Ayrıca Ezeiza Havaalanı çevresinde arazi işine de karışmıştı, kanun dışı işlerdi bunlar, ama bu Szenfeld Ailesi'nin dostlarının yaydığı düzmece bir haber de olabilirdi. Yine de, yaşamının son günlerinde Villa Devoto'daki, *Körler Üzerine Soruşturma* adlı metnin bulunduğu çok yalın bir evde yaşadığı gerçekti.

Szenfeld'in ona yardım ettiğini söylemiştim. Sanırım bu inanılmaz evlilikten sonra "onu bol keseden ödüllendirdi" demek daha doğru olur. O da diğerleri gibi Fernando'nun ağına düşmüştü, ona arsa spekülasyonlarında yardım etmeye, hatta kumar oynadığı dönemde tehlikeden kurtarmaya kadar vardırmıştı işi. Bilmediğim nedenlerden ötürü Senyor Szenfeld'le olan dostluğu sona erdi ya da sona ermek zorunda kaldı. Fernando'nun son günlerini sefalet içinde geçirmesi başka türlü nasıl açıklanabilir?

Onunla son kez karşılaştığımda (Constitución'daki, hani şu beni görmediği ya da görmemiş gibi yaptığı, dalgın dalgın yürümeye devam ettiği, belli ki körlerle ilgili çılgınlığının son safhasında olduğu karşılaşmadan söz etmiyorum), yanında çok uzun boylu, sarışın, yüzünde sert ve acımasız bir ifade olan bir adamla birlikte yürüyordu. Femando'nun neredeyse üzerine doğru yürüdüğüm için bu kez benden kaçamadı, durup ayaküstü konuşmak zorunda kaldı. Biz konuşurken

caddeyi seyreden adamı şu anda anımsamadığım bir Alman adıyla tanıştırdı. Birkaç ay sonra *La Razón* gazetesinde adamın fotoğrafını gördüm. Acımasız yüzünü, keskin görünümlü ince dudaklarını unutmama olanak yoktu. Yanında birileri daha vardı. Banco de Galicia'yı soyanlar oldukları varsayılıyordu. Kusursuz bir soygun olmuştu ve savaş gerillaları tarafından gerçekleştirildiği sanılıyordu. Adam Polonyalı'ydı, Anders'in ordusunda komandoluk yapmıştı. Soyadı Fernando'nun bana söylemiş olduğu ad değildi.

Farklı adların varlığı bana polisin yanılmadığını düşündürttü. Ben Fernando'ya rastladığımda adam da büyük bir iş tezgâhlıyordu besbelli. Fernando da bu işle ilgili miydi acaba? Bu oldukça mümkün. Gençken Avellaneda'da silahlı bir soygun çetesinin lideriydi. Mali durumu kötülemiş olduğu için bu ilk tutkusuna dönmüş olması mümkündü. Banka soygunculuğu. Bu işin hem onun için simgesel bir anlamı vardı, hem de bir anda büyük miktarda paraya kavuşmasını sağlıyordu.

Bir keresinde henüz gençken "Banka," demişti, "B" harfinin üzerine basa basa, "burjuva ruhunun tapınağıdır."

Her neyse, polis tarafından arananlar arasında adı yoktu.

Bu şans eseri karşılaşmadan sonra, onu hiç görmedim. Bulunan tuhaf notlarda yazılanlara bakılırsa kendini yeraltı dünyasının keşfine adamış olmalı.

İlk tanıdığımdan beri körlere ve körlüğe takıntısı vardı.

Henüz hepimiz Capitán Olmos'ta yaşarken annesi ölmeden bir süre önce olan bir olayı anımsıyorum. Yakaladığı bir serçeyi çatı aralığındaki odasına (bu odanın kalesi olduğunu söylerdi) götürerek bir iğneyle gözlerini oymuştu. Sonra hayvanı bıraktı, zavallı hayvan korku ve acıdan çıldırmış bir halde kendini duvarlara çarpıyor, pencereden dışarı çıkmayı beceremiyordu. Hayvanı sakat bırakmasını engellemeye çalıştım. Bir ara midem bulandı. Merdivenlerden aşağı inerken bayılacağımı sandım ve kendimi toparlayana kadar korkuluğa tutundum; yukarıda Fernando'nun bana güldüğünü duyuyordum.

Bana pek çok kez kuşların ve öteki hayvanların gözlerini oyduğunu söylemişti, ama ilk kez tanık oluyordum. Ve son kez. Yaşamım boyunca o sabah hissettiğim dehşeti unutamam.

Bu olaydan sonra bir daha ne evine, ne de çiftliğe gittim. Kendimi benim için en önemli şeyden mahrum etmiştim: Fernando'nun annesini görmek ve sesini duymak. Şimdi gerçek nedenin aslında bu olay olmadığını anlıyorum. Onun gibi bir kadının Fernando gibi birinin an-

nesi olmasına katlanamıyordum. Ve de Juan Carlos Vidal gibi bir adamın karısı olmasına. Adamı hâlâ tiksinerek anımsıyorum.

Fernando babasından nefret ediyordu. O zamanlar on iki yaşındaydı. Babası gibi esmer ve sert hatlıydı. Babasından nefret etmesine karşın yalnızca fiziksel olarak değil, davranışları da ona çok benziyordu. Yüzünde Olmos'ların karakteristik özelliklerini taşıyordu: yeşil gözler, çıkık elmacık kemikleri. Geri kalan her şeyini babasından almıştı. Yıllar geçtikçe bu benzerlikten daha çok tiksiniyordu. Sanırım kendinden nefret etmesinin ana nedenlerinden biri bu benzerliktir. Aynı şiddet, aynı zalim duyarlılık. Bunların tümünü babasından almıştı.

Ondan korkardım. Susardı, sonra birdenbire kör bir öfkeyle patlardı. Gülüşü sertti. Belki de sarhoş ve kadınlara düşkün babasına duyduğu tepki yüzünden gençlik yıllarında ağzına içki koymadı. Pek çok kez bir müzevi gibi kadınlardan uzak durduğuna tanık oldum, sanki kendine eziyet etmek istiyordu. Bu inziva dönemleri sadist bir şehvet duygusuyla sona eriyor, kadınları cehennemi bir tatmin duygusunun aracı olarak görüyor, onları kullanıyor, küçük düşürüyor, alay ederek, şiddetle terk ediyordu. Kadınlara kendi kusurlarının suçlusuymuşlar gibi davranıyordu. Tüm bu davranışlarına, şarlatanlıklarına karşın yalnız bir adam, bir tür Stoacıydı; ne arkadaşı vardı ne de arkadaş edinmek istiyordu. Sanırım yalnızca annesini sevdi. Gerçi eğer sevmek sözcüğüyle şefkat, yumuşaklık ve aşk demek istiyorsak bu adamın yaşamında kimseyi sevmiş olduğunu sanmıyorum. Belki annesi için hastalıklı ve histerik bir duygu duydu demek daha doğru olur. Şöyle bir olay yaşanmıştı: Fritz adında, al renkli bir suluboya at resmi yapmıştım. Ana Maria çok beğenmiş ve hemen duvara asmıştı. Resim onu heyecanlandırmıştı, bana sıcak, sevgi dolu bir öpücük verdi. Fernando üzerime saldırarak bana vurmaya başladı. Annesi bizi ayırdı ve oğlunu azarladı. Fernando ortadan yok oldu, onu yüzmeyi sevdiği derenin kıyısında buldum ve barışmaya çalıştım; öfkeden köpürdüğü zamanlarda alışkanlığı olduğu üzere beni tırnaklarını yiyerek, sesini çıkarmadan dinledi, birden çakısını açarak üzerime saldırdı. Umutsuzca dövüştüm, bu öfkenin nedenini anlayamıyordum, çakıyı elinden kaparak uzağa fırlattım. Koşarak silahını aldı, yeniden üzerime saldıracağını sanıyordum ama şaşkın bakışlarım arasında çakıyı kendi eline sapladı. Bu olayın ardındaki gururu anlayabilmem için yıllar geçmesi gerekti.

Serçenin başına gelenlerden sonra onu bir daha görmedim. Ne evine gittim ne de çiftliğe. O kış Ana Maria öldü. Kimileri mutsuzluktan

öldüğünü söyledi, kimileri uyku haplarıyla canına kıydığını.

Fernando'yu yeniden üç yıl sonra gördüm. Buenos Aires'de bir pansiyonda yaşıyordum. Bitmek tükenmek bilmeyen sıkıcı pazar öğleden sonraları boyunca, bir yandan on beş yaşın komik bir yaş olduğunu, öte yandan Capitán Olmos'u düşünürdüm. Annemi hemen hemen hiç tanımamıştım. Ben iki yaşındayken ölmüştü. Capitán Olmos'un benim için Ana Maria'nın anısı anlamına gelmesinde şaşıracak ne var ki? Onu yaz öğle sonraları, verandada, anlamadığım Fransızca dizeler söylerken anımsıyorum. Ana Maria'nın ciddi sesi bende gizli bir şehvet duygusu uyandırırdı. "Buradalar" diye düşünürdüm, "Buradalar". Kendimi kandırdığımı bile bile, bu çoğul sözcüğe Ana Maria'yı da dahil ederdim. Gözlerimle görmüşçesine tanıdığım Barracas'taki o eski evde (Ana Maria bana öyle çok anlatmıştı ki) bir biçimde ruhu yaşardı; oğlunda, o itici oğlunda, Georgina'da, babada, kız kardeşlerde Ana Maria'nın varlığı sezilebilirdi. Kapıyı çalma cesaretini hiçbir zaman bulamadan evin çevresinde dolanır dururdum. Bir gün Fernando'yu gördüm, kaçmak istemedim ya da kaçamadım.

Hor gören bir gülümsemeyle "Sen ha?" dedi.

Yine her zamanki anlamsız suçluluk duygusuna kapıldım.

"Burada ne arıyorsun?" Delici bakışları yalan söylememe engel oluyordu. Üstelik yararsızdı yalan söylemek: evin çevresinde dolaştığımı anlamış olmalıydı. Kendimi acemi ve beceriksiz bir suçlu gibi hissettim. Bir otopsi odasında, cesetlerin arasında romantik bir aşk şiiri yazmak ne kadar olanaksızsa duygularımı, özlemimi söze dökmem de o kadar olanaksızdı. Utanç içinde, sesimi çıkaramayarak, Fernando'nun beni eve götürmesine izin verdim. Bunu sadaka verir gibi yapıyordu ama razıydım, en azından evi görecektim. Günbatımının zayıf ışığında bahçeden geçerken burnuma yasemin kokusu geldi. İçimden söylerken *a*'yı dolu dolu telaffuz ettiğim bu çiçek adı benim için *uzak, anne, şefkat, bir daha asla* anlamına geliyordu. Taraçada yaşlı bir yüz, gölgeler arasında kayan bir hayalet gördüğümü sandım. Evin ana gövdesi üstü kapalı bir galeriyle taraçanın olduğu bölüme bağlanıyordu, burası bir yarımadaya benziyordu. Bu küçük bölüm iki katlıydı. Belli ki eskiden hizmetçiler burada yaşıyordu. Alt katın arka bölümünden (daha sonra Fernando'nun üzerimde uyguladığı bir deney sırasında gördüm burayı; bir depoydu ve tahta bir merdivenle üst kata bağlanıyordu) metal bir merdivenle dışarıya terasa ulaşılıyordu. Taraça iki büyük bölümden oluşuyordu ve o yılların yapılarında olduğu gibi korku-

lukla çevrelenmişti. Fernando hiçbir şey söylemeden koridoru geçerek odalardan birine girdi. Işığı yaktı. Onun odasındaydık: Bir yatak, çalışma masası olarak kullandığı eski bir yemek masası, evin alanı daraltıldığından beri konacak yer olmadığı için orada duran bir sürü kırık dökük, işe yaramaz eşya vardı. İçeri girer girmez öteki odaya açılan kapıda bir çocuk belirdi, itici bir çocuktu. Beni selamlamadı, hiçbir açıklamada bulunmadan "Getirdin mi?" diye sordu. Fernando kuru bir sesle "Hayır," diye yanıtladı. Şaşkınlıkla çocuğa baktım: On dört yaşlarındaydı, bir rugby topuna benzeyen garip biçimli bir kafası vardı, derisi fildişini andırıyordu, düz ve ince saçlıydı, geniş bir çenesi, kemikli bir burnu vardı, gözlerindeki tuhaf parıltıydı beni iten. Kendimi insana benzeyen, ama gizemli ve korkunç farklılıkları olan, başka bir gezegenden gelme bir yaratığın karşısındaymış gibi hissettim.

Fernando yanıtlamadı, diğeri alev alev gözlerini ona dikerek ağzına bir tür flüt ya da klarnet götürdü ve garip bir parça çalmaya başladı. Fernando bir köşede toz içinde duran dergileri karıştırmaya koyuldu, özel bir şey ararmış gibi bir hali vardı, sanki ben evin sakinlerinden biriymişim gibi varlığımı unutmuştu. Sonunda bir dergiyi ayırdı, kapağında "Kanatlı Adalet"in kahramanının bir resmi vardı. Ben odada değilmişim gibi çıkmaya yeltendiğini görünce kendimi çok rahatsız hissettim. Beni çağırmamıştı, arkadaşıymış gibi onunla birlikte çıkamazdım, bu odada elinde klarnet olan o tuhaf çocukla da kalamazdım. Kendimi dünyanın en garip, en gülünç yaratığı gibi hissettim. Şimdi o zamanlar bunları mahsus ve hasta ruhlu olduğu için yapmış olduğunu anlıyorum.

Kapıda kızıl saçlı bir kız belirip de bana gülümsediği zaman yüreğim ferahladı. Fernando bana selam bile vermeden, alayla gülümseyerek dergisini alıp gitti ve beni Georgina'yla bıraktı. Kız çok değişmişti. Ana öldüğünde Capitán Olmos'ta tanıştığım zayıf çocuk değildi artık, on dört, on beş yaşlarındaydı, bir ressamın portresinin son halinden ipuçları barındıran bir çizimi andırıyordu. Bluzunun altında irileşmeye başlamış göğüslerini gördüğüm zaman kendi kendime gülümsedim ve bakışlarımı yere çevirdim.

Bebe klarnetini elinde tutarak "Getirmemiş," dedi.

Georgina çocuğunu kandıran bir annenin ses tonuyla konuşarak, "Üzülme, ben getiririm," diye yanıtladı.

"Ne zaman?" diye ısrar etti Bebe.

"Yakında."

"Evet ama ne zaman?"

"Sana yakında dedim. Göreceksin, şimdi şuraya otur ve klarnet çal, tamam mı?"

Onu yavaşça kolundan çekerek öbür odaya götürürken bana döndü, "Gel Bruno" dedi. Onları izleyerek içeri girdim. İki kardeşin uyuduğu oda olmalıydı. Eşyalar aynı derecede eski ve kırık dökük olmasına karşın Fernando'nun odasından çok farklı bir odaydı; bir şey, kadınsı bir dokunuş vardı.

Bebe'yi kolundan tutup bir koltuğu kadar götürdü, oturtarak,

"Şimdi burada kal ve çal, oldu mu?" dedi.

Sonra ev işlerini yaptıktan sonra konuklarını ağırlayan bir ev hanımı edasıyla bana eşyalarını göstermeye başladı: Babası için bir mendil işlediği gergef, Elvira adında, geceleri yanında yatırdığı büyük zenci bir bebek, raptiyelerle duvara tutturulmuş sinema oyuncularının fotoğrafları: şeyh kılığına girmiş Valentino, Pola Negri, "*On Emir*"de oynayan Gloria Swanson, William Duncan, Perla White. Bebe klarnetiyle sürekli aynı parçayı çalarken, biz her birinin oyunculuğunu, çeşitli rollerdeki kusurlarını ve erdemlerini tartıştık. O Rudolph Valentino'yu tercih ederken, ben Valentino'nun olağanüstü olduğunu kabul etmekle birlikte Eddie Polo'yu yeğliyordum. Filmlere gelince ben ateşli bir biçimde *Ahtapot'un İzi*'ni savundum, ama Georgina korkunç bir film olduğunu, pek çok sahnede perdeden başka yöne bakmak zorunda kaldığını söyledi.

Bebe klarnetine üflemeyi bırakarak alev alev gözleriyle bize baktı.

Georgina gergef işlemeye başlamıştı, otomatik bir tavırla "Çal Bebe," dedi.

Bebe gözlerini dikmiş, sessizce bana bakıyordu.

Georgina, "O zaman Bruno'ya fotoğraf koleksiyonunu göster," dedi.

Bebe'nin yüzü aydınlandı. Klarnetini bırakarak heyecanla yatağının altından bir ayakkabı kutusu çıkardı.

Georgina gözlerini elindeki gergeften ayırmayarak, bir yandan evdeki önemli işlerle ilgilenen öte yandan çocuklarıyla konuşan annelerin mekanik ve ciddi ses tonuyla "Hadi göster," dedi.

Bebe yanıma oturarak bana hazinesini gösterdi.

"Onzari'nin fotoğrafı da var mı?" diye sordum.

Bir Onzari için yedi, hatta sekiz Bidoglio veriliyordu.

"Tabii ki var," diyerek aramaya koyuldu.

Fotoğrafı gösterdikten sonra yere, İskoç takımı gibi tüm oyuncula-

rını tamamlaması çok zor takımların fotoğraflarını yaydı.

Birden bir öksürük krizine tutuldu. Georgina elindeki gergefi bırakarak dolaba gitti ve bir şişe Guyot şurubu çıkardı. Bebe öksürerek ve gözleri yaşararak eliyle hayır anlamında işaretler yapıyordu, ama Georgina aldırmayarak kararlı ve yumuşak hareketlerle ona büyük bir kaşık şurup içirdi.

"Aptal, iyileşmezsen klarnet çalamazsın."

İşte Georgina'yla onun evinde, ilk karşılaşmam böyleydi. Şaşırmıştım çünkü daha önce Fernando'nun yanında bir iki kez karşılaşmıştık ve bana savunmasız bir varlık gibi görünmüştü. Hiçbir zaman *evin banliyöleri* diye adlandırabileceğim bu iki odanın ötesine geçmedim (taraçada yaşadığım korkunç şey hariç, bunu daha sonra anlatacağım). Bu üç birbirine benzemez ve tuhaf gençten başkasıyla karşılaşmadım: bir cehennem yaratığı tarafından ele geçirilmiş yumuşak ve kadınsı bir kız çocuğu, bir geri zekâlı ya da öyle biri ve şeytanın ta kendisi. Evin diğer sakinleri hakkında belli belirsiz, münferit haberler duyduğum olurdu, ama orada bulunduğum zamanlarda ana evin duvarları ardında ne olduğunu hiç görmedim; utangaçlığımdan olsa gerek, Geogina'ya (soru sorabileceğim tek kişiye), anne babasının, teyzesi Maria Teresa'nın ve büyükbabası Pancho'nun nasıl yaşadıklarını, nerede olduklarını hiç sormadım. Görünüşe göre bu çocuklar dipteki iki odada, Fernando'nun boyunduruğu altında, ana evden bağımsız yaşıyorlardı.

Yıllar sonra, 1930'lara doğru, ana evde yaşayanları tanıdım ve Rio Cuarto Sokağı'ndaki bu evde, bu insanlar arasında olan bitenin, ya da olmayanların insanı hiç şaşırtmayacağını gördüm. Daha önceden de söylediğimi sanıyorum, Olmos'lar (tabii ki Fernando ve kızı dışında, nedenlerini belirtmiştim), gerçek dışı bir evrende yaşarlardı; kendilerini çevreleyen dünyanın kaba gerçekliğinin ayırdında değildiler. Giderek yoksullaşmalarına karşın ne para kazanmak ne de aileden ellerinde kalmış olanı tutmak için bir çaba harcarlardı. Ne gündelik ilişkilerin ne de politikanın farkındaydılar. Arada bir uzak akrabalarının kötücül, alaycı yorumlarına hedef olarak, her geçen gün ait oldukları sınıftan daha da uzaklaşarak, kozmopolit ve pazar ekonomisi kurallarıyla hareket eden bu acımasız ve dizginlenemez kentin giderek yok olan köklü bir ailesi tablosunu çiziyorlardı. Farkında bile olmadan öbür köklü ailelerin, içine saplanıp kalmamak için eski baladlar gibi kaldırıp bir kenara attıkları kreol erdemleriyle yaşıyorlardı: misafirperverdiler, eli açıktılar, oldukça ataerkil ve alçakgönüllü bir biçimde aristok-

rattılar. Belki de uzak ve zengin akrabaları kendileri bu erdemleri koruyamadıkları, yüzyılın başından beri ülkenin kendini kaptırdığı pazar ekonomisine ve maddeciliğe teslim oldukları için onları çekemiyorlardı. Bazı suçluların masumlardan nefret etmeleri gibi, yoksul, iyi yürekli, gülünç bir biçimde dünyadan soyutlanarak Barracas'taki eski çiftliğe kapanmış yaşayan zavallı Olmos'lar da onların nefretinin hedefi oluyordu: Barrio Norte ya da San Isidro'ya göç etmek yerine ayaktakımının oturduğu bir yerde yaşamaya devam ettikleri için, çay yerine mate içtikleri için, nefesleri kokacak kadar yoksul oldukları için, sıradan ve köksüz insanlarla arkadaşlık ettikleri için şimşekleri üzerlerine çekiyorlardı. Tüm bunlara bir de herkese göze batan kusurlar gibi görünen bu erdemlerin, Olmos'larda masum bir yalınlıkla var olduğunu ve uygulandığını eklersek, neden bu ailenin benim için ve bazı insanlar için ülkede yok olan değerlerin ve asla geri gelmeyecek bir şeyin dokunaklı ve hüzünlü simgesi olduğunu anlarız.

O gece evden çıkarken, neden bilmiyorum, tam demir parmaklıkların önünde geri dönüp, taraçanın zayıf bir ışıkla aydınlanan pencerelerine baktım, sanki beni gözleyen bir kadın silueti gördüm.

Oraya yeniden gidip gitmemek konusunda çok bocaladım. Fernando'nun varlığı bana engel olurken, Georgina'nınki bana düşler gördürüyordu, onu yeniden görmek istiyordum. Bu karşıt iki güç beni farklı yönlere çekiştiriyorlar, gidip gitmemek konusunda bocalıyordum. Sonunda Georgina'yı görme arzum ağır bastı. Tüm bu süre boyunca düşündüm ve bazı şeyleri araştırmaya, eğer mümkünse anne-babasıyla tanışmaya karar verdim. Kendime cesaret vermek için "Belki de Fernando evde değildir," diyordum. Belki de arkadaşları, tanıdıkları vardı. O gün dergiyi bulup aceleyle çıkışını anımsıyordum, herhalde başka gençlerle buluşmaya gidiyordu. Aslında genç yaşıma karşın Fernando'nun arkadaşı olamayacağını, başka gençlerle ilişkisi varsa bile bunun başka türlü bir bağ olacağını seziyordum. Sonraları bu sezgilerim doğru çıktı. Georgina çekinceyle kuzeninin *New York'un Gizleri* ya da *Kirli Para* gibi bazı filmlerden etkilenerek bir çete kurmuş olduğunu, çetenin gizli yeminleri, demir pençeleri ve karanlık emelleri olduğunu itiraf etti. Şimdi düşünüyorum da, o zamanlar kurduğu bu çete daha sonra, 1930'larda kuracağı silahlı soygun çetesinin bir provasıymış demek ki.

Öğleden itibaren Rio Cuarto ile Isabel la Católica'nın köşesine yerleştim. Öğleden sonra Fernando'nun dışarı çıkacağını düşünüyordum,

eğer çıkarsa içeri girecektim.

Size o gün saat birden yediye kadar o köşede beklediğimi söylersem Georgina'yı yeniden görmek için nasıl yanıp tutuştuğumu anlarsınız. Saat yedide Fernando'nun dışarı çıktığını gördüm. Isabel la Catolica boyunca diğer köşeye, bu caddeye girerse beni göremeyeceği kadar uzağa koştum. Rio Cuarto boyunca yürürse eve gidecektim. Öyle oldu, beni fark etmeden geçti gitti. Eve gittim.

Georgina'nın beni gömekten hoşlanacağına emindim. Yeniden gelmem için ısrar etmişti.

Ona ailesi hakkında sorular sordum. Bana annesinden, babasından, felaket ve hastalıkların çığırtkanlığını yaparak yaşayan teyzesi Maria Teresa'dan ve büyükbabası Pancho'dan söz etti.

"Burada, yukarıda yaşayan mı?" diye kafadan attım. "Burada, yukarıda" bir sır saklandığına emindim.

Georgina şaşırarak bana baktı.

"Yukarıda mı?"

"Evet, taraçada."

"Hayır, büyükbaba burada yaşamıyor," dedi. kaçamak bir tavırla.

"Ama orada biri yaşıyor."

Sanırım yanıt vermek onu huzursuz etti.

"Geçen gece bir siluet gördüm."

İstemeyerek, "Escolástica olmalı," dedi.

Şaşırarak, "Escólastica mı?" diye sordum.

"Evet, eski zamanlarda böyle adlar koyarlarmış.'

"Ama hiç aşağıya inmez mi?"

"Hayır."

"Neden?"

Omuzlarını silkti.

Dikkatle yüzüne baktım.

"Fernando bir zamanlar bir şeyler söylemişti."

"Ne? Ne hakkında? Ne zaman?"

"Bir deli kadın hakkında. Eskiden, Capitán Olmos'da."

Kızararak başını öne eğdi.

"Bunu mu söyledi. Escólastica'nın deli olduğunu mu söyledi?"

"Hayır. Bir deliden söz etti."

"O mu?"

"Deli olup olmadığını bilmiyorum. Onunla hiç konuşmadım."

Garipseyerek, "Onunla hiç konuşmadın mı?" dedim.

"Hayır. Hiç."
"Neden?"
"Hiç aşağıya inmez."
"Peki sen, sen hiç yukarıya çıkmadın mı?"
"Hayır, hiç çıkmadım."
"Kaç yaşında?"
"Seksen dört."
"Senin büyükannen mi?"
"Hayır."
"Büyük büyükannen?"
"Hayır."
"Kim o zaman?"
"Büyükbabamın teyzesi. Komutan Acevedo'nun kızı."
"Ne zamandan beri yukarıda yaşıyor?"
Georgina yüzüme baktı. Söyleyeceğinin inanılmaz olduğunu biliyordu.
"1853'ten beri."
"Hiç inmeden?"
"Hiç inmeden."
"Neden?"
Yine omuzlarını silkti.
"Sanırım kafa yüzünden."
"Kafa. Ne kafası?"
"Babasının, Komutan Acevedo'nun kafası. Kestikten sonra pencereden içeri atmışlar."
"Pencereden mi? Kimler?"
"Mazorca. O da başı alıp yukarı koşmuş."
"Kesik başı alıp koşmuş mu? Nereye?"
"Yukarıya. Taraçaya. Bir daha hiç aşağıya inmemiş."
"Bu yüzden delirmiş?"
"Bilmiyorum. Deli olup olmadığını bilmiyorum. Hiç yukarıya çıkmadım."
"Peki ya Fernando?"
"Fernando çıkmış."
O anda korkudan soluğum kesilerek Fernando'nun eve döndüğünü gördüm. Belli ki kısa bir iş için çıkmıştı.
Delici bakışlarını yüzüme dikerek, "Ya! Demek sen geldin?" dedi. Onları yeniden ziyaret etmemin nedenlerini anlamaya çalışıyor gibi bir

hali vardı.

İçeri girer girmez kuzini Georgina değişti. Belki de geçen sefer çekingenliğim yüzünden Fernando'nun varlığının onu ne kadar etkilediğini tam fark edememiştim. Çok utangaç bir hale büründü, konuşmuyordu, hareketleri beceriksizleşmişti, bir şey söylemek ya da benim sorduğum bir soruya yanıt vermek zorunda kaldığı zaman göz ucuyla kuzenine bakıyordu. Fernando yatağına uzanmış, hiddetle tırnaklarını yiyerek bizi süzüyordu. Durum çok rahatsız edici bir hal almıştı. Birden, orada olduğuma göre bir oyun icat etmemizi, canının çok sıkıldığını söyledi. Ama bakışlarında sıkıntı yoktu, ne olduğunu anlayamadığım bir ifade vardı.

Georgina korkuyla ona baktı, sonra başını eğerek sanki onun hükmünü beklemeye başladı.

Fernando yatağında oturdu, düşünür gibi bir tavır takındı, bir yandan da tırnaklarını yiyerek bizi süzmeye devam ediyordu.

Sonunda, "Bebe nerede?" diye sordu.

"Annemin yanında."

"Git, getir."

Georgina buyruğu yerine getirmeye gitti. Bebe elinde klarnetiyle gelene kadar konuşmadık.

Fernando oyunu açıkladı: Onlar iki odada, odunlukta ya da bahçede gizleneceklerdi (çoktan gece olmuştu). Ben hiç konuşmadan ve soru sormadan onları arayacak ve bulacak, kim olduğunu yüzüne dokunarak tanıyacaktım.

Şaşırarak, "Neden?" diye sordum.

Kuru kuru gülerek, "Sana sonra açıklayacağım, başarırsan bir ödül kazanacaksın," dedi.

Eskiden Capitán Olmos'da yaptığı gibi benimle alay etmesinden korkuyordum. Oyuna katılmayı reddetmekten de çekiniyordum çünkü uydurduğu oyunlarda mutlaka tehlikeli bir yön olurdu ve reddettiğim zaman beni korkaklıkla suçlardı. Kendi kendime bu oyunda neyin tehlikeli olabileceğini sordum. Beni gülünç duruma düşürmek için tasarlanan kaba bir şakaya benziyordu. Yüzünde bir ipucu, bir öğüt görebilmek için Georgina'ya baktım. Ama Georgina önceki gibi değildi: yüzü morumsu bir renk almıştı, ardına kadar açtığı gözlerinde büyülenme, korku ya da her ikisi birden vardı.

Fernando ışıkları söndürdü ve saklandılar. Tökezleyerek onları aramaya başladım. Kısa sürede masum masum yatağına oturmuş olan Be-

be'yi buldum, ama Fernando en az iki kişiyi bulmamı şart koşmuştu.

O odada başka kimse yoktu. Öbür odayı ve odunluğu aramam gerekiyordu. Dikkat etmeme karşın oraya buraya çarparak Fernando'nun odasına araştırdım. Sessizliğin içinde geriye kalan iki kişiden birinin soluğunu duyduğumu sandım. Tanrı'ya Fernando olmaması için yakardım, karanlığın içine onunla karşılaşmak bana dayanılmaz geliyordu. Dikkatle dinleyerek o varla yok arası sesin geldiği yöne doğru ilerledim. Önüme bir iskemle çıktı. Kollarımı uzatarak sağını, solunu yokladım, duvarlardan birine ulaştım: Nemli ve tozluydu, duvar kâğıtları soyuluyordu. Duvarı yoklayarak sağa, soluk sesini duyduğumu sandığım yöne doğru ilerledim. Ellerim bir dolaba değdi, dizlerim Fernando'nun yatağına çarptı. Ellerimle yoklayarak oturan ya da uzanmış biri var mı diye araştırdım, ama kimseyi bulamadım. Hep sağa doğru ilerleyerek, yatağın yanını yoklayarak, önce komodine sonra yeniden kâğıtları soyulmuş duvarlara dokundum. Artık emindim, soluk alış verişini daha net duyuyordum, biri, yaklaştığım için olsa gerek, kesik kesik ama sinirli biçimde soluk alıp veriyordu. Gizli bir sırrı keşfetmek üzereymişim gibi tuhaf bir heyecan duydum. Yavaş yavaş, neredeyse hissedilmeyecek kadar yavaş ilerliyordum. Birden sağ elim bir bedene değdi. Kızgın demire dokunmuş gibi elimi çektim. Georgina'ydı.

Hayal kırıklığına uğramış gibi "Fernando," dedim.

Yanıt vermedi.

Korkuyla ama hevesle ona dokundum, ellerimi yüzüne götürdüm, yanağına, ağzına dokundum, gergin ve titreyen dudaklarını hissettim.

Yeniden "Fernando," diye yalan söyledim. Sanki beni görebilirmiş gibi kızarmıştım.

Yanıtlamadı. Bugün hâlâ kendi kendime bunun nedenini soruyorum. O anda bana araştırmamı sürdürmemi istiyor gibi gelmişti çünkü Fernando'nun koyduğu kurallara göre yanıldığımı söylemesi gerekirdi. Tıpkı bir soyguna katılmış gibiydim, ama kurbanın izin verdiği bir soyguna. Bu gün bile olanlar beni şaşırtır.

Bocalayarak elimi yanağının üzerinde tuttum, bir anı, utangaç bir okşamaydı hissettiğim (söyledim mi bilmiyorum, geçen iki yılda Georgina çok değişmişti ve ilk gençliğini yaşayan bu kız her geçen gün daha fazla Ana Maria'ya benziyordu). Büyük bir çaba harcıyormuş gibi soluk alıp verişi hızlanmıştı, tedirgindi. Neredeyse "Georgina!" diye haykıracak, umutsuzluk içinde koşa koşa dışarı çıkacaktım. Kendimi tuttum ve elimi yüzünden çekmedim. Kendini çekmek için hiçbir

hareket yapmadı. Belki de yıllardır, bugün bile süren ısrarımın nedeni bu davranışıdır.

Boğuk, ancak duyulur bir sesle bir sesle "Georgina," dedim.

Neredeyse hıçkırıklara boğulacaktı, alçak sesle, "Yeter artık! Bırak beni!" dedi ve kapıya doğru kaçtı.

Sendeleyerek onu izledim, çok karmaşık ve çelişkili bir şey yaşandığını biliyordum, ama nasıl yorumlayacağımı bilemiyordum. Çok büyük bir tehlikeye maruz kalmışım gibi bacaklarım titriyordu. Artık ışıkları yanan öbür odaya girdiğimde yalnızca Bebe vardı. Georgina ortalarda görünmüyordu. Hemen ardımdan Fernando geldi, karanlık bir bakışla beni oyuyordu sanki, gölgelerin arasında içinde bir yerde yanan sapık ateşin alevleri görünüyordu.

Kuru ve buyurgan bir sesle "Kazandın," dedi. "Ödül olarak yarın daha özel bir sınava gireceksin."

Sesinin tonundan gitmem gerektiğini, Georgina'nın ortaya çıkmayacağını anladım. Bebe elinde klarneti, dudakları aralık, çılgın ve parlak bakışlarla bakıyordu bana.

Odadan çıkarken 'Tamam," dedim.

"Yarın yemekten sonra, saat on birde" dedi.

Bütün gece neler olup bittiğini, ertesi gün başıma neler gelebileceğini düşündüm. Fernando'nun aynı yolda daha ileri gidebileceği düşüncesi beri ürkütüyordu, ama nedenini bilmiyordum. Bu tuhaf oyunda Georgina'nın temel figür olduğunu seziyordum. Neden onu Fernando sanmış gibi yaptığımda itiraz etmemişti? Neden elimin hareketine izin vererek sessiz kalmıştı? Ertesi gün saat tam on birde Fernando'nun odasındaydım. O ve Georgina beni bekliyorlardı. Georgina'nın gözlerinde yüzünün mermersi solgunluğunun daha da belirgin kıldığı korku dolu bir beklenti ifadesi vardı. Fernando emir veren bir izci önderinin soğukkanlılığı ve kesinliğiyle,

"Yukarıdaki taraçada ihtiyar Escólastica yaşıyor. Bu saatlerde uyur. Bu feneri alıp odasına gireceksin, yatağın yanındaki komodinin üstten ikinci çekmecesini çekeceksin, oradaki bir şapka kutusunu alacaksın ve buraya getireceksin" dedi.

Gözlerini yere dikmiş olan Georgina bir hayaletin fısıltısına benzeyen bir sesle, "Kesik baş, hayır Fernando! Herhangi bir şey olabilir ama kesik baş! Hayır!" dedi.

Fernando eliyle küçümser tavırda bir işaret yaparak, "Başka ne o kadar önemli olabilir ki! Kafa olacak diyorum!" diye üsteledi.

Neredeyse düşüp bayılacaktım. Georgina'nın bana anlatmış olduğu öyküyü anımsadım. Bu tür şeyler gerçek yaşamda olmaz, öyle değil mi? Üstelik neden bunu yapacaktım ki? Kim beni zorlayabilirdi?

Titrek bir sesle, "Ne zorum var ki bunu yapayım? Kim beni zorlayabilir?" dedim.

"Ne demek 'Neden?', Neden insanlar Aconcauga'ya tırmanıyor? Aconcauga'ya tırmanmanın ne yararı var ki? Yoksa sen korkak mısın, Bruno?"

Kaçamayacağımı anlamıştım.

"İyi o zaman. Bana feneri ver ve nasıl çıkacağımı söyle."

Fernando feneri verdi ve taraçaya nasıl çıkacağımı anlatmaya başladı. "Bir dakika," diye sözünü kestim. "Ya yaşlı kadın uyanırsa? Uyanıp bağırmaya başlayabilir öyle değil mi? O zaman ne yapacağım?"

"İhtiyar neredeyse kör ve sağır, ancak kımıldayabiliyor. Endişelenme. Başına gelebilecek en kötü şey kafayı alamadan aşağıya inmen, ama bunu yapmayacak kadar kendine saygın olduğunu varsayıyorum!"

Taraçanın altında bir süprüntü deposu olduğunu, oradan ahşap bir merdivenle taraçaya çıkıldığını söylemiştim. Fernando beni ışığı bile olmayan bu depoya götürdü.

"Yukarıya varınca kilitli olmayan bir kapı göreceksin. Onu aç ve taraçaya gir. Biz seni benim odamda bekleyeceğiz."

Sonra da çekip gitti. kendimi o karanlık depoda, yüreğimin kaygılı atışlarını dinlerken buldum. Kendi kendime bunun bir çılgınlık olduğunu, kendi gururumdan başka hiçbir şeyin beni bunu yapmaya zorlamadığını yineledikten sonra ilk basamağa adımımı attım. Deli gibi korkarak tırmanmaya başladım, tırmanışımın yavaşlığı beni bile utandırıyordu, ama yine de yukarı çıktım.

Merdivenin sonunda ihtiyar delinin yaşadığı odaya açılan kapının bulunduğu küçük bir sahanlık vardı. Onun hemen hemen yatalak olduğunu biliyordum, ama bu durum ecel terleri dökmeme, midemin kasılmasına engel olamıyordu. Bedenimin ve terimin çok pis hatta dayanılmaz bir koku yaydığını fark ettim. İlerlemekten başka yapacak bir şeyim yoktu.

Gürültü çıkarmamaya çalışarak büyük bir dikkatle kapının kolunu çevirdim. Eğer yaşlı kadın uyanmazsa her şey daha az ürkütücü olacaktı. Kapı bana korkunç gelen bir gıcırtıyla açıldı. Oda kapkaranlıktı. Bir an feneri yakıp yatağında yatan yaşlı kadına bakıp bakmamakla,

onu fenerin ışığıyla uyandırmak endişesi arasında bocaladım. Ama, hiç bilmediğim, içine bir delinin kendini gömmüş olduğu bu odaya, en azından delinin uyuyup uyumadığından emin olmadan nasıl girebilirdim? Tiksinerek ve korkarak fenerimi yaktım ve dairesel hareketlerle çevirerek yatağı aramaya koyuldum.

Neredeyse bayılıyordum! Yaşlı kadın uyumuyordu. Yatağının yanında ayakta duruyor, açık ve korkusuz gözlerle bana bakıyordu. Bir mumyaya benziyordu. O kadar küçük ve o kadar zayıftı ki, ancak yaşayan bir iskeleti andırıyordu. Kurumuş dudaklarından bana Mazorca hakkındaymış gibi gelen sözcükler döküldü, ama emin değilim çünkü karanlıktaki siluetini görür görmez kapıya doğru kaçtım ve koşarak merdivenlerden aşağı indim. Fernando'nun odasına girer girmez bayılmışım.

Ayıldığımda Geogina başımı kollarının arasında tutuyordu. Gözlerinden kocaman yaşlar süzülüyordu. Bir süre ne olduğunu anımsayamadım, sonra tarifsiz bir utanç duydum. Odada Georgina'yla yalnızdım. Fernando benim kendime saygım hakkımda zehirli va alaylı birkaç sözcük söyledikten sonra çekip gitmiş olmalıydı. Bundan emindim.

"Uyanıktı," diye kekeledim.

Georgina hiçbir şey söylemedi. Sessizce ağlıyordu.

Bu kuzenler beni hem korkutan hem de kendilerine çeken birer bilmeceye dönüşmüşlerdi. Kimsenin anlamadığı, benim hiç anlayamadığım, ama içinde korkunç öğeler barındıran bir ayinin iki rahibine benziyorlardı. Bir an Fernando'nun benimle alay ettiğini düşünürken, bir sonraki an bana kötü bir tuzak hazırladığından kuşkulanıyordum. Bu iki kuzen kendilerini ev halkının geri kalanından soyutlamış biçimde yaşıyorlardı. Tek kişilik halkı olan bir krallıktı sanki. Aslında tek bir inananı olan kötü bir rahip demek daha doğru olur. Benim gelişimle bu korkunç din tek kurbanına da kavuşmuştu. Fernando dünyanın geri kalanını küçümsüyor ya da kibirli bir tavırla yok sayıyordu. Benden ne olduğunu anlayamadığım *bir şey* istiyordu. İstediği *şey* karmaşık duygularla, karanlık arzularla, şehvetle ilgiliydi. Duyguları Aztek rahiplerinin piramitlerin tepesinde kurbanlarının titreyen ve sıcak yüreklerini bedenlerinden söküp ellerine aldıklarında hissettikleriyle aynı olmalıydı. Beni en çok şaşırtan Georgina'nın korkak bir rahibe gibi görev aldığı bu kurban edilme törenlerine tuhaf bir duygusallıkla katılmamdı.

Bu olaylar yalnızca başlangıçtı. Ben kaçana, acı dolu bir korkuyla,

zavallı Georgina'nın hipnotize olmuş gibi kör bir itaatle Fernando'nun emirlerine boyun eğdiğini anlayana kadar pek çok tuhaf ve sapkın ayin yapıldı.

Şimdi, aradan otuz yıl geçtikten sonra, hâlâ ikisinin arasındaki ilişkinin ne olduğunu anlamaya çalışıyorum, ama anlayamıyorum. Birbirinin tam zıttı iki evren gibiydiler, dokunaklı, mantıksız ama güçlü bir bağla bağlıydılar. Fernando onu yönetiyordu, ama Georgina'nın kuzenine duyduğunun yalnızca kutsal bir korku olduğunu da söyleyemem. Zaman zaman Georgina'nın merhamet duyduğu hissine kapılıyordum. Fernando gibi bir canavara merhamet duymak? Evet. Onun şeytansı düzenlerinden kaçıp kurtulduğu zaman Barracas'taki evin bir köşesine çöküp ağladığını gördüm. Fernando'nun aleyhinde konuştuğum zaman onu annelere yaraşan bir içgüdüyle savunduğunu anımsıyorum, bana "Ne kadar acı çektiğini hayal edemezsin," derdi. Şimdi kişiliğini ve davranışlarını sakin sakin gözden geçirdiğim zaman Fernando'da doğuştan katillerin o soğukkanlı kayıtsızlığının olmadığını söylemeliyim. Daha çok karmaşık ve umutsuz bir iç savaş yaşıyordu. Ama ben Fernando gibi yaratıklara merhamet duyabilecek kadar yüce gönüllü değilim. Böylesi yüce gönüllü olan Georgina'ydı.

Şimdi bana "Ne tür acılar?" diye soracaksınız. Her tür. Akla gelebilecek her tür: fiziksel, zihinsel hatta ruhsal. Fiziksel ve zihinsel olanlar göze görünüyordu. Halusinasyonlar, çıldırtıcı düşler görüyor, bilincini yitiriyordu. Onun bayılmadan bile kendini kaybettiğini, konuşamadığını, yanı başında olanları görmediğini ve duymadığını gördüm, Georgina kaygıyla "Birazdan geçecek," diyordu. Başka zamanlar Georgina'ya (Georgina bana anlatmıştı), "Seni görüyorum, yanında olduğumu biliyorum ama aynı zamanda başka bir yerdeyim, karanlık ve kapalı bir odadayım. Gözlerimi oymak ve öldürmek için beni arıyorlar," demişti. Tümüyle kendinden geçiyor, kendini hüzün ve edilgenlik içinde kaybediyor, Georgina'ya göre dünyanın en parçalanmış ve savunmasız varlığı haline dönüşüyor, kuzininin kucağına sığınıyordu.

Onu böyle bir utanç verici durumda görmedim hiç, görmüş olsaydım, eminim Fernando beni öldürürdü. Ama bunların tümünü de Georgina söylemişti, hiçbirinin yalan olmadığından eminim; ayrıca "rol kesme" ustası olan Fernando'nun onun önünde bunları rol niyetine yapmamış olduğuna da eminim.

Benim Fernando ile ilgili gördüklerimin tümü de birbirinden tatsızdı. Kendini toplumun ve kanunların üzerinde görürdü. Bilemediğim

bir nedenden ötürü para onu heyecanlandırırdı, ama paranın normal insanlara verdiği heyecan değildi bu. Parada sihirli ve şeytani bir yan görür, ondan sık sık "Altın" diye söz ederdi. Belki de bu tuhaf eğilimin nedeni simyaya ve büyüye duyduğu tutkuydu. Ama hastalıklı doğası asıl körlerle doğrudan ve dolaylı ilgili her konuda kendini açığa vururdu. Buna ilk kez Capitán Olmos'da, bir gün Mitre Caddesi'nde evine doğru yürürken, karşıdan bize doğru gelen ve kent bandosunda davul çalan köre rastladığımızda tanık oldum. Fernando neredeyse bayılıyordu, ayakta kalabilmek için koluma tutunması gerekmişti, malaryaya yakalanmış biri gibi tir tir titriyordu, yüzü ölü bir adamın yüzü kadar kımıltısızdı ve kül rengine dönmüştü. Kendini toplaması uzun sürmüş, bir süre verandada oturması gerekmişti, sonra sudan bir bahaneyle avaz avaz bana bağırmıştı, çünkü düşmemesi için kolunu tutmuştum.

1925 yılında bir kış günü yaşamımın bu bir halüsinasyonu andıran dönemi sona erdi. Georgina'nın odasına girdiğimde yatağına oturmuş, ağladığını gördüm. Onu okşamak, neler olup bittiğini öğrenmek için yanına gittim, ama durmadan, "Gitmeni ve bir daha gelmemeni istiyorum Bruno. Tanrı aşkına!" diyordu. Ben iki tane Georgina tanıyordum: biri annesi gibi yumuşak ve kadınsı, diğeriyse Fernando'nun güçlerinin buyruğuna girmiş olan. Darmadağın, savunmasız, korkmuş ve yoldan çıkmış olan Georgina kaçmamı ve asla geri dönmememi istiyordu. Neden? Benden gizlemek istediği korkunç gerçek neydi? Bana bunu hiçbir zaman söylemedi, ama yıllar geçip de deneyim kazanınca kuşkulandığım şey olduğunu anladım. Umutsuz olan ne Georgina'nın duyduğu korku ne de bu narin ve yumuşak ruhun Fernando'nun şeytani ruhu tarafından mahvedilmesiydi: Umutsuz olan Georgina'nın Fernando'yu sevmesiydi.

Aptalca ısrar etmiştim, ama sonunda dünyanın korkunç bir giz barındıran bu küçücük köşesinde hiçbir şey yapamayacağımı, yapmak zorunda olmadığımı anladım.

1930 yılına dek Fernando'yu görmedim.

Fernando alayla, "Geçmiş hakkında kehanetle bulunmak çok kolaydır," derdi. Şimdi, neredeyse otuz yıl sonra, o zaman olan ufak tefek, sıradan gibi görünen olayları değerlendirdiğimde türlü anlamlar çıkarıyorum. Bu durum okuyucu uzun bir romanın son sayfasını bitirince ve roman karakterlerinin kaderleri de gerçek yaşamların ölümle sonlanması gibi sonlanınca; "Alexey Fyoderovitch Karamazov bizim oralarda iyi bilinen bir toprak sahibinin üçüncü oğluydu," tümcesinin

derin ve trajik bir anlam kazanmasını andırıyor. Öbürlerinden farkı olmayan bir günde yaşadığımız bir olayın sıradan bir olay mı yoksa tarih mi; her şey mi (ne kadar sıradan olursa olsun), hiçbir şey mi (ne kadar acı verirse versin) olduğunu her şeyin sonu gelene kadar öğrenemeyiz. Sanki onca yıl kendimi uzak tutmak için bir çaba harcamamışım gibi, sanki Fernando benim kaderimin bir parçasıymış da, ondan uzak durmak için gösterdiğim çabalar boşunaymış gibi, önemsiz olaylar yüzünden yollarımız yeniden kesişti.

Geçmişte kalmış o zamanları düşündüğüm zaman *santranç, Capablanca ve Alekhine, Al Jolson, Yağmurda Şarkı Söyleyerek, Sacco ve Vanzetti, Sandinistler ve Nikaragua* gibi sözcükler anımsıyorum. Ne tuhaf ve hüzünlü bir karışım! Bizim gençliğimizle ilintili hangi sözcük tuhaf ve hüzünlü değil ki? Bu sözcüklerin anımsattığı her şey ülkemizin durumunun ve kendi yaşamlarımızın köklü bir değişime uğradığı o zor ama büyüleyici zamanlara ait. Yaşamımdaki bu dönemin karanlık bir simgesiymiş gibi duran Fernando'yla ilişkideydim ve en güçlü değişimlere onun sayesinde uğradım.1930 yılında varoluş krizine tutuldum, yani kendi kendimi sorgulamaya başladım ve ayağımın altındaki her şey sallanır oldu: yaşamımın anlamı, ülkemin anlamı, genel olarak insan soyunun anlamı. Kendi varlığımızı sorgulamaya başladığımız zaman ister istemez tüm insanlığı da sorgularız. Şöyle de söylenebilir: İnsanlığı sorgulamaya başladığımız zaman aslında kendi bilincimizin derinliklerini sorgularız.

Karmakarışık ve dramatik yıllardı.

Örneğin gerçek soyadını hiçbir zaman bilmediğim Carlos'u düşünüyorum. Onun bir ölüm kalım sorunuymuş gibi otuz kırk sentlik, ucuz baskı kitapların üzerine tüm dikkatini vererek eğilişini, büyük bir çaba harcayarak dudaklarını oynatışını, tırnaklarını şakaklarına batırmış, umutsuzluk içinde, ter dökerek, acı çekerek, içinde kendi mahvolmuş varlığının anahtarının, işçi bir genç olarak çektiği acıların şifreli anlamlarının bulunduğunu söyledikleri sandığı bulmasını ve topraktan çıkarmasını hâlâ belleğimde canlandırabiliyorum, hâlâ yüreğim parçalanıyor. Vatan! Kimin vatanı? Milyonlarcası İspanya'nın mağaralarından, İtalya'nın yoksul köylerinden, Pirene'lerden çıkıp gelmediler mi? Dünyanın her köşesinden çıkıp gelen, gemi ambarlarına tıkılmış, ama yine de düş gören paryalar! Orada özgürlük bekliyor onları, artık yük hayvanı gibi iş görmeyecekler! Amerika! Taşı toprağı altın, düş topraklar! Ya sonra? Ağır işler, sefil maaşlar, günde on iki, on dört saat süren

mesailer. Büyük çoğunluk için gerçek Amerika bundan ibaret oldu: sefillik ve gözyaşları ve aşağılanma, acı ve özlem. Peri masallarıyla kandırılıp köle yapılan çocuklara benziyorlardı. Böylece onlar ya da çocukları gözlerini yeni ütopyalara diktiler. Kendileri için yazılmış şiddet dolu, şefkat dolu kitapların sözünü ettiği toprakları düşlemeye başladılar. Topraklardan ve özgürlükten söz eden kitaplar, onları isyana sürükleyen kitaplar. Böylece Buenos Aires sokaklarında kan aktı, adamlar ve kadınlar ve hatta bu zavallı mutsuzların küçücük çocukları, 1905'te, 1908'de, 1910'da öldüler. Vatanın Yüzüncü Yıldönümü! "Kimin vatanı?" diye soruyordu Carlos alaycı ve acı dolu gülümseyerek. Vatan yok! Var da ben mi bilmiyorum? Efendilerin ve kölelerin dünyası var yalnızca. Dünyanın her bir yanından gelmiş olan işçiler "Ekmek ve Özgürlük!" diye bağırırken; kızgın ve korkmuş beyler bu kalabalığın üzerine askeri ve orduyu salıyordu. Sonuç daha çok kan, daha çok grev ve gösteri, yeni saldırılar, bombalar oldu. Beyin oğlu İngiltere, Fransa ya da İsviçre'de bir lisede okurken, adı duyulmamış işçinin oğlu günde elli sente derin dondurucularda* çalışıyor, soğuk odalarda verem oluyor, hastanenin bir odasında acı ve pislik içinde, insanlık dışı koşullarda günlerini dolduruyordu. Beyin oğlu Keats ya da Baudelaire okurken, işçinin oğlu zar zor sökebildiği Malatesta ya da Bakunin'i okuyordu. Tıpkı Carlos gibi. Robelto Alt** adında bir çocuk sokaklarda insan varlığının genel anlamını öğreniyordu. Altın Çağ yakındır! Ayağa kalkın, dünyanın tüm yoksulları! Güçlünün Apocalypsis'i!*** yeni nesil yoksullar, meraklı ve isyankâr öğrenciler Marx, Lenin, Gorki, Kropotkin okuyorlardı. İşte gözlerimin önünde duran, üzerinden otuz yıl geçmemiş gibi gözlerimin önünden gitmeyen inatçı ve kaygılı Carlos, üzerine eğildiği kitabı harf harf sökmeye çalışan bu gençlerden biriydi. Carlos bana 1930 yılındaki çöküşün, Wall Street'teki tapınaklarının çökmesiyle Sınır Tanımaz Gelişme dininin sona ermeye başladığı o yılın simgesi gibi geliyor. Banka zincirleri birbiri ardına çözüldü, büyük endüstriler battı, milyonlarca insan canına kıydı. Bu küstah, laik dinin başkentinin çökmesiyle oluşan deprem dalga-

* Arjantin dünyanın en büyük et üreticilerinden ve ihracatçılarından biridir. Etlerin korunduğu ve ihraç edildiği dondurucular ve buralarda çok kötü koşullarda çalışan işçilerden söz ediliyor. (ç.n.)

** O dönemin en önemli yazarlarından biridir. Popülist bir yazardır, varoluşçudur, bir yazar-filozoftur denilebilir. Üniversite öğrenimi yoktur, birikimini sokaklarda kazanmıştır. (ç.n.)

*** İncil'in son kitabı: (ç.n.)

ları gezegenin en uzak kıyılarına bile vurdular.

Sefillik ve inançsızlık bu geniş Babilon'u kapladı. Kadın simsarları, serseriler, saldırganlar, atışın serbest olduğu aynalı barlar, sarhoşlar, işsizler, dilenciler, iki pesoya çalışan fahişeler ortalığa saçıldı. Bazı adamlar, kadınlar ve gençler, Ceza ve Umut'un ışık saçan elçileriymiş gibi, küçük odalarda Sosyal Devrim'i tasarlamaya koyuldular.

Carlos onlardan biriydi.

Beni Fernando'ya götüren zincirin halkalarından biriydi, ama sonra İblis'in yakınında bulunmaktan kaçınan bir aziz gibi onunla tüm ilişkisini aniden kesti. Belki onu siz bile tanımışsınızdır. Sözünü etmiş olduğum La Plata'daki anarşist gruptandı. Görünüşe göre, Fernando'yla yaşadığı kötü deneyim onu anarşizmden uzaklaştırmıştı ve komünist harekete bağlanmıştı. Hepinizin bildiği gibi insanın böyle birdenbire bağlı olduğu grubu değiştirmesi özünde pek bir etki yapmaz ve insan neyse o kalır. Sanırım komünist hareketten terörist olduğu gerekçesiyle kovulmasının nedeni böyle açıklanmalı. Ondan 1938 yılına kadar haber almadım. 1938 kışında, İspanya'da uğranılan korkunç bozgundan sonra, Pireneleri aşmayı başarabilen kadınlar ve adamlar yasadışı göçmenler olarak Paris'e vardıklarında, Carlos'tan yeniden haber aldım. Rue des Ecoles'deki odamda pek çok kez gizlediğim Paulina (zavallı Paulina), bana Etchebehere'yle, başka bir Arjantinli, aynı tankta öldüklerini söyledi. Troçkist mi olmuştu? Paulina bilmiyordu, onu yalnızca bir kez görmüştü: Her zamanki gibi huysuz ve yalnız, stoik ve iletişim yoksunuydu.

Carlos dindar ve saf bir insandı. İdeallerinden ödün vermesi gibi bir şey söz konusu bile olamazdı. Crámer gibi komünistleri nasıl anlayabilirdi ki? Genel olarak insanları nasıl anlayabilir ve kabul edebilirdi ki? Yeniden doğuş, ilk günah, düşüş; onun gibi tertemiz bir insan insanlık durumunun bu hastalıklı halini nasıl anlayabilirdi ki? Aslında insanlıkla ilgisi bile olmayan yaratıkların gerçek anlamda insan olanları etkileri altına alabilmeleri bende her zaman büyük bir merak uyandırmıştır. Benim komünizme yönelmemdeki en büyük etken Carlos'un varlığı ve saflığı olmuştu, o uzaklaştığı zaman ben de uzaklaşmıştım; belki de ben soğuk, katı gerçeği bir türlü kabullenemeyen olgun bir insandım. Şimdi Crámer gibi militanları aynı sertlikle yargılar mıydım, kişisel güç elde etmek için çabalarını, sığlıklarını, ikiyüzlülüklerini, alçaklıklarını aynı biçimde eleştirir miydim, bilemiyorum. Kaç kişinin bunu yapmaya hakkı var dünyada? Ayrıca buralarda bu pisliğe bulaş-

mamış, kendini insan olma durumundan uzak tutmamayı becermiş, olgun, aziz ve deli olmayan kaç kişi var ki?

Taşıdığı mektubun içeriğini bilmeyen bir ulak gibi beni bir kez daha Fernando'nun yoluna çıkaran bu pek tanımadığım çocuk oldu.

1930 Şubatı'nın son günlerinde, Capitán Olmos'da geçirdiğim tatilim sona erince, Cangallo Caddesi'ndeki pansiyona geri döndüm ve nedenini düşünmeden, mekanik bir tavırla, alışkanlıktan olsa gerek, *La Academia* adlı kahveye gittim. Neden gidiyordum? Castellanos'u, Alonso'yu görmeye, bitmek tükenmek bilmez santranç partilerini izlemeye. Yani her zaman yaptıklarımı yapmaya. O sıralar henüz alışkanlıkların düş kırıcı olduğunu, her zaman attığımız mekanik adımların bizi hep aynı gerçekliğe götürmeyeceğini bilmiyordum; gerçeğin sürprizlerle, ve insan doğası göz önüne alındığında, uzun vadede, trajedilerle dolu olduğu sonucuna varmamıştım.

Alonso, Emil Ludwig'e benzeyen yeni biriyle oynuyordu. Adı Max Steinberg'di. Tanımadığım ve şans eseri karşılaştığım birinin beni ailelerimiz arasında dokunaklı bir bağ olan, aynı yerde doğduğum birine götürmesi ne şaşırtıcı değil mi? Burada Fernando'nun tuhaf çıkarımlarından birini kabul etmemiz gerekiyor: Rastlantı diye bir şey yoktur, kader vardır. İnsan yalnızca aradığını bulur ve her zaman yüreğinin en karanlık, en derin noktasında gizlenmiş olanı arar. Eğer böyle olmasaydı, neden iki insan biriyle karşılaştıkları zaman, her ikisi de aynı biçimde etkilenmiyor? Neden biri bir devrimciyle karşılaştığında devrime katılıyor da, başka biri kayıtsız kalabiliyor? Belki de insan aslında karşılaşmak zorunda olduğu kişilerle karşılaşıyor, yani katıksız rastlantı çok dar sınırlara indirgeniyor. Benim Fernando'yla yeniden karşılaşmam gibi, hepimizin yaşamında bizi şaşırtan rastlantılar vardır, ama bunlar bizi kayıtsız kalabalığın içinden birbirimize doğru çeken gizemli güçlerin bir sonucudur. Bu tıpkı demir parçacıklarının mıknatısa doğru çekilmesine benzer; eğer bu demir parçacıklarının bilinci olsaydı ve mıknatısa doğru çekilmelerinin nedenlerini bilmeselerdi ne kadar şaşırırlardı, öyle değil mi? Böylece uyurgezerler gibi, tıpkı uyurgezerler gibi kararlılıkla, başından beri kaderimizin bir parçası olan varlıklara doğru yürürüz. Bu düşüncelere daldım çünkü Carlos'la karşılaşana dek yaşamım herhangi bir öğrencininkinden farklı değildi; benzer sorunlarımız ve düşlerimiz vardı, yurtta ya da okul koridorlarında o bildik şakaları yapardık, ilk aşkların beceriksizliğini ve utangaçlığını yaşardık. Bu satırları yazarken bile her şeyi yeterince aydın-

latmadığımı fark ettim, Carlos'la karşılaşmadan önceki yaşamım hakkında yanlış bir fikir veriyorum ve bu yanılgı Fernando'yla karşılaşmamı tam bir sürpriz gibi gösterecek. Bu çok şaşırtıcı gibi görünen karşılaşmanın çevresindeki koşulları derinlemesine incelersek bu sürpriz öğesi azalacak, hatta yok olacaktır. Bu karşılaşma tümüyle görüntülerin dünyasına ait gibi görünse de, incelendiği zaman nedeninin uzağı görememe, beceriksizlik ve dikkatsizlik olduğu anlaşılır. O beş yıl boyunca kafamı o aileye takmış olarak yaşadım. Ne Ana Maria'yı, ne Georgina'yı ne de Fernando'yu belleğimden söküp atabiliyordum. Varlığımın derinliklerinde bir yürek gibi atıyor, düşlerimden eksik olmuyorlardı. Şimdi, 1925 yılında, Fernando'nun sık sık silahlı bir çete kurmaktan söz ettiğini anımsıyorum. O zamanlar bu sözlerinin palavradan ibaret olduğuna inanıyordum, ama şimdi düşünüyorum da, söyledikleri belleğimde bir yere kazınmış olmalı, belki bu nedenle sonradan kendim bile ayırdında olmadan anarşist gruplara yaklaştım. Yaşamımdaki pek çok şeyi Fernando'nun takıntıları ve fikirleri belirlemiştir. Daha önce, öylemiş olduğum gibi, bu adam genç kızları ve erkekleri karşı konulmaz, zararlı bir biçimde etkilerdi. Onun düşüncelerinin ve takıntılarının etkisinde kalan bu gençlerin pek çoğu bu iblisin kafası karışık, kötü bir karikatürüne dönüşürlerdi. Şimdi daha önce söylemek istediğimi anlayabilirsiniz: Onunla yeniden karşılaşmam rastlantı değildi, tanıştığım insanlar beni Fernando'ya yaklaştırıyorlardı. Max ve Carlos'un bir anarşist grubun üyesi olduklarını öğrendiğim zaman hemen onlara katılmaya karar vermiştim. Dünyanın her yerinde bu grupların üyeleri marjinal insanlardır ve son derece azınlıktadırlar, bu durum birbirleriyle bağlarının çok güçlü olmasına yol açar (paradoksal bir biçimde bu bağın nedeni çoğunlukla güvensizlik ve birbirini onaylamamadır), yani benim kaderimde kesinlikle yeniden Fernando ile karşılaşmak yazılıydı. Bana onu Barracas'taki evinde aramak yerine neden bunca zahmete girdiğimi soracaksınız: Onunla karşılaşmak gibi bilinçli bir amacım hiçbir zaman olmadı, o benim bilinçaltımda, kimselere itiraf edemediğim bir takıntıydı. Yaşamıma karmaşa ve acıdan başka hiçbir şey getirmeyen bu yaratığa, hiçbir zaman aklımın ve bilincimin aracılığıyla yaklaşmaya kalkışmadım ben.

Yine de bilinçsizce yaptığım bu hareketimi kolaylaştıracak pek çok etken oldu. Size annemi çok küçük yaşta kaybettiğimi ve bu şanssızlığın üzerine, evimden çok uzaktaki büyük kente yatılı okumaya gönderildiğimi söylemiştim. Yalnızdım, içekapalıydım ve üstelik çok duyar-

lıydım. Yaşam bana kötülük, haksızlık, acı dolu bir karmaşa gibi görünüyordu. Yalnızlığa, fantezi ve kitapların uzak dünyasına sığınmamdan daha doğal ne olabilirdi? Schiller ve çetesine, Chateaubriand ve Amerikalı kahramanlarına, Goethe'nin Goetz von Berlichingen'ine bayılıyordum. Rus yazarları okuyacak kadar olgunlaşmıştım. Onları bir burjuva gibi değil de, ben burjuva kökenli bir aileden geliyorum, sonradan karşılaştığım işçi çocukları ya da yoksul gençler gibi ve onlarla aynı zamanda okudum. Bu gençler için zamanımızın en önemli olayı Bolşevik devrimiydi, devrim büyük bir umuttu, Mansilla ve Cané yerine Gorki okuyan gençlere rastlamak hiç de zor değildi. Bu eğitimimizdeki en büyük çelişkilerden biridir ve uzun yıllar boyunca bizimle ülkemiz arasına bir uçurum oymuştur. Bir gerçeğe yaklaşmak için başka bir gerçeğe yabancılaşıyorduk. Bizim vatanımız bir sürü yabancılaşmadan başka ne ki, zaten? Bu koşullar altında lise eğitimimi bitirdim ve diplomamı aldım. Sınavlar bittikten birkaç gün sonra, okul, öğrencileri uzun tatil için gitmiş olan her okul gibi derin bir sessizliğe ve hüzne gömülmüştü. Yaşamımın bir daha asla geri dönmeyecek o beş yılının geçtiği yerleri son bir kez görme gereksinimi hissettim. Okulun bahçesine giderek çiçek tarhlarından birinin kıyısındaki betona oturdum ve düşüncelere daldım. Henüz bir çocukken adımın baş harflerini kazıdığım ağaca yaklaştım: *B.B. 1924*. O zamanlar nasıl da yapayalnızdım! Bu uzak ve canavar kentte, savunmasız ve hüzünlü bir taşra çocuğuydum!

Birkaç gün sonra Capitán Olmos'a döndüm. Kasabamda geçireceğim son tatildi. Babam yaşlanmıştı, ama sert ve acımasız bir insandı. Kendimi ona ve kardeşlerime uzak hissediyordum, ruhum belirsiz itkilerin etkisindeydi, arzularım da belirsiz ve karmaşıktı. Bir şey olacağını hissediyordum ama ne olacağını kestiremiyordum, oysa Vidal'ların evi çevresinde dönen takıntılarım ve düşlerim beni uyarmalıydı. Kısaca o tatili doğduğum kasabamı izleyerek ama onu görmeden geçirdim. Kasabamla ve babamla ilişkimin düzelmesi için pek çok yıl geçmesi, bir sürü darbe yemem, düş kırıklıklarına uğramam, pek çok insan tanımam gerekecekti. İnsanın en yakın olduğu kişilere ve kendine dönmesi için insanlardan ve evrenlerden geçen çok uzun bir yol kat etmesi gerekir. Sonunda babama giden yolu bulacaktım, ama bu durumlarda genellikle olduğu gibi çok geç. O yaz onu son kez sağlıklı gördüğümü bilebilseydim, yirmi beş yıl sonra onun kokuşmuş bir kemik ve bağırsak yığınına dönüşeceğini, çoktan bu dünyadan ayrılmış olan gözleri-

nin derinliklerinden bana hüzünle bakacağını bilebilseydim, bu sert ama iyi yürekli, enerjik ve içten, hiddetli ama saf adamı anlamaya çalışırdım. Bize en yakın olan varlıkları en geç anlarız, yaşama sanatını öğrenmemiz için ölmemiz gerekir ve en önemlisi, bu geç kazandığımız bilgeliğimizden en çok yararlanabilecekler çoktan ölmüştür.

Buenos Aires'e döndüğümde ne okumak istediğim konusunda hiçbir fikrim yoktu. Her şeyi okumak ve hiçbir şey okumamak istiyordum. Resim yapmaktan hoşlanıyordum, öyküler ve şiirler yazıyordum. Ama bu bir meslek miydi? İnsanlara ciddi ciddi mesleğimin öykü yazmak ya da resim yapmak olduğunu söyleyebilir miydim? Bunlar işi gücü, sorumluluğu olmayan insanların zaman geçirmek için oyalandıkları uğraşlar değil miydi? Öbür gençler kendilerinden son derece emin görünüyorlardı. Hepsi tıp ya da mühendislik fakültelerine yazılmış, kızıl hastalığını iyileştirmenin ya da köprü kurmanın yöntemlerini öğreniyorlardı. Ben bile kendimi alaya almaya başlamıştım. Bu tür kaygılarla hukuk fakültesine kaydoldum ama yüreğimin derinliklerinde hiçbir zaman avukatlık yapamayacağımı biliyordum.

Sizi asıl ilgilendiren konudan uzaklaşıyorum, ama o devire ve kendi duygularıma değinmeden benim için büyük önemi olan insanlardan söz edemem. Çünkü, eğer kendi duygularım ve kaygılarım olmasaydı, bu insanlar benim için çok önemli olabilirler miydi?

Yeniden Max'a dönüyorum.

Santraç maçını bitirirlerken merakla onu izlemeye başladım. Şu şişmanlamaya meyilli, yumuşak ve tembel Yahudilerden biriydi. Kemerli, kaba bir burnu vardı, açık alnını da göz önüne alırsak yüzünün bütününde soylu dokunuşlar vardı diyebiliriz. Ağırbaşlıydı, görmüş geçirmiş olgun insanlara özgü bir tavırla izlemesini ve düşünmesini biliyordu. Baştan savma giyinmişti, bazı düğmeleri yoktu, kravatını biçimsiz bağlamıştı, sokaklarda çıplak gezinmemek için elini ilk attığını giymiş gibi bir hali vardı. Daha sonra hiç pratik biri olmadığını ve parasını idare etmekten aciz olduğunu öğrenecektim. Aylığını alır almaz harcar, kitaplarını, giysilerini, annesinin armağanı olan bir yüzüğü rehin bırakmak zorunda kalır, sonunda tefeciye olan borcunu annesi öderdi. Ailesini tanıdığım zaman babasının da kendi kadar huzur dolu ama sağduyudan nasibini almamış olduğunu gördüm. Baba oğul, insanın aklında, varsa, Yahudi imgesini yerle bir etmek için yaratılmışlardı sanki. İkisinin de yaşam pratiği hakkında hiçbir fikri yoktu, ikisinin de aklı bir karış havadaydı, yumuşakbaşlı, sakin ve barışçıldılar, rahat

insanlardı ve iyi arkadaştılar, düşünmesini seviyorlardı ve tembeldiler, para kazanmak konusunda kesinlikle yeteneksizdiler, lirik ve absürddüler. Onu kaldığı öğrenci yurdunda ziyaret ettiğim zaman nasıl bir düzensizlik içinde yaşadığını gördüm: Canı ne zaman isterse o zaman uyuyor, acıkınca eline ilk geçen yiyeceği yatağında yiyordu, komodininin çekmecesinde peynirli ya da salamlı, dev sandviçler bulunduruyordu. Komodinin üzerinde bir su ısıtıcısı ve mate çayı vardı, yatağından hiç kalkmadan çay ve çayla dönüşümlü olarak sigara içebiliyordu. Bu uygarlıktan uzak dünyada, yarı çıplak ders çalışıyor, bir cep santraç tahtasında oyun oynuyor, sürekli santranç dergilerini ve kitaplarını karıştırıyordu.

Onun aracılığıyla Carlos'u tanıdım: Her an yıkılma tehdidi altında bulunan plastik bir köprüden geçerek sert ve dayanıklı mineralli topraklara, her an patlamaya hazır volkanların bulunduğu bazalt bir kıtaya vardım. Yıllar içinde iki insanın karşılaşıp derin ve kararlı bir ilişki sürdürmelerine aracılık etmeye yarayan pek çok insanla karşılaşacaktım. Bu aracılar, üzerinden orduların geçtiği derme çatma asma köprülere benzerlerdi. Taburlar geçtikten sonra toplanırlardı.

Ona bir gece Max'ın odasında rastladım. Ben gelince sustular. Max onu bana tanıştırdı ama yalnızca adını duyabildim, sanırım soyadı İtalyan'dı. Çok zayıf, patlak gözlü bir oğlandı. Yüzünde ve ellerinde acımasız, sert bir şey vardı, gözüme son derece çekinden ve içine kapanık göründü. Çok acılar çekmiş gibi görünüyordu, belirgin yoksulluğunun yanı sıra, ruhunda da başka kaygı ve kederler barındırıyordu sanki. Fernando'yla olan ilişkisi ona büyük ilgi duymama yol açmıştı, salt ruh gibi görünüyordu gözüme, sanki teni ateşle kavrulmuş, kireçleşmişti, acı çekmiş ve yanmış bedeni kımıldayabilmesine ve varlığının gerilimini taşıyabilmesine yarayan birkaç kaç sert kastan, bir parça kemik ve deriden ibaretti. Konuşmuyordu, bakışlarının ardında bir öfke ateşi yanıyordu, önemli ve kaygı verici sırları gizlemek için sımsıkı kenetlenmiş olan dudakları, sert yüzünde bıçakla oyulmuş gibi duruyordu.

Max ve Carlos arasındaki ilişki beni büyülemişti. Tereyağını keskin bir çelik bıçakla kesmeyi andırıyordu. Henüz insanoğluyla ilgili hiçbir şeye şaşırmamamız gerektiğini bilecek olgunlukta değildim. Şimdi Max'ta o zamanlar görünüşte bana çok ilginç gelen bu arkadaşlığı sürdürecek özelliklerin olduğunu düşünüyorum. İyiliği, Carlos'un ruhsal gerginliğini, çölleri aşmış bir adamın bir bardak suyla susuzlu-

ğunu yatıştırması gibi yatıştırıyordu. Yumuşaklığı, Carlos ve Fernando gibi insanlar arasında bir amortisör görevi görüyor, sert darbeler yemeden birbirlerine yaklaşabiliyorlardı. Ayrıca dünyadaki hangi polis Max gibi birinin anarşistler ve çetelerle ilişkisi olduğunu tahmin edebilir ki?

Fernando'nun asıl ilgilendiği önce kuşkulandığım, sonra kuşkularımı doğruladığım gibi Max'ın annesiydi. İki tür kadına tuhaf bir çekim duyardı: çok genç kızlar ve olgun kadınlar. O kadar iyi rol yapardı ki, gencecik bir kızı kandırıp sokaklarda el ele gezebildiği gibi, erkekler konusunda engin deneyimi olan, erkekler yüzünden acı çekmiş kadınları da baştan çıkarırdı. Eğer bir adam yalnızca yalnızken gerçek yüzünü gösteriyorsa, Fernando'nun gerçek yüzü bileyli bir bıçakla oyulmuş gibi zalim ve acımasızdı; ama malını satmak isteyen bir satıcı gibi, canı istediği zaman son derece şirin bir ifade takınabilirdi. Müşterisine göre şefkatli, anlayışlı, yumuşak, müşfik ya da romantik olabilirdi. İnsanlığa, özellikle kadınlara duyduğu küçümseme bu oyunda kendisine yardımcı olurdu. Bu iğrenç komediyle hem şehvetini doyurur, hem de kendi kendini aşağılardı. Kadınlar üzerine aşağılık kuramları vardı. Ona göre, kimi kadınlar bir dal çiçeğe, kimileri de şamara gereksinim duyarlardı; bazıları ikisine birden. Ama uzun vadede tüm kadınlara kötü davranır, tam sevişirlerken esnemek türünden zalimlikler yapardı.

Max'ın annesi kırk yaşlarında olmalıydı. Esmer olmasına karşın kesinlikle Slav tipliydi, güzel olup olmadığını bilemiyorum; dikkat çeken özelliği güzelliği değil, gözlerinde yanan tutku ateşiydi. Açıklamak gereksiz, ama Max annesinden hiçbir şey almamıştı. Tüm özelliklerini babasından almıştı.

Büyüleyici olan Nadia'nın geçmişiydi. Annesi Saint Petersburg'da, Toprak ve Özgürlük hareketinin öncülerinden olan Vera Figner'le birlikte tıp okumuştu. Pek çokları gibi köylülerin arasına karışıp propaganda yapmak için eğitimini yarım bırakmış, Çar saldırılarla hareketi ortadan kaldırmayı kafasına koyduğunda kaçmıştı. Zürih'te başka gruplara katılmış, Isaiev adında sportmen bir genç adamla ilişkisi olmuş, daha sonra evlenmiş, bu evlilikten Nadia adlı bir kızı doğmuştu. Nadia'nın çocukluğu ve ilk gençliği Avrupa'da o kenten bu kente sürüklenerek, huzursuz ve hareketli geçmişti. Sonunda İsviçre'ye dönmüşler, Nadia orada Steinberg adında kronik bir tıp öğrencisiyle evlenmişti. Arjantin'e gelmişlerdi, Nadia tıp eğitimini sürdürmüş, ailesini doyurmak ve eğitmek için varını yoğuna katmıştı.

Tatar yüzü, ortadan ayrılıp ensesinde bir kurdeleyle toplanmış, griye çalan düz saçlarıyla bir Rus filminden fırlamış gibiydi.

Bir gün, "Ama siz nasıl bir Yahudisiniz?" diye sormaya cesaret ettim.

Gülümseyerek "Pogromlardan kurtulan Yahudilerden," diye yanıtladı.

Yıllar sonra, Yahudileri daha iyi tanıdığımda, Nadia'nın Slav kökenlerini doğrulayacak biçimde omuzlarını silktiğini ya da ellerini oynattığı fark ettim. Bu tür belirtilerin Steinberg'ler gibi Yahudiler arasında yaygın olduğunu öğrendim: Slav, Tatar karışımı yüzler, aileden kalma eski semaverlerde içilen çaylar, Puşkin, Gogol ve Dostoyevski'den (Ruşça okudukları) hoşlanmaları. İnsan, yarı aydınlık bir odada gözlerinin karanlığı alışması gibi onlara alıştığı zaman yaşlı soylarının özelliklerini de ayırt edebiliyor. Bunların illa bedensel olması gerekmiyor, bir ses, bir gülüş, düşünceler ya da davranışlar bile olabiliyor. Slav kökenli güçlü bir yüz birdenbire hüzünlü bir gülümsemeyle aydınlanabiliyor, bu güçlü bir kişinin kılığına bürünmüş, kendisine saldırılmasından korkan küçük bir kız çocuğunu andırıyor. Nadia'nın omuz silkişinde, *gohim*'lerin** dünyasına duyduğu güvensizlik ve alay, acı bir hayal kırıklığı, trajik olayların anıları vardı.

Nasıl olursa olsun, Nadia bu geniş toprakları, nihilistlerin ve sarhoşların, şarlatanların ve veremlilerin, bürokratların, kendilerini çarların Rusya'sında sanan generallerin ülkesini sevmeyi öğrenmişti.

Max, Fernando'yla 1928 yılında bir cumartesi akşamı, Avellano'da *Şafak* adlı bir kulüpte, Gonzales Pachecho'nun verdiği "Anarşizm ve Şiddet" adlı bir konferansta tanışmış. O günlerde Di Giovanni'nin saldırıları ve rehin almaları yüzünden bu konu gündemdeydi ve hararetle tartışılıyordu. Bu konferanslar son derece tehlikeliydi, anarşizm birbirlerinden ölesiye nefret eden fraksiyonlara bölünmüş olduğundan toplantılara herkes silahını kuşanıp da gidiyordu. Devrimci bir hareketi uzaktan izleyenlerin ya da sonradan katılanların yaptıkları ortak bir hata, hareketi oluşturanların iyi tanımlanmış, tek tip insanlar olduklarını sanmalarıdır. Benzer bir hatayı Beau Brummell ile Liverpol'da çalışan herhangi bir liman işçisi gibi çok farklı insanları aynı kefeye koyup, üzerine bastıra bastıra "İngiliz" diye genellediğimizde de yaparız.

---

* Rus. Savunmasız insanların öfkeli kalabalık tarafından katledilmesi, özellikle Yahudilerin komşuları tarafından saldırıya uğrayıp öldürülmesi. (ç.n.)

** İbr. Yahudilerin, Yahudi olmayanlara verdikleri ad. (ç.n.)

"Bütün Japonlar birbirinin aynıdır" dediğimiz zaman hepsinde ortak olan özellikleri (ilk dikkati çeken bunlardır) göz önüne alan bir psikolojiyle hareket eder ve kişisel özelliklerini göz ardı ederiz, farklılıkları görebilmemiz için o toplumun içine girmemiz gerekir (o zaman farklı özellikler önem kazanır).

Anarşistler arasındaki çeşitliliğin haddi hesabı yoktu. Her çeşit öldürmeye karşı oldukları için et yemeyen Tolstoycular vardı, Taocuydular ve Esperanto öğrenirlerdi; şiddetin her türlü biçimini onaylayan çünkü Devlet'in ancak güç kullanılarak alt edilebileceğine inanan ya da Podestá gibi sadist içgüdülerini şiddet kullanarak tatmin edenler vardı. Fernando gibi Nietzsche ve Stirner yanlısı olup da harekete geiren öğrenciler ya da entelektüeller vardı, inatçı ve içlerine kapanık olurlar, sonunda genellikle faşizme kayarlardı. İçgüdüleriyle bir umut peşinde koşarken anarşizme yaklaşmış cahil işçiler vardı. Patronlara ya da topluma nefretlerini kusmaya gelmiş küskünler vardı, bunlar ellerine biraz para geçer geçmez ya da polis kuvvetlerinde bir iş bulurlarsa, en acımasız patrondan daha acımasız olurlardı. İyi yürekli ve yüce gönüllü insanlar vardı, ama tüm iyiliklerine karşın Simon Radovitsky olayında olduğu gibi saldırı ve ölüme bulaşırlardı; masum kadınların ve çocukların ölümünden sorumlu tuttukları bu adamı yargılamış, suçlu bulmuş ve cezalandırmışlardı. Asalaklar vardı, anarşizm bahanesiyle yoldaşlarının evinde kalır ve bedavaya karın doyururlar, arada bir onların bir şeyini çalar ya da karılarını baştan çıkarırlardı. Yoldaş biraz yakınacak olsa küçümseycrek, "Sen ne biçim bir anarşistsin, yoldaş," derlerdi. Özgür ruhlular vardı, kuşlar gibi özgür yaşamaktan yanaydılar, güneşi ve kırları severlerdi, sırtlarına çantalarını atıp iyi haberler yaya yaya, o ülkeden bu ülkeye yolculuk ederlerdi; bir yerde hasatta çalışırlar, bir değirmeni ya da sabanı tamir ederler, geceleri okuma yazma bilmeyen gündelikçi işçilere okuma yazma öğretir, yalın ama ateşli sözcüklerle yoksulların aşağılanıp acı çekmeyeceği yeni toplum düzenini anlatırlar, ya da yanlarında getirdikleri kitaptan bölümler okurlardı: İtalyan köylülere Malatesta ya da Bakunin okurlardı. Güneşin altındaki uzun, ağır çalışmadan yorulmuş olan dinleyicileri tek söz etmezler, oturdukları benzin fıçılarının üzerinde mate çayı içerler, hayal meyal uzaktaki bir İtalyan ya da Polonya köyünü anımsarlar, dinledikleri olağanüstü düşü görerek uyuklarlar, inanmak isterler, ama bir türlü inanamazlar (gündelik gerçekler omuzlarına çökmüş olurdu), bazıları da başlarına gelmedik kalmamış talihsizler gibi her şeyin biti-

mindeki cenneti düşlerdi. Bazen bu gündelikçi işçilerin arasında göçmen olmayan biri, Tanrı'nın yıldızlı gökleri ve kırları herkesin eşit yararlanması için yarattığına inanan, pampalarda dikenli çitlerin çevrelediği çiftliklerin bulunmadığı özgür ve bereketli günleri özleyen bir kriol bulunur; bu bireysel ve stoik köylü kendini tuhaf adları olan bu havarilerin söylediği ilahilere kaptırır, hevesle bu umut öğretisini bağrına basardı.

1928 yılının o gecesi, Tolstoycu bir Zapatist kimsenin kimseyi öldürmeye hakkı olmadığını, özellikle de anarşizm adına öldüremeyeceğini; hayvanların yaşamlarının bile kutsal olduğunu, bu nedenle yalnızca yeşillik yediğini söyleyince on yedi yaşlarında gösteren uzun boylu, esmer, gözleri yeşile çalan bir genç, alaycı ve sert bir tonla,

"Marul yiyerek bağırsaklarınızın çalışmasına katkınız olduğu yadsınamaz, ama burjuva toplumunu alaşağı etmede yeşillik tıkınmanın bir işinize yarayacağını söylemek çok zor," dedi.

Herkes dönüp tanımadığı bu genç adama baktı.

Başka bir Tolstoycu Zapatistin yardımına koşarak bir kaplanın açlığını dindirmek için Buda'nın kendini kaplana yem yaptığı efsaneyi anımsattı. Bir şiddet yanlısı, kaplan Buda yerine savunmasız bir çocuğun üzerine atlasaydı, Buda'nın nasıl tepki göstereceğini sordu. Ondan sonra tartışma alevlendi, davranış biçimlerine göre alaycı, lirik, incitici, saçma, yumuşak, onur kırıcı, kaba tonlara bürünerek sürdü gitti; aralarında sınıf bilinci, sosyal sorun olmayan bir topluluğun bile nasıl uyumsuz olabileceğini bir kez daha kanıtladı. Tartışma aynı eski verilere ve anılara kilitlendi kaldı: 1909'da 1 Mayıs kıyımının suçlusu polis şefini Radovitsky öldürmemiş miydi? Sekiz ölü ve kırk yaralı için öç çığlıkları atılmamış mıydı? Kurbanların arasında kadınlar da yok muydu? Evet, elbette. Burjuva devleti ayrıcalıklarını saçlarına dek silahlandırdığı bekçilerle savunurdu, ne yaşam ne de özgürlük bağışlardı, adalet ve onur bu despotların ayrıcalıklarını sürdürmelerine yarardı yalnızca. Peki, ya anarşistlerin bombalarıyla can veren masum insanlar? Ayrıca bir topluluk nasıl şiddet ve intikam peşinde koşarak ileriye gidebilir? Anarşistler gerçek insani değerlerin savunucuları değiller mi: adalet, özgürlük, kardeşlik, yaşama saygı? Ayrıca bu yüce değerler uğruna yapılan saldırılarda bankalarda çalışan vezneciler ve memurlar da havaya uçuyor, oysa onlar masum insanlar, hem çalınan para da kuşkulu biçimde harcanıyor, amaca hizmet etmiyor, öyle değil mi? Tartışma küfürler, çığlıklar ve silah sesleri arasında sona erdi. Çok iyi

bir hatip olan Gonzales Pachecho, anarşistlere böyle davranarak burjuvaların kendilerine yönelttikleri suçlamaları haklı çıkarttıklarını haykırarak ve tüm hitabet yeteneğini seferber ederek ortalığı güçlükle yatıştırdı.

İşte Max Fernando'yla karşılaştığı koşulları böyle anlattı. İğneleyici sözleri ve yüzünün hatları dikkatini çekmişti. Konferanstan Fernando ve benim daha sonra tanıştığım Podestá adında biriyle birlikte çıkmışlardı. Böylece Podestá'nın örgütlemek ve başına geçmek istediği çetenin kuruluşunun ilk adımı atılmıştı, ama başa kaçınılmaz olarak Fernando geçmişti. Osvaldo R. Podestá'yı tanır tanımaz itici buldum: kuşku uyandıran, kaypak bir yönü vardı. Hareketleri yumuşak hatta kadınsıydı, eğitimli biri sayılırdı, Di Giovanni'nin çetesine katılmadan önce lisenin dördüncü sınıfına kadar okumuştu. Gözlerini kısıp insana yan yan, iğrenç bir bakışı vardı. Yaptıklarını öğrendikçe hakkındaki bu ilk izlenimimin doğru olduğunu anladım. Di Giovanni vurulup, devlet tüm gücünü kullanarak hareketi bastırdıktan ve Fernando'nun çetesinin bir üyesi olarak Braceras Bankası'nın veznesine saldırılmasında rol aldıktan sonra kaçakçılarla birlikte Uruguay'a kaçmış, oradan İspanya'ya gitmişti. Silahlı işçi birliklerine katılmış ve yönetimle kıyasıya mücadele etmişti (orada iç savaştan önce tam üç yüz kişi ölmüştü), ama bilemediğim bir nedenden ötürü polisle işbirliği yapmakla suçlanmıştı. Suçsuzluğunu kanıtladıktan sonra anarşistlerin göstereceği herhangi birini vurabileceğini söylemişti. Kendisine Barselona Emniyet Müdürü'nü hedef göstermişler, Podestá adamı soğukkanlılıkla vurmuş, anarşistler arasında yeniden saygınlık kazanmıştı. Ama iç savaş sırasında öyle bir vahşet sergilemişti ki, İberya Anarşist Federasyonu öldürülmesine karar vermişti. Kararı öğrendiği zaman Tarragona'dan para ve değerli eşyalar yüklediği bir deniz motoruyla kaçmaya kalkışmıştı, ama tam zamanında kurşunlanmıştı.

Fernando'nun çetesinde Podestá gibi bir yaratığın olması açıklanabilir. Garip olan Carlos gibi birinin böyle bir grubun etkinliklerine karışmış olması; bu ancak oğlanın iyi niyeti ve saflığıyla açıklanabilir. Ayrıca, Fernando'nun sınırsız ikna etme yeteneğini de göz önünde bulundurmak gerekir, çocuğu burjuva değerlerini alt etmenin tek yolunun bu olduğuna inandırmış olabilir. Zavallı Carlos, çaldıkları paraların sendikalara, yetim ailelerine, tutuklu yakınlarına ya da sürgünlere gitmediğini öğrendiği zaman tiksintiyle örgütten ayrılmıştı. Gatti'den Fernando'nun Montevideo'daki tutukluların kaçırılması için söz verdi-

ği parayı vermediğini öğrenince çeteden kopmuştu. Kaçış ertelenemezdi ve başka bir yerden bulunan parayla alelacele gerçekleştirilmişti. Carlos, Gatti'ye büyük saygı duyuyordu ve adamın son başarısı da bu saygıyı perçinlemişti. Belki de Montevideo'daki o ünlü kaçış olayını anımsarsınız. On dört tutukluyu Gatti'nin önerileriyle, işbirlikçilerin hapishanenin yanına kondurdukları sahte bir kömür deposundan hapishaneye kadar tam otuz metrelik bir tünel kazarak kaçırmışlardı. Gatti'nin takma adı "Mühendis"ti, bilimsel çalışmıştı. Pusula, haritalar, küçük bir elektrikli kazıcı ve gürültü çıkmaması için iplerle çekilen raylı bir vagon kullanmıştı; çıkan toprağı kömür çuvallarına yüklemişler ve kamyonlarla atmışlardı. Bu karmaşık ve uzun eylemler çok para gerektiriyor, gerekli para soygunlardan sağlanıyordu. Ama sizin de kolayca anlayabileceğiniz ve Fernando'nun alayla söylediği gibi, bir kısırdöngü yaşanıyor, önceki soygunlarda ve adam kaçırmalarda yakalanıp hapse atılan anarşistleri kurtarmak için yeni soygunlar yapılıyordu.

Anarşistlerin iki büyük para kaynağı soygunlar ve kalpazanlıktı. Her iki eylemi de kendi kuramlarıyla olumluyorlardı. Mülk edinme bir soygundu, onlar mülke saldırarak kamuya ait olan, ama birinin haksız bir biçimde kendinin yaptığı bir metayı geri alıyorlardı. Sahte para basarak yalnızca grevlere ve tutukluların hapisanelerden kaçırılmasına yardımcı olmakla kalmıyor; büyük miktarlarda bastıkları zaman mali sistemi zarara uğratarak devletin çökmesini de kolaylaştırıyorlardı. Tarihi İngiltere örneğini taklit ediyorlardı, hani Fransa'da devrim olunca İngiltere devrimi çökertmek için adadan anakaraya kayıklarla sahte Fransız parası göndermiş ya. Anarşistler de, genelde büyük ölçekli kalpazanlıklar yapıyorlardı. Bu tam bir yeraltı çalışmasıydı, ama militanların çoğu grafik sanatlarından olduğu için pek zor değildi. Di Giovanni büyük bir atölye kurmuştu, orada sahte on pesolar basılırdı. Bu atölyede Celestino İglesias adında İspanyol bir matbaacı çalışırdı, cömert ve iyi yürekli bir insandı. Fernando ölmeden birkaç yıl önce onu yeni bir kalpazanlık işi için aramıştı, daha sonra genç adam bir kaza geçirmiş, gözlerini kaybetmişti.

Neyse, biz yeniden karşılaşmamıza dönelim.

1930 yılının şubat ayıydı. Max'la birlikte *Büyük İhanet*'i görmeye gitmiş, sinemadan çıkınca Emil Jannings ve sesli sinemanın avantajları ve dezavantajları üzerine tartışarak bir bara girmiştik (Max da, Rene Clair, Chaplin gibi sesli sinema fikrinden dehşete kapılıyordu). Fer-

nando'nun, her zaman Max'ın santranç tahtasının hazır durduğu masanın yakınında oturmuş onu beklediğini gördük. Artık olgun bir erkek olmasına karşın onu anında tanıdım. Yüz hatları belirginleşmişti, ama değişmemişti. Çocukluğundan beri sert hatları olan, yılların bu hatları daha da belirgin kıldığı insanlardandı. Bu çarpıcı ve unutulmaz hatları olan yüzü binlerce insanın arasında bile anında tanırdım.

Beni tanıyıp tanımadığını, tanımamış gibi davranıp davranmadığını bilemiyorum. Elimi uzattım.

Dalgın bir biçimde elini uzatarak, "Ah! Bruno, sen misin?" dedi.

Biraz uzaklaştılar, Fernando alçak sesle Max'a bir şeyler söyledi. Şaşkınlığımdan kurtulamıyordum, o kadar şaşırmıştım ki söyleyecek söz bulamıyordum. Daha sonra bu karşılaşmayı açıklayacak pek çok neden bulacaktım, ama o anda bana bir mucize, kara bir mucize gibi görünmüştü.

Ayrıldıkları zaman bana dönerek eliyle bir veda işareti yaptı. Max'a hakkımda bir şey söyleyip söylemediğini, nereden tanıştığımızı anlatıp anlatmadığımı sordum.

"Hiçbir şey söylemedi," dedi.

Bu karşılaşmanın Fernando'yu şaşırtmış olduğunu sanmıyorum. Bu kentte o kadar çok insan tanıyordu ki.

Böylece yeniden Fernando'nun yörüngesine girmiş oldum. Onu çok seyrek kereler görmeme karşın tümceleri, kuramları, alayları, yaşantımın o kritik dönemini etkisi altına aldı. Hiçbir zaman etkin olarak çetesine girmedim, ama Max ve Carlos aracılığıyla, bu fırtınalı varlığı ve etkinliklerini uzaktan, kaygıyla izliyordum. Max gibi bir insanın nasıl olup da onun işlerine bulaştığı bugün bile hâlâ yanıtını bulamadığım bir sorudur. Sanırım dolaylı bir görevi ya da ilişkisi vardı, çünkü ne düşünceleriyle böyle eylemlere katılacak tipte birisiydi, ne de davranışlarıyla. Bugün bile Max'ı bu çeteye yaklaştıran etkenleri sorguluyorum. Merak mıydı? Soydan gelme ya da ailesinin tarihiyle ilgili bir şey miydi? Hâlâ Max'ın bu çetenin içindeki ortama hiç uygun düşmeyen varlığı beni gülümsetir. O kadar başkalarına ayak uydurabilen bir insandı ki, Buenos Aires'in Emniyet Müdürü'yle bile arkadaş olmak için uygun nedenler bulabilir, eline fırsat geçse onunla santranç oynardı. Onun bu çetenin içinde olması, bir depremin tozunun toprağının ortasında rahat bir koltuğa oturmuş, sakin sakin günlük gazetesini okuyan birine rastlamak kadar mantık dışıydı. Saldırganların, teröristlerin, sahte para basmaktan, dinamit yerleştirmekten ya da tünel kaz-

maktan söz eden insanların arasında, huzur içinde Honegger'in çevirdiği *Kral David* adlı filmden ya da Odeón Tiyatrosu'nda sahnelenen *Tairoff* adlı oyundan söz edebilir; Capablanca ile Alekhine'nin yaptığı satranç maçı üzerine fikir yürütebilir; ufak tefek şakalar yapabilirdi. Cinden başka bir şey içmeyen ağır içkicilerin ortasında elinde renkli likör kadehçiğiyle duran biri kadar aykırıydı bu ortama.

2 Eylül'den sonra olaylar ivme kazandı: öğrenci gösterileri, sokaklarda kurşunlamalar, Aguilar adında bir öğrencinin öldürülmesi, grevler ve sonunda 6 Eylül Devrimi'nin ardından Başkan Yrigoyen'in düşmesi. Bununla ülke tarihinin bir dönemi kapanacaktı (bunu şimdi biliyoruz). Bir daha asla eskisi gibi olmayacaktık.

Askeri darbe ve sıkıyönetim ilanıyla tüm hareket çok ağır bir darbe yedi. İşçi ve öğrenciler dağıtıldı, yabancı işçiler sürüldü, insanlar işkenceden geçirildi, devrimci hareket büyük sekteye uğradı.

Bu karmaşanın ortasında Carlos'un izini yitirdim, ama çok tehlikeli bir işe bulaştığını tahmin edebiliyordum. 1 Aralık gazetelerinde Catamarca Caddesi'ndeki Braceras'ın veznesine saldırıldığını okuduğum zaman aklıma hemen Carlos'un yanına beni katarak, bir basımhane kurmak için gizli bir yer bulmak bahanesiyle, uzun uzun o yörede gezinmesi geldi. Bu saldırının Fernando'nun çetesinin işi olduğundan kuşkum yoktu, zaten sonradan öyle olduğunu öğrendim. Bu Carlos'un katıldığı son eylem oldu, Fernando'nun amaçlarıyla kendininkilerin ortak bir noktası olmadığını anlamıştı sonunda. Fernando alaycı imalarıyla onun komünizme duyduğu sempatiyi yok etmeye çalışsa da, Carlos, Avellana'daki komünist bir hücreye katıldı. Birkaç kez Carlos'un çenelerini sıkıp gözlerini yere dikerek, Fernando'nun komünizm hakkındaki alaylarını ve yorumlarını dinleyişine tanık olmuştum. Bu konuşmalar Carlos'un komünist gençlerle birlikte çalışmaya başladığı, bu harekette üstünlükler gördüğü bir döneme denk düşüyordu. Komünistler daha kararlı, belirli bir amaç uğruna savaşır gibi görünüyorlardı. Bireysel terörizmin yararsız ve devrimci hareket için zararlı olduğunu savunuyorlar, Di Giovanni'ninki gibi çetelerin ortaya çıkmasına olanak tanıyan hareketi sağlam temellere dayanarak eleştiriyorlardı. Burjuva devletin örgütlü güçleriyle yalnızca işçi sınıfının gücünü örgütleyerek savaşılabileceğini savunuyorlardı. Fernando, öbür anarşistler gibi, komünist hareketi yeni bir devlet kurmayı amaçladığını, bu devletin öncekinden bile baskıcı olacağını, bu yeni diktatörlüğün gelecekteki toplumun çıkarları uğruna bireyselliği feda edeceğini söyleye-

rek eleştirmiyordu. O, hareketi baştan aşağı yetersiz buluyor, komünizmi insanın sorunlarının çözümü olarak değirmenleri, hidroelektrik santralları, ayakkabıları ve karın doyurmayı gösterdiği için küçümsüyordu.

Korkunç olan Fernando'nun Carlos'un bu yeni yeşeren inancını birtakım karmaşık kavramlarla yok etmeye uğraşması değildi; asıl önemli olan ne komünizmin ne de anarşizmin Fernando'nun umurunda bile olmaması, tek amacının diyalektik silahlarını kullanarak Carlos gibi kafası karışık ve yardıma muhtaç bir çocuğun inançlarını yıkmak olmasıydı.

Ama söylemiş olduğum gibi bu Braceras saldırısından önceydi. Daha sonra 1934 yılına kadar Carlos'u görmedim. Fernando'ya gelince, sonraki yirmi yıl onun izini kaybettim.

1931 Ocağı'nda, bir ihbarı değerlendiren polis, Di Giovanni'yi gizli bir basımevinde bastı. Uzun bir kovalamacadan sonra Di Giovanni sıkıştırıldı, yakalandı ve hapse atıldı. Şubatın birinde arkadaşı Scarfó'yla birlikte kurşuna dizildi. "Yaşasın Anarşi!" diye bağırarak ölüme gittiler. Bu çığlıklar onun dünyanın bu köşesindeki kesin ölümünü bildirir gibiydi.

Onunla birlikte pek çok şey sona erdi.

Fernando'yla karşılaşmam sonucunda içine sürüklendiğim kriz, eğitimimin son yıllarında çektiğim yalnızlık, içimde "Vidal'lara geri dönmek" için karşı konulmaz bir istek uyandırmıştı.

Ben her zaman izleyici olmuşumdur. Kendimi aniden bir fırtınanın ortasında buldum. Karlarla beslenen bir dağ akarsuyunun sakin sakin yerlerinde durup dünyayı izleyen nesneleri önüne katması gibi sürülendim. Bu nedenle yaşadığım o dönem üzerinden bunca zaman geçmiş olmasına karşın bana bir düş gibi gerçek dışı, bir roman dünyası gibi baştan çıkarıcı (ama uzak) geliyor.

Polisiye nedenler ve Carlos'la ilişkim yüzünden kaldığım pansiyon tekin bir yer olmaktan çıkınca, mühendislik öğrencisi olan ve beni komünist harekete sokmaya çalışan Ortega'nın yaşadığı pansiyona sığındım. Brasil Caddesi üzerinde, Constitución yakınlarında, kendisinden çok hoşlanan İspanyol bir dulun işlettiği bir pansiyonda kalıyordu. Bana geçici bir çözüm bulması zor olmadı. Lima Caddesi'ne bakan bir odadaki çer çöpü temizleyerek üzerinde uyuyabileceğim bir döşek attım.

O gece çok huzursuz uyudum. Şafakta korkuyla uyandım, bir gün

önce olan olayları anımsamakta güçlü çektim, bilincim yerine gelince içinde bulunduğum durumun karışıklığına şaşırdım. Aniden uyanmak yerine yavaş yavaş, karmaşık bir işlemden geçerek, karanlık yüzyıllar boyunca önceki varlığının anlamını yitirmiş, parça parça, birbiriyle tutarsız olayları anımsayabilen birinin, belirsiz ve uzak kıtalara yaptığı yolculuktan dönmesi gibi uyanırız. Gün ışığı içinde bulunduğumuz dolambaçın çıkışlarını aydınlatmaya başlar ve kaygıyla gündelik yaşama doğru koşarız. Uzun süre fırtınayla boğuştuktan sonra karaya çıkan deniz kazazadeleri gibi gibi uykunun kıyısına varırız. Orada, yarı bilinçli, yavaş yavaş sakinleşerek, şükranla, gündelik yaşamın, uygarlığın huzurlu ve rahat dünyasının ayırdına varırız. Antoine de Saint Exupéry, bir hava savaşından sonra Atlantik Okyanusu üzerinde kayboluşunu, teknik elemanıyla birlikte tam umutlarını yitirmek üzereyken Afrika kıyılarında zayıf bir ışık görmelerini, son litre benzinleriyle kıyıya varışlarını; daha sonra bir barakada içtikleri sütlü kahvenin tüm yaşamla aralarında kurulan alçakgönüllü bir bağ, varoluşla küçük fakat olağanüstü bir yeniden kavuşma olduğunu anlatır. Aynı biçimde uykunun evreninden geri döndüğümüz zaman, bir komodin, yıpranmış bir çift ayakkabı, tanıdık bir lamba, güvenliğin, varmak için kaygı duyduğumuz kıyının ışıklarıdır. Bu nedenle ayırt etmeğe başladığımız gerçek parçalarından biri beklediğimiz bir şey değilse kaygılanırız: o bildiğimiz komodin, şu yıpranmış ayakkabılarımız, o bildik lamba. Tıpkı tanımadığımız bir odada, soğuk, boş ve sıradan bir otel odasında, ya da bir gece önceki koşulların bizi sürüklediği bilmediğimiz bir odada uyandığımızda olduğu gibi.

Yavaş yavaş odanın benim odam olmadığını, bir gün önceki olayları, polisi, anımsadım. Gün ışığında her şey gözüme tümüyle saçma sapan ve özümden uzak göründü. Bir kez daha en ilgisiz insanların bile olayların oluş biçiminden ve şiddetinden nasiplerini aldıklarını düşündüm. Saçma rastlantılar sonucu, izlemek ve edilgen bir biçimde düşünmek için yaratılmış olan ben bile karmaşanın ortasına, hatta tehlikeye düşmüştüm.

Kalktım, pencereyi açtım, aşağıya, hiçbir şeyi umursamayan kente baktım.

Kendimi yalnız ve uyumsuz hissediyordum. Önümde uzanan yaşam karmaşık ve saldırgandı.

Ortega göründü. Her zamanki iyimserliğiyle anarşistler hakkında şakalar yapıyordu. Fakülteye gitmek için çıkmadan önce Lenin'in oku-

madığım bir kitabını bıraktı. Kitap kesin bir dille terörizmi eleştiriyordu. Nadia'nin önerisiyle terörist bir saldırı sonucu canlı canlı Çar'ın hapishanelerine gömülen Vera Figner'in anılarını okumuştum, Lenin'in alaycı ve acımasız incelemesine sempati duyamıyordum. "Küçük burjuva çaresizliği!" Bu romantikler Marksizmin kusursuz ışığında ne kadar gülünç görünüyorlar! Yıllar geçtikçe Lenin'in gerçeğe Vera Finger'den daha yakın olduğunu kavradım, ama yüreğim her zaman bu dokunaklı ve hafif kaçık kahramanlara sadık kaldı.

Zaman durmuş gibiydi. En azından benim için. Ortega olayların nasıl geliştiğini görene kadar birkaç gün pansiyondan çıkmamamı önermişti. Ancak üç gün dayanabildim, sonra çıkmaya başladım, polisin benim gibi geçmişi olmayan birini bulmasının olanaksız olduğunu varsaydım.

Öğleyin Constitución Caddesi'ndeki bir kafeteryaya girerek yemek yedim. Ortalıkta bu kadar çok tasasız, sorunsuz insanın bulunmasını tuhaf karşıladım. Odamdayken devrimci yapıtlar okuyordum ve dünya her an tuz buz olabilirmiş gibi geliyordu. Dışarıya çıkınca her şeyin eskisi gibi olduğunu gördüm: Memurlar işlerine gidiyordu, tüccarlar mallarını satıyordu, hatta insanlar tembel tembel meydanlardaki banklarda oturup zaman öldürüyorlardı. Eskisi gibi, tekdüze. Bir kez daha, son kez değil, kendimi yabancı hissettim. Sanki aniden bu anlamını ve kurallarını bilmediğim dünyada uyanmıştım. Amaçsızca Buenos Aires caddelerinde dolaşıyor, insanlarını izliyor, Plaza Constitución'da bir banka oturuyor ve düşünüyordum. Odama döndüğüm zaman kendimi her zamankinden daha yalnız hissediyordum. Ancak yeniden kitaplara gömüldüğümde gerçeğe ulaştığımı sanıyordum, sokakların gerçeği hipnotize olmuş insanların kafalarındaki büyük bir hayaldi sanki. Yıllar sonra, o zamanlar sokakları, meydanları dolduran, ofislerde çalışan, işlerine koşturan, binlerce ve binlerce insanın üç aşağı beş yukarı benim durumumda olduklarını anlayacaktım: kaygılı, yalnız insanlar, yaşamın anlamı ve anlamsızlığı üzerine düşünen insanlar, çevresindeki dünyanın uyuduğu duygusuna kapılan insanlar, hipnotize olmuş ve birer makineye dönüşmüş insanlar.

Öyküler yazmaya koyuldum. Artık kendimi ne zaman mutsuz hissetsem, içine doğduğum bu dünyada yalnız ya da uyumsuz hissetsem öykü yazdığımı biliyorum. Her zaman böyle miydi, bilmiyorum, ama günümüzde sanat, bu gergin ve parça parça ayrılan sanat, aykırılığımızdan, kaygımızdan, mutsuzluğumuzdan doğuyor. Sanat, bu narin

soyun, adı insan olan kaygılı ve doymak bilmez yaratığın evrenle barışma girişimidir belki de. Hayvanların böyle bir şeye gereksinmeleri yok: Onlar yaşamakla yetiniyorlar. Varlıkları içgüdüsel arzularıyla uyum içinde. Kuşa birkaç tohum ya da kurtçuk, yuvasını yapabileceği bir ağaç kovuğu, uçacağı geniş alanlar yetiyor. Yaşamı doğumundan ölümüne dek ne çıkarsa bahtına kabilinden bir ritimle akıp gidiyor, metafizik bir umutsuzluk ya da delilik gibi nedenlerle sarsılmıyor. Oysa insan iki ayağının üzerine dikildiği ve karşılaştığı ilk sivri taşı balta yaptığından beri hem büyüklüğünün temellerini hem de sıkıntılarının kaynaklarını inşa ediyor. Elleriyle ve elleriyle yaptığı aletlerle adı Kültür olan o çok güçlü ve çok tuhaf yapıyı inşa ederken bir yandan da kendi kendini parçalıyor, çünkü artık bir hayvan olmamasına karşın ruhunun sandığı gibi bir tanrı da değil. O, hayvanların toprağıyla kendi tanrılarının göğü arasında yaşayan iki yönlü, talihsiz bir yaratık henüz, masumluk çağlarının yeryüzü cennetini kaybedeli çok oldu, ama ruhunun kurtarılışının ilahi cennetine de erişemedi. Bu acılı, hasta ruhlu varlık kendine ilk kez varlığının nedenini soracak. Böylece elleriyle, baltasıyla, ateşle, sonra bilimle ve teknikle kendisini asıl ırkından, zoolojik mutluluğundan ayıran uçurumu kazacak. Kent, bu çılgın kariyerinin son durağı, gururunu ifade ediş biçiminin tepe noktası, yabancılaşmasının en uç düzeyi olacak. Bu tatminsiz, kör ve biraz da deli yaratıklar gizem ve kan aracılığıyla o kaybettikleri uyumu bulmaya çalışacaklar, kendilerini çevreleyenden daha farklı bir gerçeklik çizecekler ya da yazacaklar, bu çizip yazdıkları gerçeklik fantastik ve çılgın, ama ilginçtir, gündelik gerçekliklerinden daha derin ve doğru olacak. Böylece, herkes adına düş gören bu narin ve savunmasız varlıklar kendi bedbahtlıklarının üzerinde yükselerek ortak kaderin yorumcuları, hatta (acı çeken) kurtarıcıları olacak.

Ne yazık ki ben her zaman iki kat mutsuzdum. Zayıflığım, yalnızca izlemeye yarayan zihnim, kararsızlığım, iradesizliğim, bu yeni düzene, sanat yapıtlarının sözcüsü olduğu bu yeni kozmosa ulaşmamı engelliyordu, her zaman özlemle üzerinde durmak istediğim, benim kurtarıcım olan yapının iskelelerinden aşağıya düşüyordum. Düşerken kötü muamele görüyor, horlanıyor, iki kat hüzünleniyor, basit, sıradan insanlara tutunmaya çalışıyordum.

Yine aynı durumdaydım: İnşa ettiğim her şey acemi işi oluyor ve çöküyordu, birbiri ardına gelen her başarısızlıktan sonra, kendimi her yalnız hissettiğimde ve kafam karıştığında duyduğum, ruhumun derin-

liklerinden gelen, ancak anımsayabildiğim hayalet bir annenin mırıltılarına; yaşamımda etten kemikten bir anneye en çok benzeyen varlık olan Ana Maria'nın fısıltıları karışıyordu. Efsanede anlatılan, katedralin rüzgârın ve fırtınanın çaldığı çanının seslerine benziyordu bu sesler. Yaşamım kararmaya başladığı zaman bu uzaktan uzağa duyulan tınılar kulaklarımda giderek güçleniyor, sanki bana, "Sakın unutma, ben buradayım, her zaman yanıma gelebilirsin," diyorlardı. Birdenbire o günlerden birinde bu çağrı dayanılmaz bir hal aldı. İşe yaramaz şeyler düşünmekte olduğum yatağımdan fırladım ve çocukluğumdan, o ırmaktan, çiftlikte geçirdiğim öğle sonralarından ve Ana Maria'dan geriye ne kalmışsa hemen toparlamam gerektiği kanısına kapıldım. Özellikle Ana Maria'dan.

Yanılıyordum. Sıkıntılarımız bize her zaman doğru yolu göstermez. Georgina'yla yeniden karşılaşmam yüreklerimizin ve aklımızın karşılaşması değil, yeni bir ayrılığın başlangıcı, şu ana kadar sürmüş olan ve muhtemelen ölümüme kadar sürecek olan bir talihsizlikti. Ama sizi ilgilendiren öykü bu değil.

Evet, tabii: Onu pek çok kez gördüm, bu sokaklarda birlikte dolaştık, bana çok iyi davrandı. Kim yalnızca kötü davrananların acı çektirebileceğini söyledi ki?

Yalnızca suskun değildi, konuştuğu zaman sanki büyük bir korku duyuyormuş gibi çekinerek konuşuyordu. Georgina'nın yaşamının ne tür bir döneminde olduğunu ve boyun eğdiği acıları bana anlatan sözcükleri değil, resimleriydi. Size çocukluğundan beri resim çizdiğini söyledim mi? Resimlerinin bana doğrudan bir şeyler söylediğini sanmayın sakın; değil herhangi bir öykü, insan figürü bile yoktu bu resimlerde. Ölü doğa resimleriydi bunlar: Bir pencerenin yanında duran bir iskemle ve çiçek vazosu. Ne mucize: "iskemle", "pencere", "saat" diyoruz, çevremizdeki kayıtsız ve soğuk dünyadaki nesnelerden söz ediyoruz, ama aslında gizemli ve tanımsız bir şey söylüyoruz; varlığımızın derinlerine ait bir ipucu veriyoruz, acıklı bir mesaj iletiyoruz. "İskemle" derken aslında "iskemle" demek istemiyoruz ve bizi anlıyorlar. En azından bu şifreli mesajımız kayıtsız ve düşman yığınların arasından el değmeden geçiyor ve gizlice onu gönderdiğimiz kişilere ulaşıyor. Bu, "bir çift tahta ayakkabı", bu "şamdan", bu "iskemle"; aslında bir çift tahta ayakkabıdan, soluk bir şamdandan, hasırdan yapılmış bir iskemleden söz etmiyor. Van Gogh'tan, Vincent'dan (özellikle Vincent), sıkıntılarından, kaygılarından, yalnızlığından söz ediyor, tıpkı

kendi portresi gibi en derin ve en acılı kaygılarını anlatıyor. Dış dünyaya ait, soğuk nesneleri kullanıyor, bizim dışımızdaki sert ve soğuk dünyanın nesnelerini kullanıyoruz. Bizden daha önce burada var olan ve biz öldükten sonra da burada kalacak olan kayıtsız ve buz gibi nesneler; bu nesneler kendimizle evren arasında var olan uçurumu aşmaya yarayan titrek ve geçici köprüler aslında; yansıttıkları derin gizin simgeleri her biri. Kayıtsız ve nesnel, ipucunu bulamayan kişiler için gri, ama ipucunu bilenler için sıcak, yoğun ve gizli niyetlerle dolu hepsi. Çünkü aslında bu kayıtsız dünyaya ait değil bu nesneler, o yalnız ve umutsuz, iletişim kurabilmek için çırpınan varlığın yarattığı yapıtlar her biri; ruhun bedenle yaptığını bu nesneler aracılıyla yapmaya çalışan biri bu. Ruh bedeni özlemlerine ve duygularına banar, yüz hatlarında, gözlerdeki parlamada, bir gülümsemede ve dudakların aralığından kendini gösterir; bazen ruh umutsuzca yabancı bir bedende kendini göstermek ister, zaman zaman fazlasıyla yabancı olan bir beden; bir delinin ya da soğuk, profesyonel bir medyumun bedeni.

Benim de bu resimler aracılığıyla, Georgina'nın ruhunun en gizli, en çok özlem duyduğum köşelerinde neler olup bittiği hakkında bir düşüncem vardı.

Ne işe yaradı? Tanrı aşkına? Ne işe?

~ 4 ~

Martín, polisin yerleştirdiği gözcüleri geri çekmesini bekleyerek, günlerce evin çevresinde dolaştı durdu. Uzaktan mutluluğun doruklarını ve umutsuzluğun diplerini öğrendiği o odaya baktı: Geriye yalnızca alevlerden kararmış bir iskelet kalmıştı. Alt kattan yukarıya çıkan sarmal merdiven sapkın ve acınası bir hareketle alevlere uzanmaya çalışmıştı sanki. Geceleri, köşedeki sokak lambasının solgun ışığıyla aydınlanan duvarlardaki kapı ve pencere delikleri, kireçleşmiş bir kafatasındaki göz yuvalarını andırıyordu.

Ne arıyordu? Neden içeriye girmek istiyordu? Bu soruların yanıtı yoktu. Ama sabırla bu yararsız gözcülüğün sona ermesini bekledi, polisin gittiği gece demir parmaklıklara tırmanarak içeri girdi. Eline tuttuğu fenerin ışığını bin yıl önce, bir yaz gecesi, yanında Alejandra varken yaptıkları gibi çevrede gezdirdi. Evin ana kanadının yanındaki yoldan taraçaya doğru yürüdü. Yoldan, taraçanın altındaki iki odadan

ve arkadaki depodan geriye kala kala kara duvarlardan ve külden başka bir şey kalmamıştı.

Soğuk ve bulutlu bir geceydi, şafaktan önceki sessizlik derindi. Uzaktan uzağa bir geminin siren sesi duyuldu, ortalık yeniden sessizliğe gömüldü. Martín bir an kımıldamadan durdu, tedirgindi. Alejandra'nın "Martín," diyen zayıf ama net sesini duyduğunu sandı. (düş gücünün bir yanılsamasından başka bir şey olamazdı bu). Tükenmişti, duvara dayanarak uzun süre öylece kaldı.

İçine düştüğü derin hüzünden sıyrılmayı başarınca eve doğru yürüdü. Olmos'ların ruhunun kristalleştiğine inandığı, Alejandra'nın atalarının gözlerinin sonsuzdan beri eski portrelerden baktığı, büyükbabanın odasına girme gereksinimini duyuyordu.

Ana giriş kapısı kilitliydi. Arkasına baktı, kapılardan biri zincirlenmiş ve bir asma kilit takılmıştı. Yangın artıklarının arasında uygun bir demir çubuk aradı, çubukla zinciri bağlayan halkalardan birini kanırttı ve kopardı. Kapıyı açmak zor olmadı, ahşap zaten çürümüştü. Koridora girdi, fenerin ışığında her şey olduğundan daha tuhaf görünüyordu, ev, kırık dökük eşyalarıyla açık artırmaya çıkarılmış bir eve benziyordu.

Yaşlı adamın odasında her şey yerli yerindeydi, tekerlekli sandalye eksikti yalnızca. Eski gaz lambası, saçları büyük işli taraklarla süslenmiş senyoraların portreleri, Pueyrredón'un yapmış olduğu portreler, komodin ve Venedik ayna.

Trinidad Arias'ın minyatürünü aradı. Bu güzel kadının kızılderili yüz hatlarında Alejandra'nın hatlarını anımsatan bir fısıltı vardı. İngiliz beyefendilerle İspanyol fatihlerin sonbetleri arasında duyulmaz olmuş bir fısıltı.

O gece Alejandra'yla birlikte aynı odaya girdiklerinde olduğu gibi bir düş havasına kapıldı, ateş ve ölüm gördüğü düşü keskinleştirmişti. Saçları işli taraklarla süslenmiş hanımın ve beyefendinin portrelerine bakmaya başladı. Savaşçıların, delilerin, kent meclisi üyelerinin ve rahiplerin ruhları gizlice çiftliğe doluşmuş, fetih ve savaş öyküleri anlatıyorlardı sanki.

Özellikle Celedonio Olmos'un, yani Alejandra'nın büyük büyükbabasının ruhu. Bu odada, belki de bu kanapede geçirdiği yaşlılık yılları boyunca, o son geri çekilmeyi, Famaillá felaketiyle gelen ve mantıklı insanlar için hiçbir anlam ifade etmeyen sonu, Oribe'nin or-

dularının birliğini dağıtmasını, bozgun ve ihanetin aralarına girmesini, içlerine düştükleri büyük umutsuzluğu düşünmüştü.

Şimdi tanımadıkları patikalardan Salta'ya doğru ilerliyorlar. Yalnızca rehberin bildiği tali patikalar bunlar. Bozguna uğramışlar, ancak altı yüz kişi kalmışlar. Bir tek Lavalle bir şeylere inanır gibi görünüyor; o her zaman bir şeylere inanır, Iriarte'nin düşündüğü, Kumandan Ocampo ve Hornos'un dillendirdiği gibi, yalnızca hayaletler ve hayal ürünü şeyler olsa bile. Bu bozguna uğramış orduyla kime karşı koyabilir ki? Orada, en önde, başında mavi rozetli hasır şapkasıyla (rozet artık mavi bile değil), mavi üniforması sırtında (o da artık mavi bile değil, neredeyse toprak rengine dönmüş), inatla ilerliyor, kim bilir ne çılgın düşleri var. Belki de şu anda yalnızca umutsuzluğa kapılmamaya çalışıyor, ölüme teslim olmamaya.*

Teğmen Celedonio Olmos, atının üzerinde on sekiz yaşına tutunmaya çalışıyor, ulaşabildiği bir uçurumun kıyısında olduğunu hissediyor, her an korkunç derinliklere, sonu olmayan yaşlara düşebilir. Yaralı kolu henüz atının üzerinde durabilmesine engel değil, önünde giden komutanına ve yanındaki Albay Pedernera'ya bakıyor, albay düşünceli ve kederli. Teğmen Olmos kuleleri savunmak için savaşıyor, gençliğinin aydınlık ve yüksek kulelerini, büyük harflerle yazılmış iyinin ve kötünün sınırlarını belirleyen parlak sözcükleri, mutlağın gururlu koruyucularını. Hâlâ bu kulelerde kendini savunuyor. Çünkü sekiz yüz fersahlık bozgun, ihanet ve kavgadan sonra, her şey çok karmaşık görünüyor gözüne. Süvari kılıcı elinde, düşman peşinde, kan revan içinde ve umutsuz, kulelerin bir zamanlar pırıl pırıl parlayan, şimdi kan, yalan, bozgun ve kuşkuyla kirlenmiş merdivenlerinin basamaklarını teker teker tırmanıyor. Her basamakta durup arkadaşlarına bakıyor, sessizce zamanında bu tür savaşlarda dövüşmüş olanları yardıma çağırıyor; Frias ve belki de Lacasa. Frias'ın kaçan komutanlarının ardından bakarak Billinghurst'e "Bizi terk ettiler, eminim," dediğini duyuyor.

Buenos Aires Birliği'nden olanlar, "Bize ihanet etmeye hazırlar," diye düşünüyorlar.

Evet, Hornos ve Ocampo yan yana at biniyorlar. Ötekiler onları izliyor ve kendilerine ihanet edip etmediklerini, kendilerini terk edip etmeyeceklerini düşünüyorlar. Hornos arkadaşından ayrılıp General'e

* Üniteristlerin simgesel rengidir. Federallerinki kırmızıdır. (ç.n.)

yaklaştığı sırada herkes bunu düşünüyor. Lavalle durmalarını emrediyor, komutanlar aralarında konuşuyorlar. Ne konuşuyorlar? Ne tartışıyorlar? Yeniden yola koyulduklarında korkunç ve çelişkili söylentiler yayılıyor birliğe: Onu uyardılar, onu ikna etmeye çalıştılar, ona kendisini terk edeceklerini söylediler. Hatta Lavalle'nin, "Hiçbir umut kalmadıysa dövüşe devam etmeyeceğim; Salta ve Jujuy kumandanları bize yardım edecektir, bize adam ve malzeme vereceklerdir. Dağlara çekilelim ve güçlenelim, Oribe bizimle oyalanır ve güç kaybederse Lamadrid, Cuyo'da ona karşı koyabilir," dediği bile söylentiler arasında.

Aralarından biri "Lavalle iyice keçileri kaçırdı," dedi, Teğmen Celedonio Olmos süvari kılıcını kınından çekerek kulesinin kendine kalan son parçasına savunmak için bu adamın üzerine atladı, ama arkadaşları onu tuttular, öbür adam susturuldu ve ayıplandı; çünkü (dediler), çünkü önemli olan birlik içinde olmak ve generalin hiçbir şey duymaması. "General uyuyorsa (Frias'ın düşündüğü gibi), uykusunu bölmemek, düşlerine, hayali olaylar gördüğü düşlerine engel olmamak gerekir. Sanki General aklını yitirmiş bir küçük çocukmuş gibi, deli ama saf ve sevilen bir çocuk, bizler de onun büyük kardeşleri, annesi, babasıymışız gibi uykusunu ve düşlerini kollamalıyız. "

Ve Frias, Lacasa ve Olmos komutanlarına baktılar ve uyanmasından korktular, ama o mutlu mutlu uyuyor ve düş görüyordu ve düşlerine Çavuş Sosa bekçilik ediyordu. Ebedi çavuş, toprağın ve insanların tüm güçlerine karşı bağışık, stoik ve sessiz.

Taa ki yardım, destek, malzeme, takviye at ve adam hayalleri Salta'da suya düşene kadar: İnsanlar kaçmışlardı, sokaklarda panik hüküm sürüyordu, Oribe kente yalnızca dokuz fersah uzaklıktaydı, yapılacak hiçbir şey kalmamıştı.

Hornos, "Şimdi anladınız mı Generalim," dedi.

Ve Ocampo, "Biz, Correntina Birliği'nden geriye kalanlar, Chaco'yu geçmeye ve General Paz'ın güçlerine katılmaya karar verdik," dedi.

Karmakarışık kente gece çöktü.

Lavalle başını eğdi ve yanıt vermedi.

Komutan Ocampo ve Hornos birbirlerine baktılar. "Hâlâ hayal mi görüyor?" Ama sonunda Lavalle yanıtladı:

"Bizim görevimiz buradaki dostlarımızı savunmak. Arkadaşlarımız Bolivya'ya çekilmiş olabilirler, ama biz bunu yapan son kişiler olma-

lıyız. Onları geriden savunmalıyız. Vatan topraklarını bırakmamalıyız."

Komutan Hornos ve Ocampo yeniden birbirlerine baktılar, akıllarından tek bir düşünce geçiyordu: "Delirmiş." "Hangi güçlerle onları arkadan savunacaksın? Nasıl?"

Lavalle gözlerini ufuk çizgisine dikmiş, hiçbir şey duymadan yanıt verdi,

"Son gücümüzle."

Komutanlar "Gururu aklını başından almış, lanet olası gururu ve belki de Paz'a duyduğu kızgınlık," diye düşündüler,

"Generalim. Çok özür dileriz, ama bizim bölüğümüz General Paz'ın güçlerine katılacak."

Lavalle onlara baktı, sonra başını öne eğdi. Yüzündeki çizgiler derinleşiyor, yıllarca süren yaşam ve ölümün ağırlığı yüreğine kurşun gibi çöküyordu. Yeniden başını kaldırıp onlara baktığı zaman yaşlı bir adamdı artık.

"Peki komutanım. Size iyi şanslar diliyorum. Umut ederim General Paz bu savaşı sonuna dek götürür. Benim işe yaramadığım bu mücadeleyi."

İki yüz adam generallerinin yanında kaldılar, geri kalanlar Hornos'un yanında dört nala uzaklaştılar. Geride kalanların yürekleri sıkışıyordu, akıllarında tek bir düşünce vardı: "Şimdi her şeyi yitirdik." Komutanlarının yanında ölümü beklemekten başka yapacak bir şey kalmamıştı artık. Lavalle, "Göreceksiniz, dayanacağız. Dağlarda gerilla savaşı yapacağız," dedi. Adamlar sustular ve yere baktılar. "Şimdilik Jujuy'a doğru ilerleyelim." Bu adamlar Jujuy'a doğru ilerlemenin mantıksız olduğunu ve en azından kendi yaşamlarını kurtarmanın tek çaresinin gizli patikalardan, yan yollardan Bolivya'ya gitmek olduğunu, dağılmaları, gizlenmeleri ve kaçmaları gerektiğini biliyorlardı. Hepsi birden, "Başüstüne Generalim," diye yanıt verdiler.

Kim çocuk General'in son düşlerini bölmek ister ki?

Ve atlarını topukladılar. İki yüz kişi bile değildiler. Ana yoldan Jujuy kentine doğru gidiyorlardı. Ana yoldan!

~ 5 ~

"Del Castillo" dedi, "Alejandra" dedi. "Ne? Nasıl?" Birbiriyle ilgisiz, öylesine ağzından dökülen sözcüklerdi bunlar. Ama sonunda "ölüm" ve "yangın" sözcükleri Bordenave'nin dikkatini çekmeyi başardı. Kendi kendine "Bu adamla Alejandra hakkında konuşmak, çamur ve dışkıya bulanmış değerli bir taşı kurtarmaya benziyor," diye düşündü. İyi, ne yapalım. Bordenave geldiği zaman Martín'e suçlayıcı bakışlarla baktı. Karmaşa ve korku okunuyordu bu bakışlarda. İlk karşılaştığı Bordenave'den çok farklı bir adam duruyordu karşısında. Konuşamıyordu. Bordenave Martín'e bir bardak uzatarak, "Al iç," dedi. Martín'in boğazı kurumuştu ve kendini zayıf hissediyordu. "Sizinle şey hakkında..." dedi, nasıl devam edeceğini bilemeyerek boş bardağa baktı. İçmek. Birden bunun yararsız ve acemi bir davranış olduğunu fark etti. Bordenave ile ne hakkında konuşabilirler ki? Alkolün etkisiyle beyni giderek bulanıyor, dünya daha karmaşık bir hal alıyordu. "Alejandra," dedi Bordenave. Martín'in zihni alkolden bulanıyor, dünya giderek daha karmaşık bir yer haline dönüşüyordu. Bu adam da farklı görünüyordu, ona doğru yardım etmek ister gibi eğilmişti, neredeyse şefkatliydi. Daha sonraki yıllar boyunca aklında bu belirsiz anı evirdi çevirdi, Güney'den döndüğü zaman Bruno'ya söz etti. Bruno, Bordenave'nin Alejandra'ya kötü davranarak zenginlerden çalıp yoksullara veren Calabria haydutları gibi yalnızca kendi öcünü değil, Martín adına da öç aldığını düşündü. Ama bütün bunlar pek açık değildi. Her şeyden önce Bordenave Alejandra'dan neyin öcünü alıyordu? Hangi acıların, hangi hakaretlerin, hangi küçük düşmelerin? Bu karmaşanın içerisinde Martín'in açık seçik anımsadığı bir sözcük vardı. Bordenave kadının kendisini küçük gördüğünden, aşağıladığından söz etmişti. Bruno Bordenave'nin Alejandra'dan nefret ettiğini ve kıza öfkeli olduğunu, gücendiğini düşünüyordu ama kimse nefret ettiği birini küçümseyemezdi. İnsan kendinden aşağı gördüğü birini küçümseyebilir, üstün gördüklerine öfke duyar, gücenirdi. Bornedave Alejandra'ya gizli bir kinini tatmin etmek için kötü davranmıştı ya da kötü davranmaktaydı (aralarında geçenler hakkında bu kadar az şey bilinirken yüklemi doğru zamanda kullanmak çok zordu). Bazı Arjantinli erkeklerin tipik bir özelliğiydi bu, kadını bir düşman gibi görürler, onun kendilerini terslemesini ya da küçük düşürmesini asla bağışlamazlardı. Terslemek ve küçümsemek, bu oyunun her iki oyuncusunu da iyi tanı-

yan biri için neler olup bitttiğini tahmin etmek çok kolaydı. Bordenave'nin Alejandra'nın üstünlüğünü anlayacak kadar aklı ve sezgisi vardı, kızın üzerinde bedensel bir üstünlükten daha fazlasını sağlayamayacağını, Alejandra'nın ruhunun ulaşılmaz olduğunu biliyordu, böyle bir nedenle kendini alay edilmiş, küçük düşürülmüş, beceriksiz hissedecek kadar da Arjantinliydi. Ama en çok kızın onu ve daha pek çok erkeği kullanması sinirini bozuyordu, ne olduğunu anlayamadığı çarpık bir intikamın aracı olarak kullanıyordu kız onları. Tüm bu nedenlerle Martín'e yakınlık duyuyordu, yalnızca onu bir rakip olarak görmediği ve ona babacan hisler beslediği için değil; Alejandra Martín kadar yardıma muhtaç bir insanı inciterek Bordenave'nin daha da çok gözünden düşüyor, kendini Bordenave'nin rahatça saldırabileceği biri konumuna sokuyordu. Bu, serveti yüzünden zengin bir adamdan nefret etmeye benziyordu. Bu duygunun alçak ve onursuz olduğunu bilen biri adamın başka bir eksik yönüne takar (örneğin dar kafalılığına) ve vicdanı rahatsız olmadan ondan nefret edebilirdi. Ama o anda Martín bunların hiçbirini düşünemezdi. Ancak çok sonraları düşünebilecekti. Kendisini yüreğini yerinden çıkarmışlar, bir taşla ezmişler gibi hissediyordu, ya da kör bir bıçakla yüreğini oymuşlar ve tırnaklarla yırtmışlar. Duyguları karmakarışıktı, hisleri anlamsızdı, içi bulanıyordu, Bordenave'nin bir zamanlar Alejandra'nın sevgilisi olduğunu yeni anladığı için dili tutulmuştu. Bordenave şaşkınlıkla ona bakıyordu, "O artık öldü," dedi. Martín başını yere eğdi. Bordenave, "Bu salak neyi öğrenmek istiyor? Neden sonuna kadar gitmek için saçma sapan bir istek duyuyor?" diye düşündü. Martín bilmiyordu, belki derinlerde bir yerde nedenini sezebiliyordu, ama bunu sözlere dökmesi olanaksızdı. İçinde onu dürten bir şeyler vardı işte. Bordenave, Martín'i süzdü. Sanki onu enine boyuna ölçer, vereceği çok kuvvetli bir ilacın dozunu ayarlar gibi bir hali vardı.

"Konyak bardağını uzatarak, "Hadi için," dedi, "Kendinizi kötü hissediyorsunuz, belli. İçin."

Martín birden bir esin duymuş gibi "Evet, sarhoş olmak istiyorum," dedi, "ölmek istiyorum." Martín yeniden içki içmeye başladığında Bordenave, "Evet, yukarıda, öbür odada, biliyorsunuz" gibi bir şeyler geveliyordu. Bir süre sonra her şey hareket ediyormuş gibi görünmeye başladı. Martín'in midesi bulanıyor, bacakları titriyordu. Yangın gecesinden beri boş olan midesini kaynar ve iğrenç sıvıyla doldurmuştu. Büyük bir çaba harcayarak Bordenave'nin sözünü ettiği

odaya, üst kata çıktı. Düşlerin arasında pencereden ırmağı gördü. Haline acıyarak ve gülünç duruma düştüğünü bilerek "Bizim ırmağımız," diye düşündü. Küçük bir çocuğa benziyor, kendi haline üzülüyordu. Oda karanlıktı, hiçbir şey görünmüyordu. Bir parfüm kokusu midesini kaldırdı, yerde duran yastıkların üzerine kusmak istedi. Martín'le birlikte üst kata çıkmış olan Bordenave bir dolabı açtı, içinde bir pikap ve kayıt cihazı vardı, "Çok kullanışlı," dedikten sonra sanki gizli bir şeyden söz ediyormuş gibi, "Haydutlar... bilirsiniz... tüm bu belgeler" diye ekledi: belli ki bir tür tuzaktan söz ediyordu. Martín işle ilgili bir şey duyduğunu sandı. Bordenave'nin sözünü ettiği bir adam daha vardı ve belli ki çok önemli birisiydi, ayrıca tüm olan bitenin bir alüminyum fabrikasıyla ilgisi vardı (Bruno, Bordenave Alejandra'dan kim bilir nasıl bir intikam almayı planlıyordu diye düşündü, acı veren, mazoşist bir intikam ama yine de intikam). Bordenave, "Madem ki Martín illa öğrenmek istiyor, madem ki bu kadar ısrarcı, hem belki de bilmesi çok daha iyi," diye düşündü. Alejandra para için bedenini satmaktan büyük bir zevk alıyordu. Bunları söylerken kayıt cihazını çalıştırdı, Martín Bordenave'den iğrenç aleti durdurmasını bile isteyemedi, korkunç ve karanlık sözler, çığlıklar, zevk iniltileri duydu; bu dünyayla ilgisi olamayacak biçimde birbirlerine karışmıştı sesler. Martín insanüstü bir çaba harcayarak doğruldu, kendini kovalayan biri varmış gibi merdivenlerden aşağıya koştu, takıldı, düştü, yeniden ayağa kalktı ve sonunda kendini sokağa attı; buz gibi bir hava ve çiseleyen yağmur onu iğrenç kokan odanın havasından kurtararak soğuk bir ölüme taşıdı. Sendeleyerek yürümeye başladı, ruhu ve derisi olmayan bir bedeni andırıyordu, cam kırıklarının üzerinde yürüyordu sanki, kalabalık Martín'i sağdan soldan itip kakıyordu.

İki yüz kişi bile yoktular, artık asker bile sayılmazlardı. Bozguna uğramış, kir pas içinde bir avuç adamdı hepsi, neden savaştıklarını bile unutmuşlardı. Ne uğruna? Teğmen Celedonio Olmos başını önüne eğmiş kederle atını sürüyor, Quebracho Herrado'da ölü bıraktığı babası Yüzbaşı Olmos'u ve erkek kardeşini düşünüyordu.

Sekiz yüz fersahlık bozgun. Artık hiçbir şey anlamıyordu. Iriarte'nin kötücül sözcükleri beyninde uğulduyordu: General delirmiş, adam ne istediğini bilmiyor: Solana Sotomayor, Brizuela'yı, Lavalle için terk etmemiş miydi? Onu görebiliyordu: saçı başı darmadağınık, sarhoş, çevresinde köpekler. Yeter ki Lavalle'nin yolladığı hiç kimse

yanaşmasın! Yanında yürüyen o Salta'lı kız değil miydi? Hiçbir şey anlamıyordu. İki yıl önce her şey ne kadar yalındı oysa: Özgürlük ya da Ölüm. Ama ya şimdi...

Dünya çok karmaşıklaşmıştı. Annesini, çocukluğunu düşündü. Ama gözlerinin önüne Tuğgeneral Brizuela geldi: iğrenç paçavralar içinde, avaz avaz bağıran, pis bir kukla. Öfkeli köpekler çevresini sarmıştı. Teğmen yeniden çocukluğunu düşünmeye çalıştı.

Martín çevresinde olan bitenin ayırdında olmadan yürüyordu, aklında kalan bir iki düşünce kırıntısı da şiddetli duygularla yeniden parça parça olmuştu; tıpkı bir depremde yıkılmış, yeni depremlerle sarsılan yapılara benziyordu düşünceleri.

Bir minibüse bindi, dünyanın anlamsızlığı iyice gözüne batmaya başladı: Bir minibüs kararlılıkla, ısrarla belli bir yöne doğru gidiyordu, ama bu Martín'i hiç ilgilendirmiyordu. Bu teknik olarak son derece verimli makine onu, onun gibi hiçbir amacı olmayan, hiçbir şeye inanmayan, hiçbir şeyi beklemeyen ve hiçbir yere gitmeye ihtiyacı olmayan birini taşıyordu. Adı Martín olan bu kargaşa belirli saatler, tarifeler, müfettişler ve trafik kuralları aracılığıyla taşınıyordu. Aptal gibi yüreğini durduracak olan ilaçları atmıştı ve yenilerini istemek için Pablo'yu aramak İblis ya da Tanrı'yla karşılaşmak için dansa gitmeye benziyordu. Ama tren her zaman vardı, Calle Dorrego'dan geçiyordu, belki orada... bir saniye içinde her şey bitebilirdi. İnsanların toplandığını anımsadı. Ne oldu? Ne oldu? Dirsekleyerek kalabalığı yarmasına olanak yoktu. İnsanların "Ne kadar korkunç" dediklerini duymuştu. Olayı görmemişti gerçi, ama çok etkilenmişti, "Ne korkunç bir ölüm", "Ne demek istiyorsun," "Kendini bile bile trenin önüne atmış duymadın mı? Ölmek istemiş anlamıyor musun?" O sırada biri bağırmıştı: "Burada bir ayakkabı var! Ayakkabının içinde ayak var!" Peki ya su? La Boca Köprüsü var, ama orada su pis ve yağlı, hem düşüş bir kaç saniye sürer, o sırada pişman olabilir ya da yaptığın işten kuşku duyabilirsin. Zamanın bu kısacık parçaları, kim bilebilir, bir kabusun saniyeleri gibi uzayabilir ve içine tüm bir varoluşu alabilir. Ya da Juan Pedro gibi kendini bir odaya kapatabilir ve uyku ilaçlarını yuttuktan sonra gazı açabilirsin, ama o olayda Nené pencerelerden birini aralık bırakmıştı öyle değil mi? Zavallı Nené diye düşündü gülümseyerek. Gülümsemesi fırtınalı, denizin büyük gel git dalgalarıyla köpürdüğü bir günde aniden parlayan güneş ışığını andırıyordu. Sürücü "Son durak,"

diye bağırdı, son yolcu da indi. Neredeydi? Bakalım. General Paz Bulvarı, tamam işte, büyük bir kule var. Çevresine bakındı. Evlerden birinden bir çocuk koşarak dışarı fırladı, arkasından bir kadın, belli ki annesi, bağırıyordu: "Haydut, seni dayaktan geberteceğim." Çocuk korku içinde köşe başına kadar koştu, orada iki büklüm oldu; kahverengi bir pantolonu ve rengârenk bir kazağı vardı, kazağı yağmurlu gökyüzünün tuhaf ışığında küçük ve geçici bir güzellikli adeta. Aynı kaldırımda bir kız çocuğu gördü, sarı bir yağmurluk giymiş, alışverişe ya da mate çayının yanında yemek için tatlı kurabiyeler almaya gönderilmişti, annesi ya da emekli babası, "Tam da mate çayı içilecek bir öğle sonrası, hadi git biraz tatlı kurabiye al da gel," demiş olmalıydı. Belki de şurada duran oğlanlardan birinin "çıktığı kız"dı ve onunla sohbet etmeye gelmişti, ya da erkek kardeşi bir şeyler almaya göndermişti, kardeşinin şurada bir tamirci dükkânı olmalıydı; Martín'in görüş alanına bir tamirci dükkânı girmişti, içeride mavi kazaklı, kazağı yağ lekeli bir genç vardı, elinde İngiliz anahtarı tutuyordu. Yanındaki çırağına "Koş Pedro bak bakalım akü dolu mu?" diye sormuş olmalı, çırak koşar adım tamirhaneden çıktı; tüm bunlar bir hayal olmalıydı: dolu aküler, İngiliz anahtarları, tamirciler. Köşeye çökmüş oğlan çocuğuna acıdı, "Çünkü hepimiz hayal görüyoruz," diye düşündü, o zaman niye cezalandırdı annesi oğlan çocuğunu? Ne için İngiliz anahtarları? Bir kızla çıkmak niye, ve sonra evlenmek, çoluk çocuk sahibi olmak, yaşadığını düşlemek, acı çekmek, savaşa gitmek, dövüşmek, basit hayaller yüzünden umutsuzluğa kapılmak. Akıntıda sürüklenen küreksiz bir kayığa benziyordu düşünceleri. İradesini ve isteğini yitirmiş de, kendilerini hemşirelerin ellerine bırakmış hastalar gibi mekanik hareketler yapıyordu, nedenini bilmeden içinde kalan bilinç ve irade kırıntılarının sözünü dinliyordu, tıpkı hastalar gibi. "493 numara" dedi, "Bununla Chacarita'ya kadar giderim, oradan metroyla Florida'ya çıkar ve otele kadar yürürüm." Böylece 493 numaralı otobüse bindi, mekanik hareketlerle bilet aldı, yarım saat boyunca kendilerini meşgul eden hayaller gören hayaletleri izledi. Florida istasyonunda San Martín Caddesi'ne çıktı, Corrientes boyunca Reconquista'ya kadar yürüdü ve *Warszava* Moteli'ne girdi. BEYLER İÇİN BARINMA OLANAKLARI. Kırık dökük, pislik içindeki merdivenleri tırmanarak dördüncü kata vardı, sanki yıllar ve yıllardır labirentlerin içinde geziniyormuşçasına kendini yorgun argın, yatağın üzerine attı.

Pedernera biraz ötesine, atının sırtındaki Lavalle'ye baktı, binici pantolonuna, yırtık gömleğine, gömleğinin kıvrık kollarına, hasır şapkasına. General hasta, zayıf ve düşünceliydi. Boyun eğmiş bir tavrı vardı. And Dağları Ordusu'ndaki Lavalle'nin paçavralar içindeki hayaletini andırıyordu... Kaç yıl geçti! Yirmi beş koca yıl! Yirmi beş yıllık savaş, zafer ve bozgun! En azından o zamanlar ne uğruna savaştıklarını biliyorlardı: Kıtanın özgürlüğünü istiyorlardı, Yüce Vatan için savaşıyorlardı. Ama ya şimdi... Amerika'nın o kadar çok ırmağı kan aktı ki! Onca güneş umutsuzluğa doğdu ve kardeşler arasında o kadar çok savaş çığlığı atıldı ki! İşte, şimdi bile, daha uzağa gitmeye gerek yok. Oribe geliyor. And Dağları Ordusu'nda birlikte savaşmamış mıydık? Ya Dorrego'yla?

Pedernera karanlık bakışlarını dağların sivri doruklarına çevirdi, gözlerini hüzünlü vadide gezdirdi; zamanın sırrının ne olduğunu soruyordu savaşa...

Günbatımının alacakaranlığı odayı kapladı, renkler ve eşyalar hiçliğe doğru yittiler. Giysi dolabının üzerindeki ucuz ve sıradan ayna, bütün aynaların (ucuz olsunlar, olmasınlar) gece çökünce büründükleri o gizeme büründü; tıpkı insanların ölmeden hemen önce aynı gizemli derinliğe bürünmelerini andırıyordu bu; ister kral olsunlar, ister dilenci.

Kuşkusuz Alejandra'yı hâlâ görmek istiyordu. Son bir kez.

Küçük gece lambasını yaktı ve yatağın kenarına oturdu. İç ceplerinden birinden yıpranmış fotoğrafı çıkararak lambaya yaklaştırdı, dikkatle incelemeye başladı, yazıları silik, ama doğru yorumlanması çok önemli olan bir belgeyi inceler gibi bir hali vardı. Alejandra'nın pek çok yüzünün arasında (tüm insanların pek çok yüzü vardır), fotoğraftaki en fazla Martín'e ait olandı, ya da ait olmuş olandı. Derin, biraz hüzünlü, ulaşamayacağını önceden bildiği bir şeye özlem duyan bir ifadesi vardı bu yüzün; arzu ve umutsuzluk doluydu, sanki arzu ve umutsuzluk aynı ifadede var olabilirlermiş gibi. Ayrıca bir şeyi şiddetle hor görüyordu bu ifade, belki Tanrı'yı, belki tüm insanlığı, daha çok kendi kendini ya da hepsini birden. Yalnızca hor görmüyor, küçümsüyor hatta tiksiniyordu. Martín çok çok geçmişte kalmış gibi görünen bir zaman önce, bu ürkütücü maskeyi sevip okşamıştı, kısa bir süre öncesine kadar da öpmüştü. Bu, tıpkı uyandıktan sonra düşlerimizin dokunaklı, karabasanlarımızın korkunç, her ikisinin de belirsiz imgelerine çok uzak olmamıza benziyor. Ve şimdi, çok yakında, bu yüz odasıy-

la, Buenos Aires'le, tüm evrenle, kendi belleğiyle birlikte yok olacak. Sanki her şey kötü yürekli ve alaycı bir büyücünün yarattığı dev bir görüntüymüş gibi silinecek. Bu durgun resmi, bu olanaksızlığın simgesi olan yüzü inceledikçe, kafasındaki karmakarışık düşüncelerin arasından biri, bir fikir öne çıkıyordu sanki: Kendini kız için değil, Alejandra için değil, tanımlayamadığı daha süreğen, daha derin bir şey için öldüreceği fikri. Alejandra çölü geçen bir yolcunun kızgın kumların üzerinde umutsuzca kendine doğru ilerlediği, birden ortadan yok olmasıyla yolcuya ölüm getiren bir seraba benziyordu. Yolcuyu umutsuzluğa (ve sonunda ölüme) sürükleyen yanıltıcı serap değil, çölün kendisiydi oysa; dizginlenemez ve sonsuz.

Kafasının içi bir girdap gibiydi, berrak (ama azgın) suların girdabına benzemiyordu bu, ağır ve yavaştı; içinde artıklar, çürüyen cesetler, güzel ama işe yaramaz fotoğraflar, sevilen nesnelerden arta kalan parçalar vardı, tıpkı büyük su baskınlarını andırıyordu. Kendi kendini sıcak bir öğle sonrasında Riachuelo Irmağı'nın kıyısında dolaşırken görüyordu, komşulardan birini "Öksüz bir oğlana benziyor," derken duymuştu; üzgün ve yalnızdı, büyükannesi öldükten sonra tüm sevgisini köpeği Bonito'ya vermişti, önünde koşuyor, atlayıp zıplıyor, bir güvercini kovalıyor, neşeyle havlıyordu. "Köpek olmak ne kadar mutluluk verici" diye düşünmüş, bu düşüncesini piposunu içerek düşünceli bir tavırla kendisini dinleyen Don Bachicha'ya söylemişti. Tüm bu kafa karışıklığının ortasında birden bir dize anımsadı. Ne Dante'nindi, ne de Homer'in, en az Bonito kadar sokağa ait ve alçakgönüllü bir şairindi: "Tanrı neredeydi, sen uzaklara gittiğin zaman," diye sormuştu şair kırıntısı. Evet, annesi onu düşürmek için ip atlarken Tanrı neredeydi? Anglo'nun kamyonu Bonito'yu ezdiği zaman Tanrı neredeydi? Bonito kadar zavallı ve önemsiz bir varlık var mıydı bu dünyada? Ağzından kan akarak, küçücük bedeninin arka tarafı kanlı bir et yığınına dönmüş, korkunç acı çekerken gözleriyle hüzünle ona bakarak, sessiz ve alçakgönüllü bir soru soruyordu zavallı köpekçik. Diyetini ödemesi gereken hiçbir suç yoktu, ne kendisine ait ne de başkalarına. O kadar küçük, o kadar zavallıydı ki, yaşlanıp da huzur içinde, bir yaz gününü ya da eski mutlu günlerde Riachuelo kıyısında yaptığı bir gezintiyi anımsayarak ölmeyi hak etmemek için ne yapmıştı? Alejandra, o it herifle beraberken Tanrı neredeydi? Alvarez'in evinde sakladığı, mazoşit bir tavırla izleyip durduğu o belgesel filmi anımsadı Martín. Yedi, sekiz yaşlarında bir oğlan çocuğu vardı. On binlerce adam ve kadın Pi-

reneler'den Fransa'ya kaçıyorlardı. Çocuk yalnız ve sakattı, tek ayağının üzerinde beceriksizce sekiyordu. Tanımadığı insanların arasında, korku içindeydi, sanki Barselona'daki bombardıman hiç sona ermeyecekti, sanki orada, o cehennem gecesinde yalnızca bacağını değil, yalnızlık ve korkuyla birlikte yanında sürüklediği ruhunun parçalarını da bırakmıştı.

Birden aklına gelen bir düşünceyle sarsıldı.

Fırtınanın ortasında, karanlık bulutların arasında çakan bir şimşek gibiydi. Evrenin bir anlamı varsa, insan yaşamının bir anlamı varsa, Tanrı varsa, o zaman buraya, bu odaya, bu ucuz motelin pislik içindeki odasına gelsin bakalım! Neden olmasın? Böyle bir meydan okumayı reddetmek niye? Varsa, Güçlü olan O, ilahi olan O. Güçlü ve ilahi olanlar arada bir kendilerine başkalarının arzusuna uyma lüksünü tanıyabilirler. Neden olmasın? Buraya gelmeyerek kime iyiliği dokunacak? Ne tür bir kibri doyuracak? Kindar bir tatmin duygusuyla "Şafağa kadar," dedi kendi kendine. Zaman sınırını da koyunca kendini büyük bir güçle donanmış hissetti ve öfkeli tatmin duygusu arttı. Tıpkı "Görelim bakalım," demeye benziyordu bu. Tanrı gelmezse, canına kıyacaktı.

Aniden bastıran, büyük bir canlılıkla tazelenmiş gibi yatağından kalktı.

Tırnaklarını yiyerek odanın içinde volta atmaya başladı, durmadan düşünüyordu, sanki döne döne yere çakılmakta olan bir uçağın içindeydi de, insanüstü bir güçle, son anda uçağın burnunu doğrultup yere çakılmaktan kurtulabilmişti. Birden öyle bir korku duydu ki, gerilim içinde kaskatı kesildi kaldı.

Tanrı gelmeye karar verirse. Bunu nasıl yapacaktı? Neye benziyordu? Sonsuz ve ürkütücü bir varlık, sessiz bir figür, bir ses, yumuşak ve sakinleştirici bir dokunuş? Ya Tanrı gelirse de, ayırdına varamazsa? O zaman kendini yanlışlıkla ve gereksiz yere öldürmüş olacaktı.

Odası çok sessizdi, aşağıdaki kentin gürültüsü ancak duyuluyordu.

Kulağına gelen mırıltılardan herhangi birinin anlamlı olabileceğini düşündü. Kendini binlerce ve binlerce kişiden oluşan hareketli bir kalabalığın içinde, kurtarıcı bir mesaj getiren tanımadığı bir kişiyi arıyormuş gibi hissetti. Tek bildiği şuydu: Bu kişi bir mesaj taşıyordu ve bu mesaj onun yaşamını kurtarabilirdi.

Yatağın kenarına oturdu. Titriyordu, yüzü yanıyordu. "Bilmiyorum. Kendini nasıl belli eder bilmiyorum," diye düşündü. Tanrı varsa

ve onu kurtarmak istiyorsa, dikkatini çekecek bir yöntem bulmalıydı. Bu düşünce onu bir an için olsun rahatlattı ve yatağına uzandı. Ama yeniden içi içine sığmamaya başladı ve bir süre sonra bu duygu dayanılmaz oldu. Ayağa kalkarak yeniden odanın içinde volta atmaya başladı. Birden kendini sokakta buldu, serseri mayın gibi dolaşıyordu. Tüm gücünü yitirmiş bir deniz kazazedesine benziyordu, kayığını fırtına ve hortumlarla sürüklenmeye terk etmişti.

On beş saattir Jujuy yolundaydılar. General hastalanıyordu. Üç gündür uyumuyordu. Acı çekerek, inatla, atının üzerinde sürükleniyor, yardımcısı Lacasa'nın getireceği haberleri bekliyordu.

Lacasa'nın getireceği haber! Diye düşündüler Pedernera ve Danel ve Artayeta ve Mansilla ve Echagüe ve Billinghurst ve Ramos Mejía. Vah zavallı General, uykusunu kollamak gerek, uyanmasına izin vermemek gerek.

Ve sonunda Lacasa atları çatlatarak geldi, hepsinin çoktan bildiği haberi ulaştırdı.

Birbirlerine yaklaşmadılar, haberin kimseyi şaşırtmadığını General'in görmesini istemiyorlardı. Uzaktan, suskun, şefkatli bir alayla, hüzünlü bir kadercilikle bu saçma konuşmayı, bu kara haberi dinlediler: Tüm Üniteristler Bolivya'ya kaçmıştı.

Domingo Arinas, askeri şef, Federallerin emrine girmiş, işini bitirmek için Lavalle'yi bekliyordu. Doktor Bedoya kenti terk etmeden önce, "Bulabildikleri en kestirme yoldan Bolivya'ya geçsinler," diye uyarmıştı.

Lavalle ne yapacak? Lavalle'nin asla yapmayacağı şey ne? Hepsi ne olduğunu biliyordu. Tartışmaya bile gerek yoktu. Asla tehlikeye sırtını dönmezdi. Deliliğin bu son, bu ölümcül yolculuğuna çıkarken hepsi onun yanında yürümeye hazırdı. General, Jujuy'a kadar ilerleme emri verdi.

Gerçek gözler önündeydi: Saatler geçtikçe liderleri yaşlanıyordu. Ölümün yaklaştığını hissediyordu. Ölüm, yolculuğunu hızlandırmışa benziyordu ve yalnızca kırk dörk yaşında olan adamın gözlerinde, bakışlarında, omuzlarının kıvrımında yaşlılığı ve ölümü haber veren bir şey vardı. Arkadaşları onu uzaktan görüyordu.

Bu sevgili harabeyi gözleriyle izliyorlardı.

Frias düşünüyor: "Mavi gözlü Cid."

Acevedo düşünüyor: "Bu kıtanın özgürlüğü için tam yirmi beş kez

savaştın."

Pedernera düşünüyor: "Hernán Cortes ve Don Pelayo'nun oğlu, San Martín'in Özgürlük Ordusu'nun baş süvarisi, kılıcının sapını tuttuğu zaman Bolivar'ın sustuğu adam, General Juan Galo de Lavalle ölümüne yürüyor."

Lacasa düşünüyor: "Armasında süvari kılıcını tutan bir kol var. Bu kol asla teslim olmayacak. Mağripliler onu yenemedi, İspanyollara da boyun eğmedi. Şimdi de teslim olmayacak. Bu bir gerçek."

Ve Damasita Boedo, çılgın gibi sevdiği bu adamın yüreğine girmek isteyen, ama onun uzaklarda olduğunu hisseden genç kız düşünüyor: "General. Bana dayanmanı ve dinlenmeni istiyorum. Yorgun başını göğsüme yasla, seni kucağımda sallayarak uyutayım. Dünya sana dokunamaz. Dünya annesinin kucağında uyuyan bir çocuğa hiçbir şey yapamaz. Ben şimdi senin annenim General. Bana bak, beni sevdiğini söyle, yardımıma ihtiyacın olduğunu söyle."

Ama General Juan Galo de Lavalle inatla yürüyordu, kafasının içinde ölümün yaklaştığını bilen bir insanın düşünceleri vardı. "Şimdi muhasebe yapmanın zamanı, talihsizliklerin bir listesini çıkarmanın, geçmişteki yüzleri bir bir anımsamanın zamanı. Ne oyun zamanı ne de dış dünyaya bakmanın. İç dünyam hemen hemen yok olmuş, kısa süre önce görülmüş bir düşten ibaret olacak." Şimdi gerçek ve ebedi yüzleri geçiriyor aklından, ruhunun en derinlerinde, yedi kat kilit altında gizlediği yüzleri. Yüreği o çizgilerle kaplı, yaşlanmış yüze yaklaşıyor, bu yüz bir zamanlar bir çiçek bahçesiydi, şimdi yabani otlar bürümüş, bir tek çiçek bile kalmamış. Yine de onu görebiliyor, daha çocukluktan henüz çıkmışken, hayal kırıklığının ve mutsuzluğun ne olduğunu bilmezlerken ve zaman tarafından öğütülmemişlerken buluştukları o yazlık kulübeyi anımsıyor; ellerinin birbirine yumuşacık dokunuşu, gözlerinde olgun meyvelerin habercisi olan çiçeklere benzeyen, gelecekteki çocuklarını haber veren o şefkatli bakışı. Issız bir dağda, son bir sıcaklık duymak ve biraz ısınmak için yaktığımız, çoktan küllenmiş ateşin son kez parlamasını andıran bir renk vuruyor ölü yüzüne, "Dolores," diye fısıldıyor.

Onu kaygıyla izleyen Damasita Boedo, duyulur duyulmaz bir fısıltıyla bu uzak ve sevgili adı söylediğini duyuyor, artık önüne bakıyor, gözlerinde yaşlar var.

Jujuy'un eteklerine varıyorlar; kilisenin kulelerinin uçları görünüyor. Tapiales de Casteñada çiftliğindeler. Gece çöküyor. Lavalle, Pe-

dernera'ya orada kamp kurmalarını emrediyor. O, yanına küçük bir öncü kuvvet alarak Jujuy'a gidecek. Geceyi geçirecek bir ev arayacak. Hasta, yorgun, ateşten kavruluyor.

Arkadaşları birbirlerine bakıyorlar. Ne yapılabilir? Tüm bunlar bir çılgınlık, şu ya da bu biçimde ölecekler.

Martín amaçsız dolaşıyordu. Alejandra'yla gitmiş oldukları liman kıyısındaki küçük kahvelere gitti. İçtikçe sarhoş oldu, sarhoş oldukça dünya biçimini ve sağlamlığını yitirdi. Çığlıklar ve kahkahalar duyuyordu, parlak ışıklar beyninde dönüyor, boyalı kadınlar onu kucaklamaya çalışıyordu. Pamuksu, kırmızı, kurşun gibi ağır bir şeyin kendini yere yapıştırdığını hissetti, sürünerek ilerledi, bataklık gibi yapış yapış bir düzlükteydi, iğrenç pisliklerin ve kadavraların arasında, üstü başı dışkı bulaşığıydı, her yer onu yiyip yutmak isteyen yengeçlerle doluydu. Ayakta durmaya çabalıyordu, karanlığın içinde, bir fersah kadar uzağında, yer seviyesinde duran, cehennemden çıkma bir ay gibi bu iğrenç ve kurtlanmış manzarayı aydınlatan o belirsiz yüze ulaşmak istiyordu. Yüzün kendisini beklediği yöne, o tuhaf çağrının geldiğini sandığı yöne doğru ilerlemek istiyor, pisliğe bata çıka kâh koşuyor, kâh düşüyordu. Birden doğruldu, yüzü tam önünde, hemen hemen kendi yüzünün yanında gördü, itici, trajik bir ifadesi vardı, sanki uzaktan yönetilen sapkın bir büyünün etkisindeydi. Çığlık çığlığa yatakta debelenmeye başladı. Bir kadın, "Sakin ol çocuk," dedi, kollarını tutarak, "Hadi sakinleş şimdi!"

Eğerinin üzerinde uyuyan Pedernera tedirginlikle doğruldu: Tüfek sesleri duyduğunu sanmıştı. Belki de yalnızca kendi düşündeydi duydukları. Böyle bir uğursuz gecede boşu boşuna uyumaya çabalıyordu. Kan ve ölüm görüntüleri işkence ediyordu ona.

Ayağa kalkı, uyuyan arkadaşlarının arasından yürüyerek gözcünün yanına gitti. Evet, gözcü de silah seslerini duymuştu. Uzaktan, kentten geliyorlardı. Pedernera arkadaşlarını uyandırdı, kötü bir sezgi vardı içinde, silahlanmak ve uyanık olmak gerekiyordu. Tam adamlar Pedernera'nın emirlerini uygulamaya başlamışlardı ki, Lavalle'yle giden iki keskin nişancının çığlık çığlığa, dört nala geldiğini gördüler, "General'i öldürdüler!"

Martín, düşünmeye çalıştı ama kafası kurşun gibi sıvıyla ve pislikle doluydu. "Geçecek, çocuk, geçecek şimdi," dedi kadın. Kafası zonkluyor, basınçlı gazların zorlamasıyla patlamak üzere bir kazan gibi ağrıyordu. Eski, pis örümcek ağlarıyla kaplı geniş düzlüklerin ardından bakarmış gibi baktığı odayı tanımadığını ayırt etti. Yattığı yatağın yanında Carlitos Gardel ve Evita'nın portrelerinin asılı olduğunu gördü. İçinde çiçekler olan bir vazo vardı. Kadının elini alnında hissetti, yıllar önce ateşini yoklayan büyükannesinin elini anımsadı. Bir ısıtıcının sesini duydu, kadın yanından kalkarak ısıtıcının basıncını artırdı, alet tıslamaya başladı. Birkaç aylık bir çocuğun ağladığını duyuyordu, ama kalkıp bakacak gücü yoktu. Yeniden uykuya kaydı ve üçüncü kez aynı düşü gördü. Dilenci Martín'e doğru ilerliyor, anlaşılmaz sözcükler mırıldanıyor, elindeki bohçayı yere koyuyor, açıyor ve içindekileri gösteriyordu. Martín bohçanın içinde ne olduğunu anlamaya çalışıyor, kaygılanıyordu. Dilencinin söylediğini anlamak olanaksızdı; sözleri tıpkı kaderimizi etkileyecek bir şeyler yazdığını *bildiğimiz*, ama zaman ve rutubet yüzünden üzerindeki yazılar okunmaz olmuş bir mektubun satırları gibiydi.

General'in kana batmış bedeni girişte, yerde yatıyordu. Damasita Boedo, dizlerinin üzerine çökmüş, General'in ölüsünü kollarına almış, ağlıyordu. Çavuş Sosa annesini depremde yitirmiş bir çocuk gibi bakıyordu olanlara.

Herkes koşuyor ve bağırıyordu. Kimse, hiçbir şey anlamıyordu. Federaller nerede? Neden hepimizi öldürmediler? Neden Lavalle'nin kafasını kesmediler?

"Gece kimi öldürdüklerinin farkına varmadılar," dedi Frias. "Karanlıkta ateş ettiler." "Doğru," diye düşündü Pedernera. "Şimdi onlar bunu anlamadan kaçmamız gerekli." Herkese emirler yağdırdı. General'in cesedini gocuğuna sardılar ve atının terkisine bağladılar. Dört nala Tapiales de Castañeda'ya, birliğin geri kalanın beklediği yere geri döndüler.

Albay Pedernera, "Oribe, General'in kafasını bir sırığın ucuna takıp Plaza Victoria'da göstereceğine yemin etti. Bu asla olmayacak arkadaşlar. Yedi günde Bolivya sınırına ulaşabiliriz, orada komutanımız ebediyete kadar dinlenebilir," dedi.

Bölündüler. Bir bölük asker çekilenleri korumak için geride kaldı. Böylece son yürüyüş başladı. Sürgüne gidiyorlardı.

Martín, yeniden çocuğun sızlandığını duydu. "Tamam, tamam," dedi annesi, Bir yandan Martín'e içmesi için bir bardak çay uzatıyordu. Bitirince onu yatağına yerleştirdi ve odanın öbür ucuna, çocuk sesinin geldiği yöne gitti. Bir ninni mırıldanıyordu. Martín güçlükle başını yana doğru çevirdi. Kadın bir şeyin üzerine doğru eğilmişti. Dikkatli bakınca bunun bir sandık olduğunu gördü. Kadın ninni söylemeye devam ederek, "Hadi bakalım, hadi canım,' dedi. Beşik görevi gören sandığın üzerinde bir İsa vardı. İsa parmağıyla Testut Anatomi Haritası gibi açık olan göğsündeki kanayan yüreğini işaret ediyordu. Altında küçük, renkli aziz resimleri asılıydı. Martín'in yakınında, başka bir sandığın üzerinde, üzerinde çaydanlık olan bir soba duruyordu. Kadın "İyi, hadi bakalım," diyor, giderek duyulmaz olan bir sesle ninni söylemeye devam ediyordu. Sesler kesildi, ama kadın bir dakika daha çocuğun üzerine eğilmiş kaldı, sanki uyuduğundan emin olmak istiyordu. Sonra gürültü yapmamaya çalışarak Martín'in yanına geldi. "Artık uyudu," dedi gülümseyerek. Martín'in üzerine eğilerek elini alnına koydu ve "Şimdi iyi misiniz?" diye sordu, eli nasırlıydı. Martín olumlayan bir işaret yaptı. Üç saattir uyuyordu. Kadına baktı: çektiği acılar, yoksulluk, ağır çalışma koşulları, şanssızlık kadının yüzündeki yumuşak ve anaç ifadeyi silememişti. "Kendini kaybetmiştin, seni buraya getirmelerini istedim" dedi. Martín kızardı, ayağa kalkmaya çalıştı. Kadın engel oldu, "Dur bakalım, ardından kovalayan mı var?" Hüzünle gülümseyerek, "Çok şey anlattın, çocuk," dedi. Martín utançla, "Ne anlattım?" diye sordu. Kadın çekingenlikle, "Pek çok şey, ama ne olduğu pek anlaşılmıyordu," dedi, sanki görünmez bir yırtığı inceliyormuş gibi eteğine dokundu. Sesinin tonunda bazı annelerin seslerinde olan yumuşak bir yakınma vardı. Gözlerini kaldırdığı zaman Martín'in acı dolu, alaycı bir ifadeyle baktığını gördü. Belki de anlıyordu, "Ben de.... Sakın sanma ki..." Biraz durakladı. "Ama en azından burada işim var. Çocuk da benimle kalabiliyor. Çok çalışıyorum bu doğru, ama en azından bu oda var, ve çocuğum yanımda." Yeniden görünmeyen yırtığı yokladı. Eliyle eteğininin kırışıklarını düzeltti. Gözlerini kaldırmadan, "Sonra," dedi, "yaşamda bir sürü güzel şey var." Gözlerini kaldırdı ve yeniden Martín'in gözlerindeki alayla karşılaştı. Bunun üzerine yine o acıma ve korku dolu yakınma tonunda konuşmaya başladı. "Fazla uzağa gitmene gerek yok. Bana bak." Martín kadına, onun yoksulluğuna, bu rezil delikteki yalnızlığına baktı. Kadın inatla, "Çocuğum var, şu eski Vitrola var, Gardel'in birkaç plağı var. *Hanımeliler* ya da *Küçük*

Patika hoşuna gitmiyor mu?" dedi. Hayalperest bir ifadeyle, "Hiçbir şey müzik kadar güzel değildir, inan buna," dedi. Gözlerini şarkıcının duvarda asılı renkli portresine çevirdi: Gardel frağının içinde, sonsuzdan doğru kadına bakarak gülümsüyordu sanki. Sonra Martín'e dönerek elindekilerin dökümünü yapmaya devam etti: Ayrıca çiçekler, kuşlar, köpekler de vardı... Kahvenin köpeğinin kanaryasını yemesi ne yazık! Kadın iyi bir arkadaştı. Martín, *"Kocası yok,"* diye düşündü. *"Kocasından söz etmedi, adam ya ölmüş ya da başka biriyle çekip gitmiş olmalı."* Kadın neredeyse heyecanla, "Yaşamak güzel şey!" dedi. "Bak çocuk, yirmi beş yaşındayım ve bir gün ölecek olmam beni üzüyor." Martín kadına baktı. Kırk yaşlarında olduğunu sanmıştı. Gözlerini kapattı, düşüncelere daldı. Kadın yeniden kötülediğini sanmış olmalı, Martín'e yaklaşıp elini alnına koydu. Martín yeniden bu nasırlarla kaplı eli hissetti. Sakinleşmişti. Kadının elinin beceriksizce, çekinerek, ama şefkatle yüzünü okşadığını hissetti. Gözlerini açarak, "Çay bana iyi geldi,' dedi, kadın sevinçten havalara uçtu. Martín yatağa oturdu. "Gidiyorum," dedi. Kendini çok zayıf hissediyordu, başı dönüyordu. Kadın endişeyle, "İyi misin?" diye sordu. "İyiyim." "Adınız ne? Ben Hortensia Paz, emrinizdeyim." "Adım Martín. Martín del Castillo."

Martín yüzüğünü çıkardı. Bu yüzüğü büyükannesi armağan etmişti, küçük parmağına takıyordu. Kadına hediye etti. Kadın kızardı ve itiraz etti. "Bana yaşamda mutluluklar olduğunu söylemediniz mi?" diye sordu Martín. "Eğer bu küçücük armağanı kabul ederseniz büyük bir mutluluk duyacağım. Son zamanlarda duyduğum tek mutluluk. Beni memnun etmek istemez misiniz?" Hortensia bocaladı. Martín yüzüğü onun avucuna bırakarak koşarak odadan çıktı.

~ 6 ~

Martín odasına vardığında şafak sökmüştü. Pencereyi açtı. Kavanagh doğuda, kül rengi bir gökyüzünün üzerinde yükseliyordu.

Bruno bir keresinde ne demişti? Savaş saçma ya da yanlış olabilir, ama bir askerin ait olduğu birlik son derece somut bir şeydir.

D'Arcangelo vardı örneğin, Hortensia vardı.

Bir köpek bile yeterdi.

Gece buz gibiydi. Donuk bir ay vadiyi aydınlatıyordu. Yüz yetmiş beş

adam açık havada geceliyor, kaygıyla güneyden gelen haberleri dinliyordu. Rio Grande, civadan yapılmış bir yılan gibi kıvrılıyor, hiç umursamadan, kavgalara, yolculara ve ölümlere tanıklık ediyordu. İnka orduları, yolcu karavanları, İspanyol istilacılar (damarlarımda onların kanı akıyor, diye düşündü teğmen Celedonio Olmos ve tam dört yüz yıl sonra, gizlice Alejandra'nın kanında yaşıyorlar diye düşündü Martín), sonra İspanyolları kuzeye süren vatanseverler, yeniden güneye dönen İspanyollar, onları bir kez daha süren vatanseverler. Oklarla, kalkanlarla, kılıçla, bıçakla birbirlerini boğazlayan öfkeli kardeşler. Daha sonra yalnız Rio Grande'nin fısıltısının duyulduğu sessiz geceler, kanın yavaşça yıkanışı –ama bu ne kadar geçici– insanlar arasında bitmez tükenmez kavgalar. Yeniden duyulan ve ırmağı kızıla boyayan ölüm çığlıkları, aşağı doğru kaçan köy halkları, arkalarındaki bıraktıkları evlerini yakmışlar, çiftliklerini yok etmişler, ama daha sonra dönecekler, bu edebi topraklara, doğdukları ve acı çekmeyi öğrendikleri topraklara dönecekler bir gün.

Beyaz güvercin,
vadileri aş,
uç ve söyle herkese,
Lavalle öldü.

Gün ışıyınca yeniden kuzeye doğru yürümeye koyuldular.

Teğmen Celedonio Olmos, Çavuş Aparicio Sosa'nın yanına geldi. Suskun ve düşünceliydi çavuş.

Teğmen ona baktı. Günlerdir kendi kendine sorular sorup duruyordu. Yüreği narin bir çiçek gibi solmuştu. Bu son geri çekilme anlamını yitirdikçe, o da bazı şeyleri anlamaya başlamıştı.

Yüz yetmiş beş adam yedi günden beri bir ceset için çılgınca at sürüyorlar.

"Oribe asla Lavalle'nin kafasına sahip olamayacak," demişti Çavuş Sosa. Kulelerinin harabelerinin ortasına genç teğmen başka bir kule daha gördü, olağanüstü ve yıkılmaz. Tek bir kule. Uğrunda yaşamaya ya da ölmeye değer bir kule.

Buenos Aires kentinde yeni bir gün başlıyordu. İnsan, insan olduğundan beri yaşanan sayısız günlerden farkı olmayan bir gün.

Martín kolunun altında gazetelerle koşan bir çocuk gördü. Ya biraz

ısınmaya çalışıyordu ya da bu işi yapmak için hızlı olmak gerekiyordu. Bonito'ya benzer bir köpek çöpleri eşeliyordu. Hortensia gibi bir kadın işine gidiyordu.

Bucich'ı, Mack'ının içinde, TIR'ında düşündü.

Denizci çantasına eşyalarını doldurarak merdivenlerden aşağı indi.

Yağmur çiseliyordu. Hüzünlü bir rüzgâr öfkeli esintilerle sokaktaki kâğıtları, ağaçları çırılçıplak bırakan kurumuş yaprakları önüne katıp savuruyordu.

Garajda son hazırlıklar yapılıyordu. "Tente," diyordu Bucich ağzında sönmüş sigarası, "kuvvetli bir yağmur yağabilir." Bir ayaklarını kamyona dayayıp güç alarak tentenin kayışlarını bağlıyorlardı. İşçiler gençti, aralarında konuşuyor, şakalaşıyorlardı. Bazıları başını önüne eğmiş, suskundu. "Oradan çeksene pibe," dedi Bucich. Daha sonra bara girdiler: Mavi tulumlu, deri ceketli, uzun konçlu, konçları kıvrık botlar giymiş adamlar gürültüyle sohbet ediyor, kahve ve cin içiyor, dev sandviçler yiyorlardı. Birbirlerine öğütler veriyor, yol insanlarından söz ediyorlardı. "Sıska", "Irmaktan gelen", "Gonzalito". Bucich'in sırtına sevecenlikle vuruyor, ona "Sönmüş puro", "Kıllı serseri" diyorlar, Bucich bir şey söylemeden gülümsüyordu. Salamlı sandviçlerini ve sütsüz kahvelerini bitirdikten sonra Martín'e, "Hadi bakalım pibe, yola düzülelim," dedi, dışarı çıkıp kamyona bindiler, motoru çalıştırdı, ışıkları yaktı, ve Avellana Köprüsü üzerinden güneye doğru, o hiç bitmeyecekmiş kadar uzun görünen yolculuğa başladılar. Soğuk ve yağmurlu sabah vakti Martín için anılarla dolu sokaklardan geçiyorlardı. Riachuelo ve sanayi bölgesinden geçtiler, yavaş yavaş yol güneydoğuya doğru açıldı. La Plata'daki kavşaktan dosdoğru güneye saptılar, dünyanın bir ucunda biten o üç numaralı yola girdiler. Martín orayı beyaz ve donuk hayal ediyordu. Yol Antarktika'ya doğru uzuyor, Patagonya'dan esen soğuk rüzgârlar yollarını kesiyordu. Soğuk ve dost olmayan, ama temiz ve saf rüzgârlar. *Son Umut Körfezi, İşe Yaramaz Koy, Açlık Limanı, Umutsuzluk Adası*, tüm çocukluğu boyunca, uzun, hüzünlü saatler boyunca bakıp durduğu adlar, dünyanın ucunun adları, temiz, sert ve saf adlar, insanların ama özellikle kadınların kirletmediği yöreler.

Martín Patagonya'yı bilip bilmediğini sordu, Bucich sevimli bir alaycılıkla,

"Ben birinci sınıfım pibe, bu emeklemeyi bıraktığımda Patagon-

ya'da yürüyordum demek. Biliyor musun, benim ihtiyar denizciydi, gemide biri ona güneyden söz etmiş, altın madenlerinden. Bizimki Buenos Aires'den bir gemiye atladığı gibi soluğu Madryn Burnu'nda almış. Orada Steve adlı bir İngilizle tanışmış, o da altın peşindeymiş. Dost olup güneye gitmişler. Aklına ne gelirse onunla: atla, yürüyerek, kanoyla. Viema Gölü'nde konaklamışlar, Fisroy yakınında. Ben orada doğmuşum.

"Peki ya anneniz?"

"Orada tanışmışlar, bir Şilili. Adı Albina Rojas."

Martín büyülenmiş gibi Bucich'e baktı. Bucich düşünceli bir tavırla gülümsüyor, bir yandan dikkatle yola bakıyordu. Ağzından sönük sigarasını eksik etmiyordu. Martín Patagonya'nın çok soğuk olup olmadığını sordu.

"Duruma bağlı. Kışın sıfırın altında otuz derece olduğu oluyor, özellikle Arjantin Gölü ve Gallegos Gölü arasındaki düzlüklerde. Ama yazın çok güzel olur."

Bir süre sonra ona çocukluğundan söz etti, puma, guanaco, tilki ve yaban domuzu avlarından. Babasıyla birlikte kanoyla yaptığı yolculuklardan.

Gülerek, "Bizim ihtiyar altın düşünden hiç vazgeçmedi," dedi. Koyun yetiştiricisi olmasına karşın olanak çıkınca yeniden altın peşine düşerdi. 1903 yılında Danimarkalı Masen ve Alman Oten ile Ateş Toprakları'na gittiler. Rio Grande'yi geçen ilk beyazlar oldular. Sonra Son Umut Burnu'na kadar çıkıp göllere gittiler, durmadan altın arıyorlardı.

"Buldular mı?"

"Yok canım. Altın olduğu bir masaldı."

"Peki neyle yaşadılar?"

"Ne avlayıp, tutarlarsa onunla. Daha sonra bizimki Masen ile sınır komisyonunda çalıştı. Viema yakınlarında olduğu için oraya ilk yerleşenlerle tanıştı. Aralarından bir İngiliz, Jack Liveli babama, "Bak Don Bucich, burada güzel bir geleceğin var, bana inan. Neden altın peşinde oradan oraya koşacağına buraya yerleşmiyorsun. Bak sana söylüyorum, burada altın koyundur," demiş.

Sonra sustu.

Sessiz ve donuk gecenin içinde geri çekilen atlıların nal sesleri duyuluyordu. Kuzeye, hep kuzeye doğru.

"1921 yılında Santa Cruz'da gündelikçi işçi olarak çalışıyordum. Büyük grev olduğunda. Büyük bir kıyım oldu."

Yeniden düşüncelere daldı. Sönük purosunu çiğniyordu. Bazen ters yönden gelen bir kamyonla selamlaşıyorlardı.

"Çok insan tanıyorsun," dedi Martín.

Bucich alçakgönüllü bir gururla gülümsedi.

"Pibe, on yıldan fazladır üç numaralı yolda direksiyon sallıyorum. Bu yolu avucumun içi gibi bilirim. Buenos Aires'den boğaza kadar tam üç bin kilometre pibe. Yaşam bu."

Kuzeybatıda yer alan dağ sıralarının üzerinde dev gibi kuleler yükseliyordu. İki yüz elli bin yıldan beri batıdan esen güçlü rüzgârlar, sıradağların batıya bakan doruklarında, sınıra doğru, gizemli ve olağanüstü katedraller oymuşlardı.

Birlik (birlikten arta kalanlar), peşlerinde Oribe'nin güçleri, kuzeye doğru at sürüyorlardı. Generalin şişmiş, iğrenç bir koku yayan cesedi de gocuğuna sarılmış, atının terkisine bağlanmış, onların yanında gidiyordu.

Hava değişti. Yağmur kesildi. İç kesimlerden güçlü bir rüzgâr esiyordu (demişti Bucich), soğuk, soluk kesiyordu. Ama gökyüzü tertemizdi. Güneydoğuya doğru ilerledikçe önlerindeki pampa açıldıkça açılıyor, manzara etkileyici bir görünüm alıyor, hava Martín'e daha soluk alınabilir geliyordu. Kendini yararlı da hissediyordu: Bir lastik değiştirmişlerdi, mate çayı hazırlamıştı, ateş yakmıştı. Böylece ilk gece indi.

Otuz beş fersah yolları kalmıştı. Dört nala gidebilirlerse tam üç gün. İğrenç kokan ceset çürümüş sıvılarını akıtıyordu. Geride kalan ve artlarını koruyan nişancılar giderek azalmış, bir bir öldürülmüş, ya da boğazlanmış olmalıydılar. Jujuy'dan Huacalera'ya kadar yirmi dört fersah. Kendi kendilerine otuz beş fersah diyorlardı. Tanrı yardım ederse dört, beş günlük yol.

Bucich, kamyonu yolun yanına park ederek, "Yollardaki hanlarda yemek yemek hiç hoşuma gitmiyor, pibe," dedi.

Yıldızlar acımasızca soğuk gecede pırıl pırıl parlıyorlardı.

Bucich gururla, "Benim yöntemim de bu," dedi, sanki sevgili

atıymış gibi yumuk elleriyle Mack'a birkaç sevecen tokat attı. "Gece olunca dururum. Yazın durmam çünkü serinden yararlanmak isterim. Ama gece sürmek tehlikelidir. Yorulursun, uyuyakalırsın ve pat. Şişko Villanueva'ya geçen yaz, Azul yakınlarında olduğu gibi. Bunun gibi bir kamyonla başına gelecekleri bir düşün, dalga geçmiyorum, pestile dönersin."

Martín ateş yakmak için hazırlıklara başladı. Kamyon sürücüsü etleri ızgaranın üzerine yerleştirirken:

"Sana bir ızgara yapacağım, ağzının suyu akacak, göreceksin" dedi. "Ben eti kesilir kesilmez alırım, donmuş et almam, sen de öyle yap, et donunca kanı dışarı akıyor. Eğer ben bakan olsaydım etin dondurulmasını yasaklardım, inan bana bu yüzden ortalıkta hastalık kol geziyor."

"Ama eğer dondurulmazsa, yani büyük kentlerde, çürür gider et," dedi, Martín. Bucich ağzından sigarasını çıkararak, eliyle bu düşünceyi reddetti, "Yalan. Bunların hepsi ticaret yapmak çin uydurulmuş yalanlar. Hemen satsalar hiçbir şey olmaz. Anladın mı? Hayvan kesilir kesilmez almak gerek. Neden çürüsün ki?"

Izgarayı rüzgârda sönmeyecek biçimde ateşin üzerine yerleştirdikten sonra, sanki bu konuşulanları düşünüyormuş gibi, "İnan samimiyim pibe. Eskiden insanlar daha sağlıklıydı. Şimdiki gibi çıtkırıldım değillerdi. Daha sağlıklıydılar, babam kaç yaşındaydı biliyor musun?"

Hayır, Martín bilmiyordu. Ateşin ışığında Bucich'e baktı. Dizlerinin üzerine çökmüştü, gülümsüyordu, sönmüş purosu ağzındaydı, biraz sonra söyleyeceği şeyden gurur duyar gibi bir hali vardı.

"Seksen üç, ve yaşamında bir kez doktora gitti dersem, yalan söylemiş olurum. İnanabiliyor musun?"

Ateşin yakınına, sandıkların üzerine oturup etin kızarmasını beklemeye başladılar. Hava tertemizdi. Martín alevleri izliyordu.

Pedernera durmalarını emretti ve arkadaşlarıyla konuştu: Ceset şişiyordu, koku dayanılmaz olmuştu. Kemikleri ve başı saklamak, etlerini yüzüp atmak gerekiyordu. Oribe asla Lavalle' nin kellesine sahip olmayacaktı.

Ama kim yapacak bu işi? Kim yapabilir böyle bir şeyi?

Albay Alejandro Danel yapacak.

Cesedi attan indirdiler. Irmağın kenarına koydular, ceset şişmiş olduğu için giysilerini bıçakla keserek çıkartmak gerekti. Danel cesedin

yanına diz çökerek bıçağını çıkarttı. Bir süre komutanının çürümüş bedenine baktı. Çevresinde sessiz bir daire olmuş adamlar da ona baktılar. Danel bıçağını etin en çok çürümüş olduğu yere batırdı. Huacalera Irmağı çürümüş et parçalarını sürükleyip götürürken, kemikler kıyıya yığıldı.

Lavalle'nin ruhu kendi için gözyaşı döken Danel'e bakarak şöyle düşündü: "Benim için acı çekiyorsun, asıl kendin ve yoldaşların için acı çekmen gerekir. Benim bir önemim yok artık. Benden geriye kalan çürüdü, sen etimi yüzdün, bu ırmağın suları uzaklara taşıdı. Belki bir ağacın büyümesine yardım edecek etlerim, ya da güzel kokulu bir çiçeğe dönüşecek. Gördün mü, üzülmene gerek yok. Hem kemiklerim geriye kaldı bak; taşa yani sonsuzluğa en yakın parçam. Yüreğimi saklamanız içimi rahatlattı, bana çok dostluk gösterdi o. Başım da öyle. Arkadaşlarımın artık bir işe yaramadığını söyledikleri başım. Belki yabancılarla işbirliği yapmaya yanaşmadığım için söylediler bunu, belki de bu uzun geri çekilişi saçma ve amaçsız buldukları için. Buenos Aires'e çan kulelerini görecek kadar yakın olduğumuzda, saldırmaya karar vermemiştim. Bu entelektüeller o sırada Dorrego'nun kurşuna dizilmesi emrini verdiğimi ve anısının bana işkence ettiğini bilmiyorlardı. Bugün bile köylülerin bizim değil, onun yanında olduklarını görebiliyorum.

Gökyüzü, gökyüzü bulutlandın
Dorrego'nun ölümüyle...

Diye şarkı söylemişlerdi.

Evet yoldaşlarım, bu adamlar bana bir cinayet işlettiler, o zamanlar çok gençtim, vatanıma yararlı bir şey yaptığımı sanmıştım, bu o kadar ağırıma gidiyor ki, çünkü ben Manuel'i seviyordum, onu her zaman sevdim, yine de, on bir yıl boyunca, pek çok kan akmasına neden olacak olan o ölüm hükmünü imzaladım. Bu ölüm beni hem sürgünde, hem de o saçma kampanyada yiyip bitiren bir kanser oldu. Sen, Danel, o zamanlar yanımdaydın, bu hükmü yerine getirmek bana nelere mal oldu, Manuel'in cesaretine ve zekâsına nasıl hayranlık duyardım, bilirsin. Ve sen Acevedo ve şu anda benden arta kalanlara bakan pek çok arkadaşım. Bana bunu yaptıran onlardı, hepsi de zeki adamlardı, bana tuzak kurmuşlardı, sahte mektuplar göndermişlerdi, sonra ortadan kaldırmamı istedikleri mektuplar. Onlardı. Sen değil Danel, sen de de-

ğil Acevedo, Lamadrid de değil, kılıcını saplayacak bir bileği ve ölüme karşı koyacak bir yüreği olan hiçkimse değil.

(Kemikleri bir zamanlar mavi olan, ama artık kendi ruhları gibi, paçavraya dönmüş bir bayrak gibi, kirli griye dönüşmüş olan gocuğa sardılar. Artık bu bayrağın neyi simgelediğini bilmiyorlardı. İnsanların duygularını ve tutkularını simgeleyen renkler, –mavi, kırmızı– önünde sonunda yeryüzünün ölümsüz rengine dönüyorlardı. Bu toprağın rengiydi, yaşlılığın, fikirleri ne olursa olsun insanların son duraklarının rengiydi. General'in kalbini içkiyle doldurdukları bir kavanoza koydular. Bazıları paçavraya dönmüş giysilerinin ceplerine anı parçaları yerleştirdiler: bir kemik, bir tutam saç.)

Ve sen Aparicio Sosa, hiçbir zaman ne olup bittiğini anlamaya çalışmadın, bana sadık olmakla yetindin, söylediğime ya da yaptığıma sorgulamadan inandın, sümüklü ve küstah gençliğimden beri bana baktın, sessiz Sosa. Siyah Sosa. Çiçek bozuğu Sosa, Cancha Rayada'da yaşamımı kurtaran Sosa. Bu zavallı ve bozguna uğramış generalden başka hiçbir şeyi olmayan Sosa, bu zalim ve nankör ülkeden başka: Seni düşünmelerini isterdim.

Demek istiyorum ki...

(Kaçaklar, içinde General'in kemikleri olan bohçayı atın terkisine bağladılar. Ama içinde yürek olan kavanozu ne yapacaklarını bilemediler. Danel, kavanozu Aparicio Sosa'ya verdi. Komutanın ölümüne en çok üzülen kişiye.)

Evet yoldaşlar, Çavuş Sosa'ya. Bu onu bu topraklara, bunca Arjantinlinin kanıyla sulanmış bu zalim topraklara vermekle eş anlamlı. Bundan yirmi beş yıl önce, Belgrano adamlarıyla bu kırlara çıktı. Doğaçlama bir birlik ve doğaçlama bir generalcik, bir kız çocuğu gibi kırılgandı. Tek gücü heyecanı ve ateşiydi. O zamanlar ne olduğunu bilmediğimiz, şimdi bile ne olduğunu bilmediğimiz, nereye kadar uzandığını, kime ait olduğunu bilemediğimiz vatan uğruna, İspanya'nın düzenli ordularının karşısını çıktı: Rosas'a mı ait, bize mi, hepimize ve hiçkimseye mi? Evet Çavuş Sosa, sen bu topraksın, sen bin yaşındaki bu vadisin, Amerika'nın yalnızlığısın, bu karmaşanın içinde üzerimize çöken umutsuzluksun, kardeşin kardeşi kırmasısın.

(Pedernera at bin emri verdi. Geride kalan kuvvetlerin silah sesleri tehlikeli bir mesafeden duyuluyordu. Yeterince zaman kaybetmişlerdi. Arkadaşlarına, "Şansımız varsa dört günde sınırı geçeriz," dedi. Dört gün umutsuzca otuz beş fersah at süreceklerdi. "Tanrı yardım

ederse," diye ekledi.

Kaçaklar bir toz bulutunun ardında gözden yittiler. Güneş vadiyi kavuruyordu. Geride kalan arkadaşları onlar için ölüyordu.)

Sessizce yemeklerini yediler, sandıkların üzerine oturuyorlardı. Yemekten sonra Bucich yeniden mate çayı hazırladı. Çaylarını içerek yıldızlı gökyüzünü seyre koyuldular. Bucich bir süreden beri bir şey itiraf etmek istiyordu, birden heyecanlandı.

"Sana ciddi bir şey söyleyeyim mi pibe, gökbilimci olmak isterdim ben. Şaşırdın mı?"

Son soruyu gülünç duruma düşmekten korktuğu için eklemişti ama, Martín'in yüzünde şaşırmış gibi bir ifade yoktu.

Martín şaşırmadığını söyledi, "Neden şaşıracak mışım?"

"Yolculuk yaparken her gece yıldızlara bakar ve kendi kendime, kimler bu dünyalarda yaşıyor diye sorarım. Alman Mainsa yıldızların da dünya gibi olduğunu ve milyonlarca kişi yaşadığını söylerdi."

Purosunu yaktı. Dumanı uzun uzun içine çekerek düşüncelere daldı.

"Mainsa ayrıca Rusların akla hayale gelmeyecek korkunçlukta şeyler icat ettiklerini de söylerdi. Örneğin biz, burada sakin sakin ızgaramızı yerken, birden bir şimşek gönderiyorlar ve hadi bakalım iyi geceler! Ölüm şimşeği yani."

Martín ona mate çayı uzatarak Mainsa'nın kim olduğunu sordu.

"Kayınbiraderim. Kız kardeşim Violeta'nın kocası."

"Nasıl bilebilir böyle şeyleri."

Bucich sukunetle mate çayını yudumladıktan sonra gururla yanıtladı: "On beş yıldır Bahia Banca'da telgrafçılık yapıyor. Bu tuhaf aletler ve şimşekler hakkında her şeyi biliyor. Zaten Alman, yetmez mi?"

Sustular. Bir süre sonra Bucich ayağa kalktı ve "Hadi bakalım pibe, uyku zamanı," dedi. Cin şişesini çıkartarak bir yudum aldı, gökyüzüne baktı ve "Allah'tan bu gece yağmur yağmıyor, yarın otuz kilometre toprak yoldan gitmemiz gerekiyor, amma attım, yalan söylüyorum, altmış kilometre, otuz artı otuz."

Martín ona baktı. "Toprak yol mu?"

"Evet biraz ana yoldan uzaklaşacağız. Garma İstasyonu'nda bir arkadaşı görmem gerekiyor. Orada bir vaftiz oğlum var, hasta, çok hasta, ona oyuncak bir araba aldım."

Kamyona çıktı, bir kutu çıkarttı, açtı, gururla gülümseyerek arma-

ğının gösterdi. Bir ip bağlayarak yürütmeye çalıştı. "Tabii ki toprakta iyi yürümüyor ama tahtada ya da taşta çok güzel gidiyor."

Dikkatle oyuncağı kutusuna yerleştirdi. Martín şaşkınlıkla onu izliyordu.

Sınıra doğru dört nala at koşturuyorlardı, Albay Pedernera. "Bu gece Bolivya topraklarına varmalıyız," demişti. Arkalarından nişancıların silah sesleri duyuluyordu. Bu yedi günlük kaçış boyunca, kaç arkadaşlarının ve kimlerin Oribe'nin adamlarının eline geçtiğini düşünüyorlardı.

Gece yarısı sınırı geçtiler. Yere yığıldılar, sonunda huzur içinde bir uyku uyuyabildiler. Ne huzur ya! Ölüler ülkesinde, felaketlerin kasıp kavurduğu topraklarda hüküm süren, sessiz, aç, kötücül akbabaların başını beklediği bir huzur.

Ertesi sabah Pedernera atlarına binmelerini ve Potosí'ye doğru yola devam etmelerini buyurdu. At binen adamlar uzun süre gözlerini güneyden alamadılar. Hepsi (ve Pedernera), tam yüz yetmiş beş adam ve bir kadın, güneye, Birleşik (Birleşik!) Güney Eyaletleri diye adlandırılan topraklara baktılar. Doğdukları, çocuklarını, kadınlarını, kardeşlerini, annelerini bıraktıkları topraklardı bu topraklar. Peki ne zamana kadar? Sonsuza?

Hepsi güneye baktılar. Çavuş Aparicio Sosa içinde General'in yüreği olan kavanozu göğsüne bastırarak baktı güneye.

On yedi yaşında, babası ve kardeşinin yanında birliğe katılan, onları büyük harfle yazılan ülküler uğruna, Quebracho Herrado'da ölü bırakan ve yıllar ve insanlar tarafından bu ülkülerin bulandırıldığını, büyük harflerin silindiğini ve yüzlerce yaşındaki pırıl pırıl kulelerin harabeye döndüğünü gören teğmen Celedonio Olmos da baktı güneye.

Albay Pedernera yeter diyene kadar baktılar güneye, ileri emri duyulunca atlarının yularlarını çektiler ve başlarını kuzeye döndürdüler.

Toz toprak içinde gözden yittiler.

Birlikten geriye hiçbir şey kalmadı vadide: Atlarının nal sesleri söndü, çılgın ilerleyişleri sırasında nallarıyla söktükleri toprak parçaları yavaş yavaş yeniden toprağın böğrüne döndü, Lavalle'nin etini ırmağın suyu güneye sürükledi (ağaç mı olacak, bitki mi, koku mu?). Bu hayali birlikten geriye giderek sisler ardında yiten ve her geçen gün silikleşen anılardan başka bir şey kalmadı. Bir yaşlı kızılderili, "Ay çıkan gecelerde, onları ben de görürüm," diye anlattı. "Önce bir at kiş-

nemesi ve nal sesleri duyulur. Ardından General'in pırıl pırıl atı görünür, ay ışığında bembeyaz parlar (yerli General'in atını böyle hayal ediyor olmalı). General elinde upuzun bir süvari kılıcı tutar, başında sorguçlu bir miğfer vardır, birliğin en önünde yürür. (Zavallı kızılderili! General'in yıpranmış bir köylü olduğunu, kirli bir hasır şapka taktığını ve simgesel mavi rengi solmuş, kir pas içinde, paçavraya dönmüş bir gocuk giydiğini bilebilseydi! Bu zavallının ne askeri üniforması vardı ne de sorguçlu miğferi! Hiçbir zaman hiçbir şeyi olmadı. Sefillerin en sefiliydi o!)

Ama bu, bir düş gibi, bir saniye sürer. General ırmağı aşar, günbatımı yönündeki sıradağlara doğru gecenin karanlığında yiter.

Bucich kamyonun içinde nerede uyuyacaklarını gösterdi, döşekleri serdi, saati kurarak, "Tam beşte uyanmak gerek," dedi. Bir kaç adım uzaklaşarak işedi. Martín işerken arkadaşına katılmanın görevi olduğunu düşündü.

Gökyüzü saydam ve siyah bir elmas gibi sertti. Vadi yıldızların ışığında bilinmezin sonsuz derinliklerine doğru uzanıyordu. Sidiğin sıcak ve ekşimtrak kokusu, kırların kokusuna karışıyordu. Bucich,

"Şu bizim ülke, ne büyük be, pibe," dedi.

Martín kamyon sürücüsünün yıldızlı gökyüzünün altında, dev gibi duran siluetine baktı; birlikte işerlerken işkence içindeki ruhuna ilk kez huzur dolduğunu duydu.

Bucich gözlerini ufka dikmiş, pantolon düğmelerini çözüyordu;

"Hadi bakalım pibe. Uyku zamanı. Tam beşte ayaktayız. Yarın Colorado'yu aşacağız."

Sábato insanlık kadar eski, insanlar yaşadıkça var olacak ruh hallerini *Tünel*'in ardından irdelemeye devam ediyor. *Kahramanlar ve Mezarlar*'da, hem kendi karakterinin hem de ülkesinin geçmişindeki hayaletlerin peşine düşüyor...

Bu romanın konusu hakkında kısaca bir şeyler söylemeye çalışmak kitaba haksızlık etmek olur. Güç ve kederin, aşk ve kuşkunun, ensest ve cinayetin, politikanın karanlık labirentlerinde gezinen roman, daima kapının eşiğinde bekleyen tehlikenin varlığıyla geçmişi anımsatıyor; geri dönüşlerle kehanetleri birbirine harmanlayarak bizi Ernesto Sábato'nun felsefi ve edebi evrenindeki ikinci yolculuğumuza çıkarıyor: Sınırlar yok oluyor, okur bulanan, eriyen ve yeniden biçimlenen zamanın içinde Arjantin'in ve tüm insanlığın varoluş nedenlerinin temel sorunlarında dolaşıyor; "vatan nedir, aile nedir, aşk nedir, yuva neresidir" sorularına yanıt arıyor.

Kitabın "Körler Üzerine Soruşturma" başlıklı bölümü ise "roman içinde roman" biçiminde bir kurguya sahip. Rastlantının olmadığı bir ortamda değişmez kaderiyle baş başa kalmış, bireysel özgürlükten yoksun, politik baskı ve tarihin demir pençesi altında zor nefes alan bireyi marazi durumundan kurtarmak için umutsuz bir panzehir arayışının olağanüstü metaforu ve ürkütücü öyküsü çıkıyor karşımıza. Karmaşık kurgusu, varoluşçu sorgulamaları, kara mizahla örülmüş dokusu, derin psikolojik ve mitolojik imgeleriyle, "Körler Üzerine Soruşturma", elinizdeki kitabı görkemli bir başyapıta dönüştürüyor.

Latin Amerika edebiyatının en etkileyici yapıtlarından biri olarak kabul edilen *Kahramanlar ve Mezarlar*'la Sábato edebiyat severlere; Hesse, Dostoyevski, Borges okurlarına "hodri meydan" diyor...

Geceleri rahat uyuyamayanlar; kurumlara, kimliklere, yüce ülkülere, ilkelere inanmayanlar; sahte hayatlar yaşamak istemeyenler, isyankârlar, kendi özbenliğini sorgulayanlar için...

AYRINTI • EDEBİYAT
ISBN 975-539-306-4
9 789755 393063